HENRICVS COR-
NELIVS AGRIPPA AB
Nettesheym, omnibus Le-
ctoribus Salu-
tem.

NON dubito, quin titulus libri nostri de Occulta Philosophia, siue de Magia, raritate sua quamplurimos alliciat ad legendum: inter quos nonnulli obliquæ opinionis mente languidi, multi etiam maligni & in ingenium nostrum ingrati accedent, qui temeraria sua ignorantia, Magiæ nomen in deteriorem partem accipientes, uix conspecto titulo clamabunt, Nos uetitas artes docere, hæresium semina iacere: pijs auribus offendiculo, præclaris ingenijs scandalo esse: maleficum esse, superstitiosum esse, dæmoniacum esse, Magus qui sim. Quibus si respondeam, Magum apud literatos uiros, non maleficum, non superstitiosum, non dæmoniacum sonare: sed sapientem, sed sacerdotem, sed prophetam: Sibyllas magas fuisse, proinde de Christo tam apertissimè prophetasse: iam uerò & Magos ex mirabilibus mundi arcanis, ipsius mundi autorem Christum cognouisse natum, omniumq; primos uenisse ad illum adorandum, ipsumque

Magiæ nomen acceptum Philosophis, laudatum à Theologis, etiam ipsi Euangelio non ingratum. Credo ego istos tam pertinacis supercilij censores Sibyllis & sanctis Magis, & uel ipso Euãgelio prius sibi interdicturos, quàm ipsum magiæ nomen recepturi sint in gratiam: adeò cõscientiæ suæ consulentes, ut nec Apollo, nec Musæ omnes, neq; angelus de cælo me ab illorũ execratione uendicare queãt. Quibus & ego nunc consulo, ne nostra scripta legant, nec intelligant, nec meminerint: nam noxia sunt, uenenosa sunt: Acherontis ostium est in hoc libro, lapides loquitur, caueant ne cerebrum illis excutiat. Vos autem qui æqua mente ad legendum uenitis, si tantam prudentiæ discretionem adhibueritis, quantum in melle legendo apes, iam securi legite. puto nanq; uos & utilitatis haud parum, & uoluptatis plurimum accepturos. Quòd si qua repereritis, quæ uobis non placeant, mittite illa, nec utimini: nam & ego uobis illa non probo, sed narro. Cætera tamen propterea non respuite. nam & medicorum uolumina inspicientibus contingit, cũ antidotis & pharmacis simul etiam uenena legere. Fateor præterea magiam ipsam multa superuacua, & ad ostentationem curiosa docere prodigia: simul hæc ut uana relinquite, causas tamen illorum ne ignorate. Quæ uerò ad hominum utilitatem, ad auertendos malos euentus, ad destruendum maleficia, ad curandos morbos, ad exterminanda phantasmata, ad conseruandam uitæ, honoris, fortunæ dexteritatem, sine Dei offensa, sine

religionis

religionis iniuria fieri possunt: quis illa non tam utilia censeat, quàm etiam necessaria? Sed quia admonui uos, multa me narrando potius quàm affirmando scripsisse: sic enim opus esse uisum fuerat, quo pauciora præteriremus: multa insuper Platonicorum cæterorumq́ gentilium Philosophorum placita secuti sumus, ubi instituto nostro scribendi suggerebant argumentum: ideo si alicubi erratum sit, siue quid liberius dictum, ignoscite adolescentiæ nostræ, qui minor quàm adolescens hoc opus composui: ut possim me excusare ac dicere, Dum eram paruulus, loquebar ut paruulus, sapiebam ut paruulus: factus autem uir, euacuaui quæ erant paruuli. ac in libro nostro de Vanitate ac incertitudine scientiarum, hunc librum magna ex parte retractaui. Sed hic me iterum fortè redarguetis, inquientes: Ecce iuuenis scripsisti, & senex retractasti, ut quid ergo edidisti? Fateor, iuuenis admodũ hos libros scribere aggressus sum, spe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq́ emissurus, atq; ea causa Ioãni Tritemio abbati Peapolitano quondam Spanhemensi, uiro arcanarum rerum admodum industrio, primùm illos obtuli corrigendos. Cõtigit autem postea, ut interceptum opus, priusquam illi summam manum imposuissem, corruptis exemplaribus truncum & impolitum circumferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per multorum manus uolitaret: iamq́; nonnulli impatientius nescio an impudentius, ipsum informe opus sub prælum exponere uolebant: quo uno per-

 culsus ma-

cultus malo, ipse edere constitui: cogitans, minus periculi fore, si libri isti paulo castigatiores mea manu prodirent, quàm si laceri per incondita fragmenta inuulgarentur per manus aliorum. Præterea nullum nefas ratus, si iuuentutis meæ specimen perire non sinerem. Addidimus autem nonnulla Capitula, inseruimus etiam pleraque quæ prætermittere incuriosum uidebatur, quòd curiosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate facile deprehendere poterit: noluimus enim opus ipsum totum innouare, & (ut aiunt) totam telam retexere, sed paululum castigare, atque aliquid splendoris infundere. Quapropter iterum nunc quæso te candide Lector, ne de præsenti tempore editionus ista libres: sed ueniam des curiosæ iuuentuti, si quid fortè secus quàm placeat, in istis deprehendes.

R. P. D. IOANNI TRITEMIO, ABBATI DIVI IACObi in suburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym S. D.

CVM nuper tecum (reuerende pater) in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquādiu conuersatus, multa de chymicis, multa de magicis, multa

multa de cabalisticis, cæterisq; quæ adhuc in
occulto delitescunt arcanis scientijs atq; arti-
bus unà contulissemus: magna inter cæteras
quæstio erat, cur Magia ipsa, cum olim primũ
sublimitatis fastigium uno omnium ueterum
philosophorum iudicio teneret, & à priscis
illis sapientibus & sacerdotibus summa sem-
per in ueneratione habita fuerit: deinde san-
ctis patribus à principio nascentis ecclesię ca
tholicæ odiosa semper & suspecta, tandẽ ex-
plosa à Theologis, damnata à sacris canoni-
bus, porrò omnium legum placitis fuerit pro
scripta: eius causam speculatus, meo iudicio
non alia est, nisi quòd fatali quadam tempo-
rum hominumq; deprauatione subintroie-
runt multi pseudophilosophi: ac mentito no-
mine Magi, qui per uarias errorum sectas, &
falsarum religionum factiones, multas admo
dum execrandas superstitiones atq; ferales ri-
tus, multa etiam ex orthodoxa religione sce-
lerata sacrilegia, in naturæ persecutionem ho
minumq; perniciem ac Dei iniuriam conge-
rentes, multos admodum, quales hodie cir-
cunferri uidemus, reprobatæ lectionis libros
ediderunt, quibus Magiæ honestissimum no
men atq; titulum furto & rapina præfixe-
runt. Hi itaq; cum sacrosancto hoc magiæ
titulo suis execrandis nugis fidem sese conci-
liaturos sperarẽt, id egerunt, quòd laudatissi

mum olim Magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odiosissimum redditum sit, ac capitale crimen habeatur, si quis doctrina operibúsue magum sese audeat profiteri: nisi forte demens aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diuinipotens, ut (sicut ait Apuleius) possit cœlum deponere, terram suspendere, fontes durare, montes diluere, manes sublimare, deos infimare, sidera extinguere, tartarum ipsum illuminare: siue ut canit Virgilius,

Quæ se carminibus promittat soluere mentes
Quos uelit, ast alijs duras immittere curas,
Sistere aquam fluuijs, & uertere sidera retro,
Nocturnosq́ ciet manes, mugire uidebis
Sub pedibus terrã, & descendere montibus ornos.

Tum quæ referunt, Lucanus de maga illa Thessala, & Homerus de Circes omnipotentia: quorum plurima, fateor, tam fallacis opinionis, tam superstitiosæ diligentiæ perniciosiq; labores existunt, ut cum sub artem non nefandam cadere nequeant, tamen magiæ uenerabili titulo sese uestiri posse præsumunt. Cum hæc igitur sic se haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indignabar, neminem hactenus extitisse, qui tam sublimem sacramq; disciplinam ab impietatis crimine uindicasset, aut illam nobis purè syncereq; tradidisset. siquidem quos ex recentioribus ego uidi, Rogerium Bachonem, Robertum

Angli-

Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldum de Villa noua, Anselmum Parmensem, Picatricem Hispanum, Cicchum Asculum Florentinum, & plerosque alios, sed obscuri nominis scriptores, cum se magiam tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quædam nulla ratione subnixa, aut superstitiones probis omnibus indignas præstiterunt. Hinc concitus est in me spiritus meus, atque propter ipsam cùm admirationē, tum indignationem, uolui & ego philosophari, non illaudabile opus me facturum existimans, qui ab ineunte ætate semper circa mirabilium effectuum & plenas mysteriorum operationes curiosus intrepidusque extiti explorator: si Magiam ipsam, uetustam, sapientumque omnium disciplinam, ab impietatis erroribus redimitam, purgatámque, & suis rationibus adornatam restituerem, & ab iniuria calumniantium uindicarem: quod ut iam diu ipse mecum deliberaui, nunquam tamen in hanc arenam descendere hactenus ausus fui: uerùm post collatum inter nos Herbipoli de his rebus sermonem, tua præcellens peritia & doctrina, tuaque ardens adhortatio audaciam mihi animumque addidit. Itaque electis è Philosophorum exploratæ fidei sententijs, purgata introductione malignorum, qui simulata scientia mentientes magorum traditiones ab ipsis tenebrarum reprobatis libris,

 uelut

uelut ab ipsis adytis mirandorum operationes requirendas docebãt, discussis tenebris, tres libros de Magia compendio breuitatis cõplexos, recentibus his diebus composui, & de Occulta philosophia minus infenso titulo inscripsi: quos nunc tuo examini, qui harum rerum plenissimam peritiam tenes, castigandos, censendos, iudicandosq́ submitto, ut si quid in illis à me scriptum sit, quod aut in naturæ contumeliam, aut cœlitum offensam, religionisúe iniuriam uergere queat, condemnes errorem: sin autem dissoluta & purgata sint impietatis scandala, ueritatis traditionem tueare: sicq́ cum his libris nostris, atque cum ipsa magia agere uelis, ne occultetur aliquid quod prodesse queat, nec probetur quod possit non nisi nocere: quo sic tandem libri isti tuo examine probati, digni sint qui aliquando felicibus auspicijs in publicum egrediãtur, nec timeant iudiciũ subire posteritatis. Vale, & his audacibus parceto cœptis.

IOANNES TRITEMIUS ABBAS DIVI IACOBI *Herbipolis, quondam Spanhemensis, suo Henrico Cornelio Agrippæ ab Nettesheym Salutem & charitatem.*

OPUS tuum, ornatissime Agrippa, de Occultiore philosophia prænotatum, quod nobis examinandum per

per latorem præsentium obtulisti, quanta cum uoluptate susceperimus, nec lingua mortalis unquam potest exprimere, nec scribentis calamus reserare. Admiratione maxima ducimur super eruditione tua non uulgari, qui & iuuenis tam secreta penetrans, & arcana, multis etiam uiris doctissimis abscondita, non solum pulchrè ac uerè, sed etiam propriè & ornatè proferre in lucem potuisti. Vnde in primis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus: & si poterimus unquam, pro uiribus indubitãter referemus gratias. Tuum opus, quod nemo doctissimorum etiam uirorum satis laudare sufficiet, probamus: deinde ut studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec sinas tam excellentes ingenij tui uires ocio tepescere, te qua possumus instãtia monemus, petimus & rogamus. quatenus & tuo te labore ad meliora semper exercites, & lumen ueræ sapientiæ, quo maximè & diuinitùs illustraris, etiam ignorantibus demonstres. Nec te retrahat à proposito quorumcunque consideratio nebulonum, de quibus uerè dictum est, Bos lassus fortiter figit pedẽ: cum nemo, sapientum iudicio, ueraciter doctus esse queat, qui in unius duntaxat facultatis rudimẽta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & sublimi: non ergo boues imiteris, sed uolucres: nec circa particularia arbitreris tibi esse morandum, sed uniuersalibus

confiden-

confidenter intendito animum. tanto enim quisq; doctior esse putatur, quanto ignorat pauciora. Ingenium uerò tuum ad omnia pleniter aptum, non paucis, nec infimis, sed multis & sublimioribus est rationabiliter occupandum. Vnum hoc tamen te monemus custodire præceptum, ut uulgaria uulgaribus, altiora uerò & arcana altioribus atq; secretis tantum cõmunices amicis. Da fœnum boui, saccarum psittaco tantum: intellige mentem, ne boum calcibus, ut plerisq; cõtigit, subijciaris. Vale felix amice: & si quid penes nos est, quod tibi conducere queat, iube, & factum sine mora intelliges: & uires ut nostra dietim sumat amicitia, sæpius ad nos scribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito, instanter oramus. Iterum uale. Ex nostro cœnobio Peapolitano, VIII. die Aprilis, Anno M. D. X.

REVE-

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, AC PRINcipi illustrissimo, *Hermanno è Comitibus Vuyda, Dei gratia sanctæ Coloniensis ecclesiæ Archiepiscopo, sacri Romani Imperij Principi Electori, & per Italiam Archicancellario, Vuestphaliæ & Angariæ Duci, &c. Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Legato nato, & in pontificalibus Vicario generali.*

Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym, S. D.

EA est illustris famæ tuæ celebritas, reuerendissime & illustrissime Princeps, ea uirtutum tuarũ magnitudo, & doctrinæ splendor, & frequens optimarum literarum exercitium, & cum solida prudentia grauis oratio, & elegans dicendi promptitudo, multarum rerum cognitio, constans religio, ac mores laudatissimi, quibus supra communem aliorum consuetudinem præditus es: taceo priscas eminentis nobilitatis imagines, ac diuitiarum cùm antiquarum, tum nouarum thesauros, amplitudinem dominij, sacrarumq́ dignitatum mitras, quorum etiam præstantia antestas cum corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima sint, ego te tamen his omnibus longè maiorem existimo heroicis illis & superillustribus tuis uirtutibus: quibus sanè effecisti, ut quanto quisq; doctior est, ac uirtutum amantior, tanto ma-

to magis beneuolentiæ tuæ sese cupiat insi-
nuari. unde & ipse ètiam illud decus tuum pe
tendum mihi constitui: sed Parthorum mo-
re hoc inquam est, non sine munere. Quem
equidem salutandi Principis morem à prisco
rum usq; seculis in hæc nostra tempora deri-
uatum, & adusq; huc obseruatum uidemus.
Cumq; uiderem alios quosq; uiros egregiè
doctos, doctrinarum suarum pulchris ma-
gnisq; muneribus te ornare, ne solus ego ue-
lut cultus & uenerationis tuæ desertor, ad tu-
am amplitudinem uacuis manibus applicarè
ausim: cogitabundus ac circunspiciens in cel-
la mea libraria, quo munere te tam insignem
Principem condonare possem, en inter re-
condita offerebant sese subitò libri de Occul-
ta philosophia, siue de Magia, quos iuuenis
admodum scribere aggressus, & iam multis
annis uelut oblitus intermiseram: mox tuæ
amplitudinis ueneratione ad illos consum-
mandos, uelut ad uota reddenda properaui.
Sanè quòd persuaderem mihi, nihil me tibi
gratius dare posse, quàm antiquissimę abstru
sissimęq; doctrinæ nouū opus: opus inquam
curiosæ iuuentutis nostræ, sed antiquitatis
doctrinam, ausim dicere, à nullis hactenus re
stituere tentatam. Attamen non in hoc tibi
adscribuntur hæc nostra, quòd te digna sint:
sed ut patefaciant mihi aditum ad beneuolen
tiam tuam. Quæso itaq;, si non est improbū,
habeant

habeant apud te quandam excusationem. Omnia tibi uota præfaturus, si hæc iuuentutis meæ studia, tuæ amplitudinis auspicio in noticiam ueniant: ac fugata inuidia, perennitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructum bonæ conscientiæ, cùm plura in illis etiam seniori mihi uisa sint cùm utilissima, tum cognitu necessaria. Habes itaq; opus nõ tam iuuentutis, quàm etiam præsentis ætatis nostræ: multa siquidem iuuenilis operis errata castigaui, multa compluribus locis interfulsi, multis capitibus adauxi, quæ ex ipsa orationis inæqualitate facilè deprehendi possunt, atq; sic cognosces me per omnẽ ætatem meã tuis obsequijs fore deuotum. Vale, felicis Coloniæ felicissimus Princeps. Ex Mechlinia, Anno M. D. XXXI.

Mense Ianuario.

CAPITVLORVM OMNIVM QVAE IN HOC *Opere continentur, Elenchus.*

Numerus anterior caput, posterior paginam signat.

PRIMI LIBRI ELENCHVS.

1 *Quomodo à triplici mundo magi uirtutes colligat, tribus his libris monstrabitur.* Fol. 1

2 *Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiæ professorē.* 2

3 *De quatuor elementis, & eorundem qualitatib. & in se inuicem permixtionibus* 5

4 *De triplici elementorum ratione consideranda* 6

5 *De mirabilibus ignis, ac terræ naturis* 7

6 *De admirandis aquæ & aeris atq; uentorū naturis* 10

7 *De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa: atq; quid elementis ipsis conueniat cum anima, & sensibus, & moribus* 16

8 *Quomodo elementa sint in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; Deo.* 18

9 *De uirtutibus rerum naturaliū ab elementis proximè dependentibus* 19

10 *De uirtutibus rerum occultis* 21

Quomodo

11 Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis per rationes animæ mundi, stellarumq́; radios: & quæ res hac uirtute magis abundant 23
12 Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdē speciei diuersæ uirtutes influuntur 24
13 Vnde proueniant uirtutes rerū occultæ 25
14 De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum 26
15 Quomodo debemus inuestigare & experiri uirtutes rerum, per uiam sumptam à similitudine 30
16 Qualiter diuersarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam, & sibi mutuo communicantur 32
17 Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerū inuestigandæ & experiundæ sunt 33
18 De inimicitiarum inclinationibus 36
19 Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum uirtutes; quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ 38
20 Quòd uirtutes naturales quibusdā insunt per totam suam substantiam, quibusdam uerò in certis suis particulis aut mēbris 39
21 De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita tantum; & quæ remanent in illis etiam post interitum 41
22 Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus, ipsaq́; ho-

ipsaq; hominum exercitia & mores stellis atque signis distribuuntur 43
23 Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares 45
24 Quæ res subsint Lunæ 48
25 Quæ subsunt Saturno 50
26 Quæ sunt Iouialia 51
27 Quæ referunt Martem 52
28 Quæ sint Venerea 53
29 Quæ sequuntur Mercurium 54
30 Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur. ibid.
31 Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuuntur 55
32 Quæ subsunt signis ac stellis fixis, earumq; imaginibus 56
33 De signaculis & characteribus rerum naturalium 59
34 Quomodo per res naturales earumq; uirtutes, possumus allicere & attrahere influxus atq; uirtutes corporum cœlestium 62
35 De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earumq; utilitate 63
36 De unione rerũ cõmixtarũ, atq; introductione nobilioris formæ uitæq; sensibilis 64
37 Quomodo certis quibusdã præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædã & uitalia dona desuper trahimus 66
38 Quomodo dona, non solum cœlestia & uitalia, ue-

talia, uerumetiam intellectualia quædã & diuina desuper suscipere possumus 68
39 Quòd certis quibusdam mundi materijs mundana numina, & horum numinũ ministros dæmones allicere possumus 69
40 De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus modis soleant fieri 70
41 De ueneficijs, earundemq́ potentia 71
42 De quorundam ueneficiorum admirandis uirtutibus 73
34 De suffitibus, & earũ ratione & potẽtia 76
44 Compositio quorundam suffituum planetis accommodatorum 79
45 De collyrijs, unctionibus, phyltris, eorumq́ uirtutibus 80
46 De alligationibus, & suspensionibus physicis 83
47 De annulis & eorum compositionibus 84
48 De locorum uirtutibus, & quæ loca cuiq́ stellarum correspondent 85
49 De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, quibus stellis, domibus & elementis distribuantur 87
50 De fascinatione, atq́ eius artificio 90
51 De certis obseruationibus, admirandas uirtutes producentibus 92
52 De uultu ac gestu, corporisq́ habitudine & figura, & quæ ex his quibus stellis respondeant, unde physiognomonia, & metoposcopia & chiromantia diuinationum artificia, sua

ficia, sua fundamenta habeant 95
53 De diuinatione auspiciorum, & augurio-rum 97
54 De diuersis quibusdã animantibus, & alijs rebus, quam in augurijs significationem habeant 99
55 Quomodo uerificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis 106
56 De aruspicina fulgurũ & fulminũ, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sint 111
57 De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationibus 113
58 De mortuorum reuiuiscentia, de longæua dormitione atq; inedia 115
59 De diuinatione, quæ per somnia fit 119
60 De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potẽtia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur 120
61 De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente de triplici animæ appetitu, ac passionibus uoluntatis 123
62 De passionibus animi, & earũ origine, differentia & speciebus 127
63 Quomodo pasiones animi mutant corpus proprium permutando accidentia, & mouendo spiritum 128

Quomodo

64 Quomodo paßiones animi, immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas uires uis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat 130

65 Quomodo paßiones animi etiam operãtur extra se in corpus alienum 133

66 Quòd paßiones animi plurimũ iuuantur ab opportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit in omni opere ipsa animi constantia 135

67 Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestiũ animis & intelligentijs, atq; simul cum illis mirabiles quasdam uirtutes rebus inferioribus imprimere 136

68 Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat 137

69 De sermone, atq; uirtutibus uerborum 139

70 De uirtute propriorum nominum 140

71 De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq; uirtutibus & astrictionibus 141

72 De incantamentorũ mirabili potentia 144

73 De uirtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis 145

74 De proportione, correspondentia, reductione literarum ad signa cœlestia & planetas secundum uarias linguas cum tabella hoc indicante 146

CAPITVM LIBRI II.

Elenchus.

1 DE necessitate mathematicarum disciplinarũ, atq; de mirandis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur 153
2 De numeris eorundemq; potentia & uirtute 156
3 Quantas uirtutes numeri possideant in rebus cũ naturalibus, tũ trãsnaturalibus 157
4 De unitate & eius scala 159
5 De dualitate & eius scala 161
6 De triade & eius scala 163
7 De quaternario & eius scala 166
8 De quinario & eius scala 173
9 De senario & eius scala 176
10 De septenario & eius scala 177
11 De octonario & eius scala 188
12 De nouenario & eius scala 190
13 De decade & eius scala 192
14 De undenario & duodenario cũ duplici duodenarij scala, Cabalistica & Orphica 196
15 De numeris qui supra duodenarium sunt, eorumq; potentia & uirtutibus 201
16 De numerorum notis in certis gesticulationibus constitutis 205
17 De uarijs numerorum notis apud Romanos obseruatis 207
18 De notis Græcorum 208
19 De notis Hebræorum & Chaldæorũ, & quibusdam

busdam alijs Magorum notis 209
20 Qui numeri literis attribuantur, atque de diuinatione per eosdem 212
21 Qui numeri quibus dijs sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti 214
22 De planetarũ mensulis earumque uirtutibus, & formulis, & quæ illis præficiãtur diuina nomina, intelligentiæ & dæmonia 215
23 De Geometricis figuris atque corporibus qua uirtute in Magia polleãt, & quæ quibus elementis cõueniant, atque cœlo 226
24 De Musicali harmonia eiusque uiribus ac potentia 228
25 De sono atque concentu, & unde illis mirabilitas in operando 230
26 De cõuenientia eorũ cũ cœlestibus: & qui cõcẽtus, quique soni singulis stellis respõdent 232
27 De humani corporis proportione & mensura harmoniaque 235
28 De animæ humanæ compositione & harmonia 248
29 De obseruatione cœlestium, in omni opere magico necessaria 250
30 Quando planetæ potentioris influẽtiæ 251
31 De obseruatione stellarũ fixarum, earumque naturis 252
32 De Sole & Luna, earumque magicis rationibus 254
33 De XXVIII. mansionibus Lunæ, earundemque uiribus 256

34 De uero cœlestium motu in octaua sphæra obseruando, ac de ratione horarum planetariarum 260
35 Quomodo res quæq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq; uirtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus 261
36 De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis concipiant uirtutes 262
37 De imaginibus facierum earumq; uirtutibus, atq; de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus 263
38 De imaginibus Saturni 268
39 De imaginibus Iouis 269
40 De imaginibus Martis 270
41 De imaginibus Solis. ibid.
42 De imaginibus Veneris 271
43 De imaginibus Mercurij. ibid.
44 De imaginibus Lunæ 272
45 De imaginibus capitis & caudæ Draconis Lunæ. ibid.
46 De imaginibus mansionum Lunæ 273
47 De imaginibus stellarum fixarum beheniarum 276
48 De figuris geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula 278
49 De imaginibus, quarũ figura est non ad similitudinem alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius quod desiderat animus operantis 280

50 De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundã eiusdẽ imaginũ 281
51 De characteribus qui ad cœlestium normam imitationemq́ fabricati sunt, & quomodo ex geomanticis figuris deducuntur cum eorundem tabula 284
52. De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur 287
53 Quòd nulla diuinatio sine astrologia sit perfecta 289
54 De sorte, & quando, ac unde illi diuinationis uirtus contingat 291
55 De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poetarum & philosophorum 293
56 Idem confirmatur ratione 294
57 Quòd anima mundi ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantes diuinam 295
58 De nominibus animarum cœlestium, eorundemq́ dominio in hunc inferiorem mundum, uidelicet hominem 296
59 De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemq́ uarijs nominibus, magicis sermonibus deseruientibus 299
60 Quòd humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores: & quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitq́ similis spiritibus & intelligentijs sublimioribus 302

CAPITVN LIBER III.

Elenchus.

1 DE necessitate, uirtute, & utilitate religionis 310
2 De silentio & occultatione eorum quæ secreta in religione sunt 311
3 Quæ dignificatio requiratur, ut quis euadat in uerum magum, & mirandorum operatorem 314
4 De duobus ceremonialis Magiæ adminiculis, religione & superstitione 316
5 De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis semitam perducunt 319
6 Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix 321
7 Necessariam esse Mago ueri Dei cognitionē, & quid de Deo ueteres senserunt Magi atq; philosophi 322
8 Quid de diuina trinitate ueteres senserint philosophi 325
9 Quæ sit uera de Deo & sanctißima Trinitate orthodoxa fides 328
10 De emanationibus diuinis, quas Hebræi numerationes, alij attributa, Gentiles Deos & numina nuncupabant: deq; decem Sephiroth, ac decem sacratißimis Dei nominibus illis præsidentibus, eorundemq; interpretatione 329

De diui-

11 De diuinis nominibus, eorundemque potentia & uirtute 334
12 De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora 342
13 De membris Dei, & de eorum in nostra membra influxu 345
14 De dijs gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus quæ loca olim sacra fuerunt 347
15 Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt Theologi 352
16 De intelligentijs & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumque cognomentis uarijs, deque infernis & subterraneis dæmonibus 353
17 De eisdem iuxta Theologorum sententias 357
18 De ordinibus malorum dæmonum, eorundemque casu, & naturis uarijs 360
19 De corporibus dæmonum 364
20 De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum 367
21 De obsequendo proprio genio, eiusque natura indaganda 370
22 Triplicem uniuscuiusque hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant 371
23 De lingua angelorum, eorumque cùm inter se, tum nobiscum collocutionibus 374
24 De nominibus spirituum, eorumque uaria impositione, deque spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis 376

Quomodo

25 Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum 379
26 De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium 381
27 De arte Calculatoria nominum eiusmodi ex traditione Cabalistarum 383
28 Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiuntur 386
29 De characteribus & sigillis spirituum 388
30 Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus 390
31 Adhuc alius characterum modus, atq; de signaculis spirituum, quæ sola reuelatione recepta sunt 394
32 Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur 396
33 De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminijs 399
34 De ordine animastico, atq; heroibus 401
35 De dijs mortalibus atq; terrenis 403
36 De homine quomodo creatus ad imaginem Dei 405
37 De anima humana, & per quæ media iungatur cor-

gatur corpori 413
38 *Quæ diuina dona homo desuper à singulis cælorum & intelligentiarum ordinibus accipat* 414
39 *Quomodo superni influxus cùm sint natura boni, in istis inferioribus deprauentur, & malorum causæ efficiantur* 416
40 *Quòd unicuiq; homini impressus est character diuinus, cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia* 419
41 *Quid de homine post mortem, opiniones uariæ* 421
42 *Quibus rationibus Magi & Necromantes mortuorum animas euocare se posse putabant* 436
43 *De humanæ animæ potestate, in mente, ratione & idolo* 439
44 *De gradibus animarum, & earundem interitu, aut immortalitate* 443
45 *De uaticinio & furore* 446
46 *De prima specie furoris à Musis.* ibid.
47 *De secunda specie à Dionysio* 449
48 *De tertia specie furoris ab Apolline* 450
49 *De quarta specie furoris à Venere* 453
50 *De raptu & extasi, & uaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & syncope corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt* 454
51 *De somnio prophetico* 457
52 *De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim possidentibus* 461

Quomodo

53 *Quomodo se disponere debeat uolens suscipere oracula* 463
54 *De munditia, & quomodo obseruanda* 465
55 *De abstinentia, & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atque assensu* 467
56 *De pœnitentia & eleemosyna* 471
57 *De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt* 473
58 *De adorationibus & uotis* 474
59 *De sacrificijs & oblationibus, eorumque generibus & modis* 477
60 *Quas imprecationes & ritus ueteres adhibere solebant sacrificijs & oblationibus* 482
61 *Quomodo hæc tum ad Deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt* 483
62 *De consecrationibus, & earũ ratione* 484
63 *Quæ dicãtur sacra, quæ consecrata, & quo modo hæc se habeant inter nos atque diuos, ac de sacris temporibus* 487
64 *De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremonijs, & ritibus suffituum, unctionum, & similium* 492
65 *Operis totius conclusio* 498

Finis capitum trium librorum de occulta philosophia.

CAPITA CENSVRAE, SIVE *retractationis de Magia cum reliquis.*

De Magia in genere 505
De Magia naturali ibid.

De Magia

De Magia mathematica 507
De Magia uenefica 508
De Geomantia & Necromantia 510
De Theurgia 513
De Cabala 514
De Præstigijs 518
De Ceremonijs magicis 521
De elementis magicis 256
De origine magicæ artis, quan do & à quibus cœperit, & celebrata fuerit 590
De speciebus magiæ, Neronisq́; & magorum detestatio 593
De magia naturali compendium 595. 620
De fascinatione disputatio 631
De incantatione epistola 637
De steganographia epistola 642
De quæstionib. magicis lib. 645

FINIS.

HENRICI COR. AGRIPPAE, EQVITIS AVRATI, ET utriusq; iuris Doctoris, sacræ Cæsareę Maiestatis à consilio & archiuis indiciarij, de Occulta Philosophia,

LIBER PRIMVS.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes colligant, in tribus his libris monstrabitur. CAP. I.

CVM triplex sit mundus, elementalis, cœlestis & intellectualis, & quisq; inferior à superiori regatur, ac suarum uirium suscipiat influxum, ita ut ipse archetypus & summus opifex, per angelos, cœlos, stellas, elementa, animalia, plantas, metalla, lapides, suæ omnipotentiæ uirtutes exinde in nos transfundat, in quorum ministerium hæc omnia condidit atq; creauit: non irrationabile putant Magi, nos per eosdem gradus, per singulos mundos, ad eundem ipsum archetypum mundum, omnium opificem, & primam causam, à qua sunt omnia, & procedunt omnia, posse conscendere: & non solum his uiribus, quæ in rebus nobilioribus præexistunt, frui posse, sed alias præterea nouas desuper posse attrahere. Hinc elementalis mundi uires, uarijs rerum naturalium mixtionibus à medicina, & naturali philosophia uenantur: deinde cœlestis, mundi radijs & influxibus, iuxta astrologorum regulas, & mathematicorum disciplinas, cœlestes uirtutes illis connectunt: porrò hæc omnia intelligentiarum diuersarum potestatibus per religionum sacras ceremonias corroborant atq; confirmant. Horũ omniũ ordinem & processum, tribus his libris nũc tradere conabor: quorũ primus contineat Magiã natura

lem, alter cœlestem, tertius ceremonialem. Sed nescio an planè uenia dignum sit, me hominem ingenij ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduum, tam intricatum negotium, in ipsa mea adolescentia tam liberè aggressum esse: quamobrem quæcunq; hic à me dicta sunt, & inferius dicentur, his nolo quenquam plus assentiri, neq; ipse ego plus assentior, nisi quatenus ab ecclesia catholica, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiæ professorem. CAP. II.

Magica facultas potestatis plurimæ compos, altißimis plena mysterijs, profundißimam rerum secretißimarum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, substantiam, & uirtutem, totiusq; naturæ cognitionem complectitur: & quomodo res inter se differunt, & quomodo conueniunt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producens, uniendo uirtutes rerum per applicationem earum ad inuicem, & ad sua passa congruentia inferiora, superiorum dotibus ac uirtutibus paßim copulans atq; maritans. Hæc perfectißima summaq; scientia, hæc altior sanctiorq; philosophia, hæc deniq; totius nobilißimæ philosophiæ absoluta consummatio. Nam cũ omnis philosophia regulatiua diuisa sit in physicã, mathematicã & theologiã: physica docet naturã eorũ quæ sunt in mundo, illorumq; causas, effectus, tẽpora, loca, modos, euẽtus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Philosophia diuiditur in Physicam Mathematicam & Theologiam

Quot sunt, quæ rerum species elementa uocantur,
Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aer,
Quid generent: unde & magni primordia cœli,
Vnde maris fluxus, uarijsúe coloribus Iris.
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
Vnde uel æthera fulmen iaculetur ab aula:
Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras

Conc-

Concutiat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totaq; naturæ uis ingeniosa latentis

Hæc omnia naturarum speculatrix physica complectitur, & quæ canit Vergilius:

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,
Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant
Obicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.
Herbarum uires, animos, irasq; ferarum,
Omne genus fruticum, lapidum quoq;, reptiliumq;.

Mathematica uerò docet nos planã, et in tres porrectã dimensiones naturã cognoscere, motũq; ac cœlestiũ progressus suscipere.

Aurea quo celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modò cogat hebescere lunam,
Defectusq; pati dimisso lumine solem.

Et quæ canit Vergilius:

Quocirca certis dimensum partibus orbem
Per duodena regat mundi sol aureus astra:
Ostendit cœliq; uias, & sidera monstrat,
Defectus solis uarios, lunæq; labores,
Arcturum, pleiadesq; hyadas, geminosq; triones,
Quid tantum oceano properent se tingere soles
Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus, hinc meßisq; diem, tempusq; serendi,
Et quando infidum remis impellere marmor
Conueniat, quando armatas deducere classes.
Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem quid Deus, ipsa docet quid mẽs, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid religio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes, sacraq; mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de uirtute uerborum & figurarum, de arcanis operationibus & mysterijs

signaculorum, & quod ait Apuleius, docet nos ritè scire atq; callere leges ceremoniarum, fas sacrorum, atq; ius religionũ. Sed iam me recolligam. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa complectitur, unit atq; actuat: meritò ergo ab antiquis summa sanctissimaq; scientia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipuè Zamolxis & Zoroaster effulserunt adeò, ut inuentores huius scientiæ à pluribus crediti sint. Horum uestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alij extiterunt antistites, ut Trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iamblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Osthanes etiam egregiè scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis commentarijs illustrauit. Præterea ad hanc artem Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorum discendam nauigarunt: hanc reuersi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerunt. Quin & Pythagoram Platonemq; ob eam discendam compertum habemus, Memphiticos uates accessisse, & penè totam Syriam, Aegyptum, Iudæam, & Chaldæorum scholas peragrasse, ne sanctissima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerentur. Quicunq; igitur nunc in hac facultate studere affectat, si non fuerit eruditus in Physica, in qua declarantur qualitates rerum, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis; & si non fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus & figuris stellarũ, ex quibus cuiuslibet rei sublimis uirtus & proprietas dependet: & si non fuerit doctus in theologia, ubi manifestantur substantiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, non poterit intelligere Magiæ rationabilitatem: nullum enim opus ab ipsa Magia perfectũ extat, nec est aliquod opus uerè magicum, quod has tres facultates non complectatur.

Cognitio physices, spec... ad ... intelligentiam ... Mathematicae, Theologia.

De qua-

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in se inuicem permixtionibus.

CAP. III.

QVatuor sunt elementa & primaria fundamenta rerum omnium corporalium, ignis, terra, aqua, aer: ex quibus omnia elementata in istis inferioribus componuntur: non per modum coaceruationis, sed secundum transmutationem & unionem: rursusq; cum corrumpuntur, in clementa resoluuntur. Nullum autem sensibilium elementorum purum est, sed secundum magis & minus permixta sunt, & in se inuicem transmutabilia: quemadmodum terra lutescens dissolutaq; fit aqua, atq; illa ingrossata densataq; fit terra: per calorem autem euaporata transit in aerem, & ille supercalescens in ignem, & hic extinctus reuertitur in aerem, infrigidatus autem ex superadustione fit terra aut lapis, aut sulphur, sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato autem censet terram omnino transmutabilem esse, cætera autem elementa & in hanc, & in se inuicem transmutari. Diuiditur itaq; terra à subtilioribus non transmutata, sed soluta aut permixta in illa, quæ illam dissoluunt, rursusq; in seipsam remigrans. Vnumquodq; autem elementorum duas specificas qualitates habet, quarum priorem sibi propriam retinet, in altera tanquam media conuenit cum sequenti. Est enim ignis calidus & siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aer humidus & calidus. Atq; hoc modo secundum duas qualitates contrarias elementa sibi contraria sunt, ut ignis aquæ, & terra aeri. Adhuc secundum alium modum elementa sibi opponuntur. Nam quædam grauia sunt, ut terra & aqua: & alia leuia, ut aer & ignis: quamobrem priora paßiua, posteriora uerò actiua Stoici nuncuparunt. Proinde adhuc Plato secundum alium modum distinguens, tres unicuiq; aßignat qualitates: igni uidelicet acuitatem, raritatem & motum: terræ autem obscuritatẽ, densitatẽ & quietem. Et secundũ has qualitates contraria sunt

ria sunt elementa ignis, & terra. Reliqua autem elementa ab illis qualitates mutuant, ita ut aer duas accipiat qualitates ignis, raritatem & motum: atq; unam terrae, uidelicet obscuritatem. Contrà aqua duas quidem terrae, obscuritatem & densitatē: & unam ignis, uidelicet motum. Sed ignis aere duplo rarior, triplo mobilior, quadruplo acutior. Aer autem duplo acutior aqua, triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior, quadruplo mobilior. Quēadmodum itaque se habet ignis ad aerem, sic aer ad aquam, & aqua ad terram: rursusq;, sicut terra ad aquam, sic illa ad aerem, atq; hic ad ignem. Atq; haec est radix & fundamentum omniū corporum, naturarum, uirtutum & operum mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit, facile perficiet opera miranda atq; stupenda, eritq; consummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione consideranda. CAP. IIII.

QVatuor itaq; quae diximus sunt elementa, sine quorū noticia perfecta nullū in Magia producere possumus effectum. Sunt autem singula triplicia, ut sic quaternarius compleat duodenarium: & per septenarium in denarium progrediens, ad supremam unitatem, unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quae nec componuntur, nec mutantur, nec patiuntur cōmixtionem, sed incorruptibilia sunt, & non à quibus, sed per quae omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Haec qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere potest. Secundi ordinis elementa composita sunt multiplicia, & uaria, & impura, reducibilia tamen per artem ad puram simplicitatem: quibus tunc ad suam simplicitatem reuersis, uirtus est super omnia complementum dans, omnium operationum

occulta-

Virtus elementorum

occultarum & operationum naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertij ordinis elementa hæc primo & per se non sunt elementa, sed decomposita, uaria, multiplicia, & inter se inuicem permutabilia: ipsa sunt infallibile medium: ideoq; uocantur media natura, siue anima mediæ naturæ: paucissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligant. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est consummatio omnis effectus, in quacunq; re naturali, cœlesti & supercœlesti, miranda sunt, & plena mysterijs quæ operari possunt in Magia tam naturali quàm diuina: per ipsa enim omnium rerum ligationes, etiam solutiones & transmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum dæmonum exterminatio, & bonorum spirituum conciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemq; cognitione, nemo confidat se in occultis Magiæ & naturæ scientijs quicquam posse operari. Quicunq; autem hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorundemq; naturam, uirtutem, potestatem in numero, gradibus & ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciuerit: is facile obtinebit omnium naturalium rerum, & cœlestium secretorum scientiam & operationem perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. CAP. V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis (ut ait Dionysius) in omnibus & per omnia clarè uenit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognitusq;: ipse quando per seipsum est, non accedente materia in qua propriam manifestet actionem immensus est, & inuisibilis, per seipsum potens ad actionem propriam, mobilis, tradens seipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturæ custodia, illuminatiuus, circum

Ignis agens
Terra patiens.

Ignis

uelatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, resiliens, sursum ferens, acutè means, excelsus, non receptus contumelia minorationis, semper motus mouens, alterum comprehendens incomprehensus, non indigus alterius, latenter crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestans suimet magnitudinem, actiuus, potens, simul omnibus præsens inuisibiliter, neglectus esse non patitur: ad certa autem sicut quædam uindicta generaliter & propriè subitò reducens in rationem, incomprehensibilis, impalpalis, non minutus, in omnibus ditißimus suimet traditionibus. Immensa & improba rerum naturæ portio ignis est (ut ait Plinius) et in quo dubiũ sit, plura absumat, an pariat. Ignis ipse unus est, & per omnia penetrans, ut aiũt Pythagorici: sed in cœlo dilatatus, collustrãs, in inferno uerò coarctatus, tenebrosus, & crucians, in meditullio de utroq; participans. Ignis itaq; in se unus, in recipiente multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, ut apud Ciceronem testatur Cleanthes. Est itaq; ignis hic adinuentitius, quo utimur: est in lapidibus, qui ictu chalybis excutitur: est in terra, quæ ex refoßione fumat: est in aquis, qui fontes & puteos calefacit: est in profundo mari, quod uentis agitatum tepescit: est in aere, quem sæpe feruescere uidemus: & animalia quæq; & uiuentia omnia, & uegetantia calore nutriuntur: & omne quod uiuit, propter inclusum ignem uiuit. Superni ignis propria sunt calor omnia fœcundans, & lux omnibus uitam tribuens. Inferni ignis propria sunt ardor omnia consumens, & obscuritas cuncta sterilitate complens. Fugat itaq; cœlestis & lucius ignis tenebrosos dæmones: fugat & hic noster ligneus eosdem, quatenus habet simulacrum, & uehiculum lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait, Ego sum lux mundi, qui uerus ignis est, pater luminum, à quo omne datum optimum uenit: splendorem ignis sui emittens & communicans primo soli, & cæteris cœlestibus corporibus, & hæc tanquam per media instrumenta illum in hunc ignem nostrum

strum influens. Sicut ergo tenebrarum dæmones in tenebris ipsis robustiores sunt: sic boni dæmones, qui sunt angeli lucis, incrementa suscipiunt à luce, non solum diuina, solari & cœlesti, sed etiam eius qui apud nos est ignis. Hinc primi religionum & ceremoniarum sapientissimi institutores orationes & psalmodias, & sacra queq; non nisi accensis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum, Ne loquare de Deo absq; lumine. iusseruntq; ad fugandos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes: nec illa amoueri, quousq; perfectis sacro ritu expiationibus terra condantur: ipseq; omnipotens in ueteri lege exquirebat omnia sua sacrificia igne offeri, atq; ut in altari semper ignis arderet, quem etiam apud Romanos Vestæ sacerdotes perpetuum seruabant custodiebantq;. Omnium autem elementorum basis & fundamentum, terra est: ipsa enim est obiectum, subiectum & receptaculum omnium radiorum influxuumq; cœlestiū: ipsa in se continet omniū rerū semina seminalesq; uirtutes: ideo ipsa dicitur animalis, uegetalis & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcundata, omnium ex seipsa est gignitiua. Ipsa est receptiua omnium fœcunditatum, & ueluti prima parens etiam omnium pullulatiua, centrum & fundamentum & mater omnium. Tolle de illa quantumcunq; secreta, lota, depurata, subtiliata: si dimiseris aliquandiu sub diuo, mox cœlestibus uiribus fœcundata & prægnans, ex seipsa producet plantas, producet uermiculos & animalia, producet lapillos, lucidasq; metallorum scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quando fuerit per artificium ignis purgata, & ad simplicitatē suam congrua lotione reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia & restaurationis ac conseruationis nostræ uerissima medicina.

De admirandis aquæ, & aeris atq; uentorum naturis. CAP. VI.

Non minoris potentiæ sunt reliqua duo elementa, aqua uidelicet & aer: nec in illis natura cessat mirabilia operari. Aquæ enim tanta neceßitas est, ut absq; illa nullum animal degere poßit: nulla herba, nec planta quæuis, circa aquæ humectationem poßit progerminare. In ipsa est seminaria omnium rerum uirtus animalium primo, quorum semen aqueum esse manifestum est: sed & fruticum, & herbarum semina licet terrea sint, tabefieri tamen aqua necesse est, si fœcunda esse debeant: siue id fiat humore terræ imbibito, aut rore uel pluuia, uel de industria adiecta aqua. Sola siquidem terra & aqua, à Mose describuntur producere animam uiuentem. Sed aquæ duplicem productionem tribuit, natantium uidelicet in aquis, & uolantium in aere supra terram. Terrenarum etiam productionum ipsi aquæ partim deberi, eadem scriptura testatur, inquiens, quòd post creationem uirgulta & plantæ non germinauerant, quia Deus non pluerat super terram. Tanta eius elementi potestas est, ut nec spiritualis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemum testatus est. Maxima quoq; eius in religione uis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor quàm ignis neceßitas. Infinitæ eius utilitates sunt, & usus multiplex, resq; omnes ex eius potestate consistunt: ut quæ generandi, alendi, augmentandi uim poßidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquam omnium rerum principium statuerunt, omniumq; elementorum antiquißimum esse dixerunt atq; potentißimum, quippe quod cæteris omnibus imperat. Nam, ut ait Plinius, terras deuorant aquæ, flammas necant, scandunt in sublime, & nubium obtentu cœlum sibi uendicant: eædem cadentes omnium terra nascentium causa fiunt. Innumera sunt aquarum miracula à Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quarum mirabili uirtute etiam meminit Ouidius in his uersibus:

Aqua antiquissimum elementum

—Medio tua corniger Hammon
Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calescit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis & hinc Sybaris uestris conterminus oris,
Electro similes faciunt, auroq; capillos.
Quodq; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,
Verùm animos etiam ualeant mutare liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis unda?
Aethiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit,
Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.
Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.
Hinc fluit effectu dispar Lyncæstius amnis:
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm si mera uina bibisset.
Est lacus Arcadiæ Pheneum dixêre priores,
Ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceam & Raphaneam Syriæ urbes admirabilem naturam: qui cum pleno deferatur alueo, per integrum sabbathum, mox ceu obturatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccum alueí sui præbet transitum: rursusq; septimo die ignotis naturæ causis ad priorem redit aquarum abundantiam: quamobrem incolæ illum Sabbathæum nuncuparunt, ob sacrum Iudæis septimum diem. Testaturq; nobis Euangelium de piscina probatica, in quam post commotam ab angelo aquam qui prior in illam descendisset, à quacunq; ægritudine liberabatur. Eadem uis atq; potestas fuisse legitur fonti Ionidum Nympharum, qui in Eliorum agro apud Heraclea͂ pagum iuxta Cytheron

fluuium extabat: in quem qui ægroto corpore descendisset, abacto omni corporis uitio sanus & integer inde exiret. Narrat Pausanias, esse in Lycæo Arcadiæ mõte fontem, qui Agriæ uocabatur, ad quem quoties regionis siccitas frugum interitum minaretur, ingressus Iouis Lycæi sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus sacros ueneratus latices, quercus ramum manu tenens, ad sacrati fontis summos latices demittebat: tunc commotis aquis uapor exinde in aera sursum latus in nubes conflabatur, concurrentibusq; nebulis cœlum omne obducebatur nubibus: quibus paulo pòst in pluuiam resolutis, omnem regionem salubriter irrigabant. Verùm de aquarum miraculis præter cæteros autores multos scripsit Ruffus Ephesius medicus miranda, & apud nullum alium quod sciam autorem reperta. Superest de aere dicere. Hic spiritus est uitalis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & consistentiam præbens, ligans, mouens, & implens omnia. Hinc Hæbræorum doctores illum non inter elementa numerant, sed uelut medium & glutinum, diuersa insimul coniungens, & tanquam spiritum mundani instrumenti roboantem habens. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in se concipit, alijsq; cùm elementis tum mixtis singulis communicat, non minus etiam rerum omnium cùm naturalium, tum artificialium, & sermonum quorumcunq; species, uelut deificum quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq; secum ferens corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in somno quàm in uigilia illis imprimens, uariorum mirabilium somniorum, præsagiorum & auspiciorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur, transiens locum, in quo homo occisus fuerit, uel cadauer recens absconditum, timore atq; pauore concitatur: quia aer ibidem plenus horribilibus homicidij speciebus, spiritum hominis, dum unà inspiratur, similibus speciebus afficit atq; perturbat: unde contingit sequi pauorem. Omne nanq;

ne nanq; subitò imprimens, naturam stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aerem causam esse somniorũ, plurimumq; aliarũ animæ impreßionũ, per dilationẽ idolorũ, seu similitudinũ, seu specierũ, quæ deciduntur à rebus & sermonibus in ipso aere multiplicatis, quousq; perueniãt ad sensus, & tandem ad phantasiã, & animã recipientis, uidelicet quæ soluta curis, nec impedita, species huiusmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipsæ nanq; rerum species, licet ex propria natura deferantur ad sensus hominum & animalium, possunt tamen à cœlo, dum sunt in aere, acquirere aliquam impreßionem, ex qua unà cum aptitudine, à dispositione recipientis magis ferantur ad sensum unius, quàm alterius. Atq; hinc poßibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominem homini ad quamcunq; longißimam etiam uel incognitam distantiam & mansionem, breuißimo tempore posse nunciare mentis suæ conceptum: etsi tempus in quo istud fit, non poßit præcise mensurari, tamen intra uiginti quatuor horas id fieri omnino necesse est: & ego id facere noui, & sæpius feci. Nouit idem etiam, fecitq; quondam abbas Trithemius. Quomodo etiam idola quædam, non modò spiritualia, sed etiam naturalia à rebus effluant, ut puta per influxum quendam corporum à corporibus: atq; in ipso aere conualescant, tum per lumen, tum per motum, tum ad uisum, tum ad alios etiam sensus, sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoq; agant, probat docetq; Plotinus. Et nos uidemus, quomodo austro flante aer densatur in tenues nubes, in quibus ueluti in speculo reflectuntur imagines ualde distantes castrorum, montium, equorum & hominum, & aliarum rerum, quæ decedentibus nubibus mox euanescunt. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quomodo in nube aeris concipiatur iris, quadam speculi similitudine. Et Albertus: Effigies corporum, inquit, naturæ ui in aere humecto facile effingi poßunt eodem

eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidam ex uisus debilitate contigisse, ut speculum illi fieret propinquus aer, & radius uisiuus ad ipsum repercuteretur, nec posset penetrare, unde quorsum ibat, idolum suum aduersa facie sese praecedere arbitrabatur. Similiter speculorũ quorundam artificio, quas uolumus imagines in aere, etiam remotè, extra specula producuntur: quæ tunc imperiti homines uidentes, dæmonum aut animarum umbras se uidere putant: cum tamen non sint, nisi simulacra quædam sibijpsis cognata, ac uitæ omnis expertia. Et notum est, si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisi quòd per minimum foramen solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papyro alba, aut speculo plano, uideri in ea quæcunq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigium admirandum magis, ubi pictis certo artificio imaginibus, scriptisúe literis, quis nocte serena plenæ lunæ radijs opponat, quarum simulacris in aere multiplicatis, sursumq; raptis, & unà cum lunæ radijs reflexis, alius quispiam rei conscius per longam distantiam uidet, legit, & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nunciandorum secretorum obsessis uillis, & ciuitatibus utilissimum artificium est, olim à Pythagora factitatum, & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi non incognitum. Atq; omnia hæc, & multo plura, maioraq; in ipsa aeris natura fundata sunt: & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectuntur ad uisum, ita nõnunquam etiam ad auditum, quod in echo manifestum est. Sed sunt illis occultiora artificia, quo quis etiam per remotam distantiam, audire & intelligere queat, quid alius loquatur, uel susurret in occulto. Ex aereo elemento sunt etiam uenti: ipsi enim nihil aliud sunt, quàm motus aer, & concitatus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cœli cardinibus flantes, uidelicet Notus ab austro, Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidente, & ab oriente Apeleotes siue

Eurus:

Eurus: quos Pontanus his duobus uersiculis complexus ait:

A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.
Occasum insedit Zephyrus, uenit Eurus ab ortu.

Notus uentus meridionalis est, nebulosus & humectus, & calidus, & morbosus, quem Hieronymus uocat pincernam pluuiarum. Ouidius sic describit:

— Madidis Notus euolat alis,
Terribilem picea tectus caligine uultum,
Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,
Fronte sedent nebulæ, rorant, pennæq; sinusq;.

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis uentus est, uiolentus & sonorus, qui nubes discutiens aerem serenum reddit, aquam gelu constringit: hunc Ouidius de se sic inducit loquentem,

Apta mihi uis est, qua tristia nubila pello,
Et freta concutio, nodosaq; robora uerto,
Induro nubes, & terras grandine pulso:
Idem ego, quum fratres cœlo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concußibus insonet æther,
Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.
Idem ego, cum subij conuexa foramina terræ,
Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem
Concutio. —

Zephyrus uerò, qui & Fauonius, uentus leuißimus ab occidente flans, & placidè spirans, frigidus est & humidus, resoluens hyemes, germina floresq; producens: huic contrarius Eurus, qui & subsolanus, & apeleotes, ab oriente, uentus aquosus & nubificus, & rapidæ uoracitatis. de istis ita canit Ouidius:

Eurus

Eurus ad auroram, Nabathæaq́; regna recessit,
Persidaq́;, & radijs iuga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ litora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro, Scythiam septemq́; triones,
Horrifer inuasit Boreas: contraria tellus
Nubibus assiduis, pluuioq́; madescit ab Austro.

De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa, atq; quid elementis ipsis conueniat cum anima, & sensibus, & moribus. CAP. VII.

Quatuor Composita
Lapides
Metalla
plantæ.
Animalia.

Post quatuor simplicia elementa, proximè sequuntur ex illis composita perfectorum quatuor genera, quæ sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum generationem omnia elementa in compositionem conueniant, singula tamen unum præcipuum elementum sequuntur, imitanturq́;. Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt, & descendunt, & ita concreti siccitate, ut liquifieri nequeant. Metalla autem aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur physici, experiuntur alchimici, ex aqua uiscosa, siue ex aqueo argento uiuo generata sunt. Plantæ sic cū aëre conueniunt, ut nisi sub diuo non pullulent, neq; coalescant. Sic animalibus omnibus

Igneus est ollis uigor & cœlestis origo.

Adeoq́; cognatus illis ignis est, ut eo extincto mox tota uita deficiant. Rursus unumquodque illorum generum in se distinctum est per elementorum gradus. Nam inter lapides præcipuè terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei autem, quia transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, ut crystallus, berillus, & margaritæ in conchis: & sunt aërei qui aquæ supernatant: & spongiosi sunt, ut lapis, spongiæ, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur: aut ex ipso geniti sunt, sicut lapis fulminis, & lapis pyrites atque asbestus. Similiter inter

inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentum uiuum: aerea, cuprum, & stannum: ignea uerò, aurum atq; ferrum. In plantis quoq;, terram imitantur radices, propter densitatem: folia autem, aquam propter succum: flores aerem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritum gignitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elementorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiam quædam præ cæteris terrea sunt, & terræ uiscera inhabitant, ut uermes, & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, ut pisces: alia aerea, quæ extra aerem uiuere nequeant: sunt & ignea ignem habitantes, ut salamandræ, & quædam cicadæ, piraustas uocant: & quæ igneo quodam calore feruent, ut columbæ, struthiones, leones, & quas uocat Sapiens bestias uaporem igneum spirantes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aerem, & spiritus uitalis ignem, aquam uerò humores. Et hi etiam elementis partiti sunt. nam rubra cholera cedit igni, sanguis aeri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert ignē intellectus, aerem ratio, aquam imaginatio, terram uerò sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartiuntur. nam uisus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aereus est. nam aere percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore nec sapor odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hominis ab elementis moderantur: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorem, & inertiam, & remissum opus, aqua signat: alacritatem, & amicabiles mores, aer: impetum acutum & iracundum, ignis. Elementa itaq; omnium prima sunt, & omnia ex illis & secundum illa sunt, atque ipsa in omnibus, & per omnia uires suas diffundunt.

Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; Deo.

CAP. VIII.

Est Platonicorū omnium unanimis sententia, quemadmodum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiā in hoc corporeo mūdo, omnia in omnib. esse, modis tamen diuersis, pro natura uidelicet suscipientium: sic & elementa non solum nō sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elementa sunt crassæ quædam formæ, immensæ materiæ, & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & uires: modo uidelicet cœlesti & multo excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; craßitudine aquæ: & aeris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non urens, sed lucens, omniaq; suo calore uiuificans. Ex stellis prætera ignei sunt Mars, atq; Sol: aerei, Iupiter & Venus: aquei, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolunt orbem octauum, atq; Luna (quæ tamen à plerisq; aquea putatur) quando uidelicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita uicinitate sua illas nobis influit & communicat. Sunt etiam inter signa quædam ignea, quædam terrea, quædam aerea, quædam aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuētes illis cuiusq; elementi principiū, medium & finem: sic & principium ignis Aries, progressum & augmētum Leo, finē Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aeris principium Gemini, processum Libra, terminum Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces poßident. Ex horum itaq; planetarum & signorum mixtionibus simul cum elementis, conficiuntur omnia corpora. Iam uerò etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt: ut alij dicantur ignei, alij terrestres, alij aerij: alij aquei. Hinc illi apud inferos quatuor

tuor fluuij, igneus Phlegethon, aereus Cocitus, Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in Euangelijs legimus ignem gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legitur, stagnum ignis: & Esaias de damnatis ait, Percutiet eos Dominus aere corrupto. & apud Iob, Ad nimium calorem transilient ab aquis niuium. & apud eundem legimus, terram tenebrosam & opertam mortis caligine, terram miseriæ tenebrarum. Proinde etiam in supramundanis angelis & beatis intelligentijs hæc elementa ponuntur: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea uis, qua sunt firma Dei sedilia: est & clementia pietasq;, aquea uirtus mundans. Hinc à Psalmista uocãtur aquæ, ubi de cœlo ait, Qui regis aquas superiora eis. Sunt etiam in illis aer subtilis spiritus, & amor ignis relucens: hinc uocantur à sacris literis, pennæ uẽtorum: & alibi de illis ait Psalmista, Qui facis angelos tuos spiritus, et ministros tuos ignem urentem. Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphin, & uirtutes & potestates: terrei cherubin: aquei throni, & archangeli: aerei dominationes & principatus. De ipso etiam archetypo omnium rerũ opifice non'ne legitur, Aperiatur terra, & germinet Saluatorem? non'ne de eodem dicitur, fons aquæ uiuæ mundificans & regenerans? non'ne idem spiritus spirans spiraculum uitæ: idemq; etiam Mose & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa igitur ubiq;, & in omnibus reperiri suo modo, nemo negare potest: primum in istis inferioribus, sed feculenta & crassa; in cœlestibus autem puriora & nitida: in supracœlestibus uerò uiuentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elementa, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentijs distributæ potestates, in cœlis uirtutes, in inferioribus crassiores formæ. *Elementa omnib. insunt rebus.*

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. CAP. IX.

Virtutes rerum naturales quædam sunt elementales, ut calefacere, frigefacere, humefacere, exiccare: & uocã- *Virtutes naturales rerũ uariæ.*

tur operationes seu qualitates primæ, & secundum actum: hæ enim qualitates solæ totam omnino transmutant substantiam, quod aliarum qualitatum nulla facit: quædam uerò insunt rebus ab elementis componentibus: tales etiam ultra qualitates primas, ut sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuæ, stypticæ, abstersiuæ, corrosiuæ, causticæ, apertiuæ, euaporatiuæ, confortatiuæ, mitigatiuæ, conglutinatiuæ, opilatiuæ, expulsiuæ, retentiuæ, attractiuæ, repercußiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubrificatiuæ. & aliæ plures. multa enim habet agere qualitas elemẽtalis in mixto, quæ per se non operatur. Et hæ operationes dicuntur qualitates secundariæ, quia sequuntur naturam & mensuram mixtionis primarum uirtutum: quemadmodum de his in medicorum libris copiose tractatur: sicut maturatio, quæ est operatio caloris naturalis secundum certam mensuram in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & congelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quandoque agunt in membrum determinatum, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menstrua, & dicuntur qualitates tertiæ, quæ sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundum has itaq; primas, secundas, & tertias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducũtur.

Artificiosa multa admiranda.

Multa etiam artificialiter fiunt, quæ homines ualde admirantur: sicut est ignis aquam comburens, quẽ uocant ignem Græcum: cuius plures compositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiã ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roratur desuper: & ignis qui pluuia, uel uento, uel sole accenditur: & fit ignis, qui uocatur aqua ardens, cuius confectio notißima est, qui nihil cõsumit preter seipsum: & fiũt ignes inextinguibiles, & oleo incombustibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile uidetur, nisi fuisset famosißima illa lampas, quæ in templo Veneris quondam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui

semel

ſemel accenſus reuera, nunquam extinguitur. Contrà etiam præparatur lignum, uel aliud quoddam combuſtibile, ut ab igne lædi non poßit, & fiunt confectiones quibus inunctis manibus poſſumus portare ferrum ignitum, aut mittere manum in metallum liquefactum, ſeu toto corpore ire in ignem abſq; ullo malo, & horum ſimilia. Et eſt genus lini, quod Plinius aſbeſtum uocat, Græci ἄσβεστον dicunt, quod ignibus non abſumitur, de quo Anaxilaus ait, circundatam eo arborem ſurdis, & qui non exaudiantur ictibus cædi.

De uirtutibus rerum occultis. CAP. X.

INſunt præterea rebus uirtutes aliæ, quæ non ſunt alicuius elementi, ſicut fugare uenenum, pellere anthraces, attrahere ferrũ, uel quid aliud: & hæc uirtus eſt ſequela ſpeciei, & formæ rei huius, uel iſtius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non eſt elementali qualitati conceſſum. Nam hæ uirtutes, quia multum formales ſunt, ideo cum minima materia plurimum poſſunt: elementalis autem uirtus, quia materialis eſt, ut multum agat, multam etiam deſiderat materiam. Vocantur autẽ proprietates occultæ, quia cauſæ earum latentes ſunt, ita quòd humanus intellectus non poteſt eas uſquequaque inueſtigare: quare philoſophi maximam earum partem longa experiẽtia plus quàm rationis indagine adepti ſunt. nam ut in ſtomacho cibus digeritur per calorem, quem cognoſcimus, ſic transformatur per uirtutem quandam occultam, quam ignoramus: non quidem per calorem, quia ſic in foco potius apud ignem, quàm in ſtomacho trãsformaretur. Sic ſunt rebus ultra elemẽtales qualitates, quas cognoſcimus innatæ quædam aliæ uirtutes, & ita à natura concreatæ, quas admiramur, ac ſæpe ſtupeſcimus nobis ignotas, uel rarò uel nuſquam conſpectas: ut de phœnice quæ unica ſeipſam renouante legitur apud Ouidium:

Proprietates occultæ cur dictæ.

Vna eſt quæ reparat, ſeſe ipſa reſeminat ales,
Aſſyrij phœnica uocant. Et alibi:

Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uisus,
Et raram uolucrem turba salutat ouans.

Admirationē grandem tum Græcis tum Romanis olim de se Matreas peperit. Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet uoraret. Vnde & hodie adhuc anxiè multi scrutantur, quænam sit Matreæ fera. Matreę fera. *Quis non miretur fossiles ex terra pisces, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canētibus lapidibus tradidit Pausanias, omnia sunt occultarum uirtutum opera. Sic auis struthio ferrum frigidum atque durissimum coquit, & digerit in corporis sui nutrimentum: cuius stomachus traditur etiam ferro ignito non lædi. Sic pisciculus ille echines, ita frenat uentorum impetus, & domat æquoris rabiem, ut quantumcunque etiam imperent & sæuiant procellæ, infinitis etiam uelis per uentum tensis, tamen usque adeò solo tactu compescit & cogit stare nauigia, ut moueri nullo modo possint: sic salamādræ & pyraustæ bestiolæ uiuunt in igne: licet quandoque ardere uideantur, tamen non læduntur. Simile est de quodam bitumine, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonum, quod nec ferro, nec igne soluitur: cū quo etiā & portæ Caspiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiam bitumine legitur arcam Noe conglutinatam fuisse, ipsa à tot milibus annorum super montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa uix credibilia, quæ tamen experientia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiquitas, quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant, sermonis tamen & rationis capacia: quorum unum quempiā beato Antonio eremitæ quondam locutum, & gentilem errorē in se animalibus colendis damnasse, cōmunemq; Deum pro se precandum orasse, ipse refert sacer Hieronymus, eorumq; uiuentem unum olim in publicū productum affirmat, & mox ad Constantinum principem destinatum.*

Quomo-

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis, per rationes animæ mundi, stellarumq; radios: & quæ res hac uirtute magis abundant. CAP. XI.

Platonici omnia inferiora ferunt esse ideata à superioribus ideis: ideam autem definiunt esse formam supra corpora, animas, mentes, unam, simplicem, puram, immutabilem, indiuisibilem, incorpoream & æternam: atque eandē idearum omnium esse naturam. Ponunt autem ideas primò in ipso quidem bono: hoc est, Deo, per causæ modum, solum esse relatiuis quibusdam rationibus inter se distinctas: ne, quicquid est in mundo, sine ulla uarietate sit unicum: conuenire tamen inter se essentia, ne Deus sit substantia multiplex. Ponunt secundò in ipso intelligibili, hoc est, in anima mundi, per formas propriè, atque insuper absolutis formis inuicem differentes, ita ut ideæ in Deo quidem omnes una forma sint: in anima mundi uerò multæ: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis, siue à corpore separatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magisq; distinctæ. Ponunt in natura tanquam semina quædam infima formarum ab ideis infusa; ponunt in materia denique ut umbras. Accedit ad hæc, quòd totidem sunt in anima mundi rationes rerum seminales, quot ideæ sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cœlis ultra stellas etiam figuras, impreßitq; his omnibus proprietates. Ab his itaque stellis, figuris ac proprietatibus omnes specierum inferiorum uirtutes & proprietates dependent, ita ut quælibet species habeat figuram cœlestem sibi conuenientem, ex qua etiam prouenit sibi mirabilis potestas in operādo, qualem per rationes animæ mundi seminales propriam ab idea sua suscipit dotem. Sunt enim ideæ non modò causæ essendi alicuius speciei, sed etiam sunt causæ cuisque uirtutis, quæ tali speciei inest: & hoc est, quod multi dicunt philosophorum, quòd uirtutibus certis, scilicet certam & sta-

bilem rationem habentibus, non fortuitis, nec casualibus, sed efficacibus, sed potentibus & indeficientibus, nihil frustra, nihil incassum agentibus, mouentur uirtutes in natura rerum existentes, quæ quidem uirtutes sunt idearũ operationes: quæ non errant nisi per accidens, ex impuritate uidelicet, & inæqualitate materiæ. hoc enim modo inueniuntur res etiam eiusdem speciei magis ac minus potentes, secundum puritatem uel confusionem materiæ. omnes enim influxus cœlestes impediri possunt per confusionem & inhabilitatem materiæ. Vnde Platonicis ipsis in prouerbio fuit, secundum merita materiæ infundi uirtutes cœlestes. de quo & Vergilius meminit ubi canit:

Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, uirtutes habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ separatæ. Scimus itaque situm ac figuram cœlestium, causam esse omnis mobilis uirtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ uirtutes influuntur.

CAP. XII.

INdiuiduorum singulares etiam dotes plurimis insunt tam mirabiles, quàm in speciebus, etiam à figura cœlestium, situq; stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cum esse mirabilem quandam uirtutem operandi & patiendi, rem mirabilem, etiam præter eam quam habet à sua specie, cùm per influxum cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi: quæ quidem talis est, qualis est obedientia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quod ad quamcunq; formam concipimus,

cipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, uel horrendo, uel fugiendo: sic frequenter animæ cœlestes, quando diuersa cōcipiunt, tunc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam uirtutes diuersas, non modò res naturales, sed etiam quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc maximè si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna: Quæcunq; hic fiunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus uarij effectus, inclinationes & mores, non tantummodo à materia uariè disposita, ut pleriq; opinantur, sed ab influxu uario & forma diuersa: non quidem diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus uariè distribuuntur ab ipsa omnium prima causa Deo, qui idem manens distribuit singulis ut uult: cui tamē cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis cōmissa disponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à Deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occultæ. CAP. XIII.

OMnibus notum est, uirtutē quandam magneti inesse, qua ferrum attrahit; & quòd adamas sua præsentia uirtutem magnetis tollit: sic electrum & balagius cōfricati & calefacti paleam deducunt: lapis asbestus accensus, nunquam aut uix extinguitur: carbunculus in tenebris lucet: aëtites fœtus mulierum & plantarum, superpositus corroborat, suppositus trahit: iaspis sanguinem comprimit: echineis nauem sistit: rhebarbarum choleram depellit. Chamæleontis iecur summis regulis exustum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis uisum perstringit, & gestantem inuisibilem reddit: lyncurius lapis præstigia ab oculis aufert: lipparis suffi-

tus omnes bestias euocat. Synochitides umbras inferorum educit: Anachitides diuorum imagines apparere facit: Ennectis somniantibus suppositus oracula reddit. Est herba Aethiopica, qua ferunt siccari stagna, & clausa omnia aperiri: & Latacem herbam legimus à Persarum regibus dari legatis, ut quocunq; uenissent, rerum copia abundarent. Est & herba Spartanica, siue Scythica, qua gustata uel saltem in ore detenta, ferunt Scythas duodecim dies fame & siti durare. & dicit Apuleius se à numine edoctum multa herbarum & lapidum genera esse, quibus homines etiam perpetuam uitam sibi contribuere possunt: sed fas non esse, scientiam eorum homines cognoscere, qui cum paruum tempus uiuentes, malis auidè studeant, & nullum non scelus audeant, si prolixitatem temporis accipiant, neq; dijs ipsis parsuros. Verùm unde'nam sint hæ uirtutes, nemo ex his prodidit, qui de rerum proprietatibus ingẽtia uolumina ediderũt, non Hermes, non Bochus, non Aaron, non Orpheus, non Theophrastus, non Thebith, non Zenothemis, non Zoroaster, non Euax, non Dioscorides, non Isaac Iudæus, non Zacharias Babylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi faßi sunt, quod Zacharias ad Mithridatem scribit, magnam uim, & humana fata lapidum herbarumq; uirtutibus inesse. Vnde igitur hæc ueniant, altior speculatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus, à suis sensibus & qualitatibus non discedens, hæc ab elementis earũdemq; qualitatibus prouenire: quod fortè uerũ putari posset, nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operationes autem lapidum multæ, nec in specie, nec in genere conuenientes. Ideo Academici cum suo Platone ideis rerum formatricibus has uirtutes attribuunt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad stellas, Albertus ad formas rerum specificas huiusmodi operationes reducunt. Et quamuis hi autores sibi inuicem aduersari uideantur, nullus tamen eorum, si rectè intelligatur, à ueritate discedit: cum omnia eorum dicta ad eundem effectum in pluribus con-

bus conueniant. Deus enim in primis omnium uirtutum finis & origo, sigillum idearum ministris suis præstat intelligẽtijs: qui tanquam fideles executores, res quasq; sibi creditas ideali uirtute consignant cœlis atq; stellis, tanquam instrumenta, materiã, interim disponentibus ad suscipiendum formas illas, quæ in maiestate diuina, ut ait Plato in Timæo, per astra deducendæ resident: easq; dator formarum distribuit per ministeriũ intelligentiarum, quas super opera sua constituit rectrices & custodes, quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est, ut omnis uirtus lapidum, herbarum, metallorum & cæterorum omnium sit ab ipsis intelligentijs præsidentibus. Prouenit itaque forma & uirtus primò ab ideis: deinde ab intelligẽtijs præsidentibus & regentibus, postea à cœlorum aspectibus disponentibus, porrò ab elementorum dispositis complexionibus correspondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas, in cœlis autem per uirtutes disponentes, in intelligentijs per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiusq; rei effectus & uirtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in unaquaq; herba & lapide, sed maior in stella, ultra quam etiam ab intelligentijs præsidentibus unaquæque res multa sibi comparat: potissimè autem à suprema causa, cui omnia mutua & consummata correspondent, consonantia suo harmonico concentu, ueluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benidicite Dominũ uniuersa germinantia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes uolucres cœli, bestiæ & pecora simul cum filijs hominum. Nulla itaq; est causa necessitatis effectuum, quàm rerum omnium connexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exẽplaria & ideas æternas, unaquæq; res determinatum habet in

archetypo particularē locum, unde uiuit & originem trahit: omnisq; uirtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, uerborum & orationū & omniū quæ sunt à Deo, insita est. Qui licet per intelligentias, & cœlos in hæc inferiora operatur, nonnunquam tamen omißis his medijs, aut suspenso eorū ministerio, immediate ex seipso illa facit Deus, quæ opera tunc miracula uocantur. nam cum primæ causæ imperio et ordine, secundariæ causæ, quas ministras Plato & alij uocant, necessariò agant, & effectus suos necessariò producant: nōnunquam tamen pro libitu suo sic illas absoluit aut suspendit Deus, ut ab illius imperij & ordinis neceßitate penitus desistant. Et hæc maxima Dei sunt sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica non combußit pueros: sic sol ad imperium Iosuæ à cursu suo unius diei spácio retroceßit: sic ad Ezechiæ petitionem, per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes nullo rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcunq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum. CAP. XIIII.

Democritus autem & Orpheus, & multi Pythagoricorum, cœlestium uires inferorumq; naturas diligentißimè perscrutati, omnia plena dijs esse dixerūt: nec abs re: siquidem nulla res est tam præstantibus uiribus, quæ ui duata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos autem uocabant uirtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster diuinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alij uitas, alij etiā animas nominabant: & ab his uirtutes rerum dependere dicebāt: quia solius animæ sit, ab una materia extendi in res alias, circa quas operatur, sicut homo, qui extendit intellectum ad intelligibilia, & imaginationem ad imaginabilia: & hoc est quod intelligebant dicentes, uidelicet unius entis animam egredi,

gredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipsum, & suas operationes impedire: quemadmodum adamas impedit magnetem, ne ferrum attrahat. Cum uerò anima primum mobile sit, & ut dicũt, sponte & per se mobile: corpus uerò uel materia per se ad motũ inefficax, & ab ipsa anima longè degenerans: iccirco ferunt opus esse excellentiori medio, scilicet, quod sit quasi non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus, quo uidelicet anima corpori connectatur. Medium autem tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus essentiam quintam: quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum super illa aut præter illa subsistens. Talis igitur spiritus necessariò requiritur tanquam medium, quo animæ cœlestes insint corpori craßiori, et mirificas dotes largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi, qualis in humano corpore noster. sicut enim animæ nostræ uires per spiritum adhibentur membris, sic uirtus animæ mundi per quintam essentiam dilatatur per omnia. Nihil enim reperitur in toto mundo quod suæ uirtutis scintilla careat, magis tamen ac maximè infunditur his, qui huius modi spiritus plurimum hauserint: hauritur autem per radios stellarum, quatenus res his se reddunt conformes. Per hunc itaque spiritum omnis occulta proprietas propagatur, in herbas, lapides, & metalla, & in animãtia, per solem, per lunam, per planetas, perq; stellas planetis sublimiores. Potest autẽ hic spiritus nobis prodesse magis, si quis illum sciuerit ab alijs elementis plurimum segregare: aut saltem his rebus plurimum uti, quæ hoc spiritu plurimum abundant. Hæ siquidem res, in quibus spiritus ille minus immergitur corpori, ac minus cohibetur materia, potentius perfectiusq; agunt, tum etiam promptius generant sibi simile. est enim omnis generatiua & seminaria uirtus in eo: quare Alchimistæ nituntur eum spiritum ex auro argentoq; secernere: quem ritè segregatum & extractum, si postea illum cuiuis eiusdem generis materiæ, hoc est, cuiuis metallorũ

adhibuerint,

adhibuerint, aurum statim argentúmue conficiăt. Et nos illud facere nouimus, & aliquando uidimus: sed non plus auri fabricare potuimus, nisi quantum erat illud auri pondus, de quo spiritum extraximus. Nam cum sit ille spiritus forma extensa & non intensa, non potest ultra suam mensuram imperfectum corpus in perfectum permutare: quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inuestigare & experiri uirtutes rerum, per uiam sumptam à similitudine. CAP. XV.

PAtet ergo, in rebus proprietates occultas nō ab elementali natura, sed cœlitùs insitas, sensibus nostris occultas, rationi uix denique notas: quæ quidem à uita spirituq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur, quæ à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari possunt. Vnde ô cupiens, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quòd unaquæque res mouet & conuertit ad suum simile, & inclinat ad seipsum, secundum totum posse suum, tam in proprietate, scilicet in uirtute occulta, quàm in qualitate, scilicet uirtute elementali. Quandoque etiam in ipsa substantia, sicut in sale uidemus. nam quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cum agere cœperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodammodo quoad fieri potest, ad sui par & consentaneum: quòd etiam manifestè uidemus in animantibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbam, uel plantam, nutritiua uirtus transmutat, sed in carnem conuertit sensibilem. Quibus igitur in rebus inest alicuius qualitatis, uel proprietatis excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracūdia, amor, odium, uel quæuis alia paßio, aut uirtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoque etiam per artem uel casum, ut audacia in meretrice: hæ res ad talem qualitatem, paßionem, uirtutem, maximè mouent & prouocant. Sic ignis mouet ad ignem, & aqua mouet ad aquam, & audax mouet ad audaciam. Et est

notum

notũ apud medicos, quòd cerebrũ iuuat ad cerebrũ, & pulmo iuuat ad pulmonẽ: sic ferũt, quòd ranæ dexter oculus dextro, sinister sinistro, suspensi è collo natiui coloris panno, lippitudines sanant: simile etiam de cancri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt podagricis, adalligati ita, ut pes pedi, manus manui, dextro dexter, sinistro læuus suspendatur. Hoc modo dicunt, quòd omne animal sterile prouocat ad sterilitatem: & ex eo maximè testiculi, & matrix uel urina. Sic ferunt mulierem non concipere, quæ accipit omni mense de urina mulæ, uel aliquid infusum in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquã proprietatem uel uirtutem, quæramus animantia, uel alias res, quibus talis proprietas excellentius inest, & ex his assumamus nobis partem, in qua talis proprietas, uel uirtus maximè uiget: ut si quando uelimus promouere amorem, quæramus aliquod animal, quod maximè diligit, cuiusmodi sunt columba, turtur, passer, hirũdo, motacilla: & ex his assumamus membra, uel partes, in quibus maximè uiget Venereus appetitus, quæ sunt, cor, testiculi, matrix, priapus, sperma, menstruum. Atque id fiat eo tempore, quando hæc animalia tali affectu maximè capiuntur, & intendunt: tunc enim ualde prouocant amorem, & inferunt. Simili modo ad augendã audaciam, quæramus leonem, uel gallum, & ex his capiamus cor, uel oculos, uel frontem. Et sic intelligendum est, quod dicit Psellus Platonicus, quòd canes, & corui, & galli, conferunt ad uigiliam: etiam philomela, & uespertilio, & noctua, atque ex his maximè caput, cor, & oculi. Ideo dicunt, si quis cor corui, uel uespertilionis super se portauerit, non dormitabit donec deponatur. Idẽ facit caput uespertilionis aridum alligatum in dextro brachio uigilantis. nã si ponatur super dormientem, fertur nõ excitari, donec depositum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiunt loquacem, & ex his maximè lingua & cor: sic lingua ranæ aquaticæ supposita capiti, facit loqui in somnis: & cor bubonis impositum mammæ mulieris dormientis sinistræ, fertur effi-

tur efficere, ut omnia secreta pronunciet: idem fertur efficere cor noctuæ, & sebum leporis positum supra pectus dormiẽtis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitam conferunt longæuam: & quæcunque habentia in se uirtutem renouatiuam, conferunt ad nostri corporis renouationem & iuuentutis restitutionem, quod medici se nosse multoties ostenderũt: sicut manifestum est de uipera & serpentibus. Et notum est, quòd cerui renouant senectutem suam comestione serpentum: eodem modo phœnix renouatur per rogum, quem sibi cõstruit, & similis uirtus est in pellicano: cuius dexter pes si sub fimo calido ponatur, post tres mẽses regeneratur ex eo pellicanus. Iccirco medici quidam quibusdam confectionibus ex uipera & elleboro, & ex quorundam eiusmodi animalium carnibus confectis, promittunt restituere iuuentutem, & restituũt quandoque, nonnunquam etiam talem, qualem Medea Peliæ seni promissam restituit. Creditum quoque est, ursi sanguinem applicato ore è recenti uulnere haustum, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præstari: quia id animal robustissimum sit.

Qualiter diuersarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam, & sibi mutuò communicantur. CAP. XVI.

Scire debes, tantam esse rerum naturalium potentiam, quòd non modò cunctas res sibi propinquantes sua uirtute efficiant: uerumetiam præter hoc, infundunt ipsis cõsimilem potentiam, per quam hac eadem uirtute ipsæ etiam cætera afficiant, quemadmodum in magnete uidemus: qui quidem lapis non solum annulos ferreos trahit, sed uim etiam annulis ipsis infundit: qua hoc idem efficere possunt, qualem uidisse referunt August. & Albertus. Hoc modo fertur, quòd meretrix publica in qua est audacia & impudentia exterminata, hac ipsa proprietate cuncta sibi propinqua afficit, quæ deinde reddunt eam alijs. Ideo dicunt, quòd si quis induat uestem

uel

uel camisiam meretricis, uel secum habuerit speculum in quo ipsa se quotidie speculauerit, reddetur audax, intimidus, impudēs & luxuriosus: simili modo dicūt pannū, qui fuerit in funere, concipere ex hoc proprietatem aliquam tristiciæ & saturnalem: & laqueum suspendiosi similiter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile est quod narrat Plinius, si quis terram substernat lacertæ uiridi excæcatæ, & una in uitreo uase annulos includat ferro solido uel auro, cum recepisse uisum lacertam apparuerit, per uitrum emissa annulos contra lippitudinem ualere. Idem quoque in mustela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam uisum reuerti: simili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundium, quibus postea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt. CAP. XVII.

REstat nunc uidere, quòd omnes res habēt inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timēdum & horribile, inimicum & destructiuum: contrà, aliquod exultans, lætificans & confortans. sic in elementis, ignis aduersatur aquæ, & aer terræ: cæterùm inter se conueniunt. Rursus in cœlestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem: sic & Martem omnes odio habēt, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes præter Saturnum: Mercurij amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autē amici sunt, Iupiter, Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando uidelicet habent domus opsitas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercuriū, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorum, quorum exalta-

tiones oppositæ sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurij. Fortißima autem est amicitia eorum qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorum quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cum Venere. Et cuiusmodi sunt amicitiæ & inimicitiæ superiorum, tales sunt inclinationes rerum illis subditarum in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitiæ & inimicitiæ, nihil aliud sunt, quàm inclinationes quædam rerum in se inuicem, appetendo talem uel talem rem, si absit: & moueri ad illam, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrarium, & horrendo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaq; sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litē, & amicitiam. Inclinationes uerò amicitiæ in uegetabilibus, & mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiuā in ferrū: & smaragdus in diuitias, & gratiam: iaspis in partū: achates in fæcundiam. Simili modo naphtha trahit ignem, prosilitq; in eam undecunq; uisam: similiter aproxis herbæ radix, à longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmam masculinam & fœminam: quarum cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum; nec fructum fert fœmina absq; masculo: & amygdala solitaria minus fœcunda est. Amant uites ulmum, & opium: & oliua myrtum mutuo diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus uerò amicitia est inter merulam & turdum, cornicem & ardeolam, inter pauones & columbas, turtures & psittacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

> Et uarijs albæ iunguntur sæpe columbæ,
> Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Animalium cùm alijs rebus amicitia.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cum alijs rebus, ut cum metallis,

tallis, & lapidibus, & cum uegetalibus: sic feles siue catus gaudet nepta herba, ad cuius affricationem concipere traditur, & defectum masculi supplere: & equæ in Cappadocia se statui uenti exponunt, atq; ex eius afflatu & attractu concipiunt: sic ranæ, buffones, serpentes, & quæcunq; uenenosa reptilia, gaudent in planta quæ apium risus dicitur, de qua ferunt medici, si quis comederit, ridendo moritur. Rursus testudo quando uenatur à serpente, comedit origanum, & confortatur per illud: & ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: & mustela pugnatura contra regulum, comedit rutam: unde cognoscimus origanum & rut m uirtutem poßidere contra uenena. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritia, & ars innata medicinalis. nam buffo quãdo alieno morsu & ueneno uulneratur, solet adire rutam, uel saluiam, & locum uulneris affricare, & sic se à periculo ueneni liberare. Sic homines à brutis multa admodum morborum remedia, & rerum uirtutes edocti sunt: sic chelidoniam uisui salubrem herbam hirundines monstrauêre, quæ cum ea pullorum suorum oculis medentur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidum immittit, & ita conualescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merulæ laurifolijs annuũ fastidiũ purgant, quo etiã corui chamæleõtis uenenum extinguunt: & leo si febricitat, uorata simia conualescit: upupa uua pasta læsa, adianto sibi medetur: sic dictãnum herbam ad extrahendas sagittas utilem cerui docuerunt: siquidem percußi telo, hoc eius herbæ pastu eijciunt: idem faciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulò ante partum, purgant se quadam herba, quæ seselis dicitur: similiter phalangio tacti, cancros edendo sibi salutem quærunt. Sues etiam à serpentibus læsæ, eodem sibi pastu medentur: & corui cum uenenatos se sentiunt toxico Gallico, quercum, uel, ut alij dicunt, coruatiuam quærunt pro medela. Elephantes chamæleonte deuorato, sibi succurrunt oleastro. Vrsi à mandragora læsi deuoratis formicis euadunt: medentur sibi anseres, anates, cæteræq;

Homines à brutis quænam didicerint.

ræq; aquaticæ aues herba sideritide: Columbæ, turtures gallinæ, herba helxine: Grues iunco: Pantheræ contra aconitum sibi humanis stercoribus medentur: Apri hedera: Ceruæ herba cinnare.

De inimicitiarum inclinationibus. CAP. XVIII.

E Conuerso se habent inimicitiarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturæ inclinationes eiusmodi, & tanquam ira, indignatio & cõtrarietas quædam imperiosa, ut res fugiat suum contrarium, ut propellat tanquam fugientia à facie eius. Eiusmodi inclinationes habet rheubarbarum in choleram, theriaca in uenenum, saphirus in anthracem, & ardores febriles, & ægritudines oculorũ: amethystus in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, & noxia phantasmata, smaragdus, & agnus castus in libidinem: achates in uenena: Pæonia in morbum caducum, corallus in atræ bilis illusiones, & dolores stomachi: topazius in ardores spirituales, ut sunt auaricia, luxuriæ, & omnes excessus amoris. Similis est inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam uespertilionis, & ad cor upupæ, à quorum præsentia fugiũt: estq; etiam origanum solifugis contrarium, & salamandris resistit: & cum braßica tam pertinaci odio dissentit, ut alternatim sese conficiant: sic oleum oderunt cucumeres, ut in hamum sese curuent, ne attingant: & dicitur quòd fel corui fugat & deterret homines à loco ubi absconditũ fuerit cum quibusdam alijs rebus: sic adamas dißidet cum magnete, ut iuxtà positus non sinat ferrum attrahi: & apium raninum fugiunt oues tanquam mortiferum: & quod mirabilius est, signum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apij ranini descripta naturaliter apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, ut nihil sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiunt mures & mustelæ: unde caseos, si cerebrũ mustelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrũpti præterea uetustate: sic scorpionibus contrarius est stellio m-

Animalium antipathia atq; dissidiũ.

lio intantũ, ut uiſu quoq; pauorẽ eis afferat, & torporẽ frigi-
di ſudoris: itaq; in oleo putrefaciũt: & interficiũt cũ eo ictus
inungentes ſcorpionũ. Eſt etiã inimicitia inter ſcorpiones &
mures: quare etiã mus ſuppoſitus pũcturæ ſcorpionis, curare
eam traditur. Inimicantur etiam ſcorpius & ſtalabores, aſpi-
des, & ichneumones. Fertur quoq; ſerpentibus nihil æquè ad-
uerſari quàm cancros, ſuesq; percuſſos hoc pabulo ſibi mede
ri. Sol etiam cum ſit in cãcro torqueri ſerpentes, etiam ſcorpi-
us & crocodilus ſe mutuo perimunt. & ſi quis crocodilum
ibidis penna tangat, immobilem reddet: otidis auis euolat ui-
ſo equo, & ceruus fugit uiſo ariete, fugit etiam uiſa uipera:
elephas audito grunnitu ſuis, & leones uiſo gallo timent: &
pantheræ non attingunt perunctos iure gallinarum, præci-
puè ſi allium fuerit ei incoctũ. Eſt etiam inimicitia inter uul
pes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum
bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus. pitalles
& turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepij &
aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici ſunt,
delphines & balenæ, ceſtris & lupus, muræna & congrus. Itẽ
polypum intantum locuſta pauet, ut ſi iuxtà uideat, omnino
moriatur. Locuſtam congri, rurſus polypum congri lacerãt:
pantheris quoq; eſſe in metu hyæna dicitur, ut ne conetur qui
dem reſiſtere, & aliquid de corio earum attingere: & ſi pel-
les utriuſque contrariæ ſuſpendantur, ferunt decidere pilos
pantheræ, dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis, ſi quis hy-
enæ pelle ſuccinctus medios feratur in hoſtes, à nullo læditur,
& intrepidè præterit. Similiter habet agnus inimicitias & no
xietatem lupi contra ſe, & horret & fugit ipſum atq; timet.
Et dicunt quòd ſi ſuſpendatur cauda, uel pellis, uel caput lupi
ſupra præſepæ, triſtantur oues, nec comedunt aliquid præ ni-
mio timore. Et refert Plinius, quòd eſalon parua auis oua cor-
ui frangens, cuius pulli infeſtantur à uulpibus, inuicem hæc ca-
tulos ipſius, ipſamq; uellit: quod ubi uiderint corui, contrà au

xilianiur, uelut aduersus communem hostem. Acanthis auicula in spinis uiuens, iccirco asinos odit flores spinæ deuorãtes. Egithus uerò auis minima intantum cum asino dissentire fertur, ut sanguinem eorum consiet non coire, quo etiam rudente egithi oua & pulli pereunt. Oliua quoq; cum meretrice intantum dissentire fertur, quòd si ab eadem plantata fuerit, uel infructuosa perpetuò manere, uel omnino arescere dicitur. Nihil magis timet leo, quàm faces ardentes, neq; ulla alia re atq; his domari creditur: & lupus neq; ferrum timet, neq; hastam, sed lapidem, cuius proiectu uulnere facto gignuntur lupo uermes. Reformidat camelum equus, adeò ut nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furens uiso ariete mitescit. coluber nudum hominem timet, quem uestibus persequitur. taurus ferociens si ficui alligetur, conflaccescit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum, & quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia dissidet.

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum uirtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. CAP. XIX.

Virtutes rebus dupliciter insunt.

INsuper cõsiderare debes, uirtutes rerum inesse quibusdam secundum speciem: ut audacia & animositas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno, rapacitas seu uoracitas in lupo, insidiositas & frauduletia in uulpe, adulatio in cane, auaricia in coruo & cornice, superbia in equo, ira in tygride & apro, tristicia & melancholia in cato, libido in passere, & sic de similibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum species comitatur. Quædam uerò insunt rebus secundum indiuiduum, quemadmodum sunt quidam homines, qui uehementer abhorrent aspectũ cati, ita ut sine horrore grauissimo aspicere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum

speciem

ſpeciem humanam, quod manifeſtum eſt. Et narrat Auicenna, tempeſtate ſua uixiße hominem, quem fugerent uenenata omnia, morientibus omnibus, quæ ſortè mordicus illum apprehendiſſent ipſo omnino illæſo: & refert Albertus ſe in Agrippina Colonia uidiſſe puellã, quæ araneas in eſcam uenabatur, eoq; ſibi genere oblectata inſigniter aleretur. Sic ſunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicũt philoſophi, quòd indiuiduum aliquod quod nunquam paſſum ſit ægritudinem, confert omni ægritudini, ideo dicunt quòd os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, ſuſpenſum ſupra patientem liberat à quartana. Inſunt etiam indiuiduis ſingulares multæ uirtutes, à corporibus cœleſtibus infuſæ, quod ſuperius monſtrauimus.

Quòd uirtutes naturales quibuſdam inſunt per otam ſuam ſubſtantiam, quibuſdam uerò in certis ſuis particulis aut membris.

CAP. XX.

RVrſus conſiderare debes, uirtutes rerum quibuſdam ineſſe ſecundum totum, hoc eſt, ſecundum totam ſuam ſubſtantiam, uel eius omnes partes: ſicut piſciculus ille echeneis, qui ſolo tactu fertur nauem ſiſtere, hoc non agit ſecũdum aliquam præcipuam ſuam partem, ſed ſecundum ſuam totam ſubſtantiam. Sic hyæna habet ſecundum ſuam totam ſubſtantiam, quòd umbræ eius contactu canes obmuteſcant: ſic chelidonia confert uiſui, non ſecundum aliquam, ſed ſecundum omnes ſuas partes non minus radice, quàm folijs & ſemine: & ſic de ſimilibus. Quædam autem uirtutes inſunt rebus ſecundum aliquas eius partes, puta ſolum in lingua, uel oculis, uel alijs quibuſdam membris, ſiue partibus: ſic in oculis baſiliſci & catablepæ eſt uirtus uiolentiſſima occidendi homines, ubi ipſos uiderit: ſimilis uirtus eſt in oculis hyænæ, quæ quodcunque animal luſtrauerit, eueſtigiò hæret, ſtupeſcit, & mouere ſe non poteſt. Similis uirtus eſt in oculis luporum

quorundam, qui si quem prius uiderint, stupescit, & raucescit adeò, ut si clamare uoluerit, non habeat uocis ministerium. de hoc Vergilius meminit, ubi canit:

—— Vox quoq; Mœrim
Iam fugit ipsa, lupi Mœrim uidêre priores.

Cur oculis & non alijs partibus potissimum utãtur fascinatores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, interemisse feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi leguntur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius commutauerant, propterea à Ioue submersi. Iccirco fascinatores huiusmodi animalium oculis in collyrijs utuntur ad similes paßiones, per fascinationes operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde upupæ, non ex capite, pede uel oculis: sic fel stellionum in aqua tritum, fertur congregare mustelas, non cauda, uel caput: & fel caprarum uase æneo in terram conclusum, ranas congregat: & iecur caprinum papilionibus & tineis omnibus contrarium est: & cor canis habentem fugiunt canes: & uulpes gallinaceos non attingunt, qui uulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuersas uirtutes per diuersas suas partes diuersimode dispersas, prout ipsis secundum receptibilium diuersitatem cœlitùs infunduntur: quemadmodum in corpore humano ossa non recipiunt nisi uitam, oculi uerò uisum, & aures auditum. Et est in humano corpore os quoddam minimum, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mundati, quod nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem uincitur, sed semper conseruatur illæsum: ex quo (ut dicunt) uelut planta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum animale repullulascet. Et hæ uirtutes non declarantur ratione, sed experientia.

De uir-

De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum.

CAP. XXI.

Scire præterea oportebit, quasdã proprietates inesse rebus tantummodo in uita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & catablepa interimunt uisu, quando uiuunt: post mortem uerò nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate uiua apposita uentri transire morbum, anatemq; emori: simile est quod dicit Archytas, Si accipiatur cor recenter extractũ ex animali, & adhuc calens, atque uiuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor upupæ, uel hirundinis, uel mustelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente & palpitante, confert ei ad memoriam, reminiscentiam, intellectum & diuinationem. Hinc totum est generale præceptum, quòd scilicet quæcunq; colligenda sunt ex animalibus, siue lapides, siue membra, siue excrementa, ut pili, stercus, ungulæ, hæc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri debent: atque etiam, si fieri potest, ipsis postea adhuc uiuis remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam uiuam remittás in aquam: si colligas dentem uel oculum lupi, non interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, Si quis extrahat ranæ marinæ uiuenti linguam, nulla alia parte corporis adhærente, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitationem mulieri dormienti, quæcunque interrogauerit, uera responsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita ut cæcas demittant in aquam, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præstare uigiliam somno fugato, tradunt. Similiter pastinacæ radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si uiuenti ablatus sit, ipsaq; denuò in mare demissa. Sic ferunt serpentis ocu-

tis oculum dextrum adalligatum contra epiphoras prodesse, si serpens uiuus dimittatur. Et est *quidam piscis, siue serpens maximus nomine myrus, cui si eruatur oculus, & alligetur fronti patientis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci uerò oculum renasci: sed altero illum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit.* Item *dentes omnium serpentum, quando uiuis exempti sunt, suspensi supra patientem, quartanam sanare dicuntur: similiter dente talpæ uiuæ exempto ea dimissa, sanari dentiũ dolores: nec allatrare canes, caudam mustelæ, quæ dimissa sit, habentes.* Et *narrat* Democritus, *linguam chamæleontis, si uiuenti erepta sit, ad iudiciorum euentum pollere, eandemq; salutarem esse parturientibus circa domum: cauendum autem, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimum.*

Quæ post mortẽ uires suas retineãt.

Sunt adhuc proprietates post mortem remanentes: ac de his dicunt Platonici, *quòd res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc postquam mortuæ sunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat. Sic in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc uiget & operatur ipsa uirtus ab idea quondam infusa.* Inde *est, quod sicut aquila in uita sua omnes aues superat & uincit: sic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarum auium pennas & plumas destruunt & corrodunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles consumit: & pellis hyenæ destruit pelles pantheræ: & pellis lupi corrodit pellem agni.* Et *quædam hæc non agunt solum in contactu corporeo, sed etiam quandoq; in harmonia uocali: sic tympanum factum de pelle adib, hoc est lupi, obmutescere facit tympanũ de pelle agni.* Simili *modo tympanum factum de pelle ericij marini, procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus fuerit: & fides factæ ex intestinis lupi, si cum ouinis fidibus in lyra, aut cythara tensæ fuerint, nullam inde fieri posse consonantiam, manifestum est.*

Tympanorũ ex diuersis pellibus, diuersi effect⁹.

Quomo-

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus ipsaq; hominum exercitia & mores, stellis, atq; signis distribuuntur.

CAP. XXII.

Manifestum est quòd omnia inferiora subsunt superioribus, & quodam modo (ut inquit Proclus*) sibi inuicem insunt, scilicet in infimis suprema, & in supremis infima: sic in cœlo sunt terrena, sed sicut in causa modoq; cœlesti: & in terra sunt cœlestia, sed modo terrestri, scilicet secundum effectum: sic dicimus esse hic entia quædam solaria, quædam lunaria, in quibus* Sol *&* Luna *causant aliquid suæ uirtutis.* Vnde *res huiusmodi recipiunt plures operationes & proprietates consimiles operationibus stellarum ac figurarum, quibus subsunt: sic cognoscimus solaria esse respectiua cordis & capitis, propter leonem solis domum, & arietem solis exaltationem: sic martialia conferunt capiti & testiculis, propter arietem & scorpionem: hinc quibus uino inebriatis sensus titubant, & caput dolet, mißis in aquam frigidam testibus, aceto'ue dilutis, præsentaneum remedium est. Sed circa ista necessarium est scire, quomodo corpus humanum distribuitur planetis atque signis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionem, solem præesse cerebro, & cordi, femori, medullis, oculo dextro & spiritui uitæ: linguæ uerò & ori, & cæteris instrumentis siue organis sensuum, tam interiorum quàm exteriorum: insuper manibus, pedibus, cruribus, neruis, & uirtuti phantasticæ præesse: Mercurium spleni, lieni, stomacho, uesicæ, matrici ac auri dextræ, ipsiq; receptiuæ uirtuti: Saturnum hepati & carnosiori parti stomachi: uentri quoque, & umbilico Iouem: unde in* Iouis Ammonij *templo effigiem umbilici repositam tradit antiquitas. Sunt præterea qui illi etiam costas, pecten, intestina, sanguinem, brachia & dextram manũ, ac sinistram*

Vmbilici effigies cur in templo Iouis Ammonij.

aurem,

aurem, ac uirtutem naturalem attribuunt: ſanguini autem & uenis, & renibus, & chyſti fellis, natibus, & dorſo, & decurſui ſpermatis, & ui iraſcibili, præficiant Martem. Iterum renibus & teſticulis, uuluæ, & matrici, & genitali ſemini, & ui concupiſcibili Venerem: inſuper & carni, & pinguedini, uentri, pectini, & umbilico, & eiuſmodi omnibus quæ operi Venereo inſeruiunt, ut oßi ſacro, & ſpinæ dorſi, & lumbis: præterea, capiti & ori, quo oſculum amoris pignus donatur, præeſſe dicitur. Luna uerò etſi totum corpus, & ſingula membra pro uarietate ſignorum ſibi uendicet, tamen peculiariter ſibi adſcribuntur cerebrum, pulmo, medulla ſpinæ dorſi, ſtomachus, & menſtrua, & omnia excrementa, atq; oculus ſiniſter cum creſcendi uigore. Ipſe uerò Hermes in animalis capite ſeptem dicit eſſe foramina, ſeptem planetis diſtributa: uidelicet aurem dextram, Saturno: ſiniſtram, Ioui: narem dextram, Marti: Veneri, ſiniſtram: oculum dextrum, Soli: ſiniſtrum, Lunæ: os autem Mercurio. Singula perinde ſigna zodiaci ſua membra curant: ſic Aries caput atq; faciem regit: Taurus, collum: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præeſt pectori, pulmoni, ſtomacho & lacertis: Leo præeſt cordi, & ſtomacho, & iecori, atq; dorſo: Virgo reſpicit inteſtina, & fundum ſtomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & uuluam, & matricem: Sagittarius dominatur femori atq; ſubinguinibus: Capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias: Piſces regunt pedes.

Humani corporis partes quib. planetis atque zodiaci ſignis ſubſint.

Et ſicut horum ſignorum triplicitates ſibi correſpondent, & conueniunt in cœleſtibus, ſic etiam conueniunt in membris, quòd ea experientia ſatis conſtat: quoniam ex frigore pedum dolet uenter & pectus, quæ membra eidem triplicitati reſpõdent. Vnde & medela uni appoſita, alteri prodeſt: ut calefactis pedibus ceſſat dolor uentris. Huius itaq; ordinis memor, ſcias quòd res quæ alicui planetarum ſubſunt, ſingularẽ quẽdam habent aſpectum, ſiue inclinationem ad membra eidem planetæ,

planetæ, & suis præcipuè domicilijs & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, ut triplicitates & termini, & facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, dorycnium, cynnamomum, crocus, lignum aloes, thus, ambra, muscus & partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: sic arnoglossa herba Martis, medetur capiti & testibus propter Arietem & Scorpionem: & sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristiciam & melancholiam: Iouialia ad læticiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriam & uictoriam & animositatem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiscentiam. Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad uulgarem uitam. Ipsaq; hominum exercitia & mores secundum planetas distributa sunt. Nam Saturnus regit senes & monachos, & melancholias, & thesauros absconditos, & quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter uerò habet religiosos, prælatos, reges & duces, & lucra licitè acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, pistores, milites, qui paßim Mauortij dicuntur. Similiter & reliquæ stellæ sua exercitia significant, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt. Hominū mores & exercitia planetis subiacent.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares. CAP. XXIIII.

QVæ uerò res cui stellæ uel signo subsint, cognoscere difficile est ualde: cognoscuntur tamen per imitationem radiorū, uel motus uel figuræ superiorum: quædam etiam per colores & odores, quædam etiam per suarum operationum effectus quibusdam stellis consonantes. Sic solaria sunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus sanguis purior, & spiritus uitæ: inter sapores, qui est acutus dulce-

dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter splendorem: habetq; à sole, quòd sit cordis confortatiuum. Inter lapides uerò qui aureis guttis solares radios imitantur: sicut lapis aetites aureis guttis solem imitans, uirtutẽ habet contra morbum caducum, & contra uenena: sic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens similem pupillæ oculi, ex cuius medio radius emicat, cõfortat cerebrum, confert uisui: sic carbunculus nocte lucens, uirtutem habet contra omne uenenum aereũ & uaporosum: sic chrysolithus lapis habẽs in colore tenuem & lucidam uiriditatem, in qua quando soli opponitur, stella aurea emicat, cõfortat spiritualia, confert asthmaticis: et quãdo perforatur, & setis asini in foramen repletus, sinistro brachio alligatus, fugat phantasmata, & terrores melancholicos stulticiamq; repellit: sic lapis Iris similis in colore crystallo, qui ut frequenter, reperitur hexagonus, quando sub tecto pars eius radijs solis opponitur, & pars altera in umbra tenetur, colligit radios in se solares, quos proijciens reflectendo facit apparere Irim in opposito pariete. Item heliotropius lapis uiridis ad modum iaspidis, uel smaragdi, guttis rubeis stellatus facit constantem, gloriosum & bonæ famæ, confert ad uitæ longitudinem: & est uirtus eius mirabilis, quam habet in radios solares, quos in sanguinem conuertere dicitur, hoc est, apparere sanguineos, quasi sol pateretur eclipsim, quando uidelicet inungitur succo herbæ eiusdem nominis, & in uas plenum aquæ ponitur: & est alia uirtus eius mirabilior in oculos hominum, quorum aciem ita præstringit, atq; ita obcæcat uisum hominũ, ut uideri non permittat gestantem se: quod tamen non facit sine adiutorio herbæ eiusdem nominis, quæ & heliotropium uocatur, hoc est solsequium. Has uirtutes & Albertus magnus, & Guilielmus Parisiensis in scripturis suis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutẽ à sole contra uenena, & pestiferos uapores, reddit gestantem tutum & gratum, confert ad diuitias & ingenium, confortat cor: retentus in ore,

Chrysolythus lapis.

Iris lapis.

Hyacinthi uirtutes.

in ore, uehementer animum exhilarat. Item pyrophilos lapis rubicundus permixtus. de hoc teste Alberto refert Aesculapius in una epistolarum suarũ ad Octauium Augustum, quòd aliquod uenenum est tantæ frigiditatis, quod cor hominis interempti conseruat ab ustione, ita quòd si aliquandiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic est ille, qui uocatur pyrophilos, ab igne. Habet mirabilem uirtutẽ cõtra uenena, & reddit gestantẽ gloriosum, & formidolosum aduersarijs. Præ omnibus aũt solaris est lapis, quẽ inuenisse fertur Apollonius, nomine pantaura, qui alios lapides ad se trahit, quẽadmodũ magnes ferrũ, contra omnia uenena efficacißimus, ab alijs pantherus dictus, quia pantheræ animali maculoso adsimilatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illum Euanthum nuncupat. Solares præterea sunt, topazius, chrysopassus, rubinus, balagius. Item solaria sunt auripigmẽtũ, aureiq; coloris, & luminis plurimi. Ex plantis uerò & arboribus, sunt solares, quæ uertuntur ad solem, ut heliotropiũ, & quæ implicant in se folia recedente sole: oriente uerò, explicant paulatim: ut lotos, quam quidam arbusculam solarẽ esse, & fructuũ & foliorũ figura testatur. Sic Pæonia, chelidonia, citraria, zinziber, gentiana, dictamnus, uerbena quoque præstans uaticinium & expiationem, fugansq; cacodæmones. Laurus etiam Phœbo sacer, ac cedrus, palma, & fraxinus, & hedera, & uitis: & quæcunque uenena, & fulgura repellunt, & perpetuò uirentes hyemis algores non uerentur. Item solaria sunt menta, mastix, zedoarea, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauum, lignum aloes, gariophyllum, cinnamomum, calamus aromaticus, piper, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus uocat solis thymiama. Inter animalia uerò solaria sunt magnanima, animosa, studiosa uictoriæ & gloriæ: ut leo ferarum rex, crocodilus, lynx, aries, caper, taurus armentorum rex, ab Aegyptijs apud Heliopolim soli sacratus, quem Veritem nominant: Pyrophilus.

nominant: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est. Præterea solaris est cynocephalus, qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctij tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, unde illum in hydrologijs sculpebant Aegyptij. Item solares sunt inter aues, phœnix auis unica, & aquila auium regina: item uultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgenti soli, & quasi aduocant, ut gallus & coruus: accipiter etiam, quia in Aegyptiorum theologia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrio inter solares numeratur. Præterea solaria sunt quæcunq; colligunt solis operum similitudinem, ut uermiculi nocte lucentes, scarabeus quoq; quem felem uocant, forma lucida, quem etiam cantharum dicunt, qui pilulas uoluit, ac desuper incubat, aliosq;. Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiam iuxta solis cursum uariari constat, solaris esse iudicatur: & quæ ex eis sunt. Ex pisciculis autem maximè solaris est uitulus marinus, fulguri resistens, item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & stellæ ob adurentem feruorem, strombi regem secuti, similiter & margari regem habentes, exiccatiq; in lapidem aurei coloris durescunt.

Cynocephalus in hydrologijs Aegyptij cur pinxerint.

Quæ res subsint lunæ. CAP. XXIIII.

Lunaria uerò sunt inter elemēta terra, deinde aqua, tam maris quàm fluuiorum, & omnia humida, humores arborū, & animalium, maximè albi, ut albumina ouorū, pinguedines, sudores, pituitæ & superfluitates corporū. Ex saporibus salsus & insipidus. Inter metalla uerò argentum: inter lapides illius est crystallus, argentea marcasita, & omnia alba & uiridia. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem, lunæ figuram in se habens, reddensq; eam in dies singulos crescen-

crescentis, minuentisue numero. Item margaritæ, quæ ex aquæ stillicidijs in conchis generantur, similiter & crystallus, & berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion, quæ uertitur ad lunã, quemadmodum heliotropion ad solẽ, & palma arbor ad singulũ lunæ ortũ, singulũ ramum emittens: hyssopus etiã species rorismarini minima arbor & maior plantarum, de utrisq; participans: est etiã lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostares, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & uirtute: quod singulæ plantæ quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia auis lunæ simul ac soli inimicißima est. Animalia lunaria sunt, quæ humana consuetudine gaudent, & quæ uario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canis omnis generis. Lunaris etiam est chamæleon, qui pro uarietate coloris obiecti similem semper induit, quemadmodum luna pro uarietate signi, in quo reperitur: naturam uariat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcunq; quæ lunarem motum obseruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera. fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescentem in orbes, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt, ut sanguis menstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam sexum mutans, uarijsq; obnoxia ueneficijs, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram simul cum aqua incolunt, ut castores & lutres, & quæ uenantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absque manifestis seminibus aut æquiuocè generantur, ut mures ex coitu & ex terræ cõputrescentia. Inter aues lunares sunt anseres, anates,

Arbores & plantæ lunares.

Animalia lunaria.

Aues lunares.

merguli: & omnes aquatiles & piscium uenatrices, ut ardeæ: & quæ æquiuocè producuntur, ut uespæ, ex cadaueribus equorum: apes ex putrefactione uaccarum, musciliones ex uino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum. Maximè uerò lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem uocant: qui pilulam defodiens, relinquit octo & uiginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur: nono autem & uigesimo die, quibus luminarium coniunctionem futuram putat, adaperiens in aquam proijcit, unde tunc prodeunt scarabei. Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad uices lunæ uariantur: & quicunq; lunæ motum obseruant, ut torpedo, echeneis, cancer, ostrea, conchylia & ranæ.

Pisces lunares.

Quæ sunt sub Saturno. CAP. XXV.

Saturnalia sunt inter elementa terra, & etiam aqua: inter humores atra bilis humectans, tam natiua, quàm aduenticia præter adustam. Ex saporibus acetosi, acriores, & graues. Inter metalla, plumbum, & propter pondus aurum, aureaq; marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fusca, & ponderosa. Inter plantas & arbores, asphodelus, serpentaria, ruta, cyminum, helleborus, silphium, mandragora, opium: & quæ stupefaciunt, & quæ neq; seruntur unquam, neq; fructus ferunt, & quæ nigrantes baccas, nigrósue fructus producunt: ut ficus atra, pinus & cupressus, arbor feralis, & non regerminans baccis, torua, sapore amara, odore uiolenta, umbra nigrata, pice acerrima, fructu superuacua, duratione incorrupta, funesta & Diti sacra, sicut apium, quo antiquitus tumulorũ thecas, antequam in illis mortuorũ imponerent corpora, sternere consueuerunt: quamobrẽ in conuiuiorũ coronamentis ex omnibus passim herbis & floribus serta nectere fas erat præterquã ex apio: quoniam lugubre sit, & hilaritati nõ conueniat. Animalia reptilia segregata, solitaria, nocturna, tristia, cõtempla-

Cupressus feralis arbor.

Apium coronamentis olim interdictum.

templatiua, uel penitus bruta, auara, timida, melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi uictus, & quæ fœtus suos deuorant. Ex istis ergo sunt, talpa, asinus, lupus, lepus, mulus, catus, camelus, ursus, sus, simia, draco, basiliscus, bufo: serpentia omnia & reptãtia, scorpiones, formicæ, & quæ ex putrefactione nascuntur in terra, in aquis, in ædium ruinis, ut mures uermesq; multiplices. Inter aues uerò Saturniæ sunt, quæ sunt longi colli & grossæ uocis, ut grues, struthiones, & pauones, Saturno & Iunoni sacræ. Itē bubo, noctua, uespertilio, upupa, coruus, & origis auis inuidiosissima. Ex piscibus uerò anguilla, seorsum ab alijs piscibus degens, musipula, & canicula fœtus suos deglutiētes. Itē testudines, ostreæ, conchylia, & spongiæ marinæ, & quæ ex eis sunt.

Quæ sunt Iouialia. CAP. XXVI.

Iouialia sunt inter elemēta aer: inter humores sanguis, & spiritus uitæ, cuncta quoq; ad uitæ augmentū nutrimentumq; & uegetationem spectantia. Ex saporibus, qui sunt dulces & suaues. Ex metallis, stannum, argentum & aurū, propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, sapphirus, tuthia, smaragdus, iaspis uiridis, & perpetuò uirides aereiq; colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis, ocymum, buglossa, macis, spica, menta, mastiche, inula, uiola, lolium, hyoscyamus, populus: & quæ felices arbores traduntur, ut quercus, æsculus, ilex, fagus, corilus, populus, sorbus, ficus alba, pyrus, malus, uitis, prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum. Insuper frumentū, hordeū, triticum, passulæ, liquiricia, zaccharū, & omnia quorū dulcedo est manifesta & subtilis, participans aliquid styptici & acuti saporis, ut sunt nuces, amygdalæ, pineæ, auellanæ, pistaceæ, radices pæoniæ, mirobalani, & rheubarbarū, & mãna. Orpheus quoq; illi attribuit styracē. Inter animalia sunt, quæ præferūt aliqualē dignitatē & sapientiā: & quæ sunt mitia et bonæ disciplinæ, ac bonorū morū, ut ceruus,

taurus, elephas: & mansueta quæq; animantia, ut ouis & agnus. Ex auibus autem quæ sunt complexionis temperatæ, ut gallinæ & uitella ouorum. Item perdix, phasianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues pijssimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorū insigne, ac iusticiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphinus, anchia, silurus, propter pietatem.

Aquila Imperatorum insigne, & iustitiæ symbolū.

Quæ referunt Martem. CAP. XXVII.

MArtialia sunt inter elementa, ignis: pari modo adusta & acuta omnia, inter humores, cholera. Sapores autem amari, acres, & linguam perurentes, & qui dicurtur lacrymosi, inter metalla, ferrum, æs rubeum, & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabani, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scammonia, & omnia uenenosa ex caloris superabundantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt, uel contactu suo cutem urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula: & quæ comesta lacrymas excutiunt, ut cepæ, ascolonia, porrum, sinapium, castoreum: & arbores omnes spinosæ, atq; cornus Marti sacer. Animalia autem quæ sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, ut equus, mulus, hircus, hoedus, lupus, pardus, onager: serpentes quoq; & dracones ueneno infensi: & quæcunq; hominibus infesta, ut pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, ut aquila, falco, accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, ululæ, tinnūculi, miluij: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: & quæ glutiunt, & quasi uocem strangulantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam,

iam, arietem, hircum, lupum, glaucum, qui uoracißimi simul ac rapacißimi sunt.

Quæ sunt Venerea. CAP. XXVIII.

VEnerea sunt inter elementa, aër atq; aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapores habet dulcem, unctuosum, & delectabilem: inter metalla habet argentum, & æs croceum atq; rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolithus, smaragdus, sapphirus, iaspis uiridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulchri, uarij, albi uel uiridis coloris. Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, siue ualeriana, quæ Arabicè dicitur phu. Item thymus, ladanũ, ambra, muscus, sandalũ, coriandrũ, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaues, ut pyra dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicunt in Cypro à Venere primo sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperi etiam myrtus. Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi, fœtosæ oues, capræ & hircus, & cæteris animantibus citius generans, quẽ etiam post septimum diem abortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & uitulus propter lasciuiam, etiam Venerei sunt. Ex auibus uerò cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorũ maximè amantes. Item coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martij mali, quo nil æquè proficuum resistit: aquilam etiam Aegyptij Venerem uocãt, quòd sit in Venerem prona. terdecies enim in die oppressa, si mas uocet, denuò accurrit. Ex piscibus uerò Venerei sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merulæ ob fœtus amorẽ, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Hirci salacitas.

Quæ sequuntur Mercurium.

CAP. XIX.

MErcurialia sunt inter elementa aqua, licet indistinctè omnia moueat: similiter & humores, præcipuè tamen permixtos: sed & spiritum animalem, regulat, saporesq; uarios & peregrinos permixtosq;: ex metallis illius sunt, argentum uiuum, stannum, marcasita argentea. Inter lapides, smaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figuræ uariæ à natura insitæ, aut qui ab arte facticij sunt, ut uitrum, & quæ croceum cum uiridi miscent. Inter plantas & arbores, corilus, pentaphyllon, mercurialis, fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroselinum, & quæ breuiores & minores in folijs sunt, mixtisq; naturis & uario colore compositæ. Animalia sagacia, ingeniosa, strennua, uersatilis ingenij, uelocis cursus, & facilem consuetudinem cum hominibus habentia, ut canes, simiæ, uulpes, mustelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrumq; sexum uicißim mutāt, ut lepus, & hyena & similia. Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & uersatiles, ut cardueles, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calandris, psittacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus, unicornis. Inter pisces uerò trochus qui seipsum init, quocirca masculofœminam uocant. Item polypus fraudulentus, & colore uersatilis, & pastinaca ob solertiam: similiter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur.

CAP. XXX.

PRætereà quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, uirtutemq; sortitur: sic in igne uiuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, superficies uaria Lunæ & Mercurio & stellato cœlo, moles autem

tota Saturno. At in medijs elemētis, ubi regit, humor aereus subiacet Ioui, aqueus uerò Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura causæ agētes sequūtur Solem, materia uerò Lunā: fœcunditas causarū agētiū Iouem, fœcunditas materiæ Venerē, expeditio uelox ad effectū Martem & Mercuriū: illū propter uehementiā, hūc propter dexteritatē multiformemq; uirtutē: cunctorū autē contiuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in uegetabilū numero omne fructum ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio: omnis autem radix à Saturno, & lignum omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructū ferunt, & non florescunt, Saturni & Iouis sunt: quæ uerò florescunt, & semina, non autem fructum producunt, hæc Veneris sunt, atq; Mercurij: quæ autem sine semine sponte producuntur, à Luna & Saturno sunt: pulchritudo omnis à Venere est, & robur à Marte: & unusquisq; planetarum regit & disponit id, quod ei assimilatur. Similiter in lapidibus, pondus, glutimen & stypticitas est à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, durities à Marte, uita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta uirtus à Mercurio, commune beneficiū à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuuntur. CAP. XXXI.

Ipse etiam terrarum orbis per sua regna & prouincias, planetis atq; signis distributus est. Nam Saturno cum Capricorno subijciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana, quarum regionū multæ sunt in Asia minori. Cum Aquario autem subsunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, & hæ regiones pro maiori parte ad Asiam interiorē pertinēt. Ioui autē subijciuntur cum Sagittario, Tuscia, Celtica, Hispania, & felix Arabia. Cum piscibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pamphylia, Paphlagonia, Nasamonia, & Garamantica.

Mars regit cum Ariete, Britanniam, Galliam, Germaniam, Barstaniam, concaua Syriæ, Idumæam & Iudæã. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem, Cappadociam, Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectæ sunt Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldæi, Orsenij siue Orchenij. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima paruæ Asiæ, Cyprum, Parthiam, Mediam & Persidẽ. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Caspis, Sericæ, Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine uerò, Græciam, Achaiam, Cretam, Babylonem, Mesopotamiam, Assyriam, & Elam, unde Elamitæ in Scriptura dicti sunt. Lunam cum Cancro sequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchedonia. Hæc ita ex Ptolemæi sententia collegimus: quibus iuxta aliorum astrolgorum scripta alia multa addi possent. Verùm qui has prouinciarum partitiones supra sideralem hanc distributionem cum regentiũ intelligentiarum ministerijs, ac Israëliticorũ tribuũ benedictionibus, apostolorũ sortitionibus, ac sacrarum literarum typicis signaculis conferre nouerit, grandia, quin & prophetica super unamquamq; regionem elicere poterit futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq; imaginibus. CAP. XXXII.

Similis est per omnia ratio de figuris stellarum fixarum habenda: sic Arieti cœlesti uolunt subijci arietem terrestrem, & Tauro cœlesti, taurum, atq; bouem terrestrem: sic Cancro, canceros, Leoni leones, Virgini uirgines, & Scorpionem præsidere scorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Piscium subesse pisces. Similiter Vrsa cœlestis præsidet ursis: Hydra serpentibus: & Cani subsunt canes: & sic de singulis. Ipse uerò Apu-

leius signis atq; planetis, præcipuas ueluti proprias quasdam herbas distribuit, uidelicet Arieti elelisphacon, Tauro peristereona orthion, Geminis peristeriona hyption, Cancro symphyton, Leoni cyclaminum, Virgini calamynthum, Libræ scorpiuron, Scorpioni arthemisiam, Sagittario anagallidem, Capricorno lapathũ, Aquario draconthea͂, Piscibus aristolochia͂: Planetis uerò, Saturno semperuiuum, Ioui eupatoriũ, Marti peudanũ, Soli heliotropiũ, Veneri panacẽ, siue callitrichũ, Mercurio phlomũ, Lunæ agloophotim. Verũ Hermes, quem sequitur Albertus, Planetis dat Saturno asphodelũ, Ioui hyoscyamũ, Marti arnoglossam, Soli polygonia͂, Veneri uerbena͂, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenostacen. Iamq; etia͂ experientia cognoscimus, asparagos subesse Arieti, & basilicon Scorpioni. Nam seminata rasura cornu arietis, nascuntur asparagi, & basilicon contritũ inter duos lapides gignit scorpiones. Præterea ex stellis insignioribus, iuxta Hermetis & Thebit doctrina͂, hic aliquot enumerabo, quarũ prima dicitur caput Algol, & præest ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemisiæ. Sequuntur Pleiades, præsidentes ex lapidibus crystallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea subesse sibi uolunt ex metallis argentũ uiuũ. Tertia Aldeboran habet sub se ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plantis tithymallũ, & matrysylua͂. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapidibus sapphirũ, ex plantis marrubiũ siue prasiũ, menta͂, arthemisia͂ & mandragora͂. Quinta canis maior, hic habet ex lapidibus sub se berillũ: ex plantis sauinam, arthemisiam, & draconteam: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropij & pulegij. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum arthemisia, & mastyche. Octaua cauda Vrsæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichoriũ, cuius folia & flores uoluun-

Asparagorũ satio mira. Scorpionum productio.

tur ad septentrionē, & Arthemisiā cum flore peruincæ: ex animantibus dentē lupi. Nona dicitur Ala corui, huic subest ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lapacium, quadraginū, hyoscyamus, & consolida: ex animantibus uerò, lingua ranæ. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum: ex plantis, saluiā, trifoliū, peruincā seu promarullā, arthemisiā & mādragorā. Vndecima dicitur Alchamech, præest ex lapidibus, iaspidi: ex plantis, plantagini. Duodecima Elpheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plantis præest rorimarino, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic subest ex lapidibus, sardonius, & amethystus: ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta, uultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus: ex plantis satureia, & fumus terræ. Decimaquinta, cauda capricorni dicitur, hæc tenet ex lapididus chalcedoniū: ex plantis maioranam, arthemisiam, nepetam, & quam calaminth†am dicunt, pulegio similem, & radicem mandragoræ. Illud prætereà sciendum est, non quamlibet, aut lapidem, aut plantā, aut animal, aut aliud uno solo sidere regi: sed multa etiam à pluribus recipere influxum, & non tam separatum, quàm coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni: Sapphirus autem Ioui & Saturno, & stellæ Albayoth: Tuthia Ioui & luminaribus: Smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac spicæ: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue, & corde Scorpionis: Iaspis multigenus Marti, & Ioui, ac stellæ Alchamech: Chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio, & stellæ quæ dicitur Vultur cadens: Topazius Soli, & Elpheiæ: Adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uegetabilibus herba serpētaria subest Saturno & Serpentario cœlesti: mastyche & menta Ioui atq; Soli: sed mastyche etiam cordi Leonis, & menta hirco adhærent: sic elleborus Marti & capiti algol, Muscus & sandali, Soli cum Venere: cori-

andrum

andrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiam uitulus marinus subest Soli ac Ioui. Vulpes & simiæ Saturni sunt & Mercurij, & canes domestici Mercurij sunt & Lunæ, & iam plura ex istis in superioribus docuimus.

De signaculis & characteribus rerum naturalium. CAP. XXXIII.

OMnes stellæ suas proprias habent naturas, proprietates, cōditiones: quorū signacula & characteres per suos radios etiam in istis inferioribus producunt, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris. Vnde unaquæq; res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterem sibi impressum, illius stellæ siue harmoniæ significatiuum, ac specialem in se continentem uirtutem, ab alijs differentem, uel genere, uel specie, uel numero præiacentis materiæ. Habet itaq; quælibet res suum characterē ad aliquem peculiarē effectum sibi à sua stella impressum, maximè ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatū: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, uirtutes & radices in se continent atq; retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, producunt, & stellarum suarum influxus prouocant adiuuantq;, siue planetarum, siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorum cœlestium, quoties uidelicet in debita materia, suo tempore debitisq; solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes, qui ad inuestigandas occultas rerum conditiones plurimum laborauerunt, stellarum imagines, figuras, signacula, sigilla, characteres adnotarunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plantis, & ramusculorum iuncturis atque nodis, alios in animalium membris diuersis. Nam laurus, lotus, heliotropiū, plantæ solares

Res quælibet suum habet characterē.

in suis

in suis radicibus ac nodis præcisis, Solis characteres ostendunt: sic & in animalium oßibus, & spatulis: unde spatularia diuinationis species proceßit: atq; in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœlestium non rarò inuentæ sunt. Sed cùm in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudentia percipi possunt: iccirco relinquentes nunc ea quæ in plantis & lapidibus, cæterisq; rebus, & multorum animalium membris inuestigari possunt, in sola humana natura gradum sistamus: quæ cùm sit totius uniuersi completißima imago, in se ipsa omnem cœlestem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omniũ stellarum, cœlestiumq; influxuum signacula characteresq; abundè reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo ab cœlesti natura minus sunt remota. Verùm sicut stellarum numerus soli Deo cognitus est, sic etiam eorum circa hæc inferiora effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoscenda ascẽdere potest. Vnde ualde pauca innotuerunt, quæ ueteres Philosophi & Chiromantici partim experientia sunt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quædam planetarum signacula, siue characteres hic adnotabimus, quos ueteres Chiromantici in hominũ manibus cognouerunt. Has Iulianus sacras, siue diuinas literas uocat, quum iuxta uerbum scripturæ sacræ, per illas scripta sit uita hominum in manibus eorum: suntq; ubilibet nationum & linguarum semper eædem atq; sibi consimiles permanentesq;: quibus adinuenerunt post ea multas alias, cùm ueteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui nosse uelit, eorum uolumina requirat. Satis hic est ostendisse undénam characteres naturæ suam ducant originem, atq; in quibus rebus sunt perquirendi.

Spatularia unde processerit.

In humana natura cœlestium influxuum signacula abundè reperiuntur.

SEQV-

SEQVVNTVR FIGVRAE
literarum diuinarum.

Literæ seu characteres Saturni.

Literæ seu characteres Iouis.

Literæ seu characteres Martis.

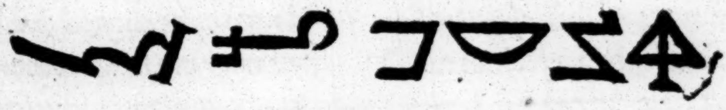

Literæ siue characteres Solis.

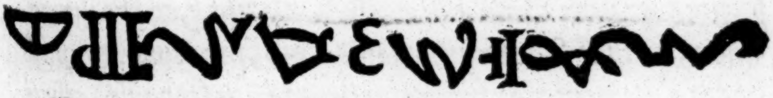

Literæ siue characteres Veneris.

Literæ siue characteres Mercurij.

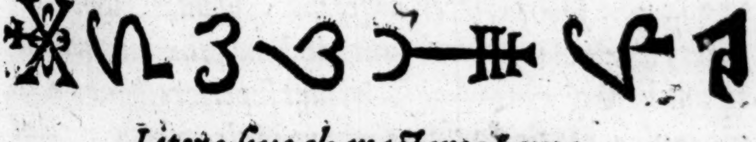

Literæ siue characteres Lunæ.

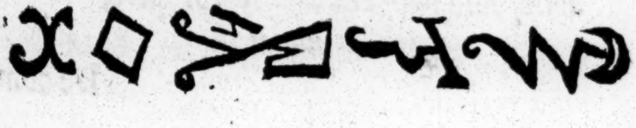

Quomodo per res naturales earumq; uirtutes possumus allicere & attrahere influxus atque uirtutes corporum cœlestium. CAP. XXXIIII.

NVnc si optas ex aliqua mundi parte stellâue uirtutem accipere, adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius proprium subis influxum, uelut lignum per sulphur, picem & oleum, paratum ad suscipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam rerum speciei uel indiuiduo ritè adhibes multa, quæ sparsa sunt eiusdem inter se ideæ ac stellæ conformia, mox per materiam hanc ità opportunè paratam singulare munus ab idea infunditur per rationem animæ mundi. Dico autem opportunè paratam, scilicet sub harmonia simili harmoniæ, quæ quandam uirtutem infuderat materiæ. Nam licet res uirtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ uirtutes ita delitescentes sunt, quòd rarò opus aliquod ab illis tali uirtute perfectum extat: sed sicut in grano sinapis contuso latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas succo cepæ uel lacte, producit in aspectum prius delitescentes: & literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus occultæ, quando submergitur lapis aceto, prodeunt, & quasi sculptæ eminentes extant: atq; sicut tactus scopo uel arbuti rabiem suscitat consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis latentem in materia uirtutem prodit, excitat, corroborat, & manifestam efficit: atq;, ut ita loquar, de potentia producit in actum, quando res illi sub cœlesti opportunitate ritè exponuntur. Exempli gratia: si cupis uirtutem à Sole attrahere, quære quæ sunt solaria: inter uegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animantia: hæc sunt adhibenda, hæc sumenda: potißimè uerò quæ in ordine solari sunt superiora, hæc enim magis conferunt: sic singulare munus à Sole trahes per radios Solis simul opportunè susceptos, perq; spiritum mundi.

Simile.

De com-

De commixtionibus rerũ naturaliũ ad inuicẽ, earumq; utilitate. CAP. XXXV.

COmpertum habemus, in natura inferiori non inueniri in uno quodam comprehensas cunctas superiorum corporum dotes: sed per plures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen unaquæque non cunctas Solis complectitur uirtutes, sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, ut si centum, uel mille Solis uirtutes per tot plantas, animalia & similia sparsæ fuerint, possumus has simul conflare, & in unam redigere formam, in qua dictas uirtutes iam omnes unitas uidebimus contineri. Est autem in commixtione uirtus duplex: una uidelicet, quæ partibus suis prius insita est, & cœlestis, alia per certam & artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, & secundum certas proportiones commistionum, quales cum cœlo consentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc uirtus descendit per similitudinem & habitudinem quandam rerum ad inuicem cum superioribus, in quantum sequentes uirtutes antecedentibus gradatim correspondent, ubi præsertim patiens ad suum insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, uaporum & similium compositione, cùm physicè, tum astronomicè confecta, resultat quedam communis forma, pluribus siderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilium florum succis exceptum, & in unam formam redactum, omnium continet uirtutem diuino propè & admirabili muscarum artificio. Quod tamen haud minus mirandum est, quod Eudoxus ~~Gnidius refert de melle facticio, quod gigantum~~ in Libya gens quædam ex floribus conficere nouit optimum, adeò ut ab apum melle minimum distare uideatur. Omnis autem commixtio quæ constat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, ut unum

Duplex in commixtione uirtus.

num fiat, undiq; sibi constet, neq; facile dißipetur: sicut uidemus aliquando lapides & corpora diuersa, ui quadam naturali sic conglutinari & uniri, ut penitus unum uideantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostreæ cum lapidibus ui quadam naturæ occulta: uisaq; sunt animalia in lapides uersa, atq; sic cum lapidis substantia unita, ut iam unum corpus, & illud homogeneum efficere uiderentur. Sic Hebenus in arborum genere, modò lignum, modò lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materijs sub cœlestibus influxibus, tunc uarietas illinc quidem cœlestium actionum, hinc uerò potentiarum naturalium congregata, facit quædam mirabilia, per unguenta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia uidelicet leguntur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis, qui Alchorat inscribitur, & aliorim plurium.

De unione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris formæ, uitæq; sensibus. CAP. XXXVI.

SCiendum uerò, quo alicuius rei nobilior forma est, eo res ipsa promptior est, & propensior ad recipiendũ, eo etiã potentior ad agendũ. Redduntur itaq; incomprehensibilia rerũ mirabilia, quãdo scilicet materijs cõmixtis, opportunisq; temporibus præparatis, ad uiuificandũ ponuntur, uitã illis ex stellis, animamq; sensibilem, tanquam nobiliorẽ formã conciliando. Tanta quippe est in materijs præparatis potentia, quas tunc uitã adipisci uidemus, quãdo qualitatum perfecta commixtio priorẽ iam cõtrarietatẽ fregisse uidetur: perfectiorẽ uerò adeptæ sunt uitã, quatenus cõplexio à cõtrarietate est remotior. Cœlũ uerò causa præpotens ab initio cuiusq; rei generãdæ, cõcoctione materiæ & digestione perfecta, cœlestes influxus dotesq; mirificas cũ uita simul largitur, quatenus in ipsa uita animaq; sensibili est comprehen-

sio

ſio ad nobiliores uirtutes ac ſublimiores concipiendas. Virtus præterea cœleſtis alibi quidē ſopita iacet, ceu ſulphur à flamma remotum: in uiuentibus autem corporibus ſæpe flagrat, ſicut ſulphur accenſum, tum uapore ſuo proxima omnia complet: ſic miranda quædam opera procreantur, qualia leguntur in libro Nemith, qui & legum Plutonis inſcribitur, quia eiuſmodi generationes monſtroſæ ſunt, neq; ſecundum leges naturæ producuntur. Nos enim ſcimus, quòd ex uermibus generantur culices, ex equo ueſpæ, ex uitulo & boue apes, ex cancro ablatis pedibus inhumato generatur ſcorpius, ex anate toſta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: ſi autem in paſtillo cocta, & per fruſta inciſa in loco humido & ſubterraneo dimittatur, generantur bufones: ex baſilicone herba inter duos lapides trita, generantur ſcorpiones: & ex capillis mulieris menſtruatæ ſub fimo locatis, fiūt ſerpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, uitam concipit, & tranſit in uermem pernicioſum. Et eſt artificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma ſimilis homini, qualem ego uidi, & componere noui, quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent, & hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoſcere, quæ & quales materiæ, ſiue natura, ſiue arte inchoatæ, uel perfectæ, ſiue ex plurib. aggregatæ, quales cœlitùs influxus ſuſcipere poſſunt. Congruitas enim rerum naturalium ad cœleſtia ſufficit, ut ab illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœleſtia lumen ſuum diffundere, materiam nullam permittunt expertem fore ſuæ uirtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum eſt, ad cœleſtem influxum non ineptum eſt. Ea enim eſt colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi, quæ quotidie influit ſuper naturalia, & ſuper omnia quæ natura præparauit, ut impoſsibile ſit præparata materia non influi uitam aut nobiliorem quandam formam.

Varia uariorum animaliū procreatio.

Materiæ ad animam mūdi colligantia.

Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus cœlestia quædam & uitalia dona desuper trahimus.

CAP. XXXVII.

Dicunt Academici simul cum Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatentur, omnia quæ sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptioni subiecta, eadem etiam esse in cœlesti mundo, sed modo quodam cœlesti: deinde etiam in mundo intellectuali, sed multo perfectiori & meliori nota, perfectißimo tandem in archetypo. Atq; hac serie unumquodq; infernum suo superiori, & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem uim illam cœlestem, quam quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam uocant: ab intellectuali autem mundo spiritualem, uiuentemq; uigorem, omnem qualitatiuam uirtutem transcendentem: ab archetypo denique per hæc intermedia pro gradu suo originalem uim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sidera, ab illis ad eorundem intelligentias, & inde ad archetypum unaquæq; res aptè reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Magia unde emanet. *Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artem, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam: quod intuentes Aegyptij, naturam magam uocauêre, hoc est, uim ipsam magicam, in attractu similium per similia, & conuenientium per conuenienta. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad se inuicem superiorum cum inferioribus, Græci συμπάθειαν uocauerunt: sic conuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum aere humore, aer cum igne calore, ignis conuenit cum cœlo in materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per aerem: nec aer cũ terra, nisi per aquã. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritũ: nec intellectus spiritui, nisi per animam*

mam

mam. Sic uidemus, cum natura fœtus corpus humanum figurauerit, hoc ipso præparamento, spiritum statim ab uniuerso deducit: spiritus hic fomes est in spiritu corporeq; ad intelligentiam, mentemq; diuinitus consequendam: sicut in ligno siccitas parata est ad penetraturum oleum: oleum huic imbibitum esca est ad ignem, ignis ipse luminis est uehiculum. His exemplis uidemus quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona desuper suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæc cum animalibus: hæc uerò cum cœlis, & hi cum intelligentijs, & istæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atq; cum ipso Deo, ad cuius similitudinem & imaginem omnia creata sunt. Prima autem Dei imago mundus, mundi homo, hominis animal, animalis zoophytum: illius uerò planta, plantæ autem metalla, & horum lapides similitudines imaginationesq; repræsentant. Rursus in spiritualibus conuenit planta cum bruto uegetatione, brutum cum homine sensu: hic cum dæmone intellectu, illi cum Deo immortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intentioni, hæc imagini: illa sensationi, ea sensibus, ipsi tandem rebus. Ea enim est naturæ colligantia & continuitas, ut omnis uirtus superior per singula inferiora longa & continua serie radios suos dispertiendo usq; ad ultima fluat: & inferiora per singula sua superiora ad suprema perueniant. Sic enim inferiora ad superiora inuicem connexa sunt, ut influxus ab eorum capite prima causa, tanquam chorda quædam tensa, usq; ad infima procedat: cuius si unum extremum tangatur, tota subitò tremat, & tactus eiusmodi usq; ad alterum extremum resonet, ac moto uno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspondet, sicut nerui in cythara bene concordata.

Naturæ mira coligantia.

Quomodo dona, non solùm cœlestia & uitalia, uerumetiam intellectualia quædam & diuina desuper suscipere possumus.

CAP. XXXVIII.

TRadunt Magi per inferiora superiorib. conformia, posse opportunis cœli influxibus cœlestia dona trahi: atq; sic quoq; per hæc cœlestia cœlestes dæmones, quatenus stellarum pedissequos nobis conciliari & insinuari. Quare certis quibusdam materijs naturalem uim diuinitatis habentibus, hoc est, quæ naturaliter superis consentaneæ sunt, ritè collectis, partim physicè, partim astronomicè, undiq; opportunè conflatis, dona non solùm cœlestia aut uitalia, uerumetiam intellectualia quædã dæmoniaca & diuina desuper suscipi posse, Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, cum tota Platonicorum schola confirmant: & Mercurius Trismegistus scribit, ex proprijs certisq; rebus certo cuidam dæmoni congruentibus, compositam ritè statuam, confestim per dæmonem congruum animari. Cuius etiam meminit Augustinus de ciuitate Dei libro octauo. Ea enim est mundi concordia, ut etiam supercœlestia trahantur à cœlestibus, & supernaturalia à naturalibus conspirent ac trahantur: quia una uirtus opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidem uirtus opifex, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magus assumit manifesta, occulta ut attrahat: puta, per stellarum radios, per suffumigationes, per lumina, per sonos, per res naturales cœlestibus congruas: quibus ultra corporeas qualitates insunt etiam rationes, & sensus, & numeri, & mensuræ incorporeæ atq; diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus sæpe diuinum aliquod & mirandum suscipere solitos: sic lapis qui nascitur in pupilla oculorum hyenæ, sub lingua retentus, diuinationem præstare dicitur. Idem fertur selenites lapis lunaris efficere: sic anchitide dicunt euocari imagines deorum, synochitide umbras infero-

Magus per manifesta, occulta attrahit.

inferorum euocatas teneri. Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabiæ nascens Persico latere, efficit, ut narrat Plinius, atq; magos ea uti, cum uelint deos euocare, esseq; herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam esse herbas quasdam, quibus mortui reuocentur ad uitam, unde Xanthus historicus narrat, herba quadam nomine bali, occisum draconis catulum, uitæ restitutum à parente, eademq; Tillonem quendam, quem draco occiderat, resuscitatum. Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verùm an possint talia re uera fieri ui herbarum, uel cuiusuis alterius rei naturalis in hominem, in sequentibus disseremus: posse autem fieri in cæteris animantibus, certum & manifestum est. Sic muscæ submersæ si ponantur in cineribus tepidis, reuiuiscunt: & apes submersæ similiter uitam recuperant in succo nepetæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, si corpore integro existente ponantur sub fimo in aceto, & addatur de sanguine uulturis, post paucos dies omnes recuperant uitam. Echeneim si quis in frusta discerpserit, & in mare proiecerit, paulo pòst partes conuenire & reuiuiscere aiunt. Scimus quoq; pellicanum necatos pullos suos reuocare ad uitam proprio sanguine.

Tillo per herbam uitæ restitutus.

Animalia ad uitam reuocari possunt, homo non ita.

Quòd certis quibusdam mundi materijs mundana numina, & horum numinũ ministros dæmones allicere possumus. CAP. XXXIX.

NEmo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici posse, quemadmodũ narrat Psellus Gnosticos magos cõsueuisse, quos pene execrãdæ & abominabiles turpitudines exequebãtur, quales olim in sacris Priapi et in seruitio idoli quod uocabatur Panor, cui pudẽdis discoopertis sacrificabatur. Neq; istis dissimile est, si modò ueritas

Dæmones mali, malis alliciuntur artibus.

& non fabula est, quod legitur de Templariorum detestanda hæresi, & similia horum de maleficis mulieribus constant, quæ quidem anilis dementia sæpe in eiusmodi flagitijs errare deprehenditur. His igitur & horum similibus mali dæmones alliciuntur, atq; conspirant: quemadmodum malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannem: Omnis, inquit, potestas satanæ illic inhabitat, & coniurationem init cum uniuersis principatibus, & pariter nosipsi cum eo: & obedit nobis Cynops, & nos uicißim obedimus illi. Nemo rursus ignorat econuerso bonis operibus, pura mente, mysticis orationibus, deuotis supplicijs, & similibus, supercœlestes angelos nobis conciliari. Nemo igitur dubitet simili modo certis quibusdam mundi materijs mundana numina quoq; allici posse, uel saltem dæmones horum numinum ministros siue pedissequos, ut inquit Mercurius, dæmones aereos, non supercœlestes, nedum sublimiores. Sic legimus ueteres sacerdotes fecisse statuas & imagines futura prænunciantes, spiritusq; stellarum ipsis infudisse, non tam materijs certis cohibitos, quàm eisdem gaudentes: quatenus uidelicet eiusmodi materias sibijpsi congruas dignoscentes, semper libenterq; habitant in eisdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, non secusatq; soleant dæmones humana corpora occupantes.

Angeli boni bonis conciliantur operibus.

De ligationibus cuiusmodi sint, & quibus modis soleant fieri. CAP. XL.

Ligatio multiplex.

DIctum est de uirtutibus & mirabili efficacia rerum naturalium. Restat nunc uidere rem magnæ mirabilitatis, & ipsa est ligatio hominum in amorem uel in odium, in ægritudines & sanitates, & eiusmodi. Item ligatio furum & latronum, ut in aliquo loco furari non poßint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquam transire non poßit: ligatio nauium, ut nulla ui uentorum, etiam infinitis uelis per uentum tensis portum egredi minimè ualeant. Item ligatio

molendini, ut nullo impetu uolui poßit: ligatio cisternæ uel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil poßit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non poßit: & quòd aliquod combustibile apposito fortißimo igne non ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, ut nocere non poßint. Item ligatio canum, ut latrare non poßint: ligatio auium & ferarum, ut uolare, uel fugere nequeant: & horum similia uix credibilia, quæ tamen sæpius experientia cognita sunt. Fiunt autem ligationes huiusmodi per ueneficia, per collyria, unguenta, potiones siue philtra, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines & characteres, per incantationes & imprecationes, per lumina, per sonos, per numeros, per uerba & nomina, inuocationes, sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiones, perq; uarias superstitiones & obseruationes, horumq; similia. Ligationes per quæ fiat.

De ueneficijs, earũdemq; potentia. CAP. XLI.

VEneficiorum tanta narratur esse potentia, ut credantur omnia inferiora subuertere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena
Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto.
His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,
Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Item alibi de socijs Vlyßis:

Quos hominum ex facie dea sæua potentibus herbis
Induerat Circe, in uultus ac terga ferarum.

Et paulo pòst:

Picus equûm domitor, quem capta Cupidine coniux,
Aurea percussum uirga, uersamq; uenenis

Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi ueneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de uenefica illa Thessala, manes euocante, inquiens:

Huc quicquid foetu genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canum, quibus unda timori est,
Viscera non lyncis, non duræ nodus hyenæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla,
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In medijs echeneis aquis, oculiq; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis utribus detonsos, pro Bœotij adolescentis capillis, attulit Pamphilæ, inquiens: Iam uecors animi, tectum scandulare conscendit, quòd altrinsecus ædium patore perflatili nudatum, ad omnes orientales cæterosq; aspectus peruium maximè his artibus suis commodatum secretò colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinam, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauium durantibus clauis defletorum, sepultorum etiam cadauerum expositis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnosi claui pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis spirantibus fibris litat uario latice, nunc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle montano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uiuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorum uiolentia, illa corpora quorum fumabant stridentes capilli, spiritum mutuantur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulant, & quò nidor suarum ducebat exuuiarum ueniunt, & pro illo iuuene Bœotio aditum gestientes fores insiliunt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdam

dam ueneficas, artibus adeò imbutas, ut dato caseo statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarent, & hos finito opere in homines iterum restituerent.

Homines subitò in iumenta uersi.

De quorundam ueneficiorum admirandis uirtutibus. CAP. XLII.

NVnc uerò narrabo quædam ueneficia, & horum exemplo sit parata uia ad totam hanc considerationem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in ueneficio uires habet, uideamus. Nam ut dicunt, acescunt eius superuentu musta nouella, uitis eius tactu in perpetuum læditur, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonsorijs eborisq; nitor præstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æs etiam contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem, in rabiem aguntur gustato eo canes, atq; insanabili ueneno morsus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactisq; aluearijs fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigrescunt: equæ si sint grauidæ, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitum prægnantibus. Asinæ non concipiunt tot annis, quot grana hordei eo contacta comederint: cinisq; pannorum menstruosorum si quis eum aspergat lauandis uestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali in cluso. Præterea tertianis quartanisq; efficacißimum dicitur plantas ægri cum eo subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiam ignoranti: sic & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem conuenit, si aqua potúsue formidetur à morsu canis, supposita tantū calici lacinia menstruo tincta, statim metum eius discuti. Præterea ferunt nudatas in mense, si segetem ambiant, erucas ac uermiculos, scarabeosq; ac cantharides & noxia queq; decidere: cauendū uerò, ne id oriēte sole faciāt. sementē

Sanguinis menstrui uires.

Hydrophobi remediū.

enim arescere. Similiter abigi grandines turbinesq́; , ac contra fulgura prodesse, horũ plura Plinius ipse recitat. Illud scias, maius uenenum esse, si decrescente luna accidat: sed uim eius maiorẽ esse, si in silente luna contingat: si uerò in defectu lunæ solisúe euenit, irremediabile fieri: maximè uerò ac potentißimi uigoris esse, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in uirginitate prima sit, id quoq; conuenit tũc ei. nã tactis omnino postibus domus, irritũ in ea fit omne maleficiũ. Præterea ferunt, quòd fila uestis cõtactæ, ne igne quidẽ uincuntur, atq; si in incendiũ proijciantur, nõ dilatari amplius. Dicitur quoq;, quòd si radix pæoniæ cũ castoreo & litura pannorũ menstruosorũ detur patienti, sanari morbũ comitialem. Præterea si stomachũ cerui cremaueris uel assaueris, adiungasq́; de pannis menstruosis suffitus, eo balistas nihil proficere ad uenationẽ: capillos etiã mulieris menstruosæ, si sub fimo ponantur, generari serpentes: ac etiã si crementur, fugari eorũ odore serpentes, tanta uis eius ueneficij est, ut etiã uenenosis sit uenenũ. Est & Hippomanes caruncula, inter ueneficia haud parũ famosa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in fronte nascentis pulli equini apparet: quã nisi statim mater uorauerit, animũ à filio penitus auersum habet, & fœtũ nõ alit: ob hoc maximã uim eius ad amorẽ concitandũ ferũt, quando in puluerẽ uersa cũ amãtis sanguine propinatur in poculis. Est & aliud ueneficiũ quod eodẽ nomine hippomanes dicũt, uirus scilicet illud, quod ex equarũ inguinib. defluit, quo tẽpore ferũtur in amoris furorẽ. cuius meminit Vergilius, ubi canit:

Hippomanes.

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine uirus.
Hippomanes quam sæpe malæ legêre nouercæ,
Miscentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iuuenalis Satyricus:

Hippomanes, carmenq́; loquor, coctumq́; uenenum
Priuigno datum. —

Narrat Apollonius in suis Argonauticis, Promethei herbam, quam natam ait ex sanie & cruore in terrā stillante, dum iecur Promethei uultur in Caucaso laceraret ac depasceretur: Cuius flos, inquit, aßimilis croco, colore coryćto, caule gemino, cubiti mensura prominens, radix sub terra uelut caro recenter incisa succum nigricantē tanquam phagi emittit: quo si quis, Proserpinæ prius re diuina peracta, corpus illinat, illū nec ferro nec igne oblædi posse, tradit. Et Saxo Grammaticus scribit, Frontoni cuidam uestem fuisse, qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis ueneficijs inficitur. nam ut refert Plinius, sanguine eius tactis postibus, ferunt præstigiorum infestari artes, nec posse elici deos, nec colloqui quocunq; modo tententur. Item tali sinistri cinere decocto, cū sanguine mustelæ perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rursus extremā fistulā intestini contra ducum ac potestatū iniquitates administrari, & ad successus petitionum, iudiciorum ac litium euētus pollere, si omnio aliquantulum quis secum habeat: eiusdem quoq; cauerna sinistro lacerto religata, si quis mulierem aspiciat, amatorium esse tam præsens, ut ilico sequatur: frontis uerò corium fascinationibus resistere. Basilisci quoq; sanguinem, quē & Saturni sanguinem uocant, tantas in ueneficio uires habere ferunt, ut gerenti ipsum, tribuat successus petitionum à potestatibus, tum etiam à dijs precum, morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ricinum, si euellatur ex aure læua canis, cui non insit alius, quàm niger color, in augurio uitæ uim magnam obtinere. nam si æger respondeat ei, qui intulerit à pedibus stanti interrogantéq; de morbo, certā esse spem uitæ: moriturū uerò, si nihil respondeat. Dicūt quoq; lapidē à cane rabioso morsum, habere uim discordiæ, si ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calciamēto subdita pollici, præsertim si iungatur cū herba eiusdē nominis, scilicet cynoglossa. Idē fieri membranā ex secundis

Hiænæ ueneficia.

Basilisci, & illius sanguinis ueneficia.

dis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, esse ranas rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficiorum, miranda de his fieri. nam oßiculo quod est in sinistro latere, deiecto in aquam frigidam, statim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia, addito in potione: libidinem adligatum stimulare: contrà oßiculo quod est in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec postea feruere nisi exempto, quartanas cum eo sanari adligato in pellicula anguina recenti, aliasq; febres, atq; amorem libidinemq; inhiberi. Lien uerò atq; cor ex his ranis contra ueneficia, quæ fiunt ex ipsis, efficaciter auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cum quo homo occisus sit, mirandam inter ueneficia uim habere. nam si fiant ex eo morsus equi, & calcaria, ferunt cum eis omnem equum uel ferocißimum facilime regi & superari. Et si ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipsum uelocißimum fieri, nec ullo labore lassescere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inscribi debere. Dicunt etiam, si quis gladium cum quo decollantur homines, uino immergat, quicunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicunt etiam poculum ex ursino cerebro confectum, & ex eiusdem craneo propinatum, ursinam rabiem induere, ita ut homo ille qui biberit, se in ursam transfiguratum putet, omniaq; uisa sub ursorum specie dijudicet, & sic in illa rabie perseuerare, quousq; poculi uis fuerit resoluta, nullo alio malo in complectione sua inde percepta.

De suffitibus, & earum ratione & potentia.

CAP. XLIII.

SVffumigationes etiam quædam ad stellas accommodatæ plurimum poßunt, quatenus aerem spiritumq; uehementer afficiunt ad dotes cœlestes opportunè sub stellarum radijs capessendas. spiritus enim noster ab huiusmodi uaporibus plurimum transmutatur, si quidem uterq; sit uapor quidam

quidam alterius similis. Aer etiam per dictos uapores inferiorum & cœlestium qualitatibus facilime affectus, in præcordia assiduè & repentè penetrans, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare uaticinaturo adhiberi solent suffumigationes ad phantasiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus consentaneæ ad diuinam inspirationem suscipiendam nos accommodant: sic dicunt quòd suffitus ex semine lini, & semine psyllij, & radicibus uiolæ & apij, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quantum uerò suffumigationes in aerem possint, nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quibusdam uaporibus à proprijs suffumigationibus exhalantibus, aereos dæmones statim allici & insinuari, tonitrua & fulmina induci, & similia: quemadmodum iecur chamæleontis in summis tegulis ustum, constat imbres & fulmina incitare: similiter caput & guttur, si roboreis lignis accendatur, imbrium & tonitruum concussus facere. Fiunt etiam suffumigationes sub opportunis stellarum influxibus, facientes dæmonum idola in aere uel alibi protinus apparere. Sic inquiunt, si ex coriandro, & apio siue hyoscyamo cum cicuta fumigium fiat, dæmones statim congregari: hinc illas herbas spirituum uocant. Similiter dicunt, si ex radice cannæ ferulæ cum succo cicutæ & hyoscyami, & taßi, barbaßi, & sandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectione fiat suffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas: & si istis additum fuerit apium, fugat dæmones ex omni loco, & destruit idola illorum. Simili modo suffitus factus ex calamento, pæonia, menta & palma Christi, omnes malos spiritus & noxia phātasmata propellit. Præterea certis suffumigijs, quædam animalia congregari uel fugari tradunt, sicut de lipare suffito refert Plinius, omnes bestias euocari: sic è summo gutture cerui ustis oßibus congregrari serpentes, cornu uerò ceruino suffito fugari. Idem faciunt pennæ pauonum suffitæ. Similiter accenso

Suffitus ad prophetiam conducens.

Spirituum herbæ.

accenso pulmone asini, uenenata omnia fugere: ungula equi suffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex ungula mulæ. Muscas quoq; ea fugari, si de sinistro pede fuerit. & dicunt, quòd si suffumigetur domus aut locus aliquis cũ felle sepiæ, confecto cum thymiamate, & rosis, & ligno aloes, si tunc proijciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut dè sanguine, uidebitur tota domus plena aqua aut sanguinis: & si proijciatur ibi terra arata, uidebitur terra tremere. Vapores autẽ eiusmodi corpus aliquod efficere, et uirtutẽ huic infundere, atq; diutißimè perseuerare, non secus arbitrandum est, atq; contagiosus aliquis aut uenenosus pestilentiæ uapor etiam ultra bienniũ in pariete domus seruatus, habitantes inficit, ac qualis ex epidemia uel lepra latens in ueste calamitas, diu postea inficit utentem. Iccirco imaginibus & annulis, & similibus magiæ instrumentis, & thesauris absconditis suffumigationes certæ adhibentur, quas haud parum conferre Porphyrius testatur. Sic dicunt, si quis defoderit aurum uel argentum uel aliquod preciosum, luna soli coniuncta in imo cœli, & suffumigauerit locum cum coriandro, & croco, & hyoscyamo, & apio, & papauere nigro æquis ponderibus contusis, & cũ succo cicutis distemperatis, nunquam inueniri aut auferri poterit quòd sic absconditum est, semperq; dæmones custodient illud: & si quis nitatur inde aliquid auferre, infestabitur ab illis, & incidet in phrenesim. & dicit Hermes, quòd sperma ceti in suffitu non habet sibi par ad alliciendos dæmones: quare si ex eo & ligno aloes, costo, musco, croco, thymiamate, cum sanguine upupæ distemperatis fiat suffitus, ualde citò congregat spiritus aereos: & si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorũ, congregat manes & umbras mortuorũ. Sic quoties ad solẽ opus aliquod dirigimus, suffumigamus cũ solaribus: si ad lunã, cũ lunaribus, & similiter de cæteris faciebant. Et est sciendũ, quòd sicut cõtrarietas et inimicitia est in stellis et spiritibus, ita etiã in suffumigijs

ad cos-

ad eosdem: sic contrariantur inuicem lignũ aloes & sulphur, thus, & argentum uiuum: & spiritus inducti per suffitum ligni aloes, accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus spiritum solitũ apparere in forma leonis, obiecto gallo, mox disparuisse: quia gallus contrariatur leoni, & sic de similibus considerandum & practicandum est.

Compositio quorundam suffituum planetis accommodatorum. CAP. XLIIII.

SIc conficimus pro Sole suffumigationem ex croco, ambra, musco, ligno aloes, ligno balsami, & ex fructibus lauri, cum gariophyllis, & myrrha, et thure, quæ omnia contusa & certa proportione commixta, ea uidelicet quæ suauiorem reddat odorem, incorporantur cum cerebro aquilæ, uel sanguine galli albi, in modum pilularum uel trochiscorum.

Lunarem uerò suffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri, & semine papaueris albi cum thure & camphora, quæ incorporabuntur cum sanguine menstruo, uel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri, semen hyoscyami, radix mandragoræ, lapis magnes & myrrha, & conficiuntur cum cerebro cati uel sanguine uespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini, lignum aleos, storax, gummi benzae, lapis lazuli, & de summitate pennarum pauonis, & incorporantur cum sanguine ciconiæ, uel hirundinis, uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdellium, armoniacum, radices utriusq; ellebori, lapidem magnetis & parum sulphuris, & incorporantur omnia cum cerebro corui, sanguine humano, & sanguine cati nigri.

Pro Venere conficimus fumigium ex musco, ambra, ligno aloës, rosis rubeis, & corallo rubeo, & conficiuntur cum cerebellis passerum, & sanguine columbarum.

Pro Mercurio fit suffumigium, ex mastyche, thure, gariophyllis & herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporatur omnia cum cerebro uulpis uel mustelæ, & cum sanguine picæ. Sunt præterea suffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, ut costi & herba thuris. Iouis suffitus, odoriferi quiq; fructus, ut nux muscata, ut gariophylli. Martis, omne odoriferū lignum, sandalorū, cupreßi, balsami, & ligni aloes. Solis omne gummi, thus, mastyche, benzae, storax, ladanum, atq; ambra & muscus. Veneris sunt flores, rosæ, uiolæ, crocus, & consimiles. Mercurij omnes cortices lignorum & fructuum, ut cinnamomum, caßia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæq; etiam odorifera semina. Luna habet pro suffitu uegetabilium omnium folia, ut folium Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorū sententias, quòd in omni opere bono, ut sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolens & preciosum: in malo autem opere, ut sunt odium, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse fœtidum & uile. Habent etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, ut Aries, myrrham: Taurus, costum: Gemini, mastychen: Cancer, camphorā: Leo, thus: Virgo sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanacem: Sagittarius, lignum aloes: Capricornus, asam: Aquarius, euphorbium: Pisces, thymiama. Potentißimum autem suffituum describit Hermes ex septem aromatibus, iuxta septem planetarum uires conflatum. recipit nanq; à Saturno costum, à Ioue nucem muscatam, à Marte lignum aloes, à Sole mastychem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyrijs, unctionibus, philtris, eorumq; uirtutibus. CAP. XLV.

Collyria etiam & unguenta naturalium cœlestiumq; uires conspirantia circa spiritum nostrū, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, aliàs aliter: iam uerò & transpositionem inducere potentiarum

tiarum illarum, quæ sibi insunt, ut iam nō solum poßit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquum, atq; illud per radios uisuales, per fascinationes, perq; contactus quadam simili afficere qualitate. Spiritus autem noster, quia uapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aereus, atq; unctuosus: iccirco conducit collyria ex similibus uaporibus cōficere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt, spiritumq; transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & aliæ confectiones poßident: hinc per contactus quandoq; ægritudines, ueneficia, uel amores inducuntur quibusdam rebus manibus uel uestibus inunctis, similiter per oscula quibusdam rebus in ore retentis amores inducuntur, ut apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam esse:

—Vt te gremio accipiet lætißima Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyeum,
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,
Occultum inspires ignem, fallasq; ueneno.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas infigens, maxime ac plus alijs conuenit cum spiritu phantastico, quod apparet in somnijs, ubi sæpius nobis uisa sese offerūt, quàm audita, uel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quando uisuales spiritus transformāt, spiritus ille imaginationem facile afficit: quæ quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem uisus, quo casus causatur in eo talium specierum ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur, ut putet se uidere imagines terribiles, dæmones et similia: sic fiūt collyria facientia nos dæmonum umbras in aere uel alibi protinus aspicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis cati nigri, & ex quibusdā alijs rebus conficere. Simile huic etiam ex sanguine upupæ, uespertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur speculum

Visus purior est quàm auditus.

lum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo uidere inuocatos spiritus. Sic fiunt etiam quædam suffumigationes uel inunctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera uigilantium, atq; etiam quandoq; quæ uigilantes uix poßint uel ausint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, uel delectabiles nusquam præsentes & eiusmodi. Hæc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea uidere uel audire extrinsecus, quæ non nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur, hinc timent non timenda, & in suspiciones mirabiles ac falsißimas incidunt, & fugiunt nemine persequente, irascuntur & luctantur nemine præsente, timent ubi non est timor, cuiusmodi paßiones etiam magicæ confectiones inducere poßunt, per suffumigationes, per collyria, per unguenta, per potiones, per ueneficia, per lampades et lumina, per specula, per imagines, incantamenta & carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis, certa harmonia constantibus, etiam per uarios ritus, obseruationes, ceremonias, religiones & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabuntur. Neq; *solum his artificijs eiusmodi paßiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipsæ atque homines reuera permutantur, & in uarias formas transfigurantur, sicut de* Proteo, Periclimeno, Acheloo, *&* Metra Erisichthonis *filia narrant poetæ: sic* Circe *socios mutauit* Vlyßis: *& quondam in* Iouis Lycæi *sacris gustatis sacrificiorum extis, homines in lupos uertebantur, quod dicit* Plinius *accidisse cuidam* Demarcho, *putat idem* Augustinus. *Narrat etiam dum esset in* Italia, *accepisse quasdam fœminas, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumẽta uertisse: rursusq; cum portassent, quæ uoluissent onera, in homines restituisse, idq; patri cuidam* Præstantij *nomine tunc accidisse: & ipsæ* Sacræ *literæ testantur magos* Pharaonis *mutasse uirgas suas in dracones, & aquam in sanguinem, & alia quædam.*

Maniacorũ & melãcholicorum affectiones unde.

De alliga-

De alligationibus, & suspensionibus physicis. CAP. XLVI.

Anima mundi quando per suam uirtutem omnia uel naturaliter generata, uel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipsis proprietates cœlestes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipsæ non solum applicatæ per suffumigationes, uel collyria, uel unguenta, uel potiones, uel aliquo eiusmodi modorum: uerumetiam quando conuenienter inuolutæ alligantur, uel è collo suspenduntur, uel alio quouis modo supponuntur, uel lenißimo contactu approximantur, suam nobis imprimunt uirtutem: per has itaq; alligationes, suspensiones, inuolutiones, suppositiones contactusq;, corporis & animæ accidentia mutantur, in ægritudines, in sanitates, in audaciam, in timorem, in tristiciam, in leticiam, & similia: reddunt gestantes gratiosos uel terribiles, acceptos uel reprobatos, honoratos & dilectos, uel odiosos & abominabiles. Paßiones autem eiusmodi per supradicta infundi non secus arbitrantur, quàm in insitionibus arborũ manifestũ est, ubi uirtus uitalis trãnsfunditur à trunco in surculũ illi insitũ cũ alia ligatura, qua contactus sibi inuicem nõ hæreant: sic in palma fœminina quando appropinquat ad masculinã, rami eius declinant ad masculũ & incuruantur: quod uidentes hortulani, ligant funes de masculo ad fœminã, quæ redit erecta super seipsam, tãquam iã adepta sit per continuationẽ funis masculi uirtutẽ. Simili modo uidemus, quòd torpedo marina etiã per longißimã uirgã procul tacta subitò manũ stupefacit tangentis. Quòd si quis etiã leporẽ marinũ attingat aut manu aut baculo, dũ in morbo est, animi defectũ incurrit. Similiter dicunt, quòd stella marina uulpino sanguine & clauo æreo ianuæ affixa, mala medicamenta nocere non posse: dicitur etiam, quòd si mulier accipiat acum, infeciatq; fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanũ defossum fuerit, & secũ portauerit in panniculo qui fuerit in funere,

Palmæ fœmininæ ad masculinam inclinatio.

Torpedo stuporem inducit.

nere, non poterit uir quiſpiam cum ea coire quam diu ſecum habuerit. Iam his exemplis uidemus quo modo certis quarundam rerum alligationibus uel ſuſpenſionibus, & quodam ſimplici contactu, aut per alicuius fili continuationem, quaſdam uirtutes inde ſuſcipere poſſumus. Oportet noſſe certam alligandi & ſuſpendendi legem & modum huic artificio congruentem, ſcilicet ut fiant ſub certa conſtellatione & conſona, fiantq; dictæ alligationes & ſuſpenſiones cum filis metallicis uel ſericeis, uel ex capillis, uel neruis, uel pilis uel ſetis certorũ animaliũ factis: inuolutiones uero fiant in folijs herbarum, uel pelliculis animalium, uel certis panniculis & ſimilibus, quatenus res inter ſe conſentiant: ut ſi ſolarem alicuius rei uirtutem tibi conciliaturus fueris, hanc inuolutam lauri folio, uel pelle leonis, filo aureo, uel ſericio crocei coloris collo ſupendas, Sole in figura cœli regnante: ſic enim ſolaris uirtutis illius rei poteris euadere compos. Quòd ſi Saturnalis rei alicuius uirtutem optas, hanc ſimili modo, Saturno dominante, inuoluas pelle aſini, uel panniculo funerali, præſertim ſi ad triſticiam operaris, & filo nigro ſuſpendas. Simili modo de reliquis exiſtimandum eſt.

Alligationes & inuolutiones quomodo fieri debeant.

De annulis, & eorum compoſitionibus.

CAP. XLVII.

ANnuli etiã quos ſemper magni fecit antiquitas, quando opportune ſabicantur, ſimili modo ſuam in nobis promunt uirtutem quatenus geſtantẽ, eiusq; ſpiritũ afficiunt lætũ uel triſtem, manſuetum uel terribilẽ, audacẽ uel timidum, amabilem uel odioſum: etiã quatenus muniunt nos contra ægritudines, uenena, hoſtes, cacodæmones, & contra quæuis alia noxia, uel nõ obligant eiſdẽ. Modus autẽ cõſtruendi annulos eiuſmodi, talis eſt: quando uidelicet ſtella aliqua aſcendit fortunata, & à Luna feliciter aſpecta, uel ſibi cõiuncta, debemus lapidẽ herbamq; huic ſtellæ ſubditam accipere, atq; annulum ex metallo huic ſtellæ conformi fabricare,

Annulorum compoſitio.

care, & in eo lapillū infigere, herba uel radice subiecta: deniq; inscriptiones imaginum, nominum characterum, præterea suffumigationes non prætermitterre: sed hæc alibi discutiemus, ubi de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratū Iarchū, sapientū Indorum principē, septē annulos hac lege confectos & septē planetarū uirtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierū nomina distinguens, quorū beneficio ipse supra annum centesimū ac tricesimum uixerit: insuper & iuuentæ nitorem semper retinens. Simili modo Moses Hebræorum legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephum. Erat etiam narrante Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atq; honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos contra serpentum morsus, fascinationes atq; dæmonia confecisse. Idem de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonem legimus Gygi Lydorum regi annulum fuisse mirandæ ac inusitatæ uirtutis, cuius sigillum cum ille in palmam conuertisset, à nullo uidebatur, ipse omnia uidens: qua annuli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominam occidit, & quoscunq; sibi obstare arbitrabatur, interemit, atq; in his cum facinoribus nullus uidere poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est.

Iarcha

De colorū uirtutibus, & quæ loca cuiq; stellarum correspondeant. CAP. XLVIII.

SVnt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarum illa comitantes, aut alio quouis modo aduenticiæ. Nam ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circunscribatur, ac uestigiū id effodiatur, nō gigni pulices ubicunq; spargatur. Sic ferunt puluerem è uestigio anguiū collectum,

si cum eo respergantur apes, in aluearc reuerti: similiter puluerē in quo se mula uolutauerit inspersum corpori, mitigare ardores amoris: puluerem autem in quo se accipiter uolutauerit, si alligetur linteolo rutilo, ferunt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirundinū lapillus collectus recreare cōfestim dicitur comitiales: & adalligatus, perpetuò tueri, potissimè si sanguini uel cordi hirundinū fuerit inuolutus: & fertur, si quis incisa uena, & ieiunus transierit super locū ubi recenter ceciderit corruens morbo comitiali, in eum transire morbū. & narrat Plinius, quòd clauū ferreū defigere in quo loco primū caput defixerit corruens morbo comitiali, absolutoriū eius mali fore. Sic herbā in capite statuæ natam collectamq; alicuius, in uestis panno adalligatam lino ruffo, capitis dolorem confestim sedare tradunt: & herbam quamcunq; è riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum, ut nemo colligentem uideat, tertianam læuo brachio, ita ut æger quid sit illud, ignoret. Ex locis uerò quæ stellis appropriata sunt, Saturno correspondent loca quæuis fœtida, tenebrosa, subterranea, religiosa & funesta, ut cœmiteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & uetustate caduca, loca obscura & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea piscinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribuntur loca quæuis priuilegiata, purpuratorū consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, & omnia loca nitida, munda, uarijs suauibus odoramētis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolenta, fornaces, pistrinas, macella, cruces, patibula, & loca in quibus bellorū strages cædesq; factæ sunt, & carnificinas & eiusmodi. Ad Solē pertinēt lucida, aer serenus, palatia regum, & principum aulæ, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæque. Venus autē incolit fontes amœnos, uiridātia prata, floridos hortulos, ornata cubilia, & lupanaria, & (ut Orpheo placet) cerulea, littora & balnea, chorearū palæstras, & mulie-

Loca planetis respodentia.

mulìebria cũcta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorũ foros, & cõsimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, naues: dicitur quoq; uarios lucos inerrans, possidetq; uias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certum tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quòd ex loco illo Venerea quadam facultate adficiantur: quod non secus fieri putant, quàm res quæ stant in loco fœtido, efficiũtur fœtidæ: & quæ in loco aromatico, fiunt aromaticæ & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturnalem uel Martialẽ, uel Iouiã, iubẽt ad orientẽ spectare, uel ad meridiem. Primũ, quia gaudẽt esse orientales à Sole: alterũ, quia principalia eorũ domicilia: scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia. Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos uerò rẽ Venereã, Mercurialem uel Lunarẽ, spectare iubent uersus occidentẽ, quia gaudent esse occidentales: uel contra septentrionẽ, quia domicilia eorũ principalia, quæ sunt, Taurus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt septẽtrionalia. sic in opere solari spectandũ est cõtra oriẽtẽ, uel meridiẽ, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen. Mundi plagæ planetis subiectæ.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, quibus stellis, domibus & elementis distribuantur.

CAP. XLIX.

Lumen etiam qualitas multum formalis & simplex actus intelligentiæ, & imago, primò à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso Deo patre, qui est pater luminũ, est prima uera lux: deinde in filio illius illustrans splẽdor et exuberans: in spiritu sancto ardens fulgor superans omnẽ intelligentiam etiam, ut inquit Dionysius, seraphinorum. In

angelis itaq; diffusa fit splendens intelligentia, profusumq; gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamen gradibus secundum suscipientis intelligentiæ naturam suscepta: descendit deinceps in cœlestia, ubi fit copia uitæ & efficax propagatio, etiam uisibilis splendor: in igne uerò naturalis quidam uigor à cœlestibus insitus. In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaq; rationalis: sed & hæc multiplex, aut dispositione corporis, ut uolunt Peripatetici, aut quod uerius est, pro libito causæ largientis, qui diuidit singulis prout uult: transit inde ad phantasiam, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tandem ad sensum, maximè uerò oculorum: in eo fit uisibilis claritas, porrigiturq; alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem uirtus quædam benefica & generans, penetratq; usq; ad centrũ, ubi radijs eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, crucians & exæstuans, adeò omnia lucis uigorem, pro eorum capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se uiuifico calore connectens, tum cuncta permeans entia, earum qualitates uirtutesq; conducit per omnia. Icirco uetant magi umbra cuiusq; infirmi aspergi, uel infirmi alicuius urinam contra solẽ lunam ue nudari: quia radij luminis penetrantes, subitò morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, traijciunt in aduersum, atq; illud eiusmodi qualitate malè afficiunt. Hæc ratio est, cur fascinantes obseruant, ut umbra sua fascinatũ contegant: sic hyæna umbræ suæ cõtactu facit obmutescere canes. Fiunt etiã artificialiter lumina quædã per lampades, lychnos, candelas, & eiusmodi ex certis quibusdã rebus & liquoribus, ad stellarũ normam opportunè electis, & ad eorundẽ congruitatẽ inter se compositis: quæ quando accenduntur, atq; solæ lucent, solent nonnullos mirabiles & cœlestes producere effectus, quos sæpe homines admirantur, quemadmodũ ex Anaxilao narrat Plinius, equarum uirus à coitu in lychnis ac

censum, equinorum capitum uisum, monstrificè repræsentare: simile fieri etiam ex asinis: & musciliones cum cera distemperatæ & accensæ, faciunt uidere muscas: & corium serpentis accensum in lampade, facit apparere serpentes. Et dicunt, quando uuæ sunt in flore, si quis circumligarit illis phialam plenam oleo, & dimiserit ita, donec fuerint maturæ, illuminato illo postea in lampade, facit uidere uuas. Idem ualere etiam in cæteris fructibus. Quòd si centaurea permisceatur cũ melle & sanguine upupæ, & ponatur in lucerna, circunstantes apparebunt solito maiores: et si per noctem illuminetur in sereno, uidetur quòd stellæ discurrant adinuicem. Piscis sepiæ atramento etiam ea uis est, ut in lucernam addito, Aethiopes uidere faciat. Fertur quoq;, quòd candela ex quibusdam Saturnalibus rebus confecta, si accensa extinguatur in ore hominis recenter mortui, postea quoties sola luceat, inferre circunstantibus tristiciam maximam, atq; timorem. Huiusmodi plures consimiles lychnos & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrannides, & ex posterioribus Albertus, in quodam tractatu de hoc singulari. Colores etiam lumina quædam sunt, qui rebus immixti, solent eas stellis ac cœlestibus corporibus, quibus ipsi congruunt, exponere. Et nos in posterioribus dicemus, quorum colorum sint planetarum lumina: secundũ quos etiam fixarum stellarum naturæ deprehendantur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammas huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumq; colores, uarijs planetis distribuantur, referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plumbei, fusci, Saturnũ referentes. Colores uerò sapphirei, aerei, perpetuò uirides, clari, purpurei, obscuriores, aureiq; argenteo mixti, pertinẽt ad Iouem. Colores autem rubei, ardentes, ignei, flammei, uiolacei, purpurei, sanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores referunt Solem Colores uero omnes albi, pulchri, uarij, uirides, rubicundi, aliquantulum

Planetarum colores.

crocei siue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; Lunam. Quinetiam ex domibus cœli, prima & septima, habent colorem album: secunda & duodecima, uiridem: tertia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: sexta & octaua, nigrum. Habent etiã elementa suos colores, per quos physici de complexione & proprietate naturæ indicant. terrenus enim color, ex frigido siccoq; conductus, fuscus & niger est, & atram bilem Saturniamq; naturam pollicetur: cæruleus ad albedinem tendens, denotat pituitam. nam frigus albefacit, humidum siccumq; denigrat: subrubeus color sanguinem, indicat: sed igneus, siue flammeus excandescens, choleram: quæ cum propter subtilitatem suam omnibus facile est commixtibilis, uarios deinceps causat colores. nam si sanguini misceatur, illo dominante rubore uiget: si dominetur cholera, subruffum efficit: si æqualis mixtio est, ruffum facit: sed si cum sanguine est cholera adusta, canabinum reddit: rubeum cum sanguine dominante, aut subrubicundum, præualente cholera: quod si cum humore melancholico misceatur, nigredine tingit, sed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, facit canabinum: si superabundat phlegma, luteum: si melancholia uincit, glaucum: si autem cum solo phlegmate misceatur, æqua portione, facit citrinum: si per excessum alterius, pallidum aut suppallidum. Sunt autem colores omnes magis potentes, quando sunt sericei uel metallici, uel in substantijs perspicuis, uel lapidibus preciosis, & in his quæ cœlestem similitudinem propinquius imitantur, maximè autem in uiuentibus.

Domorum cœli colores

Humorum colores.

De fascinatione, atq; eius artificio. CAP. L.

Fascinatio quid.

Fascinationis instrumẽtũ, spiritus.

FAscinatio est ligatio, quæ ex spiritu fascinãtis per oculos fascinati ad cor ipsius ingressa peruenit. Fascinationis autẽ instrumẽtũ spiritus est, scilicet uapor quidã purus, lucidus,

lucidus, subtilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radij isti emißi uaporem spiritalem secum ferunt: uapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius usq; ad obuios spectantis oculos emissus, uaporem unà secum corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simili laborare. Sic patefactus, & in aliquem intentus oculus cum forti imaginatione pro suorum radiorum aculeis, qui spiritus uehicula sunt, ipsos in aduersos oculos iaculatur: qui quidem lentus spiritus fascinati diuerberans oculos, cum à percutientis corde incitatur, percußi præcordia, tanquam regionem propriam sortitus, cor uulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapsi præcordia, acerrimum meis medullis commouent incendium. Scias itaq; homines tum maximè fascinari, quando frequentißimo intuitu aciem uisus ad aciem dirigentes, oculi oculis reciprocè inhiant, radij radijs copulantur, & lumina luminibus iunguntur, tunc spiritus spiritui iungitur, & scintillas defigit, sic fortißimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radijs accenduntur etiam uel repentino quodam intuitu, ueluti iaculo seu ictu totum corpus penetrante: unde tunc spiritus & sanguis amatorius sic uulnerati, non aliter in amantem & fascinantem feruntur, quàm sanguis & spiritus uindictæ alicuius cæsi prolabuntur in cædentem. unde Lucretius de his amatorijs fascinationibus cecinit:

Radij, uehicula spiritus.

Fascinatio quomodo fiat.

Idq; petit corpus mens unde est saucia amore,
Nanq; omnes plerunq; cadunt in uulnus, & illam
Emicat in partem sanguis quaq; icimur ictu:
Et si cominus est, hostem ruber occupat humor.

Tanta est fascinationis potentia, præsertim quando affectui uapores oculorū subseruiūt. Iccirco utūtur fascinantes collyrijs, unctionibus, alligationibus & huiusmodi, ad spirtū tali

uel

uel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducendum amorem collyrijs utuntur Venereis, ex hippomane, ſanguine columbarum uel paſſerum, & ex ſimilibus: Ad inducendum timorem, collyrijs utuntur Martialibus, ut ex oculis luporum, hyænæ & ſimilibus. Ad calamitatem uel ægritudinem, utuntur Saturnalibus. Similis de ſingulis ratio eſt habenda.

De certis obſeruationibus, admirandas uirtutes producentibus. CAP. LI.

Actus quoq; certos & obſeruationes, certam naturalium uim poßidere tradunt, ut credant morbos quoſdam ſic uel ſic auferri poſſe aliquando, uel inferri: ſic ferunt quartanas abigi, ſi reſegmina unguium ægri ligentur ad collum anguillæ uiuæ in linteolo, ipſa ſic in aquam remiſſa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro reſegmina unguium è pedibus manibusq; cera permixta, ita ut dicatur, quartanæ, tertianæ uel quotidianæ febri remedium fieri, atq; ſic ante ſolis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia reſegmina unguium, ſi ad cauernas formicarū adijciantur, eam quæ primo cœperit trahere, correptam iubent collo ſubnecti, atq; ita diſcuti morbum: è ligno fulgure icto, reiecto poſt terga manibus, aliquid demorbari ferunt: & in quartanis fragmentum claui è cruce inuolutum lana, ſubnectunt collo, aut ſpartum è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam ſol non atingat. Item immatura morte raptorum manu, ſtrumas parotidas gutture tacto, ſanari affirmant. Item dicunt difficiles partus ſtatim ſolui, cum quis lectum in quo ſit grauida, tranſmiſerit, lapide uel mißili, ex his quæ tria animalia ſingulis ictibus interfecerunt, ſcilicet, hominem, aprum, urſam. Idem quoq; efficere haſtam militarem, euulſam à corpore hominis, ſi terram non attigerit: ſagittas etiam corpore eductas, ſi terram non attigerint, ſubiectas cubantibus, ferunt amatorium eſſe. dicunt

Reſegminum unguium effectus.

cunt etiam, comitales morbos sanari cibo è carne feræ occisæ eodē ferro quo homo interfectus sit: negantur oculorū uitia fieri, nec lippire eos, qui cū pedes lauent aqua, inde ter oculos tangāt: inguinibus medentur aliqui licitū telæ detractū, nouenis septenisúe nodis adalligantes, ad singulos nodos uiduā aliquā nominantes. Item pecudis lien super dolentes lienē extenditur, dicente eo qui medetur lieni se remediū facere: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorij, tectóue includi & obsignari annulo, ter noniesq; carmen dici: liberat eodē uitio lacertæ uiridis urina, in olla ante cubiculū dormitorij eius cui medetur suspensa, ita quòd æger egrediens reuertensq; attingat manu. Item in urina uituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit, cohiberi dicunt: qui uerò in urinā canis suam ingesserit, dicitur ad Venerē pigrior fieri, ac lumborū torporē sentire: ferunt contra omnia mala medicamenta auxiliari suā cuiq; urinā matutinis horis instillatā in pedē. Est rana parua arborem scandens, in eius os si quis expuat, ipsamq; dimittat, tussim liberare dicitur. Mirum quoq; est, sed experimento facile, quod narrat idem Plinius, si quem pœniteat ictus eminus cominusúe illati, & statim expuat, mediam in manum qua percußit, leuatus ilico percussus à pœna, hoc delumbata quadrupede approbari, statim à tali remedio correcto animilis ingressu: quidam etiam aggrauant ictus ante conatum. Simili modo saliua manu ingesta, expuere similiter in calceamentum dextri pedis antequam induatur, bonum est cum quis transit locum, in quo aliquod periculum aderit. Despuimus quoque comitales morbos, contagia, repercutiendo: ueniam etiam à dijs spei alicuius audacioris petunt aliqui in sinum despuendo. Simili modo terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atque ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non accedere, si capti unius pedibus infractis, cultroq; adacto paulatim sanguis circa fines agri spargatur, atq; ipse fodiatur

Sputi uel saliuæ efficacia.

Lupi quomodo à finibus arcendi.

tur

tur in eo loco, à quo cœperit primo trahi. Methanenses Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriã ad præseruandas uites præsentaneum remedium certißimo semper experimento compertum habuerunt, si flante adhuc uento, gallum gallinaceum albũ duo uiridi diuersum trahentes discerperent medium, & uterq; suã partẽ retinens uineta perlustrarent, quousq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerant loco ambo sibi obuij redissent, tuncq; eo loci gallinacei frusta defodissent. Tradunt etiã si quis uiperã in uaporẽ baculo sustineat, eũ futura præcinere, baculũ quoq; quo angui rana excussa sit, parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipse recitat. Iubent etiã in colligendis radicibus & herbis tribus circulis antè gladio circunscribere, postea effodere, cauere præterea contrariũ uentum. Item dicitur, quòd si quis mensurauerit hominem mortuũ cũ fune, primò à cubito ad maiorem digitum, deinde ab humero ad eundem digitum, & postea à capite usq; ad pedes, faciendo ter omnes istas mensurationes, si alius quispiam postea cum eodem fune simili modo mensuretur, ferunt illũ im prosperari, & infortunari, ac cadere in calamitatem & tristiciã. Et narrat Albertus ex Chyrãnide, quòd si qua mulier te ligauit maleficijs in amorem suum, accipe camisiam suã & per caputium, & per manicã eius dextrã minge foras, & dissoluetur maleficiũ. Et narrat Plinius, quòd adsidere grauidis, uel cũ remedium alicui adhibetur, digitis pectinatim inter sese complexis, ueneficiũ esse, idq; compertũ Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, si circa unum ambóue genua id fiat. Similiter poplites alternis genibus imponere, ueneficium est: ideoq; hæc in consilijs ducũ potestatumq; fieri uetitum, uelut omnes actus impedientia: & dicitur, si quis ante ostium stans nomine uocet cum muliere iacentem, atque ille respondeat, si tunc aut cultrum, aut acum infigat ostio, frangatq; acie demissa, non poterit iacens coire cum illa, quamdiu hæc ibi fuerint.

.De uultu

De uultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his, quibus stellis respondeant, unde physiognomonia, & metoposcopia, & chiromantia, diuinationum artificia, sua fundamenta habeant.

CAP. LII.

Vultus uerò ac gestus, corporisq; motus & situs, & figuræ nobis insuper adhibitæ, ad cœlestia munera capienda conducunt, nosq; superis exponunt, certos in nobis effectus producunt, non secus atq; in elleboro: quam quidem herbam colligens, siue folium sursum trahat, siue deorsum, hoc ipso motu causat, ut humores sursum trahat, uel deorsum. Quantum etiam uultus atq; gestus uisum, imaginationem spiritumq; animalem afficiunt, nemo ignorat: sic coëuntes ad prolē, plerunq; uultus quos ipsi tunc uel agunt, uel imaginantur, solent nascituris filijs imprimere: sic clemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: ferox uel tristis, repentè perterret: sic facile misericordiam mouet gestus ac figura lugentis: sic facile amorē excitat amabilis personæ figura. Scire autem debes, huiusmodi gestus ac figuras tanquam corporis harmonias ipsum nō secus exponere cœlestibus, quàm odores & medicinæ spiritū, atq; paßiones interiores animam. Nam quemadmodū medicinæ & paßiones animi certis cœli dispositionibus coalescunt: sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciam nanciscuntur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac mœsti, ut sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, ut genuflexio, aspectu deorsum fixo, ueluti deprecantis: pectoris ictus uultusq; consimiles, & austeri ac Saturnini hominis, qualem describit Satyricus:

Vultus atq; gestus quantum imaginationem afficiant.

Qui gestus, quósnam referant planetas.

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Iouem uerò referunt, uultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: item genuflexio capite sursum eleuato tanquam adorantis. Martē referunt, gestus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, uultusq́; consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, uultusq́; consimiles: item deābulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem. Venerei sunt, ut choreæ, amplexus, risus, uultus amabiles ac læti. Mercuriales sunt inconstabiles, strennui, lubricosi & huiusmodi, uultusq́; consimiles. Lunares sunt mobiles, uenefici pueriles & eiusmodi. Et quemadmodū de gestibus loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discretæ sunt. Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum et croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus uenis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis superciliјs, rara barba, großis labris, aspectu in terram demerso, ponderoso incessu, confricantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, seductorem, interfectorem. Iupiter uerò hominem significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bonæ staturæ, caluum, habentem oculos maiusculos, non prorsus nigros, pupillam latam, nares breues, non æquales, dentes anteriores maiusculos, barbam crispam, boni animi & bonorum morum. Mars hominem facit rubeum, capillitio ruffo, facie rotunda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacem, festiuum, superbum, callidum. Sol hominem significat colore fuscum, inter croceum & nigrum, cum rubore superfusum, staturæ breuioris, pulchri tamen corporis, corpore caluum, & crispum, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidum. Venus hominem significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen album, & rubore adornatū, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album, neq; nigrum, facie oblonga,

Figuræ quibus planetis respondeāt.

longa, fronte eleuata, pulchris oculis, non ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & longos habentem digitos, ingeniosum, subtilem inquisitorem, uersipellem, & uarijs fortunis subiectum. Luna uerò significat hominem colore album, mixto rubore, pulchra statura, facie rotunda, & sæpe signata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; supercilijs, beneuolum, facilem et sociabilem. Habent etiam signa, & facies signorum suas figuras, quas qui scire uelit, in Astrologorum libris eas requirat. Ex istis deniq; figuris & gestibus, physiognomonia, & metoposcopia, diuinationum artes dependent: ipsaq; etiam chiromantia, prædicentes futuros euentus, non ut causæ, sed ut signa per effectus consimiles, ab eadem causa causatos: & licet hæ diuinationum species per inferiora & debiliora signa uaticinari uideantur, non tamen aspernanda nec damnanda sunt eorum indicia, quando nõ ex superstitione, sed ex partium omnium corporis harmonica correspondentia prognosticantur. Quicunq; autem nunc natura, studio, actione, motu, gestu, uultu, animi affectibus temporisq; opportunitate cœlestia melius imitatur, is tanquam superis illis similior, ampliores inde potest recipere dotes.

De diuinatione auspiciorum & augurio-rum. CAP. LIII.

SVnt quædam alia diuinationum genera, à naturalibus causis dependentia, quæ sua arte & experientia constat in uarijs rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nautæ, unusquisq; ex probabilibus signis prognosticantur: quorum multa tradidit Aristoteles libro de Tẽporibus. Inter quæ diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in precio fuerunt, ut nihil eorum quæ ad publica uel priuata negocia pertinerent, inauspicatè perfecerint: populum uerò Hetruscum hoc artificio maximè præstitisse, Cicero in libro Diuinationum, copiosè declarat. Sunt uerò auspiciorum plures species: nam quædam dicuntur

Romani nil inauspicatũ fecerunt.

Auspiciorũ species.

tur pedestria, quæ uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædam cœlestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quædã caduca, ut cum in templo uel alibi, quid decidisset: quædam sacra, quæ ex sacrificijs capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & tristia auspicia, ut cum hostia profugisset ab ara, uel percussa mugitum dedisset, uel in aliam partem corporis, quàm oportet, concidisset. His superadditur Exauguratio, quando uidelicet è manu augurantis uirga decidisset, qua contemplari & auspicium capere mos fuit. Michael Scotus duodecim recitat auguriorum genera, sex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponentem, sonnasarnoua, sonnasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, confernoua, confeructus, uiaram, herrenam, scassarnoua, scassaruetus. deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & eundo uides hominem, uel auem: eundo uel uolando, ita quòd se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonæ significationis super negotium. Feruetus est augurium, quando tu exiueris domum causa faciendi aliquid, & eundo prius inuenis uel uides auem, uel hominem pausantem ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viaram est augurium, quando homo, uel auis suo itinere uel uolatu ante te transit, ueniens à dextra parte tui, & tendens in sinistram, euanescit: istud est tibi bonum signum super negotio. Confernoua est augurium, quando prius inuenis hominem uel auem, euntem uel uolantem, & pauset ante te à dextris, te uidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium, quando prius inuenis uel uides hominem uel auem, reclinantem à dextris tuis uidente te: est tibi signum malum super negotio. Scimasarnoua augurium est, quando homo uel auis post terga consequitur te, & trãsit te, sed antequã perueniat ad te, uel

Auguriorũ genera duodecim.

tu ad

tu ad eã, alicubi pauſet te uidente à dextris tuis: eſt tibi ſignũ bonum. Scimaſaruetus eſt augurium, quando uides poſt te hominem uel auem à dextro latere pauſantem: eſt tibi ſignum malum. Scaſſarnoua eſt, ſi uideris poſt te hominem uel auẽ, ſed antequam perueniat ad te, uel tu ad eam, pauſet in loco te uidente: ſignum eſt bonum. Scaſſaruetus eſt, ſi uideris hominem uel auem prætereuntẽ, & in loco pauſantem à ſiniſtro latere: ſignum eſt tibi malum. Emponentẽ, quando homo uel auis ueniens à ſiniſtris, & tranſiens ad dextram, euaneſcit à conſpectu tuo abſq; quòd uideas repauſantem: ſignũ eſt tibi bonum. Herrenam augurium eſt, ſi homo uel auis à dextris ueniens, poſt terga tua tranſiens in ſiniſtram, uiderisq; eam alicubi pauſantem: hoc ſignum eſt malum. hæc Scotus hactenus. Augurabantur etiam ueteres ex ſternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyſſea libro decimo ſeptimo: quia putabant illa procedere ex loco ſacro, uidelicet capite, in quo uiget & operatur intellectus: unde & ſermo quicunq; mane ſurgenti inopinato in buccã mentémue uenerit, præſagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuerſis quibuſdam animantibus, & alijs rebus, quam in augurijs ſignificationem habeant. CAP. LIIII.

PRima quæq; auſpicia in operis cuiuſq; initio accipienda ſunt: ut ſi ueſtem tuam in initio operis à ſoricibus corroſam ſenſeris, deſine ab incœptis: ſi egrediens offenderis in limine, aut in uia impegeris pedem, contine iter: ſi quid mali ominis in principio negotiorũ tuorũ tibi occurrerit, differ inchoata: ne uel tota intẽtio fruſtetur, aut inutiliter cõpleatur: ſed expecta donec omine meliore fauſtã agẽdis arripias horã. Videmus animalia permulta ex ui quadã ipſis à natura inſita, præſtigioſa atq; fatidica. nónne gallus cantu horas ſolertiſsime indicat, & alis apertis leonẽ fugat? aues cõplures cãtu & garritu, muſcæ acri punctura pluuiã præ

nunciant: & delphines crebris supra aquas saltibus tempestates præcurrũt. Longũ esset retexere omnia præsagia quæ ex auibus, & animalibus didicêre Phrygij, Cilices, Arabes, Vmbri, Tusci, & alij populi, qui auguria sequuti sunt: quæ per illos multis experimẽtis & exẽplis cõprobata sunt. In omnibus namq; sunt abscondita futurorũ oracula: maxima autẽ quæq; tibi aues ominales pronunciabunt. Hæ sunt quas ex hominibus in aues conuersas esse referunt poëtæ. Itaq; quid cornix loquatur, diligenter ausculta, situmq; eius sedentis, aut uolantis à dextris an à sinistris loquax an clamosa an silens, præcedat an sequantur, transeuntisue expectet aduentũ, an fugiat, quóue discedat, omnia diligenter attẽde. Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis: Geminæ cornices nuptias significant, quoniam hoc animal duo oua parit, ex quibus marẽ & fœminam generari oportet: si autem, quod rarißimè euenit, duo mares generentur, aut duæ fœminæ, iugatæ mares cum fœminis alteri cornici non admiscentur: itidem neq; fœminæ alteri mari, sed dissociatæ, solæ degunt. Ideo unicæ cornici occurrentes, augurantur futurũ, ut uiduali uita sibi uiuendum sit. Idem etiã portendit columba nigra: hæc enim post maris interitũ, semper sola degit. Coruos autem non minore diligentia obseruabis. hos namq; rebus maioribus præferri, & cornici præiudicare dicunt: & sensit Epictetus Stoicus philosophus & grauis autor, si cui coruus aduersum crocitaret, uel corpori uel fortunæ, uel honori, uel uxori, aut natis aduersa portendere. Deinde cygnos, qui aquarũ secreta prænoscunt considerabis. eorũ namq; hilaritas non modò nautis, sed quibusq; præterea peregrinantibus felices præsagiũt euentus, nisi fortioris superentur superuentu, utputa aquilæ, quæ potẽtißima imperij sui maiestate, omniũ auium fidem, si contrà loquatur, euacuat: cunctis siquidẽ auibus altius uolat, profundiusq; perspicit, & ab ipsius Iouis arcano nunquã excluditur: altitudinẽ & uictoriã, sed per sanguinẽ portendit: quia

Ominales aues quæ sint.

non

non aquã, sed sanguinem bibit. Locrensibus aduersus Crotonienses dimicantibus, aquila superuolans contulit uictoriam: Hieroni ad prima belli egredienti, aquila ex improuiso residens in clypeo, regem illum futurum prænunciauit. Nascente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die supra domũ sedentes, omen duplicis imperij Asiæ & Europæ ei portenderunt. Eadẽ Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthij filio ob seditionẽ domo profugo, & in Hetruriã profecto, Romamq; petenti, pileũ auferens, ac altè uolans, rursum capiti reponens, Romanorũ regnũ illi portendit. Iam uerò & uultures significant difficultatẽ, duritiem, & rapacitatem, quod in origine urbis condendæ experientia uerificatum est: futuræ quoq; stragis loca ostendunt septem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem respiciunt, in qua altera pars inferior futura est, tanquam inhians occidendorum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mitterre, qui renunciarent, quam in partem uersi respicerent uultures. Phœnix autem singularis felicitatis successus pollicetur, qua uisa noua Roma, melioribus auspicijs condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitiæ suæ pietate subiturum discrimen. Picta auis Pictauorum urbi nomen dedit, ac gentis lenitatem colore, & uoce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspicium est. Ciconia, concordiæ auis concordiam facit. Grues à gruere antiquo uerbo, quasi congruere dicti, semper adferunt quod expedit, atq; inimicorũ insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinem indicat, sola enim hec parentibus senio confectis gratiam refert: cõtrà Hippopotamus parricida, ingratitudinem meritorum & iniusticiã nunciat. Origis auis inuidiosissima, inuidiã significat. Iamq; etiam ex minoribus auibus, pica loquax, hospites nunciat: albanellus præteruolans, si à sinistris ad dextram feratur, hospitij hilaritatem: si contrario, contrariũ indicat. Strix auis semper infausta est, & etiã noctua: quæ quia noctu ex im

Auguria à maiorib. auibus sumenda.

A' minoribus quæ sumantur auguria.

prouiso aggreditur pullos, quemadmodum mors de improuiso superuenit, ideo mortem prænunciare dicitur: nonnunquam tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hominis diligentiam & uigilantiam significat, quòd residens in Hieronis *hasta comprobauit.* Bubonem *uerò* Dido, *dum miseretur* Aeneæ, *infaustum sensit. inde cecinit* Poeta:

Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri, & longas in fletum ducere uoces. *& alibi:*
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in Capitolio *cecinit, quũ res* Romana *apud* Numantiam *inferior fuit, atq; quũ* Fregellæ *ob factam in* Romanos *coniurationem sunt dirutæ.* Inquit Almadel: *Bubones & nycticoraces cum ad insolitas regiones mansionesq; diuertunt, iudicio esse earundem regionũ & ædium homines morituros, propterea quòd aues illæ delectantur cadaueribus, eaq; præsentiunt: morituri autem homines, iam potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis prænuncio canit* Naso:

Odimus accipitrem, quia uiuit semper in armis.

Lælius Pompeij *legatus in* Hispania *inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput uolitans, sibi prænunciasse dicitur.* Et *inquit* Almadel, *quòd eiusdem speciei aues inter se pugnantes, regni mutationem significant: si uerò specie diuersæ contra se inuicem bellum gerant, & quæ amplius non uisæ conueniant, nouam regionis illius fortunã portendunt.* Minutulæ *etiam aues, aduentu uel recessu suo familiam augeri uel minui portendunt: earũ uerò uolatus quanto serenior, tanto laudabilior.* Vnde Melampus *augur, ex auicularum uolatu* Græcorũ *stragem coniecit, quando ait:* Vides *ut nulla serenos ales agit cursus.* Hirundines *quoniam moribundæ pullis latebras parant, patrimonium amplum uel à mortuis legatũ portendũt.* Vespertilio *fugienti occurrens, euasionẽ significat: nã ipsa licet pennas non habeat, tamẽ euolat.* Passer *antẽ fugiẽti malũ omẽ est. ipse enim accipitrẽ fugiẽs ad noctuã*

percurrit, apud quam æquè periclitatur: tamē in amoribus boni auspicij est, siquidem libidine concitus, septies in hora coit. Apes regibus bona omina sunt, nā populū obsequentē monstrant: muscæ uerò importunitatē & impudentiā significant, quia sæpius abactæ, continuò nihilominus redeunt. Aues etiā domesticæ, augurioram non sunt expertes: nam galli cantu suo spem & iter inchoantis promouent. Quin & Tiberio nasciturο prægnans Liuia mater ouum gallinæ subductum, eousq; sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est: unde augures interpretati sunt, nasciturum puerum fore regnaturum. Et scribit Cicero, apud Thebaidam gallos gallinaceos canendo totis noctibus Bœotijs, aduersus Lacedæmones præsagisse uictoriam: quod augures ita interpretati sunt, quoniam auis illa uicta silet, canit autem si uicerit. Simili ratione etiam ab animalibus & bestijs, euentuum omina capiuntur: nam occursus mustelæ ominosus est. Leporis occursus, itineranti timendus est, nisi captum cœperit. Mulus quoque insensus est, quia sterilis est. Porcus uerò perniciosus, talis est enim eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgiorum & pugnæ rationem habet. Vnde apud Vergilium uisis equis albis exclamat Anchises:

Domesticarū auguria.

Ab animalibus omina quæ sumantur.

—Bellum ô terra hospita portas,
Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahunt, pacem significant sperandam. Asinus inutilis est: profuit tamen Mario: qui cum hostis patriæ pronunciatus, uidit asinum oblatum pabulum spernentē, ad aquam properantem, quo augurio ostensam sibi salutis uiam ratus, auxiliarē amicorū turbā orauit, hoc unū auxilij genus exhiberēt, & se ad mare conducerent: quo impetrato, paruæ superimpositus carinæ, Sillæ uictoris minas euasit: utcunq; tamē asellus in augurio occurrat, semper laborē, patientiā, impedimēta significat. Lupus uerò obuius, bonus nuncius est, cuius

efficacia uisa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiens, successum regni firmauit: tamen eius quem antè uiderit uocem præludit. P. Africano & C. Fuluio Coss. Minturnis lupus uigilē laniauit, quando Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos significat, & malæ fidei homines: quod notum est in Romuli progenie. nā fides quam matre lupa olim suxerunt, & sibi inuicem ab initio seruauerunt, uelut lege quadā naturæ, manauit ad posteros. Leoni occurrere, cū sit hoc animal inter cætera fortissimū, omnibus terrorē incutiens, bonū est: sed leænā mulieri occurrere, malū est, quia conceptū impedit. nā leæna nō parit secundario. Ouibus & capris occursare bonum est. Legitur quoq; in Ostentario Tuscorum, si hoc animal insolito colore fuerit indutum, portendi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatem. Vnde Virgilius ad Pollionem canit:

Ipsa sed in pratis aries iam suaue rubenti
Murice, iam crocco mutabit uellera luto.

Bonum etiā est occurrere bobus triturantibus, sed melius arantibus: qui etsi uiam rumpentes iter tardant, moram tamē hanc auspicij gratia compensant. Canis in itinere faustus est, quòd Cyrus expositus in syluis, à cane ad regnū enutritus est: quem & angelus, Tobiæ socius, non est aspernatus comitem. Castor quia uenatoribus testiculos suos demordens, abiectos relinquit, mali ominis est, & homini sibijpsi damnum illaturum portendit. Iamq; etiā ex minutis animalibus mures damnum significant: quæ quum in Capitolio aurum roserunt, eodem die ambo consules iuxta Tarentum insidijs ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciens, aut loca exurens, uota præpedit, & mali ominis est: contrà cicadæ iter promouent, & bonum rerum nunciant euentum. Aranea à superioribus filū ducens, spē uenturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norūt sibi prouidere, & tutas

Minutorum omina animalium.

parare

parare latebras, ideo securitatē & diuitias portendunt, multitudinisq; exercitum significant. Hinc cum Tiberij Cæsaris mansuefactum draconem formicæ deuorassent, responsum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc animal nullo alio membro pollet, quàm ore. Anguis in regiā irrepēs, Tarquinio casum suum augurata est. Duo angues in lecto Sempronij Gracchi reperti sunt: dictū illi ab aruspice, si marē aut fœmellā emitteret, aut sibi aut uxori breui moriendū: ille uxoris uitam suæ præferens, occiso mare fœmellā emisit, paucisq; pòst diebus uita excessit. Sic uipera mulieres prauas scelestosq; filios significat, & anguilla hominē significat omnibus infensum. hæc enim seorsum ab alijs piscibus degit, nec iuncta cū alijs inuenitur. Inter omnia autem auspicia & omina, nullū homine efficacius est, nullum potentius, nullum quod euidentius ueritatem exponat: eius igitur occursanti conditionem, ætatem, sexum, professionem, situm, gestum, motū, exercitiū, complexionē, habitū, nomen, uerba sermonemq;, omnia diligenter notabis, & requires. nam cū cæteris animalibus tā multa insunt præsagiorum lumina, non dubiū est, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ esse infusa. quod & Tullius ipse testatur inquiens, humanis animis naturaliter quoddam auspiciū inesse suæ æternitatis, ad omnes rerum series & causas cognoscendas. In fundamentis Romanæ urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperij præsagiuit, & monti capitolij nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in castrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, ut aduersæ rei auguriū ilico trucidarent, tamen infeliciter pugnatum est, atq; Brutus & Cassius ambo duces interiêre. Ipse etiam monachorum occursus uulgò ominosus habetur, magis autem si matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticinijs uictitat.

Efficacissimum ab homine auspicium.

Quomodo uerificantur auſpicia per lumen ſenſus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. CAP. LV.

AVſpicia & auguria, quæ ex animantibus & auibus futura prædocent, Orpheũ illum theologum primò mõſtraſſe legimus, quæ de poſt apud omnes gentes magni habita ſunt. Verificantur autem ipſa per luminoſitatem ſenſus naturæ, quaſi ab hoc quædam lumina diuinationis deſcendant ſuper quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de euentibus humanis præſagire. quod etiam ſentire uidetur Vergilius, ubi canit:

Haud equidem credo, quia ſit diuinius illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Sensus naturæ sublimitas.

Eiuſmodi autem ſenſus naturæ, ut inquit Gulielmus Pariſienſis, ipſe eſt omni humana apprehenſione ſublimior, & prophetiæ uiciniſsimus uehementerq; ſimilis. Ab hoc ſenſu mirabilis quidam diuinationis ſplendor aliquibus animalibus naturaliter inditus eſt: quemadmodũ in quibuſdam canibus manifeſtè apparet, qui latrones & occultos homines, & ſibi & hominibus penitus incognitos, huiuſmodi ſenſu agnoſcũt, inueniunt, inueſtigant, comprehendunt, in eos faucibus & dentibus irruentes. Simili ſenſu uultures futuras præuident ſtrages ex prælijs, & congregantur in locis ubi futuræ ſunt, tanquam præuideant ſibi futuram eſcam cadauerum. Eodem ſenſu perdices cognoſcunt matrem ſuam, quam nunquam uiderunt: & relinquunt perdicem, quæ furatur oua matris, & fouet ea. Hoc eodem ſenſu, omnino ignorante anima humana ſentiuntur quædam nociua & terrifica, unde terror & horror inuadit plurimum homines nihil de rebus huiuſmodi ſentientes uel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cum omnino ibi eſſe neſciatur uel cogitetur, horrorem, timorem & cordis inquietudinẽ incutit eiuſdẽ domus habitatoribus, fortaſſe non omnibus: quia eiuſmodi ſplendor non

omnibus

omnibus hominibus inest, sed paucis. Sic meretrix abscondita in domo aliqua amplissima, aliquando ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est historijs, Heraiscum quendam Aegyptium, diuinæ naturæ uirum, immundas mulieres non oculis tantum, sed uoce procul audita cognouisse, statimq; capitis dolore eam ob rem nõ mediocriter affectum. Refert quoq; Gulielmus Parisiensis, mulierem quandam suo tempore, uirum quem adamabat, quando adiret locũ in quo ipsa morabatur, eiusmodi sensu longe à duobus miliaribus præsensisse uenientem. Refert etiam tempore suo ciconiam quandam adulterio conuictam per olfactum masculi, congregata à masculo multitudine ciconiarum, ac detegente ipso crimen fœmellæ, ipsam à tota illa multitudine tanquam omnium iudicio ream iudicatam, deplumatam ac laceratam fuisse. Recitat etiam de quodam equo, qui cum ignorans cum matre sua concubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi proprijs dentibus genitalia abscidisse, tanquam uindicantem in se incestum. Similia de equis recitant Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadam simile factum, quæ cum ad mensam cuiusdam ueniens in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorum ab uno filius hospitis interemptus est: illa reuersa & cognita culpa, necem intulisse catulo, nec postea in tectum id reuersam fuisse. Iam his exemplis uidemus quomodo super animantia quædam præsagiorum lumina descendere possunt, uelut signa rerum in eorum gestu, motu, uoce, uolatu, incessu, cibo, colore, & eiusmodi constituta. Nam iuxta Platonicorũ doctrinã, est rebus inferioribus uis quædã insita, per quam magna ex parte cũ superioribus conueniunt, unde etiam animalium taciti consensus cum diuinis corporibus consentire uidentur, atq; his uiribus eorũ corpora & affectus affici, quarũ nomine suis adscribuntur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referũt Iouẽ, quæ Martem, et sic de singulis, & secundum

dum eorum proprietates elicere præsagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cæteræ quas suprà recitauimus: bubo quoq;, quia auis Saturnalis solitaria & nocturna inauspicatißimi ominis esse fertur, de qua ait poeta:

Fœdaq́; sic uolucris uenturi nuncia luctus,
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uerò auis deliciosa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicißimi dicitur esse præsagij, præsertim in auspicijs nautarum, quia aqua non mergitur. unde canit Ouidius:

Cygnus in ausp. cijs semper lætißimus ales.

Oscinæ aues. Sunt præterea oscinæ aues, quæ ore cantuq; auspicium faciũt: ut sunt coruus, picus, cornix. unde Vergilius:

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

In auium uolatu quid cõsiderandum. Aues uerò quæ futura uolatu portendũt, sunt, sicut buteones, sanqualæ, aquilæ, uultures, grues, cygni, & similes. in uolatu nanq; considerantur, utrum tardè an festinanter uolent: si quando ad dextram, uel ad sinistram uolitent, quot numero insimul conuolitent: hoc modo grues quando festinanter uolant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatem. Item quando duæ aues simul conuolant, & ferales sunt, malũ portendere dicuntur, quia numerus confusionis est. Simili modo de cæteris inuestigabis, rationem de numeris huc transferendo: præterea similitudinẽ obseruare in his coniecturis magistrale est, quemadmodum apud Vergilium dißimulata ipsa Venus filium Aeneam his carminibus edocet:

Ni frustra augurium uani docuêre parentes,
Aspice bis senos lætantes agmine cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam despectare uidentur:
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxêre polum, cantusq́; dedêre:

Haud

Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Mirabilißimum autem augurandi genus est eorum, qui audiunt & intelligunt sermones animaliū, sicuti apud ueteres Melampus & Tiresias & Thales, atq; quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonem calluisse ferunt: de quo narrat Philostratus & Porphyrius, quòd cum olim Apollonius in cœtu amicorum consedisset, spectans ad passeres in arbore considentes, uenisse unum aliunde passerculum garritu & uoce obstrepentem, cunctosq; illum sequutos euolasse, dixit ad socios: Passer ille reliquis nunciauit asinum prope urbē in angiportu onustum tritico cecidisse, triticumq; humi diffusum. his uerbis affatim permulti commoti iuêre spectatum, et ita factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerunt: Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificijs hirundinem fuisse dicit. Certum enim est, quia omnis uox cuiuscunque animalis significatiua est alicuius animæ suæ paßionis, uel affectus læti, uel tristis, uel iracundi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeò mirandum. Verùm Democritus ipse hāc artem tradidit, ut ait Plinius, nominando aues, quarū confuso sanguine serpens gignatur: quē quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes: Si quis certo die Calendarum Nouembrium egressus ad uenandum, primam auem quam cæperit, coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint, auium cæterorumq; animalium uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorū callere sensa, qui cor aut epar draconū comedissent. ipseq; Proclus Platonicus credidit tradiditq;, cor talpæ ad præsagia conferre. Erant etiam diuinationes & auspicia, quæ ab extis & fibris sacrificiorum capiebantur, quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Animalium uoces paßionū animæ significatiuæ sunt.

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages.—

Extorum

Iecur extorũ caput.

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruſpices in extis futura perquirentes, iecur primum inſpiciebãt, duobus in eo conſtitutis capitibus: quorum unum ciui, alterũ hoſti nuncupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronunciabant uictoriam, quemadmodum apud Lucanum Pompeianorum cædem, ac Cæſareanorum uictoriam exta ſignificaſſe legimus in his uerſibus:

Quodq; nefas nullis impunè apparuit extis,
Ecce uidit capiti fibrarum increſcere molem,
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulſu.

Deinde perfectis uiſcerib cor perquirebant. Quòd ſi hoſtia ſine corde reperta eſſet, aut caput in iocinore defuiſſet, peſtifera hæc erant auſpicia, & piacularia dicebãtur. Similiter etiã ſi hoſtia ab ara profugiſſet, aut percuſſa mugitũ dediſſet, aut in aliam quàm oporteret corporis partem cecidiſſet. De his legimus, Iulio Cæſari quo die ueſte purpurea proceßit, & in ſella aurea ſedit ſacrificanti cor in extis bis defuiſſe. Et C. Mario Vticæ immolanti, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello, C. Claudius & L. Petellius Coſ. cum immolaſſent uictimas, iecur ſubitò tabuit: nec multo pòſt hic morbo, alter Ligurum armis interijt, extis ita prædicentibus: quod profectò aut deorum uirtute, aut dæmonum opera fieri putatur. Hinc maximi ſemper apud ueteres momenti habitũ eſt, quoties inſolitum quid in extis appareret: quemadmodũ Syllæ apud Laurentum ſacrificanti ſimilitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Poſthumius aruſpex illi uictoriã cũ regno portẽdere interpretatus eſt, admonuitq; iccirco, ut ſolus Sylla extis illis ueſceretur. Ipſe etiam extorũ color ſuã conſideratione habet. De iſtis meminit Lucanus:

Terruit ipſe color uatem: nam pallida tetris
Viſcera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus aſperſo uariabat ſanguine liuor.

Tanta

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentißimi & sapientißimi quiq; uiri illas sectarentur, imò senatus atq; reges nihil inauspicatè agerent. Sed hæc omnia hodie cùm negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt. CAP. LVI.

CAeterùm autem in augurio fulgurum, & fulminum, ostentorumq;, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt, Hetrusci uates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cœli regiones, & cuiq; sua numina adscripta: præterea undecim fulminum genera, & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaq; parte significent. Portenta uerò & prodigia, ostentaq; quotiescunq; contingunt, semper aliquid magnum prænunciare certum est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum coniectorem, simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in tempore illo uersantur principum prouinciarumq; negotia. Solorum siquidem principum, & populorum prouinciarumq;, ea cœlestiũ cura est, ut præ cæteris per astra, per sidera, per portenta, perq; prodigia præfigurentur, admoneanturq;. Quòd si etiã præteritis seculis idem aliquod, uel consimile quid apparuerit, idipsum quoque & quid inde secutum sit, considerare oportebit, & iuxta hæc, uel eadem, uel consimilia prædicere: quia eadem sunt signa rebus eisdem, similiaq; similibus. Sic multos excellentes uiros & reges, prodigia præuenerunt in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecère, quòd omen fuit magnarum diuitiarum. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore consedißent, orationis suauitas prænunciata est. Hecubæ Paridem pariture, uisum fuit parere ardentem facem,

Prodigiorũ interpretem qualem esse oporteat.

quæ

quæ Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phalaridis uisum fuit Mercurij simulacrum sanguinem in terram effundere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dionysij uisum fuit párere satyriscum, quæ prodigiosa somnia, ipse euentus secutus est & comprobauit. Tarquinij Prisci uxor uidens flammã lambere Seruij Tullij caput, regnum illi prædixit. Simili modo post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, apparuit flamma uerticem lambens Ascanij, nullamq; ei inferens læsionem, quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit. Omnes & insignes clades portentis & prodigijs præuentæ sunt. Sic legimus apud Plinium, M. Attilio & C. Portio consulibus lac & sanguinem pluisse, quòd sequenti anno pestem ualidam Romam inuasuram prænunciauit. Item in Lucanis pluit ferrum spongiarum ferè simile anno, antequam Marcus Crassus in Parthis interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lana pluit circa castellum Corisanũ, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorum crepitus & tubæ sonitus è cœlo auditus est. & Liuius de bello Macedonico: Anno inquit, quo discessit Annibal, per biduum pluit sanguis. Item de secundo bello Punico, refert aquam sanguini permixtam de cœlo descendisse in modũ pluuiæ, tempore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmonijs paulo ante Leuctricam calamitatem in phano Herculis arma sonuerunt, & eodẽ tempore Thebis in templo Herculis ualuæ clausæ repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euentus de similibus prognosticare conuenit, quemadmodum diuersis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum est. Sed & oportet circa ista etiam cœlestium influxuum iudicia non negligere, de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geo-

De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationibus. CAP. LVII.

IAmq; etiam ipsa elementa nos fatales euentûs edocent, unde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia nomẽ adepta sunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa sese iactare uisa est, quando inquit:

At uerum, tellus, aerq́; ætherq́;, chaosq́;,
Aequoraq́;, & campi, Rhodopeiaq́; saxa loquentur.

Prior itaq; Geomantia, ex terræ motibus, crepitu, tumore, trẽmore, scissura, uoragine, exhalatione, cæterisq́; impreßionibus suis futura præmonstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomantiæ species, quæ per puncta ui quadam, in casu terræ inscripta diuinatur, quæ præsentis speculationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequentibus. Hydromantia autem uaticinia præstat, per impreßiones aqueas, illarũq; fluxus & refluxus, excrescẽtias & depreßiones, tempestates & colores, & similia: cui iunguntur etiam uisiones quæ in aquis fiunt. Genus diuinationis à Persis repertum, qualem refert Varro, puerum uidisse in aqua Mercurij effigiem, quæ centum quinquaginta uersibus omnem Mithridatici belli euentum prænunciauit. Legimus etiam Numam Pompilium hydromantiam exercuisse: in aqua enim deorum imagines eliciebat, & ab illis futura discebat. Quòd artificium etiam Pythagoras longo tempore post Numam exercuit. Erat etiam olim apud Aßyrios in magno precio hydromantiæ species, Lecanomantia nuncupata, à pelui aquæ plena: cui imponebantur aureæ & argenteæ laminæ, & lapides precioſi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiam referri potest artificium, per quod plumbo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam scire cupimus, manifestis exprimunt imaginum notis. Erant

Geomantia. (margin)

Lecanomãtia Hydromãtiæ species. (margin)

etiam olim fontes fatidici, sicut Patris fons Achaiæ, & quæ dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurum, de quibus plura in sequentibus, ubi de oraculis loquemur. Verùm huc etiam referri poterit Aruspicina piscium, cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur, iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excauatus, in quem consulturus de futuris assatas carnes demittens, subitò locus ille aquis replebatur, magnaq; piscium multitudo ac admirabilium figurarũ hominibus ignotorum apparebat, è quorũ formis uates quod futurũ esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorum historijs refert Atheneus. Simili modo Aeromãtia prognostica præbet, per impreßiões aereas, per uẽtorũ flatus, per irides, p halones, p nebulas & nubes, perq; imaginatiões in nubibus, & uisiones in aere. Ita etiã Pyromãtia diuinatur per impreßiones igneas, per stellas caudatas, per igneos colores, perq; uisiones & imaginatiões in igne. Sic Ciceronis uxor illum sequẽti anno cõsulem futurũ prædixit, eo quòd cũ quædã post peractũ sacrificiũ in cineribus cõspicere uellet, flamma repẽtè exiliuit. Huius generis sunt quæ dicit Plinius, quòd terreni ignes pallidi murmurãtesq;, tẽpestatũ nuncij sentiuntur: pluuiæ etiã si in lucernis fungi: si fluxuose uolitet flamma, uẽtũ portẽdi: & lumina cũ p se flammas elidũt, aut uix accẽduntur: itẽ cũ in eo pẽdentes coaceruãtur scintillæ, uel cũ tollẽtib. ollas carbo adhærescit, aut cũ cõtẽtus ignis è se fauillã discutit, scintillam'ue emittit, uel cũ cinis in foco cõcrescit, & cũ carbo uehemẽter plucet. His adiũgitur Capnomãtia, à fumo sic dicta, qa flãmã & fumũ scrutatur, eorũq; colores, sonos & motus: quãdo in rectũ protẽditur, uel in obliquũ fertur, siue in orbẽ uoluitur, quẽadmodũ de his legitur apud Statiũ his uersibus:

Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
Quæramus superos. facit illa acieq; sagaci
Sanguineos flammarum apices, genitumq; per auras
Ignem, & clara tamen mediæ fastidia lucis

Orta, docet tunc in speciem serpentis inanem
Ancipiti gyro uolui, frangiq; rubore.

Iam uerò etiã in Aetnæis crateribus atq; in Nympheis campis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur, læta quidem, si quæ iniecta fuissent corriperent: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorum reuiuiscentia, de longæua dormitione atq; inedia. CAP. LIII.

Conueniunt philosophi Arabes, quòd aliqui homines possunt se eleuare supra uires corporis, & supra uires sensitiuas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere uigorem. Cum itaq; animæ hominũ omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediunt, putant magi perfectos homines per suæ animæ uires alias inferiores animas iam quodammodo separatas moribũdis corporib. suis posse restituere, rursusq; inspirare, non secus atq; mustela interempta spiritu & uoce parentis reuocatur in uitã: atq; leones inanimẽ partũ inhalando uiuificãt: & quoniã, ut aiunt, omnia similia similib. applicata similiũ naturarũ efficiuntur, & omne patiẽs & actum alicuius agẽtis in se recipiens etiã agẽtis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putant ad hãc uiuificationẽ haud parũ cõferre, etiã herbas quasdam & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & serpentũ exuuijs confici tradũt, quòd tamẽ plerisq; fabulosum et multis etiã impoßibile uideri posset, nisi historica fide haberetur cõprobatũ. Nã plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, & rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiã dies reuixisse legimus, quemadmodum de Auiola uiro cõsulari, de L. Lamia, Celio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisq; alijs testatur Plinius. Similiter Aesopum fabulatorem, Tindoreum quoque & Herculem, atque Palicos Iouis & Thaliæ filios

 mortuos

mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiam per magos & medicos in uitã reuocatos, sicut de Aesculapia ab historijs proditũ est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiam mortuus, quem praeter omnium expectationẽ accurrentibus medicis, herba, quam draconem uocant, uitae restitutum dicunt: alij gustato mellito pharmaco reuixisse aiunt, unde ortum est adagium: Glaucus poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi reuocationum referens de Zachla Aegyptio propheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiam ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientem obuersus, uel incrementa solis augusti tacitus imprecatus, uenerabili scena facies ad studia praesentium tantum miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris uena pulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescens. Quae si uera esse debeant, oportet moribundas animas nonnunquam in corporibus suis latere uehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sicut uita, sensus, motus, corpus omne deserant, ita tamen, quòd homo uerè nondum mortuus sit, sed iaceat exanimis, & tãquam mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id saepißime compertum est, pestilentiarum temporibus multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi ferebantur, in sepulchris reuixisse: multoties etiã mulieribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyses ex libro Galeni, quem transtulit Patriarcha, quòd accidit homini suffocatio, quae durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriae durae. Et dixit in eodem libro, quòd accidit homini repletio ex aqua, amittitur pulsus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortuus. Et dicit quòd accidit ex casu à loco alto, uel clamore magno, uel ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo horis,

Suffocatiõis & extasis mira exempla.

horis, & iacet homo sicut mortuus, in cuius facie surgit puluis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum uiuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quòd isti uiui licet similes mortuis sint, & certo moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiã, aut alias curationes. & hæc sunt ex his quæ ualde rarò contingunt. Hic est modus per quem intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut per serpentum ictus exanimati olim per Marsorum & Psillorũ gentem uitæ restituebantur. Posse autẽ huiusmodi extases longo tempore durare, absq; hoc quòd homo uerè mortuus sit, non secus arbitrandum est atq; in glíribus & crocodilis, & plerisq; serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirant, ut uix igne reuocari queant: & ego sæpe uidi dissectum glirem immobilem manere, tanquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primum in bullienti aqua dissecta membra uitam demonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam homines quosdam longæuo somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec euigilassent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodam, quẽ æstu & itinere fessum in specu septẽ & quinquaginta annos dormiuisse narrat. Legimus etiã Epimenidem Gnosiũ annis quinquaginta septem dormiuisse in spelunca. Hinc natũ adagiũ: Vltra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticum sub fœni tumulo per totum autũnum, sequentemq; hyemem continuò dormiuisse, donec æstate fœno paulatim depasto experrectus tanquam semimortuus, totusq; extra se positus, inuentus est. Confirmant hanc opinionem Ecclesiasticæ historiæ de septem dormientibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferunt. Est in Noruegia sub eminenti littore antrum, ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt,

Somni diuturni exẽpla.

 septem

septem uiri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine ulla corruptione, & sæpe populos ad ipsos lædendum ingressos continuò fuisse contractos: denique accolas pœna præsenti cautos ab ipsorum læsione destitisse aiunt. Ipse autem inter philosophos nõ infimi nominis Xenocrates, longæuam hanc indormitationem, quandam naturalem pœnam, certis quibusdam animarum demeritis ab æterno deputatã putauit. Ipse M. Damascenus multis rationibus poßibilẽ & omnino naturalẽ probat, nec absurdũ putat, quòd cum cæteris animãlibus quibusdã concessum est, ut sine cibo & potu, sine excretione, sine tabefactione & corruptione pluribus mensibus dormire poßint, id etiam homini, siue hic accidat illi potione aliqua uenefica, aut ægritudine soporifera, seu meticuloso quodam sopore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mensibus, aut annis, secundum intentionem uel remißionẽ uiriũ, & paßionum animæ suæ posse contingere. Et narrant medici antidota, de quibus si quis minimã portiunculã ederit, diuturnã deinde posse perferre inediã, ceu quondã Helias certo esculento ab angelo pastus, ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioannes Bocatius, fuisse suo tempore uirum apud Venetias, qui in singulos annos per quadraginta dies absq; ullo cibo ageret ieiuniũ. Quodq; magis mirum est, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil unquam cibi sumpsisset: quod quidem nobis incredibile uideri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo duobus & uiginti annis, quousq; uita exceßit, sine omni cibo uixisse constat. Mirum & illud quod prodidit Theophrastus fuisse Philinum quendã, qui nullo sit usus potu uel cibo, præterquam lactis. Et sunt graues autores qui herbam quandã Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, uel in ore retenta, tradunt.

Mira ieiuniorũ exempla.

De diui-

De diuinatione, quæ per somnia fit. CAP. LIX.

Est etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorum traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic, non quod phantasma, uel insomnium: hæc enim uana sunt, & nihil diuinationis habent: sed ex uigiliarum reliquijs aut corporis turbatione nascũtur. quotiesnanq; oppreßi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: uel aliquando contrarius in somnio decepti. Somniũ igitur dico hic, quod in spiritu phantastico, animo & corpore bene se habentibus, cœlestium causatur influxu. Huius quidem interpretandi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamen parum sufficiens, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimode usuueniunt, iuxta diuersam spritus phantastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem communisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesij sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus: sic qui in idem aut simile uisum sæpius inciderit, eandem aut similem sibi designauerit sententiam, paßionem, fortunam, actionem, euentum denique, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria uerè eiusdem rei sæpius obtenta nascitur peritia, ex pluribus peritijs paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquenque somnia sua & suos inde obseruare euentus, scilicet, quæ uisa in quales euentus inciderint, ac huiusmodi regulas, scilicet uisa & accidentia, cùm somnijs, tum uigilæ memoriæ commendare, atque sedula quadam hac obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare: ex qua quidem accumula-

Somnium.

tione, ars quædam diuinatori, & suorum cuique somniorum interpretandorum paulatim consurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem sunt somnia, quando luna illud præuertit signum, quod fuit in nona radicis natiuitatis uel reuolutionis illius anni, uel in nono signo à signo profectionis. Verißima autem atque certißima diuinatio neque natura neque humanis artibus, sed purgatis mentibus prouenit, inspiratione diuina. Quod uerò hic ad uaticinia & oracula spectat, discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. CAP. LX.

Furor diuinationis species.

Contingit etiam, non modò dormientes, sed & uigilantes nonnunquam soluto animo, suisq; stimulis impulso diuinare, quam diuinationem Aristoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de Diuinatione inquiẽs: Melancholici propter uehementiam longè bene coniectant, & citò habitum imaginantur, facilimeq; cœlestium recipiunt impreßionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Ammonem à naturali melancholica complexione fuisse diuinatores atque poetas. Causa itaque furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melancholicus: non quidem ille qui atra bilis uocatur, qui adeò praua horribilisq; res est, ut impetus eius à physicis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorem igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis uocatur. Hæc enim quando accenditur, atque ardet, furorem concitat, ad scientiam nobis ac diuinationem conducentem, maximè autem si iuuetur influxu aliquo cœlesti,

præcipuè

præcipuè Saturni: qui cum ipse frigidus sit atq; siccus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atque conseruat. Præterea cum sit ipse arcanæ contemplationis autor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altißimus, animam ipsam cùm ab externis officijs ad intima semper reuocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altißima, scientiasq; ac futurorum præsagia largitur: & hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquiens, quidam facti sunt sicut diuini, prædicentes futura, & quidam facti sunt poetæ. Ait præterea omnes uiros in quauis scientia præstantes, ut plurimum extitisse melancholicos: quibus etiam Democritus & Plato attestantur, asserentes melancholicos nonnullos intantum præstare ingenio, ut diuini potius quàm humani uideantur. Sic melancholicos perplures primum rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiunt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcinensem, Homerum & Lucretium, sæpe furore subito corripi, ac in poetas euadere, & miräda quædam diuinaq; canere, etiam quæ ipsimet uix intelligant. Vnde diuus Plato in Ione: Pleriq; inquit, uates postquam furoris remissus est impetus, quæ scripserunt, non satis intelligunt, cum tamen rectè de singulis artibus in furore tractauerint, quòd singuli harum artifices legendo dijudicant. Tantum præterea tradunt melancholici humoris imperium esse, ut suo impetu etiam cœlestes dæmones in humana corpora nõnunquã rapiãtur, quorum præsentia & instinctu, homines debacchari, & mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differentia, iuxta triplicem animæ apprehẽsionẽ, uidelicet imaginatiuã, rationalẽ & mẽtalem contingere putant. Dicunt itaq;, quando anima melancholico humore impulsa, nullo cohibente, habenas corporis membrorumq; uincula transgressa, tota in imaginationem transfertur, subitò efficitur inferiorum dæmonum habitaculum, à quib. manualium artiũ sæpe miras accipit rationes. Sic

Melancholici ingenio pollent.

Melancholici humoris imperium.

uidemus rudißimum aliquem hominem ſubitò in pictorem egregium aut architectum, uel alterius cuiuſq; artis euadere magiſtrum. Quando uerò eiuſmodi dæmones futura nobis portendunt, tunc oſtendunt quæ ad elementorum turbationes, tẽporumq; uicißitudines attinent, ut futuram pluuiam, tempeſtatem, inundationem, tærræmotum, mortalitatem, famem, ſtragem & eiuſmodi: quemadmodum apud Aulum Gellium legimus, Cornelium ſacerdotem, quo tempore Cæſar & Pompeius in Theſſalia cõfligebant, Patauij furore correptum, & tempus, & ordinem, & exitum pugnæ prænarraſſe. Quando uerò anima tota in rationẽ conuertitur, mediorũ dæmonũ efficitur domicilium: hinc rerum naturalium humanarumq; nanciſcitur ſcientiam atq; prudentiam. Sic uidemus hominem aliquem ſubitò in philoſophum, uel medicum, uel oratorem egregium euadere, ex futuris autem prædicere quæ ad regnorũ mutationes & ſeculorum reſtitutiones pertinent, quemadmodum Sibylla Romanis. Cùm uerò anima tota in mentem aſſurrexerit, tunc ſublimium dæmonum receptaculum effecta, ab illis arcana ediſcit diuinorum, puta Dei legem, ordines angelorum, & quæ ad æternarum rerũ cognitionem animarũq; ſalutem pertinent. De futuris uerò præuidet, quæ diuinæ prouidentiæ adiacẽt, ut futura prodigia ſeu miracula, futurum prophetam, uel legis mutationem. Sic de Chriſto Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore uaticinatæ ſunt. Sic Vergilius naſciturum Chriſtum iam in propinquo intelligens, Cumanæ Sibyllæ recordatus, cecinit ad Pollionem:

Vltima Cumæi iam uenit carminis ætas,
Magnus ab integro ſeclorum naſcitur ordo.
Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulo pòſt innuens originalem culpam irritam fore, ait:

Te duce ſi qua manent ſceleris ueſtigia noſtri
Irrita, perpetuo ſoluent formidine terras. & ſubiungit:

Ille Deûm uitam accipiet, diuisq; uidebit
Permixtos heroes, & ipse uidebitur illis,
Pacatumq; reget patrijs uirtutibus orbem.

Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni & mali uenenum sopitum iri, inquiens:

Occidet & serpens, & fallax herba ueneni.

Mansuram tamen originalis peccati fomitem innuit, cum dicit:

Pauca tamen suberunt priscæ uestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem acclamando Dei sobolem, adorat his uerbis:

Chara Deûm soboles magnum Iouis incrementum,
Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
Et terras, tractusq; maris, cœlumq; profundum:
Aspice uenturo lætentur ut omnia seclo.
O' mihi tam longæ maneat pars ultima uitæ,
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiã quædam prognostica, quæ inter cõfinia naturalis & transnaturalis diuinationis media sunt, ut in his qui morti proximi, & senecta debilitati, nonnunquam futura præuident: quia, ut inquit Plato in Repub. qui sensibus minus præpediti sunt, eo acutius intelligunt: & quia loco quo sunt migraturi uiciniores sunt, & quasi iam paululum relaxatis uinculis, cum omnino corpori amplius obnoxij sunt, diuinæ reuelationis lumina facile percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis, ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus uoluntatis. CAP. LXI.

EST Theologorum quorundam opinio, Deum ipsum hominis primæui corpus non immediatè creasse, sed cœlitum adiutorio ex elemẽtis cõposuisse atq; formasse. cui opinioni adstipulatur etiã Alcinous ex Platonis dogmate, putans summũ Deum mundi totius deorumq; & dæmonũ creatorem

torem esse, atque illa iccirco immortalia esse, cætera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mandatum summi Dei procreasse. nam si ipse hæc etiam genuisset, immortalia nata fuissent. Dij itaque ex terra & igne aereq; & aqua, portiones quasdam mutantes ligantesq; inuicem, corpus unum ex omnibus confecerunt, quòd animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentijs singulas in eo prouincias aßignantes, humilioribus quidem humiliores sedes aßignantes: quippe iracundiæ præcordia, cupidini uterum: nobiliores autem sensus in caput, ueluti in totius corporis arcem: deinde sermonis organa multifaria. Diuidunt autem sensus in externos, & intimos: externos deinde in quinque omnibus notißimos partiuntur, quibus pariter quinque organa siue subiecta, quasi fundamenta quædam attribuuntur sic disposita, ut quæ eminentiore parte corporis collocantur, potiorem quoque puritatis ordinem obtineant. oculi enim supremo loco collocati, purißimi sunt, ignis luciśq; naturæ sunt cognati: deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, comparantur aeri: tertium poßident nares, mediam inter aerem aquamq; continentes: deinceps uerò gustandi organum craßius & aqueæ naturæ similimum: postremo gradu tactus per totum diffusus, terræ craßitudini deputatur. Puriores autem sensus sunt, qui non appropinquantes sensibilibus à longinquo percipiũt, ut uisus, & auditus: deinde etiam odoratus per mediũ aerem non appropinquantia percipit: gustus autẽ non nisi propinqua sentit. Tactus utroq; modo se habet. nam appropinquãtia corpora sentit: & quemadmodũ uisus per mediũ aerem cernit, ita etiã tactus per mediam uirgam uel baculum, dura, mollia & humida sentit. Verũ tactus solus è sensib. omni animali cõmunis est: certißimũ aũt hũc sensum homo poßidet. hoc nãq; & gustu reliqua animalia præcellit: sed in alijs tribus sensib. à quibusdam animalibus euincitur, sicut à cane qui homine acutius uidet, audit,

Sensus exteriores quib. elementis respondeant.

Gustu & tactu homo reliqua præcellit animalia.

audit, atq; olfacit, similiter acutius multis cæteris animantibus & homines uident, lynces & aquilæ. Sensus uerò interiores, ut uult Auerrois, in quatuor partiti sunt. quorũ primus communis appellatur, eo quòd omnes quæ per externos sensus hauriuntur imagines, primus colligit atq; perficit. Secũdus, uis imaginatiua, cuius officiũ est cum ipsa nihil præsentiat, imagines à prioribus sensibus acceptas retinere, easq; tertiæ sentiendi naturæ, quæ phantasia existimandi atq; cogitandi uis est, offerre, cuius opus est, acceptis imaginibus, quid aut quale sit id cuius illæ imagines sunt, percipere atq; iudicare, atq; ea ipsa quæ sic discreuerit, coniunxerit, perceperit, iudicauerit, quartæ potentiæ, quam memoriam dicimus, seruanda commendare. Etenim illius in genere uirtutes sunt, discursus, dispositiones, persecutiones & fugæ, atq; concitationes ad agendum. At in specie intellectualium intellectiones, uirtutes, disciplinæ ratio, cõsiliũ, electio. Hæc aũt est, quæ per somnia nobis futura monstrat: unde phãtasia aliquãdo nominatur intellectus phãtasticus. est enim ultimũ uestigiũ intelligẽtiæ, quæ, ut ait Iamblichus, omnib. animi uiribus adnata, omnes figuras effingit, similitudines specierũ, & operationes, uisaq;, seu impressiones uirium aliarum transmittit in alias: quæ quidem à sensu micant, in opinionem excitat: quæ uerò ab intellectu, secundo loco offert opinioni, sed à seipsa ab omnibus imagines suscipit, atq; per suam proprietatem, secundum aßimilationem propriè designat, omnes actiones animæ fingit, atq; externas accommodat intimis, etiam corpori impreßiones imprimit. Habent autem sensus isti sua organa in capite. nã sensus communis cum imaginatione, priores cerebri cellulas poßidet, licet Aristoteles organum sensus communis posuerit in corde: cogitatiua autem uirtus, supremum, & medium capitis obtinet, deinde memoria postremum. Porrò organa uocis atq; sermonis, multa sunt, siquidem interni pectoris inter latera, musculi, thorax, pulmo, thracea, arteria, fauces, & horum maximè, quod

Sensuũ organa in capite.

quod est cartilaginosum, secundum recurrentes neruos, & plectrum linguæ, & omnes hæ particulæ & musculi, qui exufflationis organa sunt. Sermonis uerò organũ proprium os est, in quo plasmantur, formãtur, & figurãtur uerba & loquelæ, lingua & gurgulione, in illo plectri obtinentibus uicẽ, & palato sonum faciente, dentium & oris apertione, ueluti in lyra chordarum similitudinem referentibus, naso insuper ad sonoritatem bonã aut malã conferente. Supra sensibilem animam, quæ per corporis organa uires suas explicat, supremum locũ occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens. Vnam rerum earum quæ naturæ odine continentur, causas, proprietates progressusq; perquirentem, & in ueritatis contemplatione contentam, quem iccirco contemplatiuum intellectum uocant. Alteram mentis natura siue uis, quæ agẽda, quæq; fugiẽda sint cõsultando disernens, tota in cõsultatione & actione uersatur, quẽ iccirco actiuum intellectũ uocant. Hunc itaq; ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus cognosceremus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporum, & ulterius per mẽtem siue intellectum abstracta, quæ nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinẽ tres nascuntur in anima appetitus. Primus naturalis, qui est inclinatio quædam naturæ in suum finem, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis, qui sequitur sensus, diuisus in irascibilem & concupiscibilem: tertius intellectiuus, qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo, qui est per se illorum, quæ possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehensum. Voluntas uerò etsi sit per se omnium poßibilium, quia tamen libera est per essentiam, potest etiam esse impoßibilium, qualis fuit in dæmone appetente se esse æqualem Deo: itaque uoluptate & dolore continuò alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentijs assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo

Mentis gemina natura.

paßiones,

paßiones, quibus similiter corpus nonnunquam afficitur: quarum prima uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uoluntatis quædam mollities atque assentatio, quia illi quomodo sensus porrigunt suauitati libentißimè consentit, paret, atque obsequitur: quam icc irco definiunt esse inclinationem animi ad emollientem uoluptatem. Secunda uerò dicitur effusio, quæ est remißio aut dißolutio uirtutis, quando uidelicet ultra oblectationem tota mentis uis atque intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffundit & effert ad eo fruendum. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiens, existimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius poßeßione se insolentius efferens, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est maleuolentia, uoluptas quædam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitur autem sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolentia in seipsum, quàm ex maleuolentia in alios. Atque his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appetitu genitis, totidem contrarias paßiones generat ipse dolor, puta horrorem, tristiciam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristiciam, quemadmodum misericordia tristicia quædam est in alienis malis.

De paſsionibus animi, & earum origine, differentia & ſpeciebus. CAP. LXII.

PAßiones animi nihil aliud sunt, quàm quidam motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, tanquam boni uel mali, conuenientis uel disconuenientis. Apprehensionis autem huiusmodi sunt triplices, uidelicet sensuales, rationales, mentales. Et secundũ has triplices sunt in anima paßiones. nam quandoq; sequũtur apprehensionem sensitiuam, & tunc respiciunt bonum, aut malũ temporale, sub ratione cõmodi uel incommodi, delectabilis &

lis & offensiui, & dicuntur paßiones naturales siue animales; quandoque sequuntur apprehensionem rationalem, & sic respiciunt bonum aut malum sub ratione uirtutis & uitij, laudis & uituperij, utilis & inutilis, honesti & turpis: & dicuntur paßiones rationales seu uoluntariæ: quandoque sequuntur apprehensionem mentalem, & respiciunt bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, ueri & falsi, & tunc dicuntur passiones intellectuales, siue syndæresis. Subiectum autem passionum animæ, est ipsa uis animæ concupitiua, & diuiditur in concupiscibilem & irascibilem, & utraque respicit bonum & malum, sed diuersimode. Vis enim concupiscibilis quandoque respicit bonum & malum absolutè, & sic causatur amor seu libido, & econtrariò odium: uel respicit bonum, ut absens, & sic causatur cupiditas: seu desiderium & malum, ut absens, sed ut imminens, & sic causatur horror, fuga & abominatio: uel respicit bonum & malum, ut præsens & adeptum, & sic oritur hinc delectatio, læticia, uoluptas: inde tristicia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum & malum sub ratione difficultatis ad adipiscendum siue obtinendum, fugiendum uel depellendum: & hoc quãdoq; cum fidentia: & sic causatur, hinc quidem spes, inde uerò audacia: quandoque cum diffidentia, & sic oritur desperatio, & metus, siue timor. Quandoque uis ipsa irascibilis surgit in uindictam, & hoc fit solum circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ seu læsionis, & causatur ira. Et sic reperimus undecim paßiones in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, læticia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo pasiones animi mutant corpus proprium permutando accidentia, & mouendo spiritum. CAP. LXIII.

Paßionum autem animæ, quando sensualem apprehensionem sequuntur, uim regitiuam habet phantasia, seu uirtus

uirtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta paßionum diuersitatem primò diuersimode alterat & transmutat corpus proprium transmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo spiritum sursum uel deorsum, ad extra uel ad intra, & diuersas qualitates producendo in membris. Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in uerecundia mouentur ad cerebrum. Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristicia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira uel timore, sed subitò. Rursus ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, amarum saporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis trepidationem, uocis defectum, atq; pallorem. Tristicia sudorem, & albedinem cæruleam. Misericordia etiam, quæ tristicia quædam est, sæpe miserantis corpus malè afficit, ut alterius corpus uideatur affectum. Palàm quoq; est inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorum, patiatur & alter. Anxietas etiam inducit siccitatem, & nigredinem: quantos etiam colores cupido amoris concitet, in hepate & in pulsu, noscunt medici, eo iudicio nomen amatæ in paßione heroica deprehendentes. Sic Naustratus cognouit Antiochum amore Stratonicæ captum. Manifestum præterea est, paßiones eiusmodi quando uehementißimæ sunt, posse mortem inferre: & hoc apud uulgus palàm est, nimia lætitia, tristicia, amore, odio, interdum mori homines, sæpe etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionysium Siciliæ tyrannum, utrunq; accepto tragicæ uictoriæ nuncio, subitò mortuos. Sic mater uiso filio è Cannensi prælio redeunte repentè obijt. Quid etiam tristicia poßit, omnibus notum est. Scimus etiam canes nimia tristicia de morte dominorum suorum sæpe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex huiusmodi paßionibus morbi diuturni sequuntur, & quandoq; curantur. Sic ex alto despicientes aliqui præ timore nimio contremiscunt, caligant, infirmantur, quandoq; sensus amit-

Animi paßiones mortem nonnũquam inferunt.

tunt. Sic singultus, febres, morbi comitiales quãdoq; sequũtur, quandoq; uerò recedunt, quandoq; mirabiles quidam effectus proueniunt, ut in Crœsi filio, quem genitrix mutum ediderat, metus uehemens auiditasq́; uocem excußit, quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectum, sæpe uita, sensus, motus, subitò membra deserunt, ac sæpe statim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ uehemens ira faciat, ipse ostendit magnus Alexander, qui in India prælio circũuentus, lumen & ignem ex se profundere uisus est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legitur, ita, ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent. Atq; horum similia nonnunquam in belluis apparent, sicut de Tiberij equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Quomodo paßiones animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas uires uis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat. CAP. LXIIII.

PAßiones supradictæ quandoq; alterant corpus per modum imitationis, propter uirtutem quam habet similitudo rei ad transmutandum, quam uehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dentium ex uisu uel auditu aliquo, uel quia uidemus uel imaginamur alium comedere res acres: sic uidens alium oscitare etiam oscitat, & aliqui cum audiunt acida nominare, lingua acescit: molestia etiam tetri alicuius spectaculi gustum inficit, & prouocat nauseam: quidam sanguinis humani aspectu syncopantur: nonnulli cum alicui amarum cibum afferri uident, sentiunt in ore saliuam amaram. Et narrat Gulielmus Parisiensis se uidisse hominem, qui solo aspectu medicinæ mouebatur, quoties opus erat motu expurgationis; cum tamẽ nec substantia medicinæ,

nec

nec sapor, nec odor ipsius ad ipsum peruenisset: sed sola similitudo apprehensa. Hac ratione somniantes se ardere, uel esse in igne, quandoq; cruciantur intolerabiliter, tanquam si uere ardeant, cum tamen ueritas & substantia ignis apud eos nō est, sed sola similitudo per imaginationē apprehensa. Nonnunquam etiam ipsa humana corpora transformantur transfiguranturq́;, & transportantur, sæpe quidem in somnijs, nonnunquam etiam in uigilia. Sic Cippus qui postea electus est rex Italiæ, dum taurorum pugnam uictoriamq́; uehementius admirans meditatur, in illa cura obdormiens noctem, manè corniger repertus est, non aliunde quàm uirtute uegetatiua uehementi imaginatione stimulata, corniferos humores in caput eleuante, & cornua producente. Vehemens enim cogitatio, dum species uehementer mouet, in illis rei cogitatæ figuram depingit, quam illi in sanguine effingunt: ille nutritis à se imprimit membris, cùm proprijs, tum aliquādo etiam alienis: sicut imaginatio prægnātis in fœtum imprimit rei desideratæ notam: & imaginatio morsi à cane rabido, in urinam imprimit imagines canum. Sic multi subitò canescunt: alius è puero, unius noctis somnio, in uirum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Francisci stigmata referre uolunt, dum ille correptionem uehementer timet, alter Christi uulnera uehementius contemplatur. Sic multi etiam transportantur de loco ad locum transeuntes flumina, & ignes, & loca inaccessa: quando uidelicet uehementis alicuius concupisentiæ, aut timoris, uel audaciæ species spiritibus impressæ, uaporibus permixtæ mouent organum tactus in sua origine, unà cum phātasia, quæ motus localis principium est. Vnde concitantur membra & organa motus ad motum, mouenturq́; sine errore ad locum imaginatum, non quidem ex uisu, sed ex phantasia interiore. Tanta est uis animæ in corpus, ut quorsum ipsa imaginatur & somniat, ipsum corpus simul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exempla,

Mira imaginationis uis.

Francisci stigmata.

quibus uis animæ in corpus cum admiratione explicatur, quale illud ſcribit Auicenna de quodam, qui cum uellet, corpus ſuũ paralyſi oblædebat. Narratur de Gallo Vibio, cui hoc accidit uni, ut in inſaniam non caſu incideret, ſed iudicio perueniret. nam dum inſanos imitatur, dum ingenij lenocinium furorem putat, quam adſimulabat inſaniam, ad ueram redegit. Et Auguſtinus refert, quoſdam qui aures pro arbitrio mouerent, & qui immoto capite uerticem totam deponerent ad frõtem, reuocarentq́; cum uellent: & alium quendam ſolitum ſudare, ubi uellet. Notum quoq; eſt, aliquos flere cum uolunt, & ubertim lachrymas profundere: quoſdã etiã repertos, qui eorum quæ degluti ſſent, uaria paulatim tanquam de ſacculo, quòd placuiſſet, proferrent. Et hodie adhuc uidemus plures, qui auium, pecorum, canum, hominumq́; quorumq; uoces ſic imitantur exprimuntq́;, ut diſcerni omnino non poſsint. Iam uerò & fœminas in mares mutatas fuiſſe, multis exemplis narrat Plinius: ſimilia & ſuo tempore accidiſſe teſtatur Pontanus, de quadam muliercula Caietana, & altera quadam Aemilia: quæ, cum utraque nupta, poſt plures annos in uiros mutatæ ſunt. Quantum autem ipſa imaginatio poſsit in animam, nemo ignorat: eſt enim ſubſtantiæ animæ uicinior quàm ſenſus, quare etiam plus agit in animam quàm ſenſus: ſic mulier per introductas certis magicis artificijs fortes imaginationes, ſomnia, ſuggeſtiones, ſæpiſsime ligantur in amorem alicuius arctiſsimum. Sic perhibent Medeam ex ſolo ſomnio exarſiſſe in amorem Iaſonis. Sic anima nonnunquam per uehementem imaginationem, uel ſpeculationem à corpore omnino abſtrahitur, quemadmodum Celſus narrat de quodam presbytero, qui quoties collibuiſſet, auferebat ſe à ſenſibus, & iacebat ſimilis mortuo, ut cum pungeretur & ureretur, non ſentiret ullum dolorem, iacebatq́; immotus & ſine anhelitu: hominnum tamen uoces, ſi altius inclamaſſent, tanquam ex longinquo ſe audiſſe poſtea referebat.

referebat. Verùm de his abstractionibus latius in posterioribus disseremus.

Quomodo paßiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. CAP. LXV.

PAßiones animæ quæ phantasiam sequuntur, quando uehementißimæ sunt, non solum possunt immutare corpus proprium, uerumetiam possunt transcendere ad operandum in corpus alienum: ita, quòd admirabiles quædam impreßiones inde producantur in elementis, & rebus extrinsecis, atque etiam morbos quosdam animi siue corporis, sic possent auferre, uel inferre. Nam paßiones animæ sunt potißima causa temperamenti corporis proprij. Sic anima fortiter eleuata, & uehementi imaginatione accensa, immitit sanitatem, uel ægritudinem, non solum in corpore proprio, sed etiam in corporib. alienis. Sic putat Auicenna, quòd ad imaginationem alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiem incidit, apparent in urina eius figuræ canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit, quãdo inficit fœtum in aluo, rei desideratæ nota. Sic multæ monstrosæ generationes prodeunt ex monstrosis prægnantium imaginibus, ceu qualem refert Marcus Damascenus apud Petram sanctam, oppidum in Pisanis confinibus situm, Carolo Boemiæ regi & Imperatori oblatam puellam, toto corpore feræ instar hirsutam & uillosam, quam mater religioso quodam horrore, in imaginem diui Iohannis Baptistæ, quæ ad lectulum erat, dum conciperet affecta, talem postea progenerauit. Atque id non solum in hominibus, sed etiam in brutis animantibus fieri spectamus. Sic legimus Iacobum patriarcham, uirgis in aquam proiectis, discolorasse oues Laban. Sic pauonum aliarumq; uolucrum cubantium imaginariæ uires, pennis colorem imprimunt: unde albos producimus pauones, cubantium habitacula albis linteis circumpen- Pauones albi quomodo producãtur.

circumpendentes. Iamq; his exemplis patet, quomodo phantasiæ affectus, ubi uehementius se intenderint, non modò corpus proprium, sed & alienum afficiunt. Sic etiam maleficorum nocendi cupiditas, fixis obtutibus quàm perniciosißimè homines fascinat. Assentiunt istis Auicenna, Aristoteles, Algazel & Galenus. Manifestum enim est, corpus à uapore alterius corporis morbidi facilimè infici, quod in peste & lepra palàm uidemus. Rursus, in uaporibus oculorum tanta uis est, quòd possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulus & catablepa aspectu suo homines interimunt: & fœminæ quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratæ aspexerant, interimebant. Nemo ergo miretur, corpus atq; animam unius, ab animo alterius posse similiter affici, cum sit animus longè potentior, fortior, feruentior, motuq; ualentior, quàm uapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subijcitur corpus alieno animo, quàm alieno corpori. Hoc modo ferũt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: ideóq; præcipiunt philosophi, consortium malorum atq; infelicium hominum procul fugiendum, horum siquidem anima noxiorum plena radiorum, calamitosa contagione propinquos inficit: contrà, bonorum ac felicium consortia præcipiunt appetenda, quoniam sua propinquitate multum nobis prosunt. Sicut enim odor ex asa fœtida, uel musco: sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid prosilit in proximum, ac diu quandoq; perseuerat infusum. Nunc uerò si paßiones supradictæ tantam uim habent in phantasia, certè maiorem habent in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multo deniq; maiorem in mente. hæc enim quando ad beneficium aliquod, tota animi intentione erga superos defigitur, sæpe corpus tam proprium quàm alienum, circa quod est affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, &

Ratio excellentior phantasia.

etiam

etiam nostræ religionis sanctis, miracula facta fuisse. De his *latius patebit inferius, ubi de religione disseremus.*

Quòd paſsiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit in omni opere, ipsa animi constantia.

CAP. LXVI.

PAßiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentißimæq; euadunt, quatenus cum cœlo cõsentiunt, uel naturali quodam pacto, uel uoluntaria electione seu libero arbitrio. Nam, *ut inquit* Ptolemæus: *Qui eligit id quod melius est, nihil differre uidetur ab eo, qui habet hoc ex natura.* Conducit ergo *maximè in quouis opere ad beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, contemplationibus, & similibus, nos quoq; è cœlo consonos præstiterimus.* Paßiones *enim eiusmodi spiritum nostrum ad similitudinem suam uehementer agitant, ac subitò nos nostraq; superis exponunt eiusmodi paßiones significantibus: tũ etiã ob dignitatẽ & propinquitatem suã cum superioribus multo magis atq; amplius cœlestia capiunt, quàm res quæuis materiales.* Potest *enim animus noster per imaginationem, uel rationem quadam imitatione, ita alicui stellæ conformari, ut subitò eiusdem stellæ muneribus impleatur, tanquam sui influxus proprium receptaculum.* Mens *uerò contemplatrix quatenus se ab omni sensu, imaginatione, natura, deliberatione seuocat, & ad separata se reuocat, nisi quatenus* Saturno *se exponit, præsentis indagationis non existit.* Multa *enim mens nostra per fidem operatur, quæ est firma adhæsio, fixa intentio, & uehemens applicatio operantis aut suscipientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantem uim ad opus, quòd facere intendimus, adeò, ut fiat quodammodo in nobis idolum uirtutis suscipiendæ, & rei in nobis uel à nobis faciendæ.* Debemus *igitur in quouis opere & rerum applicatione uehementer affectare,*

imaginari, sperare, firmißimeq; credere: id enim plurimum erit adiumento. Et uerificatū est apud medicos, firmam credulitatem, spem indubiam, & amorem erga medicum, & medicinam, ad sanitatem plurimum conferre, etiam aliquando uel plus quàm medicinā. Nā cū hoc quod operatur medicinæ uirtus & efficax uis, operatur etiam medici fortis animus, potens immutare qualitates in corpore ægroti, maximè quando ille medico adhibēs fidem eo ipso sese disponit ad medentis & medicinæ uirtutem suscipiendam. Ideoq; oportet in magia operantem esse constanti credulitate, confidentem, & de consecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare. Nam sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiam nonnunquam in operibus falsis: sic diffidentia atq; hæsitatio uirtutem animi operantis, quæ inter utrunq; extremum medium est, dißipat atq; frangit. unde contingit optatum à superioribus influxum frustrari atq; deperdi, qui sine animi nostri stabili ac solida uirtute rebus & operibus nostris cōiungi atq; uniri minimè potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentijs, atq; simul illis mirabiles quasdam uirtutes rebus inferioribus imprimere.

CAP. LXVII.

Dicunt philosophi, maximè Arabes, animum humanū quādo per suas paßiones & effectus ad opus aliquod attentißimus fuerit, cōiungi ipsum cum stellarum animis, etiam cum intelligentijs: & ita quoq; coniunctum causam esse, ut mirabilis quædam uirtus operibus ac rebus nostris infundatur, cùm quia est in eo rerum omnium apprehensio & potestas, tum quia omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsum, & de neceßitate efficaciam, & mouent ad id quod desiderat nimis forti desiderio. Et secundum hoc uerificatur artificiū characterū, imaginū, incātationū & sermonū quorundam

Res omnis naturalē habet ad animū humanū obediētiam.

rundam

rundam, & plurimorum aliorum experimentorum mirabiliũ ad omnem rem quam animus affectat. Hoc modo quicquid dictat animus uehementer amantis, efficaciam habet ad amorẽ, & quicquid dictat animus fortißimè odientis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in cæteris quæ adfectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dictat ex characteribus, figuris, uerbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuuantia appetitũ animæ & acquirunt mirabiles quasdam uirtutes, tum ab anima operantis in illa hora, quando ipsam appetitus eiusmodi maximè inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente. Animus enim noster quando fertur in aliquẽ magnũ excessum alicuius paßionis uel uirtutis, arripit sæpißime ex seipso horã uel opportunitatem fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quòd etiam Thomas Aquinas tertio libro cõtra Gentiles fatetur. Sic mirandæ multæ uirtutes admirabiles quasdam operationes causantur & sequuntur, per grandes affectiones in rebus illis quas dictat tũc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, uel saltem parum nisi autori earum conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas, ac si iam esset autor illarũ: & hic est modus per quem inuenitur efficacia ipsarum. Et est generalis regula in istis, quòd omnis animus qui est magis excellẽs in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quẽcũq; uolentẽ operari in magia, scire & cognoscere suæ ipsius animæ proprietatem, uirtutem, mensuram, ordinem et gradũ in potentia ipsius uniuersi. Regula generalis.

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. CAP. LXVIII.

INest etiam hominum animis uirtus quædam immutandi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi, quando fertur

in magnū excessum alicuius passionis, uel uirtutis, intantum, ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se conuertit: & inferius eadem ratione ad superius conuertitur, uel aliter afficitur aut agitatur. Hac ratione res quæ superiorem alicuius stellæ obtinent gradum, ligant, uel attrahunt, uel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter se conueniunt uel disconueniunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præsentia solaris uirtutis conuenit gallo magis quàm leoni: sic magnes trahit ferrum, quia in ordine cœlestis ursæ superiorem obtinet gradum: sic adamas impedit magnetem, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cùm per sui animi affectiones, tum etiam per rerum naturalium ritas adhibitiones cœlestibus dotibus opportunè expositus, si in uirtute solari fortior euaserit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad seruitutem uel infirmitatem: in Saturnali ad quietem uel tristiciam: in Iouio ad uenerationem exhibendam: in Martio ad timorē uel discordiam: in Venereo ad amorem uel læticiam: in Mercuriali ad persuasionem & obsequium, & similia. Radix uerò eiusmodi ligationis ipsa est affectio animæ uehemens & exterminata, cum concursu ordinis cœlestis. Dissolutiones autem uel impeditiones huiusmodi ligationis fiunt per contrarium effectum, & illum excellentiorem & fortiorem. nam sicut maior animi excessus ligat, ita etiam soluit & impedit. Denique ubi times Venerem, oppone Saturnum: ubi Saturnum times aut Martem, Venerem oppone uel Iouem. hos enim inimicos & maximè contrarios inuicem ferunt esse astrologi. Hoc intellige, affectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causantes. nam in cœlo quidem, ubi nihil deficit, ubi amore cuncta reguntur, odium seu inimicitia esse minimè potest.

Ligationis radix.

De sermo-

De sermone atque uirtutibus uerborum.
CAP. LXIX.

OStenso itaque nunc in animi affectibus magnam residere uirtutem, sciendum insuper est, non minorem inesse uerbis rerumq́; nominibus, maximam præterea in sermonibus & orationibus complexis. Quibus potißimum à brutis differimus, & rationales dicti sumus, non à ratione, quæ secundum animam accipitur, quam capacem affectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiscum habere communem, licet alia magis, alia minus: sed rationales dicimur à ratione, quæ iuxta uocem in uerbis & sermone intelligitur, quæ uocatur ratio enunciatiua, qua parte cæteris animantibus maximè antecellimus. nam λόγος Græcis & rationem & sermonem & uerbum sonat. Est autem uerbum duplex, internum uidelicet & prolatum: internum uerbum est conceptus mentis & motus animæ, qui in cogitatiua præsentia sine uoce fit. quemadmodum dum in somnijs nobis loqui & disputare uidemur, & in uigilia etiam silentes sæpe totam aliquam percurrimus orationem. Verbum autem prolatum quendam in uoce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis, oris apertione & sermone linguæ profertur: in quo parens natura corpoream uocem & sermonem, menti & intellectui copulauit, enunciatiuam & conceptuum intellectus nostri interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic dicendum est. Sunt itaque uerba aptißimum medium inter loquentem & audientem deferentia secum non tantum conceptum, sed & uirtutem loquentis energia quadam transfundentes in audientes & suscipientes, tanta sæpe potentia, ut non immutent solummodo audientes, sed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ cæteris maioris efficaciæ sunt, quæ res maiores, puta intellectuales, cœlestes, & transnaturales, cùm expreßius, tum mysteriosius

Quæ uerba maioris sint efficaciæ

mysteriosius repræsentant: quæq; à digniore lingua, & sanctiori dignitate instituta sunt. hæc enim ueluti signa quædam & repræsentationes, seu sacramenta rerum cœlestium & supernaturalium uim obtinent, cùm ex uirtute rerum explicatarum, quarum uehicula sunt, tum ex ui insita illis à uirtute instituentis & proferentis.

De uirtute propriorum nominum. CAP. LXX.

PRopria rerum nomina magicis operationibus plurimum necessaria testantur fermè omnes. Nam quum uis rerum naturalis procedit primò ab obiectis ad sensus, deinde ab his ad imaginationem, ab hac denique ad mentem, in qua concipitur quidem primò, deinde per uoces & uerba exprimitur. Dicunt occirco Platonici in hac ipsa uoce, siue uerbo, siue nomine, iam suis articulis formato, ipsam uim rei sub significationis forma, quasi uitam aliquam latêre: primò ab ipsa mente quasi per semina rerum conceptam, porrò per uoces siue uerba quasi partum editam, postremò etiam scriptis seruatam. Hinc dicunt Magi, propria rerum nomina esse quosdam rerum radios ubique semper præsentes, rerumq; uim seruantes, quatenus essentia rei signatæ in ipsis dominatur & discernitur, atque res per illa tanquam per proprias & uiuas imagines agnoscuntur. Sicut enim ex cœlorum influxibus & elementis cum uirtutibus planetarũ summus opifex producit diuersas species & res particulares: sic secũdum eorũdem influxuũ & influentiũ proprietates propria rebus nomina resultant & imposita sunt ab eo, qui numerat multitudinẽ stellarũ omnibus eis nomina uocans, de quibus nominib. alibi dicit Christus: Nomina uestra scripta sunt in cœlis. Hos itaq; cœlestium influxus rerumq; singularũ proprietates cognoscẽs protoplastes, nomina rebus secũdum earũ quidditates imposuit, sicut scriptum est in Genesi, Quia adduxit Deus cuncta, quæ creauerat coram Adam, ut nominaret illa: & sicut ipse uocauit rem, hoc est nomẽ illius. quæ quidem nomina

propria nomina rerum radij quidam sunt.

mina profectò admirandas in se rerum significatarum continent uires. Omnis itaq; uox significatiua primo significat per influxum harmoniæ cœlestis, secundario per impositionẽ hominis, licet frequentius aliter & aliter per hanc atq; per illam: quando autem in aliqua uoce siue nomine concurrunt utræq; significationes, quæ ab harmonia, & quæ ab hominibus impositæ sunt, tunc geminata uirtute, naturali uidelicet & uoluntaria, nomen illud ad agendum redditur efficacißimum, quoties debitis locis & temporibus & solennitate cum intentione exacta in materiam dispositam, & à natura sua ab illo patibilem fuerit prolatum. Sic legimus apud Philostratum, quòd cum Romæ puella quædam nuptiarum die mortua Apollonio oblata esset, contacta uirgine nomen eius accuratè inquisiuit, quo cognito aliquod occultum pronunciasse, quo puella reuixerit. Erat etiam Romanis in sacrorum ritu obseruatio, ut cum urbem aliquam obsiderent, eius proprium nomen, nomenq; illius numinis in cuius tutela esset urbs illa, diligenter exquirerent, quibus cognitis carmine quodam tunc eius urbis tutelares deos euocarent: urbemq; ipsam habitantesq; deuouerent, atq; sic tandem absentibus diuis deuincerent, sicut canit Vergilius:

Excessêre omnes, adytis arisq; relictis,
Dij quibus imperium hoc steterat. —

Carmen uerò, quo euocabantur numina hostesq; deuouebantur, cũ oppugnatione ciuitas cingeretur, qui nosse uelit, apud Liuium & Macrobium requirat, sed & plura illorum narrat Serenus Samonicus in libris Reconditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq; uirtutibus, & astrictionibus. CAP. LXXI.

VLtra uerborum atque nominum uirtutes, alia quoque maior uirtus reperitur in orationibus complexis à

ueritate

ueritate in eis contenta, quæ maximam uim imprimendi, immutandi, ligandi & stabiliendi habet, adeò ut exagitata magis splendeat, impugnata magis firmetur & consolidetur, quæ ueritatis uirtus non est in uerbis simplicibus, sed in enunciationibus, quibus aliquid affirmatur, aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incantamenta, imprecationes, deprecationes, orationes, inuocationes, obtestationes, adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In componendis itaque carminibus, & orationibus pro attrahenda stellæ aut numinis alicuius uirtute, oportet diligenter considerare quas in se quælibet stella continet uirtutes, effectus & operationes, atque hæc carminibus inserere laudando, extollendo, ampliando, exornando, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere: deprimendo & improbando, quæ solet destruere & impedire: supplicando & obtestando, pro eo quod cupimus adipisci: accusando & detestando, id quod uolumus destrui & impediri, atque ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegantem, ac per articulos certis competentibus numeris, & proportionibus debitè distinctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum, per nomina eiusdem stellæ siue numinis, quibus tale carmen attinet, & per sua mirabilia, siue miracula, per cursus suos & uias suas in sphæra sua, per lumen suum, per nobilitatem regni sui, per gratiam & claritatem, quæ in eo est, per fortes, & mirabiles uirtutes suas, & per horum similia. Quemadmodum apud Apuleium Psyche precatur Cererem: Rogo te, inquiens, per frugiferam tuam dexteram constanter deprecor, per lætiferas meßium ceremonias, per tacita, secreta cistarum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siciliæ sulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & illuminatarum Proserpinæ nuptiarum demeacula, & luminosarum filiæ inuentionum remeacula, & cætera quæ silentio tegit Eleusis, Atticæ sacrarium. Præterea cum multiiugis

stellarum

stellarum nominibus, iubent nos etiam inuocare per nomina intelligentiarum ipsis stellis præsidenitum, de quibus suo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur, quibus nihil in magia naturali est efficacius, si illis debita harmonia cum omni attentione cæteræq; circunstantiæ, quas norunt sapientes, adhibitæ fuerint. Sed ad propositum nostrum reuertamur. Eiusmodi itaque carmina aptè atque ritè ad stellarum normam composita intellectu sensuq; plenißima, uehementi affectu opportunè pronunciata, tum secundum eorum articulorum numerũ & proportionem, atque secundum formam ex articulis resultantem unà, atque per imaginationis impetum uim maximam conspirant in incantante, atque subinde traijciunt in rem incantatam ad illam ligandam, aut dirigendam, quorsum affectus sermonesq; incantantis intenduntur. Instrumentum uerò ipsum incantantium est spiritus quidam purißimus harmonicus, calens, spirans, uiuens, motum, affectum, significatum secum ferens, suis articulis compositus, præditus sensu, ratione denique conceptus: per huius itaque spiritus qualitatem, per cœlestem eius similitudinem, præter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate temporis excellentißimas cœlitùs concipiunt carmina uirtutes, multo quidem sublimiores, & efficaciores quàm spiritus, & uapores ex uita uegetabili, ex herbis, radicibus, gummis, aromatibus, suffitibus, & his similibus exhalantes. Atque ideo solent Magi incantantes res simul afflare, & uerba carminis inhalare, ceu uirtutem ipso spiritu inspirare, ut sit tota animæ uirtus dirigatur in rẽ incantatã ad suscipiendam dictã uirtutẽ dispositã. Atque hic est notãdum, quòd omnis oratio, & scriptura, & uerba, si uerba, sicut per cõsuetos suos numeros & proportiones atq; formã consuetos inducunt motus: ita etiam præter solitum ordinem, & retrogradè prolata, aut scripta ad insolitos mouent effectus.

De incantamentorum mirabili potentia.

CAP. LXXII.

INcantationum itaq; siue carminum tantam ferunt esse potētiam, ut penè omnē naturam posse subuertere credatur, quēadmodū inquit Apuleius, Magico susurramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, uētos unanimes expirari, solem inhiberi, lunam despumari, stellas euelli, diem tolli, noctem teneri. & de eisdem canit Lucanus:

Cessauêre uices rerum, dilataq; longa
Hæsit nocte dies, legi non paruit æther,
Torpuit, & præceps audito carmine mundus.

& paulo antè:

Carmen Thessalidum dura in præcordia fluxit,
Non satis adductus amor. & alibi:
Mens hausti nulla sanie polluta ueneni
Excantata perit. ——

Item Vergilius in Damone:

Carmina uel cœlo possunt deducere lunam.
Carminibus Circe socios mutauit Vlyßis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. &:
Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carmine læsa Ceres sterilem uanescit in herbam,
  Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Illicibus glandes cantataq; uitibus uua
  Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ si uera non essent, non tam arctè statuta pœna legibus sancitum esset contra eos, qui fruges excantassent.

Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem sidera uidi,
  Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, manesq; sepulchris
  Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.

Cum libet, hæc tristi depellit nubila cœlo:
Cum libet, æstiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa se multum iactare uidetur apud Ouidium, cum ait:

Cum uolui ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes redire suos, concussáq; sisto:
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubiláq; induco, uentos abigóq; uocóq;:
Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces,
Viuáq; saxa sua conuulsáq; robora terra,
Et syluas moueo, iubeóq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq; exire sepulcris,
Te quoq; luna trahó.—

Omnes præterea poetæ canunt, & philosophi non negant, posse carminibus miranda multa effici, ut pelli segetes, cogi fulmina, uel imperari, curari morbos, & eiusmodi. Nam & Cato in re rustica contra bestiarum morbos quibusdam utebatur cantionibus, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomonẽ quoq; eiusmodi incantationes calluisse, Iosephus testatur. Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorum doctrinã, humanum corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem, scilicet triginta sex dæmones curari, quorum singuli propriam partem suscipiunt atq; tuentur, quorum nomina patria uoce appellant, quibus inuocatis incantamentis suis uitiatas corporis partes sanitati restituunt.

De uirtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis.

CAP. LXXIII.

Officium uerborũ atq; sermonis est interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationũ secreta depromere, uoluntatemq; pandere loquentis. Scriptura autẽ ipsa ultima mẽtis expreßio est, sermonis uocisq; numerus, collectio, status, finis, cõtinentia & iteratio faciẽs habitũ,

qui unius uocis actu non perficitur. Et *quicquid in mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiã in scriptura est*. Et *sicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur, non etiam scribitur*. Atq; *iccirco iubent magi in quouis opere faciendas imprecationes & inscriptiones, quibus operans suum exprimat affectum, ut si herbam colligat, uel lapillum proferat, ad quem usum id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectum ea fiat; quas quidem imprecationes & inscriptiones etiam* Albertus *in speculo suo non improbat, sine quibus opera nostra non deducerentur in effectum: siquidem dispositio non causat effectum, sed actus dispositionis. Inuenimus quoq; idem præceptorum genus antiquis in usu fuisse, quod uel ipse testatur* Vergilius,*ubi canit:*

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. — *& paulo pòst:*
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modò, & Veneris, dic, uincula necto.

& ibidem:

Limus ut hic durescit, & hæc ut cera liquescit
Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.

De proportione, correspondentia, reductione literarum ad signa cœlestia, & planetas secundum uarias linguas cum tabella hoc indicante.

CAP. LXXIIII.

DEdit Deus *homini mentem atq; sermonem, quæ (ut ait* Mercurius Trismegistus*) eiusdem uirtutis, potentiæ, atq; immortalitatis præmium censentur. Sermonem uerò hominum ipse omnipotens* Deus *sua prouidentia in diuersas linguas diuisit, quæ quidem linguæ iuxta suam diuersitatẽ etiã diuersos, ac proprios receperunt scripturæ characteres, suo quodam certo ordine, numero & figura constantes,*

tes, non fortuito, nec casu, nec fragili hominum arbitrio, sed diuinitus sic dispositos atq; formatos, quo cum cœlestibus atq; ipsis diuinis corporibus uirtutibusq; consentiant. Præ omnibus uerò linguarum notis Hebræorũ scriptura omnium sacratißima est in figuris characterum, punctis uocalium & apicibus accentuum, ueluti in materia, forma & spiritu consistens: in sede Dei, quod cœlũ est, siderũ positione primũ exarata, ad quorũ figuram, ut testantur Hebræorũ magistri, sunt formatæ ipsæ literæ mysteriorum cœlestium plenißimæ, cum per eorum figuram, & formam, & significata, tũ per numeros in illis significatos, tum per earundem uariam colligantiæ harmonia. Vnde secretiores Hebræorũ Mecubales ex literarũ illarũ figura, & characterũ formis, earundemq; signatura, simplicitate, compositione, separatione, tortuositate, directione, defectu, abundantia, maioritate, minoritate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligantia, reuolutione literarũ, & punctorum, & apicũ, ac supputatione numerorũ per literas significatorum omnia explicare promittunt, quomodo à prima causa profecta sunt, & rursus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiuntur Hebræi alphabeti sui literas, uidilicet in duodecim simplices, septẽ duplices, & tres matres, quas tanquã characteres rerum significare dicũt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, uidelicet ignem, aquam, terrã: nã aërem non elementũ, sed uelut elementorũ glutinũ & spiritum habent. His etiã puncta & apices coordinant. Sicut itaq; ex planetarum & signorum aspectibus simul cum elemẽtis opifice spiritu & ueritate omnia producta sunt & producuntur: ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta significatibus constituuntur rerũ omnium nomina, ueluti sacramenta quædam & uehicula rerũ explicatarum, illarum essentiã & uires ubiq; secũ ferentes. Horũ profunda sensa & sacramenta in characteribus illis illorumq; figuris, nu-

Hebræorum scriptura sacratissima.

meris, ſitu, ordine & reuolutione inhærent, ut Origenes idcirco exiſtimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam uim minimè retinere, quia non retineant ſuam naturalem ſignificationem: ſola enim nomina primaria, quæ ſunt rectè impoſita, quia ſignificant naturaliter, actiuitatem habent naturalem: non ſic eſt de his quæ ſignificant ad placitum, quæ actiuitatem non habent, ut ſignificatiua, ſed ut in ſe res quædam naturales. Si qua autem eſt lingua prima, et cauſalis, cuius uerba habent naturalem ſignificationem, hanc cõſtat eſſe Hebraicam, cuius ordinem qui profundè & radicaliter tenuerit, atque illius literas proportionabiliter reuoluere nouerit, cuiuſcunq; idiomatis perfectè inueniendi normam & regulam habebit. Sunt itaq; uigintiduæ literæ fundamentum mundi, & omnium creaturarũ quæ ſunt, & nominantur in eo, & omne dictum, & omne creatum, ex illis ſunt, & ex earum reuolutionibus nomen, & eſſe, & uirtutem ſortiuntur. Oportet autem illarum inueſtigatorem per ſingulas literarũ combinationes tam diu diſcurrere, quouſq; pateat uox Dei, & apertus ſeſe offerat ſacratiſsimarũ literarum textus: hinc enim uoces, & uerba in magicis operibus efficaciã habent, quia illud in quo primum magicam exercet natura, uox eſt Dei. Sed hæc altioris ſpeculationis exiſtunt, quàm ut in hoc libro tractanda ueniant. Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud Hebræos tres matres ſunt uidelicet, ארי Septem duplices, uidelicet, בגכפדרת Reliquæ duodecim uidelicet, הוזחטלמ נסעצקש ſimplices ſunt. Par ratio apud Chaldæos eſt. Ad harum imitationem etiã cæterarũ linguarũ literæ ſignis & planetis atq; elementis ſuo quodã ordine diſtribuũtur. Nam ex Græcis Α Ε Η Ι Ο Υ Ω ſeptem planetis reſpondent, Β Γ Δ Ζ Κ Λ Μ Ν Π Ρ Σ Τ duodecim ſignis zodiaci attribuũtur. Cæteræ quinq; Θ Ξ Φ Χ Ψ quatuor elementa & mũdi ſpiritũ repræſentãt. Apud Latinos uerò hæc eadẽ, ſed alio ordine ſignificãtur. Nã uocales quinq;, A E I O V, atq; I & V conſonã

tes ſe-

ies ſeptem planetis adſcribuntur. Conſonantes uerò B C D F G L M N P R S T præſunt duodecim ſignis: cæteri, ſcilicet K Q X Z quatuor faciunt elementa. H aſpiratio mundi ſpiritum repræſentat. Y, quia Græcus & non Latinus character eſt, & Græcis uerbis ſolum inſeruiens, ſui idiomatis ſequitur naturã. Verùm illud non eſt ignorandum, Hebræas literas compertum à ſapientibus omnium eſſe efficaciſſimas, quia habent ſimilitudinem maximam cum cœleſtibus & mundo. Cæterarũ uerò linguarũ literas tantã efficaciã nõ habere, quia ab illis remotius diſtãt. Harum uerò diſpoſitiones ſequẽs tabella explicabit. Habẽt etiã literæ quæq; ſui ordinis numeros duplices, extenſos uidelicet, qui quotas literarũ ſecundũ ſuum ordinem ſimpliciter exprimunt, atq; collectos, qui præcedentiũ omnium literarum numeros ſecum recolligunt: deinde etiam numeros integrales qui ex literarum nominibus iuxta uarios numerandi modos reſultant. Quorum numerorũ uires qui cognouerit, poterit in unaquaq; lingua per ſuas literas admiranda elicere myſteria, pariterq; & præteritorum & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt inſuper & alia literarũ cum numeris myſterioſa coniugia, ſed de his omnibus in ſequentibus libris abundè diſſerentes, huic priori libro hic finem imponemus.

♈	ה	[illegible]	B	B
♉	ו	[illegible]	Γ	C
♊	ח	[illegible]	Δ	D
♋	ט	[illegible]	Z	F
♌	ל	[illegible]	K	G
♍	מ	[illegible]	Λ	L
♎	נ	[illegible]	M	M
♏	ס	[illegible]	N	N
♐	ע	[illegible]	Π	P
♑	צ	[illegible]	P	R
♒	ק	[illegible]	G	S
♓	ש		T	T
♄	ב	[illegible]	Λ	A
♃	ג	[illegible]	Є	E
♂	ד	[illegible]	H	I
☉	כ	[illegible]	I	O
♀	פ	[illegible]	O	V
☿	ר		Y	I conso.
☽	ת	[illegible]	ω	V conso.
Terre	א	[illegible]	Θ	K
Aqua	ד	O	Ξ	Q
Aer			Φ	X
Ignis	ר	[illegible]	X	Z
Spiritus			Ψ	H

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO, Hermanno ab Vuyda, Principi electori, Vuestphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesz-heim, S. D.

EN nūc (Princeps illustrissime amplissimeq́ præsul) reliquos occultioris philosophiæ siue magiæ libellos, quos nuper me editurū fuisse, quādo priorē illorū in lucē dedi, tuæ magnidecētiæ promiserā: sed repētina fermè et inopinata Diuæ Margarethæ Austriacæ principis meæ obitus superueniēs, ab illo edendi studio tūc me retardauit. Deinde quo minus ederentur, obstitit nonnullorū rostratorū sycophantarū, atq́ scholasticorū aliquod sophistarū improbitas, ob editā de Vanitate scientiarū & excellentia uerbi Dei declamationem, sine intermissione cōtra me sæuientiū & acerba odij, inuidiæ, liuoris & calumniarū cōtinuatione cōtra me certantiū, quorū alij elato supercilio, plenis buccis, declamatoria uoce in tēplis apud promiscuū populū me impietatis traducebāt: alij angularib. susurramētis per singulas domos uicatim imperitorū aures mea infamia cōplebāt: alij per publica et priuata cōciliabula, Pōtifices et principes ipsumq́ Cæsarē cōtra me instigabāt. Hinc hæsitare cœpi, essē ne residuos hos libellos editurus, quū subdubitarē hoc ipso me maiorib. obijcere calūnijs, et ueluti ex fumo in flāmam conijcere, timorq́ quidam rusticus inuasit, ne illos edendo tibi

do tibi molestus plus quàm officiosus uiderer, ac etiam tuæ sublimitati zoilorũ illorũ conflarẽ inuidiam, pariterq́ detrahentium linguis te obijcerem. Quæ omnia cùm me uaria desperatione perturbarent, hæsitationem meam tua intelligentiæ perspicacitas, exacta discretio, candor iudicij, sine superstitione religio, cæteræq́ in te notissimæ uirtutes, & maior omni exceptione autoritas atque integritas, quæ obtrectantium linguas facile continere, atq; etiam refrenare possent, excusso timore erexerunt impuleruntq́ id rursum audentius aggredi, quod iam propè ex desperatione deserueram. Accipe igitur nunc (Princeps illustrissime) bono animo hunc secundum occultioris philosophiæ librum, in quo cœlestis magiæ mysteria intimamus, patefactis omnibus atq; monstratis quæ de ijs perita rerum prodit antiquitas, quæq́ ad noticiam nostram peruenerunt, quo studiosis & horum arcanorum curiosis post naturaliũ uirium ostensionem, etiam cœlestis magiæ arcana (hactenus neglecta, & parum iusta noticia à posteris apprehensa) nunc tuo auspicio per eos proponantur: è quibus quotusquisq; posthac profecerit, aut aliquid fructus excerpserit, tibi referat adscribatq́ gratiam, qui huius editionis occasio fuisti: quodq́ foribus patefactis hæc è uinculis emitterentur, facultatem præstitisti. Vale.

HENRI-

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE Philosophia, siue de magia,

LIBER II.

De necessitate Mathematicarum disciplinarum, atq; de mirandis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. CAP. I.

M*Athematicæ disciplinæ ad magiam tam sunt necessariæ atq; cognatæ, ut qui hanc absq; illis profiteatur, is tota aberret uia, frustráq; laboret, minimeq; desideratum adsequatur effectum. quæcunq; enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturalibus uirtutibus, omnia hæc numero, pondere, mensura, harmonia, motu & lumine fiunt atq; regũtur: & omnes res quas uidemus in istis inferioribus, habent radicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam absque naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis disciplinis, opera naturalibus similia produci possunt, ut inquit* Plato, *res non quidem ueritatis & diuinitatis particeps, sed simulacra quædam subijpsis cognata, ut corpora euntia, uel loquentia, quæ tamen carent uirtute animali, quales fuerunt, quæ apud antiquos* Dædali *simulacra, &* αὐτόματα *appellata sunt, & quorum* Aristoteles *meminit,* Vulcani *&* Dædali *tripodes seipsos mouentes, quos sponte sua in certamen prodijsse narrat* Homerus: *& quos legimus in* Hiarbæ Gymnosophistæ *conuiuio seipsos motasse, aureasq; statuas pincernarum, & structorum operã conuiuis præstasse. Leguntur etiam statuæ* Mercurij *quæ loquebantur, & colũba* Architæ *quæ lignea uolabat: & quæ narrat* Caßiodorus Boethij *miracula,* Diomedẽ *in ære*

buccinantem, æneũ anguem insibilantem, simulatas aues cantilenæ dulcedinem emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunq; ex Geometria, & Optica prodeunt simulacrorum miracula, de quibus in prioribus, ubi de elemento aeris locuti fuimus, fecimus mentionem. Sic fiunt specula, alia cõcaua, alia columnaria, facientia rerum simulacra in aere, remotis extra se spacijs uelut umbras uideri, cuiusmodi Apollonius, et Vitellius in suis libris de Perspectiua & speculis docuêre. & legimus Magnum Pompeiũ speculum quoddam inter spolia ex oriente Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiunt specula quædam tralucida, quæ certis quibusdã herbarum succis infecta, artificialiq; lumine irradiata, totum circumuicinum aerem mirabilibus implent phantasmatibus. Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucente sole omnia quæcũq; illius radijs illustrãtur, per remota plurium miliariũ spacia euidentißimè cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis, & matheseos, cognitisq; medijs scientijs ex his utrisq; existentibus, Arithmetica, Musica, Geometria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mẽsuris, proportionibus, articulis & iuncturis scientiæ sunt: cognitisq; etiam mechanicis, artibus ex illis resultantibus, quid mirum si supra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentißimi quiq; & scientißimi ualde admirentur. Nónne in hunc diem uestigia extant antiquorum operum, puta Herculis & Alexandri columnæ, portæ Caspiæ ex ære cõflatæ, & ferreis trabibus obseratæ, ut nullo ingenio, nec arte elidi poßint? & Iulij Cæsaris Romæ iuxta Vaticanũ erecta pyramis, & in medio mari extructi arte mõtes & arces saxorumq; moles, cuiusmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte congestas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas ualles, & actos in planum montes, perfossa saxa, adaperta mari promontoria, excauata terræ uiscera, diducta flumina, iuncta maribus

Speculorum mira artificia.

maria,

maria, coercita æquora, scrutataq; maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas nouas insulas, rursusq; alias restitutas continenti: quæ omnia etsi cum natura ipsa pugnare uideantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum uestigia, cuiusmodi uulgus dæmonum opera fuisse fabulatur, cum eorum artes atq; artifices à memoria perierint, nec sint qui curent ea intelligere atq; scrutari. Ideóq; mirandum spectaculum aliquod uidentes, cæcutientes intellectu, effectũ omnem in dæmones reijciũt, aut miracula putant, quæ aut naturalium, aut mathematicarum disciplinarum sunt opera. Vt si quis ignoret uirtutem magnetis, uideatq; graue ferrum sursum ferri, aut in aera suspendi, sicut olim Mercurij idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur suspensum, hoc attestante uersiculo:

Ferreus in medijs uolitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nónne protinus dicet, quoniam dæmonum opus est? si uerò cognouerit uirtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, & nullus superer it scrupulus illud esse opus naturæ. Atq; hic uos scire conuenit, quòd sicut per res naturales uirtutes colligimus naturales: ita per res abstractas mathematicas & cœlestes, uirtutes suscipimus cœlestes, puta motum, uitam, sensum, sermonem, præsagium & diuinationem: etiam in materia minus disposita, ut quæ non natura, sed arte sola fabricata sit: & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes, & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite æneo sub ortu Saturni conflato, quod humanis uocibus loqui perhibent. Qui uerò eligere nouerit materiam dispositam, & patiendi paratißimam, agensq; fortißimum, hic indubios potentioresq; producet effectus. Est enim Pythagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Physicis,

ficis, ita esse actualiora, & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem mathematicæ, numeros, ut sunt formaliores, ita etiam esse actualiores, quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malum, non solum ethnicorum philosophi, sed etiā Hebræorum, ac Christianorum attribuunt theologi.

De numeris, eorundemq; potentia & uirtute. CAP. II.

INquit Seuerinus Boethius: Omnia quæcunq; à primæua rerum natura constructa sunt, numerorum uidentur ratione formata. hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorū multitudo mutuata est, hinc temporum uices, hinc motus astrorum, & cœli conuersio, omniumq; status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaq; numeri magnarum sublimiumq; uirtutum potentes. Neque enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantæ uirtutes occultæ, licet manifestarum operationum, esse in ipsis numeris multo quidem maiores occultiores, mirabiliores atq; efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantijs immixti, denique maximam & simplicißimā habentes cum ideis in mente diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacißimas uires sortiuntur: quamobrem etiam ad dæmoniaca & diuina munera consequenda plurimū ualent, plusq; possunt, quemadmodū in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquod elementale multum ualent atq; possunt. Rursus omnia quæ sunt atq; fiunt, certis numeris subsistunt, uirtutemq; sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisq; motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atq; uoces per numeros, eorumq; proportionē uim habent atq; constant, proportionesq; ex numeris ortæ, per lineas & puncta constituūt characteres & figuras: & hi sunt proprij operibus magicis, medio existente

Omnia certis constant numeris.

existente inter utrosq; appropriato per declinationem ad extrema, ut in usu literarum. Deniq; omnes species naturalium & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris astringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit, quo cuncta constant, distribuitq; singulis singulas uirtutes. & Proclus ait, Numerus semper existit: alius tamen in uoce, alius in earũ proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistius uerò & Boethius & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, ut neminem absq; illis posse rectè philosophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili siue uocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academici & Augustinus noster nihil curant: sed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationalem uocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atq; cœlestibus. Per illum habetur uia ad omnia scibilia indaganda & intelligenda. Per illum habetur proximus accessus ad prophetiam naturalem: atq; ipse abbas Ioachim in prophetijs suis alia uia quàm per numeros formales non processit.

Quantas uirtutes numeri possideant in rebus cùm naturalibus tum transnaturalibus. CAP. III.

IN numeris itaq; mirandam latére efficaciam & uirtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modò splendidissimi philosophi unanimiter docent, sed etiam doctores catholici: præ cæteris Hieronymus, Augustinus, Origenes, Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Athanasius, Basilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alij confirmant. Hinc Hilarius in commentarijs super Psalmos, testatur septuaginta seniores secundum numerorum efficaciam psalmos in ordinem redegisse. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorum uirtutibus singularem librũ composuit. Cæterũ nunc in natura

quantas

Pentaphylli herbæ uirtutes.

quantas uirtutes poßident numeri, patet in herba quæ pentaphyllon, hoc est, quinquefoliũ dicitur. hæc enim uirtute quinarij resistit uenenis, pellit dæmonia, confert expiationi: atque eius foliũ bis quotidie unum uino sumptum, curat ephemerã: tria, tertianã: quatuor, quartanã. Similiter seminis heliotropij grana quatuor pota, quartanis: tria uerò, tertianis prodesse dicuntur. Simili modo uerbenaca febribus in uino mederi fertur, si in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto incisa fuerit. Serpens si semel calamo percutiatur, interit: si secundario, confirmatur. Hæc & eiusmodi plura apud uarios autores testificata leguntur. Vnde autẽ hæc fiant, causam certè habẽt, quæ est ipsa uaria uariorũ numerorũ ad se inuicẽ proportio. Mirũ quoq; de septenario experimentũ, quòd masculus omnis septimus absq; fœmella intermedia natus, uim habet curandi scrophulas solo tactu uel uerbo. Similiter filia quæq; septima nata, miro modo partũ adiuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, sed formalis ratio, quæ est in numero. Illudq; quod suprà diximus, semper mente teneatur, non in uocalibus & mercatorijs numeris has uires esse, sed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc Dei & naturæ sacramenta distincta atq; contenta. Quicunq; autẽ nouerit numeros uocales & naturales cũ diuinis coniungere, & eandẽ consonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia, & etiam cognoscere. Pythagorici etiã multa sese prognosticare profitebantur per numeros nominũ, in quibus profectò nisi magnũ aliquod latêret mysterium, non dixisset Ioannes in Apocalypsi: Qui habet intellectũ, computet numerũ nominis bestiæ, qui est numerus hominis: & hic modus computandi, penes Hebræos & Caballistas celeberrimus est, sicut infrà ostendemus. Sed illud sciendum est, quòd numeri simplices significant res diuinas: denarij, cœlestes: centenarij, terrestres: millenarij, quæ futuri sunt seculi. Præterea cũ partes animi secundũ Arithmeticam

Septenarij mirum experimentum.

In numeris hic quid considerandum.

Numerorum significatio.

ticam mediocritatem, propter identitatē seu excessuum æqualitatem inuicem copulantur: corpus uerò, cuius partes magnitudinibus differunt, secundum Geometricam mediocritatē compositum sit: animal uerò ipsum, ex utroq;, anima scilicet & corpore, secundum eam quæ harmoniæ conuenit, mediocritatē constet: hinc est quòd numeri plurimū operātur in animā, figuræ in corpora, concentus autem in ipsum animal.

De unitate, & eius scala. CAP. IIII.

NVnc particulatim de numeris ipsis determinemus: quia uerò numerus nihil aliud est quàm unitatis repetitio, primò ipsum unitatem consideremus. Vnitas enim omnē numerū simplicissimè penetrat, omniumq; numerorū communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se unicè coniunctum continet, multitudinis omnis insors, semper eadem & immutabilis: unde etiā in seipsam multiplicata, nihil producit nisi seipsam: indiuisibilis est, partium omnium expers: quòd si diuidi aliquando fingatur, non secatur, sed multiplicatur, scilicet in unitates: nulla tamen harum unitatum maior, uel minor est tota unitate, quemadmodum pars minor est toto: multiplicatur itaq; non in partes, sed in seipsam: ideoq; hanc alij concordiam, alij pietatem, alij amicitiam nuncupauēre, quòd ita nectatur, ut ut non secetur in partes: sed & Martianus ex Aristotelis sententia, Cupidinē asserit nominatam, ex eo quòd unum solū ipsa sit, & se queri semper uelit, & ultrà nihil habeat, sed expers totius elationis aut copulæ, in se proprias detorquet ardores. Vnū itaque omnium rerum principium est & finis, neq; ipsum principium aut finem habens: nihil uno prius est, nihil uno posterius. Vnum omniū rerū principiū est, & usq; ad unum omnia sunt, & ultra ipsum nihil est, & omnia quæ sunt, unū ipsum desiderant: quia omnia ab uno processerant, & ut sint eadem omnia, ab illo uno participare necesse est: & sicut omnia ab uno

Vnitatis nomina.

Vnitatis excellentia.

uno in multa processerunt, sic cuncta quæ ad illud unum à quo processerunt, redire conantur, necesse est exuere multitudinem. Vnum igitur ad summum refertur Deum, qui cum ipse sit unus & innumerabilis, innumeras tamen res de se creat, & intra se continet. Vnus itaq; est Deus, unius Dei unus mundus, unius mundi unus sol, unus quoq; in mundo phœnix, rex unus in apibus, dux unus in gregibus: in armentis rector unus, & grues unam sequuntur, & multa alia animantia unitatem uenerantur. Inter membra corporis, unum est principium, à quo reliqua reguntur, siue id sit caput, siue (ut alij uolunt) cor. Vnum est elementum uincens, & omnia penetrans, ignis. Vna res est à Deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in cœlis est, ipsa est actu animalis, uegetalis & mineralis, ubiq; reperta, à paucißimis cognita, à nullis suo proprio nomine expressa: sed innumeris figuris & ænigmatibus uelata, sine qua neq; alchymia, neq; naturalis magia, suum completum possunt attingere finem. Ab uno homine Adamo, omnes producti sunt: ab uno illo omnes mortui sunt. ab uno IESV CHRISTO rursus regenerati sunt: & quod ait Paulus, Vnus Dominus, una fides, unum baptisma. Vnus Deus & pater omnium, unus mediator Dei & hominum. unus altißimus creator qui super omnes, per omnia & in omnibus nobis. unus enim pater Deus, à quo omnia, & nos in illo: unus Deus IESVS Christus, per quem omnia, & nos per ipsum: unus Deus spiritus sanctus, in quem omnia, & nos in ipsum.

Scala

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetypo.	י Iod	*Vna diuina eſſentia, fons omnis uirtutis & poteſtatis, eiusq; nomen unica ſimpliciſsima litera expreſſum.*
In mundo Intellectuali.	Anima mundi.	*Vna ſuprema intelligentia, prima creatura, fons uitarum.*
In mundo cœleſti.	Sol.	*Vnus rex ſtellarum, fons lucis.*
In mundo elementali.	Lapis philoſophorum.	*Vnum ſubiectum & inſtrumentum omnium uirtutum naturalium & tranſnaturalium.*
In minore mundo.	Cor.	*Vnum primum uiuens, & ultimum moriens.*
In mundo infernali.	Lucifer.	*Vnus princeps rebellionis angelorũ & tenebrarum.*

De dualitate, & eius ſcala.

CAP. V.

Binarius primus numerus eſt, quia prima multitudo eſt, à nullo poteſt numero metiri præterquam à ſola unitate omnium numerorum menſura communi: non eſt compoſitus ex numeris, ſed ex ſola unitate una & una coordinatus: nec dicitur numerus incompoſitus, ſed magis propriè, nõ compoſitus: ternarius autem primus numerus incompoſitus dicitur: binarius autem primum unitatis germen & prima procreatio: hinc Geneſis *dicitur, &* Iuno*, & opinabilis corporatio, motusq; primi probamentum, primaq; forma paritatis: Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, ideoq; iuſticiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eo quòd duobus gaudeat pariter ponderatis: diciturq; numerus ſcientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amo-*

Binarij appellationes.

ris, nuptiarum & societatis, sicut dictũ est à Domino: Erunt duo in carne una. & Ecclesiasticus ait: Melius duos esse simul quàm unum: habent enim emolumentum suæ societatis: si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, quia cũ ceciderit, non habet sublevantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? & si quispiam præualeat contra unum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubij & sexus, duo enim sunt sexus, masculinus & fœmineus: & columbæ bina oua pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo fœminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; participans, principium diuisionis, multitudinis & distinctionis, & significat materiam. Dicitur aliquando hic etiã numerus discordiæ & confusionis, infortunij & immunditiæ. unde diuus Hieronymus contra Iouinianum inquit, quòd ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictũ, Et uidit Deus quoniam bonum: quia binarius numerus sit malus. Hinc est etiam, quare iusserit Deus omnia animalia immunda in arcam bina ingredi: quia binarius (ut dixi) numerus immunditiæ est, estq; in auspicijs infelicissimus, præsertim si res illa à quibus auspicium capitur, Saturniæ sint uel Martiæ: nam hæ duæ infortunæ numerantur ab astrologis. Fertur etiam binarium adferre occursacula umbrarum, terriculamenta laruarum, nocumenta malorum spirituum his qui nocte iter faciunt. Pythagoras (ut Eusebius refert) unitatem Deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem uerò dæmonem ac malum, in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binarium non esse numerum, sed confusionem quandam unitatum. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos unitatem Apollinem nuncupare: diada litem & audaciam: triada iusticiam, quæ est summa perfectio, neq; tamen uacat multis mysterijs. Hinc duæ tabulæ legis in Sina, duo cherubin respicientes in propitiatorium apud Mosen, duæ oliuæ stillantes oleum apud Zachariam, duæ naturæ in Christo, diuina & humana: hinc

duæ

duas Dei apparitiones, uidelicet facies & posteriora, uidit Moses: item duo testamenta, duo præcepta charitatis, duæ primæ dignitates, duo primi populi, duo genera dæmonum, boni & mali, duæ creaturæ intellectuales, angelus & anima, duo luminaria magna, duo solstitia, duo æquinoctia, duo poli, duo elementa producentia animam uiuentem, terra & aqua.

SCALA BINARII.

In Archetypo.	יה Iah אל El		*Nomina Dei duarum literarum.*
In mundo intellectuali.	Angelus	Anima	*Duæ substantiæ intelligibiles.*
In mundo cœlesti.	Sol	Luna.	*Duo luminaria magna.*
In mundo elementali.	Terra	Aqua	*Duo elementa producentia animam uiuentem.*
In minore mundo.	Cor	Cerebrum	*Duæ principalet sedes animæ.*
In mundo infernali.	Beemoth Fletus.	Leuiathan Stridor dentium.	*Duo duces dæmoniorum.* *Duo quæ comminatur Christus damnatis.*

De Triade, & eius scala. CAP. VI.

TErnarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres enim sunt personæ in Deo, tres sunt uirtutes theologales in religione. Hinc est quòd ad ceremonias Deorum & religionis plurimum hic numerus confert, ut cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Virgilius:

—Numero Deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebantur eo in sanctificationibus & purificationibus, unde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit unda.

Estq; etiam ligationibus aptißimus. hinc illud Vergilij:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco.— Et paulo post:
Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto.

Et de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Plinium, Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc affectus adiuuati. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progreßio, unde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quòd corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cœlo, illum quasi legem uocat, secundum quam omnia disponuntur. Tribus enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. tribus (ut Trismegistus ait) perficitur mundus, hemarmene, neceßitate & ordine: hoc est, conuentione causarum adinuicem, quam pleriq; fatum dicunt, & executione ad fœtum, ac fœturæ debita distributione. Tota temporis mensura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præsenti, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne corpus, longitudine, latitudine, craßitudine. Tres symphonias continet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria quoq; sunt animarum genera, uegetatiua, sensitiua & intellectualis: atq; hanc rationis, iracundiæ, cupiditatisq; distributicatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à Deo disponitur mundus, numero, pondere & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & unitas fabricatori Deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt, Oromasim,

[Margin: In rebus tria quæ sunt.]

[Margin: Ternarius idealibus formis deputatus.]

Oromasim, Mitrim, Araminim: hoc est, Deum, mentem, & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribunntur tres rerum productarum enneades, uidelicet supercœlestium, in nouem intelligentiarum ordines: cœlestium, in nouem orbes: inferiorum, in nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti septem, omnes musicæ proportiones includũtur, ut Plato & Proclus longa serie disserunt: habetq; ternarius in harmonia diapente, gratiam uocis quintæ. Iamq; etiã in intelligentijs tres sunt angelicorum spirituum hierachiæ. Tres sunt intellectualium creaturarum potentiæ, memoria, mens & uoluntas. Tres sunt ordines beatorum, uidelicet martyrum, confessorum, innocentum. Tres sunt cœlestium signorum quaterniones, uidelicet fixorum, mobilium, communium: similiter & domorum, uidelicet cardinum, succedentium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas, gratiæ: tres apud inferos, parcæ: tres iudices, tresq; furiæ, tricepsq; cerberus. Legimus etiam, Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora Dianæ. Tres personæ in supersubstantiali diuinitate. Tria tempora, naturæ, legis & gratiæ. Tres theologicæ uirtutes, spes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in uentre piscis: totidem Christus in sepulchro.

SCALA TERNARII.

In Archetypo	*Pater*	שדי *Sadai Filius*	*Spiritus sanctus.*	*Nomē dei triũ literarum. Tres personæ in diuinis*
In mundo intellectuali	*Suprema* *Innocentes*	*Me a* *Martyres*	*Infima* *Confessores*	*Tres hierarchiæ angelorũ. Tres gradus beatorum.*
In mundo cœlesti	*Mobilia* *Cardines* *Diurnus*	*Fixa* *Succedentes* *Nocturnus*	*Communia* *Cadentes* *Particeps*	*Tres quaterniones signorum. Tres quaterniones domorum. Tres domini triplicitatum.*
In mundo elementali	*Simplicia*	*Composita*	*Decomposita*	*Tres gradus elementorum.*
In minore mundo	*Caput, in quo uiget intellectus respondens mundo intellectuali.*	*Pectus, ubi cor, sedes uitæ, respondēs mũdo cœlesti.*	*Venter, ubi genitiua uirtus membraq́; genitalia, respondēs mundo elementali.*	*Tres partes respondentes triplici mundo.*
In mundo infernali	*Alecto* *Minos* *Malefici*	*Megera* *Aeacus* *Apostatæ*	*Tisiphone* *Radamanthus* *Infideles*	*Tres furiæ infernales. Tres iudices infernales. Tres gradus damnatorum.*

De Quaternario, & eius scala. CAP. VII.

QVaternarium numerum Pythagorici Tetractyn *appellant, ipsumq́; omnibus numerorum uirtutibus præferunt, quia ipse fundamentum & radix omniũ aliorum numerorum, unde & omnia fundamenta tam in artificialibus, quàm in naturalibus & diuinis quadrata sunt, ut infrà ostendemus: significatq́; soliditatem, quæ per figurã quadrariam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadratus planus primus, qui constat duabus proportionibus, quarum*

rum prior est unius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: nasciturq; gemina processione & proportione, uidelicet unius ad unum & duorum ad duo, ab unitate incipiens, in quaternitate desinens: quæ proportiones in eo differunt, quòd iuxta arithmeticam sunt sibi inæquales: iuxta geometricam uerò æquales. Itaq; quadratus Deo patri adscribitur, quin & totius trinitatis mysterium complectitur. nam ipsius simpla proportione, prima scilicet unius ad unum, unitas paternæ substantiæ significatur, ex qua unus procedit filius, illi æqualis: altera autem processione, etiam simpla, uidelicet duorum ad duo, notatur secunda processione ex utroq; spiritus sanctus, ut sic sit æqualis patri filius, processione prima: æqualis utriq; spiritus sanctus, processione secunda. Hinc superexcelsum Deo diuinæq; trinitatis nomen tetragrammaton est, scilicet Iod, He & Vau, He: ubi asperatio He, spiritus ab utroq; processionem denotat. ipsa enim He duplicata, utranq; syllabam totumq; nomē terminat: pronunciatur autem Ioua, ut aliqui uolunt, unde gentium ille Iouis, quem & ueteres quatuor auribus pingebant. Vnde quaternarius est fons & caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipsum perpetuum naturæ fontem. quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendens, descendens, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cœlo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cœli, & imum cœli. Quatuor sunt sub cœlo elementa, scilicet ignis, aer, undaq;, tellus: secundum hæc, quatuor in cœlo triplicitates: quatuor sub cœlo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum: ab his quatuor humores, sanguis, phlegma, cholera, melancholia. Itē annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt uer, æstas, autumnus & hyems: similiter aer in Eurum, Zephyrum, Austrum & Boream diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradisi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnē implet scientiā: primo omnem numerorum simplicē progressum quatuor im-

plet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parem, & primum imparem in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiam uocis quartæ: item tetrachordum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos concentus inuenit, omnemq; musicæ harmoniam continet, nam dupla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitertia, diapason, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisq; cōsonantia inter quaternarij limites arcetur. Totam etiam mathematicam quatuor terminis complectitur, scilicet puncto, linea, planitie & profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit, scilicet substantia, qualitate, quantitate & motu. Omnē etiā physicā implet, in qua sunt naturæ uirtus seminaria, naturalis pullulatio, adolens forma, & compositum. Quatuor etiam terminis metaphysica complectitur, scilicet esse, essentia, uirtute & actione. Complectitur moralem philosophiam quatuor uirtutibus, scilicet prudentia, iusticia, fortitudine & temperantia. Habet etiam uim iusticiæ. hinc quadruplex lex, scilicet prouidentiæ, à Deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cœlo: prudentiæ, ab homine. Quatuor insuper iudiciariæ potētiæ in rebus existentibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio, sensus. Multam quoq; & maximam in mysterijs uim habet: hinc Pythagorici ipsum quaternarium iureiurando testabantur, tanquam summum, quo fides nitatur, et credulitas firmari poßit: hinc dictum Pythagoricum iusiurandum, quod in his uersibus sic expreßit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,
Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à totidem euangelistis per uiuersam ecclesiam recepta. Hebræi præcipuum Dei nomen quatuor literis scriptum acceperunt. Similiter Aegyptij, Arabes, Persæ, Magi, Mahumetistæ, Græci, Tusci, Latini, tantum quatuor literis nomen Dei scribunt: ita,

ſcilicet Theut, alla, ſire, orſi, abgdi, θεὸς, eſar, Deus. Hinc Lacedæmonij ſummum Iouem quatuor auribus depingere ſolebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoq; ſunt diuini furoris ſpecies, à ſingulis numinibus procedentes, ſcilicet à muſis, Dionyſio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta uidit quatuor animalia iuxta fluuium Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielem, quatuor animalia magna aſcendebant de mari, & pugnabant quatuor uenti. Item in Apocalypſi, quatuor animalia plena oculis antè & retrò, ſtabant in circuitu ſedis Dei: & quatuor angeli, quibus datum eſt nocere terræ & mari, ſtabant ſuper quatuor angulos terræ, tenentes quatuor uentos ne flarent ſuper terram, neq; ſuper mare, neq; in ullam arborem.

plet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parem, & primum imparem in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiam uocis quartæ: item tetrachordum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos concentus inuenit, omnemq; musicæ harmoniam continet, nam dupla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitertia, diapason, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisq; cōsonantia inter quaternarij limites arcetur. Totam etiam mathematicam quatuor terminis complectitur, scilicet puncto, linea, planitie & profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit, scilicet substantia, qualitate, quantitate & motu. Omnē etiā physicā implet, in qua sunt naturæ uirtus seminaria, naturalis pullulatio, adolens forma, & compositum. Quatuor etiam terminis metaphysica complectitur, scilicet esse, essentia, uirtute & actione. Complectitur moralem philosophiam quatuor uirtutibus, scilicet prudentia, iusticia, fortitudine & temperantia. Habet etiam uim iusticiæ. hinc quadruplex lex, scilicet prouidentiæ, à Deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cœlo: prudentiæ, ab homine. Quatuor insuper iudiciariæ potētiæ in rebus existentibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio, sensus. Multam quoq; & maximam in mysterijs uim habet: hinc Pythagorici ipsum quaternarium iureiurando testabantur, tanquam summum, quo fides nitatur, et credulitas firmari poßit: hinc dictum Pythagoricum iusiurandum, quod in his uersibus sic expreßit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,
Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à totidem euangelistis per uiuersam ecclesiam recepta. Hebræi præcipuum Dei nomen quatuor literis scriptum acceperunt. Similiter Aegyptij, Arabes, Persæ, Magi, Mahumetistæ, Græci, Tusci, Latini, tantum quatuor literis nomen Dei scribunt: ita,

scilicet

ſcilicet Theut,*alla,ſire,orſi,abgdi,θεὸς,eſar*,Deus.Hinc Lacedæmonij *ſummum* Iouem *quatuor auribus depingere ſolebant*.Hinc *apud* Orphicam *theologiam,fertur* Neptunus *quadriiuges currus impellere*. Quatuor *quoq; ſunt diuini furoris ſpecies,à ſingulis numinibus procedentes,ſcilicet à muſis*,Dionyſio,Apolline *&* Venere. Item Ezechiel *propheta uidit quatuor animalia iuxta fluuium* Chobar, *& quatuor* Cherubim *in quatuor rotis*.Item *apud* Danielem, *quatuor animalia magna aſcendebant de mari, & pugnabant quatuor uenti*. Item *in* Apocalypſi, *quatuor animalia plena oculis antè & retrò, ſtabant in circuitu ſedis* Dei:*& quatuor angeli,quibus datum eſt nocere terræ & mari,ſtabant ſuper quatuor angulos terræ, tenentes quatuor uentos ne flarent ſuper terram,neq; ſuper mare,neq; in ullam arborem.*

SCALA QVATERNARII AD QVAtuor elementorum correspondentiam.

Nomen dei quadriliterum.	יהוה				*In mundo archetypo unde lex prouidêtiæ*
Quatuor triplicitates siue hierarchiæ intelligibiles.	*Seraphim* *Cherubim* *Throni*	*Dominationes* *Potestates* *Virtutes*	*Principatus* *Archangeli* *Angeli*	*Innocētes* *Martyres* *Confessores*	*In mundo intellectuali, unde lex fatalis.*
Quatuor angeli præsidentes cardinibus cœli.	מכאל *Michael*	רפאל *Raphael*	גבריאל *Gabriel*	אוריאל *Vriel*	
Quatuor præfecti elementorū.	שרת *Seraph*	כרוב *Cherub*	תרשיש *Tharsis*	אריאל *Ariel*	
Quatuor animalia sanctitatis.	*Leo*	*Aquila*	*Homo*	*Vitulus*	
Quatuor triplicitates tribuum Israel.	*Dan* *Asser* *Nephthalim*	*Iehuda* *Isachar* *Zabulon*	*Manasse* *Beniamin* *Ephraim*	*Ruben* *Simeon* *Gad*	
Quatuor triplicitates apostolicæ	*Matthias* *Petrus* *Iacobus maior*	*Symon* *Bartholomæus* *Matthæus*	*Ioannes* *Philippus* *Iacobus minor*	*Thadæus* *Andreas* *Thomas*	
Quatuor euangelistæ.	*Marcus*	*Ioannes*	*Matthæus*	*Lucas*	*In mundo cœlesti à quo lex naturæ*
Quatuor triplicitates signorū.	*Aries* *Leo* *Sagittarius*	*Gemini* *Libra* *Aquarius*	*Cancer* *Scorpius* *Pisces*	*Taurus* *Virgo* *Capricornus*	

Stellæ & planetæ ad elementa relati.	Mars & Sol	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	Stellæ fixæ & Luna	
Quatuor qualitates cœlestium elementorum.	Lumen	Diaphanũ	Agilitas	Sodalitas	
Quatuor elemẽta.	אש Ignis	רוח Aer	מים Aqua	עפר Terra	In mũdo elementali ubi lex generationis & corruptionis.
Quatuor qualitates	Calidum	Humidum	Frigidum	Siccum	
Quatuor tempora.	Aestas	Ver	Hyems	Autumnus	
Quatuor cardines orbis	Oriens	Occidens	Septentrio	Meridies	
Quatuor mixtorum genera perfecta.	Animalia	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia.	Progreßiua	Volatilia	Natantia	Reptilia	
Quæ respondent elementis in plãtis.	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quæ in metallis.	Aurum et ferrum	Cuprum & stannum	Argentum uiuum	Plumbum & argentum	
Quæ in lapidibus.	Lucentes & ardentes	Leues & transparẽtes	Clari & congelati	Graues et opaci	
Quatuor hominis elementa.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In minore mũdo scilicet homine, à quo lex prudentia

Quatuor potentiæ animæ.	*Intellectus*	*Ratio*	*Phantasia*	*Sensus*	
Quatuor iudiciariæ potestates.	*Fides*	*Scientia*	*Opinio*	*Experimētum*	
Quatuor uirtutes morales.	*Iusticia*	*Temperantia*	*Prudentia*	*Fortitudo*	
Sensus respondentes elementis.	*Visus*	*Auditus*	*Gustus & olfactus*	*Tactus*	
Quatuor humani corporis elementa.	*Spiritus*	*Caro*	*Humores*	*Ossa*	
Quadruplex spiritus.	Animalis	*Vitalis*	*Gignitiuus*	*Naturalis*	
Quatuor humores.	*Cholera*	*Sanguis*	*Pituita*	*Melancholia*	
Quatuor complexionum mores.	*Impetus*	Alacritas	*Inertia*	*Tarditas*	
Quatuor principes dæmoniorum nocentes in elementis.	סמאל *Samael*	עזאזל *Azazel*	עזאל *Azael*	מהזאל *Mahazael*	*In mūdo infernali ubi lex iræ & punitionis.*
Quatuor flumina inferna.	*Phlegeton*	*Cocytus*	*Styx*	*Acheron*	
Quatuor principes dæmoniorum super quatuor angelos orbis.	*Oriens*	*Paymon*	*Egyn*	Amaymon	

De

De quinario, & eius scala.
CAP. VIII.

QVinarius numerus haud paruæ est potentiæ: constat enim ex primo pari, & primo impari, tanquam ex fœmina & masculo. impar enim numerus mas est, par uerò fœmina. Vnde Arithmetici illum quidem patrem, hunc uerò matrem uocant. Igitur haud paruæ perfectionis atque uirtutis est quinarius, qui ex horum numerorũ permixtione generatur: estq; præterea uniuersi numeri, uidelicet denarij, iustissima medietas. Nam si altrinsecus circa quinarium, denarium diuidendo adsumas, hinc nouem, inde uerò unum: uel, hinc octo, inde uerò duo: siue septem & tria, seu sex & quatuor, unaquæq; collectio denarium constituit, & semper eius perfectum medium est quinarius, & eius æquedistans: & iccirco numerus connubij appellatur à Phythagoricis: dicitur & iusticiæ, quia denarium ex æquilibrio secat. Sensus in homine quinq; sunt, uisus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinq; in anima potestates, uegetatiua, sensitiua, concupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinq; sunt in manib. digiti, quinq; sunt in cœlestib. errãtes planetæ, secundũ quos quintuplices in quouis signo termini. In elemẽtis quoq; quinq; genera mixtorũ, uidelicet lapides, metalla, plantæ, zoophyta, animalia: totidemq; animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptantia, natantia, uolantia. Sunt & quinq; genera quibus à Deo componuntur omnia, scilicet essentia, idem, alterum, sensus, motus. Hirundo non nisi quinq; pullos parit, quos magna pascit æquitate, incipiens ab eo qui maximus est natu, & ita in cæteris ortus rationem habens. Habet quoq; hic numerus uim magnam in expiationibus. nam in sacris, pellit malos dæmones: in naturalibus, pellit uenena. Dicitur quoq; numerus felicitatis & gratiæ, & est sigillum Spiritus sancti, & nexus omnia ligans, atq; numerus crucis, etiam Christi uulneribus principalibus, quorum cicatrices etiam in glorificato corpore suo ser-

Quinarij nomenclaturæ.

uare dignatus est, insignis. Gentium philosophi illum Mercurio sacrum dedicarunt, tantoq; uim eius quaternario excellentiorem, quantum animatum inanimato præcellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiam coram Domino, & præseruatus fuit in diluuio aquarum. In huius numeri uirtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria steriliq; fœmina, suprà quàm à natura concessum est, genuit filium, creuitq; in populum magnum. Hinc in tempore gratiæ, quinq; literis inuocatur, nomen diuinæ omnipotentiæ. Nam in tempore naturæ, inuocabatur nomen Dei trigrammaton שדי, sadai: in tempore legis, nomen Dei tetragrammaton יהוה ineffabile, cuius loco Hebræi exprimunt אדני adonai: in tempore gratiæ, nomen Dei pentagrammaton effabile יהשוה Ihesu, quod non minore mysterio etiam triliterum inuocatur ישו

SCALA

SCALA QVINARII.

Nomina dei pentagrammata. *Nomen Christi pentagrammaton.*		אליון אלהים יהשוה	*Elion Elohim Ihesuh*			*In mundo Archetypo.*
Quinq; substãtiæ intelligibiles.	*Spiritus primæ hierarchiæ, uocati dij, siue filij dei*	*Spiritus secũdæ hierarchiæ, dicti intelligentiæ.*	*Spiritus tertiæ hierarchiæ, uocati angeli qui mittuntur.*	*Animæ corporũ cœlestiũ.*	*Heroes siue animæ beatæ.*	*In mũdo intellectuali.*
Quinq; stellæ erraticæ, domini terminorũ.	*Saturnus*	*Iupiter*	*Mars*	*Venus*	*Mercurius*	*In mundo cœlesti.*
Quinq; genera corruptibilium.	*Aquã*	*Aer*	*Ignis*	*Terra*	*Mixtũ*	*In mundo elementali.*
Quinq; species mixtorum.	*Animal*	*Planta*	*Metallum*	*Lapis*	*Zoophytum*	
Quinq; sensus	*Gustus*	*Auditus*	*Visus*	*Tactus*	*Olfactus*	*In minore mundo.*
Quinq; tormẽta corporalia.	*Amaritudo mortificans*	*Vlulatus horrisoni*	*Tenebræ terribiles*	*Ardor inextinguibilis*	*Fœtor penetrans*	*In mundo infernali.*

De

De senario, & eius scala.

CAP. IX.

Senarius numerus est perfectionis, quia perfectißimus natura, in toto numerorum contextu: ab unitate usq; ad denarium: solus ipse adeò est perfectus, ut collectione suarum partium idem resultet, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia superfluus. Nam si partes eius, mediam scilicet, tertiam & sextam, quæ sunt tria, duo, unum, congregantur, totũ senarij corpus perfectè implent: qua quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis genesi, nuptijsq; prorsus accommodatus asseritur, mundiq; signaculum appellatur. senario enim numero constitutus mundus, neq; immoderata abundantia superfluus, neque frustratus egensq; necessarijs. Hinc est, quoniam die sexto perfectus est & consummatus à Deo mundus: sexto enim die uidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant ualde bona. Igitur perfecti sunt cœli, & terra & omnis ornatus eorum. Dicitur etiam numerus hominis, quia sexto die homo creatus est: & dicitur etiam numerus redemptionis. nam sexta die Christus pro redemptione nostra passus est: unde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & seruitutis: hinc in lege præceptum erat, sex diebus faciendum opus, sex diebus colligendum manna, sex annis seminanda terra, & quòd seruus Hebræus sex annis seruiat domino suo. Sex diebus gloria Domini inclinauit super mõte Sina, cooperiens eum nube: sex alæ sunt cherubinis, sex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctiales & ecliptica: sex sunt errones planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per signiferi latitudinem ultra citraq; eclipticam discurrentes. Sex sunt in elementis substantificæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus: & horum opposita, obtusitas, densitas, quies. Sex sunt differentiæ positionis, sursum, deorsum, ante, retro, dextrorsum, & sinistrorsum. Sex sunt naturalia officia, sine quibus esse nihil

potest,

potest, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallum, status, motus. solida etiam figura quadrati sex superficies habet. Totius harmoniæ toni sunt sex, uidelicet quinq; toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum unum, qui est sextus.

SCALA SENARII.

In archetypo.	אל גבור אלוהים						Nomina sex literarum.
In mundo intelligibili.	Seraphin	Cherubin	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Sex ordines angelorum qui ad inferiora nō mittuntur
In mundo cælesti.	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	Luna	Sex planetæ per zodiaci latitudinem ab ecliptica aberrantes.
In mundo elementali.	Quies	Raritas	Acuitas	Obtusitas	Densitas	Motus	Sex substantificæ qualitates elementorum.
In minore mundo.	Intellectus	Memoria	Sēsus	Motus	Vita	Essentia	Sex gradus hominis.
In mundo infernali.	Acteus	Megalesius	Ormenus	Lycus	Nicō	Mimo	Sex dæmones calamitatum omnium autores.

De septenario, & eius scala.

CAP. X.

SEptenarius numerus uariæ & multiplicis potentiæ est. constat enim ex uno & sex, uel ex duobus & quinq;, uel ex tribus & quatuor, habetq; unitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: unde si singula eius membra, eorumq; compagines cōsideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex suarum partium colligantia, quàm seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocantq; ipsum Pythagorici humanæ uitæ uehiculum, quod nō tam ex partibus suis mutuatur, quàm totalitatis suæ proprio iure perficit: complectitur enim corpus & animam. nam corpus constat ex quatuor

elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoq; ad animā spectat propter triplicem uim eius, scilicet rationalem, irascibilē & concupiscibilem. Septenarius itaq;, quia ex tribus constat et quatuor, animā corpori coniungit: ad genituā quoq; hominum uis huius numeri pertinet: hominemq; concipi, formari, edi, nutriri, uiuere, omninoq; constare facit. Nā cū in aluo mulieris genitale semē receptum est, si per horas septem absq; effusione permanserit, hæsisse in uitā certū est: tū primis septem diebus coagulatur, fitq; ad recipiendū figurā humanam idoneū: deinde maturos infantes producit, qui septimestres uocantur, hoc est qui septimo mense nati. Post partū deinde an uicturus sit infans, septima hora discernit: ultra hunc enim numerū, qui aeris halitum sustinuerit, intelligitur natus ad uitam. Post dies septem, iactat reliquias umbilici: post bis septem, incipit ad lumen uisus eius moueri: in tertio septenario, iam liberè oculos totamq; faciem uertit: post septem menses, fiunt dentationes: post secūdum mensium septenarium, sedet sine casus timore: post tertiū septenarium, sonus eius in uerba prorumpit: post quartū septenariū, stat firmiter & ambulat: post quintum septenarium mensiū, incipit lac nutricis horrescere: post annos septem, cadunt primi dentes, & nascuntur alij ad cibum solidum aptiores, absoluiturq; integritas loquendi: post secundum annorum septenarium, pueri pubescunt, fitq; generationis initium: ad tertium annorum septenarium, crescit homo in longum, ostenditq; flores, & lanugines, fitq; genitura pollens atque robusta. Vsq; ad quartum septenarium, crescit homo in latum, & consummantur incrementa staturæ. In quinto, omne uirium, & roboris completur augmentum. Sextus uerò annorum septenarius, uires seruat collectionis: septimo septenario consummatur prudentia, perfectamq; reddit hominum ætatem. Cum uerò ad decadas septenas peruenitur, ubi septenarius per numerū completum conducitur, tunc metā communem uiuendi habet, dicente Propheta: Dies

ta.Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Sumimus etiam humani corporis crescendi modus, est septem pedum. Septem quoq; sunt gradus in corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo complent in superficiē, scilicet medulla, os, neruus, uena, arteria, caro, cutis. Septem sunt quæ à Græcis nigra membra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien, & duo renes. Septem sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus, pedesq; & pudendam. De spiritu quoq;, & cibo constat, quòd sine haustu spiritus ultra horas septem uita non durat: tum quibus inedia mori constitutum est, post septimum diem non uiuunt. Venæ quoq; & arteriæ (ut tradunt medici) numero mouentur septenario. Iudicia quoq; in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici creticos, hoc est, iudiciarios uocant. Ex septenis quoque portionibus creat Deus animam, ut testis est diuus Plato in Timæo. Anima quoque septenario recipit corpus. Ad septimum usque gradum omnis uocum progreditur discrepantia, pòst quem sit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum uocum modulamina, ditonus, semiditonus, diatessaron, diapente cum tono, diapente cum semitonio, & diapason. Estque in cœlestibus potenita septenarij potentißima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametraliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenißimus, & potentißimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, crucemquè constituit, figuram omnium potentißimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, septenarium magnam habere in cruce communionem. Simili ratione & numero distant solstitium à bruma, & æquinoctium hyemale ab æstiuali, quæ omnia septenis signis fiunt. Septem præterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresquè. Item septem Vergiliæ, quas Pleiades uocant: septem quoque planetæ, secundum illos quoque septem dies constituentes hebdomadam.

madam. Luna quoq; planetarum septima, & nobis proxima, hunc numerum præ cæteris obseruat, motumq́; eius, ac lumen hic numerus dispensat: nam in uiginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerũ, septenarius septem suis terminis, ab uno uidelicet usq; ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficitq; quatuor septenarios dierũ, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem atq; latitudinem emetiendo remetiendoq́; circũ perq́; discurrit: similibusq; dierum septenarijs lumen suum sempiterna lege uariando dispensat. Primo enim septenario usq; ad medietatẽ tanquam diuisi orbis, crescit: secundo septenario orbem totũ lumine complet: tertio decrescendo, rursus in orbem contrahitur diuisum: post quartum uerò septenarium ultima luminis sui diminutione renouatur, eisdemq́; septenarijs maris incrementa decrementaq́; disponit. nam primo ac initio crescentis lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoq; septenarius fit similis primo, & quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qu requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenariũ septimum indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suggestore diabolo, quiescent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellant: quia primus est, qui neq; generatur neq; generat. neq; enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex se etiam numerum parit duplicatus, qui intra denarij limites coarctetur, quem primũ limitem constat esse numerorum: & iccirco septenarium Palladi sacrum fecêre. Habet & in religione potentissima suæ uenerationis indicia, & uocatur numerus iuramenti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septem obtestari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit

septem

septem agnas in testimonium. Dicitur quoq; numerus beatitudinis & requiei unde illud:

—O' terq; quaterq; beati.

Scilicet in anima, & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrē hæc dies apud Mosen sabbathū appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut superius demonstratū est, & cum Christo magnā communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies & felicitas: estq; præterea purificationibus aptißimus. Vnde Apuleius: Meq;, ait, protinus purificandi studio marino lauacro trado, septies submerso fluctibus capite. Et leprosus quoq; mundandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine: & Helizæus propheta, ut scriptum habetur Regum libro quarto, ait leproso: Vade & laua te septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua, & mundaberis. & sequitur paulo pòst: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem prophetæ, & mundatus est. Estq; numerus pœnitētiæ & remißionis. Hinc statuta septennis pœnitētia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiā dicentis: Et super peccatorem septuplū. Septimo quoq; anno fiebant remißiones, & post quadratū septenariū dabatur plena remißio, ut in Leuitico legitur. Septē petitionibus consummauit Christus orationem expiationis nostræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia septimo anno seruus Hebræus libertatē sibi uendicabat. Estq; diuinis laudibus accommodatißimus. Vnde ait propheta: Septies in die laudē dixi tibi, super iudicia iusticiæ tuæ. Dicitur etiam numerus ultionis, sicut dicit sciptura: Septuplū ultio dabitur de Caim. & Psalmista ait: Redde uicinis nostris septuplū in sinu eorū. Hinc septem nequitiæ apud Salomonē, & septem spiritus nequiores assumpti leguntur in Euangelio. Significat etiā præsentis circuli tēpus, quod septem dierū circulo peragitur: estq; spiritui sancto sacer, quē septuplū iuxta eius dona propheta Esaias describit, uidelicet

spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilij & fortitudinis, spiritum scientiæ & pietatis, & spiritum timoris Domini, *quos apud* Zachariam *legimus septē oculos* Dei. *Septē quoque sunt angeli spiritus adstantes ante faciem* Dei, *ut legitur apud* Tobiam. & *in* Apocalypsi, *septem lampades ardebant ante thronum* Dei, & *septem candelabra aurea,* & *in medio eorum similis filio hominis,* & *habebat in dextra sua stellas septem. Item spiritus septem erant in conspectu throni* Dei, & *septem angeli adstabant in conspectu* Dei, & *datæ sunt illis septem tubæ.* Vidit *quoq; agnum habentem septem cornua,* & *septem oculos,* & *uidit librum obsignatum septem sigillis,* & *cum apertum fuisset septimū sigillum, factum est silentium in cœlo.* Ex *supradictis omnibus apparet, septenarium inter cæteros numeros meritò dici omnis efficaciæ plenißimum.* Habet *præterea saptenarius magnam cum duodenario conformitatem: nam sicut tria & quatuor septem constituunt: sic ter quatuor duodecim reddunt, qui sunt numeri cœlestium planetarum, & signorum, ex eadem radice resultantes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes.* Magna *admodum est in sacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obseruantia, magnaq; & multiplicia eius mysteria, quorum multa è sacris eloquijs repetentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile constabit, septenarium plenitudinem quandam sacrorum mysteriorum significare.* Legimus *enim in* Genesi, *septimum diem quietis* Domini *septimum ab* Adam Enoch, *uirum sanctum & pium, & alium etiam ab* Adam *septimum uirum nequam, & digamum nomine* Lamech, *item septima generatione abolitum peccatum* Cain, *sicut scriptum est:* Septuplum *punietur* Cain. & *septem uindictas exoluet, qui occiderit* Cain. Ad *quæ ibidem magister historiæ septem colligit fuisse peccata* Cain. Item *septena & septena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam* Noe, *similiter & de uolatilibus: deinde post septem dies*

pluisse

pluisse Dominum super terram, septimoq; die ruptos omnes fontes abyssi, & inundasse aquas super terram. Item septem agnas Abraham dedit Abimelech: & septem annis seruiuit Iacob pro Lia, & alijs septem pro Rachel: & septem diebus populus Israel luxit mortem Iacob. Præterea septem boues, & septem spicas, septem annos fertilitatis, & septem sterilitatis legimus ibidem. In Exodo uerò, septimo die præcipitur sabbathum sabbathorum, requies sancta Domino: quia septimo die ab opere quieuit Dominus. Item septimo die cessauit orare Moses. Septimo die erit solennitas Domini, septimo anno liber egredietur seruus, septem diebus bos & ouis sit cum matre sua: septimo anno dimittetur quiescere terra seminata sex annis: septimus dies erit sanctum sabbathum, & requies: septimus dies quia sabbathi est, uocabitur sanctus. In Leuitico etiam septimus dies erit celebrior, & sanctior, & septimi mensis primus dies erit sabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocausta Domino, septem diebus celebrabuntur feriæ Domini, septem diebus per annum legitimum sempiternum erit in generationibus uestris. Septimo mense festa celebrabitis, & habitabitis in tabernaculis septem diebus: septies asperget coram Domino qui tinxerit digitum in sanguine: septies tinget in sanguine passeris mundatus à lepra: septem diebus lauabitur aquis uiuentibus qui patitur fluxum sanguinis: septies asperget digito in sanguine uituli: septies percutiam uos propter peccatum. In Deuteronomio septē populi terram promissionis habebant. Legitur & septimus annis remissionis, & septem lucernæ candelabrorū in australi parte erectæ. Et in Numeris leguntur septem agnas immaculatas obtulisse filij Israel, & quòd septē diebus uescebantur azymis, & quòd septē agnis, & hirco expiabatur peccatum: & septimus dies erat celeberrimus & sanctus, & septimi mensis dies uenerabilis & sanctus, & septimus mēsis scenopegiæ, & septē uitulos offerebat die septimo, & septē aras ere

xit Balaam, septem diebus Maria soror Aron leprosa egreditur extra castra, septē diebus immundus erit qui tetigerit cadauer. Et in Iosue, septem sacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & septem diebus circuibāt ciuitates, & septem buccinæ portabātur per septem sacerdotes, & die septimo buccinabant septem sacerdotes. Item in libro Iudicum septē annis Abessa regnauit in Israel: septem diebus fecit nuptias Sampson, & septimo die exposuit uxori problema, septem funibus neruiceis ligatus est, & septem crinibus capitis sui, septem annis oppressi sunt filij Israel per regem Madian. Et in libris Regum septem uicibus, & septima uice ecce dicit Helias nubecula parua, septem diebus filij Israel dirigebant acies, & septimo die commissum est bellum: septem annorum comminata est fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & septies oscitauit puer resuscitatus per Helisæum, et septē uiri crucifixi sunt simul in diebus messis primæ: septē lotionibus mundatur Naaman per Helisæum, septimo mense occisus est Golias. Et in Paralipomenis legitur, quòd septimo mēse completus est aceruus fundamentorum: & in Hester legimus septem eunuchos regis Persarum: & in Tobia, septem uiri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Danielem septē uicibus incenditur fornax Nabuchodonosor, & septē leones erant in lacu, & septima die uenit Nabuchodonosor. In libro Iob exprimūtur septem filij Iob, & septem diebus & noctibus sedisse amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, septimo non tanget te malum. In Esdra legimus septē hebdomadas annorum, septem consiliarios Artaxerxis: & ibidem, septimo mēse clanges buccina: septimus mensis scenopegiæ sub Esdra erat, dum filij Israel erāt in ciuitatibus: & septimi mensis primo die Esdras legit legem populo. Et in Psalmis septies in die laudem dicit Dauid: septuplum probatur argentum, septuplū reddit uicinis nostris in sinu eorum. Et Salomon ait septem columnas excidisse sibi sapientiam, & septem uiros loquentes sententias,

ſententias,ſeptē quæ odit & deteſtatur Dominus: ſeptem nequitiæ in corde inimici, ſeptem circunſpectores,ſeptem oculi inſipientes. Numerat Eſaias ſeptem dona ſpiritusſancti,& ſeptem mulieres uirum unum apprehendentes. Et apud Ieremiam ſeptem mentis mulierum concupiſcentiæ:& ſeptem filios peperit mater quæ infirmata eſt,& defecit anima eius. In Ezechiele,ſeptem diebus propheta mœrens permanſit. In Zacharia ſeptem lucernæ,& ſeptem infuſoria ſuper caput candelabri,& ſeptem oculi diſcurrentes in uniuerſam terram,& ſeptem oculi ſuper unum lapidem,& ſeptimi diei ieiunium uertitur in gaudiū. Et in Michæa ſeptem paſtores ſuſcitati ſunt ſuper Aſſyrios. Iam uerò & in Euangelijs legūtur ſeptem beatitudines,ſeptem uirtutes,quibus ſeptem uitia opponūtur,ſeptem petitiones orationis Dominicæ,ſeptem uerba Chriſti in cruce, ſeptē uerba beatæ Mariæ uirginis,ſeptē panes per Dominum diſtributi,ſeptem ſportæ fragmentorū, ſeptem fratres uxorem unā habentes,ſeptē diſcipuli Domini piſcātes,ſeptem hydriæ in Cana Galilææ,ſeptem iræ,quas Dominus hypocritis comminatur, ſeptem dæmonia eiecta de muliere peccatrice, & ſeptem dæmones nequiores aſſumpti ab expulſo. Item ſeptem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & ſeptima hora reliquit febris filium Reguli. In Epiſtolis etiam canonicis deſcribit Iacobus ſeptem gradus ſapientiæ, & Petrus ſeptē gradus uirtutum. Et in Actibus numerātur ſeptem diaconi,& ſeptem diſcipuli electi per Apoſtolos. In Apocalypſi quoq; multa ſunt huius numeri myſteria: ibi enim leguntur ſeptem candelabra, ſeptem ſtellæ,ſeptem coronæ, ſeptem eccleſiæ, ſeptem ſpiritus in conſpectu throni, ſeptem flumina Aegypti,ſeptem ſigilla, ſeptem ſignacula, ſeptem cornua, ſeptem oculi, ſeptem ſpiritus Dei, ſeptem angeli cū ſeptē tubis, ſeptem cornua draconis,ſeptem capita draconis, quæ ſeptem habebāt diademata: item ſeptem plagæ, & ſeptem phyalæ, quas habet unus de ſeptem angelis,ſeptem capita beſtiæ coc-

cineæ, septē montes, & septē reges sedentes super eos, & septē tonitrua locuta sunt uoces suas. Multas præterea uires habet hic numerus, cùm in naturalibus, tum in sacris, & cæremonijs, tū etiā in alijs: itaq; huc referūtur septē dies, septem Planetæ, septem Pleiades, septē ætates mundi, septem mutationes hominis, septē artes liberales, totidemq; mechanicæ, & totidem prohibitæ, septē colores, septē metalla, septē foramina in capite hominis, septē paria neruorū, septē montes in urbe Roma, septē reges Romani, septē bella ciuilia, septē sapiētes tēpore Ieremiæ prophetæ, & septem sapientes Græciæ. Itē septē diebus ardebat Roma sub Nerone: per septē reges occisa sunt decē milia martyrū. Septē fuêre dormientes, septē sunt Romæ ecclesiæ principales, totidē Gregorius cōstruxit monasteria, tot sancta Felicitas peperit filios. Septē cōstituti sunt electores Imperij, & septē sunt actus solennes in Imperatore coronādo, septē testes requirūt leges in testamēto, septē sunt pœnæ ciuiles, & septē canonicæ, et septē horæ canonicæ, septies salutat sacerdos in missa, septē sacramēta, et septē ordines clericorū, et septem annorū puer potest ordinari ordine minori, et potest obtinere beneficiū sine cura. Septē sunt Psalmi pœnitentiales, & septē mādata secūdæ tabulæ, & septē horis Adam & Eua fuerūt in paradiso, & septē sunt uiri per angelū prænūciati antequā nascerentur, uidelicet Ismael, Isaac, Sampson, Ieremias, Ioannes Baptista, Iacobus frater Domini, & Christus Iesus. Deniq; hic numerus & in bono & in malo omnium est potentißimus. De hoc Linus uetustißimus poeta cecinit:

Septima cùm uenit lux, cuncta absoluere cœpit
Omnipotens pater, atq; bonis est septima & ipsa.
Est etiam rerum cunctarum septima origo,
Septima prima eadem perfecta, & septima septem.
Vnde etiam cœlum stellis errantibus altum
Voluitur, & circlis totidem circum undiq; fertur.

In Archetypo	Ararita	אראריתא			Asser Eheie	אשר אהיה		Nomina dei septem literarum
In mundo intelligibili	צפקיאל Zaphkiel	צדקיאל Zadkiel	כמאל Camael	רפאל Raphael	האניאל Haniel	מיכאל Michael	גבריאל Gabriel	Septẽ angeli, qui adstant ante faciem Dei
In mundo cœlesti	שבתאי Saturnus	צדק Iupiter	מאדים Mars	שמש Sol	נוגה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna	Septem Planetæ
In mundo elementali	Vpupa Sepia Talpa Plumbum Onychinus	Aquila Delphinus Ceruus Stannum Sapphirus	Vultur Lucius Lupus Ferrum Adamas	Olor Vitulus marinus Leo Aurum Carbunculus	Columba Thimallus Hircus Cuprum Smaragdus	Ciconia Mugil Simia Argẽtũuiuũ Achates	Noctua Aelurus Feles Argentum Crystallus	Septem aues planetæ. Septem pisces planetæ. Septẽ animalia planetæ. Septem metalla planetæ. Septem lapides planetæ.
In minore mũdo	Pes dexter Auris dextra	Caput Auris sinistra	Manus dextera Naris dextra	Cor Oculus dexter	Pudendum Naris sinistra	Manus sinistra Os	Pes sinister Oculus sinister	Septem membra integralia planetis distributa Septem foramina capitis planetis distributa
In mundo infernali	Gehenna גיהנם	Portę mortis וצלמות	Vmbra mortis ירעש תים	Puteus interitus באר שחת	Lutum fecis טיט היון	Perditio אבדון	Fouea שאול	Septem habitacula inferorum, quæ describit Rabi Ioseph Castiliensis Cabalista in Horto nucis

De octonario, & eius scala.

CAP. XI.

Octonarium uerò uocāt Pythagorici numerū iusticiæ & plenitudinis: primùm, quia primus omniū diuiditur in numeros pariter pares, uidelicet in quatuor: diuisio quoq; ipsa in bis bina eadem ratione contexitur: & propter hanc diuisionis æqualitatem, iusticiæ sibi nomen inoleuit. Alterum uerò, uidelicet penitudinis nomen accepit, propter corporeæ soliditatis contexum, primus siquidem solidum corpus efficit. Hinc Orphei institutum per octo numina iurantis, sicubi diuinam iusticiam obtestari uellet, quorū nomina hæc: Ignis Aqua, Terra, Cœlum, Luna, Sol, Phanes, & Nox. Octo quoq; sunt duntaxat coelorum uisibiles sphæræ, corporalisq; naturæ proprietas per illū nobis significatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorū cōplexus est. Estq; hic numerus dictus etiā numerus fœderis & circumcisionis, quæ Iudæis octauo die fieri præcepta est. Octo etiam erant in uetere lege ornamenta sacerdotis, uidelicet fœminalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumerale, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatē, & mundi consummationem, quia subsequitur septenarium, qui temporis symbolū est: hinc etiam hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæum. Dicitur etiam numerus salutis & conseruationis. tot namq; animæ in arca Noe saluæ factæ sunt à diluuio aquarum. Iam quoq; & octo fuerunt filij Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Item Zacharias Iohannis pater, octauo die recepit loquelam. Hunc numerum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucē editus est, in cuius sempiternum testimonium Naxos insula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, ut solæ Naxiæ mulieres octauo mense salubriter pariant, fœtusq; uitales edant, cùm ubiq; ferè gentium omnes sic geniti intereant, & etiā matres manifesto uersentur in periculo.

SCALA

SCALA OCTONARII.

Nomina dei octo literarum	Eloha Vedaath אלוה ודעת Tetragrammaton Vedaath יהוה ודעת							In Archetypo
Octo beatorũ præmia	Hæreditas	Incorruptio	Potestas	Victoria	Visio dei	Gratia	Regnum	Gaudium	In mundo intelligibili
Octo cœli visibiles	Cœlum stellatum	Cœlum Saturni	Cœlum Iouis	Cœlum Martis	Cœlum Solis	Cœlum Veneris	Cœlum Mercurij	Cœlum Lunæ	In mundo cœlesti
Octo qualitates particulares	Siccitas terræ	Frigiditas aquæ	Humiditas aeris	Caliditas ignis	Caliditas aeris	Humiditas aquæ	Siccitas ignis	Frigiditas terræ	In mundo elementali
Octo beatorũ genera	Pacifici	Esurientes & sitientes iustitiam	Mites	Persecuti ꝓpter iusticiã	Mundi corde	Misericordes	Pauperes spiritu	Lugentes	In minore mundo
Octo damnatorum præmia	Carcer	Mors	Iudiciũ	Ira dei	Tenebræ	Indignatio	Tribulatio	Angustia	In mundo infernali

ia li- di ro it. er or us, ec sto ꝗ; us pie uæ te in au n- ris im ur in er - lu cẽ illi es m es

A

De nouenario, & eius scala.

CAP. XII.

Nouenarius numerus Musis sacer, cœlestiũ sphærarum diuinorumq; spirituũ ordini adiumẽto: hinc nouẽ sunt sphæræ mobiles, & secundũ illas nouẽ sunt Musæ, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia: quæ quidẽ Musæ nouẽ sphæris nouẽ sunt accommodatæ, ita ut prima referat supremã sphærã, quã uocant primum mobile, & sic gradatim descendendo secundum scriptum ordinẽ, usq; ad ultimam, quæ referat sphæram Lunæ, ita scilicet: Calliope accommodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Lunæ. Nouem quoq; sunt angelorũ beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt, sapphirus, smaragdus, carbunculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramentũ: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouẽmq; diebus antiqui mortuos funerabant, totidẽmq; annis dicunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipuè obseruatus est, ut quando leges condendæ, aut responsa dandã, aut sæuitura clades. Astrologi etiã annos enneaticos, hoc est, nouenarios, in hominum ætatibus non secus, atq; septenarios, quos climactericos uocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notã imperfectionis & incompletionis habet: quod ad denarij non pertingat perfectionem, sed unitate minor, citra illum deficiat, sicut super Euangelio de decem leprosis interpretatur Augustinus. Nec uacat mysterio longitudo nouem cubitorum Og regis Basan, qui typus est diaboli.

SCALA NOVENARII.

Nomina dei nouem literarum	Tetragrammaton Sabaoth. יהוה צבאות			Tetragrammaton Zidkenu. יהוה צדקנו			Elohim Gibor. אלהים גיבר			In Archetypo
Nouem chori angelorum	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Principatus	Archãgeli	Angeli	In mundo intelligibili
Nouem angeli præsidentes cœlis	Metattron	Ophaniel	Zaphkiel	Zadkiel	Camael	Raphael	Haniel	Michael	Gabriel	
Nouem sphæra mobiles	Primũ mobile	Cœlum stellatum	Sphæra Saturni	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercur.	Sphæra Lunæ	In mundo cœlesti
Nouem lapides repræsentantes nouem choros angelicos	Sapphirus	Smaragdus	Carbunculus	Berillus	Onyx	Chrysolithus	Iaspis	Topazius	Sardius	In mundo elementali
Nouem sensus cùm extimi tum intimi	Memoria	Cogitatiua	Imaginatiua	Sensus cõmunis	Auditus	Visus	Odoratus	Gustus	Tactus	In minore mundo
Nouem ordines cacodæmonum	Pseudothei	Spiritus mẽdacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerum	Præstigiatores	Aerea potestat.	Furiæ seminatrices malorum	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue insidiatores	In mundo infernali

De decade, & eius scala.

CAP. XIII.

DEnarius, hic dicitur omnis numerus, siue uniuersus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculũ uitæ: ab eo enim ultrà non numeratur, nisi per replicationem: uniuersosq; numeros uel intra se implicat, uel per se suosq; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur, & potentiæ, animisq; purgandis accommodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauêre, quibus illos, qui expiandi, aut sacra adituri essent, per decem continuos dies à certis quibusdam rebus abstinendũ erat. Vnde apud Aegyptios mos erat, illi qui sacris Isidis initiari uellet, decem dierum ieiuniũ indici solitum, quod testatur Apuleius de seipso, inquiens: Illud planè cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coercerem, & neq; ullum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinei hominis partes, menstruum, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, uagetatiua, sensitiua, ratio, & mens. Decem quoq; simplicia integralia hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, uena, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinæ erant in templo, decem chordæ erant in Psalterio, decem instrumenta musica, quibus canebantur Psalmi, quorum nomina sunt: Neza, in quo canebantur odæ: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo Psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuius felicitas: Halleluiah, in quo laudes Dei tantum, atq; contemplationes. Decem quoq; sunt cantores Psalmorũ, uidelicet Adam, Abraham, Melchizedec, Moses, Asaph, Dauid, Salomon, et tres filij Choræ. Decẽ quoq; præcepta legis. Et decimo die post ascen-

sionem

sionẽ Christi, descẽdit spiritus sanctus. Hic deniq; est numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cũ angelo, uicit in certamine, & oriente lucifero benedictus est, & uocatum est nomen eius Israel. In hoc numero Iosue uicit triginta unũ reges, & Dauid uicit Goliam, & Philistæos, & Daniel pericula euasit leonum. Hic numerus sicut unitas etiã circularis est, quia coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: & ipse numerorum omnium finis est, & complementum, & principiũ decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex qua processit, sic omne fluens reuertitur ad id, à quo habet principium sui fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua sumptum est reuertitur: tempus redit in æternitatem, à qua fluxit: mens à Deo facta, ad eundem reuertitur: fluit deniq; omnis creatura in nihilum, ex quo creata est, nec nisi diuino uerbo sustentatur, in quo condita sunt omnia, omniaq; cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit Proclus, à Deo incipienti, & in ipsum desinentia. Deus quoq; ipse prima monas, priusquam sese inferioribus communicet, primo se in primum numerorum, ternarium uidelicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum, quas Hebræi decem attributa uocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa ulterior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in se habent, & in lege tanquam à Deo propria exiguntur, simul cum primitijs, ut rerum primordia, uelut principium numerorũ, & decima quæque tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis est omnium.

SCALA

In Archetypo	יהוהיה ויהי Nomen quadriliterum collectum decem literarum.			יוד הא ואו הא Nomen quadriliterum extensum decem literarum.		
	אהיה *Eheie* כתר *Kether*	ייהוה *Iod tetragrammaton* הכמה *Hochma*	אלהים יהוה *Tetragram. Elohim* בינה *Binah*	אל *El* הסד *Hased*	גיבר אלהים *Elohim Gibor* גבורה *Geburah*	אלוה *Eloha* תפארת *Tiphereth*
In mundo intelligibili	*Seraphi* *Haioth hakados* *Metattron*	*Cherubi* *Ophani* *Iophiel*	*Throni* *Aralim* *Zaphkiel*	*Dominationes* *Hasmalim* *Zadkiel*	*Potestates* *Seraphim* *Camael*	*Virtutes* *Malachim* *Raphael*
In mundo cœlesti	*Reschit hagallalim* *Primum mobile*	*Masloth* *Sphæra zodiaci*	*Sabbathai* *Sphæra Saturni*	*Zedeck* *Sphæra Iouis*	*Madim* *Sphæra Martis*	*Schemes* *Sphæra Solis*
In mundo elementali	*Columba*	*Pardus*	*Draco*	*Aquila*	*Equus*	*Leo*
In minore mundo	*Spiritus*	*Cerebrū*	*Splen*	*Hepar*	*Fel*	*Cor*
In mundo infernali	*Pseudothei*	*Spiritus mendaciȷ̈*	*Vasa iniquitatis*	*Vltores scelerum*	*Præstigiatores*	*Aereæ potestates*

	אלהים צבאות *Nomen Elohim Sabaoth*			*Nomina dei decem literarum*
צבאות יהוה *Tetragrāmaton Sabaoth*	צבא ת אלהים *Elohim Sabaoth*	שדי *Sadai*	אדני *Adonai melech*	*Decem nomina Dei*
נצח *Nezah*	הוד *Hod*	יסוד *Iesod*	מלכות *Malchuth*	*Decem Sephiroth*
Principatus	*Archangeli*	*Angeli*	*Animæ beatæ*	*Decem ordines beatorum secundum Dionysium*
Elohim	*Bne Elohim*	*Cherubim*	*Issim*	*Decem beatorum ordines iuxta traditiones Hebr.*
Haniel	*Michael*	*Gabriel*	*Anima Messiæ*	*Decem angeli præsidentes*
Noga	*Cochab*	*Leuanah*	*Holon iesodot*	
Sphæra Veneris	*Sphæra Mercurij*	*Sphæra Lunæ*	*Sphæra elementorum*	*Decem sphæræ mūdi*
Homo	*Serpens*	*Bos*	*Agnus*	*Decē animalia sanctitatis ad superos relata*
Renes	*Pulmo*	*Genitalia*	*Matrix*	*Decem artus intrinseci hominis*
Furiæ seminatrices malorum	*Criminatores siue exploratores*	*Tentatores siue insidiatores*	*Animæ prauæ & damnatæ*	*Decem damnatorū ordines*

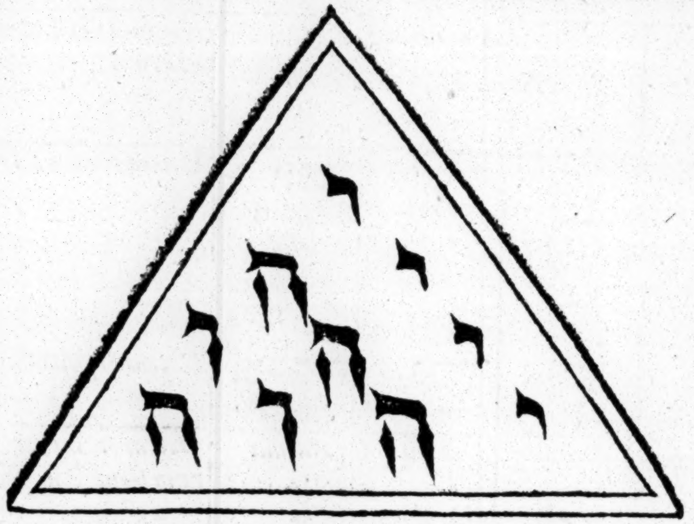

De undenario & duodenario, cum duplici duodenarij ſcala, Cabaliſtica & Orphica.

CAP. XIII.

Vndenarius numerus ſicut tranſgreditur denarium, qui legis & præceptorum eſt, ita deficit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis eſt: ideo numerus peccatorum & pœnitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iuſſa ſunt fieri undecim ſaga cilicina, qui eſt habitus pœnitentium & lugentium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum cœleſtibus communionem, nec attractum, nec ſcalam ad ſupera tendentem: nec ullum meritum habet, ſed tamē aliquando gratuitam gratiam percipit à Deo, ſicut ille qui ad undecimam horam uocatus fuit in uineam Domini, accepitq; mercedem illorum, qui portauerunt onus diei & æſtus. Duodenarius autem numerus eſt diuinus, & quo cœleſtia metiuntur: eſt enim ſignorum cœleſtium, ſpirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim ſunt in zodiaco ſigna, quibus præſunt duodecim angeli præcipui, ſuffulti irrigationibus magni nominis Dei. Duodecim annis Iupiter curſum ſuum perficit, & Luna quotidie duodecim gradus percurrit. duodecim

in humano

in humano corpore præcipuæ sunt iũcturæ, scilicet in manib. cubitis, spatulis, femore, genibus, & uertebris pedum. Magna insuper in diuinis mysterijs duodenarij uis est. Elegit Deus duodenam familiam Israel, illisq; præfecit duodecim principes, totidem lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore sacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propositionis, & totidem lapidibus altare constructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores missi ad terram promissionis, totidem Christi apostoli duodecim tribubus præfecti. duodecim milia numerantur populi signati & electi: duodecim stellis cœli regina coronata: & in Euangelio, excrescentibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præsident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc numero progrediuntur: sic lepus & cuniculus fœcundissimi, duodecies in anno generant, pariuntq;: & camela totidem mensibus fœtum gerit: & pauo duodecim oua ponit.

SCALA DVODENARII.

Nomina dei 12 literarum			הוא *Sanctus*	ברוך *Benedictus*	הקדש *ipse*				באבן ורוח הקדש *Pater, filius, & spiritus sanctus*				In Archetypo
Nomen magnum in duodecim uexilla reuolutũ	יהוה	יההו	יוהה	הוהי	הויה	ההיו	והיה	ויהה	וההי	היהו	היוה	ההוי	
Duodecim ordines beatorũ spirituũ	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Principatus	Archãgeli	Angeli	Innocentes	Martyres	Confessores	
Duodecim angeli præsidentes signis	Malchidiel	Asmodel	Ambriel	Muriel	Verchiel	Hamaliel	Zuriel	Barbiel	Adnachiel	Hanaël	Gabriel	Barchiel	In mundo intelligibili
Duodecim tribus	Dan	Ruben	Iehuda	Manasse	Asser	Symeon	Isachar	Beniamin	Nephthalim	Gad	Zabulon	Ephraim	
Duodecim prophetæ	Malachias	Aggæus	Zacharias	Amos	Osea	Micheas	Ionas	Abdias	Sephonias	Naum	Abacuc	Iohel	
Duodecim apostoli	Mathias	Thadæus	Symon	Iohannes	Petrus	Andreas	Bartolemæus	Philippus	Iacobus maior	Thomas	Matthæus	Iacobus minor	

Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mundo cœlesti
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	Septēber	October	Nouēber	Decēber	Ianuarius	Februarius	
Duodecim plantæ	Elelisphacos	Peristereon orthios	Peristereon hyptios	Symphitus	Cyclaminus	Calaminthus	Scorpius ros	Artemisia	Anagallis	Lapathus	Dracontea	Aristolochia	In mundo elemētali
Duodecim lapides	Sardonius	Sardius	Topazius	Chalcedon	Iaspis	Smaragdus	Berillus	Amethystus	Hyacinthus	Chrysopassus	Crystallus	Sapphyrus	
Duodecim mēbra principalia	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genitalia	Ancha	Genua	Crura	Pedes	In minore mūdo
Duodecim gradus damnatorū & dæmoniorū	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerum	Præstigiatores	Aereæ potestates	Furiæ seminatrices malo.	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue insidiatores	Malefici	Apostatæ	Infideles	In mūdo infernali

SCALA DVODENARII ORPHICA.

Duodecim numina	*Pallas*	*Venus*	*Phœbus*	*Mercurius*	*Iupiter*	*Ceres*	*Vulcanus*	*Mars*	*Diana*	*Vesta*	*Iuno*	*Neptunus*	*In mundo intelligibili*
Duodecim signa zodiaci	*Aries*	*Taurus*	*Gemini*	*Cancer*	*Leo*	*Virgo*	*Libra*	*Scorpius*	*Sagitarius*	*Capricornus*	*Aquarius*	*Pisces*	*In mundo cœlesti*
Duodecim mēses	*Martius*	*Aprilis*	*Maius*	*Iunius*	*Iulius*	*Augustus*	*September*	*October*	*Nouember*	*December*	*Ianuarius*	*Februarius*	
Duodecim sacræ aues	*Noctua*	*Columba*	*Gallus*	*Ibis*	*Aquila*	*Passer*	*Anser*	*Picus*	*Cornix*	*Ardea*	*Pauo*	*Cygnus*	*In mũdo elementali*
Duodecim sacra animalia.	*Capra*	*Hircus*	*Taurus*	*Canis*	*Ceruus*	*Porca*	*Asinus*	*Lupus*	*Cerua*	*Leo*	*Ouis*	*Equus*	
Duodecim acræ arbores	*Olea*	*Myrtus*	*Laurus*	*Corylus*	*Aesculus*	*Pomus*	*Buxus*	*Cornus*	*Palma*	*Pinus*	*Rhamnus*	*Vlmus*	
Duodecim hominis membra signis distributa	*Caput*	*Collum*	*Brachia*	*Pectus*	*Cor*	*Venter*	*Renes*	*Genitalia*	*Ancha*	*Genua*	*Crura*	*Pedes*	*In minore mũdo*

De

De numeris qui supra duodenarium sunt, eorumq; potentia & uirtutibus.

CAP. XV.

Reliqui etiam ultra duodenarium numeri multis & uarijs effectibus decorati sunt, quorum uirtutes ex origine partibusq; eorum deprehendere oportet, quatenus ex simplicium aggregatione uaria, aut multiplicationis ductu constituũtur: nõnunquã etiã ex diminutione aut supergreßione alterius præcedẽtis præcipuè perfectioris, significata eorũ resultant, tum etiam ex seipsis mysteriorũ quorundam sacramenta continent. Sic tertius supra decimum numerus, apparitionis Christi ad gentes mysterium indicat: decimo tertio nanque post eius natalem diem, stella duce Magis facta est. Decimus quartus & ipse Christi typum gerit, qui decima quarta Luna primi mensis pro nobis immolatus, quo die & filij Israel Phase Domino, hoc est, transitũ celebrare iußi sunt. Hunc numerũ tam sollicitè obseruat Matthæus, ut quo posset illum in generationibus Christi ubiq; retinere, nonnullas generationes prætermiserit. XV. numerus spiritualium ascensionum symbolum est, ideoq; canticum graduũ in quindecim Psalmis illi adaptatum est: cui etiam XV. anni additi regi Ezechiæ deputãt: & decimus quintus dies septimi mẽsis erat uenerabilis & sanctus. XVI. numerũ ex quadrato æquilatere, & parẽte denarij compositũ, idcirco Pythagorici numerũ felicitatis appellãt: ipse etiã ueteris Testamenti prophetas omnes, tũ noui Testamenti apostolos & Euangelistas complectitur. Numerum XVIII. & XX. utrũq; infaustũ interpretãtur Theologi. nã in priore seruiuit Israel Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & uenditus est Ioseph. Deniq; inter polypoda nullũ est, quod uicenũ pedũ numerũ excedat. Numerus aũt XXII. plenitudinẽ sapiẽtiæ significat, totidẽ siquidẽ sunt Hebraicarũ literarũ characteres, totidemq; libris totum uetus Testamentũ continetur. Numero autem uicesimo octauo Lunæ fauor designatur,

XIII. XIIII. XV. XVI. XVIII. XX. XXII.

XXVIII. gnatur. eius enim motus distans à cursu aliorum siderum, quasi solitarius uicesimo octauo die completur, quo redit ad idem punctum zodiaci unde processit. Hinc & uiginti octo mansiones Lunæ, singulari uirtute & influentia pollentes, in
XXX. cœlestibus numerantur. Tricesimus numerus multis mysterijs memorabilis est, quo Dominus noster Iesus Christus appreciatus, qui ipse quoque tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnum Dei. Ipse etiam Ioannes Baptista tricesimum annum agebat, cùm incœpisset prædicare in deserto, & præparare uias Domini. Ipseq; Ezechiel eadem annorum ætate, incœpit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ ætatis anno eductus de carcere, à Pharaone accepit Aegypti principatum. Tricesimum secundum numerum
XXXII. Hebræorum doctores sapientiæ adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo descriptæ semitæ sapientiæ. Pythagorici uerò hunc numerum iusticiæ appellant, quia semper diuisibilis in partes æquales usque ad unitatem. Quadragenarium
XL. numerum ueteres magna obseruatione colebant, de quo & festum celebrabant tesseracoston. Fertur ad partus rationem efficere, totidem diebus semen aptari & transformari in utero, quousque corpus organicum perfectum, suis debitis & harmonicis mensuris conducatur dispositum ad suscipiendum animam rationalem. Totidem diebus mulieres post partum grauiori morbo conflictari, quousque adaptentur muliebria in partu commota, antequam purificentur: totidem etiam diebus infantes risum continere, morbidos esse, magnoq; discrimine uiuere: estq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentiæ, magnorumq; mysteriorum significatiuus: siquidem quadraginta dies & noctes diluuij tempore pluit Dominus super terrã: quadraginta annis filij Israel habitarũt in deserto: quadraginta dies dilata est subuersio Niniuæ. Ideóq; numerus sanctorum ieiunijs sacer habitus est, siquidem per quadraginta dies Moses, Helias, & Christus ieiunauerũt. Qua

draginta

draginta septimanis Christus in utero uirginis portatus est: quadraginta diebus à natiuitate mansit Christus in Bethlehem, antequàm offerretur in templo: quadraginta mensibus publicè prædicauit: quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro: quadragesimo die post resurrectionẽ in cœlos ascendit, quæ omnia non sine huius numeri occulta proprietate & mysterio facta fuisse, nostri tradunt theologi. Quinquagenarius numerus est remissionis peccatorũ, & seruitutis, libertatisq; significatiuus: secundum legem enim quinquagesimo anno remittebantur debita, & reuertebatur unusquisq; in possessionem suam. Hinc per Iubilæi annum, atq; per pœnitentiæ Psalmum, indulgentiæ atq; pœnitentiæ sacramentũ ostendit. Lex quoq;, & spiritus sanctus in eodem declarantur: nam quinquagesimo die post exitũ Israel de Aegypto, lex data est Mosi in monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionem descendit spiritus sanctus super apostolos in monte Sion: unde dicitur & numerus gratiæ, & attribuitur spiritui sancto. Erat & sexagenarius numerus Aegyptijs sacer: nam crocodilo proprius, ut qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemq; diebus foueat, tot annos prætereà dicatur uiuere, & dentes eodem numero habere: deniq; totidẽ diebus in secessu quiescere quotannis sine cibo. Habet & septuagenarius numerus sua mysteria. nam totidem annis ignis sacrificij in Babylonica captiuitate sub aqua latens uixerat: totidem annos prædixerat Ieremias templi destructionem: totidem annos durauit captiuitas Babylonica: totidem annis complebatur desolatio Ierusalem. Item septuaginta palmæ erant in loco ubi castrametati sunt filij Israel: septuaginta animabus descenderunt patres in Aegyptum: septuaginta reges amputatis manuum & pedum summitatibus, colligebant cibum sub mensa Adonibesech: septuaginta filij egreßi sunt de femore Ioas: septuaginta uiri omnes filij Ierobaal: septuaginta pondera argenti dabantur Abimelech: totidẽ uiros occidit Abimelech super uno lapide.

L. (margin, beside "Quinquagenarius")

LX. (margin, beside "Erat & sexagenarius")

LXX. (margin, beside "Habet & septuagenarius")

Septuaginta

Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super septuaginta pullos asinarum. Septuaginta milia uirorũ erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filij Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta psalmistam sunt anni annorum ætatis nostræ. Septuagesies septies iudicatum est de Lamech: septuagesies septies peccata donantur
LXXII. delinquenti. Est & numerus secundus supra septuagesimum totidem linguarum sermonibus, totidem Synagogæ senioribus, totidem ueteris Testamenti interpretib. totidemq; Christi discipulis insignis: habetq; cum duodenario magnam communionem: hinc in cœlestibus quouis signo in sex partes diuiso, resultant septuaginta duo quinarij, quibus præsident totidem angeli, & totidem influunt nomina Dei, & quilibet quinarius uni præest idiomati, tanta efficacia, ut inde Astrologi & Physionomi cognoscere queant, cuius idiomatis quisq; fuerit oriundus: respondent istis etiam totidem patentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuũ & pedũ habentur tres: qui cum principalibus duodecim superius in
C. duodenario numeratis, constituunt septuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiam de sinistra transit ad dexteram, sacratus inuenitur: tum quia ex denario in seipsum ductu gignitur, completam designat perfectionẽ.
M. Complementum uerò omniũ numerorum millenarius est, qui est cubus denarij, significans consummatam & absolutam perfectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maximè celebrati, & ab Aristotele in suis Politicis non improbati, quibus ciuitatibus magnæ mutationes portenduntur: hi sunt duodenarij quadratus, & eiusdem cubus, uidelicet quadragesimus quartus supra centenarium, & septingentesimus uicesimus octauus supra millenarium, qui numerus fatalis est: ad quem cùm ciuitas quæuis siue respublica peruenerit, completo cubo postea declinabit: in quadratis tamen mutationem subit, sed in melius, si prudenti disciplina regatur: nec fato

tunc,

tunc, sed imprudentia collabi poterit. atq; hæc de numeris particulatim dicta sufficiant.

De numerorum notis, in certis gesticulationibus constitutis.

CAP. XVI.

Legi sæpißime in magicis libris, eorundemq; operibus & experimentis mirabiles quosdam, & quales mihi uidebantur, ridiculas gesticulationes, & putabā illa esse occulta quædam dæmonum pacta, propter quod respuebam, & proieci ea: sed postquam rem profundius examinaui, tunc primum intellexi, in illis magicis gesticulationibus, non dæmonū fœdera, sed numerorum delitescere rationem, qua ueteres per manuum & digitorum uarios inflexus & reflexus numeros repræsentabant: quorum gesticulatione magi, ineffabiliū uirtutum uocabula, sono ignota, numeris uaria, iugatis alternatisq; digitis tacitè inclamant, ueneranturq; sacro silentio mundi præsules deos. Eius ritus meminit etiā Martianus de Arithmetica, inquiens: Digiti uerò uirginis recursantes, & quadam incomprehensæ mobilitatis scaturigine uermiculati, quæ mox ingressa, septingentos decem & septem numeros complicatis digitis, Iouem salutabunda surrexit. Tum Philosophia, ut Tritonidem propter adstabat, quid numero tali Arithmetica intulisset, exquirit. Cui Pallas: Proprio inquit, Iouem nomine salutauit. Vt ergo hæc melius intelligantur, placuit illa ex traditione Bedæ hîc subiungere. inquit itaq;: Cùm dicis unum, minimum in læua digitum inflectens, in medium palmæ locum figes: cùm dicis duo, secundum à minimo inflexum ibidem impones: cùm dicis tria, tertium similiter inflectes: cùm dicis quatuor, itidem minimum leuabis: cùm dicis quinq;, secundum à minimo similiter eriges: cùm dicis sex, tertium nihilominus leuabis, eo solo qui medicus appellatur, in mediū palmæ fixo: cùm dicis septem, minimum solùm supra palmæ radicem, cæteris interim leuatis, impones: iuxta quem cùm dicis octo, medicum: cùm

cùm dicis nouem, medium è regione compones: cùm dicis decem, unguem indicis in medio figes articulo pollicis: cùm dicis uiginti, summitatem medij digiti inter nodos pollicis & indicis arctè figes: cùm dicis triginta, ungues indicis & pollicis blādo coniunges amplexu: cùm dicis quadraginta, interiora pollicis lateri uel dorso indicis superduces, ambobus duntaxat erectis: cùm dicis quinquaginta, pollicem exteriore articulo instar Græcæ literæ gamma, curuatim ad palmā inclinabis: cùm dicis sexaginta, pollicem ut suprà curuatim indice circumflexo diligenter à fronte præcinges: cùm dicis septuaginta, indicem ut suprà circumflexum, pollice in longum tenso implebis, ungue illius duntaxat erecto trans medium indicis articulum: cùm dicis octoginta, indicem ut suprà circūflexum, pollice in longum extenso implebis, ungue uidelicet illius in medium indicis articulum fixo: cum dicis nonaginta, indicis inflexi unguem radici pollicis erecti configes. Hactenus in læua. Centum uerò in dextra, quomodo in læua decem facies: ducenta in dextra, quomodo uiginti in læua, sinistraq; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in læua, &c. usq; ad nouē milia. Porrò decem milia cùm dicis, læuam in medio pectoris supinam appones, digitis tantum in cœlum erectis: uiginti milia cùm dicis, eandem pectori expansam latè superpones: triginta milia cùm dicis, eadem prona, sed erecta, pollicē cartilagini medij pectoris immittes: quadraginta milia cùm dicis, eandem in umbilico erectam supinabis: quinquaginta milia cùm dicis, eiusdem pronæ, sed erecto pollicem umbilico impones: sexaginta milia, eadem prona femur læuum desuper comprehendes: septuaginta milia cùm dicis, eandem supinam femori superimpones: octoginta milia cùm dicis, eandem pronam femori superpones: nonaginta milia cùm dicis, eadem lumbos comprehendes, pollice ad ima uerso. At uerò centum milia, ducenta milia, & cætera usq; ad nongenta milia, eodem modo quo diximus, ordine in dextra corporis parte complebis. Decies autem centena

milia tùm dicis, ambabus sibi manibus consertis, inuicem digitos implicabis. Hæc ex Beda adnotata hactenus sufficiant. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies. Lucas de S. Sepulchro.

De uarijs numerorum notis apud Romanos obseruatis. CAP. XVII.

NVmerorum notæ apud uarias gentes diuersimodè pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in usu sunt, sic uidelicet:

Vnum. Quinq;. Decem. Quinquaginta.
I. V. X. L.

Centum. Ducenta. Quingenta.
C. ∽. CC. D.

Mille Quinq; milia.
M.S. Ī. CXↃ. IↃↃ. ICC. V̄.

Decem milia
CCIↃↃ. CMↃ. ↃMC. ꟾMI. X̄.

Quinquaginta milia.
IↃↃↃ DↃↃ. L̄.

Centum milia.
CCCIↃↃↃ. ⩓ 禾 CM. C.

Ducenta milia. Quingenta milia.
∽̄. C̄C̄. ĮↃ M. ꟼↃ D.

Mille milia.
CMↃ. CꟼↃ. M̄.S̄.

Sũt aliæ numerorũ notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1.2.3.4.5.6.7.8.9. *quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura,* ⊙. *quæ licet numerũ nullum significet, alios tamen aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per uirgulam quæ*

lam, quæ lineam transuersim agat, notant: quinarium autem per eam, quæ lineam contingat, non autem secet: unitatem uerò per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uidere licet: †, significat decem: ╤, significat decem & quinq;: ╤ , significat sexdecim: ╤ I, decem & septem. orbiculus uerò denotat centũ, sic scilicet, o, seorsum positus: coniunctus uerò, totidem quot numeris apponitur centenarios indicat, ut sic, oo, uel sic, IIo, ducenta: sic ooo, uel sic, IIIo, trecenta: ╒°, quingenta: ┼°, decies centena, siue mille. Atque hæ notæ frequẽter in magicis characteribus adiectæ conspiciũtur.

Do notis Græcorum. CAP. XVIII.

NOtis numerorum utuntur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis: primo singulis elementis, secundum alphabeti seriem loci sui numerum significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum repræsentat, ut hîc uidere licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24		
Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω		

Et hic est primus ordo numerorum apud Græcos. Secundariò diuidunt Græci totum alphabetum in tres classes, quarum prima incipiens ab Alpha, unitatum est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à Rho, est centenariorum: & hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorum imitationem institutus est. Quia uerò alphabetum eorum ab ea regula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuras adfingere, & literis intercalare, quibus uidelicet sextum, nonagesimum, & noningentesimum numeros explicarent, ut in sequentibus liquet:

Quòd

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	ϛ	Ζ	Η	Θ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	ϟ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	ϡ

Quòd si alicui harum literarum subsignetur uirgula toni acuti, tunc totidem millenariros significat, ut in his exemplis:

1000.	10000.	100000.
͵Α	͵Ι	͵Ρ

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Græci utuntur, uidelicet Ι, *pro unitate* : Γ, *pro quinario, quia caput est dictionis* πέντε, *hoc est, quinq;*: Δ, *pro denario, à* Δέκα: Η, *pro centenario, ab* ἑκατὸν: Χ, *pro millenario, à uoce* Χίλια: Μ, *pro decem milibus, à* Μύρια. *Ex quibus sex literis suo modo usq; ad quatuor numero iunctis, uel alijs adiunctis, cæteros numeros formant, præter* Γ, *quæ non multiplicatur, nec sibi iungitur, sed semper aliorum quinarios significat, ut in sequẽtibus exemplis patet:*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι	ΙΙ	ΙΙΙ	ΙΙΙΙ	Γ	ΓΙ	ΓΙΙ	ΓΙΙΙ	ΓΙΙΙΙ
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	ΔΙ	ΔΙΙ	ΔΙΙΙ	ΔΙΙΙΙ	ΔΓ	ΔΓΙ	ΔΔ	ΔΔΙ

50	60		100	200	500
[Δ]	[Δ]Ι	Δ	Η	ΗΗ	[Η]

1000	5000	10000	50000
Χ	[Χ]	Μ	[Μ]

De notis Hebræorum, & Chaldæorum, & quibusdam alijs Magorum notis.

CAP. XIX.

HEbræorum etiam literæ numerorum notas habent, sed longè excellentius, quàm ulla aliarum lingua-

rum, cùm maxima lateant in Hebraicis numeris mysteria, sicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ, quam Notariacon uocant. Sunt autem Hebræorum literæ numero uiginti duæ principales, quarum quinq; alias quasdam diuersas figuras in fine dictionis sortiuntur, quas idcirco quinq; finales uocant: quæ superioribus additæ, uiginti septem constituunt: quæ deinde in tres gradus partitæ, quæ in primo gradu sunt, unitates referunt: quæ in secundo, denarios: quæ uerò in tertio gradu sunt, centenarios significant: quælibet autẽ illarũ, si grandi depingatur charactere, totidem significat millenarios, ut hîc:

3000	2000	1000
ג	ב	א

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
900	800	700	600	500	400	300	200	100
ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק

Sũt tamẽ qui finalib. literis nõ ùtũtur, sed pro illis sic scribũt:

	1000	900	800	700	600	500
א		תתק	תת	תש	תר	תק

Et ex istis simplicibus figuris earũ combinatione & compositione reliquos omnes cõpositos numeros describunt, ut undecim, duodecim, centũ & decẽ, centũ & undecim, addẽdo denario quæ unitatũ sunt: similiter et reliquis suo modo. Tamẽ decimũ quintũ numerũ, nõ per decẽ & quinq;, sed per nouẽ & sex scribunt, sic scilicet: טו, idq; ob reuerentiã diuini nominis יה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abuti cõtingat. Habentq; & Aegyptij, & Aethiopes, & Chaldæi, & Arabes suas numerorũ notas, quæ et ipsæ sæpissimè inter magicos characteres occurrunt: has igitur qui

nosse

nosse uelit, apud harũ literarũ peritos requirat. Chaldæi nanque alphabeti sui literis numeros, Hebræorũ more, signant: cõrũ alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inueni præterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegantissimas numerorũ notas, quas huc etiam subiungere decreui: erant autem in utroq; uolumine tales:

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Istis autem notis in sinistrum latus conuersis, constituuntur denarij, hoc modo:

10 20 30 40 50 60 70 80 90

Rursusq; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, centenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita uidelicet:

100 200 300 400 500 600 700 800 900

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000

Atq; ex harum notarum compositione & mixtione, cæteri quoq; mixti & compositi numeri elegantissimè exeunt sicut hoc in his paucis facilè deprehendi potest:

1510. 1511. 1471. 1486. 3421.

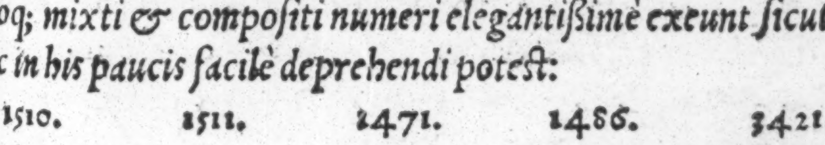

Ad quorum exemplũ & in reliquis compositis procedendum

est: atq; hæc de notis numerorum hactenus satis sint.

Qui numeri literis attribuātur, atq; de diuinatione per eosdem. CAP. XX.

TRadunt Pythagorici, adsentiunt Aristoteles & Ptolemæus, ipsa literarum elementa certos quosdam, diuinosq; possidere numeros, per quos ex proprijs rerum nominibus in summam collectos, de rebus ocultis futurisq; eliciamus sententiam. Vnde hanc diuinationis speciem Arithmantiam uocant, quia uidelicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his uersibus:

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis,
Quandoq; subibunt dubiæ pericla pugnæ:
Maior numerus qua steterit, fauere palmam:
Præsagia læti minima patere summa.
Sic & Patroclum Hectorea manu perisse,
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impositiuorum nominum imparem uocalium numerum, clauditates oculorúmue orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignatæ partibus: parem uerò numerum læuis: docuitq; Alchandrinus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorum horoscopia, dominatricesq; stellas inuenire poterimus, quisq; inter uirum & uxorem prior moriturus sit, aut superuicturus, cæterorumq; operum nostrorum prosperos, infelicésue euentus, eiusq; traditiones hîc subiungere libuit, etiam à Ptolemæo astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Græcis & Hebraicis ostendimus, diuiso alphabeto in tres classes, quarum prima est unitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum: cumq; in Romano alphabeto ad complementum uiginti septem characterum desint quatuor, illorum locum supplent i & u consonantes simplices, ut in Iohannes, & Valentinianus nominibus: deinde hi &

huic

sonantes aspiratæ, ut in Hieronymus, & Huilhelmus, licet Germani pro hu aspirato, duplici vv utantur, Itali uerò & Galli in suo uulgari g cum u coniunctũ loco eius ponunt, sic scribentes, Vuilhelmus, & Guilhelmus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	C	D	E	F	G	H	I
10	20	30	40	50	60	70	80	90
K	L	M	N	O	P	Q	R	S
100	200	300	400	500	600	700	800	900
T	V	X	Y	Z	I	V	HI	HV

Quòd si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellã, cõputa nomen suum, & utriusq; parentis sui per singulas literas secundũ numerũ suprascriptũ, collectamq; totius summã diuide per nouenariũ, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit unitas, aut quaternarius, uterq; Solẽ indicat: si uerò binarius, aut septenarius, uterq; signat Lunã. Ceterũ ternarius, Iouem: quinarius, Mircuriũ: senarius, Venerẽ: octonarius, Saturnũ: nouenarius, Martẽ notant, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopũ scire desideras, computa nomen illius, & nomẽ matris suæ, & patris sui, & summã totam collectam diuide per duodenariũ: si restabit unitas, Leonem notat: si Iunonia dias, Aquarium: si ternarius Vestalis, Capricornum: si quaternarius, Sagittarium: si quinarius, Cancrum: si Venereus seuarius, Taurum: si Palladius septenarius, Arietem: si Vulcanius octonarius, Libram: si Martius nouenarius, Scorpium: si denarius, Virginem: si undenarius, Pisces: si Phœbæus duodenarius, Geminos repræsentabunt: & horum rationes etiam alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cùm testibus Pythagoricis philosophis, & Hebræorum Cabalistis, in illis numeris lateant occulta aliqua mysteria, à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere, creauit altissimus, à quibus & literarum, & nominum ueritas

originem ducit, quæ non casu, sed certa (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestiæ, qui est numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quæ dissonans discrepantia nationum, ac diuersi gentium ritus, pro locorum causis, cultibusq;, hominibus imposuerunt, sed quæ nascenti cuilibet ab ipso cœlo siderea compaginatione inspirata sunt, quæq; ex cuiusq; genesi elicere Hebræorum Mecubales, atq; Aegyptiorum sapientes docuerunt.

Qui numeri quibus dijs sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti.

CAP. XXI.

IAm uerò etiam & elementis & cœlestium numinibus sacratos numeros Pythagorici dedicarunt: nam aeri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ duodenarium assignarunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus stellarum rex est, in quo posuit Deus tabernaculum suum: hanc etiam Iouis esse, idealis illius intellectualisq; speciei uis causatiua testatur, qui idem caput & pater est Deorum, sicut monas principium & parens numerorum. Dualitas uerò datur Lunæ, quæ secundum luminare est, & animam mundi figurat, uocaturq; Iuno, quod inter eam & monadem prima coniunctio est, consortiumq; consimile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud astrologos infortunis. Sic ternarius competit Ioui, et Soli & Veneri, tribus uidelicet fortunis: & deputatur Vestæ & Hecatæ & Dianæ: hinc dicunt,

Dualitas. Ternarius.

Ter geminam Hecaten, tria uirginis ora Dianæ.

Trias ergo dedicata est huic uirgini, quam dicunt cœlo Ereboq; potentem. Quaternarius ipse Solis est qui eo numero cœli cardines constituit, temporaq; discernit: deputatur etiam Cyllenio, quòd quadratus Deus solus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari, uelut ex fœmineo et masculo utroq; sexu constans, assignatur Mercurio: etiam mundo cœlesti

Quaternarius. Quinarius.

lesti attribuitur, qui super quatuor elementa ipse sub alia forma est quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confertur, uelut ex utriusq; sexus commixtione, à Pythagoricis genesi nuptijsq; accommodatus, pertinet ad Venerem & Iunonem. Septenarius, quietis numerus, Saturni est: idem etiam lunæ motum lumenq; dispensat: ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulum poßidet, quia nihil gignit: Mineruæ adsignatur, quòd à nullo nascitur: Palladi quoque uiragini, quia ex numeris tam masculis quàm fœmineis constat. Hunc Plutarchus etiam dat Apollini. Octonarius ob iusticiæ sacramentum Iouis est: dicatur etiam Vulcano: nam ex primo motu & diade, quæ Iuno est, in se bis ducta, constat: etiam matri Deûm Cybele attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illum Baccho seu Dionysio adsignat, qui ipse octauo mense natus dicitur: alij, quoniam octimestres partus uitales non sunt, Saturno atque Parcis illum constituerunt. Nouenarius ad Lunam omnium cœlestium influxuum uirtutumq; ultimum receptaculum pertinet, non minus & nouem Musis dicatus, tum etiam Marti, à quo finis omnium rerum. Denarius numerus circularis, ea ratione qua monas ad Solem spectat: datur etiam Iano, quia primi uersus finis secũdæ monadis implet auxiliũ: insuper etiã mundo adsignatur. similiter & duodenarius, quia sol duodecim signa permeans annũ duodecim mensibus distribuit, mũdo & cœlo & soli attribuitur. Vndenarius uerò, quia semicircularis est, attribuitur lunæ, & deputatur etiã Neptuno.

Senarius. Septenarius. Octonarius. Nouenarius. Denarius. Duodenarius. Vndenarius.

De planetarum mensulis, earumq; uirtutibus & formulis, & quæ illis præficiantur diuina nomina, in telligentiæ & dęmonia.

CAP. XXII.

TRaduntur insuper à magis quædam numerorum mensulæ, planetis septem distributæ, quas planetarum sacras tabulas uocant, multis admodũ magnisq; cœlestiũ uirtutibus insignitas, quatenus repræsentant diuinam illam

cœlestiũ numerorum rationẽ diuinæ mentis ideis per rationẽ animæ mundi cœlestibus impressam, illorumq; suauissimã cœlestium radiorũ harmoniam, secundum effigierum proportionẽ, intelligentias supra mundanas consignificantium, quæ aliter exprimi nõ possunt, quàm per notas numerorũ & characterũ: nihil enim materiales numeri & figuræ possunt in mysterijs rerum abditarum, nisi repræsentatiuè per numeros & figuras formales, quatenus reguntur & in formantur ab intelligentijs & numerationibus diuinis, quæ nectunt extrema materiæ atq; spiritus ad uoluntatẽ animæ eleuatæ, per magnũ affectũ, operantis cœlesti uirtute, potestatẽ accipiens à Deo, per animã uniuersi & cœlestium constellationũ obseruationes in materiã applicatam ad formam conuenientẽ, dispositis medijs solertia & scientia magicali: sed nunc ad tabulas singulatim explicandas properemus. Harũ prima Saturno adsignata, ex quadrato ternario constat, continens numeros particulares nouem, & in qualibet linea tres quaq; uersum, & per utramque diametrũ constituentes quindecim: tota autẽ numerorum summa, quadraginta quinq;. Huic ex diuinis nominibus præficiuntur, prædictos numeros implentia nomina, cũ intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malũ: eliciturq; ex eisdem numeris signaculum siue character Saturni & spirituũ eius, quales inferius suæ tabulæ adscribemus. Dicunt hanc tabulã fortunato Saturno in lamina plumbea sculptã adiuuare partũ, reddere hominẽ tutum & potentẽ, atq; præstare successus petitionũ apud principes et potestates: si uerò infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plantationes & consimilia, hominem deijcere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & discordias, & dispergere exercitus. Secũda dicitur tabula Iouis, quæ constat quaternario in se ducto, continẽs numeros particulares sexdecim, & in quauis linea atq; diametro quatuor constituentes triginta quatuor: omniũ autẽ summa centũ trigintasex. Et præsunt illi nomina diuina cũ intelligentia ad bonũ, cũ

Saturni tabula.

Iouis tabula.

dæmonio

dæmonio ad malũ, & elicitur ex ea character Iouis & spiritũ eius Ferunt illã si Ioue potente dominanteq; argenteæ laminæ fuerit impressa, conferre lucrũ & diuitias, gratiã & amorẽ, pacẽ & concordiã hominũ, & placare inimicos, confirmare honores & dignitates & cõsilia: & dissoluere maleficia, si in corallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martẽ spectat, quæ quinario quadrato constituitur, complectens numeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinq; qui faciunt sexagintaquinq;: & omniũ summa est CCCXXV. Et præsunt illi nomina diuina cũ intelligentia ad bonũ, & dæmonio ad malũ, & elicitur ex ea character Martis & spirituũ eius. Hæc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta, potentẽ facit in bello, & iudicijs, & petitionibus, & terribilem aduersarijs suis, & uictoriã præstat aduersus hostes: & si in lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinẽ & menstrua: si uerò infortunato Marte sculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deijcit potentes à dignitatibus & honoribus & diuitijs, generat discordiam & lites & odia hominũ & bestiarũ, fugat apes & columbas & pisces, & impedit molendina, & infortunat euntes ad uenationes & prælia, & generat sterilitatem in uiris & mulieribus & cæteris animantibus, aduersarijsq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiam exhibendã compellit. Quarta tabula solis, ex quadrato senario cõstituta est, & continet numeros triginta sex, quorũ sex in quolibet latere & diametro, producũt centũ & undecim, & summa omniũ sexcentum sexaginta sex. Præsunt illi nomina diuina cũ intelligentia ad bonũ, & dæmonio ad malũ, & eliciuntur ex ea characteres Solis & spirituũ eius. Hæc fortunato sole in lamina aurea sculpta, reddit gestantẽ gloriosum, amabilẽ, gratũ, potentẽ in omnibus operibus, & cõparat hominẽ regibus & principibus, eleuans eũ ad sublimia fortunæ fastigia, impetrare faciens quiquid uoluerit: sole autem infortunato, facit tyrannum, superbum, ambitiosum, inexplebilẽ, & malo

Martis tabula.

fine terminantem. Quinta tabula Veneris est, constans septenario in se ducto, numeris uidelicet quadragintanouem, quorum septem in omni latere & diametro constituunt centum & septuagintaquinq;: & summa omnium mille ducenta uiginti quinq;. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Veneris & spirituum eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti sculpta, conciliat cõcordiam, dirimit lites, largitur amores mulierũ, confert ad conceptum, pellit sterilitatem, reddit potentes in coitu, & dissoluit maleficia, & pacem generat inter uirum & mulierem, & quorumcunq; animalium & pecorum greges copioso partu fœcundat: & posita in columbari, multiplicat columbas. Confert aduersus omnes ægritudines melancholicas, & generat læticiam, & gestata fortunat itinerantes: quod si infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis contraria facit. Sexta tabula Mercurij est, ex octonario in se ducto resultans, numeros continens sexagintaquatuor, quorum octo in quouis latere & per utramq; diametrum faciunt ducenta & sexaginta: & summa omnium duo milia octoginta. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Mercurij & spirituum eius: & si fuerit Mercurio fortunato sculpta in argento uel stanno, uel ære citrino, uel inscripta in pergameno uirgineo, reddit gestantem gratum, fortunatum ad impetrandum quicquid uoluerit: confert lucrum & pellit inopiam, confert memoriam & intellectum, & diuinationem, & noticiam occultorum per somnia: & si fuerit Mercurius infortunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunæ est, constans ex nouenario in se multiplicato, habens numeros octoginta & unum, in quolibet latere & dia metro nouem, producentes tercentum sexaginta nouem: & omnium summa est, tria milia trecenta & uigintiunum. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, &

dæmonio, ad malum: & eliciuntur ex ea characteres Lunæ & spirituum eius. Hæc fortunata Luna in argento sculpta, facit gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam uoluntatem: præstat securitatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunque loco uolueris: & si Luna infortunata fiat in lamina plumbea, ubicunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitantes & conuersantes in eo: similiter naues, fontes, flumina, molendina: & infortunat omnem hominem, aduersus quem ritè facta fuerit, faciens illum profugum de terra & patria sua, & è loco mansionis suæ ubi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscunq; homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciantur signacula & characteres cùm stellarum, tum spirituũ ex istis mensulis, sagax scrutator, & qui harum mensularum uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina diuina respondentia numeris Saturni.

3.	Ab.		אב
9.	Hod.		הד
15.	Iah.		יה
15.	Hod.		הוד
45.	Tetragrammatõ extensum.		יוד הא ואו הא
45.	Agiel.	Intelligentia Saturni.	אגיאל
45.	Zazel.	Dæmonium Saturni.	זאזל

Nomina diuina respondentia numeris Iouis.

4.	Abba.		אבא
16.			הוה
16.			אהי
34.	El Ab.		אל אב
136.	Iohphiel.	Intelligentia Iouis.	יהפיאל
136.	Hismael.	Dæmonium Iouis.	הסמאל

Nomina

Nomina respondentia numeris Martis.

5	He, litera nominis sancti		ה
25			יהי
65	Adonai		אדני
325	Graphiel.	Intelligentia Martis	גראפיאל
325	Barzabel.	Dæmonium Martis	ברצאבאל

Nomina respondentia numeris Solis.

6	Vau, litera nominis sancti.		ו
6	He extensum, litera nominis sancti.		הא
36	Eloh		אלה
111	Nachiel.	Intelligentia Solis.	נכיאל
666	Sorath.	Dæmonium Solis.	סורת

Nomina respondentia numeris Veneris.

7			אהא
49	Hagiel.	Intelligentia Veneris	הגיאל
157	Kedemel.	Dæmonium Veneris	קדמאל
1252	Bne Seraphim.	Intelligētię Veneris	בני שרפים

Nomina respondentia numeris Mercurij.

8	Asboga. Octonarius extensus.		אזבגה
64	D n.		דין
64	Doni.		דני
260	Tiriel.	Intelligentiæ Mercurij.	טיריאל
280	Taphthartharath. Dęmoniū Mercurij		תפתרתרת

Nomina respondentia numeris Lunæ.

9	Hod.		הד
81	Elim		אלים
369	Hasmodai.	Dæmonium Lunæ.	השמודאי
3321	Schedbarschemoth Schartathā. Dæmoniū dæmoniorum Lunæ.		שד ברשהמעת שרתתן
	Intelligentia intelligentiarum Lunæ.		
3321	Malcha betharsisim hed beruah schehakim		מלכא בתרשיתים עד ברוח שחקים

Tabula

Tabula Saturni in abaco.

4	9	2
3	5	7
8	1	6

In notis Hebraicis.

ד	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Signacula siue characteres,

Saturni. Intelligentiæ Saturni. Dæmonij Saturni.

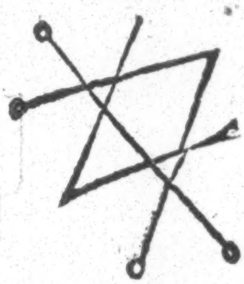

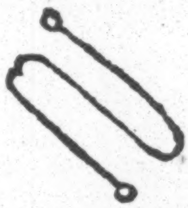

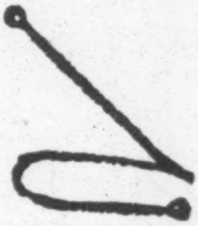

Tabula Iouis in abaco.

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

In notis Hebraicis.

ד	יד	טו	א
ט	ז	ו	יב
ה	יא	י	ח
יו	ב	ג	יג

Signacula siue characteres.

Iouis intelligentię Iouis Dæmonij Iouis.

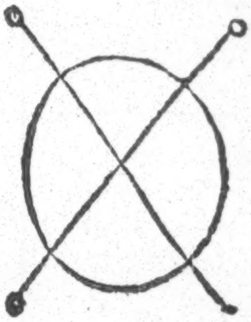

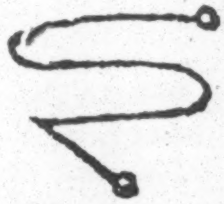

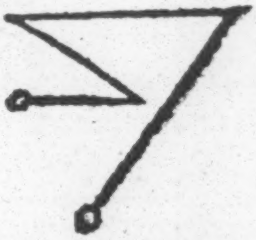

Tabula

Tabula Martis in abaco.

11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

In notis Hebraicis

יא	כד	ז	כ	ג
ד	יב	כה	ח	יו
יז	ה	יג	כא	ט
י	יח	א	יד	כב
כג	ו	יט	ב	יה

Signacula siue characteres

Martis, Intelligentię Martis, Dæmonij Martis.

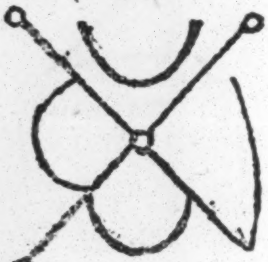

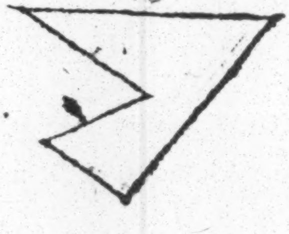

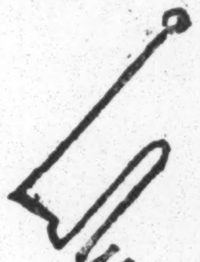

Tabula Solis in abaco.

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

In notis Hebraicis.

ו	לב	ג	לד	לה	א
ז	יא	כז	כח	ח	ל
יט	יד	יו	יה	כג	כד
יח	כ	כב	כא	יז	יג
כה	כט	י	ט	כו	יב
לו	ה	לג	ד	ב	לא

Signacula siue characteres,

Solis. Intelligentię Solis. Dæmonij Solis.

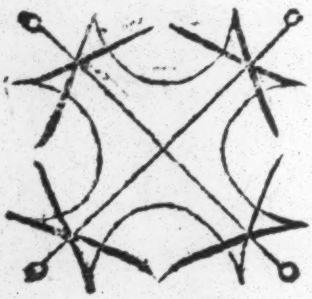

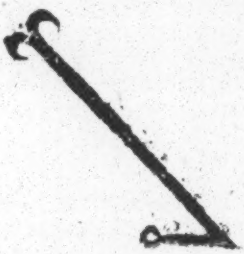

Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

Signacula siue characteres Veneris.

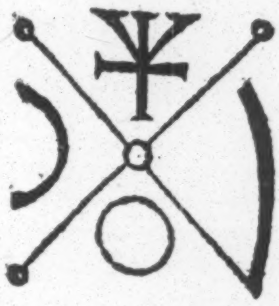

Tabula Veneris in notis Hebraicis.

כב	מז	יו	מא	י	לה	ד
ה	כג	מח	יז	מב	יא	כט
ל	ו	כד	מט	יח	לו	יב
יג	לא	ז	כה	מג	יט	לז
לח	יד	לב	א	כו	מד	כ
כא	לט	ח	לג	ב	כז	מה
מו	יה	מ	ט	לד	ג	כח

Intelligentiæ Veneris.

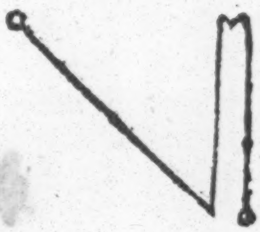

Dæmonij Veneris.

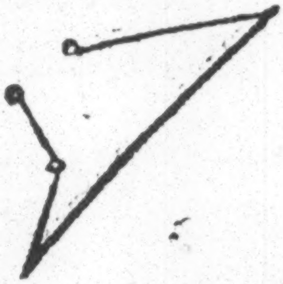

Intelligentiarum Veneris.

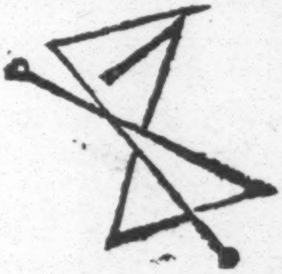

Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ח	נח	נט	ה	ד	סב	סג	א
מט	יה	יד	נב	נג	יא	י	נו
מא	כג	כב	מד	מה	יט	יח	מח
לב	לד	לה	כט	כח	לח	לט	כה
מ	כו	כז	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מו	כ	כא	מג	מב	כד
ט	נה	נד	יב	יג	נא	נ	יו
סד	ב	ג	סא	ס	ו	ז	נז

Signacula siue characteres,

Mercurij, Intelligentię Mercurij, Dæmonij Mercurij

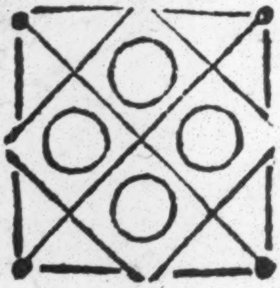

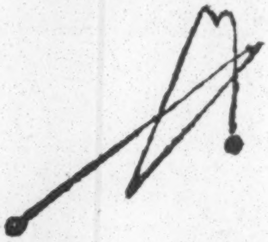

Tabula

Tabula Lunæ in abaco.

37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

לז	עח	כט	ע	כא	סב	גי	מה	ה
ו	לה	עט	ל	עא	כב	סג	יד	מו
מז	ז	לט	פ	לא	עב	כג	נח	יח
יו	מח	ח	מ	פא	לב	סד	כד	נו
נז	יז	מט	ט	מא	עג	לג	סה	כה
כו	נח	יח	נ	א	מב	עד	לד	סו
סז	כז	נט	י	נא	ב	מג	עה	לה
לו	סח	יט	ס	יא	נב	ג	מד	עו
שז	כח	סט	כ	כא	יב	נג	ד	מה

P

Signacula siue characteres,

Lunæ.

Dæmonij Lunæ.

Dæmonij dæmoniorum Lunæ.

Intelligentiæ intelligentiarum Lunæ.

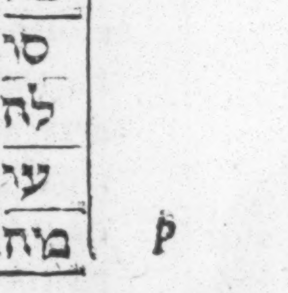

De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in magia polleant, & quæ quibus elementis conueniant, atq; cœlo.

CAP. XXIII.

Figuræ etiam Geometricæ ex numeris ortæ, non minoris potentiæ putantur. Ex his in primis circulus respondet unitati atq; denario. nam unitas omnium rerum centrũ atq; circunferentia est: ipseq; denarius coaceruatus in unitatẽ redit, à qua exordium habuit, numerorum omniũ finis & complementum: diciturq; circulus linea infinita, in qua non est terminus à quo, nec terminus ad quẽ, cuius principiũ & finis est in quolibet puncto: unde & motus circularis dicitur infinitus, non quidem quo ad tempus, sed quo ad ubi. Hinc circularis figura omnium amplißima & perfectißima, ligationibus & exorcismis aptißima censetur. Vnde qui malos dæmones adiurant, circulo sese communire solent. Ipse etiam pentagonus cũ uirtute quinarij numeri mirandũ in malos dæmones habet imperiũ, tum ex lineatura sua qua habet intus quinq; angulos obtusos, & extra quinq; acutos, quinq; triangulorum hexagonorum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna in se cõtinet mysteria, quod ita etiã de cæteris figuris triangulo, quadrangulo, hexagono, heptagono, octogono & reliquis inquirendũ & intelligendũ est, quarum plures quatenus multiplicibus diuersisq; intersectionibus constituuntur, diuersas etiã nanciscuntur significationes atq; uirtutes, iuxta diuersimodũ linearũ numerorumq; ductum & proportionem. Figurã autẽ crucis Aegyptij atq; Arabes summã potentiam habere confirmabant, quodq; sit omnium cœlestium uirium atq; intelligentiarum firmißimum receptaculum: quia ipsa sit figura omniũ rectißima, continens quatuor angulos rectos, sitq; prima superficiei descriptio, habens longitudinem & latitudinem: dicebantq; eam cœlestium fortitudine conspiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum resultat:

tat: suntq; stellæ tunc maximè potentes, quando in figura cœli quatuor obtinent cardines, atq; radiorum suorũ in se inuicem proiectione crucem constituunt. Habetq; præterea (quod suprà ostendimus) cum quinario, septenario, nouenario potentissimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptijs etiã sacerdotibus ab initio religionis inter sacras literas relata fuit, uitã futuræ salutis apud eos allegoricè significans. Fuit etiã Serapidis pectori impressa, & apud Græcos magna ueneratiõne habita. Verùm quod hic ad religionem attinet, discutiemus alibi. Illud aduertendum est, quicquid mirificum operantur figuræ, quando à nobis in chartis uel laminis uel imaginibus inscribuntur, id non agunt nisi per uirtutem ipsis acquisitam à figuris sublimioribus, ex amore quodam quem naturalis aptitudo aut similitudo comparat: quatenus ad amußim ad illas cõfigurantur, quemadmodũ ex opposito pariete causatur echo, atq; in speculo concauo collectio radiorũ solariũ, quos postea repercutiens in oppositum corpus uel lignum uel aliud cõbustibile, protinus comburat: siue quemadmodum cithara causat reboatum in alia cithara, non nisi quia figura conformis & consimilis è conspectu sit posita: siue ut duæ in lyra fides æquò interstitiõ tractæ, & ad eandem intentionẽ temperatæ, quando pulsatur una, subitò tremit & altera. Similiter & figuræ de quibus diximus, atq; characteres quicunq; concipiunt uirtutes figurarum cœlestiũ, quatenus dominantibus illis opportunè fuerint rebus impressæ aut ritè fabricatæ, tanquã cõspiret figura ad consimilem figuram atq; exigat. Et sicut hæc de figuris dicta sunt, ita pariter etiã de Geometricis corporibus intelligenda sunt, quæ sunt sphæra, tetracedron, hexacedron octocedron, icocedron, dodecacedron & cõsimiles. Neq; uerò prætereundũ est, quas figuras Pythagoras & illũ secuti Timeus Locrus atq; Plato, elementis & cœlis adsignarũt. nã terræ primum cubum, octo angulorum solidorum & uigintiquatuor planorum & sex basium quadratum in forma tesse-

Elementorũ & cœli figuræ.

Terræ.

Ignis. ræ dederunt. Igni autem pyramidem quatuor basium triangulorum, & totidem angulorum solidorum & duodecim planorum tribuerunt. Aeri autem constituerunt octocedrontem, ex octo basibus triangulis & sex angulis solidis & uigintiquatuor planis. Aquæ deniq; adsignarunt icocedrontem, basium uiginti, angulorum solidorum duodecim. Cœlo autem dederunt dodecacedrōtem ex duodecim basibus pentagonis & uiginti angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem respectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perspectiua, maximè quidem in speculis: & ego noui ex illis mirāda cōficere, & specula in quibus quis uidere poterit quæcunq; uoluerit à longißima distantia.

Aeris.

Aquæ.

Cœli.

De Musicali harmonia, eiusq; uiribus ac potentia. CAP. XXIIII.

MVsicalis etiam harmonia non est siderum muneribus uiduata: est enim imitatrix omniū potentißima: quæ cum corpora cœlestia opportunè insequitur, cœlestem influxum mirificè prouocat, omniumq; audientium affectus, intentiones, gestus, motus, actus atq; mores immutat, & ad suas proprietates subitò prouocat, ut ad læticiā uel lamentationem, ad audaciam uel iranquillitatem, & ad similia: ipsas quoq; bestias, serpentes, uolucres, delphines, ad auditum suæ modulationis prouocat. Sic aues fistulis alliciuntur: eisdem capiuntur cerui. Pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinentur. Fides delphinis hominum amicitias persuasere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indicos organicæ uoces permulcent. Ipsa etiam elementa modulis gaudent. Halesius fons, aliàs tranquillus & quietus, si insonent tibiæ, exultabundus eleuatur, & ultra margines intumescit. Sunt in Lydia, quæ Nympharum insulæ nuncupantur: quæ ad cantum tibiarum in medium stagnum à continenti procedentes, in

tes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora reuertuntur. Eas M. Varro se uidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico litore mare citharam sonat. Megaris saxũ quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna uis est Musicæ. Ipsa quidem animum mulcet, mentem erigit, præliatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fatigationemq; solatur. Lapsos & desperatos reuocat, uiatores confortat. Et dicunt Arabes, quòd cameli onera portantes confortantur canentibus ductoribus. Simili modo ferentes onera grauia cantant, & habilitantur atq; alleuiantur ex eo: cantus enim delectationem operatur & habilitationem iracundos mitigat, tristes & anxios lætificat, discordes pacificat, phreneticorum rabiem temperat, uanas cogitationes dissipat: hinc est quòd morbos aliquos corporis, & animi sic uel curari, uel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmant. Sic legimus Terpandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios, & Iones ægrotantes sanasse: & Ismeniam Thebanum quamplurimos grauissimis morbis uexatos concentibus curasse. Præterea Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concentibus atq; sonis mira quædam facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpentes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tanta ui homines in amentiæ furorem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente constare posset: cumq; regis iussu præstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum uarietate inflectere aggressus, inusitatæ seueritatis concentu edito, prima specie audientes ueluti mœsticia & stupore compleuit,

Laus cantus.

deinde uegetioribus sonis seueritate in plausum permutata, ad iucundiorem mentis statum, petulantioresq; corporis motus, gesticulationesq; inflectebat: postremò acrioribus modis ad tantum amentiæ spiritum concitauit, ut furor ad rabiem usq;, & temeritatem processerit. Legimus etiam eos qui in Apulia à phalangio tacti sunt, stupescere, exanimesq; iacere, donec certum sonum audierint, quo quisq; suo auditu saltat aptè ad numerum, ac conualescit: atq; postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, subitò concitatur ad saltum. Et creditum est (Gellio teste) ischiacos cum maximè dolent, tibiæ modulis minui dolorem. Narrat idem ex Theophrasto, uiperarum morsibus adhibitum tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur tibiarum concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinam.

De sono atq; concentu, & unde illis mirabilitas in operando. CAP. XXV.

Esse præterea in sono uirtutem ad cœlestia dona capienda non negabimus, si cum Pythagora & Platone senserimus, cœlum harmoniaca compositione constare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare, ac efficere: cantus quàm instrumentalis sonus plus potest, quatenus per harmoniacum concentum, ex mentis conceptu, ac imperiosa phantasiæ cordisq; affectu proficiscens, simulq; cum aere fracto ac temperato, aerium audientis spiritum, qui animæ atq; corporis uinculum est motu facile penetrans, affectum animumq; canentis secum transferens, audientis affectum mouet affectu, phantasiam afficit phantasia, animum animo, pulsatq; cor, & usq; ad penetralia mentis ingreditur, sensim quoque mores infundit: mouet præterea membra atq; sistit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut nón modò naturalis, sed etiam artificialis & uocalis uim animis atque corporibus inferant. Necesse est autem omnes concentus ex conuenientibus fundamentis procedere,

dere, siue in fidibus, siue in fistulis, siue in uocibus sint, si in unum debeant conuenire. Neq; enim rugitum leonum, mugitum boum, hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum porci quis conuenire faciet: nec ex lupi, & agni neruis factæ fides in consonantiam aliquam deduci possunt, quia eorum dissona sunt fundamenta. Conueniunt tamen multorum hominum uoces uariæq;, quia unicum secundum speciem est ipsis fundamentum. Conueniunt & multæ aues, quia unicum illis propinquum genus, & à superis symbolum. Conueniunt & artificialia instrumenta, & cum uocibus naturalibus: quia utrobiq; similitudo, aut uera, & expressa, aut per analogiam quandam. Omnis autem concentus, sonorum aut uocum est: sonus spiritus est, uox est sonus, & spiritus animatus: sermo est spiritus cum sono, & uoce aliquid significante prolatus, cuius spiritus cum sono, & uoce ex ore procedit. Chalcidius ait uocem ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente spiritu, qua neruis obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, uteroq; & uitalibus cæteris, quo fauciū angustias pulsante formanteq; lingua, & cæteris uocalibus organis, articulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verùm Lactantius ait, uocis rationem admodum obscuram esse, ut non sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota deniq; musica in uoce, & sono, & auditu posita est. Sonus sine aere audibilis fieri non potest: qui quum adeò necessarius sit auditui, aer tamē ut aer per se nō est audibilis, nec ullo sensu attingi potest, nisi per accidēs: neq; enim uisus uidet illū nisi coloratū, nec auditus nisi sonantē, nec odoratus nisi olentē, nec gustus nisi sapidū, nec tactus nisi calidū, aut frigidū, aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aere nō fiat, non tamē est sonus de natura aeris, nec aer de natura soni, sed corpus uitæ spiritus nostri sensitiui existit aer: & nō est naturæ alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris & altioris uirtutis. Oportet autē animā sensitiuā aerē

uiuificare sibi coniunctum, & in uiuificato & coniuncto spiritui aere sentire species obiectorũ in actu positas, idq; in aere uiuo: sed in diaphano & subtili species uisibiles, in communi audibiles, in grossiori species aliorum sensuum.

De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concentus, quiq; soni singulis stellis respondent. CAP. XXVI.

CAeterùm nunc scias, quòd ex planetis septem, Saturnus, Mars atq; Luna plus uocis habent, quàm concentus. Habet autem Saturnus uoces tristes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad centrum coartatos sonos. Mars uerò asperas, acutas, minaces, ueloces, iracundas. inter has Luna obseruat medias. Iupiter uerò, Sol, Venus atq; Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter cõcentus graues, constãtes, intentos, suaues, hilares & iucundos. Sol uenerabiles, intentos, puros, & cum gratia dulces. Venus autem lasciuos, luxuriosos, molles & uoluptuosos, & in circunferentia dissolutos dilatatosq;. Mercurius uerò habet concentus remissiores, multiplices, & cum quadã strenuitate lætos & iucundos. Ex particularibus uerò concentibus, & proportionatis, tonus Musis nouem obtemperat. Iupiter habet gratiam uocis octauæ simul & quintæ, scilicet diapason cum diapente. Sol obtinet octauæ uocis melodiã, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason. Venus tenet gratiam uocis quintæ, scilicet diapente: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiã quartæ. Veteres præterea tetrachordi ueluti quatuor elementorũ numero cõtenti, Mercurio inuẽtore quatuor neruos habuêre, ut Nicomachus autor est: quorũ hypate terrã, parhypate, uel mese aquam, nete, uel diezeugmenon, aut hyperbolæos ignem: parenete, uel synemmenõ aerem resignare uoluerunt. Deinde uerò Terpander Lesbius septimã chordam inueniens, illas planetarum numero æquauit. Præterea qui elementorũ numerũ sequuti

sequuti sunt, quatuor Musicæ genera illis. simul atq; quatuor humoribus conuenire dicebant, & Doriũ aquæ & phlegmati, Phrygiũ choleræ & igni, Lydiũ sanguini & aeri: Mixolydiũ atræ bili, & terræ consonare putabant. Alij ad cœlorũ numerũ uirtutemq; respicientes, Doriũ Soli, Phrygiũ Marti, Lydiũ Ioui, Mixolydiũ Saturno, hypophrygiũ Mercurio, hypolydiũ Veneri, hypodoriũ Lunæ, hypomixolydiũ cœlo stellato contribuerunt. Præterea cum his concentuũ modis etiam Musas & chordas ad cœlos referebant, sed non eo ordine quo inter numeros, & cœlorũ animas de nouẽ Musis narrauimus: nã Thaliam musam dicunt concentũ non habere, silentio & terræ eã adscribentes: Clio autem cum Luna hypodoriũ modũ & chordã proslambanomenos mouent: Calliope et Mercurius hypophrigium modũ, & chordã hypatepaton poßident: Terpsichore cum Venere hypolydiũ, & parhypate hypaton: Melpomene, & Soli Dorius & lichanos hypaton coaptantur: Erato cũ Marte Phrygiũ, & hypatemesen custodiunt: Euterpe & Ioui Lydius, & parhypate meson conueniũt: Polymnia & Saturnus mixolydiũ, & lichanos meson seruant: Vraniæ ac cœlo stellato hypermixolydius modus atq; meses chorda adscribuntur: quæ ita in sequentibus uersibus expressa legimus:

Germinat in primo nocturna silentia cantu,
  Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.
Persephone, & Clio spirant, hypodorius ergo
  Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.
Dat hypochorda sequens Phrygium, quem parturit ipsa
  Calliope, interpres parturit ipse Deum,
Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus,
  Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.
Melpomene & Titan statuunt mihi crede modum, qui
  Dicitur in quarto Dorius esse loco.
Vult Erato quintum Phrygio præscribere neruum,
  Mars quoq; non pacem, prælia semper amans.

Lydius Euterpes Iouis, & modulamen habebit,
Dulce tenens iußit sexta quod esse fides.
Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,
Principium mixolydius unde capit.
Vraniæ octauam dum perscrutatur amicam,
Versat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorum concentus ex eorundem ad inuicem distantia rimantur: nam id spacium quod à terra ad lunam interiacet, uidelicet centum, & uiginti sex milia stadiorum Italicorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercurium dimidium illius spacij facit semitonium: tantundē ab illo ad Venerem facit aliud semitonium: inde uerò ad solem triplum quasi tonum, & dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciens diatessaron: à sole uerò ad Martem rursus tantum est interualli, quantum à terra ad lunam, faciens tonum. inde ad Iouem dimidium illius aliud faciens semitonium, tantundem ab illo ad Saturnum etiam constituens semitonium: à quo ad stellatum orbem iterum semitonij spacium interiacet. Est itaque à sole ad cœlum stellatum diastema diatessaron duorum tonorum cum dimidio: à terra autem perfectum diapason sex tonorum integrorum. Iam uerò etiam ex proportione motuum planetarum ad inuicem, & cum octauo cœlo resultat harmonia omnium suauißima. Est autem proportio motuum Saturni ad Iouem dupla sesquialtera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerem & Mercurium: qui pariter iter perficiunt, proportio dupla: illorum ad lunam duodecupla: Saturni uerò ad stelliferum orbem millecupla, & ducentupla, si uerum sit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primum mobile in centum annis gradu uno. Motu itaque proprio lunæ motus uelocior est, & acutiorem sonum facit stellato orbi: qui omnibus tardior, sonum grauißimum facit: sed motu uiolento qui est primi mobilis, omnium uelocißimus est, & acutißimus: luna-

ris uerò tardißimus, & grauißimus, quæ motuum proportio & reciprocatio, suauißimum concentum edit. Hinc nulli cantus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouendis effectibus hominum, & inducendis magicis impreßionibus potentiores sunt, quàm qui ex numeris, & mensuris, & proportionibus ad instar cœlestium componuntur. Elementorum etiam concentus ex eorum basibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur. nam cum inter ignem & aerem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursumq; in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason, & diapente. Inter aerem & aquam proportio est in basibus dupla sesquialtera, unde diapason, diapente: in angulis uerò dupla, unde iterum diapason: inter aquam autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitertia, unde consurgit diapason, diapente, diatessaron: in angulis uerò sesquialtera iterum constituens diapente. Porrò inter terram & ignem proportio est in basibus sesquialtera, faciens diapente: in angulis uerò dupla, constituens diapason. Verùm inter ignem & aquam, atq; inter aerem & terram deficit quodammodo consonantia: siquidem inter hæc est plena qualitatum contrarietas: conuenit autem per intermedium elementum.

De humani corporis proportione, & mẽsura, harmoniaq;. CAP. XXVII.

Homo quoniam pulcherrimũ absolutißimumq; Dei opus, & imago, & minor mundus, ideoq; perfectiore cõpositione, ac suauiori harmnnia, sublimoriq; dignitate omnes numeros, mensuras, pondera, motus, & elementa, cæteraq; omnia illum componentia, in se continet ac sustinet, omniaq; in eo uelut in supremo artificio, supremã quandã sortẽ ultra communem consonantiam quam habent in alijs compositis, consequuntur. hinc antiqui omnes, digitis olim numerabant, & digitis numeros indicabãt, ex ipsisq; humani corporis articulis, omnes numeros, mensuras, proportiones, ac harmonias

Ex humanis articulis numeri, & mensuræ repertæ.

nias inuentas fuisse, probare uisi sunt. Vnde ad hanc corporis commensurationem, templa, ædes, domos, theatra, insuper & nauigia, & machinas, & quodcunq; artificij genus, & artificiorum ædificiorumq; quæcunq; sunt partes, & membra, puta columnas, epistylia, bases, antes, stilobates, & huiusmodi cætera omnia partiuntur, atq; ex humano corpore deducunt. Quin & ipse Deus docuit Noe fabricare arcam ad humani corporis mensuram, ut qui ipse totam mundi machinā humano corpori symmetram fabricauit: unde ille magnus, hic uerò minor mundus nuncupatur. Hinc microcosmologi nonnulli, humanum corpus per sex pedes, pedem uerò per X. gradus, & gradum quemq; per minutias V. metiuntur: unde numerantur L X. gradus, qui faciunt minutias C C C. quibus æquiparantur totidem cubiti geometrici, quibus descripta est arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine trecentorum minutorum, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: sic & longitudo arcæ fuit cubitorum trecentorum, latitudo quinquaginta, altitudo triginta, ut sit utrobiq; longitudinis ad latitudinem sescupla proportio, ad altitudinem decupla, latitudinis ad altitudinem superpartiens duas tertias: pariq; modo omnium membrorum commensurationes sunt proportionatæ, & consonantes, & cum mundi membris atq; archetypi mensuris sic conuenientes, ut nullum sit in homine membrum, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso archetypo Deo. Tota autē corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate proueniens, ad ipsam tendere dignoscitur.

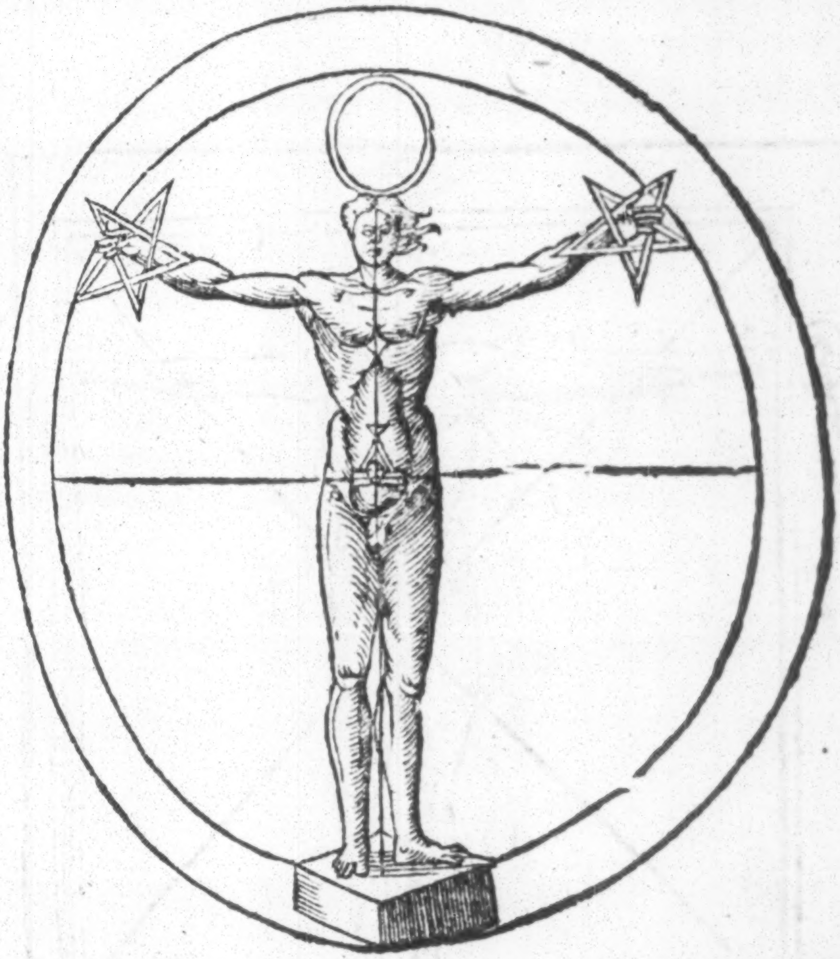

E 2

Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum: quippe statuatur expassis brachijs in coniunctos pedes erectus homo, quadratum constituet æquilaterum, cuius centrum est in imo pectinis.

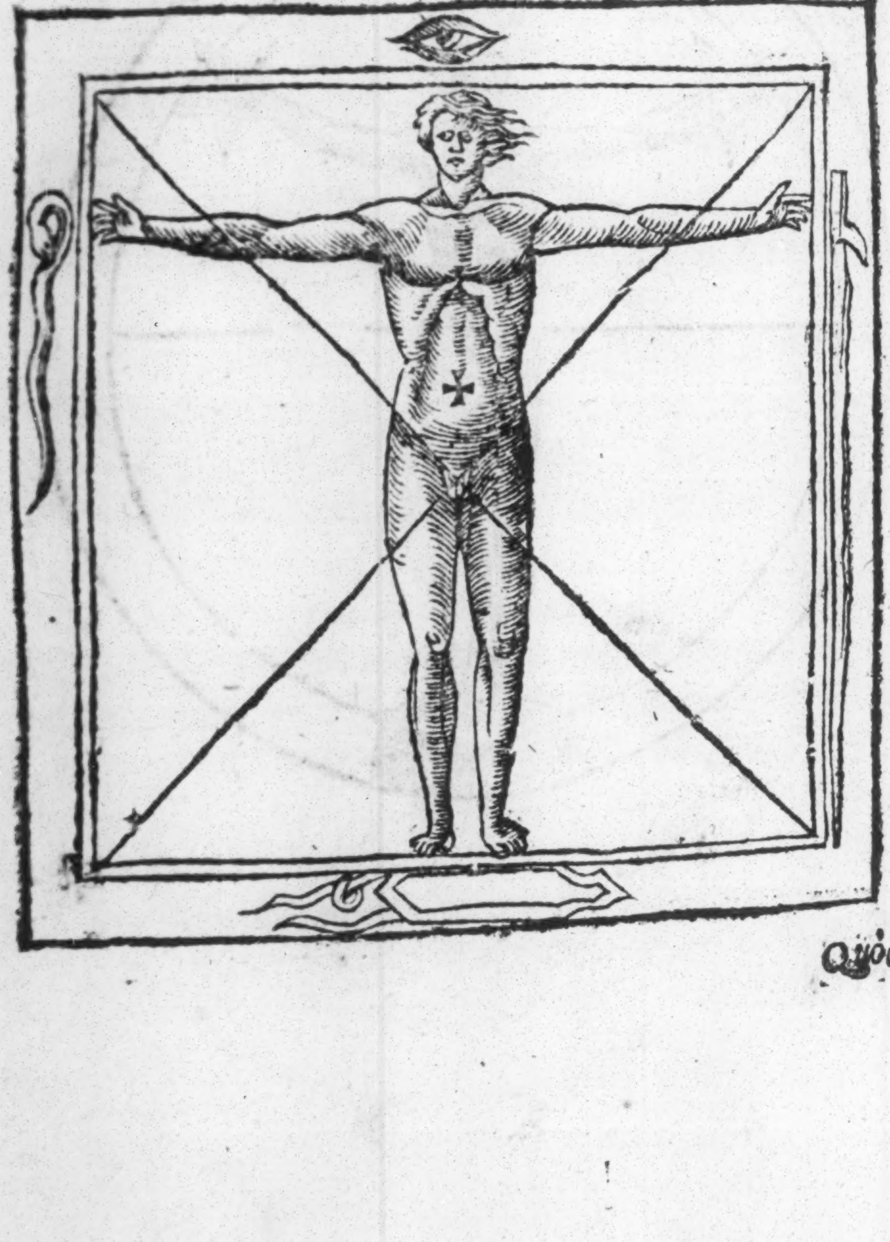

Quòd

Quòd si super eodem centro circulus fabricetur per summũ caput, demißi brachij quousq; extremi digiti circuli illius circunferentiam contingant, paßiq; pedes in eadem circunferentia, quantum extrema manuum à summo uertice distant, tunc circulum illum super imi pectinis centro ductum in quinq; æquas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum constituunt, ipsiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

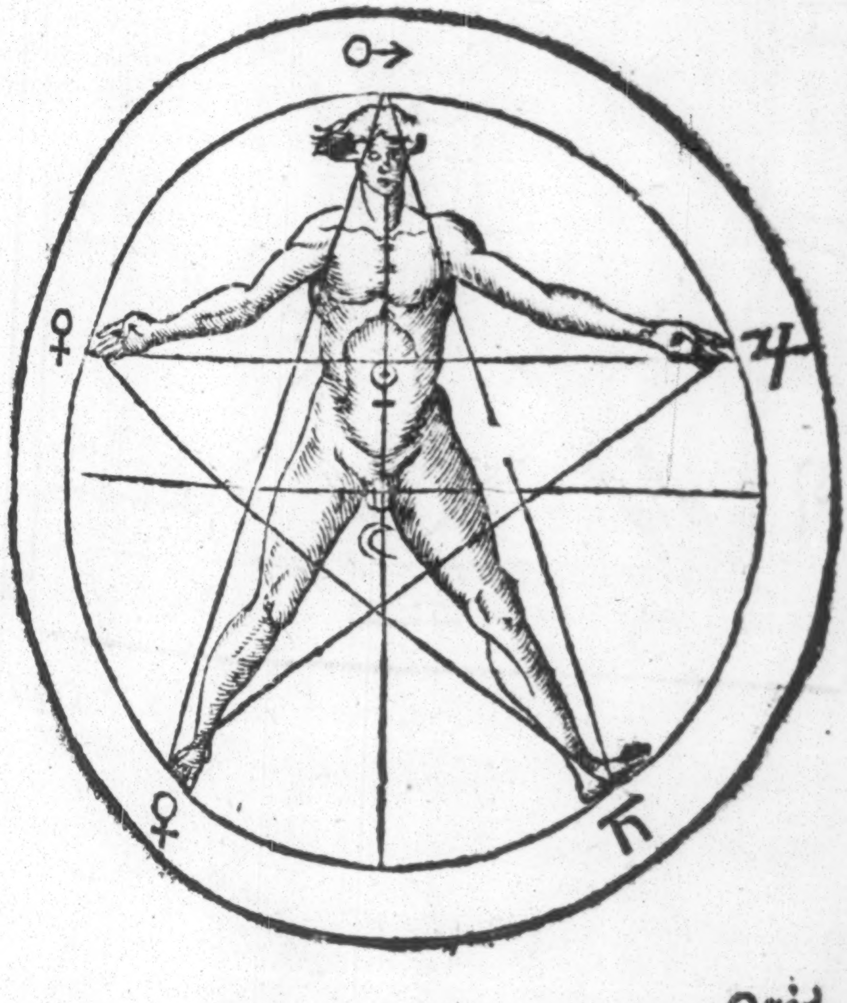

Quòd si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsumq́; in utrumq; latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleuentur, ipsi tunc extremi pedum manuumq́; digiti æquilaterum quadratum dabunt, cuius centrum supra umbilicum est in cinctura corporis.

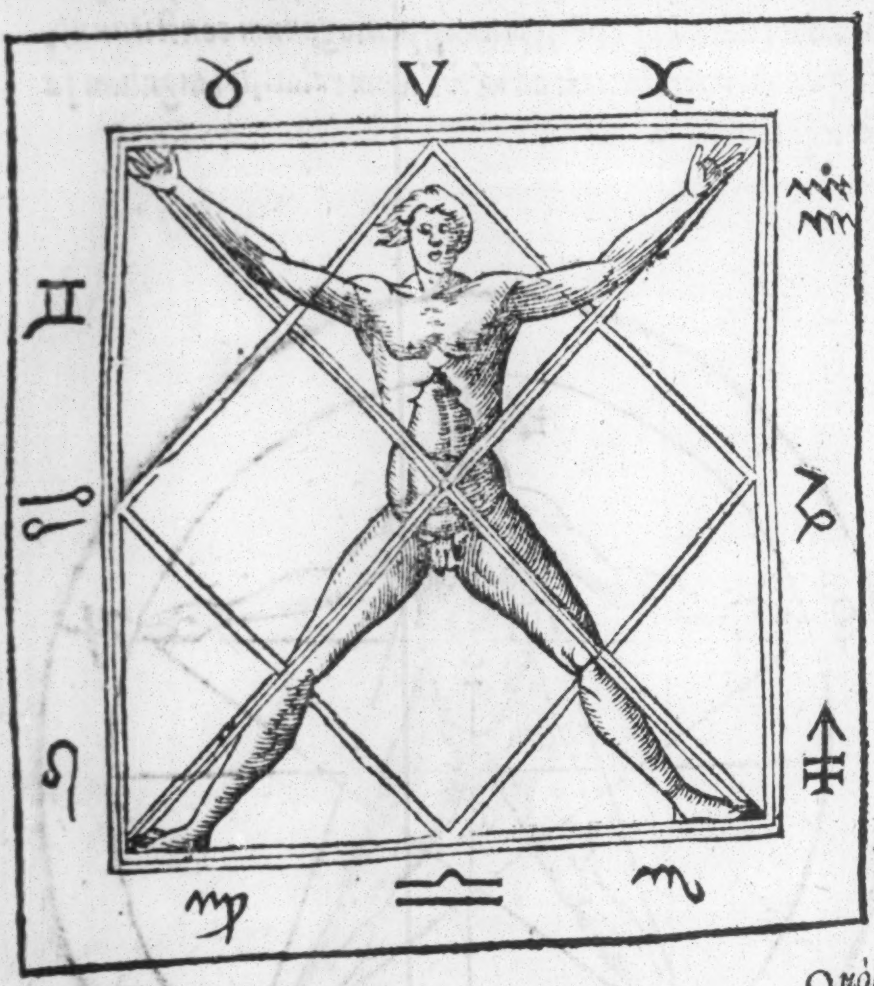

Quòd

Quod si manibus sic eleuatis taliter pedes, & crura pandantur, quo homo decimaquarta parte erectæ staturæ suæ breuior sit: tunc pedum distantia ad imum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico posito, circunductus circulus manuum pedumq́; extrema continget.

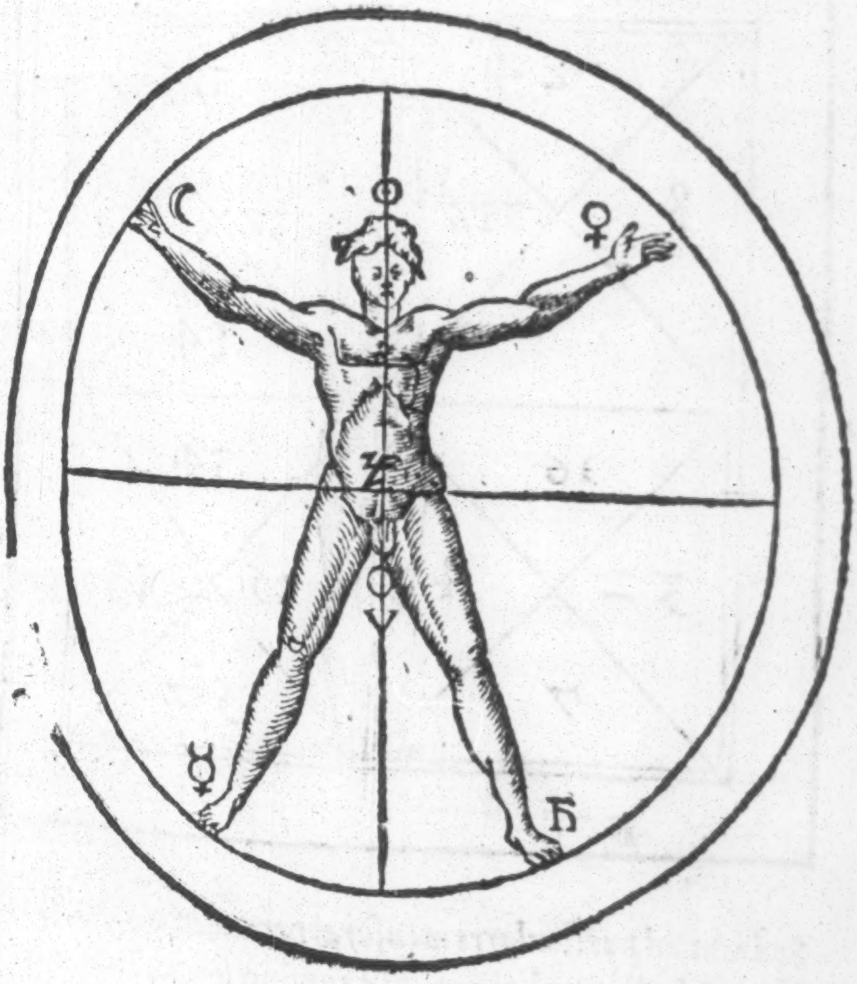

Quòd si manus supra caput quàm altißimè extẽdantur, cubitus æquabũt uerticẽ: & si tunc iunctis pedibus ita stans homo in quadratũ æquilaterũ locetur, per extrema manuũ & pedũ conductum, centrum illius quadrati in umbilico erit: qui idem medium est inter summum uerticem & genua.

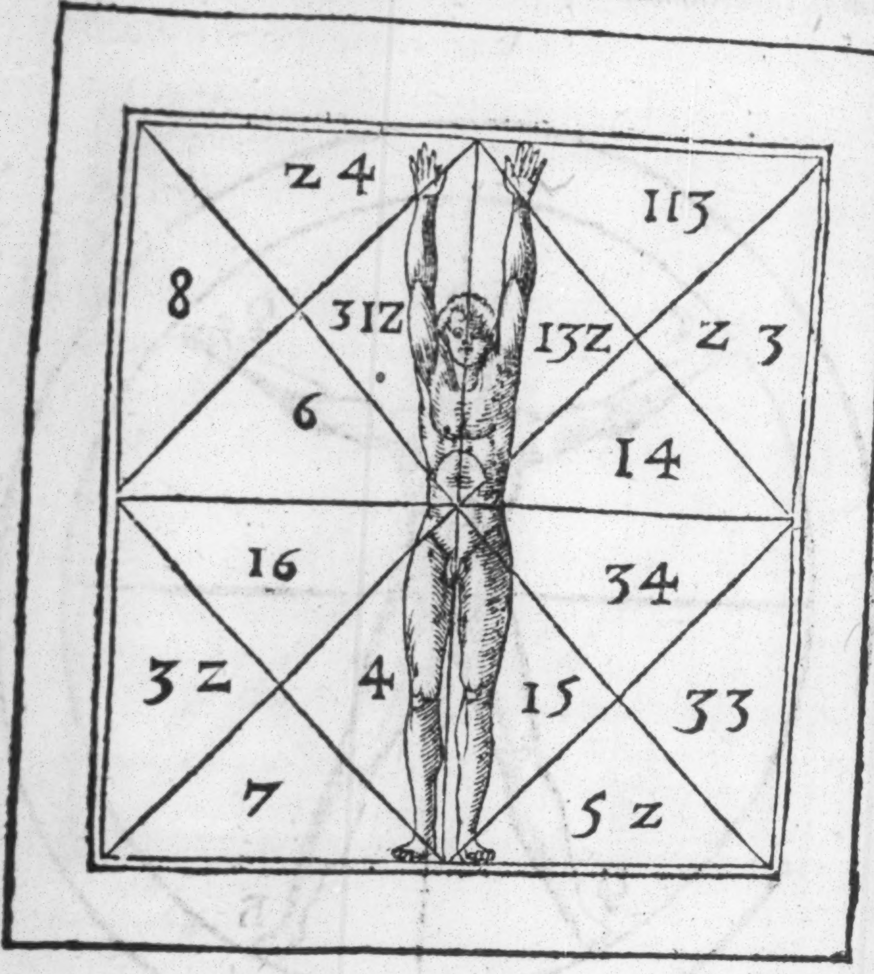

Sed iam ad particulares mensuras perueniamus. Circuitus hominis sub alis, medietatem suæ continet longitudinis, cuius medium est in imo pectine: abinde uerò sursum ad mediũ pectus inter utrasq; mamillas, & à medio pectore in summum uerticem, utrobiq; pars quarta: similiter ab imo pectine usque sub genua, & inde ad extremos talos pars hominis quarta. Eadem est latitudo spatularum ab uno extremo in alterũ: eadem est longitudo à cubito in extremũ longioris digiti, ideoq; hic

cubitus

cubitus dicitur: hinc quatuor cubiti cōstituunt longitudinē hominis: latitudinē uerò quæ in spatulis est, cubitus unus: quæ uerò in cinctura est, pes unus: cubitū aūt cōstituūt palmi sex, pedē uerò quatuor: & quatur digiti palmū: totaq; hominis lōgitudo palmorū uiginti quatuor, pedū sex, digitorū sex, & nonaginta. Ab imo pectinis ad summū pectoris, pars longitudinis sexta: à summo pectore ad supremā frontē, & radices imas capillorū, pars longitudinis septima: corporis robusti, & bene quadrati pes, est pars longitudinis sexta: procerioris aūt septima: nec potest Varrone & Gellio testib. humanū corpus proceritatē septē pedum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à restricta manus usq; in interiorē plicaturā cubiti spaciū est: & quod à pectore usq; ad utrasq; mamillas sursum ad suprema labra, siue deorsum usq; ad umbilicū est, quodq; est inter extrema oßiū supremi pectoris gulā cingentiū, & quod à planta pedis ad finē lacerti: & exinde in mediā genu rotulā, omnes hæ mensuræ sibi coæquales sunt, & septimā totius altitudinis constituunt. Caput hominis ab imo mento in summum uerticē, pars longitudinis octaua: totidem à cubito in finē spatularū: tātus etiā reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per supremā frontem, & imas radices occipitis ductus, facit totius longitudinis partē quintū: tantundem etiā præstat latitudo pectoris. Hominē quadratū, & cōpactum cōstituunt facies nouem, procerū uerò decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à suprema fronte usque in extremum mentum, una est: deinde ab imo gutturis siue supremo pectoris ad summū stomachum, altera: abinde ad umbilicū, tertia: ab hoc ad imum femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitē cōstituunt duas: abinde usq; ad nodum pedis crura cōtinent duas alias, quæ omnes partes sunt octo. Porrò arcus à summa fronte ad summum uerticem, & quod est à mento ad summum pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imam plantam, hæc tria spacia cōiuncta cōstituunt

nonam. In latũ quoq; pectus habet partes duas, & utraq; brachia septem. Quòd uerò corpus decem facies constituũt, ipsum est proportionatissimũ. Huius itaq; prima portio est à summo uertice ad imas nares: abinde ad supremũ pectus secunda, & cõsequẽter ad supremũ stomachũ, tertia: ab eo ad umbilicum, quarta: & inde ad imũ pecten quinta, ubi est mediũ humanæ longitudinis: à quo usq; in extremas plantas, sunt quinq; aliæ partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decẽ integras, quib. proinde corpus omne mẽsura proportionatissima cõmensuratur. nã facies hominis ab imo mento ad summã frontẽ & radices imas capilli est, quãta pars una decima. Manus hominis à restricta usq; ad extremũ longioris digiti, etiã pars una: similiter inter utraq; mamillarũ puncta, pars una: & ab utrisq; ad imã gulã, triangulus æquilaterus. Frõtis inferioris ab una aure ad alterã, latitudo est partis unius: totius aũt pectoris latitudo, uidelicet à supremo pectore ad iuncturas spatularũ, utrobiq; partis unius, quæ faciũt duas. Circulus capitis trãsuersus ab interstitio superciliorũ per supremã frontẽ usq; in finẽ occipitis ubi terminatur capillitiũ, etiã partiũ duarũ: ab humeris extrinsecus ad iũcturas articulorũ manus, & intrinsecus ab axellis ad cõfinia palmæ digitorũ, partes tres: circulus capitis per mediã frontẽ, partiũ triũ. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robusto homine: in delicatiori corpore, partes tres cũ dimidia, seu, quantũ est à summo pectore in imũ pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinq;, uidelicet quantum longitudinis totius mediũ. A' summo uertice ad nodũ gulæ, sunt totius altitudinis quæ decimætertiæ: eleuatis in altum brachijs, cubitus accedit summo uertici. Cæterùm nũc quæ adhuc reliquæ commensurationis sibi æquales sunt, spectemus. Quantũ est à mento ad summũ pectus, tanta est latitudo colli: quantũ à summo pectore ad umbilicũ, tãta est colli circulatio: quantum à mento in supremũ uerticẽ, tanta est latitudo cincturæ: quãtũ est ab intercilijs ad summas nares, tantũ à iugulo

distat productio menti: quantũq; à summis naribus ad mentũ, tantum à iugulo ad imam gulam. Item oculorum ab intercilijs ad interiores angulos concauitas, ac summarum narium prominentia: & quod ab imis naribus ad extremũ supremi labri interstitium est, hæc tria sunt inter se æqualia.

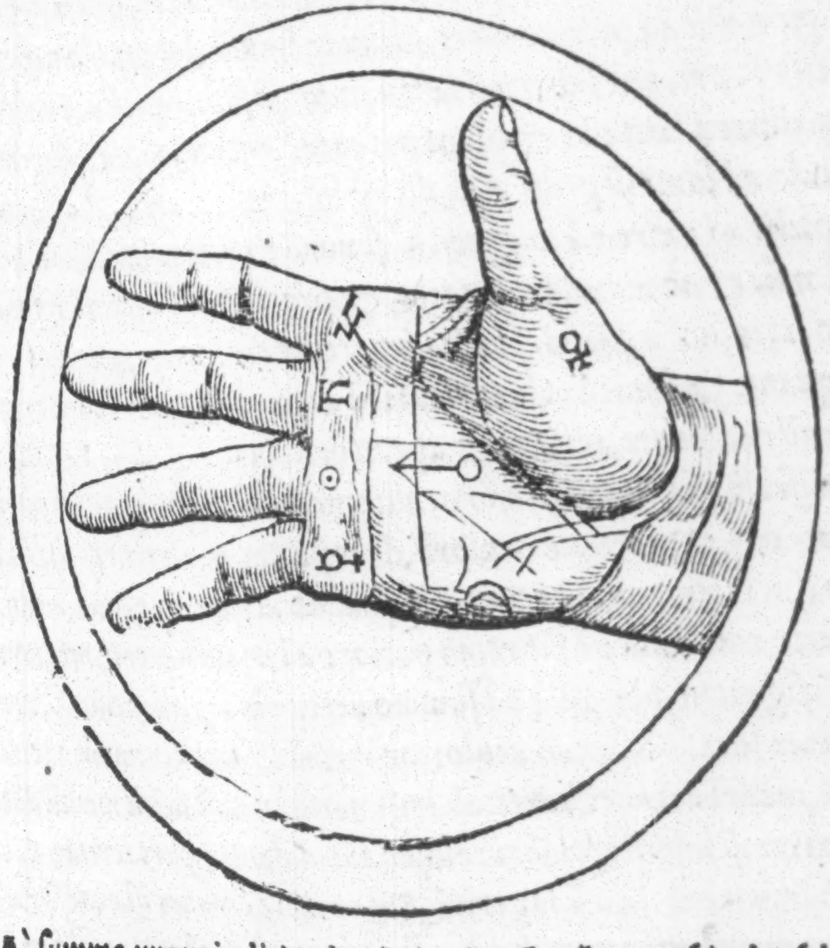

A` summo ungue indicis ad imã eius iuncturã, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte syluestri, in domestica quoq; à summo ungue medij usq; in imã iũcturã, & abinde ad restrictã manus, omnes hæ portiones inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinẽ frõtis æquat: residui duo, ad extremũ unguẽ æquãt nasum, ab intercilijs uidelicet in summas nares: primus et maior articulus medij æquipollet illi spacio q. est ab imis narib. in extremũ mentũ: & secũdus medij tãtus est, quãtũ ab imo mẽto ad supremũ inferioris labri: tertius uerò, quantũ

ab ore ad inferiora narium: tota aũt manus, quãtus totus uultus. Maior pollicis articulus dat oris aperturã: & quod est ab imo mento ad supremũ inferioris labri: minor uerò quantũ à supremo imi labri ad imas nares: omniũ extremorũ articulorũ quos onychios uocãt, ungues obtinent iustã medietatẽ. Ab intercilijs ad extremos oculorũ angulos tantũ est, quantũ ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo nasi, latitudo oris per supremũ labrũ, inter se sunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadẽ. Altitudo quæ est ab imo talo ad summũ pedis, æqualis est longitudini, quæ est à summo pedis ad extremũ unguem. A' summo frontis ad interstitiũ oculorũ, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremũ mentũ, partes sunt æquales. Iuncta supercilia oculorum, circulos æquant: & semicirculi auricularũ æquant os apertũ. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quanta longitudo oculi: hinc spacij illius quod est inter utranq; extremitatẽ oculorũ, duas partes oculi tenent: tertiã nasus intermedius excipit. A' summo uertice in genua, mediũ facit umbilicus: à supremo pectore ad imam narem, medium designat nodum gulæ: à summo uertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremum mentũ, mediũ dat imas nares: ab imis narib. in imũ mẽtũ mediũ dat extremũ inferioris labri: eiusdẽ aũt distantiæ pars tertia, dat ab imis narib. labrũ superius. Sũt præterea omnes istæ mẽsuræ per proportiones multiplices & harmonicos cõcentus sibi inuicẽ cõsonantes. nã digitus grossior qui pollex dicitur, ad brachiũ in extremo lacerti apud pulsum & iuncturã manus, in circulari mensura, est in proportione subdupla sesquialtera: continet enim illã bis & mediã, sicut quinq; ad duo. Eiusdem uerò ad armũ brachij in lacerto propinquo spatulis, subtripla: cruris autem siue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachij, est proportio sesquialtera, sicut trium ad duo: similisq; proportio colli, ad tibiam est, quæ illius ad brachium. Coxæ autem

propor-

proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncum est proportio sesquioctaua: à trunco siue thorace ad crura usque ad plantas, sesquitertia: pectoris à collo usque ad umbilicum ad lumbos uel aluum usque ad finem trunci, dupla: latitudo iliorũ ad coxæ latitudinẽ sesquialtera: capitis ad collũ, tripla: capitis itẽ ad genu, tripla: eadẽq; ad pernã & petaso nem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani membra secundum eorum longitudinem, latitudinem, altitudinem & circunferentiam inter se, & cum cœlestibus ipsis conueniunt: quæ mensuræ omnes partitæ sunt per multiplices proportiones, aut superpartientes, aut mixtas, ex quibus & multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit ter diapason: quadrupla, bis diapason & diapente: pariq; modo elementa, qualitates & complexiones & humores sunt proportionata. nam homini sano & bene composito hæc humorum & complexionum pondera adsignantur: uidelicet, sanguinis octo: phlegmatis, quatuor: choleræ, duo: melancholiæ, unum: ut utrobique per ordinem sit proportio dupla: sed primi ad tertium, & secundi ad quartum, quadrupla: primi autem ad ultimum, octupla. Dioscorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarum duarum: in secundo, quatuor: & inde pro cursu pari in annũ quinquagesimũ habere cẽtum drachmarũ pondus, à quo decrementa rursus ad æquilibrium supputentur, quæ ambitu peracto ad metã redeant eandem, nec superesse spacia uitæ eius uisceris dilapsu: ex qua ratione centum annorum hominum uitam circunscripsit: & hanc etiam Aegyptiorum hæresim fuisse testatur Plinius. Ipsi etiam humanorum membrorum motus, cœlestibus motibus correspondent, & habet quisq; homo in se motũ cordis sui, qui solis motui respondens, per arterias in totum corpus diffusus, & annos, & menses, & dies, & horas, & momenta nobis

certißima regula indicat. Compertus præterea est per anatomistas neruus quidam circa micham, qui tractus sic cuncta hominis membra mouet, ut singula proprijs motib. moueantur: cuiusmodi tractu putat Aristoteles à Deo etiã mundi mẽbra moueri. Et sunt in collo duæ uenæ, quæ in iugulo ubi scinduntur, caput subeunt, quibis foris ualidè apprehensis, mox collabuntur homines sensibus ereptis, quousq; remittantur. Ipse itaq; mundi æternus opifex, missurus animum in corpus uelut domicilium, prius id atq; eo dignum metitur hospitium, nobilißimumq; animũ etiam specioso corpore condonat, quod tũc etiam animus ipse diuinitatis suæ conscius, pro habitu suo sibi adfingit atq; adornat. Hinc Aethiopũ populi, qui Gymnosophistarũ sapientia regebantur, quod testatur Aristoteles, reges sibi nõ ex his qui fortißimi & opulẽtißimi essent, creabãt, sed eos tantũ, qui forma essent pulcherrimi atq; præstantißimi: quippe quoniam animorum magnidecentiam ex corporis effigie sese uicißim intueri posse arbitrabantur. Quod considerantes multi admodum tum ueteres tum recentiores philosophi, qui abditarum in ipsa naturæ maiestate causarum secreta rimati sunt, ausi sunt asserere, nullum corporis uitium euenire, nullamq; disproportionem corpori inesse, quæ non etiam animi uitium intemperantiamq; sequatur: quia certum sit, alterum alterius officio uicißim crescere & coalescere atq; operari.

De animæ humanæ compositione & harmonia. CAP. XXVIII.

SIcut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportione, sic animi consonantia constat debito temperamento proportioneq; suarum uirtutum & operationum, quæ sunt concupiscibilis, irascibilis, & ratio, quæ sic comproportionantur. nam ratio ad concupiscentiam habet proportionem diapason, ad iram uerò diatessaron; irascibilis autem ad concupiscibilem habet proportionem

tionem diapente. Quando itaque cum proportionatißimo corpore etiam proportionatißima coniungitur anima, constat talem hominem etiam in donorum distributione felicißimam sortiri sortem, prout anima cum corpore in naturalium dispositione cõueniunt, quæ quidem cõuenientia reconditißma est, tamen à sapientibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animæ harmoniam properantes oportet illam nos à medijs illis per quæ ad nos transitum habent, inquirere, hoc est, à corporibus sphærisq; cœlestibus. Scientes igitur quæ animæ uires cui planetarum respondent, ex his quæ superius dicta sunt, earũdem inter se concentus facile cognoscemus. Luna enim crescendi & decrescendi uires regit: phantastica uis atque ingenium à Mercurio pendet: concupiscibilis uirtus à Venere, uitalis à Sole: impulsiua quæ & irascibilis dicitur, à Marte: naturalis à Ioue: receptiua omnis à Saturno: ipsa autem uoluntas tanquam primum mobile & omnium illarum uirium ductrix ad libitum, ipsaq; cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: non tamen ipsam mouet, sed manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectam sibi adæquatum tendat, aliquando tamen excæcata errore & ui animali impellente, malum eligit, credens illud esse bonum: ideoq; definitur liberum arbitrium esse facultas intellectus & uoluntatis, qua bonum eligitur gratia adsistente: & malum, ea deserente. Ipsa itaque gratia, quam etiam charitatem siue amorem infusum uocant Theologi, est in uoluntate sicut primum mouens, qua absente uniuersus concentus labitur in dissonantiam. Præterea anima correspondet terræ, per sensum: aquæ per imaginationẽ: aeri, per rationẽ: cœlo, per intellectũ: exitq; anima in illorũ harmoniã secũdum quod tẽperãtur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscẽtes corporũ & animarũ harmonicas dispositiões diuer

Liberũ arbitrium.

sas, iuxta diuersitatem complexionum hominum, non frustra usi sunt musicis sonis & cantibus, cùm ad conseruandam corporis sanitatem & amissam restituendam, tum etiam ad conducendum animos ad salutiferos mores, quousque hominem cœlesti harmoniæ contemperent, reddantq; totum cœlestem. Nihil præterea pulsandis malis dæmonibus musicali harmonia efficacius, ut qui ab harmonia illa cœlesti collapsi, concentum aliquem uerum tanquam sibi inimicum nequeunt sustinere, proculq; fugiunt: sicut Saulum spiritu nequam furentem, Dauid cithara repreßit. Hinc ab antiquis prophetis atque patribus, qui hæc harmonica sacramenta cognouerunt, cantus & musici soni sacris officijs illati sunt.

De obseruatione cœlestium, in omni opere magico necessaria. CAP XXIX.

Omnis uirtus naturalis multo quidē agit mirabiliora, quādo non solum proportione physica componitur, sed etiā opportuna ad hoc cœlestium obseruatione electa (uidelicet quando uis cœlestis fortißima ad talem effectum quem desideramus, esse probatur, tum etiam cœlestibus multis adiuta) informatur, inferiora cœlestibus tanquam proprias fœminas suis maribus fœcundandas paßim subijciendo. Sunt itaque obseruanda in quouis opere situs & motus, & aspectus stellarum & planetarum in signis & gradibus, & qualiter hæc omnia se habeant ad longitudinem & latitudinē climatis: ex hoc enim uariantur qualitates angulorum, quos describunt radij corporum cœlestium super figuram rei, secundum quos infunduntur uirtutes cœlestes. Sic quoties operaturus fueris quæ ad planetā aliquē pertinēt, oportebit te eū in suis dignitatibus collocare fortunatū & potentē, & in die, & hora, & in figura cœli dominantem: nec solum significatorem operis expectabis potentem, quin etiam lunā ad hunc obserues opportunè directā: nihil enim sine lunæ beneficio perficeris. Quòd si plures habueris operis patronos, omnes obseruа potentes

Quæ in quouis opere obseruanda.

Planetæ quomodo obseruandi.

tas potentes, & amicabili aspectu se inuicem cõtuentes: quòd si nequeas eiusmodi aspectus habere, conuenit tibi saltem angulares accipere. Lunam uerò obseruabis, quando uel ambos intuetur, uel iungitur uni, & aspicit alterum: uel quando à coniunctione siue aspectu unius transit ad coitum uel ad aspectum alterius. Illud etiam neutiquam credo omittendũ, quin Mercurium in omni opere diligenter obserues: hic enim utrorumq; inferûm & superûm deorum commeator, quando congreditur bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorũ malitiam influit. Infortunatum autem dicimus signũ uel planetam, per Saturni uel Martis aspectum, maximè oppositum uel quadratũ: hi enim aspectus sunt inimicitiæ: coitus uerò & trinus atq; sextilis aspectus, sunt amicitiæ: inter hos fortior est coniunctio: ueruntamen si per trinum iam aspiciens, planeta etiã suscipiatur, æstimatur quasi iam cõiunctus. Solis uerò cõiũctionẽ omnes planetæ timẽt, aspectu gaudẽt trino et sextili.

Luna quomodo obseruanda.

Mercurius diligenter obseruãdus.

Quando planetæ sunt potentioris influentiæ. CAP. XXX

Potentes uerò habebimus planetas, quando sunt in domicilio, uel exaltatione, uel triplicitate, uel termino, uel facie, extra combustionem directi, in auge & in figura cœli dominantes: scilicet quando sunt in angulis, maximè oriẽtis, uel decimæ, uel in plagis mox succedẽtibus, uel in suis gaudijs. Cauendum aũt, ne sint in finibus uel sub dominio Saturni uel Martis, nec sint in gradib. tenebrosis, puteis uel uacuis. Obseruabis ut anguli ascendentis & decimæ & septimæ sint fortunati, & ascendentis dominus, & locus solis, & locus lunæ, & locus partis fortunæ, & eius dominus, dominus cõiunctionis uel præuẽtionis præcedẽtis: planetæ uerò maleuoli cadãt infortunati, nisi fortè operis tui significatores extiterint, uel quouis pacto utiles tibi esse poßint: uel si in reuolutiõe seu genesi tua principatũ obtinuerint, tũc enim minimè sunt deprimẽdi. Lunã uerò habebimus potentẽ, si sit in domicilio suo, uel exaltatione,

exaltatione, uel triplicitate, uel facie, & in gradu sibi ad opus optatum conuenienti, atq; si mansionem ex uiginti illis & octo sibi & operi competētem obtineat: non sit in uia cōbusta, nec tarda cursu: non sit in ecliptica, nec combusta à sole, nisi fortè sit in unitate cum sole, non descendat in latitudine meridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, nō sit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic lōgius sermonē prorogare, cū hæc et plura alia necessaria in astrologorū uoluminib. sufficiēter tradita sint.

De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis. CAP. XXXI.

Stellæ fixæ planetarum naturas sortiuntur.

Similis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septem planetarum: sed quædam sunt de natura unius planetæ, quædam uerò duorum: hinc quotiescūque iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ, efficitur significatio illius stellæ potentior, & natura planetæ augmentatur: quòd si sit stella duarum naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius natura uincet in significatione, ut puta si sit de natura Martis & Veneris: si fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: si uerò Venus cum ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscuntur autem naturæ stellarum fixarum ex coloribus earum, quemadmodum illi certis planetis congruunt, eisq; adscribūtur. Colores uerò planetarum sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero candens, uespero refulgens: Mercurij radians, Lunæ blandus. Scias quoque stellas fixas quanto maiores & lucidiores sunt & apparēt, tanto maior & fortior est eorum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secundæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatem, quæ sunt Vmbilicus Andro-

Stellarum fixarum naturæ unde dinoscantur.

Planetarum colores.

Stellæ fixæ lucidiores.

licus Andromedæ, in uicesimosecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurij: alij Iouiam atq; Saturniam dicunt. Caput Algol, in decimooctauo gradu Tauri, de natra Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdem gradu uicesimosecundo, finus natura Lunare, & complexione Martium. Item in Geminorũ gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & complexione Veneris: sed Hermes hanc locat in uicesimoquinto Arietis. In eorundem Geminorũ gradu decimotertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu septimo, Canis maior, Venereus: in eiusdẽ decimo septimo Canis minor, Mercurialis natura, & complexione Martius: in uicesimoprimo gradu Leonis est stella regia, quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu decimonono, Cauda ursæ maioris, Venerea & Lunaris: in septimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiusdẽ decimotertio, Ala sinistra, utraq; de natura Saturni & Martis: in eiusdẽ gradu decimosexto Spica, Venerea & Mercurialis: in eiusdem gradu decimo septimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis: sed huius cũ luminare bene aspexerit, illius cũ ex cõtrario. in Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarij gradu terio, Cor scorpionis, de natura Martis & Iouis: In Capricorni gradu septimo, Vultur cadẽs, temperatus Mercurialis & Venereus: in XVI gradu aquarij, Cauda Capricorni, de natura Saturni et Mercurij: in Pisciũ tertio, Humerus Equi, de natura Iouis et Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaq; stellarũ propria dona sperare ipsa dominãte: impediri uerò, ipsa infortunata & opposito modo se habẽte, quod superius ostẽsum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter uel infortunatè sunt affecta, eaten⁹ et nos et nostra opera, atq; ea quib. nos utimur, feliciter uel calamitose afficiũt. Et licet à stellis fixis plurimi procedãt effectus, attribuũtur tamen planetis: cùm quia nobis uiciniorib. magisq; distinctis & cognitis, tũ quia ipsi exequũtur quæcũq; superiores stellæ influũt.

De Sole

De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus. CAP. XXXII.

Solis præstantia.

COelorum, & omnium quæ sub cœlo sunt corporum administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elementalium omnium uirtutum dominus, & Luna uirtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunam uitã cunctis infundi, quos idcirco Orpheus uiuificos cœli oculos appellat. Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiose largitur, non solum in cœlo & aere, sed etiam in terra & intimis profundis abyssi: quicquid habemus boni, ut ait Iãblichus, habemus à sole, uel ab ipso solo, uel ab ipso ꝑ alia. Heraclitus solẽ cœlestis luminis fontẽ appellat: & multi Platonicorũ mũdi animã in solẽ principaliter collocarũt, ut quæ globũ solis totũ implens, radios suos undiq; quasi spiritũ effundit per omnia, uitã, sensum & motum ipsi uniuerso distribuens. Hinc ueteres physici Solem ipsum cor cœli appellauerunt: & Chaldæi illum medium planetarum posuerunt. Aegyptij etiam illum in medio mũdi collocarunt, puta inter duos mundi quinarios, nempe supra Solem planetas quinq; collocant: sub Sole autem Lunam & quatuor elementa. Ipse inter reliqua sidera est imago & statua summi principis, utriusq; mundi, terrestris & cœlestis, uera lux, atq; ipsius Dei exactissimum simulacrum, cuius essentia, patrem: splendor, filium: calor, spiritum sanctum resignant, adeò ut non habeant Academici aliquid per quod diuinam essentiam expressius monstrare possint. Tanta consonãtia Deo respondet, ut Plato eum uocet conspicuum Dei filiũ: & Iamblichus illum imaginem diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dionysius illum perspicuam Dei statuam uocat. Ipse tanquam rex sedet in meditullio aliorum planetarum, luce magnitudine, pulchritudine omnes excellens, omnes illuminãs, uirtuteq; illis ad inferiora quæq; disponẽda distribuens, gressusq; eorũ regulans & disponens, adeò ut inde motus eorũ dicãtur

diurni uel nocturni, meridionales uel aquilonares, orientales aut occidentales, directi uel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiam quascunq; tenebrarum potestates, de quibus legitur in Iob: Cum primum apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis. & Psalmista loquẽs de catulis leonis quærentibus à Deo deuorandi licentiam, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exibit homo ad opus suum. Sol itaq; cum mediam mundi regionem teneat, atq; ut in animantibus uniuerso corpori ipsum cor: sic cœlo & mũdo præest Sol, in ipsum uniuersum mundum, & quæ in eo sunt, imperium habens, ipse temporum autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteræq; temporum qualitates: &, ut ait Ptolemæus, cum in alicuius stellæ locum deuenerit, illius uim excitat quam in aere habet: ut, cum Marte calorem, cum Saturno frigus, ipsumq; hominis spiritum animumq; dispõit: unde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planetarum princeps ac moderator adferat. Luna autem terris finitima, receptaculũ omniũ cœlestium influxuũ, cursus sui pernicitate singulis mensibus Soli cæterisq; planetis & stellis cõiungitur, & uelut stellarum omnium uxor facta, stellarum fœcundissima, Solis cæterorumq; planetarum atq; stellarum radios & influxus quasi fœtum suscipiens, inferiori mundo sibi uicino uelut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt ultimam suscipientem, quæ deinceps omnium superiorum influxus inferioribus communicat, terrisq; refundit: manifestiusq; ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motusq; eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate, quam habet nobiscum, & tanquam medium inter utraq; superiora & inferiora, istis omnibus communicat: ideoq; motus eius præ cæteris obseruãdus est, quasi omniũ cõceptuũ parẽtis, quos ipsa his inferioribus uariè explicat, pro uaria sua cõplexione, motu, situ, & aspectibus

Lunæ in inferiora uires.

Lunæ motus diligẽter obseruandus.

aspectibus ad planetas cæteraq; sidera diuersis: & licet ab omnibus stellis uires suscipiat, potißimum tamen à Sole, quoties illi coniungitur, uiuifica uirtute repletur, ac pro illius intuitu cõplexionem mutuatur. nam in prima quarta, ut tradunt Peripatetici, calida est & humida: in secunda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit siderum infima, superiorum tamen conceptus omnes explicat. ab ea enim in cœlestibus incipit rerum series, quam Plato uocat catenam auream, qua unaquæq; res aut causa alteri connexa, à superiori dependet, quousq; deueniatur ad supremã omnium causam, à qua pendent omnia. Hinc est, quòd absq; ipsa Luna intermedia, uim superiorũ attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandã alicuius stellæ uirtutem, accipiendum esse lapidem & herbã illius stellæ, quãdo Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. mansionibus Lunæ, earundemq; uiribus. CAP. XXXIII.

ET quoniam Luna uiginti octo dierum spacio totum zodiacum metitur: hinc est quòd Indorum sapientes & uetustißimi Astrologi octo & uiginti mansiones Lunæ concesserunt, quæ in octaua sphæra fixæ à diuersis earundem sideribus & stellis quæ in eis cõtinentur, ut inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortiuntur: quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atq; uirtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, unaquæq; duodecim gradus, unum & quinquaginta minuta, & uiginti-sex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earundem initia in zodiaco octauæ sphæræ sunt hæc: Prima uocatur Alnath, hoc est, cornua arietis. Initium eius est à capite arietis octauæ sphæræ. Facit ad itinera & discordiam. Secunda dicta est Allothaim siue Albocham, hoc est, uenter arietis: & initium eius ad eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimoprimo, secũda uigesimasecũda cõpletis.

Confert

Confert ad inueniendos thesauros, ad retentionem captiuorum. Tertia uocatur Achaomazone siue Athoraye, id est, pluuiales siue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus completis uigintiquinq;, minutis quadraginta duobus, & quinquaginta uno secundis. Prodest nauigantibus, uenatoribus, & operibus alchymiæ. Quarta mansio dicta est Aldebaram aut Aldelamen, hoc est, oculus Tauri, uel caput tauri. Initiũ eius à gradu octauo, minuto XXXIIII. secunda decimaseptima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta ædificiorum, fontium, puteorum, aurifodinarum, fugã reptilium, & ad generandum discordiam. Quinta est uocata Alchataya siue Albachaya. Initiũ eius est post Tauri gradum uicesimumprimum, minutum uicesimumquintum, secunda quadraginta tria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorum: confirmat ædificia, largitur sanitatem & beneuolentiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est sidus paruum lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum, decimumseptimum minutũ, & nouem secundas Geminorum. Facit ad uenationem, & obsidionem urbium, uindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operam medentis. Septima dicitur Aldimiach uel Alarzach, id est, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorum decimoseptimo, minuto octauo, secunda XXXIIII. & durat usq; ad finem signi. Confert lucrum & amicitiam: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita completa est in istis septem mansionibus una cœli quarta: similiq; ordine & graduum & minutorũ & secundarum numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita uidelicet, quòd in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant: in reliquis duobus singnis duæ mansiones in quolibet. Incipiũt itaq; à capite Cancri septẽ mansiones sequentes, quorũ nomina sunt Alnaza uel Anatrachya, hoc est, nobulosa aut nubilosa, mansio uidelicet octaua. Facit ad amorem et amici-

tiam, & societatem itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona uocatur Archaā uel Alcharph, id est, oculus Leonis: obest meßibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche uel Algebh, id est, ceruix uel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolentiam & auxilium contra hostes. Vndecima uocatur Azobra uel Ardaf, hoc est, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimonijs, & pro redemptione captiuorum. Duodecima dicitur Alzarpha uel Azarpha, hoc est, cauda Leonis. Prosperitatem dat meßibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autem pro seruis & captiuis & socijs meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est, canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiam, lucrum, itinera, messes & liberationem captiuorum. Decimaquarta dicitur Achureth uel Arimet, ab alijs Azimeth uel Albumech siue Alcheymech, hoc est, spica uirginis, uel spica uolans. Valet ad amorem coniugatorum, ad sanandum infirmos, prodest nauigantibus, sed obest itineribus per terrā: & in istis completa est secunda quarta cœli. Sequūtur aliæ septem, quarum prior incipit in capite Libræ, mansio uidelicet decimaquinta, & nomen eius Agrapha uel Algarpha, hoc est, cooperta uel coopertū uolās: confert pro extrahendis thesauris, pro fodiendis puteis: facit ad diuortium, discordiam, & ad destructionem domorū & inimicorum, & impedit itinerantes. Decimasexta dicitur Azubene uel Ahubene, hoc est, cornua Scorpij: impedit itinera & coniugia, messes & mercimonia: ualet ad liberationem captiuorum. Decimaseptima dicitur Alchil, id est, corona Scorpij: facit ad meliorationem iniquioris fortunæ, ad amorem durabilem, ad firmanda ædificia, & confert nauigātibus. Decimaoctaua dicitur Alchas uel Altob, id est, cor Scorpij: facit ad discordiā, seditionē et coniurationē, contra principes et potētes, et ad uindictā de inimicis: sed liberat captiuos, et cōfert ad ædificia.

ſitia. Decimanona dicitur Allatha uel Achala, ab alijs Hycucila uel Axala, id eſt, cauda Scorpij. Valet ad obſidendum ciuitates, & ad capiendum urbes, & ad expellendum homines de locis ſuis, & ad deſtructionem nauigantium, & perditionem captiuorum. Viſceſima uocatur Abnahaya, hoc eſt, trabs: facit ad cicurationem ferarum, ad confirmationem carcerum: deſtruit diuitias ſociorum, compellit hominem uenire ad locum aliquem. Vigeſimaprima uocatur Abeda ſiue Albeldach, quod eſt deſertũ: facit pro meſſibus, lucro, ædificijs & uiatoribus, & pro faciendo diuortio: & in hac completa eſt tertia cœli quarta. reſtãt ultimæ ſeptẽ manſiones ultimã cœli quartam complentes, quarum prior quæ eſt in ordine uiceſimaſecunda, incipiens à capite Capricorni, uocatur Sadahacha uel Zodeboluch uel Zandeldena, hoc eſt, paſtor: promouet fugam ſeruorum & captiuorum, ut euadant, & ualet ſanandis morbis. Vigeſimatertia uocatur Sabadola uel Zobrach, hoc eſt, glutiens: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorũ, et ſanatione ægrotorum. Viceſimaquarta dicitur Sadabath uel Chadezoad, quod eſt ſidus fortunæ: ualet pro beneuolẽtia cõiugatorum, pro uictoria militum: nocet obeundis magiſterijs, & impedit ut non cõpleantur. Viceſimaquinta dicitur Sadalabra uel Sadalachia, hoc eſt, papilio ſiue expanſoriũ: facit ad obſidionem & uindictam, deſtruit inimicos, facit diuortium, confirmat carceres & ædificia, accelerat nuncios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunq; membrum hominis, quod non poſſit facere officium ſuum. Viceſimaſexta dicitur Alpharg uel Phtagal Mocaden, id eſt, hauriens primus: facit pro unione & dilectione hominũ, pro ſalute captiuorum, deſtruit carceres & ædificia. Viceſimaſeptima dicitur Alcharya uel Albalgalmoad, id eſt, hauriẽs ſecundus: auget meſſes, merces, lucrũ, ſanat infirmitates: ſed impedit ædificia, prolongat carceres, facit periclitari nauigãtes, et adiuuat ad inferendũ mala cui uolueris. Viceſimaoctaua et ultima uo-

catur Albothā siue Alchalh, id est, pisces: auget messes & mercimonia, securat itinerantes per loca periculosa, facit ad gaudium coniugatorum: sed confirmat carceres, & facit perdere thesauros. Et in istis uigintiocto mansionibus latent multa secreta sapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in omnia quæ sunt sub circulo lunæ: & attribuerūt singulis māsionibus sua simulacra, & imagines & signacula, & præsidētes intelligentias, & operabantur in uirtutibus illorū uarijs modis.

De uero cœlestium motu in octaua sphæra obseruando, ac de ratione horarum planetariarum. CAP. XXXIIII.

QVicunque ad cœlestem opportunitatem operaturi sunt, utrunque, aut duorum alterum obseruare oportet, stellarū uidelicet motus, aut tempora: motus inquam, quando sunt in suis dignitatibus, aut deiectionibus siue essentialibus siue accidentalibus. Tempora autem dico, dies & horas illarum dominijs distributas: de omnibus his abundè satis in astrologorum libris docetur. Sed duo nobis hoc loci præcipuè pensitanda sunt & obseruanda: unum, ut obseruemus motum stellarum ascensionesq; & cardines, quemadmodum in ueritate se habent in octaua sphæra, ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos contingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis. nam astrologi ferè omnes omnem ab ortu solis in occasum temporis intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt, uocantq; illas duodecim horas diei. Deinde quod sequitur tempus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas portiones partitum, uocant duodecim horas noctis, distribuuntq; deinde horas illas singulas singulis planetis secundum ordinē succeßionis eorum, dando primā semper horā diei, ipsius diei domino, deinde singulis per ordinē usq; in finē uigintiquatuor horarum. Et in hac distributione adsentiūt illis Magi, sed in

horarum

horarum partitione dissentiunt aliqui, dicentes quòd ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidēda nō est: quodq; horæ illæ ideo inæquales dictæ non sunt, quia diurnæ ad nocturnas inæquales sunt, sed quia diurnæ & nocturnæ singulæ etiam inter se inæquales sunt. Habet ergo inæqualium siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi coæquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali unam constituunt horam artificialem: ita etiam in horis planetarijs ascensiones quindecim graduum in eclyptica constituunt unam horam planetariam siue inæqualem, quarum mensuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarum uniuscuiusq; regionis.

Quomodo res queq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq;, uirtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus. CAP. XXXV.

Tanta est cœlestium magnitudo, uirtus & potestas, quòd non solum res naturales, uerum etiam artificiales, quando superis ritè sunt expositæ, subitò patiuntur ab agente potentißimo uitaq; mirabili, quæ ipsis uirtutem cœlestem sæpe mirificam largitur, quòd Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus, ita confirmat in libro de Fato: ubi dicit etiā uestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam à sideribus suscipere qualitatem. Sic magi non modò mixtione & applicatione rerum naturalium, sed etiā imaginibus, sigillis, annulis, speculis & quibusdam alijs instrumentis, opportunè scilicet sub certa cōstellatione fabricatis, cœlestē quādam illustrationem capi, & mirādum aliquod suscipi posse cōfirmāt. Cœlestiū enim corporū radij animati, uiui, sensuales, dotes mirificas, potentiāq; uehementißimam secum ferentes, etiam repentino momento ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt uires, etiam in materia minus apta. Efficaciores ta-

men largiūtur imaginibus uirtutes, si non ex qualibet, sed certa materia fabricētur, cuius uidelicet uirtus naturalis cum specifica simul operi cōueniat, figuraq; imaginis similis sit figuræ cœlesti: talis nanq; imago, cùm propter materiam naturaliter operi ac cœlesti influxui congruā, tum propter figurā cœlesti figuræ similē paratißima est ad actiones & uires cœlestiū corporū & figurarum capiendas: et cœleste munus subitò in se concipit, tum agit aßiduè in alterum, & res aliæ per obedientiam sese inclinant ad illam. Vnde inquit Ptolemæus in Centiloquio, quòd res inferiores obediunt cœlestibus, non solum illis, sed etiam earum imaginibus: sicut non solum scorpiones terreni obediūt scorpioni cœlesti, sed etiā imagini scorpionis illius, quæ fuerit opportunè sub eius ascēsu ac dominio figurata.

De imaginibus Zodiaci, quas insculptę à suis stellis concipiant uirtutes. CAP. XXXVI.

IMagines autem cœlestes, ad quarum similitudinem huiusmodi imagines configurātur, in cœlis sunt quamplurimæ: quædam uisibiles & conspicuæ, quædam saltem imaginabiles, ab Aegyptijs, Indis, Chaldæisq; perspectæ & designatæ: partesq; earum sic se habent, ut ipsæ etiā figuræ quædam sint ab alijs distinctæ. Hac ratione ponunt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales, ad numerum signorum: harū itaq; Arietem, Leonem, Sagittarium, triplicitatem constituentes igneam & orientalem, ferunt prodesse contra febres, paralysim, hydropisim, podagram, & contra omnes infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere gestantem gratum, facundum, ingeniosum, & honoratum: quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebant quoq; Leonis imaginem contra phātasmata melācholica, hydropisin, pestem, febres, & ad expellendum morbos, hora solis primo gradu faciei Leonis ascendēte: quæ quidē facies ac decanatus Iouis est, sed cōtra calculū & contra renū morbos, ac contra nocumenta bestiarum faciebāt eandē, quādo Sol in corde Leonis mediū cœli obtinebat. Rur-

bat. Rursus nunc Gemini, Libra & Aquarius, quia triplicitatem constituunt aeream & occidentalem, atque domicilia sunt Mercurij, Veneris & Saturni, dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & concordiam, ualere contra melancholiam, & conferre sanitatem: & præcipuè Aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item Cancer, Scorpius atque Pisces, quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem, ualent contra febres calidas & siccas, item contra ethicam & omnes paßiones cholericas. Scorpius uerò, quia inter membra obseruat genitalia, prouocat ad luxuriam. Configurabant autem ad hoc ascendente eius facie tertia, quæ est Veneris: & faciebant eandem contra serpentes & scorpiones, uenena & dæmonia, ascendente facie eius secunda, quæ est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestantem etiam reddere sapientem, & colorem efficere bonum: ferturq; imago Cancri efficacißima contra serpentes & uenena, quando Sol & Luna in eo coniuncti, ascendunt in facie prima uel tertia. hæc enim est facies Veneris, decanatus Lunæ: illa uerò facies Lunæ, decanatus Iouis. Dicuntur etiam torqueri serpentes, cum Sol sit in Cancro. Item Taurus, Virgo & Capricornus: quia triplicitatem constituunt terreã & meridionalem, curant infirmitates calidas, ualent contra synocham: reddunt gestantes gratos, acceptos, facundos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris, Mercurij & Saturni. Fertur etiam Capricornus reddere homines incolumes, & loca tuta efficere, quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierum, earumq; uirtutibus, atque de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. CAP. XXXVII.

SVnt præterea in Zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerũ facierũ, de quib. (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonicus, uetustißimus mathematicus,

post quem scripserunt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascendere nigri hominis simulacrum, stantis quidem, & alba ueste induti præcinctiq;, magni corporis, ruffis oculis, ualidis uiribus atque irato similis: & est imago significans & faciens audaciam, fortitudinem, altitudinem, & inuerecundiam. In secunda facie ascendit forma mulieris, indutæ exterius quidem ueste rubra, & subtus alba, alterum protendens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatē, altitudinem regni & magnitudinem dominij. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo, & rubra ueste induti: qui altera manu auream armillam gestans, & ligneum baculum proferens, inquietus & irato similis est, quia præstare ne queat bona quæ uelit. Confert hæc imago ingenium, mansuetudinem, gaudia & pulchritudinem. In prima facie tauri ascendit uir nudus & spiculator siue arator, & proficit ad seminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit uir nudus, tenens in manu clauem: confert potentiam, nobilitatem, dignitatem super populos. In tertia facie ascendit uir, in cuius manu serpens & sagitta, & est imago necessitatis & utilitatis, atque etiam miseriæ & seruitutis. In prima facie geminorum ascendit uir, in cuius manu uirga, & ipse tanquā alteri seruiens, & confert sapientiam & scientiam numerorū & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit uir, in cuius manu est fistula, & alter incuruatus fodiens terram: & significant agilitatem infamem & inhonestam, qualis est ioculatorum & præstigiatorum, & significat labores & inquisitiones cū labore. In tertia facie ascendit uir quærens arma, atq; uir stultus, in dextra auem tenens, & in sinistra tibiam: & significationes eorum sunt, obliuionis, indignationis, audaciæ, iocorum, trufarum, & uerborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ uirginis, pulchris ornatæ uestibus, coronam gerentis in capite: præstat acuitatem sensuum.

suum, subtilitatem ingenij & amorem hominum. In secunda facie ascendit uir decoris indutus uestibus, siue uir & mulier ad mensam sedentes & ludentes: confert diuitias, hilaritatem, lætitiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit uir uenator cum lancea & cornu, educens canes ad uenandum: significatio eius est contrariandi hominibus, insequendi fugientes, uenandi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit uir super leonem equitans: & significatio eius est audaciæ, uiolentiæ, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & sustinẽdi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis, & uir, super cuius caput corona, & forma uiri irati & minabundi, in dextra habens gladium euaginatũ, & in sinistra clypeum: & sunt significationes eorum super rixas occultas, & uictorias ignotas, & per uiles homines, & super occasiones litium & præliorum. In tertia facie ascendit uir iuuenis, in cuius manu scutica, & uir uehementis tristiciæ, & turpis faciei: & significatio eorum est amoris & societatis, & demittendi de suo pro uitandis rixis. In prima facie uirginis ascendit figura puellæ bonæ, & uir iaciens semina, & significatio eius est congregandi diuitias, dirigendi uictum, arandi, seminandi & populandi. In secunda facie ascendit uir niger, indutus ex corio, & uir habens comam, & tenens loculos: & significatio eorum est ad lucrum & congregationem substantiæ, & ad auariciã. In tertia facie ascendit mulier alba & surda, siue homo senex innixus baculo: & significatio eius est ad debilitatem & infirmitatem, & damnamentũ mẽbrorum, & ad destructionem arborum, & depopulationem terrarũ. In prima facie libræ ascendit forma irati uiri, in cuius manu fistula, & forma uiri in libro legentis: & operatio eius in iusticia & auxilio miserorum & debilium contra malos & potentes. In secunda facie ascendunt duo uiri sæuientes & irati, & uir ornato uestitu in cathedra sedens: & significatio eorum est ad indignationem contra malos, & ad quietem & securitatẽ ui-

tæ cum bonorum ubertate. In tertia facie aſcendit uir uehemens, arcum tenens: & ante illũ uir nudus, atque alius uir una manu panem tenens, altera uini cyathum: ſignificatio iſtorũ eſt ad libidinẽ nefandam, cantus & iocos & gulam. In prima facie Scorpij aſcẽdit mulier bonæ faciei & habitudinis, ac duo uiri ſe percutientes: & operatio eorum eſt ad decorẽ et pulchritudinem, & ad rixam, inſidias, deceptiones, detractiones, & perditiones. In ſecunda facie aſcendunt uir nudus & mulier nuda, & uir in terra ſedens, & ante illũ duo canes ſe mordentes: & operatio eorum eſt ad impudentiam, deceptionem & ſycophantiam, & ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie aſcendit uir curuatus ſuper genua ſua, et mulier percutiens illum baculo: & ſignificatio eius eſt ebrietatis, fornicationum, iracundiæ, uiolentiæ & litis. In prima facie Sagittarij aſcendit forma uiri armati lorica, gladium nudũ in manu tenentis: & operatio eius ad audaciam, malitiã & libertatem. In ſecunda facie aſcendit mulier plorans, & pannis cooperta: & operatio eius eſt ad triſticiam, & timorem de corpore ſuo. In tertia facie aſcendit uir ſimilis in colore auri, ſiue uir ocioſus, ludens cum baculo: & ſignificatio eius eſt in ſequendo uoluntates proprias, & pertinacia in illis, & in agilitate ad res malas, & rixas, & res horribiles. In prima facie Capricorni aſcendit forma mulieris, & uir niger gerẽs plenos loculos: & ſignificatio eorũ eſt ad ſpaciandũ & gaudendum, ad lucrãdum, & perdendũ cum debilitate & uilitate. In ſecunda facie aſcendunt duæ mulieres, & uir reſpiciens auẽ in aere uolantem: & ſignificatio eorum eſt in poſtulando quæ fieri nequeunt, in inquirendo quæ ſciri non poſſunt. In tertia facie aſcendit mulier pudica in corpore, & ſapiẽs in opere, & nũmularius pecunias in menſa colligẽs: & ſignificatio eius eſt in prudentia gubernandi, & in cupiditate ſubſtantiæ, & in auaricia. In prima facie Aquarij aſcendit forma uiri prudentis, & forma mulieris nentis: & ſignificatio eorũ eſt in cogitatio-

ne &

ne & labore pro lucro, in paupertate & utilitate. In secunda facie ascendit forma uiri cum prolixa barba: & significatio eius est intellectus, mansuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascendit uir niger & iratus: & significatio eius est in detectione, insolentia & impudentia. In prima facie Piscium ascēdit uir onera portās supe dorso suo, bene indutus: & significatio eius est in itineribus, & mutatione loci, & solicitudine inquirendi substantiā & uictū. In secunda facie ascendit mulier boni uultus, & ornata: & significatio eius est petendi, & intromittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascēdit uir nudus uel uir adolescēs, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput floribus ornatū: & significatio eius est ad quietem, & ocium & delectationem, & ad fornicationem & amplexus mulierum. Et hæc de facierū imaginibus hactenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecentæ & sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarū formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Higinius & Aratus: & plurimæ particulares, pro facierum & graduum numero ibidem existentium, de quibus omnibus dicere nimis longū esset: ex his tamen magis principales habentur, Pegasus qui ualet contra morbos equorum, & conseruat equites in bello: deinde est Andromacha, quæ conciliat amorem inter uirum & uxorem, ita quòd dicitur etiam reconciliare adulteros. Caßiopeia debilia corpora restituit, & membra roborat. Serpentarius fugat uenena, et curat morsus uenenatorū. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq; ursa reddunt hominem astutum, ingeniosum, fortem, dijs & hominibus placentem. Hydra confert sapiētiam & diuitias, & resistit uenenis. Centaurus confert sanitatem & lōgæuam senectutē. Ara conseruat castitatem, redditq; gratum dijs. Cetus reddit amabilem, prudētē, terra mariq; fœlicem, facitq; recuperare ablata. Nauis præstat securitatem in aquis. Lepus ualet contra deceptiones

ptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pestilentiæ, & tutum reddit à bestijs & feris. Orion confert uictoriam. Aquila largitur nouos honores, ueteresq; conseruat. Cygnus liberat à paralysi, & febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficijs, & præseruat à fulgure & tempestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hactenus dicta sufficiant.

De imaginibus Saturni. CAP. XXXVIIII.

Caeterùm nunc quas imagines planetis attribuebant, quamuis de his amplißima uolumina apud antiquos sapientes habeantur conscripta, ut non sit opus illas hic narrare, tamen pauculas earum recitabo. Faciebant enim ex operibus Saturni, ipso ascendente, in lapide qui magnes dicitur, imaginem hominis, ceruinum uultum & cameli pedes habentis, super cathedram uel draconem sedentis: in dextra falcem, in sinistra sagittam tenentis: quam quidem imaginem sperabant sibi ad uitæ longitudinem profuturam. Saturnum enim ad uitæ longitudinem conferre probat Albumasar in libro Sadar, ubi etiam narrat quasdam Indiæ regiones Saturno subiectas, hominesq; ibi longæuos ualde fore, nec nisi extremo senio decedere. Item faciebant & aliam ad uitæ longitudinem Saturni imaginem, in sapphiro, hora Saturni, ipso ascendente uel feliciter constituto, cuius figura erat homo senex supra altam cathedram sedens, habens manus supra caput erectas, & in eis piscem tenens uel falcem, & infra pedes eius racemum, caput tectum habens panno nigro uel fusco, & omnes uestes eius nigræ sunt uel fuscæ. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & renum morbos, hora scilicet Saturni, ipso ascendente cum tertia facie Aquarij. Faciebant quoque ex operibus Saturni imaginem ad potestatem crescendi, ascendente Saturno in Capricorno, cuius forma erat uir senex baculo innixus, habens in manu falcem decuruam, nigris indutus uestibus: faciebant

ciebant quoque imaginem ex ære fusam, Saturno ascendente in ortu suo, scilicet primo gradu Arietis: uel, quod uerius est, in primo gradu Capricorni: quam quidem imaginem humana uoce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni simul atque Mercurij imaginem ex metallo fusam, ad pulchri hominis formã, quam futura prædicere pollicebantur: faciebantq; eam die Mercurij hora tertia scilicet Saturni, ascendente Geminorum sidere Mercurij domicilio prophetas designante, Saturno & Mercurio coniunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aspiciat ascendentem, ac Luna similiter, & Sol coniunctionis locum aspiciat: Venus angulum aliquem obtinens sit potens & occidentalis: Mars à Sole comburatur, sed non aspiciat Saturnum neque Mercurium. Dicebant enim, quòd splendor potentiarum stellarum illarum diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annunciabat eis utilia.

De imaginibus Iouis. CAP. XXXIX.

EX operibus Iouis faciebant ad uitæ longitudinem imaginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendente, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus, croceis indutus uestibus, equitans super aquilam uel draconem, in dextra sagittam habẽs tanquam missurus eam in caput aquilæ uel draconis eiusdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipuè in crystallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tanquam deprecans, sedẽs in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis: quã quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorẽ, & conferre beneuolentiã & prosperitatẽ, et ab inimicis liberare, confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginẽ ad religiosã & gloriosam uitam, atq; ad fortunæ dexteritatẽ: cuius figura erat ho-

rat homo habens caput leonis uel arietis, & pedes aquilinos, croceis indutus uestibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. CAP XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secunda facie Arietis, in lapide Martiali, præcipuè in adamante: cuius forma erat homo armatus supra leonem equitans, in dextra habens ensem nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominem potentem in bono & in malo, ita quòd timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuunt ei uim fascinandi, ita quòd terrebit homines aspectu suo quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliã Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem, & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

De imaginibus Solis. CAP. XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginem hora Solis, prima facie Leonis cum Sole ascendente: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedens, coruum habens in sinu, & sub pedibus globũ crocea ueste indutus. Ferunt hãc imaginem reddere hominem inuictum & honoratum, & incœpta deducere ad finem, ac somnia uana pellere, ualere etiam cõtra febres & pestem: faciebantq; eandem in lapide balayo uel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascendit. Faciebant aliã solis imaginẽ in lapide adamante, hora solis, ipso in sua exaltatione ascẽdẽte: cuius figura erat mulier coronata cũ gestu saltantis & ridẽtis, stans in curru quatuor equis tracto, habẽs in dextra speculũ uel clypeũ, in sinistra baculũ super pectus innixũ, flammã ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominem fortunatum & diui-

tem, &

tem, & ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora solis ipso ascendente in prima facie Leonis, contra passiones lunaticas quæ proueniunt in combustione Lunæ.

De imaginibus Veneris. CAP. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ conueniebat ad gratiam & beneuolentiam, hora Veneris, ipsa ascendente in Piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascendente in Tauro: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculum habẽs in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescẽs pulcher sinistra manu tenens eam per catenam, dextra uerò eius aptans capillos, sintq; ambo amicabiliter se intuentes, & circa eas sit puer paruus alatus, ensem uel sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie Tauri uel Libræ uel Piscium cum Venere asendẽte, cuius figura erat puella diffusis capillis, longis & albis induta uestibus, laurum, uel pomum, uel flores in dextra tenens: in sinistra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucũdum, robustum, alacrem, & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurij. CAP. XLIII.

EX operibus Mercurij faciebant imaginem hora Mercurij, ipso ascendente in Geminis, cuius forma erat adolescẽs pulcher, barbatus, habẽs in sinistra caduceum, uidelicet uirgam, in qua inuolutus sit serpens, in dextra gerens sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginem hanc conferre scientiam, & facundiam, & solertiam in mercibus atq; lucrum: præterea conciliare pacẽ & concordiã, et febres curare. Faciebant aliã Mercurij imaginẽ, ipso ascendente

in Virgine, ad beneuolentiam, ingenium, & memoriam: cuius forma erat homo sedens supra cathedram, uel pauonem equitans, pedes habens aquilinos, & in capite cristam, & in sinistra gallum tenens, uel ignem.

De imaginibus Lunę. CAP. XLIIII.

EX operibus Lunæ faciebant imaginem pro itinerantibus contra laßitudinem, hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascendente, cuius figura erat homo super baculum incumbens, habens in capite auem, & ante se arborem floridam. Aliam faciebant Lunæ imaginem pro augmento terræ nascentium: & contra uenena, atque infirmitates puerorum, hora Lunæ, ipsa ascendente in prima facie Cancri: cuius figura erat mulier cornuta, equitans supra taurum uel draconem septicipitem, uel cancrum, habeatq; in dextra sagittam, in sinistra speculum, uestibus induta albis uel uiridibus: habẽsq; in capite duos serpẽtes cornibus circũuolutos, & cuilibet brachio unũ habens serpentẽ circũuolutũ, et cuilibet pedi unum similiter. Et hæc de figuris planetarum dicta sufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ. CAP. LXV.

FAciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum aereum & igneum serpentis effigiem, cum capite accipitris illos circundantem,

ad instar Græcæ literæ theta: faciebantq; quãdo Iupiter cũ capite medium cœli obtinebat: quã quidẽ imaginẽ ad successus petitionũ multũ cõferre affirmãt: uolebantq; per eam imaginẽ bonum ac felicem dæmonem notare, uolebantq; eum per serpentes imaginem figurare. hũc enim Aegyptij atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinam

natu-

naturã celebrant: quia in eo super cætera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cum ex illo celeri gressu ostenditur, sine ullis pedibus manibusq;, uel alijs instrumentis, tũ quòd ætatẽ subinde cũ exuuijs renouat, ac iuuenescit. Caudæ uerò imaginẽ faciebant cõsimilẽ, quãdo Luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno uel Marte malè affecta: faciebantq; illã ad anxietatẽ, & infirmitatẽ, & infortuniũ in ducẽdũ: & uocabãt illã malũ geniũ. Talẽ imaginẽ Hebræus quidam incluserat aureo gemmatoq; baltheo, quẽ Blãcha ducis Borbonij filia marito suo Petro Hispaniarũ regi, eius nominis primo (siue cõscia, siue ignorans) dono dedit: quo cùm ille cingeretur, serpente succinctus sibi uidebatur: cõpertoq; deinde uim magicã cingulo insertã, eã ob causam uxorem repudiauit.

De imaginibus mansionum Lunæ.

CAP. XLVI.

FAciebant etiam imagines in singulis mansionibus Lunæ. In prima ad destructionem alicuius faciebant in annulo ferreo imaginem hominis nigri, induti cilicio, & præcincti, dextra lanceolam iacientis: sigillabantq; in cera nigra, & fumigabant storace liquida, & imprecabantur. In secunda contra iram principis, & pro reconciliatione illius sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem regis coronati, & fumigabant cum ligno aloes. In tertia faciebant imaginem in annulo argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta, sedens in cathedra, dextra manu super caput suum eleuata, & sigillabant, & fumigabant cum moscho, camphora, & ungula aromatica: hanc prosperitatem fortunæ, & omne bonum elargiri asserebant. In quarta ad uindictam & separationem, inimicitiam, & maleuolentiam, sigillabant in cera rubea, imaginem militis equo insidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabant cum myrrha rubea, & storace. In quinta pro gratia regum & officialium, & bona receptione, sigillabant ex argento caput

hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloes & ambra. In septima ad acquirendum omne bonum, sigillabant ex argento, imaginem hominis bene uestiti, manus ad cœlum protendentis, tanquam orantis & supplicantis, & fumigabant bonis odoribus. In octaua ad uictoriam in bello, sigillabant ex stanno imaginem aquilæ faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & testibus, manibus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad iuuandam partum, & sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiam, & uenerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationem amantium, sigillabãt ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & asa fœtida. In decima tertia pro concordia coniugatorum, & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusque imagines, uiri in cera rubea, mulieris in alba, & coniungebant in amplexum, fumigantes cum ligno aloes, & ambra. In decima quarta pro diuortio & separatione uiri à muliere, ex ære rubeo sigillabant imaginem canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decimaquinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis, & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decima sexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decima septima contra fures & latrones, cum sigillo

ferreo

ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decima octaua contra febres & dolores uentris, ex ære sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabāt cum cornu cerui, idémque sigillum ferebant fugare serpentes & uenenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decima nona ad facilem partum, & prouocationem menstruorum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In uicesima pro uenatione, sigillabant ex stanno imaginem sagittarij semihominis & semiequi, & fumigabant cum capite uulpis. In uicesima prima pro destructione alicuius, faciebant imaginem hominis cum duplici uultu, ante & retro, & fumigabant cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere uoluerant. In uicesima secunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus, in cap te galeam ferentis, & fumigabant cum argento uiuo. In uicesima tertia, ad destructionem & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabant in loco ubi nocere prætendebant. In uicesima quarta ad multiplicandum greges armentorum, accipiebant cornu arietis, uel tauri, uel hirci, siue illius armenti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes, imaginem mulieris lactantis filiū, & suspendebant ad collū illius armenti, quod erat dux gregis, uel sigillabant in cornu illius. In uicesima quinta pro salute arborū & messium, sigillabant in ligno fici, imaginē hominis plantantis, & fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborē. In uicesima sexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem mulieris abluentis & pectentis capillos suos, & fumigabant cum rebus bene redolentibus. In uicesima septima ad destruendum fontes, puteos, thermas, &

balnea, faciebant ex terra rubea imaginem hominis alati, uas uacuum & perforatum in manibus tenentis, & cocta imagine, ponebant in uase asam foetidam, & storacem liquidam, & demergebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere uolebant. In uicesima octaua ad congregandū pisces, sigillabant ex ære imaginem piscis, & fumigabant cum corio piscis marini, & proijciebant in aquam, ubicunq; pisces congregare uoluerant. Præterea unà cum imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, & characteres eorum, & inuocabant, & imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum.

CAP. XLVII.

CAeterùm nunc ex operibus stellarum fixarum, ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebant imaginem, cuius figura erat caput hominis, cum longa barba, habens collum sanguinolentum. Ferunt conferre euentus petitionum, reddere gestantem audacem, & magnanimum, conseruare membra corporis illæsa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos, & incantationes malas in aduersarium. Sub sidere Pleiadum faciebant imaginem puellæ uirginis, uel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare dæmones, citare uentos, reuelare secreta & abscondita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei uel hominis uolantis: confert diuitias & honorem. Sub hirco faciebant imaginem, cuius figura erat tanquam homo uolens lætari in instrumentis musicis: efficit gestantem gratiosum, & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub Cane maiore faciebant imaginem canis leporarij, uel puellæ uirginis. Confert honorem & beneuolentiam, & gratiam hominum, & spirituum aereorum, & dat potestatem pacificandi & concordandi reges & principes, & alios homines. Sub Cane

minori

minori faciebant imaginem galli, uel trium puellarum. Confert gratiam Deorum, spirituum, & hominum: dat posse contra maleficia, & conseruat sanitatem. Sub corde Leonis faciebant imaginem leonis, uel cati, uel figuram hominis honorati, sedentis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris faciebant imaginem hominis cogitabundi, uel tauri, uel figuram uituli. Valet contra incantationes, & reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala Corui faciebant imaginem corui, uel colubri, uel hominis nigri induti nigra ueste. Efficit hominem iracundum, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala somnia, dat posse fugandi dæmones, & congregandi: proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & uentorum. Sub Spica faciebant imaginem auis uel hominis, onusti mercibus. Confert diuitias, facit uincere lites, aufert angustiã & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi, uel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit ac retinet sanguinem. Sub Elphcya faciebant imaginem gallinæ, uel hominis coronati & sublimati. Confert beneuolentiam & amorem hominum, & dat castitatem. Sub corde Scorpionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, uel figuram scorpionis. Dat intellectum & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat atq; constringit eos. Sub Vulture faciebant imaginem uulturis uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem magnanimum & superbum: dat posse super dæmones & bestias. Sub cauda Capricorni faciebant imaginem cerui, uel hirci, uel hominis irati. Dat prosperitatem, & auget diuitias. Hæ sunt imagines quarundam stellarum fixarum, quas iubent insculpi in lapibus suis sub eis.

De figuris Geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula. CAP. XLVIII.

SVnt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros, stellarumq́; situs fabricatæ, atq; cum elementis, tum planetis atq; signis adscriptæ, quas Geomanticas uocant, eo quòd Geomantici diuinatores proiecta sortis suæ puncta, per paritatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducunt: & ipsæ etiam sub suorum planetarum & signorum dom nio insculptæ siue impressæ, imaginum uirtutem potestatemq́; concipiunt: & sunt istæ figuræ uelut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarum naturas, qualitates, proprietates, conditiones, significationes, & apotelesmata, qui examußim scire desiderat, apud Geomanticorum uolumina requirat. Sunt autem numero non plures quàm sexdecim, quorum nomina & themata sunt hæc:

Figura	Nomen	Elemētū	Planeta	Signum
* * * *	*Via* *Iter*	Aqua	☾	♌
* * * * * * * *	*Populus* *Congregatio*	Aqua	☾	♑
* * * * * *	*Coniunctio* *Coadunatio*	Aer	☿	♍
* * * * * *	*Carcer* *Constrictus*	Terra	♄	♓
* * * * * *	*Fortuna maior* *Auxilium maius* *Tutela intrans*	Terra	☉	♒

* * * * * *	*Fortuna minor* *Auxilium minus* *Tutela exiens*	Ignis	☉	♉
* * * * * *	*Acquisitio* *Cōprehensum intus*	Aer	♃	♈
* * * * * *	*Acquisitio* *Cōprehensum extrà*	Ignis	♀	♎
* * * * * * *	*Laeticia* *Ridens* *Sanus* *Barbatus*	Aer	♃	♉
* * * * * * *	*Tristicia* *Damnatus* *Transuersus*	Terra	♄	♒
* * * * *	*Puella* *Mundus facie*	Aqua	♀	♎
* * * * *	*Puer* *Flauus* *Imberbis*	Ignis	♂	♈
* * * * * * *	*Albus* *Candidus*	Aqua	☿	♋
* * * * * * *	*Rubeus* *Ruffus*	Ignis	♂	♊
* * * * *	*Caput* *Limen intrans* *Limen superius*	Terra	☊	♍
* * * * *	*Cauda* *Limen exiens* *Limen inferius*	Ignis	☋	♐

De imaginibus, quarum figura est non ad similitudinem alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius, quod desiderat animus operantis. CAP. XLIX.

Est & adhuc alius imaginum modus, non secundum similitudinem figurarum cœlestium, sed secundum similitudinẽ illius, quod desiderat animus operantis, cuius sunt effigies & uestigia. Sic ad amorem fabricamus imagines se inuicem amplectentes: ad discordiam, se percutientes: ad inferendam uerò calamitatem, uel destructionem, uel impedimentũ, uel homini, uel domui, uel urbi, uel alteri rei, conficimus imagines distortas, confractas in membris & partibus, ad similitudinem & figuram eius rei, quam destruere uoluerimus uel impedire. Et iubent Magi in fundendis uel sculpendis imaginibus inscribere sibi nomen sui effectus: & hoc in dorso, quando malus, ut destructio: in uentre, quando bonus, ut amor: præterea in fronte imaginis nomen speciei uel indiuidui, quam designat imago, uel propter quem, siue contra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomen signi uel faciei ascendentis, & eius domini: etiam characteres, atq; suorum angelorum nomina. Iubent præterea in fabricanda imagine imprecationem illius effectus ad quem conficitur, debere non taceri, quæ quidem omnia etiam Magnus Albertus in speculo suo affirmat. Confectis uerò imaginibus secundum diuersas eius uirtutes, ipsi diuersimodè utuntur: aliquando enim suspenduntur uel alligantur corpori: aliquando sepeliuntur sub terra, uel sub flumine: aliquando suspenduntur in camino super fumum, uel ad arborem, ut moueantur à uento: aliquando capite sursum, aliquando deorsum: aliquando in aquam feruentem mittuntur, uel in ignem. Dicunt enim quòd quatenus imaginum operarij ipsam imaginem afficiunt, eatenus illam similes paßiones inferre his, quibus adscripta est, prout illud animus operantis dictauerit: quemadmodũ legimus Nectanabum Magũ nauium

imagines cereas eo modo & artificio confecisse, ut cùm ipse imagines mergebat in aquam, hostiũ suorũ naues in matri simili modo mergebãtur, atq; periclitabãtur. Cõstellationes uerò ad huiusmodi imagines & consimiles obseruandas, docet nos ea pars Astrologiæ, quæ De electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum. CAP. L.

MOdò narrabo tibi obseruationes corporum cœlestiũ, quæ requiruntur ad practicam aliquarũ eiusmodi imaginũ. Sic ad fortunandũ aliquem conficimus imaginẽ, in qua hæc fortunata sunt, scilicet illius significator uitæ, uitæq; datores, & signa, & planetæ: fortunemus præterea ascendens, & mediũ cœli, & eorũ dominos. Item locũ Solis, & locũ Lunæ: partẽ fortunæ, atq; dominum coniunctionis uel præuentionis ante suam natiuitatẽ factæ, planetas maleuolos deprimendo. Si uerò ad calamitatẽ imaginem fabricare uolucrimus, è conuerso agemus, atq; quæ hic fortunata, ibidẽ infortunata locemus, stellas maleuolas erigendo. Similì modo fac pro fortunando loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro destruendo, uel impediendo aliquo supradictorum, fiat imago sub ascensione illius rei, quam destruere uel impedire uolueris, & infortunabis dominũ domus uitæ illius, dominum ascendentis, & Lunã, dominũ domus Lunæ, & dominũ domus domini ascendentis, & domum decimam, & dominũ eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in ascendẽte eius: & in domo prima, & decima, & secunda, & octaua, fortunabis dominũ ascendentis, & dominũ domus Lunæ. Ad fugandũ uerò animalia certa à certis locis, ut in eis generari, uel habitare uel persistere nõ poßint, fiat imago sub ascẽsione illius animalis, quod fugare uoluerimus, & ad similitudinẽ illius: ut si fugare uelimus scorpiones ab aliquo loco, fiat imago scorpionis, ascendente signo Scorpionis cũ Lu-

na, & infortunabis ascendens, & dominũ eius, & dominũ domus Martis: & infortunabis dominũ ascendẽtis in octaua: & iungãtur aspectu maleuolo, opposito, uel quadrato: & inscribatur in imagine nomẽ ascendẽtis, et domini eius, & Lunæ nomẽ, & nomẽ domini diei, & nomẽ domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere uolueris: et afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiusdẽ, & sepeliatur ibidẽ imago, capite deorsum imprecãdo siue proferẽdo: Hæc est sepultura scorpionũ, ut nõ ingrediãtur istũ locũ: et sic de similibus. Itẽ pro lucro fiat imago sub ascendẽte natiuitatis hominis, uel sub ascensione illius loci, cui lucrũ addicare uolueris, fortuna ascendẽs, & dominũ eius: & facias dominũ domus secũdæ, quæ est domus substãtiæ, iunctũ cũ domino ascendẽtis in trino uel sextili: sitq; inter eos receptio, fortunabis undecimã, et dominũ eius, et octauã: & si poteris, pone partẽ fortunæ in ascendente, uel secunda, & sepeliatur imago in loco illo, uel deferatur ab illo, cui lucrũ addicare uoluerimus. Item pro concordia & amore fiat imago in de Iouis, sub ascendente natiuitatis illius, quẽ uis amari, fortuna ascendẽs, & decimã: & abscõde malos ab ascendente: & habeas dominũ decimæ & undecimæ planetas, fortunæ iunctos domino ascendẽtis, ex trino uel sextili cũ receptione: deinde fac aliã imaginẽ, uidelicet pro illo, quẽ uis incitare ad amandũ: cõsidera si sit amicus, uel sodalis illius, quẽ uis amari: et si sic, fiat imago sub ascẽsione domus undecimæ ab ascendente primæ imaginis. Si uerò fuerit uxor uel maritus, fiat sub ascẽsione septimæ. Si frater uel soror, uel cõsanguineus, fiat sub ascẽsione tertiæ: & sic de similibus. Et pone significatorem ascendentis secũdæ imaginis iunctũ significatori ascendentis primæ imaginis, sitq; inter eos receptio, sintq; cætera fortunata, ut in prima imagine, pòst iunge simul ambas imagines in amplexũ, uel pone faciẽ imaginis secundæ, ad dorsum imaginis primæ: & inuoluãtur in sindone, & deserantur, uel spoliẽtur. Item ad successus petitionũ, & pro adipiscenda

piscēda re denegata, siue ab alio accepta uel possessa: fiat imago sub ascēdēte illius qui petit rē: & fac dominū secūdæ iunctū cū domino ascendentis, à trino uel sextili: sitq; inter eos receptio, & si fieri potest, sit dominus secūdæ in signis obediētibus, & dominus ascēdentis in imperātibus, fortuna ascēdēs, & dominū eius, & caue ne sit dominus ascēdētis retrogradus, uel cōbustus, uel cadens, uel in domo oppositionis, hoc est, in septima à domicilio suo, nō sit impeditus à malis, sit fortis, & in angulo: fortunabis ascendēs & dominū secūdæ, & Lunā: & fac aliā imaginē pro eo, apud quē est quod petitur, & incipe sub ascēdente pertinēti ad eū: ut si sit rex uel princeps, incipe sub ascendēte decimæ domus, ab ascēdente primæ imaginis: si pater, sub quarta: si filius, sub quinta, & sic de similibus: & pone significatorē secūdæ imaginis iunctū cū domino ascendentis primæ imaginis, à trino uel sextili: & ipse recipiat eū, & pone utrosq; fortes & fortunatos, absq; impedimēto: fac omnes malos ab eis cadētes: fortunabis decimā & quartā, si poteris, uel aliquid eorū: & cùm fuerit perfecta secunda imago, iunge eā cū prima, facie uersus faciē, & inuolue in linteo mūdo, & sepeli in medio domus illius qui petit rē, sub significatore fortunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ uersus Septētrionē, uel potius uersus locum ubi moratur ille, apud quē est quod petitur. Vel si cōtingat petentē pergere ad eū, apud quē est res petita, deferat imagines secum, quousq; pergit. Et fit etiā imago somniorum, quæ posita sub capite dormientis, uera somnia efficaciter præstat, de quacūq; re animus iā antea deliberauerit. figura illius est figura hominis dormiētis in sinu angeli, qua facies ascēdente Leone, Sole in Ariete nonā domū tenēte: tū in pectore hominis inscribes nomē desiderati effectus, in capite autē angeli, nomē intelligētiæ solis. Fit eadē imago ascēdente Virgine, Mercurio in Ariete in nona domo fortunato, aut ascēdētibus Geminis Mercurio fortunato, & in Aquario nonā tenēte: sitq; à Saturno felici aspectu receptus, inscribiturq;

biturq; nomẽ spiritus Mercurij. Fit etiam ascendente Libra in Venere in Geminis, in nona domo à Mercurio recepta, in scribẽdo angelũ Veneris: & fit adhuc eadẽ imago ascẽdente Aquario, Saturno in exaltatione sua, quæ est in Libra, nona feliciter poßidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiã ascendente Cancro, Luna in Piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spiritus Lunæ. Et fiunt etiã annuli somniorũ mirabilis efficaciæ: & sunt annuli Solis & Saturni, & constellatio eorũ est, quando Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt, & quando Luna Saturno iungitur in nona domo, & in eo signo, quod fuit nona domus natiuitatis: & inscribitur annulis nomẽ spiritus Solis uel Saturni: et infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulã quam alibi tradidimus: & hæc de imaginibus dicta sufficiãt, nã plura eiusmodi nũc per teipsum inuestigare poteris. Illud autẽ scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi uiuificẽtur ita, quòd ipsis aut naturalis, aut cœlestis, aut heroica, aut animastica, aut dæmoniaca, uel angelica uirtus insit, aut adsistat. At quis modò animam dabit imagini, aut uiuificabit lapidem, aut metallum, aut lignum aut ceram? atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahæ. Certè non penetrat hoc arcanum ad artificem duræ ceruicis, nec dare poterit illa, qui non habet: habet autem nemo, nisi qui iam cohibitis elementis, uicta natura, superatis cœlis, progressus angelos, ad ipsum archetypum usq; transcẽdit, cuius tunc cooperator effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus, qui ad cœlestium normã imitationemq; fabricati sunt, & quomodo ex Geomãticis figuris deducuntur, cũ eorundẽ tabula. CAP. LI.

CHaracteres etiam habent communitatẽ suã ex radijs cœlestiũ, secundũ certũ numerũ in se inuicẽ peculiari quadam

quadam proprietate cōiectis: quæ quidem cœlestia, sicut in diuersis radiorum suorum ictibus inter se aliter atq; aliter incidentibus, diuersas conspirant uirtutes : sic etiam characteres, iuxta diuersas eiusmodi radiorum concursus aliter atq; aliter protracti, diuersas subitò nanciscuntur operationes: sæpe etiam multo efficaciores, quàm physicalium commixtionum proprietates. Veri autem characteres cœlorum, ipsa est scriptura angelorum, quæ apud Hebræos uocatur scriptura Malachim, per quam in cœlo sunt descripta & significata omnia cuilibet scienti legere. Sed de his in posterioribus. Iam uerò etiam characteres ex Geomanticis figuris fabricant, uario modo singularum puncta inter se colligantes, & iuxta earundem figurationum rationem ex quibus formati fuerint, planetis atque signis illis attribuentes, horumq; fabricam sequens tabula exponet.

Characteres Lunæ.

Ab uia.

A populo.

Characteres Mercurij.

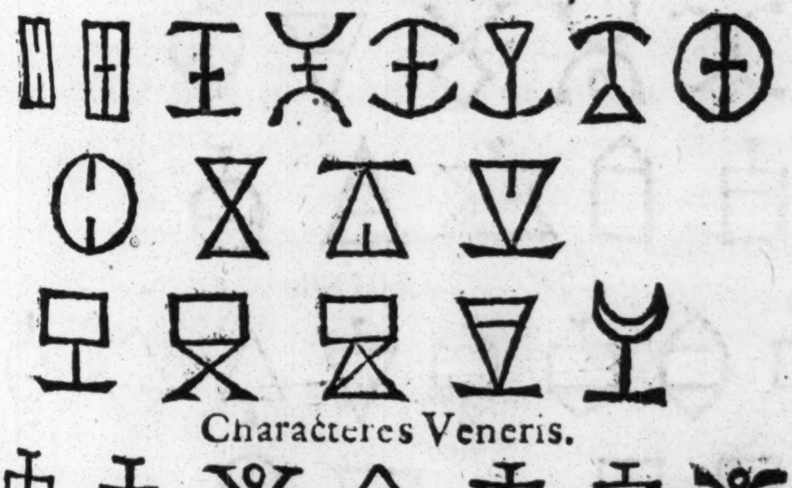

A coniunctione.

Ab albo.

Characteres Veneris.

Ab amissione.

A puella

Characteres Solis.

A fortuna maiore

A fortuna minore

Characteres Martis.

A rubeo

A puero

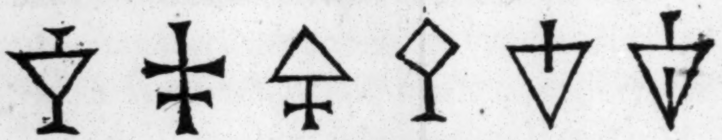

Characteres Iouis.

Ab acquisitione

A letitia

Characteres Saturni.

A carcere

A tristitia

Characteres capitis draconis.

Characteres caudæ draconis.

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. CAP. LII.

DIximus superius esse quendã imaginũ modum, nõ ad similitudinẽ imaginũ cœlestiũ, sed secundũ æmulationẽ eius, quod desiderat animus operantis: id pari ratione etiã de characteribus quibusdã intelligendũ est. Sunt siquidẽ nihil aliud characteres huiusmodi, quàm imagines malè de articulatæ, habentes tamẽ quandã probabilẽ similitudinẽ cũ imagine cœlesti, aut cũ eo, quod cupit animus operãtis, siue id sit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totã imaginẽ exprimẽte. Quẽadmodũ characteres Arietis et Tauri, à cornib. formamus tales: ♈. ♉. Geminorũ, ab amplexu: ♊. Cãcri, à progressu et regressu: ♋. Leonis, Scorpionis, et Capricorni, à cauda ♌. ♏. ♑. Virginis, à spica: ♍. ♍. Libræ, à bilance: ♎. Sagittarij, à sagitta: ♐. Aquarij, ab undis: ♒. Et Pisciũ, à piscibus: ♓. Simili ratione character Saturni tractus est à falce: ♄. ♃. Iouis à sceptro: ♃. ♃. Martis à dardo: ♂. Solis à rotũditate & aureo fulgore: ☉. ☉. Veneris à speculo: ♀. Mercurij à caduceo: ☿. ☿. Lunæ à crescẽtis decrescẽtisq; cornib. ☽. Ex istis deinceps iuxta mixtiones signorũ, et stellarũ, naturarũq; cõstituũtur etiã characteres mixti: ut triplicitatis igneæ, ♌♈. terreæ. ♉♍. aereæ, ♊♒. aqueæ, ♋♏♓. Similiter iuxta centũ & uiginti planetarũ coniũctiones totidem cõplexi siue cõpositi characteres multiplicib. figuris resultant: ut Saturni & Iouis, sic scilicet ♄♃. uel sic, ♄♃. uel sic. ♄♃

Saturni & Martis, uel sic, Iouis & Martis: uel sic, Saturni, Iouis, & Martis: uel sic, . Et sicut hæc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiam de reliquis & pluribus formari debent: eademq; ratione cæterarum imaginum cœlestium, in aliqua facie uel gradu signorum ascendentium characteres ad similitudinem imaginis quàm compenpiosè protrahendi sunt, sicuti in his quæ secundum uiam imitationis fiunt ad id quod desiderat animus operantis: ut ad amorem, figuræ sibi permixtæ, seinuicem complectentes, sibi inuicem obedientes: ad odium uerò contrario, seinuicē auertentes, impugnantes, dispares, & dissolutæ. Cæterū nunc quos characteres Hermes adsignauerit stellis fixis & behenijs, non pigebit huc adpingere. sunt autem tales:

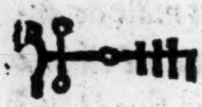
Caput Algol.

Ala Corui.

Pleiades.

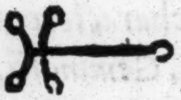
Spica.

Aldebaram.

Alchameth.

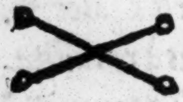
Hircus.

Elpheia.

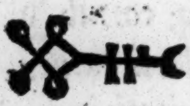
Canis maior.

Cor Scorpij.

Canis

Canis minor.

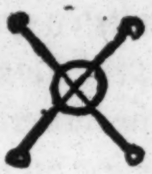
Vultur cadens.

Cor Leonis.

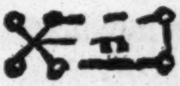
Cauda Capricorni.

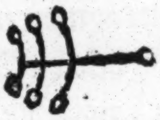
Cauda Vrsæ.

Quòd nulla diuinatio sine Astrologia sit perfecta. CAP. LIII.

Loquuti sumus in præcedētibus, de uarijs diuinationum generibus: sed illud animaduertendum est, omnia hæc Astrologiæ usum, canonesq; sibi deposcere, ueluti clauem ad omnium arcanorū noticiam pernecessariam: omniaq; diuinationum quarumcūq; genera, sic in ipsa Astrologia suas radices & fundamenta habent, ut absque hac parum aut nihil uideantur adferre. Ipsa tamen Astrologica diuinatio, quatenus cœlestia sunt causæ & signa, omnium eorum quæ sunt & fiūt in istis inferioribus, ex solo situ & motu corporum cœlestium, quæcunq; occulta aut futura sunt, illorum certissimas largitur demonstrationes, de quibus plura dicere hic locus non exigit, cùm de hac sciētia ab antiquis ingentia uolumina scripta sunt, & palam omnib. extant. Itaq; siue corpus, siue uultū, siue frontem, siue manū inspiciat Physionomus, siue somniū, siue auspiciū cōiectator scrutatus fuerit, si rectū futurū sit iudiciū, cœli figura pariter scrutanda erit, ex cuius indicijs, unà cū similitudinū signorūq; cōiecturis, ueridicæ significatorū nascantur opiniones. Quòd si etiā prodigiū aliquod apparuerit, cœli figura erigenda erit, scrutāda etiā quæ præcesserunt in reuolutionibus annorū, ex magnis cōiunctionibus & eclipsibus: deinde etiam cōsiderādæ principū, gentiū, regnorū, urbium, ubi hæc appa-

apparuerint, natiuitates, origines, intronizationes, fundationes, reuolutiones, profectiones, directiones, & quæ ex eis sunt, atq; in quem cuiusq; locum cœlestis figuræ, hæc ceciderint: ut ex his omnibus tandem rationabilem, & uerisimilimã harum rerum uenemur significationem. Eadem serie, minori tamen labore, etiam in somniorum expositionibus incedendum esse perhibent. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non nisi per astra, horum'ue inferiora instrumenta agitati, id faciunt: unde & illorum uaticinia tandem etiam ad cœlestia adaptanda sunt, quemadmodum apud Lucanum legimus Tuscum uatem:

Fulminis edoctum motus, uenasq; calentes
Fibrarum, & motus errantis in aere pennæ.

Post lustratam urbem, post mactatam uictimam, post inspecta exta, tandem ex cœlestiũ siderũ dispositionibus, protulisse sententiã. Iam uerò etiam ipsa Geomãtia sortilegiorũ accuratissima, quæ per puncta terræ, aut alterius superficiei, uel casu, uel ui quadam inscripta diuinatur, illa primùm ad figuras reducit cœlestes, uidelicet ad eas sedecim, quas superius nominauimus, ex eorum proprietatibus & rationibus, Astrologico more iudicium formans. Atq; huc spectant, quæcunq; naturaliũ sortilegiorũ diuinacula, quorũ uis aliunde esse non potest, quàm à cœlo, atq; ab animo illa operantis: siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitatur & producitur, necesse est superiorũ motus, influxusq; imitari, ad quos uelut ad radices, & causas, atq; signa, cùm reductum fuerit, eorundem nobis tunc ex Astrologicis regulis indicat sententiam. Hinc tesseræ, tetracedron, hexacedron, octocedron, dodecacedron, icocedron, certis numeris, signis atq; stellis, opportunis temporibus, sub cœlestium influxibus fabricatæ & inscriptæ, mirandam diuinandi, prædicendiq; suis iactibus obtinent uirtutem, ceu qualem Prænestinæ illæ tesseræ, in quibus Romanorum fata contenta fuisse leguntur.

De

De sorte, & quando, ac unde illi diuinationis uirtus contingat. CAP. LIIII.

QVæcunq; per sortem diuinationes, ac euentuum humanorum fiunt prædictiones, præter sortem causam certè aliquam sublimem, & latentem, & occultã habere necesse est, quæ quidem non erit causa per accidens, qualem Aristoteles fortunam descripsit. Siquidem in serie causarũ, cùm secundum Platonicos causa per accidens nunquam poßit esse prima & sufficiens causa, oportet nos altius speculari & inuenire causam, quæ effectum ipsum cognoscat, atq; intendat. Hanc autem non in corporea natura, sed in substantijs immaterialibus & incorporeis, quæ re uera sortem administrant, & ad ueritatis iudicium dispensant, collocare necesse est: ut in humanis animis, aut separatis spiritibus & dæmonibus, aut in cœlestib. intelligentijs, uel in ipso Deo. Quòd autẽ in humana anima esse poßit sufficiens potestas & uirtus, ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostræ diuina uirtus ac similitudo, omniumq; rerũ apprehensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam, & de neceßitate habent motum & efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes uirtutes & operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in magnum excessum sui desiderij & omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum, & acquirunt sibi mirabiles præsagiorum uirtutes, cùm ab illa, tum ab opportunitate cœlesti, in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maximè inuadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omnium Astrologicarũ quæstionũ, quoniam anima eleuata in alicuius desiderij excessum, arripit ex se horã & opportunitatẽ magis conuenientem & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc Astrologus in ea iudicare, & planè cognoscere de eo quod quærens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia uerò nõ semper huma-

humano animo: sed etiam, quod diximus, aliorum spirituum ministerio sortes nonnunquam diriguntur, nec semper dispositus est uatis animus ad eum, quem diximus, paßionis excessum: hinc apud ueteres mos erat, ante sortis proiectionem sacra quædam præmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem rectè dirigendam aduocabant. Quantulumcunq; ergo præsagij sortes huiusmodi portendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius ui mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis, trahentis'ue. siue illa uis prodeat ab anima operantis, per magnum affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate cœlesti, siue à numine quodam, aut spiritu altrinsecus adsistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorũ iactu siue in tesserarũ impulsu, siue in occursu uersiculorũ, quales erãt olim sortes Homericæ & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, & obuenisse illi hos Vergilianos uersus:

Quis procul ille autem, ramis insignis oliuæ
Sacra ferens? nosco crines Lucanaq; menta
Regis Romani, primam qui legibus urbem
Fundauit, Curibus paruis, & paupere terra,
Missus in imperium magnum. ——

Quibus uersiculis in spem potiundi imperij nõ frustra euasit. Similiter & apud Hebræos & penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam Theologis, sortes ex psalmorum uersiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, & sunt sortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud ueteres, & apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatæ in deligẽdis magistratibus, inuidiæ uitandæ causa, de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit, sed illa nostri propositi non existunt. Quæ uerò diuinæ ac sacræ sortes sunt, ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro disseremus: modò illud uos admoneam, quantumcunq; præsagij,

diuinatio-

diuinationis, aut uaticinij, sortes habere comperiantur, non propter hoc quòd sortes sunt, illud habent: sed per uirtutẽ alicuius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poetarum & philosophorum.

CAP. LV.

Coelum corporaq; cœlestia cùm ipsa uim habeāt, & influxũ, ac manifestā operationẽ in ista inferiora, necesse est ea esse animata: siquidem operatio à puro corpore prouenire minimè potest. Habere igitur mundũ ipsum animā, corporaq; cœlestia similiter, & illam quidem intelligentẽ, omnes nobilißimi tum poetæ, tum philosophi affirmant. Hinc *Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit:* Manilius.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membraq; naturæ diuersa condita forma,
Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit: sacroq; meatu
Conspirat Deus, & tacita ratione gubernat.

Item Lucanus: Lucanus.

Aere libratum uacuo qui sustinet orbem,
Totius pars magna Iouis. —

Et Boethius: Boethius.

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cùm secta, duos motus glomeratur in orbes,
In semet reditura meat, mentemq; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cœlum.

Et Vergilius omnis Philosophiæ plenißimus, sexto Aeneidos canit: Maro.

Principio cœlum, & terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra,
Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Inde hominum, pecudumq́; genus, uitæq́; uolantum,
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus:
Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum non modò habere spiritum & animam, sed etiam mentis diuinæ esse participem, atq; omnium inferiorum originem, uirtutem, uigoremq;, ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazeles, omnesq; Peripatetici fatentur, atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione. CAP. LVI.

Habet mundus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animam, cum qua causant animam in istis inferioribus, atque mixtis. Habent etiam spiritum, ut in priori libro diximus, qui mediante anima sua, adest corpori. nam cùm mundi corpus totum quoddam est corpus, cuius particulæ sunt omnium animantium corpora: atque quanto totum partibus est perfectius & nobilius, tanto mundi corpus perfectius nobiliusq; est singulorum animantium corpore: absurdum foret, quòd imperfecta quæque corpuscula, & mundi particulæ, & uilißima quæque animalcula, muscæ & uermiculi, uita digna sint, uitam poßideant, animam habeant, mundum ipsum integrum, perfectißimum, totale, ac nobilißimum corpus, neque uiuere, neque animam habere. Non minus absurdum est, cœlos, stellas, elementa, quæ singulis uitam, animamq; largißimè præbent, ipsos uita, animaq; carere: sitq; planta, uel arbor quæuis nobilioris conditionis, quàm cœlum, quàm stellæ, quàm elementa, quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim, nisi uitæ insors terram & aquam neget uiuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq́; generant, uiuificant, nutriunt, augent? quod uel manifestißimè apparet in sponte nascentibus, & in his quibus

semina corporalia desunt. Neq; enim possent elementa eiusmodi uiuentia generare & nutrire, si ipsa uita animaq; carerēt. Dicent fortè aliqui, uiuentia eiusmodi non ab anima terræ uel aquæ, sed ex cœlestiū animarū influxib. progigni. His respondent Platonici, nō posse accidēs generare substantiā, nisi fortè ut instrumētū proximæ substantiæ subijciatur. Dicūt aūt proximæ substantiæ, quia instrumētū ab artifice remotū, nō mouetur ad artis effectū: sic etiā cœlestes illi influxus cùm sint accidētia quædam, à suis uitalib. substantijs, siue ab ipsa uita longè remota, uitalem substantiā in istis inferiorib. nō generabūt. Et Mercuri⁹ in tractatu quē de Cōmuni inscripsit, inquit: Totūq; est in mūdo, aut crescēdo aut decrescēdo mouetur. Quod autem mouetur, id propterea uiuit: & cùm omnia moueantur, etiam terra, maximè motu generatiuo & alteratiuo, ipsa quoq; uiuit. Si quis autem cœlos dubitet uiuere, inquit Theophrastus, is non censetur philosophus: & qui negat cœlum animatum esse, ita ut motor eius non sit forma eius, totius philosophiæ fundamenta destruit. Viuit itaq; mundus, habetq; animam, sensum, siquidem uitam dat plantis, quæ ex semine non gignuntur: & sensum præbet animalibus, quæ non gignūtur per coitum.

Quòd anima mundi, ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantes diuinam.

CAP. LVII.

Qvòd etiam animæ quas diximus, rationem habeant, ex eo patet. Nam cùm uniuersa dictarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter se conspirant, necessarium est, non casu, sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigant & perducāt. Necesse est enim terram rationes habere terrenorum, & aquā aqueorum: similiter in cæteris, quibus singula suo tempore, loco & ordine procreantur, & sæpe læsa recreantur. Nō ergo

terræ animam, ueluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent philosophi: sed rationalem, insuper intelligere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cùm nos nostrorum operum poßidemus rationes, animas cœlestes, ipsamq; animam uniuersi, suorū rationes non habere. Quòd si (ut inquit Plato) mundus ab ipso bono quàm optimus effici poterat, est effectus: erit certè non solum uitæ, sensus & rationis, sed etiam intelligentiæ, mentisq; particeps: siquidem perfectio corporis, anima est: & illud corpus perfectius est, quod perfectiorem habet animam. Necesse ergo est, cùm cœlestia corpora perfectißima sint, perfectißimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes, quod Platonici etiam ex ordinis tenorisq; eorundem perseuerantia comprobant: quia motus cùm sit natura sua liber, præuaricari facilè potest, & uicißim peruagari, nisi intellectu menteq; regatur: & ea quidem perfecta, electißimam uiam, atque optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentißimæ adest animæ, qualis est anima mundi, & quales sunt animæ corporum cœlestium, & elementorum, procul dubio ordinatißimè & perfectißimè adscriptum sibi opus gubernat: siquidem potentißimæ animæ corpora non resistunt, & mens perfecta non uariat consilium. Est itaque anima mundi, uita quædam unica, omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & connectens, ut unam reddat totius mundi machinam: sitq; uelut unū monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuali, cœlesti & incorruptibili reboans, unico flatu tantummodo, & unica uita.

De nominibus animarum cœlestium, eorundéq; dominio in hunc inferiorem mundum, uidelicet hominem. CAP. LVIII.

ANimarum autem cœlestium nomina, multa admodum sunt, atq; diuersa, pro multijuga earum in ista inferiora potentia atque uirtute: à quibus diuersa nomina

sortitæ

sortitæ sunt, quibus ueteres in eorum hymnis & inuocationibus usi sunt. Circa quod aduertendum, quòd unaquæq; eiusmodi animarum, iuxta Orphicam theologiam, duplicem dicitur habere uirtutem: unam in cognoscendo positam, alteram in uiuificando & regendo corpus suum esse sitam. Hoc modo in sphæris cœlestibus, priorem illam uirtutem uocat Orpheus Bacchum, alteram appellat Musam. Hinc non inebriatur per aliquem Bacchum, qui suæ Musæ prius copulatus non fuerit. Itaque nouem Bacchi, circa nouem Musas designantur. Vnde in nona sphæra ponit Orpheus Bacchum Cribronium, & Musam Calliopen: in cœlo stellato Picioniū, & Vraniam: in cœlo Saturni, Amphietum & Polyhymniam: in cœlo Iouis, Sabasium, & Terpsichoren: in cœlo Martis, Bassarium atque Clio: in cœlo Solis, Trietericum & Melpomenen: in cœlo Veneris, Lysium & Erato: in cœlo Mercurij, Silenum & Euterpen: in cœlo Lunæ, Bacchum Lyæum, & Thaliam Musam. Similiter & in sphæris elementorum, animas nominat hoc modo: In igne ponit planetam & auroram in aere, fulminatorem Iouem & Iunonem: in aqua, Oceanum & Thetym: in terra, Plutonem & Proserpinam. Animam uerò mundi, siue totius uniuersi, uocant magi Iouem mundanum: mentem uerò mundi, Apollinem nuncupant: naturam mundi, Mineruam. Præterea in igne Vulcanum, in aqua Neptunum: & nominabant ipsos diuersis nominibus. In sideribus quoque Zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, siue animas in cordibus eiusmodi siderum sitas, atque exinde totum sidus regentes: scilicet in corde Arietis, Pallas particularis: in corde Tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: Cancri, Mercurius: Leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: Libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: Sagittarij, Diana: Capricorni, Vesta: Aquarij, Iuno particularis: in corde Piscium, Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uersibus:

Lanigerum Pallas, Taurum Cytheræa tuetur:
Formosus Phœbus Geminos, Cyllenius Cancrum:
Iuppiter & cum matre Deûm regit ipse Leonem,
Spiciferæ est Virgo Cereris, fabricataq; Libra
Vulcano, pugnans Mauorti Scorpius hæret:
Venantemq; Diana uirûm: sed partis equinæ
Atq; angusta fouet Capricorni sidera Vesta:
Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est:
Agnoscitq; suos Neptunus in æquore Pisces.

Ipseq; antiquißimus Orpheus ad Musæum scribens, ampliora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; uaria nomina, respectusq;, & officia adsignans, singulaq; proprijs hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malorum & decipientium dæmonum nomina esse, sed naturalium, diuinarumq; uirtutum, à uero Deo in ministerium & utilitatem hominis, qui eis uti sciuerit, mundo distributarum. Ipsaq; antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit: utputa aurem Memoriæ, quam & Vergilius Phœbo dedicat, inquiens: Cynthius aurem uellit, & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, & per quam iuramentum fit, Numa Pompilius narrante Liuio, Fidei consecrauit. Digiti sub Mineruæ tutela sunt: & genua Misericordiæ data, hinc ea flectunt ueniam precantes. Vmbilicum aliqui Veneri uelut luxuriæ sedem dedicant: alij qui omnia membra ad ipsum ueluti centrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. hinc in Iouis Hammonis templo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur ueteres, etiam minima quæque membra, & articulos, suis numinibus adscribentes: quæ si rectè intelligantur, & uera his præsidentia cognoscantur numina, nihil eorum est à debita pietate alienum, cùm & sacra eloquia testentur, membra omnia nostra à supernis uirtutibus regi. de quibus ampliora in sequēti libro dicemus: nec membra solummodo, sed & quæcunq; hominū exercitia, suis numinibus distributa

stributa

stributa sunt: ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuûm, sunt tympana curæ,
Fœmineiq; chori: dura atq; horrentia bella
Pallas amat: nemora & saltus uenatibus apti
Dianam capiunt: Iunoniq; humidus aer
Debetur: Cereriq; seges: perquirit Osyrim
In latis Nili ripis fidißima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemq; uarijs nominibus, magicis sermonibus deseruientibus. CAP. LIX.

PRæterea septem illos mũdi gubernatores (ut uocat Hermes) Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium & Lunam, uarijs nominibus & epithetis nuncupabant, inuocabantq;. Saturnum uidelicet uocantes Cœlium, falcigerum, patrem deorum, dominum temporis, dominum altum, magnum, sapientem, intelligentem, ingeniosum, reuolutorem longi spacij, semen magnæ profunditatis, arcanæ contemplationis autorem, in cordibus hominum cogitationes magnas imprimentem uel deprimentem, omnia destruentem & conseruantem, uim & potestatem subuertentem, & constituentem, absconditorum custodem & ostensorem, facientem amittere & inuenire autorem uitæ & mortis. Sic Iupiter dictus, quasi iuuans pater, rex cœlicolûm, magnanimus, tonans, fulminator, inuictus, altipotens, magnipotens, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bonæ uoluntatis, honestus, mundus, bene ambulans, & in honore: dominus leticiæ & iudiciorum, sapiens, uerax, ostensor ueritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & sapientiæ. Mars ipse dicitur Mauors, bellipotens, cruentus, sanguineus, armipotens, ensifer, magnanimus, audax, indomitus, generosus, fulmineus, fortis potentiæ, & impetuosæ festinationis: contra quem nemo defendere se potest, si ei obstare uelit, qui fortes &

Saturnus.

Iupiter.

Mars.

tes & potentes destruit, & reges de suis sedibus deponit, dominus caloris & potētiæ, dominus igneæ calefactionis: & planeta sanguinis, qui corda litigantium incendit, eisq; audaciam præstat & tribuit. Sol uocatur Phœbus, Diespiter, Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Osiris, ut est in oraculo illo:

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo,
Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas,
Qui uentos, qui dat imbres, qui tempora mutat,
Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Sol.

Dicitur etiam Arcitenens, ardens, igneus, aureus, flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mūdanus, lucifer, multifidus, omnitenens, creator lucis, rex stellarum, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mundus, prudens, intelligens, sapiens, fulgens super uniuersum mundum, gubernans & uiuificans omnia corpora animā habentia, princeps mūdi, sub se omnes stellas detinens, omnium stellarum lumen & uirtutem sua propinquitate obfuscans, comburens & superās, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorum tribuens: uocaturq; in nocte Dionysius, in die autem Apollo, quasi mala pellens. Ideóque Athenienses illum Alexicacon, & Homerus Vlium uocauerunt, hoc est, malorum expulsorem. Vocatur autem Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea uiolentia, quia uis eius ex multis ignibus constat. Dicitur autem sol, quia omnium stellarum lucem continens: hinc ab Assyrijs אראר Adad, quod solum significat: & ab Hebræis שמש Schemesch, quod proprium interpretatur. Venus uocatur domina, alma, formosa, siderea, candida, pulchra, placida, multipotens, fœcunda domina amoris & pulchritudinis, seculorum progenies, hominumq; parens initialis, quæ primis rerum exordijs sexuum diuersitatem geminato amore sociauit, & æterna sobole hominum animaliumq; genera quotidie propagat, regina omnium gaudiorum, domina lætitiæ, amicabilis ductrix,

Venus.

ctrix, amica, misericors & bonæ receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcem matris affectionem miserorũ casibus tribuẽs, humani generis sospitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficijs uacuum nec ociosum, omnia uirtute sua deuinciens, faciens humiliari altũ depresso, forte debili, nobile uili, omnia rectificans & coæquãs: uocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens, Solis annos ducens ad lucem: & uocatur Hesperus, quando solem subsequitur, & uocatur Phosphorus, quasi per omnia conducens quantumcunque ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpres superûm, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facũdus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorunq; deorũ superûm & inferûm commeator, masculus cum masculis, fœmina cum fœminis, utroque sexu fœcundißimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est interpres, omnem obscuritatem elucidans, & aperiẽs quæ in penetralibus recondita sunt. Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, semiformis, noctiluca, errans, silens, bicornis, sospitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorum dearumq;, regina manium, elementorum omnium domina, cui respondent sidera, redeunt tempora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugum parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad alium, cuncta numina sua luce collustrans, stellarum uarios meatus cohibens, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiarum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra mariq; homines protegens, fortunæ tẽpestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascentia cum-

Mercurius.

tia enutriens, lucos diuersos inerrans, laruales impetus comprimens, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferûm deplorata silentia nutibus suis dispensans, regens mundum, calcans tartarum: cuius maiestatem perhorrescunt aues cœlo meantes, feræ montibus errãtes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natantes. Cæterùm de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis, qui plura scire uelit, & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat: quos re uera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quòd humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitq; similis spiritibus & intelligentijs sublimioribus. CAP. LX.

COelestes animæ uirtutes suas corporibus cœlestibus influunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmittunt. Non enim ab alia causa quàm à cœlesti, terreni orbis uirtutes proueniunt. Hinc Magus per illas operaturus, utitur inuocatione astuta superiorum, uerbis mysteriosis, & locutione quadam ingeniosa, trahens unum ad aliud: ui tamen naturali per quandam conuenientiam inter illas mutuam, quæ res sponte sequuntur, siue quandoq; trahuntur inuitè. Hinc dicit Arist. lib. 6. Mysticæ philosophiæ: Quòd ubi aliquis ligando aut fascinando inuocet solẽ alias ue stellas, orans ut cooperentur operi desiderato: non sol aut aliæ stellæ sermonem illum audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuò subordinatæ, habentq; consensum mutuum, propter magnã unionem earundẽ. Sicuti in corpore humano mẽbrum unũ mouetur

mouetur percipiendo motum alterius: atq; in cythara, mota una chorda, mouetur & altera: sic quando aliquis mouet aliquam partem mundi, mouentur & aliæ percipiendo motum illarum. Cognitio itaq; dependentiæ rerum sese subsequentium, est fundamentum omnis mirabilis operationis, quæ necessariò requiritur ad uim attractionis superiorum uirtutum exercendam. Verba autem hominum, res quædam sunt naturales: & quia partes mundi naturaliter se inuicem trahũt, & in se mutuo agunt, idcirco magus inuocans per uerba, operatur per uires naturæ aptas, quædã amore unius ad aliam ducẽdo aut trahendo propter sequelam unius rei ad alterã: aut repellẽdo propter odiũ unius ad aliã, ex rerum cõtrarietate & differẽtia, uirtutũq; multitudine: quæ licet sint contrariæ aut differentes, perficiũt tamẽ partẽ unã: quandoq; etiã dominio quodã cogit res uirtute cœlesti, quoniam non est alienus à cœlo. Homo ergo, si quis recipit impreßionẽ alicuius ligationis aut fascinationis, non recipit secundũ animam rationalẽ, sed sensualem: et si qua parte sui patitur, secundũ animalẽ submũdanamq; patitur. Non enim ratione cognoscentẽ & intelligẽtẽ trahere possunt, sed tantũ sensu illã impreßionẽ & impetum concipientẽ, quatenus cœlestium influxu, & rerũ mundanarũ cooperatione, spiritus animalis hominis afficitur ultra dispositionẽ suã pristinã aut cõnaturalẽ: quemadmodũ filius mouet patrẽ ad labores etiã uel inuitũ seruandi alendiq; illius gratia, quãuis fatigetur: & appetitus dominãdi mouet ad iracũdiã, aliosq; labores adipiscẽdi dominij causa. Et indigẽtia naturæ, & timor paupertatis, mouẽt ad optandũ diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;, incitamentũ est ad illius cõcupiscẽtiã. Et harmonia prudẽtis musici uarijs paßionib. mouet audiẽtes, quorũ alij spõte sequũtur cõsonãtiã artis, alij etiã gestu se se conformãt, etiã inuitè, quia sensus illorũ captiuatus est, ratione sese ad hæc non intẽdente. Sed has species fascinationũ & ligationũ non admiratur uulgus, nec detestatur, ob cõsuetudi-

nem:

nem: admiratur autẽ alias physicas, quoniam ignorat, & non consueuit illis. Hinc incidunt in errores, putantes supra naturam aut contra illam esse, quod est à natura & secundũ illam. Sciendũ igitur, quòd unumquodq; superius mouet suũ proximum inferius, in suo gradu & ordine, non solũ in corporibus, sed etiã in spiritibus. Sic anima uniuersalis mouet animas particulares: & anima rationalis agit in sensualem, & illa in uegetabilẽ: & quælibet pars mundi agit in aliam, & unaquæq; est apta moueri ab alia: & quælibet pars mundi huius inferioris patitur à cœlis secundũ naturam aptitudinẽq; suam, uelut pars una corporis animalis patitur ab alia. Et mundus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidẽ cõtinet omnia eadẽ entia à primo ad postremũ quæ mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouẽt corpora elemẽtaris mundi, composita, generabilia & sensibilia à concauo ad centrũ, per essentias superiores perpetuasq; et spiritales pendentes ab intellectu primario, qui est intellectus agẽs: sed & uirtute à Deo per uerbũ eius insita, q̃ uerbũ Chaldæi Babyloniæ sapientes, uocant causam causarũ: quoniã ab eo producũtur entia, etiam ipse intellectus agens ab eo secũdus. Id autẽ propter unionem uerbi huius cũ autore primo, à quo omnia existentia uerè producũtur. Verbũ igitur, id est, simulacrũ Dei: intellectus agẽs, est simulacrũ uerbi: anima est simulacrũ intellectus: uerbũ autẽ nostrũ est simulacrũ animæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniã natura opus illius est. Et unũquodq; istorũ perficit suũ subsequẽs, sicut pater filium: & nullũ posterius existit sine priore: sunt enim inter se depẽdẽtia, depẽdẽtia quadã ordinata, ita quòd quãdo corrũpitur posterius, reuertitur ad proximũ prius, donec perueniat ad cœlos, deinde ad animã uniuersalẽ, postea ad intellectũ agentẽ, quo omnes aliæ creaturæ existunt, quiq; existit in autore principe, quod est uerbũ creãs ad quod tandẽ omnia reuertuntur. Oportet igitur animã nostram uolentẽ operari aliquod opus mirandũ in istis inferioribus,

bus, ſpeculari ſuum principium, ut ab illo roboretur, illuſtretur, uimq́; agendi recipiat per ſingulos gradus ab ipſo autore primo. Igitur data eſt opera ut magis contemplemur animas ſtellarũ, quàm corpora: magis mundũ ſupercœleſtẽ intellectualẽ, quàm cœleſtem corporeũ: quoniam ille eſt nobilior, quamuis etiã hic inſignis & præliminaris ad illum exiſtat: & ſine quo medio non poßit ſuperioris illius influxus conſequi. Verbi gratia: Sol rex ſtellarum luce plenißimus, recipit illam à mundo intelligibili ſuper omnes alias ſtellas, quoniam anima ſua illius intelligibilis ſplendoris capacior exiſtit. Quapropter qui ſolis attrahere cupit influxũ, oportet illum contẽplari ſolem, non tantum ſpeculatione exterioris luminis, ſed etiam interioris. Atq; hoc nemo poteſt, niſi redeat ad ipſummet animum Solis, euadatq́; illi aßimilis, uiſuq́; intellectuali comprehendat illius intelligibile lumen, ſicuti oculo corporeo ſenſibile lumen. hic nanq; illius ſplendore implebitur, et lumen eius, quod eſt hypotypus. à ſuperno orbe impreſſus, in ſe ſuſcipiet: cuius illuſtratione indutus, uerè illi par, & tanquam ſubleuamento adiutus, ſupremam illam claritatem, omneſq́; eius participes formas pro uoto intellectus conſequetur. Cumq́; hauſerit lumen gradus ſupremi, tunc anima illius accedet ad perfectionem, aßimilabiturq́; ſpiritibus ſolis, attingetq́; uirtutes & illuſtrationes uirtutis ſupernaturalis, illarumq́; poteſtate fruetur, ſi nacta fuerit fidem in autore primo. In primis igitur implorare oportet opem & aſſenſum ab autore primo: neq; id ore tantũ, ſed & cum geſtu religioſo & ſupplici animo, etiam abundè, inceſſanter & integrè orantes, ut ille illuſtret mentem, dimoueatq́; tenebras animabus ſuperexcreſcentes propter corpus.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO, Hermanno ab Vuyda, Principi electori, Vuestphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo Henricus Cornelius Agrippa ab Netteszheym.

EST ueterum magorum nobilis admodum sententia (Princeps illustrissime) nulla in re nobis in hac uita magis elaborandum esse, quàm ut ab animi nobilitate, quo Deo proximè accedimus diuinamq; induimus naturam, minimè degeneremus, ne quando inani ocio torpescens animus, ad terreni corporis fragilitatem, carnisq; uitia resoluatur, illumq; tanquam proiectum per peruersarum cupiditatum tenebrosa præcipitia perdamus. Quare nos ita animum instituere decet, ut ipse per semet dignitatis suæ nobilitatisq; memor dignum aliquod seipso & cogitet semper, & faciat, & operetur. Hoc autem solum & maximè præstat nobis diuinæ scientiæ notio, quando eius maiestatis recordatione diuinis semper studijs occupati, res diuinas per omnia horarum momenta sagaci ac peruigili inquisitione contemplamur, & per singulos creatorũ gradus ad ipsum usq; archetypũ ascendentes, ab illo rerũ omniũ inenarrabilẽ haurimus uirtutẽ: quã qui negligunt, naturalibus & mũdanis tãtummodo cõfidẽtes, hi solẽt uarijs sæpe erroribus

roribus ac fallentijs confundi, & à malis dæmonibus sæpißime falli. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq; diuinam uirtutem operibus nostris infallibilem præstat, & malorum omnium dæmonum fraudes & obstacula longè propellit, illosq; simul imperio nostro subijcit, etiam bonos angelos & uniuersas mundi uirtutes in nostrum ministerium cogit, attracta uidelicet ab ipso archetypo operum nostrorum uirtute: ad quem quũ ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis obedire, totusq; nos sequitur cœlestium chorus. Nam (ut inquit Homerus) nullus Deorum ausit in suis sedibus permanere moto Ioue: Statimq; tunc regit (ut ait Aristophanes) per aliquem Deorum, cui iussa capessere phas est, qui tunc ex officio suo petitiones nostras pro uoto nostro exequatur. Cum itaq; (Princeps illustrißime) diuinus atque immortalis tibi datus sit animus, qui cum diuinæ prouidentiæ benignitas, procliue fatum, & naturæ liberalitas te taliter dotarunt, ut mentis acumine, & sensuum incolumitate, rerum naturalium amœna spectacula, sublimesq; cœlorum ædes, difficilimosq; rerum diuinarum adytus intueri, scrutari, contemplari, discernere, & dijudicare ualeas: tantarum uirtutum tuarum neceßitudine tibi deuinctus, debitor sum, etiam quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ mysteria sine fictione didici, ueris sententiarum definitionibus sine inuidia communicare, & intelligentiam eorũ non abscondere, quicquid de his Isiaci

Aegyptiorum ueteres sacerdotes, ac Chaldæi Babyloniorum prisci uates, atque Cabalistæ Hebræorum diuini sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorum profundissimi philosophi, tum Indorum Brachmani, Aethiopum Gymnosophistæ, ac nostræ religionis intemerati theologi tradiderunt, & qua uerborum ui, qua signaculorum potentia, quibus benedictionum & imprecationum carminibus, qua obseruationum uirtute tam stupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris philosophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetustatis squalore obsita, & obliuionis caligine uelut Cimmerijs tenebris hucusq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenum igitur nunc & integrum his tribus libris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore cum maximo etiam conatu perfecimus, sermone licet incultum, re tamen planè arduissimum. Quare hanc unam ueniam me præfatum uolo, ne orationis gratiam, sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos olim iuuenili ætate, cum esset adhuc sermo rudis informisq; oratio, scripsimus: atque nunc non orationis contextum, sed sententiarum seriem duntaxat recognouimus: minus enim elegantiæ sermonis studuimus, succedente in eius locum ubertate materiæ. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si quæ de Magiæ arcanis referre polliciti sumus, pro uirili nostra

præstite-

præstiterimus, & à munere tibi debito conscientiam nostram liberauerimus. Sed cum mihi dubium sit, conspiraturos contra me multos nasutulos sophistas, ex his qui se Dei nepotes diuinitate plenissimos iactant, & de Sibyllæ folijs sibi iudicium arrogant, qui hæc nostra (cùm ob dissimiles suis labris lactucas, insuetumq; suis naribus amaricinum, tum etiam ex olim concepti aduersum me odij scintillis ægrè sub cinere latentibus) nouo incendio iudicare & damnare aggressuri sint, etiam priusquàm quicquam eorum legerint, aut omnino rectè perceperint. Idcirco (Princeps illustrissime sapientissimeq; antistes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectum, insuper tuæ censuræ subijcimus, & protectioni tuæ commendamus, ut si improbi & perfidi sophistæ, crassa liuoris & calumniandi insania illud arrodere uelint, ipsum tuæ discretionis perspicacia ac iudicij candore, feliciter protegas atq; defendas. Vale felicissimè.

HENRICI COR. AGRIPPAE DE OCCVLTIORE philosophia, siue de Magia

LIBER III.

De necessitate, uirtute & utilitate religionis. CAP. I.

TEMPVS *est nunc ad altiora nos conuertere, & ad eam Magiæ portionem, quæ nos docet callere & scire leges religionum: & quomodo ueritatem religione diuina debeamus adipisci: & quomodo animum & mentem, qua sola possumus ueritatem comprehendere, ritè debeamus excolere. Est enim Magorũ uulgaris sententia, quòd nisi mens atq; animus bene ualuerint, corpus bene ualere non posse. Tunc autem esse hominem uerè sanum, quando anima & corpus ita copulantur, & inter se conueniunt, ut firmitas mentis & animi, corporis uiribus non sit inferior. Firmam autem & robustam mentem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde possumus, quàm à uitæ integritate, à pietate, à diuina deniq; religione. Religio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiã naturã naturalesq; roborat uirtutes, quemadmodũ medicus corporis iuuat sanitatẽ, & agricola terræ uirtutẽ adiuuat. Quicunq; uerò religione relicta naturalibus tantum confidunt, solent à malis dæmonibus sæpissime falli. Ex intellectu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur uitiorum, & contra malos dæmones tutamentum. Deniq; nil Deo gratius & acceptius, quàm homo perfectè pius ac uerè religiosus: qui tam homines cæteros præcellit, quàm ipse à dijs immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidem purgatos offerre & commendare diuinæ pietati & religioni, & tunc diuinum illud ambrosianũ nectar (nectar inquam, quod*

Zacharias propheta appellat uinum germinans uirgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudantes & adorantes, supercœlestem illum Bacchum, summum deorum, & sacerdotum antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum ueteres cecinêre poetæ, à quo tam diuinissimi riui in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum quæ secreta in religione sunt. CAP. II.

Quicunq; igitur nunc in hac scientia studere affectas, tam sacrum dogma intra secreta religiosi pectoris tui penetralia silentio tegito, & constanti taciturnitate celato. Sermonem enim tanta numinis maiestate plenissimum (ut inquit Mercurius) irreligiosæ mentis est multorum conscientiæ publicare: & diuinus Plato præcepit, non esse populo inuulganda, quæ sacra & arcana in mysterijs sunt. Pythagoras quoq; & Porphyrius sectatores suos silentio religioso consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ceremonijs initiabat, silentij iusiurandum cū terribili quadā religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur. unde in carmine de uerbo sacro canit: Orpheus.

Vos qui uirtutem colitis, uos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite uestros.
Contrà qui sacras leges contemnitis, hinc uos
Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
Tu uerò qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæ, uoces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
Ingentem autorem, solum interituq; carentem:
Quem nos præsenti quis sit, sermone docemus.

Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus: Maro.

Aduentante dea, procul ô, procul este prophani,
Conclamat uates, totoq; absistite luco.

Hinc & in sacris Eleusinæ Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agente hoc præcone, qui procul esse prophanum uulgus acclamabat. & apud Esdram legimus idem præceptũ, de Hebræorũ Cabalistis arcanis, his uersibus explicatũ: Tradas eos libros sapientibus de populo, quorũ corda scis capere posse & seruare secreta hæc. Idcirco religiosa Aegyptiorũ uolumina & ad ceremoniarũ arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est sacrata cõficiebantur: in his literas ignorabiles perscribebant, quas sacras uocant. Macrobius, Marcellinus & cæteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne scilicet à prophanis eiusmodi scripta nosci possent, quod etiã Apuleius testatur his uerbis: Peracto, inquiens, sacrificio, de opertis adyti, profert quosdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiusmodi animaliũ, concepti sermonis cõpendiosa uerba suggerentes: partim nodosis, & in modũ rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanorũ, lectione munita. Silentes igitur & occultantes quæ secreta in religione sunt, erimus eius scientiæ digni discipuli. Silentij enim fides (ut inquit Tertullianus) religionibus debetur: qui uerò secus agũt, periculo sunt proximi. Vnde Apuleius de arcanis sacrorũ: Dicerẽ si dicere liceret, cognosceres si liceret audire: sed parẽ noxã contraherẽt aures & linguæ temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodotũ tragœdiarũ poetã, cũ nonnulla ex Iudaicæ scripturæ mysterijs, ad fabulã quandã referre uellet, luminibus priuatum. Theopõpus quoq; qui cœperat nonnulla ex lege diuina transferre in Græcã linguam, turbatione mentis quadã & animi ilico perculsus est: unde postea magnopere Deum orans, quare id sibi contigisset, responsum accepit per somniũ: quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicũ promulgaret. Numenius etiã quidã occultorũ curiosior, offensam numinũ contraxit, quòd Eleusinæ deæ sacra interpretãdo euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertũ lupanar

Tertullian⁹. Apuleius.

panar prostantes, quod cũ admiraretur, iratè respõderunt, ab ipso se aditu pudicitiæ suæ ui abstractas, & paßim adeuntibus prostitutas: per quod admonitus est, ceremonias deorũ minimè inuulgandas esse. Ideo antiquorũ studiũ semper fuit, Dei & naturæ sacramenta inuoluere, & uarijs ænigmatibus obtegere: quã legem sic obseruarũt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persæ, Aegyptij. Hinc Mercurius, Orpheus, omnesq; antiqui uates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inuiolabili fide seruarũt. Hinc Plotinus, & Origenes, cæteriq; Ammonij discipuli, ut narrat Porphyrius in libro de Educatione & disciplina Plotini, iurarunt ne Magistri dogmata ederent: & quia Plotinus, uiolato iureiurando Ammonio præstito, sacramẽta publicauit, in transgreßionis pœnã, ut nõnulli adserunt, horrendo pediculorũ edulio cõsumptus est. Ipse etiã Christus dũ adhuc in terris ageret, ea lege & ratione loquutus est, ut tantummodo secretiores discipuli intelligerent mysteriũ uerbi Dei, cæteri autẽ solas parabolas sentirent: præcipiens insuper non dandũ sanctũ canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, ut nõ peccem tibi. Non decet itaq; arcana quæ inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare ueniã mihi dabitis, si multa eáq; potiora, ceremonialis magiæ arcana sacramenta, silentio fuerim prætergressus. Satis autẽ me facturum arbitror, si ea quæ scitu necessaria sunt, referemus, atque uos ab huius libri lectione non abeatis mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege hæc uobis communicata sunto, qua Dionysius adstringit Timotheum uidelicet, ut ab his qui percipiunt, indignis non exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia custodiantur. Illud præterea uos in hoc initio admonitos esse uolo, quòd quemadmodum ipsa numina detestantur publica atq; prophana, amantq; secreta: sic experimentum omne magi-

cum fugit publicũ, quærit occultari, silentio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturã, cùm loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicũ operatorẽ, si fructum inde consequi uelit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locũ, neq; tempus, neq; desideriũ, neq; uoluntatẽ suam propalare: nisi aut præceptori, aut coadiutori, siue socio, qualem etiam oportebit esse fidelem, credentem, & taciturnum, & à natura, aut institutione dignificatum. Siquidẽ ipsa etiã socij loquacitas, incredulitasq;, atq; indignitas, in omni operatione effectũ impedit atq; disturbat.

Quæ dignificatio requiratur, ut quis euadat in uerum Magum & mirandorum operatorem.

CAP. III.

Circa principium primi libri huius Operis, loquuti sumus qualem oporteat esse magũ: nunc uerò narrabimus rẽ arcanã, necessariã & secretã, unicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ est principiũ & complementũ & clauis omniũ magicarũ operationũ: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tã sublimẽ uirtutẽ ac potestatẽ. Requirit enim hæc facultas in homine mirandã dignificationẽ: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandorũ operator: qui cũ fuerit nimio carnis demersus cõmercio, & circa sensibilẽ corporis animã occupatus, nullũ meretur diuinarũ substantiarũ imperiũ: ideoq; multi frustra hanc artẽ prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantã celsitudinem nitimur, duo potissimũ meditari: unũ uidelicet qua ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialesq; passiones deseramus. Alterũ qua uia, & quo modo ad purum ipsum intellectum, deorumq; uirtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquam ad rerũ secretarum scrutinia, atq; admirabilium operationũ uirtutẽ scandere

dere possumus. in his enim tota consistit dignificatio, quam præstant natura, meritũ, & ars quædã religiosa, naturalis dignitas: ipsa est corporis organorumq; optima dispositio, animã ipsam nulla crassitudine obscurans: nec ullo tumultu, aut humore præueniens: & hæc prouenit à situ, motu, lumine, & influentia corporũ, animarumq; cœlestiũ, quæ in genesi cuiusq; uersantur, ut sunt quorũ nona domus per Saturnum, Solẽ, Mercuriumq; fortunata est. Mars etiã in nona domo spiritibus imperat. Sed de his copiosè tractatur in libris astrorũ. Qui uerò talis nõ fuerit, necesse est, ut naturæ defectum educatione, optimoq; regimine, & rerũ naturaliũ prospero usu, recõpenset, quousq; omni perfectione intrinseca et extrinseca cõpletus euadat. Hinc tãta diligentia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere uidua, à menstruata: quòd sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab hernia, sitq; integer in omnibus mẽbris: nõ cæcus, nõ claudus, nõ gibbus, nõ naso deformi. Et Apuleius in Apologia sua dicit, puerũ magico carmine diuinationi initiandum, oportere eligere sanum, incolumẽ, ingeniosum, decorum, integrũ, animo solertem, & ore facundum, ut in eo diuina potestas quasi bonis ædibus uersetur: atq; ipse pueri animus citò expertus, ad diuinitatem suam redigatur. Meritoria autẽ dignitas duobus perficitur, doctrina uidelicet & opere. Doctrinæ finis est, uerum cognoscere. Oportet ergo, sicut circa principiũ primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublatis impedimentis, animam ipsam contemplationi penitus admouere: & in seipsam couertere. Inest enim nobis ipsis rerum omnium apprehensio & potestas. Prohibemur autem quo minus his fruamur, per passiones ex generatione nobis obstantes, per imaginationes falsas, & appetitus immoderatos: quibus expulsis, subitò adest diuina cognitio atq; potestas. Operatio autẽ religiosa, non minorẽ efficaciã sortitur, quæ sæpe etiã se sola efficax est ad acquirendam

rendam nobis deificam uirtutem. Tanta enim est uirtus sacrorũ operum ritè factorũ exhibitorumq́;, ut etiam licet non intellecta, piè tamen & integrè obseruata, stabiliq́; fide credita, nõ minorẽ habeant efficaciam, nos diuina potestate decorare. Quæ uerò arte religionis acquiritur dignitas, ipsa religiosis quibusdam ceremonijs, & expiationibus, cõsecrationibus, sacrisq́; ritibus perficitur ab eo, cuius spiritũ publica religio consecrauit: qui potestatẽ habet impositionis manuũ, & initiandi uirtute sacramentali, ex qua imprimitur character diuinæ uirtutis atq; potestatis, quẽ uocãt diuinũ consensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitũ cõsors effectus, insitam numinis gerit potentiam: & hic ritus inter ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris homo sacra religionis mente perfectus, qui piè constantißimeq́; de religione sentias, & sine hæsitatione credas, fuerisq́; talis cui autoritas sacrorum naturáq́; præ cæteris contulerint dignitatem, quem numina minimè contemnant: poteris orando, consecrando, sacrificando, inuocando, uirtutes spiritualis atq; cœlestes attrahere, & rebus tuis quibus uelis imprimere, omneq́; scientiæ magicalis opus ea ipsa uiuificare. Quisquis autẽ præter autoritatem officij, absq; sanctitatis & doctrinæ merito, præter naturæ educationisq́; dignitatẽ aliquid in magicis operari præsumpserit, sine fructu laborabit, ac se simul & credentes sibi decipiet: ac numinum indignationem cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magiæ adminiculis, religione & superstitione.

CAP. IIII.

DVo sunt quæ regunt omnem ceremonialis Magiæ operationẽ, religio uidelicet & superstitio. Religio ipsa, est diuinorũ aßidua contẽplatio, pijsq́; operibus cũ Deo diuinisq́; numinib. religatio, per quã reuerenti famulatu, digna illis ueneratio, & cultus sanctificatio impenditur, ceremoniæq́;

moniæq; diuini cultus ritè exercētur. Est itaq; religio, disciplina quædā externorū sacrorū, ac ceremoniarū, per quā rerū internarū & spiritualium, tanquā per signa quædā admonemur: quæ ita nobis à natura insita est, ut plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicunque igitur ea neglecta, naturaliū uiribus (ut suprà diximus) tantummodo confidunt, solent à malis dæmonibus sæpißime falli. Iccirco qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborem plantant, nec uineā inserunt, nec modicū quoduis opus absq; diuina inuocatione adgrediuntur, sicut ad Colossenses præcipit doctor gentiū, inquiens: Quæcunq; feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine Domini IESV Christi facite, gratias illi agentes, & Deo patri per ipsum. Religionis igitur uires, physicis ac mathematicis uirtutibus superaddere, tantū abest à culpa, ut non adiungere, sit impiū scelus. Hinc in libro senatorū ait Rabi Heniua: Quicunq; omissa benedictione, aliqua creaturarū fungitur, hāc ueluti furto & rapina, à Deo & ecclesia usurpasse creditur. de quo scriptū est per Salomonē: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem Deus est, mater uerò ecclesia, sicut scriptum est: Nunquid nō ipse est pater tuus, qui possedit te? Et alibi: Audi fili disciplinā patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ. Nihil Deo magis displicet, quàm negligi, quàm contemni: nihil placet magis, quàm uenerari, quàm adorari. Hinc nullā mūdi creaturā religionis permisit expertē, cūcta Deū uenerantur, cuncta precātur (ut inquit Proclus) hymnis concinnant, ad ordinis sui duces. Sed alia quidē naturali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidē intellectuali: & omnia suo modo, iuxta Canticū triū puerorū, benedicunt Domino. Religionis autē ritus, ceremoniæq;, pro temporum regionūq; uarietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad Deū ipsum creatorē dirigitur: & licet unā solā Christianā religionē Deus approbet, cæteros tamen

eius

eius gratia susceptos cultus, nõ penitus reprobat: & si nõ æterno, temporaneo tamẽ præmio irremuneratos nõ relinquit: uel saltem minus punit: impios uerò, & penitus irreligiosos, tanquam hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illorũ impietas, quàm eorũ qui falsam & erroneã religionẽ secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactãtio) tam erronea est, quæ nõ aliquid sapientiæ cõtineat: qua ueniã illi habere possunt, qui summũ hominis officiũ, si nõ re ipsa, tamẽ proposito tenuerunt. Ad uerã autem religionẽ homo per seipsum peruenire nõ potest, nec nisi doceatur à Deo. Omnis itaque cultus qui à uera religione alienus est, superstitio est: & omnis ueneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum quàm uera religio, etiã superstitio est. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo non debet. Cauendum est igitur summopere, ne quando peruerso aliquo superstitionis cultu, summo ac omnipotenti Deo, sacrisq; sub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefarium esset, & philosophis indignißimum. Superstitio itaq;, licet à uera religione aliena sit, nõ tamen tota, aut omnis reprobata est: quoniam in multis etiã toleratur, & à religionis antistitibus obseruatur. Dico autem superstitionem eam maximè, quæ est similitudo quædã religionis, quæ quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramentis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cæteris, haud paruã inde nanciscitur potentiã: nõ minorem etiã uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim poßit constans credulitas, in primo libro dictum est, & apud uulgus palàm notum est. Credulitatẽ igitur requirit superstitio, quemadmodũ religio fidẽ. Tanta siquidẽ potest constans credulitas, ut etiã miracula operetur in opinionibus et operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione etiã falsa, modo firmißimè credat uerã, spiritũ suũ ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimiletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis,

Lactantius.

gionis, eaq; operetur, quæ ratio & natura non discernunt. Hæsitatio autem credulitatis, & diffidentia, omne opus, nõ modò in superstitione, sed etiam in uera religione infirmant, & effectum quæsitum, licet fortissimorum experimentorum, eneruant. Quomodo autem superstitio imitetur religionem, ista tibi exempla ostendunt: uidelicet, quando excommunicantur uermes & locustæ, ne noceant frugibus: quando baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura. Quia uerò prisci illi magi, & qui eius artis autores apud ueteres extiterunt, fuerunt Chaldæi, Aegyptij, Assyrij, Persæ & Arabes, quorũ religio omnis peruersa erat, & idololatria inquinata: cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset, & malectioni subiectum: & ego etiam blasphemus essem in hac scientia, si uos de illis non admonerem. Vbicunq; ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis, scitote illa uobis ex alienis autoribus narrata, & per me uobis non pro ueritate tradita, sed pro coniectura, quæ est affinis ueritati, & imitationis instructio, in his quæ uera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, ueritatem nos colligere: quod quidem non nisi profundæ intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligentiæ, existit opus: & sapientia, quæ de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum usum eorum quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpẽtario, cui necessaria & opportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis semitam perducunt. CAP. V.

TRes sunt religionis duces, qui nos ad ueritatis semitam usq; perdùcunt, & qui religionẽ totam gubernant: in quibus tota cõsistit, scilicet amor, spes, atq; fides. Amor enim uehiculũ animæ, omnium præstantissimus, supernè ab

intelligibilibus usq; ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentē nostram congregat atq; conuertit, nos quoq; in omni operatione conseruat, & effectus ad uota largitur, uirtutē supplicationibus nostris subministrans: sicut apud Homerū legitur, Chrysen Apollo supplicantem exaudiuit, quia multum sibi amicus erat. & de Maria Magdalena legitur in Euangelijs: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes uerò immobiliter ad ea quæ appetit suspē sa, quando indubia atq; imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim omnia sistens: fides uerò uirtus omnium superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per uniuersum omnia lustrat. nam cum ipsa supernè à primo lumine descendat, atq; illi uicinior existat, longè est nobilior atq; excellentior, quàm scientiæ & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionē à primo lumine acceptam ad intellectū nostrum accedentes. Deniq; per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis, eademq; potestate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides, quæ est credulitas, infra scientiam est: sic fides quæ est uera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos Deo immediatè coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (ut Platonici testantur) ad Deum accedimis, diuinamq; adsequimur protectionem uirtutemq;. Sic legimus, Danielem leonum pericula euasisse, quia credidit Deo suo: & hæmorroissæ ait Christus, Fides tua te saluam fecit: & à cæcis petentibus lumen, fidem requisiuit dicens: Creditis quòd possim uos illuminare? sic Pallas apud Homerum his uerbis consolatur Achillem: Veni ego pacificatura tuam iracundiam, si credideris. Idcirco Linus poeta canit credēda esse omnia, quia facilia Deo omnia sunt: nihil est ei impoßibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciscimur uirtutem. Vbi uerò de fide defecerimus, nihil admiratione,

Margin notes: Iliad. 1. (beside "apud Homerū legitur"); Proclus. (beside "nostrum accedentes"); Iliad. 1. (beside "sic Pallas apud Homerum"); Linus. (beside "Linus poeta canit")

ratione, sed pœna dignum operabimur: quẽadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circunstantibus Iudæis exorcistis, inuocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen IESV, dicentes: Adiuro uos per IESVM quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESVM noui, & Paulum scio: uos autem qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat dæmonium pessimum, & dominatus amborum, inualuit contra eos, ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. CAP. VI.

Mens itaq; nostra pura atque diuina, religioso amore flagrans, spe decora, fide directa, posita in culmine & fastigio humani animi, ueritatẽ attrahit, omnesq; rerum tam naturalium quàm immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa ueritate diuina, tanquã in quodam æternitatis speculo intuetur, subitò cõprehendens. Hinc prouenit, quòd nos in natura constituti, ea quæ supra naturã sunt cognoscimus, ac inferiora quæque intelligimus: atque non modò ea quæ sunt, & quæ fuerunt, uerumetiam eorum quæ mox fient, & quæ longè pòst futura sunt, assiduè recipimus oracula. Præterea non solum in scientijs, & artibus, & oraculis mens eiusmodi uirtutem sibi diuinam uendicat, uerũetiam in rebus quibusq; per imperium transmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura constitutos, aliquando supra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quibus obediant manes, turbentur sidera, cogantur numina, seruiant elementa: sic homines Deo deuoti, ac theologicis istis uirtutibus eleuati, imperant elementis, pellunt nebulas, citant uentos, cogunt nubes in pluuias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia

apud uarias gentes facta fuisse, canunt poetæ, recitāt histori-ci: atq; ea ipsa fieri posse, splendidißimi quiq; philosophi unà cum Theologis confirmant: sic prophetæ, sic apostoli, sic cæteri uiri Dei maximis claruêre potentijs. Sciendum ergo, quòd sicut per primi agentis influxum, sæpe producitur aliquid sine cooperatione mediarum causarum: sic etiam per solū opus religionis, fit aliquod sine applicatione naturaliū cœlestiumq; uirtutum: sed nemo potest operari per puram & solam religionem, nisi qui totus factus est intellectualis. Quicunque autem sine admixtione aliarum uirtutum, per solam religionem operatur, si diu perseuerauerit in opere, absorbetur à numine, nec diu poterit uiuere. Quicunque autem non purificatus accesserit, superinducit sibi iudicium, & traditur ad deuorandum spiritui nequam.

Necessariam esse Mago ueri Dei cognitionem, & quid de Deo ueteres senserunt Magi atq; philosophi. CAP. VII.

QVoniam omnium rerum esse atq; operari, à summo Deo omnium creatore dependet, deinde etiam à cæteris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq; potestas data est: non quidem principaliter, sed ratione instrumentali in primi creatoris uirtute (rerum enim omnium principium, prima causa est: quod autem à secundis causis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & secūdarum causarum productrix est: quos idcirco secundarios deos nuncupamus) necesse igitur est magum quemq; ipsum Deum omnium productorem, & primā causam, cæterosq; deos siue numina (quas secundas causas dicimus) cognoscere: & quo cultu, qua ueneratione, quibus sacris uniuscuiusq; cōditioni cōformibus colēdi sunt singuli, nō ignorare. Quicūq; enim inuocatis dijs, illos nō proprio honore prosequitur: nec illis q cuiq; cōgruit ritè distribuit, illorū præsentiā & optatos ab illis effectus nō adsequitur: queādmodū in harmonia, si una chorda

frangatur,

frangatur, tota subitò dissonat: nonnunquam etiam periculum cum pœna incurrit, sicut scriptum est de Assyrijs, quos transtulit Salmanasar in Samariam: quia ignorabant legitima Dei terræ, immisit in eos Dominus leones, qui interfecerunt eos, eo quòd ignorabant ritum Dei terræ. Nunc igitur quid ueteres magi & philosophi de Deo consonum senserint, uideamus. Legimus enim, quòd Nicocreonte tyranno Cypriorum quondam, quis summus Deus foret, interrogante: Serapidis illi respondisse oraculum, illum pro maximo Deo habendum, cuius caput cœlum esset, uenter maria, pedes terra, aures in ipso æthere locarentur, oculi præfulgentis solis lumen. cui haud absimile cecinit Orpheus in his uersibus: Orpheus

Sidereæq; domus rex est & Iuppiter ipse,
Principium atq; ortus: uerùm uis una, Deusq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & aer:
Nox simul atq; dies, sapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelsi. ceruicem nanq; uidebis,
Cœli suspiciens reuerentia magnaq; tecta.
Hoc caput auricomum, flaui de uertice crines
Stellarum rutilant radij, dehinc aurea pandit
Cornua bina caput, capitisq; simillima tauri.
Vnum est ortus ipse occasus.—— & alibi:
Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
Præscia uenturi mens constat regius æther,
Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latêre
Arcanúmue potest, penetratq; per omnia uictrix.
Preterea inuictum corpus, sine fine modoq;
Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata,
Est aer, alas quoq; uentis possidet ille.
His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.

Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
Quem medio pontus subcingit ritè sonorus.
Vltima præterea terrarum limina & ampli
Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersum itaq; mundum Iouem arbitrantur: atq; sanè ipsius mundi mentem, quæ in seipsa mundum continens produxit. unde Sophocles: In ueritate inquit, solus unus est Deus, qui cœlum hoc & terram capacem condidit. Et Euripides inquit: Vides'ne excelsum, qui illum infinitum ætherem, & terram undiquaq; complectitur ulnis? Hunc crede Iouem, hunc arbitrare Deum. Vnde Ennius poeta canit:

Sophocles. Euripides. Ennius.

Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes Iouem.

Vniuersus igitur mundus Iupiter est (ut inquit Porphyrius) animal ex animalibus, Deus ex dijs constitutus. Iupiter autem est, in quantum intellectus est, à quo uniuersa producutur, cuncta creans intelligendo. Hinc Orpheus de uerbo sacro canit:

Porphyrius. Orpheus.

Vnus perfectus Deus est, qui cuncta creauit:
Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:
Qui nullumq; malum mortalibus inuehit unquam,
Quem præter non est alius. Et paulo pòst:
Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
Priscorum nos hæc docuerunt omnia uates:
Quæ binis tabulis Deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

— Mundi
Ingentem autorem solum, interituq; carentem.

Zoroastes quoq; in Sacra historia de rebus Persicis sic Deū definit: Deus est inter omnia quæ labē nullā & corruptionē sentiunt,

tiunt, primus, ingenitus, nec interiturus unquam, partiũ expers, sibiq; ipsi similimus, bonorũ omniũ auriga & autor, rerum pater omnium optimus ac prudentißimus, sacrũ iusticiæ lumen, absolutißima naturæ perfectio, eiusq; inuentor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum basileũ, hoc est regem, totius rerum naturæ causam, rationem & originem initialem, summũ animi genitorem, æternũ, animantium sospitatorem, sine propagatione genitorem, neq; loco, neq; tempore, nec nulla uice comprehensum, eoq; paucis cogitabilem, nemini effabilem. Hinc itaq; summũ Deum Euripides Iouem præcipit nominãdũ: per cuius caput cecinit Opheus uniuersa in lucẽ processisse: cæteras autẽ potestates, ministras esse cẽsendas, quæ uidelicet extra Deũ sunt, & ab ipso separatæ. Hinc ipsi Dei ministri, & intelligẽtiæ separatæ, à philosophis nũcupãtur. Huic itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultũ religiosum deberi dicũt: cæteris uerò numinibus nõ deberi nisi propter ipsum.

Quid de diuina trinitate ueteres senserint philosophi. CAP. VIII.

AVgustinus atque Porphyrius testantur, Platonicos, tres in Deo personas posuisse, quarum primam uniuersitatis patrem appellant: secundam, filium atq; primam mentem uocant: etiam à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, ubi canit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem. ——

Dei filium, primam mentem, diuinum scilicet intellectum, tradunt Plotinus & Philo, à Deo patre manantem, quemadmodum abs loquente uerbum, uel sicut à lumine lumen. Hinc & uerbum, & sermo, & splendor Dei patris, nomina accepit. diuina enim mens, cum se unico & nunquam interrupto actu, absq; ulla internotione, aut uicißitudine, intelligit summũ bonũ: prolẽ & filiũ in se progenerat, quæ est plena in-

 telligentia,

telligentia, plena sui imago, & plenū mundi exemplar: quod Ioannes noster, & Mercurius uerbum nominant, siue sermonem: Plato Dei patris filium: Orpheus uerò Palladem ex Iouis capite natam, hoc est, sapientiam. Hæc est altißima Dei parentis imago, quadam tamen relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquam genita distincta à generante, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altißimi prodij, primogenita ante omnem creaturam. Filium autem hunc cum patre unum, & eundem in essentia Deum esse testatur Iamblichus, Deū uidelicet suipsius patrem filiumq; nominans. Mercurius quoq; Trismegistus in Asclepio, Dei filium diuersis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem, & in se suum reflectit ardorem. & in Pimandro (ubi uaticinari uidetur de futura lege gratiæ ac de regenerationis mysterio) ait: Regenerationis autor est filius Dei homo, unius uoluntate Dei. Vocat etiam Deum utriusque sexus fœcunditate plenißimum. Similiter Indorum philosophi adserunt, mundum esse animal partim masculum atq; fœminam: & Orpheus naturam mūdi, Iouemq; mundanum, marem simul appellat & fœminam: adseritq; utrunque dijs sexum inesse. Hinc in Hymnis Mineruam sic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es. Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia, hunc uersiculum traduxit de Ioue:

Iuppiter & mas est & fœmina, nescia mortis.

Maro. Et Vergilius de Venere inquiens, canit: ——

Descendo, ac ducente Deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti Deus abfuit. ——

Tibullus. Et Tibullus canit:

Qui Veneris magni uiolaui numina uerbo.

Et Carenus populus Deum Lunum mirifica ueneratione coluisse legitur. Ex hac plena summæ fœcunditatis intelligentia, amor

tia, amor

stia, amor producitur, ligans intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immensa proportione sibi intimior est, quàm aliæ proles cum eorum parentibus, quæ est tertia persona, scilicet spiritus sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldæorum oracula, ponentia in Deo paternam potestatem: Intellectus à patre emanationem amoremq; igneum à patre filioq; procedentem, eundemq; Deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles Deum descripsisse, esse ipsum spiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, sed transformantem se in quodcunque uoluerit, & coæquantem se uniuersis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, Deum in ignea essentia habitare posuit: intelligens uidelicet, inenarrabilē Dei in seipso splendorē, & circa seipsum amorem. Et apud Homerum legimus, æthera esse regnum Iouis, ubi canit: Homerus.

Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

Dicitur autem æther, iuxta Græcorum grammaticā, ab ætho, αἴθω. quod significat ardeo: & aer spiritus, quasi æthaer, id est, ar- ἀήρ. dens spiritus. Hinc Orpheus æthera appellauit pyripnon, id πυρίπνους. est igneum spiraculum. Pater ergo, & filius, & spiritus amatorius, idemq; igneus, uocantur à theologis tres personæ: quas etiā Orpheus in adiurationibus his uerbis inuocat: Cœlum adiuro te, Dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris, quàm locutus est primum, quando mundum uniuersum suis firmauit consilijs. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineruæ, & Bulæ nominibus, in Theogonia sua, duplicem Iouis partum his uerbis enuncians: Primam certè filiam cæsijs oculis Tritoniam, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bulen, hoc est consilium. Quod Orpheus

in præfatis uersiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate Dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in Deo personas posuisse: primam, quam patrem uniuersitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, inquiens:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem. ——

Est igitur Deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia. à patre enim tanquam à primo fonte emanãt omnia: in filio uerò tanquã in piscina suis ideis collocãtur omnia: per spiritum sanctum uerò explicantur omnia, & proprijs gradibus singula distribuuntur

Quæ sit uera de Deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides. CAP. IX.

DEcreuerunt doctores catholici, populusq; fidelis, ita sentiendum ac profitendum esse, quòd unus sit solus uerus Deus, increatus, immensus, omnipotens, æternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ sibi inuicem coæternæ & coæquales, una tamen essentia & substantia, naturaq; simplex omnino. Hæc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana ueritas, ut unũ Deum in trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separantes. Pater ab æterno genuit filium, suamq; illi dedit substantiã, ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam: non tamen personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illam in filium transtulit. sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed diuersarum personarum. Filius quoque hic licet patri coæternus sit, ex substantia patris ante secula genitus, tamẽ nihilominus ex substantia uirginis in seculo natus est, &

uocatum

uocatum est nomẽ eius IESVS: *perfectus Deus, perfectus homo, ex anima ratiõali & humana carne subsistẽs: cui nihil humanum defuit, præter peccatum. Necessarium est igitur credamus, quia Dominus noster Iesus Christus Dei filius Deus & homo est: una persona, duæ naturæ. Ante secula genitus est Deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de uirgine, & ante & post partũ incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed in cruce uitã restaurauit, et mortẽ morte resoluit: sepultus est, & descẽdit ad inferos, sed animas patrũ eduxit ex inferis: & resurrexit per uirtutẽ propriã: tertia die ascendit in cœlos, & misit spiritum suum paracletũ, & uenturus est iudicare uiuos & mortuos, ad eiusq́; aduentum omnes homines resurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis proprijs rationem. Hæc est uera fides, quam si quis non crediderit, uel de qua si quis dubitauerit, à spe uitæ ac salutis æternæ alienus est.*

De emanationibus diuinis, quas Hebræi numerationes, alij attributa, Gentiles deos & numina nuncupabant: deq; decem Sephiroth, ac decem sacratissimis Dei nominibus illis præsentibus, eorundemq; interpretatione. CAP. X.

DEus ipse, licet in trinitate personarum unitissimæ essentiæ sit, esse tamen in eo multa quædam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi Deos, Hebræorum magistri Numerationes, nos Attributa uocamus, ut sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercurium: formæ fœturam, quam Saturnum: uim productricem, quam Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorẽ, quam Venerem: lucidam uitam, quam Solem siue Apollinem: uniuersi mundi rationem, quam Pana nuncupat: animam uerò, ut inferiora

riora generat, superiora contēplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, unus est.
Sed cur bis loquimur, Deus adstat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse Deusq́;,
Progenitor, genetrixq́; deûm, Deus unus & omnis.

Ita prudentissimi illi gentium theologi sub uarijs nominibus, numinibusq́;, sub uario etiā sexu unum Deū colebāt. Quem, ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisque coleret, quo maximè indigeret. Sic quibus fide opus erat, Iouem: quibus prouidentia, Apollinem: quibus sapientia, Mineruam: & quibus alijs rebus opus erat, alijs quoque nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum distributionem, Deus autem unus, à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinum: Cum sit unus Deus, inquit, idemq́; numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam mundi siue uniuersi, sic deos omnes referri ad unum Iouem, qui idem Deus, sub uarijs colitur numinibus. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per uiam secretioris analogiæ, perfectè intellectualizare, quicunque hymnos Orphei, & ueterum Magorum sanè intelligere debeat: ita namque comperiet hæc ab Cabalisticis arcanis, orthodoxisq́; traditionibus, minimum differre. Nam quos Curetes, & intemeratos deos uocat Orpheus, Dionysius potestates appellat: Cabalistæ illos numerationi Pahad, hoc est, timori diuino appropriant: ita quod est Ensoph in Cabala, Orpheus noctem uocat: idem est Typhon apud Orpheum,

pheum, qui Zamael in Cabala. Verùm Hebræorum Mecubales, rerum diuinarum eruditißimi, decem principalia nomina diuina, ueluti numina quædam, ceu Dei membra acceperunt, quæ per decem numerationes, quæ Sephiroth uocant, ueluti per uestimenta, siue instrumenta, uel exemplaria archetypi, influunt in omnia quæ creata sunt, per singula superiora, usque in infima, ordine tamen quodam. Nam primò & proximè influunt in nouem angelorum ordines, & animarum beatarum chorum: & per illos in cœlestes sphæras, & planetas, & homines: à quibus deinde res singulæ accipiunt uim atque uirtutem. Primum horum est nomen Eheie, nomen diuinæ essentiæ. Numeratio eius uocata est Cether, quod interpretatur corona seu diadema: & significat esse simplicißimũ diuinitatis: & uocatur, quod oculus non uidit: & attribuitur Deo patri: & influit per ordinẽ Seraphim, uel ut uocant Hebræi, Haioth Hacadosch, hoc est, animalia sanctitatis: & exinde per primum mobile, omnibusq; essendi munus largitur, ipsum uniuersum per totam circumferentiã, & centrũ replens, cuius intelligentia particularis, nuncupatur Metattron, hoc est, princeps facierum: cuius officiũ est, introducere alios ad faciẽ principis, & per hunc loquutus est Dominus Moysi. Secundũ nomen est Iod, siue tetragrammaton cum Iod coniunctũ: numeratio eius Hochma, hoc est, sapientia, & significat diuinitatem plenam idearum, & primogenitũ, & attribuitur filio: & influit per ordinẽ Cherubim, siue quẽ uocãt Hebræi Ophanim, hoc est, formæ, uel rotæ: & exinde in cœlũ stellatũ, totidem illic fabricans figuras, quot in se cõtinet ideas, ipsum chaos creaturarũ distinguẽs, per intelligẽtiam particularem nomine Razielẽ, qui fuit præfectus Adam. Tertiũ nomen uocatũ est tetragrãmaton Elohim, numeratio eius uocatur bina, hoc est prouidentia, seu intelligentia: & significat remißionem, & quietem, iubilæum, pœnitentialem conuersionẽ, tubã magnã, redemptionẽ mundi, & uitam uen-

turi se-

turi seculi: & attribuitur spiritui sancto, & influit per ordinem thronorum, siue quos Hebræi uocant Aralim, hoc est, angeli magni, fortes, & robusti: atque exinde per sphæram Saturni, formam fluxæ materiæ mini trans: cuius intelligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe: & alia intelligentia Iophiel, præfectus Sem: & hæ sunt tres numerationes summæ & supremæ, uelui sedes diuinarum personarum, quarum iussu fiunt omnia: sed per reliquas septem exequuntur, quæ idcirco dicuntur numerationes fabricæ. Est itaque quartum nomen El, cuius numeratio Hæsed, quod est clementia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem Dominationum, siue quem uocant Hebræi Hasmalim, per sphæram Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iusticiam omnibus donant, & intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est, Deus robustus, puniens culpas improborum, & numeratio eius uocatur Geburah, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal Dei, & cingulum Dei, & gladium, & brachium sinistrum, & uocatur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem Potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, & exinde per sphæram Martis, cuius est fortitudo, & bellum, & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camael, præfectus Sampsonis. Sextum nomen Eloha, siue nomen quadriliterum, coniunctum cum Vaudahat: & numeratio eius Tiphereth, hoc est ornatus, pulchritudo, gloria, uoluptas: & significat lignum uitæ: & influit per ordinem Virtutum, siue quem uocant Hebræi Malachim, hoc est angeli, in sphæram Solis, claritatem illi & uitam donans, & exinde metalla producens: & intelligentia eius particularis Raphael, qui fuit præfectus

Isahac,

Isahac, & Tobiæ iunioris, atque angelus Peliel, præfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est, Deus excercituum: & numeratio eius Nezah, hoc est triumphus, & uictoria: & applicatur ei columna dextra, & significat æternitatem, & iusticiam Dei ulciscentis: & influit per ordinē Principatuum, siue quem uocant Hebræi Elohim, hoc est deorum, in sphæram Veneris, zelum & amorem iusticiæ: & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauum nomen dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur Deus exercituum, non belli & iusticiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens suū exercitum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur laus, & confeßio, & decor, & celebritas: & attribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinem archāgelorū, siue quē Hebræi uocant Ben elohim, id est, filios deorū, in sphærā Mercurij, ornatus elegantiam & consonantiā, producēs animalia: & intelligentia eius Michael, qui fuit præfectus Salomonis. Nonū nomē dicitur Sadai, hoc est, omnipotens, & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est Deus uiuus: & numeratio eius Iesod, hoc est, fundamentū: & significat intellectū bonū, fœdus, redemptionē, & quietem: & influit per ordinē angelorū, siue quē Hebræi uocant Cherubim, in sphæram Lunæ, rerum omniū incrementū & decrementum: hominumq; genios & custodes curat atq; distribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimū nomen est, Adonai meleh, hoc est, dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod est regnum & imperium, & significat ecclesiam & templum Dei, & ianuā: & influit per ordinem animasticum, animarum uidelicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Ißim, hoc est, nobiles, heroes, & principes: suntq; Hierarchijs inferiores, & influunt filijs hominum cognitionem, mirificamq; rerum scientiam &

tiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Meßihæ, siue (ut alij dicunt) intelligentia Metattron, quæ dicitur prima creatura, siue anima mundi, & præfectus Mosæ.

De diuinis nominibus, eorundemq; potentia & uirtute. CAP. XI.

DEus ipse licet sit unitißimus, sortitur tamen diuersa nomina, non quæ diuersas eius essentias aut deitates exponant, sed quasdam proprietates ab eo emanātes, per quæ nomina, in nos, & ea quæ creata sunt, multa beneficia, & diuersa munera, uelut per canales quasdam distillant. Horum nominū decem superius descripsimus, quæ etiā Hieronymus ad Marcellam numerat: Dionysius quadraginta quinq; tum Dei patris, tum Christi nomina colligit. Hebræorum Mecubales ex quodam textu qui est in Exodo, septuaginta duo cùm angelorum, tum Dei nomina deducunt, quod nomē septuaginta duarum literarum, & Schembamphoras, hoc est, expositorium, uocant. Alij ulterius progredientes, ex singulis Scripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, ut eorū numerus, & quæ significant, sint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ suprà memorauimus, est nomen diuinæ essentiæ Eheie אהיה, quod Plato transtulit ὤν, hinc Deū uocant τὸ ὄν, alij ὁ ὤν. Est aliud nomen Hu הוא, reuelatū Esaiæ, diuinitatis abyssum innuens, quod Græci traduxerūt ταὐτόν: Latini, idemipsum. Est & aliud nomen Esch אש à Moyse receptū, quod ignem sonat: & est nomen Dei Na נא, in perturbationibus & molestijs inuocandum. Est etiam nomen Iah יה, & nomen Elion עליון, & nomen Macom מקום, nomen Caphu כפר, nomen Innon ינון, & nomen Emeth אמת, quod interpretatur ueritas, & est sigillum Dei. Et alia duo nomina, Zur צור, & Aben אבן, quorum utrunque solidam petram significat, & alterum illorum patrem cum filio exprimit: & plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius.

superius. Et extrahuntur multa nomina Dei, & angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalisticã, Calculatoriam, & Notariacam, & Geometriam: ubi unũ nomen, aut multæ dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoq; à capitibus dictionum, sicut hoc nomen Agla אגלא ex hoc S. scripturæ uersiculo אתה גיבר לעל סאדני hoc est, Tu es fortis in æternum Deus. Similiter nomen Iaia יאיא, ex illo uer. יהוה אל היני יהוה אחד, hoc est, Deus noster Deus unus. Similiter nomen Iaua יארא ex illo uers. יהי ארר ויהי אור, hoc est, fiat lux, & facta est lux. Similiter nomen Ararita אראריתא ex hoc uersiculo, unum principium unitatis suæ, principium singularitatis suæ, uicissitudo sua unũ, אחד ראש אחדותו ראש ייחודו תמורתו אחד. Est & aliud Hacaba הקבא, extractum ex hoc uersiculo, הקדוש ברוך הוא, hoc est, sanctus benedictus ipse. Similiter nomẽ Iesu ישו cõperitur in capitib. istorũ duorum uersiculorũ, uidelicet, יביאשל והולו hoc est, quousq; ueniat Mesiah: & alius ינון שמו ויה id est, permanet nomen eius. Similiter hoc nomen Amen אמן, ex hoc uersiculo, אדני מלך נאמן, id est, Dominus rex fidelis. Quandoq; extrahuntur hæc nomina à finibus dictionũ, sicut idem nomen Amen ex hoc uersiculo, לאכן הרשעים, hoc est, non sic impij, sed transpositis literis. Sic in finalibus huius uersiculi, לימהשמו מה, id est, mihi quid? nomẽ eius quid? inuẽitur nomen tetragrammaton. In his omnibus, litera ponitur pro dictione, & litera extrahitur ex dictione, uel à capite, uel à fine, uel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahuntur illa septuaginta duo Dei nomina ex illis tribus uersiculis, qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus, ויסע ויבא ויט, primo & ultimo uersiculis à dextra ad sinistram conscriptis; sed medio conuersim à sinistra ad

dextram,

dextram, sicut in posterioribus ostendemus: & sic quandoq; extrahitur dictio à dictione, siue nomen à nomine, per transpositionem literarum, sicut Meßiah משיח, ex Iisma ישמח, & Michael מיכאל, ex מלאכי Malachi. Quandoq; autem per alphabetariam commutationem, quam Cabalistæ Ziruph צירוף uocāt, sicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciuntur nomina מצפצ Mazpaz, כוזו Kuzu: nōnunquā etiam per numeri æqualitatē nomina commutantur, ut Metattron מטטרון pro Sadai, שדי utrunq; enim facit tercentū, decem & quatuor. Eadem ratione nomē Isai יאי, æquipollet nomini El אל per numeri æqualitatē. utrūq; enim facit triginta & unum. Atq; hæc sunt arcana abscondita, de quibus difficilimū est adferre iudicium, & completam tradere scientiam: nec in ulla alia lingua, quàm in Hebraica intelligi & doceri possunt. Verùm cum diuina nomina (ut ait Plato in Cratylo) habita sunt à Barbaris, qui habuerunt à Deo, sine quo nullatenus quis capere potest ueros sermones, ueraq; nomina, quibus Deus nuncupatur, ideo de ipsis alia dicere non possumus, nisi quæ à Deo sunt nobis sua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotentiæ sacramenta atque uehicula, non ab hominibus, non etiam ab angelis, sed ab ipso summo Deo, certo modo, pro suorum characterum immobili numero & figura, sempiterna stabilitate instituta, diuinitatisq; harmoniam spirantia, diuinaq; aßistentia consecrata: quare illa timent superi, tremunt inferi, colunt angeli, pauent cacodæmones, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur religio: quorum religiosa obseruatio, deuotaq; cum timore ac tremore inuocatio, uirtutem nobis magnam præstant, deificantq; unionem, atque etiam supra naturam mirabilium operum effectuumq; potentiam. Ideoq; nullis quidem illa ulla unquam ratione fas est permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in suisipsis characteribus incorruptè seruanda: & Zoroastres etiam uetat barbara & antiqua uerba mutari. nam

ri. nam ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba siue nomina, uel à dijs primũ, uel ab antiquitate, cuius initiũ haud facilè scitur, uel à Barbaris prodita sunt. Iamblichus quoq; similiter præcipit, ea nõ esse ex sua lingua in aliã trãsferenda. nõ enim eandẽ, inquit, mentẽ seruãt nomina in aliã linguã interpretata. Hæc itaq; diuina nomina, sunt aptißimum atq; efficacißimum medium hominis cum dijs conciliandi atq; uniendi, sicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi. In Numerorum uolumine ait Dominus: Ponant nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis. Idcirco diuinus Plato in Cratylo & Philæbo, diuina nomina uenerari iubet plusquàm delubra, statuasq; diuinas: quia expreßior Dei imago atq; uirtus sit in officio mentis, præsertim afflatæ diuinitus, quàm in manuum operibus reseruata. Verba itaq; sacra non iam ex seipsis, quatenus uerba sunt, uim habent in magicis, sed ex occulta ui numinum, per illa operante in animis eorũ, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta Dei uirtus per ea tanquam per uehicula in eos transmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatißimos mores & per inuocationes diuinorum, facti sunt habitaculum Dei, & capaces horum diuinorum influxuum. Quicunq; igitur diuinis his uerbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, ritè utitur, mirifica multa & impetrabit, & efficiet: quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit, placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Quod Hebræorum antiqui doctores præ cæteris obseruarũt, qui uerbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiam demonstrarunt, tam animi quàm corporis morbos uerbis quibusdam mirificè curantes. Sic etiam legimus Orpheum, cùm esset unus ex Argonautis, tempestatem quandam sæuißimam uerbis quibusdam auertisse. Simili modo Apol-

lonium, quibusdam uerbis secretò prolatis, puellam mortuam Romæ resuscitasse, & alijs à quibusdam uerbis manes Achillis euocasse narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis urbibus, duo templa Deæ, quam Persicam uocabant, sacra: quorum in utroq; cum res diuina peragenda esset, uir magus ligna sicca super aram imponens, & patria lingua hymnos canens: deinde barbara quædam uerba ex libro, quem manu tenebat, pronunciabat, quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidißimam concipere flammam uidebantur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta Medicinæ, quòd si scribatur hoc nomen Abracadabra, uidelicet diminuendo literam post literam, iuxta ordinem regreßionis, ab ultima usque ad primam, sicut hîc ostenditur, quicunque æger Hemitriteo laborans, siue alia febri, hanc schedam alligatam, & à collo suspensam gestauerit, ualere illi contra aduersam ualetudinem, morbumq; paulatim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominum aduersas ualetudines, & quascunque alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum signaculum, cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata Dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imum pariter alia quatuor sacratissima nomina, siue diuinitatis sigilla emergant, quorum intentio in circumferentiali circulo continetur inscripta, à tergo autem inscribitur nomen septiliterum Araritha: & circumscribitur illi sua interpretatio, hoc est, uersiculus, à quo extractum est: quemadmodum hîc depictum uides.

PARS ANTERIOR.

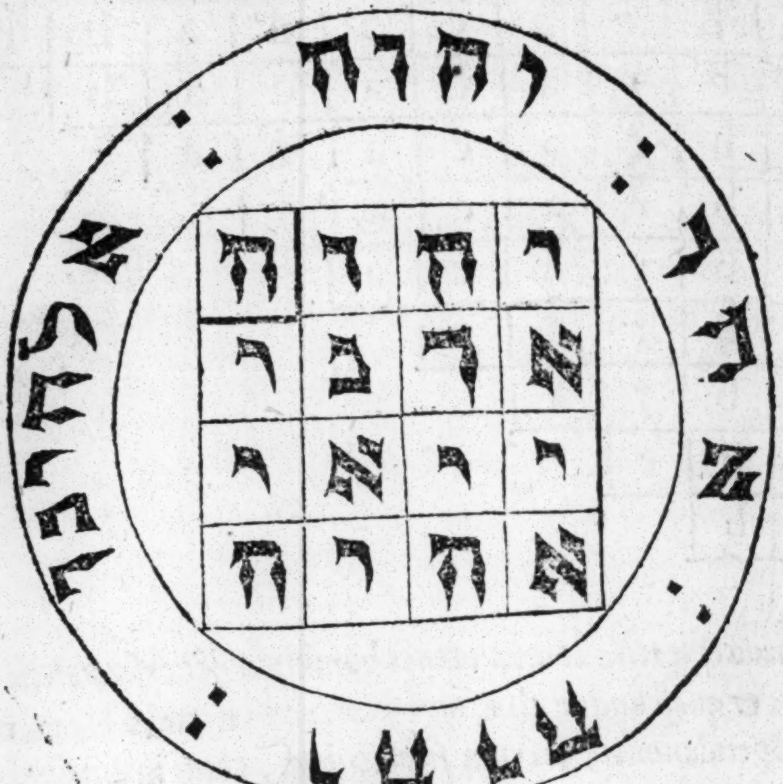

PARS POSTERIOR.

Oportet autem hæc omnia fieri in auro purißimo: aut in uirginea membrana, tanquam ſincera, munda & immaculata, etiã incauſto ad hoc formato, ex fumo ſacrati cerei, uel incenſi, & aqua ſacrata: atque hæc ab actore purgato & expiato, infallibili ſpe, & conſtanti fide, ad Deum altißimum mente eleuata, ſi diuinam hanc obtinere debeant, ac præſtare poſſint uirtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumenta malorum dæmonum, atque hominum, & contra quæcunque adeunda pericula, ſiue itinerum, ſiue aquarum, ſiue hoſtium, ſiue armorum, modo quo ſuprà dictum eſt, inſcribunt hos characteres ab uno latere בווור: & hos à tergo, עמורבח, qui ſunt capita & fines primorum quinque uerſuum Geneſeos, & totius mundanæ creationis ſymbolum: eaq; ligatura aiunt hominem, modò firmißimè ſperet in Deum uniuerſitatis conditorem, fore omnium malorum immunem.

IN PARTE ANTERIORE.	A' TERGO.
. . . . . צמורבח	. . . . . בוווו

Neque uerò diffidat quiſpiam, miretur'ue uerba ſacra, quibus Deus omnipotens condidit cœlum & terrã, alligata plurimum poſſe: ſiquidem experimento compertum eſt, ut ait Rab Coſta Ben Luca, plures alias res non phyſicas, poſſe quàm plurimum: ſicuti experientia comprobatum eſt, digitum abortiui à mulieris collo ſuſpenſum, impedire conceptum, quam diu collo illius hæſerit. Præterea in uerbis quibuſdam ſacris & nominibus diuinis, uim eſſe magnã atq; diuinã, quæ ſit uirtus operatiua mirabilis effectus. Zoroaſtes, Orphe⁹, Iablichus, Syneſius, & Alchindus, & quiq; ſplendidißimi philoſopho-

rum testantur, & Artephius magus atque philosophus, de uirtutibus uerborum atque characterum singularem librum conscripsit. Origenes splendidissimis quibusq; philosophis non inferior, adserit contra Celsum, in quibusdam diuinis uerbis mirandam latêre uirtutem. Et in libro Iudicum ait Dominus: Nomen meum quod est Pele פלא, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, siue efficiens mirabilia. Verum autem Dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum est, sed ipsi soli Deo: nec antè publicabitur (ut testantur Sacræ literæ) quàm dispositio Dei fuerit impleta. Habet tamen præterea Deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen Dei est apud nos (ut inquit Moses Aegyptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significans cum participatione, præter ipsum nomen tetragrammaton: quod est sanctum, significans substantiam creatoris significatione pura, in qua nihil aliud participat cũ creatore Deo: ideo dicitur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neq; exprimitur apud nos, sed nominatur: & significat secundum idioma supernum, quod est Dei, & fortaßis etiam angelorum. Simili modo sunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos. Cætera autem illorum nomina, omnia ab officijs & operibus illorũ sunt decisa, quæ non sunt tantæ efficaciæ, ideoq; magi illos ueris suis nominibus cient, illis uidelicet cœlestibus, quæ in literis sanctis continentur.

De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora. CAP. XII.

SVmmus creator & prima causa, etsi omnia regit & disponit, curã tamẽ exequẽdi uarijs ministris distribuit, beneficis & maleficis: quos in Apocalypsi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocentes. de quibus alibi canit propheta: Moratur angelus Domini in circuitu timentiũ eũ, ut eripiat

eos: & alibi describit immißiones per angelos malos. Quodcũq; autẽ per angelos tãquam per ministros exequitur Deus, idem etiã facit per cœlos & stellas, sed tanquam per instrumẽta, ut hoc modo omnia cooperẽtur in ministeriũ: ut sicut quælibet cœli portio, & quodq; astrum, certam terræ plagam, locum'ue, & tẽpus, & speciẽ, & indiuiduum decernit: sic etiã angelicã illius portionis astriq; uirtutem, eisdem, loco, tempori, speciei, accommodare fas est. Vnde Augustinus libro Quæstionum: Vnaquæq; (inquit) res uisibilis in hoc mũdo, angelicã habet potestatẽ sibi propositã. Hinc Origenes in librum Numerorum ait: Opus est ipsi mũdo angelis, qui præsint exercitibus terrenis, regnis, prouincijs, hominibus, bestijs, animaliũ natiuitati & progressui, uirgultis, plantis, cæterisq; reb. eam uirtutẽ donãtes, quã dicũt inesse rebus à proprietate occulta. Multo magis opus est angelis, qui præsint operib. sanctis, uirtutibus, & hominibus, ut ipsi qui semper uident faciem patris summi, recto ducatu poßint conducere homines, & unumquodq; etiam minutißimum ad locum suum, tanquam membra huius mundi concinna, in quo Deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauißimè disponens, inhabitat, non contentus aut circunscriptus, sed continens omnia, sicut Ioannes in Apocalypsi describit cœlestem illam ciuitatem, cui à duodecim portis præsident duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino nomine suscipiunt duodecies reuoluto: & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum & agni. nã sicut in lege in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctæ per Ezechielem descriptæ, inscripta erant nomina tribuum Israel, & dominabatur illis nomen quadriliterum: sic in Euangelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis, nomina Apostolorum, qui stant pro tribubus Israel in ecclesia, super quos influit nomen agni, hoc est nomen IESV, in quo est omnis quadriliteri uirtus, siquidem tetragrammus ille pater dedit illi omnia. Ab an-

gelis itaque suscipiunt cœli, quòd influunt: illi autem à magno nomine Dei & IESV, cuius uirtus prima est in Deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & consequẽter in omnes cæteros ministros, & instrumenta Dei, usque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis: & resurgens ait, In nomine meo dæmonia eijcient, & quæ sequuntur: ut ultrà necessarium non sit quadriliterum nomen, cuius tota uirtus translata est in nomen IESV, in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (ut inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quòd nominando IESVM polluto ore, tanquam nomen hominis cuiusdam, in uirtute illius facere possumus miracula: sed oportet illud inuocare in Spiritu sancto, mente expurgata, & animo feruenti, ut adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maximè cognitione præuia, sine qua non

Psalm. 90. exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniam cognouit nomen meum. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interueniat autoritas, fauor, adsensus nominis IESV. Hinc Hebræi & Cabalistæ in diuinis nominibus peritißimi, nihil post CHRISTVM in priscis illis nominibus operari possunt, sicut olim eorum patres. Et iam experimento comprobatum est, nullum malum dæmonem, nullam inferorum uirtutem ex his quæ uexant aut obsident homines, posse huic nomini resistere, quin uelint nolint genu flectant, & obediant: quando nomen IESV debita pronunciatione illis proponitur uenerandum; nec solum nomen, sed etiam illius signaculum crucem, pauent: nec solum terrestrium, cœlestium, infernorum genua flectuntur, sed etiam insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius cõtremiscunt omnia, quando ex fideli corde, ore ueridico, nomẽ IESV pronunciatur, & crucis salutiferum signum manus imprimunt

innocen-

innocentes. Neq; uerò in uacuum dixit Christus discipulis: In nomine meo dæmonia eijcient, & quæ sequuntur: nisi uirtus quædam esset in nomine illo expressa, super dæmones & infirmos, serpentes & uenena, & linguas, & huiusmodi: quæ uirtus cum insit nomini illi, tum à uirtute Dei instituentis, tum à uirtute illius qui hoc nomine exprimitur, & à ui insita ipsi uerbo. Hinc est, quòd cum omnis creatura timet, & reueretur nomē illius qui fecit eam, nōnunquam etiā mali & immūdi homines, modò credant huiusmodi diuinorū inuocationi, dæmones astringunt, & alia quædam magna operantur.

Marc. 16.

Nominis Iesu uirtus unde sit.

De membris Dei, & de eorum in nostra membra influxu. CAP. XIII.

LEgimus in uarijs sanctæ scripturæ locis, uaria Dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra Dei, uires quædam multiplices, & simplicissimè in ipso Deo permanentes, per sacra Dei nomina inter se distinctæ: uestimenta autem Dei & ornatus, sunt tanquam uiæ quædam seu relationes, siue emanationes uel canales, per quas sese diffundit: quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quemadmodum de hæmorrhoissa clamauit Iesus: Tetigit me aliquis. nam sensi de me exire uirtutem. Sunt itaque in Deo hæc membra similia nostris: sed membrorum nostrorum ideæ & exemplaria, quibus si membra nostra ritè conformemus, tunc in eandem imaginem translati, ueri efficimur filij Dei, Deoq; similes, agentes & operantes opera Dei. De membris itaq; Dei multa in Scripturis deprompta sunt. nam de capite eius legitur in Canticis: Caput tuum sicut Chermel, & comæ capitis tui sicut purpura regis. Significat autem hic Chermel, non montem illum in maritimis Syriæ, sed uermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, & auribus, legitur in Psalmis: Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Oculi eius in pauperem respiciunt,

Membra Dei quæ.

Vestimenta Dei, quæ.

Luc. 8.

Cant. 7.

Chermel quid.

Oculi Dñi.

ciunt, & palpebræ eius interrogant filios hominum. de ore etiam, & gustu, & gutture, & labijs, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogastis. Et in Canticis: Guttur tuum sicut uinum optimum. Dignum est uinum dilecto meo ad potandum, & cibus labijs & dentibus illius ad ruminandū. Sunt etiam & nares, quibus (ut in lege sæpe reperitur) odorat sacrificia in odorem suauitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Esaiā: Factus est principatus super humeros eius. Brachium Domini cui reuelatum est? & regius uates canit: Manus tuæ Domine fecerūt me, & plasmauerunt me. Et, Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram. hinc Psalmista ait: Dixit Dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in Euangelijs, ad quā collocabuntur damnādi in nouißimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciē legimus, ut in libro Regum, quòd inuenerit Deus Dauid uirum secundum cor suum. Habemus & in Euangelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana concepit: & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Mosen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem. simili ratione & multiplicia Dei uestimenta & ornamenta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confeßionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam uerò etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circundabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legitur, Gladius gloriæ eius: & huiusmodi multo plura

Nares Domini.

Dextera & sinistra, cor, pectus, dorsum, posteriora, & facies, & cętera, Domini.

ra sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamentis diuinis, non dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo uobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis uestri non peribit. Et alibi: Capilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens Deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, membra, artus ac figuras, in nobis multis modis reseratas, ad latentium suarum uirtutum similitudinē tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruantia. Vnde dicunt Hebræorum Mecubales, quòd si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrū à sordibus mundum, expiatumq; constituat, tunc illud latētis Dei artus uirtutisq;, cui idem nomen adscribitur, habitaculum propriaq; sedes euadit, ita ut si circa id membrū de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde illud pendet, subitò exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia et arcana mysteria, de quib. plura in publicū profari nō licet.

Hebræorum Mecubalium opinio.

Psalm. 90.

De dijs gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus quæ loca olim sacra fuerunt. CAP. XIIII.

POsuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia, & animas eorum intelligentes, mentem participantes diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias uerò subesse substantias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas uocant intelligentias & dæmones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquam corporibus suis cohiberi,

biberi, quemadmodum animæ nostræ corporibus nostris, sed ubicunq; uelint esse, & simul Dei uisione gaudere, & sine ullo labore & solicitudine corpora sua regere & mouere, & unà his mouendis inferiora facile gubernare: iccirco eiusmodi animas deos uocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precesq; & sacrificia dedicarunt eisdem, & diuerso cultu uenerabantur. Et hi sunt dij, quibus attributi sunt omnes populi, de quib. præcepit Moses in Deuteronomio inquiēs: Ne forte eleuatis oculis ad cœlum, uideas solem, & lunam, & omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quibus attributi sunt omnes populi, qui sub uniuerso cœlo sunt: uos autem tulit Dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, ut haberet sibi populum hæreditarium. Et in eodem uolumine capite decimoseptimo: Solem & lunam & astra deos uocat. Et Hebræorum doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamum filijs concubinarum largitum esse munera, uidelicet Shemoth stltoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse hæredem omnium quæ possederat: dicunt, filios cōcubinarum in benedictione Abrahæ non esse attributos Deo tetragrammo, & summo creatori, sed alienis dijs & numinibus: Isaac autem & semen eius adsignatum ipsi omnipotenti Deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributum alienis. Vnde improperatur illis in Deuteronomio, quia seruiuerunt dijs alienis, & adorauerunt eos quos nesciebant, & quibus non fuerunt attributi. Quin & Iesus Naue post intro ductum populum in terram promissionis, & superatos hostes, & distributas sortes possessionum Israel, optionem dedit populo, ut eligerent numen quod colerent, inquiens: Optio uobis datur eligere hodie quod placet, cui seruire potissimùm de beatis, utrum dijs quibus seruierunt patres uestri in Mesopotamia, an dijs Amorrhæorum, quorum terram habitatis. Respondente autē populo, Seruiemus Domino tetragrammo, & ipse erit Deus noster: dixit illis Iesus, Non poteritis: quia Dominus

minus Deus tetragrammus sanctus & fortis & æmulator est. Perseuerante autem populo, ut seruirent tetragrammo, ait illis: Testes uos estis, quia ipsi elegeritis uobis Dominum ut seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio uestri, & inclinate corda uestra ad Dominum Deum Israel. Erexitq; lapidem prægrandem, dicens: Lapis iste erit uobis in testimoniũ, ne forte postea negare uelitis, & mentiri domino Deo uestro. Erant itaque dij quibus attributæ erant cæteræ gentes, sol & luna, duodecim signa, cæteraq; corpora cœlestia, diuinaq; opificia: non tamen secundum quod corpora, sed quatenus eis inhæret anima, uniuersaq; militia cœli, & quam uocat Hieremias reginam cœli, hoc est, uirtutem qua cœlum regitur, uidelicet animam mundi. de qua inquit Hieremias: Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginæ, cæterarumq; cœlestium animarum cultus Duliæ, illis prohibitus erat: sed Latriæ tantum, quem qui adhibuerunt, reprobati sunt à Domino. Nomina uerò istarum animarum, deorum ue in præcedentibus narrauimus. Verùm quibus regionibus, & populis, & urbibus, tanquam proprij & tutelares dij adscripti fuerint: partim referunt nobis Origenes, Tertullianus, Apuleius, Diodorus, & pleriq; alij historici. Coluerunt itaque singuli populi proprijs ceremonijs, suos deos: Bœotij, Amphiaraum: Aphri, Mopsum: Aegyptij, Osyrim & Isidem: Aethiopes, qui Meroen habitant, Iouem & Bacchum: Arabes, cum Baccho Venerem: Scythæ, Mineruam: Naucratitæ, Serapim: Syrij, Atargaten: Arabes, Diaphaten: Aphri, Cœlestum: Norni, Tibelænum. In Italia quoque, municipali consecratione Crustumensium deus erat, Deluentinus: Narnensium, Viridianus: Aesculanorum, Ancharia: Volsinensium, Nursia: Otriculanorum, Valentia: Sutrinorum, Nortia: Fhaliscorum, Curis, cum primis celebres fuere. Coluerunt summa ueneratione Latij, Martem: Aegyptij,

Variarũ gentium uarij tutelares dij.

Aegyptij, Isidem: Mauri, Iubam: Macedones, Cabirum: Pœni, Vranum: Latini, Faunum: Romani, Quirinum: Sabini, Sangũ: Athenæ, Mineruam: Samos, Iunonẽ: Paphos, Venerem: Lemnos, Vulcanũ: Naxos, Liberum: Delphis, Apollinem, & quos canit Ouidius in Fastis:

Pallada, Cecropidæ: Minoia Creta, Dianam:
Vulcanum, tellus Hypsipylæa colit:
Iunonem, Spartæ: Pelopeiadesq; Mycenæ,
Pinnigerum Fauni Menalis ora caput:
Mars, Latio uenerandus erat: quia præsidet armis.

Colebant Saturnum, Carthaginienses & Leucades: Iouem, Creta, Pyreus, Homole, Ida, Elis & Libya, ubi eius erat oraculum, Epirus, Latium, Gnidus Lyciæ, Pisa Macedoniæ: Martem, Thermodontij, Scythæ, & Thracia: Solem, Scythæ unicum Deum uenerabantur, equum illi immolantes: eundemq; colebant Heliopolitæ, Assyrij: & sub Apollinis nomine Rhodij, & Hyperborei, & Milesij: erantq; sibi sacri Parnasus, Phaselus, Cynthus, Soractæ montes, atq; Delos, Claros, Tenedos insulæ, & Mallois locus in Lesbo, & Grynæum nemus, seu oppidum: præterea Patara, Chrysa, Tarapnas, Cyrrha, Delphi, Arrephnia, Entrosi, Tegyra ciuitates. Erant etiam illi sub Bacchi & Dionysij nomine sacrata, Thebæ & Naxos insula, Nisa urbs Arabiæ, Callichoros fluuius Paphlagoniæ: itẽ Parnasus & Cytheros montes Bœotiæ, in quibus alternis annis Bacchanalia fiebant: etiam Thamaritæ populi Hircanis uicini, proprijs sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrij primi omnium induxerunt, deinde Paphij in Cypro, & Phœnices, & Cytherei: quos, Ageo autore secuti sunt Athenienses. Apud Lacedæmonios colebatur armata: & Delphis Venus, Epytibia. Colebatur etiam à Cois, & in Amatho Aegæi maris insula, & in Memphi urbe Aegypti, & in Gnido, & Sicilia, & Idalio nemore, & Hypæpa urbe, & Eryce Siciliæ monte, & Calydonia, & Cyrene, & Samis: nul-

lumq;

lumq; (Aristotele teste) ueterum deorum numen propè maioribus ceremonijs frequentioribusq; locis ueneratum legitur. Mercurium Galli maximè colebant, Teutatem illum appellantes: præterea Arcades & Hermopolitæ, Aegyptij & Memphitæ. Lunam sub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio colebat, & in Epheso illi laudatißimum templum erat, & in Mycena post occisum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste raptum eius simulacrum, mutato sacrorum ritu, prope Ariciam culta est: colebatur etiã à Magnesijs Thessaliæ populis, & in Pisa Achaiæ urbe, & in Tybure, & Auentino Romano monte, & in Perga Pamphyliæ oppido, & in Agras Atticæ regione, & Carenus populus Lunam sub masculo sexu coluisse legitur. Erant & reliquorum numinum sacra, ut Palladi, quæ & Minerna, sacræ erant Athenæ, & Pyreus, Aracynthus montes, Tritones fluuius, & Alcomeneum Bœotiæ oppidum, & Neo una Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt Eleusis Attica, Enna & Catana urbes Siciliæ, & Aethna mons. Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno insula, & in Imbros insula Thraciæ, & Therasia insula Vulcano sacra, etiamq; Cilicia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam transtulit, eidemq; tribuuntur Phryges, atq; Ida & Dindymus Phrygiæ montes, & Reatum Vmbriæ oppidum: item Berecynthus mons, & Peßinuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Prosenna, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos insula, & Phalisci populi. Neptuno sacra erat Orchestus urbs Bœotiæ, & Tenarus Laconiæ promontoriũ: & Trœzenij populi, & urbs, in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dij gẽtium, qui præsidebant & dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nuncupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi, non alios significans, quàm cœlestia sidera, illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt theologi. CAP. XV.

Esse igitur cœlos, corporaq; cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modò poetarum, philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorumq; adsertio. nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expreßè fatetur: similiter Origines in suo libro de Principijs, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à Deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum cõsentaneum est. scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnibus. Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas, omnino consensisse aduertitur Iob. ita enim legitur: Stellæ quoque in conspectu eius mundæ non sunt. id quod ad corporis fulgorẽ utiq; referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pãphilus in solutionibus theologicis, atq; Augustinus in Enchiridio. Ex recẽtioribus uerò Albertus Magnus, in libro de quatuor coæquæuis, & Thomas Aquinas in libris de spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit uir doctißimus Nicolaus Cusanus cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione cõuincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Duliæ cultu uenerari, earundemq; suffragia auxiliaq; implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritũ idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quòd uota cognoscunt nostra, exaudiunt quoq;. Quòd si quis istis omnino aduersari uelit, & tanquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractationum, & Thomam libro secundo contra Gentiles, & in Quotlibetis, & Scotum super Sententias, & Guilielmum Parisiensem in Summa de uniuerso unanimiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata uel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum uideatur,

deatur, quod ipsæ animæ in sphæris & stellis collocentur, & ueluti dij gentium, quisq; suis præsideat regionibus, & urbibus, & tribubus, & populis & nationibus, & linguis, tamen extraneum non uidebitur sanè intelligentibus.

De intelligentijs & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis uarijs, deq; infernis & subterraneis dæmonibus. CAP. XVI.

NVnc consequenter de intelligentijs, spiritibus & dæmonibus nobis est disserendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens. Atq; eadem est omnium intelligentiarum, spirituum dæmonumq; natura. Dico autem dæmones hic non illos quos diabolos uocamus, sed spiritus sic uocatos ex uocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum uerò secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercœlestes uocant, atque mentes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphæras, Deum unum tanquam ipsorum firmissimam stabilissimamq; unitatem siue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participationem quandam: quia semper sunt Deo pleni, diuinoq; nectare ebrij. Hi circa unum Deum solum uersantur, nec mundi corporibus præsunt, nec inferiorum ministrationi adaptantur, sed susceptum à Deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisq; singula officia distribuunt. Hos secũdo ordine proximè sequuntur cœlestes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, scilicet ultra diuinum cultum mundi sphæris accommodatos, unicuique cœlorum & stellarum præsidentes, unde eos in totidem distribuunt ordines, quot in mundo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stellæ: & uocabant alios Saturnios, qui præessent cœlo Saturni, & ipsi Saturno: alios Iouios, qui

Intelligentia quid.

Dæmones hic, qui sint, & quot illorum genera.

uios, qui praeessent coelo Iouis, & ipsi Ioui: similiter pro aliarum stellarũ tam nomine quàm uirtute uarios daemones cognominant: & quia ueteres astrologi quinq; supra quinquaginta adserebant motus, hinc totidem illis adinuenerũt intelligentias, siue daemones: posuerunt quoq; in coelo stellato daemones, qui praeessent signis, & triplicitatibus & decanis, & quinarijs & gradib. & stellis. nã licet unicuiq; orbi stellarũ unam solam intelligentiam totam schola philosophorum, etiam Peripateticorum adsignet: tamen cum unaquaeq; stella & coeli particula suam propriam & differentem habeat uim & influxum, necesse est ut & ipsa suam habeat praesidentem intelligentiam, quae uim conferat & agat. Posuerũt itaque duodecim daemonum principes, qui praeessent duodecim signis zodiaci: & triginta sex, qui praeessent totidem decurijs: & septuaginta duos, qui praeessent totidem coeli quinarijs, & hominum linguis & gentibus: & quatuor, qui praeessent triplicitatibus & elementis: & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas: & posuerunt omnibus nomina, & signacula, quos uocant characteres, & utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarum operationum instrumentis, imaginibus, laminis, speculis, annulis, chartis, cereis, & eiusmodi, ut si quando operabantur ad solem, inuocabant per nomina solis, & per nomina daemonum solarium, & ita de caeteris. Tertiò ponũt daemones quasi ministros, ad ea quae sunt in inferioribus disponẽda, quos Origenes uocat inuisibiles quasdã uirtutes, quibus ea quae sunt super terram disponenda credita sunt: saepe enim nemini conspicui, itinera & negotia nostra quaecunque dirigunt: saepe etiam praelijs intersunt, clandestinisq; subsidijs optatos amicis praebent successus, quippe conciliare prospera, infligere aduersa, pro libito posse dicuntur. Illos simili modo in plures ordines distribuũt, ut alij ignei, alij aquei, alij aerei, alij terrei: quae quidẽ quatuor daemonũ species iuxta quatuor cae-

Daemonum numerus & officia.

Daemonum distinctio.

tuor cœlestium animarum uires, mentem, rationem, imaginationē, naturam scilicet uiuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœlestium animarum mentem sequuntur, unde ad sublimiora contemplanda concurrunt. Aerei autem rationem sequuti, rationali fauent potentiæ, eamq; à sensuali uegetabiliq; quodamodo segregantes: seruiunt igitur uitæ actiuæ, quemadmodum ignei contemplatiuæ: aquei uerò imaginationem sensumq; sequuti, uitæ seruiunt uoluptuosæ: terrei naturam sequuti, uegetali naturæ fauent. Præterea distinguunt etiam hoc dæmonum genus in Saturnios & Iouiales, iuxta stellarum cœlorumq; nomina. Præterea alios esse orientales, alios occidentales, alios meridionales, alios septentrionales. Deniq; nulla mundi pars est propria horum dæmonum adsistentia destituta: non quia ibi solum sunt, sed quia ibi maximè regnant. sunt enim ubiq;, quamuis alij alibi potißimùm operantur atq; influunt. Neq; uerò ita intelligēda hæc sunt, quasi influxibus siderū subiecti sint: sed ut respondeāt supramundano cœlo, à quo præcipuè omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet: unde sicut uarijs stellis, sic etiam uarijs locis & temporibus hi dæmones adaptantur: non quòd tempore aut loco coarctentur, quemadmodū nec corporibus quibus præsides statuuntur, sed quia sic sapientiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent atq; patrocinātur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios uocāt syluestres, alios mōtanos, alios cāpestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides, Hamadryades, Potamides, Hinnides, Agapetæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Parcæ, Musæ, Aonides, Castalides, Heliconides, Pegasides, Mæonides, Phœbiades, Camœnæ, Charites, Genij, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superûm, alij semideos deas'ue. Horum aliqui hominibus ita proximi familiaresq; sunt, ut etiam perturba-

tionibus afficiantur humanis, quorum instructione putat Plato homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione hominum bestiæ nonnullæ nobis propinquiores, ut simiæ, canes, elephantes, mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorum & Noruegiorum scripserunt, testantur uarij generis dæmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesq́;, quorum corpora gignantur & intereant: uita tamen longæuos. Aegyptiorũ opinio est, Platonicorũq;, præsertim à Proclo comprobata: Plutarchus quoq; & Demetrius philosophus Aemylianusq́; rhetor, idem affirmant. testantur enim, ex multis sui temporis prodigijs, Pana magnum dæmonem, pluresq́; alios eiulasse primum, deinde etiam obijsse. Horum itaq; dæmonum tertij generis, ut Platonicorum sententia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cœlo sunt stellæ: totidem quoque, quot stellas cœlum ipsum complectitur, in qualibet legione esse dæmones: uerùm dæmonum bonorum numerum (ut tradit Athanasius) sunt, qui ad numerũ hominum nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta parabolam de centum ouibus: alij duntaxat nouem partes putant, iuxta parabolam de decem drachmis: alij æqualem cum hominibus angelorum numerum censent, quia scriptum sit: Constituit terminos populorum iuxta numerum angelorum Dei. Et de numero eorum multi multa scripsere. Verùm recentiores theologi secuti Magistrum sententiarum, Augustinum & Gregorium, facilè se absoluunt, dicentes: quòd bonorum angelorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contrà respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in mundo superiori, ut adserunt aliqui theologi, se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus dæmonum subterraneum siue tenebrosum, quos uocant Platonici desertores angelos, scelerum & impietatis ultores, iuxta iusticiæ diuinæ sanctionem: uocantq́;

uocantq; malos dæmones & spiritus nequam: quia etiam ultrò plerunque lædunt atque nocent: horum etiam plures cōputāt legiones, ipsos simili modo iuxta stellarū ac elemētorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponunq; ipsis reges, & principes, & præsidentes, & eorundem nomina. Ex his præsunt cæteris quatuor reges nocentißimi, iuxta quatuor mundi partes: sub his alij plures dominantur principes legionum, multi quoque priuatorum officiorum. Hinc Gorgones satæ Nocte, furiæ. Hinc Tysiphone, Alecto, Megera, Cerberus. De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius: Locum incolunt terræ uicinum, imò intra ipsam terram. Nullum est malum, quod perpetrare non audeant. Habent omnino uiolentum & malè sanum morem: ideoq; uehementes repentinasq; insidias plurimum machinantur moliunturq;: ac dum agunt incursiones, partim latêre solent, partim uerò inferre uiolentiam, omnibusq; rebus iniquè discorditerq; factis, admodum delectantur.

De eisdem iuxta theologorum sententias.

CAP. XVII.

Theologi uerò nostri cum Dionysio similiter ponunt triplices angelorum distinctiones: harū quamlibet in tres diuidunt ordines, ut uidelicet sint tres distinctiones, nouem ordines: has uocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero distinguit. Ponunt itaq; in superiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Thronos, tanquam supercœlestes dæmones, diuinæ prouidentiæ ordinē cōtemplantes: primi, in Dei bonitate: secundi, in essentia Dei tanquam forma: tertij, in sapientia. In media hierarchia ponunt Dominationes, Virtutes & Potestates, tanquam mundanos dæmones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: secundi administrāt cœlos, nōnunquam ad miracula facienda conspirant: tertij arcēt quæ diuinā legē perturbare posse uidētur. In inferiore autem

Angelorū distinctio triplex.

tem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiam Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones ministri, ad inferiora curanda descendunt: horum primi curant publica, principes & magistratus, prouincias & regna, singuli singula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Persarum restitit mihi uiginti uno diebus. & Iesus filius Sirach testatur unicuiq; genti præpositum esse rectorē angelum: quod etiam indicare uidetur Moses Deuteronomij cantico, inquiens: Cum diuideret excelsus gentes, statuit eorum terminos secundum numerū angelorum Dei. Secundi sacris intersunt, diuinum cultum circa singulos homines dirigunt, precesq; hominum, & sacrificia coram dijs offerunt. Tertij minora quæque disponunt, ac singuli singulis custodes adsunt. Suntq; ex ipsis etiam qui minutißimis herbis, & lapillis, & omnibus inferioribus uirtutē subministrant, quibus multa cum Deo, multa cum hominibus sunt communia, suntq; mediantes ministri.

Athanasij de angelis opinio.

Verum Athanasius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos Deo proximos, illumq; indesinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificantes, & pro nostra salute orantes, septē alios nuncupat ordines: quos communi uocabulo uocat militiā cœli. Horum primus est ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus est Danieli, inquiens: Veni, ut docerē te quæ uētura sunt populo tuo in nouißimis diebus. Deinde est ordo Tutelaris, de quo etiam in Daniele legitur: Ecce Michael unus de principibus uenit in adiutoriū meū. Et ibidem: In tempore illo consurget Michael princeps magnus, qui stat pro filijs populi tui: eius ordinis fuit etiā Raphael ille qui duxit, & reduxit Tobiā iuniorē. Post hūc est ordo Procuratorius, cuius mētio est in libro Iob, ubi legitur: Si fuerit pro eo angelus loquēs, deprecabitur Dominū, & placabilis ei erit. et de eisdē exponitur etiā, q scriptū est Ecclesiastici decimosexto capite, circa finē: In iudicio Dei opera ipsius ab initio, & ab institutiōe hominū ipsorū distinxit partes illorū, & initia eorū in gentibus suis: ornauit in

Tutelaris ordo.

Procuratorius ordo.

uit in æternum opera illorum, nec esurierunt, nec laberauerunt, & non destiterunt ab operibus suis: unusquisq; proximum suum non angustiabit usq; in æternum. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Non'ne omnes sunt administratorij spiritus, mißi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris, de quo apud Esaiā legitur: Egressus est angelus Domini, & percußit in castris Assyriorū cētū octogintaquinq; millia. Hunc subsequitur ordo Animarū receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinum Abrahæ. & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant in æterna tabernacula. Porrò est ordo Adsistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filij olei splendoris, qui adsistunt dominatori uniuersæ terræ. Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nūcupantq;. nam supremo loco sunt quos uocant חיות הקדש, id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos Deus אהיה essendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim אופנים, id est formæ, seu rotæ, per quos Deus יהוה chaos distinguit. Tertio loco sunt Aralim אראלים angeli magni, fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronunciatus, siue tetragrammus cum he coniuncto, היהוה formam fluxæ materiæ ministrat. Quarto loco sunt Hasmalim השמלים, per quos El אל Deus corporum effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim שרפים, per quos Deus Elohim Gibor אלהים גיבור elementa depromit. Sextus Malachim מלאכים, id est angelorum, per quos Deus Eloha אלוה metalla producit. Septimus Elohim אלהים, id est dij, per quos Deus tetragrammus Sabaoth יהוה צבאות producit uegetabilia. Octauus Ben elohim בני אלהים, id est filij deorum, per quos Deus Elohim Sabaoth אלהים צבאות procreat animalia. Nonus, & infimus Cherubim כרובים, per quos Deus sadai שדי genus

Ministerialis ordo.

Auxiliaris ordo.

Animarū receptiuus ordo.

Adsistētium ordo.

Hebræi angelorū ordines quomodo numerent.

nus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus Issim אישים *id est heroes, uiri fortes & beati, per quos Deus Adonai* אדני *prophetiam largitur.*

De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; casu, & naturis uarijs. CAP. XVIII.

SVnt etiam ex theologorũ schola, qui malos dæmones in nouem gradus distribuunt, ueluti ipsis nouem angelorũ ordinibus aduersantes. Horum itaq; primi sunt, qui pseudothei, hoc est, falsi dij nuncupantur, qui Dei nomẽ usurpantes, pro dijs coli uolunt, sacrificia & adorationes expetũt, sicut dæmon ille qui ait ad Christũ: Si cadens in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostẽdens illi omnia regna orbis terrarũ, atq; horũ princeps est ille qui dixit: Ascendam super altitudinẽ nubium, & similis ero altißimo: qui ideo uocatur Beelzebub, hoc est, uetustus Deus. Hos secundario sequuntur spiritus mendaciorũ, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarũ Achab: & horũ princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, & mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in Euangelijs, quæ Pythonẽ habebat in uentre. Hoc ergo dæmonũ genus sese oraculis immiscet, & diuinationibus, & prædictionib. hominib. illudit, quousq; decipiat. Tertio ordine sunt uasa iniquitatis, quæ & uasa iræ dicũtur: hi sunt inuentores malorũ, omniũq; malarũ artiũ, qualis apud Platonẽ Theutus ille dæmon, qui ludos & alcã docuit. ex ipsis enim omne scelus, malitia, & deformitas procedit: de quibus in Genesi in benedictionib. Symeon & Leui, ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationib. eorũ, in consilium eorum non ueniat anima mea, quos Psalmista uocat uasa mortis, Esaias uocat uasa furoris, & Ieremias uocat uasa iræ, Ezechiel uasa interfectionis, & interitus: & princeps eorum Belial, q interpretatur sine iugo, siue inobediens, præuaricator, & apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ cõuentio Christi ad Belial? Sequuntur quarto ultores scelerum, & princeps

Marginalia: Prim⁹ dæmonum ordo. — Secundus. — Tertius. — Psalm 7. — Esai. 13. — Ierem. 50. — 2. Corinth. 6. — Quartus

princesps eorum Asmodeus, uidelicet faciens iudicium. Post hos quinto ordine ueniunt præstigiatores, qui imitantur miracula, & inseruiunt Cacomagis, & maleficis, & seducũt populum in miraculis suis, sicut serpens Euam seduxit: & princeps eorũ Satan, de quo in Apocalypsi scriptũ est, quòd seducit uniuersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cœlo descendere in terram in conspectu hominum, seducens habitantes in terra, propter signa quæ data sunt illi facere. Sexto sese offerunt aereæ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpentes aerem, pestilentias, & alia mala inducentes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenentes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorũ dictus Meririm: hic est dæmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmon furens in meridie, quẽ Paulus ad Ephesios uocat principem potestatis aeris huius, & spiritum qui operatur in filios diffidentiæ. Septimam mansionem tenent furiæ, seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & uastationum: quorum princeps in Apocalypsi uocatus est Græcè Apollion, Hebraice Abaddon, hoc est exterminans & uastans. Octauo loco stant criminatores, siue exploratores, quorum princeps Astaroth, hoc est explorator: Græcè dictus diabolus, hoc est criminator, uel calumniator, qui in Apocalypsi uocatur accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei nostri die & nocte. Porrò ultimum locum habent tentatores, siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt, quos iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes unanimiter astruunt, in hoc inferiori mundo uagantes omnibus infensos, quos iccirco diabolos uocant: de quibus ait Augustinus libro primo de Incarnatione uerbi, ad Ianuarium inquiens: De diabolo quoq;, & angelis eius contrarijs uirtutib. ecclesiastica prædicatio docuit, quoniã sint quidem hæc: quæ

Quintus. Sextus. Septimus. Octauus.

autem sint, aut quomodo sint, non satis clarè disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quamplurimos angelorum secũ declinare persuaserit, qui & nunc usq; angeli ipsius nuncupantur. Hos tamẽ Græcia non omnes damnatos putat, nec hos quidem omnes esse ex proposito malos: sed quòd ab condito æuo rerum dispensatio ea sit ratione instituta, ut illis animarum peccatricum carnificina delegata sit. Cæteri theologi dicunt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulsos & deiectos: quorum casum non solum nostri, & Hebræorum theologi docent, sed etiam Assyrij, Arabes, Aegyptij, & Græci suis dogmatibus confirmant. Pherecydes Syrus casum dæmonum describit, & Ophin, hoc est, serpentem dæmoniacum, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro, & Homerus sub nomine Atarum suis decãtat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore, Empedoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoque dæmones multoties casum suum confeßi sunt. Hi itaq; deiecti in hanc uallem miseriæ, partim hoc caliginoso aere propinqui nobis oberrant: alij lacus, fluuios, & æquora habitãt: alij terras, terrestria territant, & qui puteos, & metalla effodiunt, inuadũt: hiatus terræ prouocant, montium fundamenta cõcutiunt, nec homines modò, sed & animalia uexant: alij solo risu, & illusione contenti, fatigare eos potius student quàm nocere: alij ultra proceritatẽ giganteo corpore sese sustollentes, nũc sese acclivos ad pygmæorũ paruitatẽ submittentes, & in uarias figuras sese uertentes, homines inani terrore perturbãt: alij mẽdacijs student, & blasphemijs, qualẽ unum in tertio Regũ libro legimus, inquientẽ. Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum Achab. Peßimum autem dæmonum genus eorum, qui obsident itinera, irruentes transeũtibus, gaudẽt bellis & effusione sanguinis, & affligunt homines sæuißimis insul-

Dæmonum uaria studia.

3.22.

mis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorũ metum per uiam illam transire iam nullus audebat. Iam uerò nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones Scriptura cõmemorat: & alios nequitiæ spiritus uarijs uocabulis describit, quales apud Esaiam legimus, Onocentauros, ericios, pilosos, Sirenes, lamias, ululas, struthiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones: & in Euangelio scorpius legitur, & mammona, & princeps huius mundi, & rectores tenebrarum, quorũ omniũ princeps Beelzebub, quẽ Scriptura prauitatis principẽ appellat. Porphyrius illorũ principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præest illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aere, aqua, terra uersatur, perniciosissimus dæmon: unde etiã quæ in illis tribus elementis plurimũ potest Proserpina, illorũ princeps est, quod et ipsa de se testatur in respõsis his uersibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
Taurea, itemq; triceps, missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ uariant formæq;, trinaq; signa,
Quæ terna & simulacra fero, terræ, aeris, ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab Dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circundari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectionẽ eodẽ curriculo quo in carnẽ uenerunt, ad Dei uisionem postliminiò redeant, liberati tunc etiamnum ethereis, & aereis corporibus: tuncq; genua Deo curuanda omnia cœlestiũ, terrestrium, & infernorũ, ut sit Deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Ireneus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanam nusquam ausum dicere blasphemiam aduersus Deum, prinsquam aduenisset in terras Dominus, eo quòd nondum cognosceret damnationẽ suã. Esse autẽ plerosq; ex lapsis dæmonibus qui futuram suam salutem sperent, plerisq; opinantur ex Pauli eremitæ

Origenis placitum de dæmonibus.

Varii dæi nostri appellationes

li eremitæ historia ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis ueneratá: atque ex Brandini legenda, ita edocti, illorumq; preces exaudiendas, uel hoc argumento adserunt, quòd in Euangelijs legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac concessisse illis, quòd ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam Psalmus septuagesimus primus secundum nostram supputationem, secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus: ubi nos legimus, Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur, Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est, aerei spiritus eum adorabunt, ut Cabalistæ adserunt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atque eius exercitu exponunt. de quo in Genesi legitur: Terram comedes cunctis diebus uitæ tuæ. & alibi dicit Propheta: Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabalistæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant: quod etiam sensisse constat Origenem.

Dæmones an saluandi.

De corporibus dæmonum. CAP. XIX.

DE corporibus dæmonum magna est recentiorũ theologorum cum philosophis dissensio. nam Thomas adfirmat, angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuantur: & Dionysius in diuinis nominib. angelos esse incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prodit: Dæmones aerea atq; ignea dicũtur animalia: quia corporũ aereorũ natura uigent, nec per mortẽ dissoluuntur, quoniam præualet in eis elementũ ad agendum aptius quàm ad patiendum. Idem astruere uidetur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse aerea, ex puriore superioreq; aeris parte formata, ad agendum idonea, non ad patiendum: eaq; post cõfirmationẽ bonis angelis cõseruata, malis aũt in lapsu demutata fuisse in aeris crassioris qualitatẽ, ut etiã igne

igne poßint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non dæmonibus modò, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tenues, & aereos atq; puros. Consentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora: siquidem in libro de dæmone Socratis: Genus aliud augustius (ait) dæmonum, qui semper à corporeis compedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verùm Psellus Platonicus & Christianus, dæmonum naturam non putat esse sine corpore: non idem tamen angelicum, & dæmonum corpus. nam illud omnis expers materiæ: Dæmonicum uerò quodammodo materiale, sicut umbrarum corpora, & subiectum paßioni, ut etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuos cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licet spiritale corpus sit, maximè tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectum, coit rursum recreatq;, sicut aer & aqua, interim tamen maximè dolet: hinc timent aciem ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergilium Sibylla ait Aeneæ:

Tuq; inuade uiam, uaginaq; eripe ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluisse Aeneam habere ensem consecratum. Genera dæmonicorum corporum Orpheus quoq; describit. Est quidem corpus unum quod igne tantum constat, sed uisum non patitur, quos igneos, & cœlestes dæmones Orpheus uocat: alterum ignis aerisq; mixtione contemperatum, unde ætherei, & aerei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uisu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nuncupantur, eosq; iam magis conspicuos, nostrisq; sensibus occurrentes. Corpora autē sublimiorum dæmonū angelorum ex purißimo æthereo elemēto coalita sunt, nemini hominū temerè uisibilia, nisi diuinitus speciē suā offerāt: filis adeò texta sunt splendidis, & usq; adeò tenuibus, ut radios omnes nostri uisus raritate transmittant.

Varia dæmonicorum corporū genera.

mittant, & splendore reuerberent, & subtilitate frustrentur. de quibus Chalcidius ait: Aetherei aereiq; dæmones, quia corpora eorũ neq; tãtum ignis habẽt, ut sint perspicua, neq; tantum terræ, ut soliditas eorũ tactui renitatur, totaq; eorũ compago ex ætheris serenitate, & aeris liquore cõnexa, indissolubilem coagmentauit superficiẽ. Reliqui dæmones neq; ita probabiles, neq; ita incõmodi, nec inuisibiles semper interdum cõspicui, in diuersas cõuertuntur figuras: exanguiũ quoq; simulacrorũ umbraticas formas induũt, obœsi corporis illuuiẽ trahentes: habentq; nimiã cũ sylua (quam malignã animã ueteres uocabant) cõmunionẽ, atq; ex uicinia terræ & aquæ, etiã terrenis uoluptatibus ac libidine tangũtur: cuius generis sunt lamiæ, & incubi, & succubi, è quorũ numero fuisse Melusinã fortè non absurda est cõiectio: nullus tamẽ (quod Marcus arbitratur) dæmonũ, alius mas censendus, alius fœmina: cum hoc sexuum discrimen ad cõposita pertineat, dæmonũ uerò corpora simplicia sint: neq; tamẽ unũquodq; dæmonũ genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis & aereis facilis ea suppetit facultas sese in omne id deformare, quod illorũ cõcipit imaginatio: subterranei aũt tenebrosi dæmones, quia eorũ phãtasticũ crassi & imagilis corporis angustijs cõcluditur, eã nequit efficere diuersitatẽ figurarũ, quã cæteri. Aquei aũt, & qui humidam superficiem terræ habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimum adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: qui uerò inaquosa & arida incolunt, corporibus aridioribus sese mares exhibent, aut Satyros, aut Onoscelos asininis cruribus, Faunos, Syluanos, & incubos: de quibus August. multos tradit experientia magistra didicisse, illos sæpe improbos extitisse mulieribus, earumq; appetisse, & peregisse concubitũ: & quosdam dæmones, quos Galli Dusios nuncupant, hanc assiduè tentare libidinem.

In dæmonib. nullus sex⁹.

Melusina

De infe-

De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum.

CAP. XX.

Est theologorum cõmunis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint, & homines: iccirco diuina prouidẽtia dæmones nobis puriores præfecit propinquos, quibus nos tanquã pastoribus seu rectoribus commendauit: ut nos quotidie adiuuent, dæmonesq; malos arceant, compescant, & religent, ne noceant nobis quantum uellent: quemadmodum legitur in Tobia, quòd apprehendit Raphael dæmonium nomine Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Ter decem mille sunt super terra uiuentes pascente immortales Iouis custodes mortalium hominum, qui utiq; obseruẽt iusticias, & miseranda facta aerem induti, ubiq; euntes super terram: nullus enim principum, nullus magnatum incolumis persisteret, non ulla mulier incorrupta remaneret, nullus hominũ in hac ignorantiæ ualle ad constitutum sibi à Deo finem perueniret, si boni dæmones nobis pro custodia non adsisterent: uel si mali dæmones malis hominũ uolũtatib. satisfacere permitterẽtur. Sicut igitur ex bonis dæmonib. unicuiq; proprius deputatus est custos, corroborãs spiritũ hominis ad bonũ: ita ex malis aliqs demittitur hostis, præsidẽs carni, & pruritui eius, pugnatq; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnẽ: homo aũt inter hos cõcertantes medius, & relictus in manu cõsilij sui, cui uult uictoriã præstat: nõ possumus ergo angelos accusare, si gẽtes illis creditas ad ueri Dei cognitionẽ, ad uerã pietatẽ, religionem nõ deducãt, & in errores, & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputãdũ est, qui spõte sua à recto calle declinarũt, adhærẽtes spiritibus erroris, uictoriã dãtes diabolo. in manu enim hominis est cui uelit adhærere, et quẽ uelit uincere: à quo si semel superatus hostis dæmon est, eius seruus effectus est, uictusq; aliũ ultrà impugnare nequit: uelut

Gentiũ malitia angelis non imputanda.

uelut uespa amisso aculeo. cui sententiæ adstipulatur etiã Origenes in libro Periarchon, concludens, quòd sancti repugnantes aduersus malos dæmones, & uincentes, eorum minuũt exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum deinceps molestare. Sicut igitur unicuique homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem quærit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu uinum cum aqua: bonus quidem per bona opera ipsi conformia, nos in
Malach. 3. angelos uniendo trãsmutat, sicut de Ioanne Baptista scriptum est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. de qua transmutatione & unione alibi scriptũ est: Qui adhæret Deo, unus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam dæmon per mala opera nos sibi cõformes & unitos reddere stu-
Ioan. 6. det, sicut de Iuda ait Cristus: Non ne ego uos elegi duodecim, & unus ex uobis diabolus est? & hoc est quod ait Hermes, quãdo dæmon in humanã influit animã, semina propriæ notionis inspergit: unde anima talis, seminibus conspersa, furore prægnans, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonũ sunt officia. bonus enim dæmõ quando in sanctã influit animã, extollit eam ad sapientiæ lumẽ: malus uerò dæmon, in prauã transfusus animam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum dæmonum sunt officia. Boni dæmones (ut inquit Iamblichus) animas perfectißimè purgant: exhibent insuper alij nobis alia, ipsi præsentes dant corpori sanitatem, uirtutẽ animo, menti securitatẽ quod in nobis est letiferũ delent, calorem fouent, efficacioreq; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili menti lumẽ semper infundunt. An autẽ multi sint hominis custodes, uel unus solus, inter se con-
Psal. 90. tendunt theologi: nos plures putamus, dicente Propheta: Angelis suis mandauit de te, ut custodiãt te in omnibus uijs tuis. quod teste Hieronymo, non solũ in Christo, sed in quocunq; homine locũ habet. Omnes itaq; homines diuersorum spirituum ministerio

ministerio reguntur: ducunturq; ad quemcunque gradum uirtutum, meritorum & dignitatis, qui se illis dignos præstiterint: qui uerò indignos, hi à malis dæmonibus, simulatque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur usque ad extremum miseriæ gradum, prout eorum exquirunt mala merita: quicunque autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi alijs etiam hominibus præferuntur. nam angeli eorum curam habentes illos euehunt, aliosq; illis subijciunt ui quadam occulta: quã etsi neuter illorũ percipit, sentit tamẽ subditus iugũ quoddam præsidentiæ, à quo facile se absoluere nequit, imò timet & reueretur uim illam, quam superioribus superiores angeli influunt, & terrore quodam inferiores in præsidentiæ timorem inducunt. Hoc sensisse uidetur Homerus, ubi ait, Musas Ioue genitas, regibus Ioue genitis indiuulsas semper comites aßistere, perq; illas fieri eos uenerabiles & augustos. Sic legimus M. Antonium olim cũ Octauiano Augusto singulari amicitia iunctum, sæpe unà ludere solitos: uerùm cum semper Augustus uictor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse: Quid tibi, ô Antoni, cum adolescente isto? Fuge illũ, & uita. nam etsi tu natu grandior, & peritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & plurimum imperator bella multa exantlasti: tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblanditur: ni procul fugeris, tota ad illum defectura uidetur. Nonne princeps homo est cæteris hominibus similis? quomodo eum timerent & reuererentur cæteri homines, nisi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, ut ipsum tanquam principem reuereantur? quare nitendum nobis est, ut expurgati rectè agendo, sublimiaq; sequendo, etiam tempora, & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorum gradu committantur, qui de nobis curam gerentes, alijs meritò præferamur.

Augusti genius, M. Antonij genio præstantior.

De obsequendo proprio genio, eiusq; natura indaganda. CAP XXI.

Sicut unaquæq; regio in cœlestibus certam stellam cœlestemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligentiam præsidentem atque tuentem, cum sui ordinis infinitis alijs ministris spiritibus, siue dæmonibus, qui omnes communi uocabulo dicti sunt filij Elohim sabaoth בני אלהים צבאות, hoc est, filij Dei exercituū. Hinc quoties bellū aut stragē, aut regni alicuius desolationē, populiq; subactionē deliberat Altißimus in istis inferioribus, tunc non secus atque hæc in terris uentura sunt, præcedit cōflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in Esaia: Visitabit Dominus exercituum super exercitū excelsi in excelso, & super reges terræ in terra: de quo spirituum ac præsidum conflictu, etiam apud Danielem legimus, uidelicet de principe regni Persarum, de principe Græcorum, de principe populo Israel, eorundemq; adinuicem conflictu. De quo etiam quondam sensisse uidetur Homerus, ubi cecinit:

Dan. 10.

Tantus cœlesti rumor percrebuit aula,
Cum sæua alterni ruerent in prælia diui.
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo.
Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.
Latonem telis uolucer Cyllenius urget.

Genius ad loci mutationē mutatur.

Veruntamen cum in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atque dæmones, illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, quæ eiusdē ordinis sunt cū præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris uigent spiritus solares: in lunari lunares, & ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque consequitur, ut nobis loca & prouincias mutantibus, uarij sese offerant sequanturq; rerum & negotiorum nostrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores: ubi uidelicet dæmon

genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorem ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem siue prouinciam, longè ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodioresq; ibi suos habituri sunt duces, siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiam præter opinionem, & suarum uirium mensum, ad felices exitus perducuntur. Hinc est quòd loci, & regionis, & temporis electio, ubi quis sit ad sui genij naturam & instinctum exercitet, habitet & frequentet, ad uitæ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nonnunquam nominis mutatio. nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt, tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus, sæpe res mutari contingat. Hinc Scriptura sacra non sine causa introducit Deum, dum benedicturus esset Abramo, & Iacob eorum nomina immutasse, & uocasse hunc Abrahamum, illum Israelem. Naturam autem genij uniuscuiusq; hominis antiqui sapientes ex sideribus, & influxu eorum, eorundemq; aspectibus, qui in genesi cuiusq; uersantur, cognoscere docent: sed tam diuersis & dissidentibus inter se institutis, ut difficilimum sit hæc cœlorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrius ex stella genituræ domina, genium quærit. Maternos uerò, uel inde, uel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: uel ex eo cuius domicilium ingressura est luna post illud, quod nascente homine detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alij autem, & Hebræorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censent. Alij bonum genium ab undecima domo, quam iccirco bonum dæmonem uocant: malum autem genium à sexta, quam malum dæmonem appellat, requirunt. Horum itaque cum laboriosa, & occultissima sit inquisito; multo facilius ex nobis ipsis genij nostri naturam

Nominis mutatio nõnunquam conducit.

Genij natura unde dinosci possit.

perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagijs distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis, & sinistris affectibus, amotisq; impedimentis suggerit animus, dictat naturæ instinctus, cœlumq; inclinat. Hæc procul dubio genij suadelæ sunt, qui unicuique datus est à principio suæ natiuitatis, eò nos ducens, & persuadens, quò nos illius sidus inclinat.

Triplicem uniuscuiusq; hominis custoden esse, & à quibus singuli procedant. CAP. XXII.

TRiplex unicuique homini dæmō bonus est proprius custos, unus quidem sacer, alter geniture, tertius professionis. Dæmon quidem sacer, hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, non ab astris neq; à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonum præside Deo descendenti animæ rationali adsignatur, uniuersalis, supra naturam. Hic uitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti semper exhibet, aßiduè agens in nobis illuminando, quamuis non semper eum aduertimus: sed quando purgati sumus atque tranquillè uiuimus, tunc à nobis percipitur, tunc quasi nobiscum loquitur, suamq; nobis communicat uocem, antea silentio præsens, studetq; assiduè ad sacram nos adducere perfectionem. Huius quoq; dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiose collatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putant Platonici, mirè nos ab eo iuuari, tum somnijs, tum signis, mala auertendo, bona anxius sospitãdo: quare concinentes Pythagorici Iouem precari consueuerunt, ut uel ipse à malis abduceret, uel à quo dæmonũ id posfit præstari monstraret. Dæmon autẽ geniture, qui & genius dicitur, hic à mũdi dispositione siderũq; circuitibus qui in generatione uersantur descendit. hũc sunt qui opinãtur animam iamiam in corpus descensuram, ex dæmonum choro custodẽ sibi naturaliter secernere, nec tam eligere sibi hunc ducẽ, quàm

Sacer dæmō.

Geniture dæmon, genius.

uicißim

uicißim etiam ab illo optari in tutellam. hic exequutor uitæ, atque custos, eam corpori conciliat, & communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod nascentem cœlestia deputarunt. Quicunque igitur geniũ fortunatum acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuosi, efficaces, fortes & prosperãtes: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon uerò professionis, hic datur à sideribus, quibus talis professio uel secta, quã homo aliquis professus fuerit, subijcitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit, atq; sibi mores induerit, latenter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam subliniores adsunt nobis professionis dæmones, qui successiuè curant hominem, qui alium & alium sibi in dies comparat professionis custodẽ, prout conscẽdit de uirtute in uirtutẽ. Quando itaque professio cum natura nostra consentit, similis nobis atq; cũ genio cõcors adest professionis dæmõ, uitaq; magis efficitur trãquilla, felix atq; prospera: quãdo uerò professionẽ genio subimus dißimilẽ uel cõtrariã, uita nobis redditur laboriosa, & discordantib. patronis perturbata. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua scientia, aut arte, aut ministerio, exiguo tempore & labore, qui in alijs multo sudore & studio frustra laborat: & licet nulla scientia, nulla ars, nulla uirtus sit contemnenda, tamẽ ut prosperè uiuas, feliciterq; agas, in primis cognosce genium tuum bonum, & naturã tuam, & quid tibi boni promittat dispositio cœlestis, atque horum omnium distributor Deus, qui distribuit singulis ut uult, horũ exordia sequaris, hæc profitearis: in ea uirtute uersare, ad quã te summus distributor eleuat atq; conducit, qui Abrahamum iusticia & clementia, Isaac timore, Iacob robore, Mosem mansuetudine & miraculis, Iosue bello, Phineen zelo, Dauidem religione & uictoria, Solomonem scientia & præconio, Petrũ fide, Ioannem charitate, Iacobum deuotione, Thomã pru-

Professionis dæmon.

dentia, Magdalenam contemplatione, Martham ministerio excellere fecit. Itaq; in qua uirtute facilius te proficere senties, ad eius apicem conscendere cures, ut in uno præstes, qui in omnibus non potes: in cæteris tamen quantum uales proficere ne contemnas: quòd si concordes habueris naturæ & professionis custodes, geminum naturæ & professionis senties profectum & augmentum: si uerò dispares fuerint, sequere meliorem. nam melius aliquando fomentum percipies egregiæ professionis, quàm natiuitatis.

De lingua angelorum, eorumq; cùm inter se, tum nobiscum collocutionibus. CAP. XXIII.

Dubitare possemus, si angeli siue dæmones cum sint puri spiritus, sermone aliquo uocali aut lingua, cùm inter se, tum ad nos utantur, nisi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominum loquar, & angelorum. Sed quis sit iste eorum sermo, quæ lingua, adhuc apud multos in dubio uersatur. Putant enim pleriq;, si aliquo idiomate utantur, ipsum esse Hebræum, quia hoc omnium fuit primum, emanauitq; de cœlo, fuitq; ante exortam in Babylone confusionem linguarũ, in quo data est à Deo patre lex, & à Christo filio prædicatum Euangelium, & per Spiritum sanctum data in prophetis tot oracula: & cũ omnes linguæ passæ sint, & cõtinuò patiantur uarias immutationes & corruptiones, hæc sola semper perseuerat inuiolata. Præterea opinionis huius euidens signum est, quòd cum dæmones & intelligentiæ singulæ, singularum gentium cum quibus habitant, sermonem exerceant: scientib. tamen Hebræum sermonem, nunquam in alio idiomate, sed in illo solo loquũtur. Quomodo aũt angeli loquũtur, occultũ nobis est, sicut & ipsi: nobis autẽ ut loquamur, lingua necessaria est cum cæteris instrumentis, quæ sunt fauces, palatũ, labia, dentes, guttur, pulmo, spiritalis arteria, & pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principium obtinent. Verùm si quis procul alteri loquatur, uehementiori clamore indiget:

Angelorum sermo quis.

Angelorum sermo nobis occultus.

diget: sic propinquus in audientis aurem susurrat: & si posset cum audiente strictiori spiritu copulari, nullo prorsus sono sermo eius indigeret, sed sine strepitu audienti, uelut imago oculo aut speculo illaberetur. Sic animæ à corpore egressæ, sic angeli, sic dæmones loquuntur: & quod homo facit sensibili uoce, ipsi faciunt imprimendo sermonis conceptum, in his quibus loquuntur, meliori modo, quàm si per audibilem uocem exprimeretur. Sic dicunt Platonici Socratem suum dæmonem sensu quidem percepisse, sed non corporis huius, sed sensu ætherei corporis in hoc delitescẽtis: qua item ratione ab prophetis uideri audiriq; solitos angelos credit Auicenna illud instrumentum, qualiscunq; ea uirtus sit, per quam innotescere facit spiritus alteri spiritui, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpißime tamen etiam sensibilem uocem emittunt, ut in ascẽsione Domini clamantes, Viri Galilæi, quid statis spectantes in cœlum? Et in uetere lege cum multis patribus sensibili uoce loquuti sunt: sed hoc non nisi in adsumptis corporibus. Act. 1.
Verùm quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras inuocationes precesq; audiant, nostrasq; uideant ceremonias, penitus ignoramus. Est enim spirituale dæmonum corpus magna parte ubiq; & undiq; sensibile natura, ita quod absq; medio tangit, uidet, audit, nihilq; illis impedimento esse potest: nec tamen ea ratione qua nos discretis organis sentiunt, sed fortè ueluti spongiæ aquam, sic toto corpore suo sensibilia quæque hauriunt, aut alio modo nobis ignoto. neq; enim cuncta quæ uidemus animantia, sensorijs eisdem sunt communita. nam & multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab his concipi scimus, sed qua ratione, ignoramus.

De nominibus spirituum, eorumq; uaria impositione, deq; spiritibus, qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis. CAP. XXIIII.

Spirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuersa sunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum astrorum, soli Deo *nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorum nulla à nobis nisi diuina reuelatione cognosci possunt, atque admodum pauca nobis in* Sacris *literis expressa sunt.* Verùm *Hebræorum magistri putant spiritibus ipsis ab* Adamo *nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est:* Adduxit Deus *cuncta quæ fecerat ad* Adam, *ut nominaret illa, & quomodocunque uocauit rem, hoc est nomē illius.* Hinc *putant* Hebræorum *Mecubales, unà cum* Magis *esse in potestate hominis & spiritibus nomina imponere; sed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutem diuino quouis munere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est; quia uerò nequit ulla humana uoce componi nomen, quod diuinitatis naturam, omninodamq; angelicæ essentiæ uirtutē exprimere poßit, iccirco ab operibus nomina spiritibus plurimum imponuntur, significantia certum aliquod officium siue effectum qualis à spirituum choro desideratur: quæ nomina tunc non secus atque oblationes & sacrificia dijs deuota, efficaciam uirtutemq; sortiuntur, ad spiritualem aliquam substantiam desiderati affectus operatricem de superis & inferis educendam.* Vidi *ego & noui quendam inscribentem in charta uirginea nomen & signaculum spiritus cuiusdam in hora* Lunæ: *quam cum dedisset postea ad deuorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquam, mox pluuiæ & imbres oborti sunt.* Vidi *per eundem inscriptum alius spiritus cum suo signaculo nomen in hora* Martis, *idq; coruo datum, quo post immurmuratum carmen dimisso, pro*

Homo spiritibus nomina imponere pōtest.

Vnde spiritibus noīa imponantur.

so, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolasset, obortis nubibus fulmina, concußiones, horribiliáque tonitrua consecuta sunt: neque tamen erant illa spirituum nomina ignotæ linguæ, nec alia quam officiorum illorũ significatiua. Huius generis sunt angelorum istorum nomina, Raziel, Gabriel, Michael, Raphael, Haniel: quæ sonant, uisio Dei, uirtus Dei, fortitudo Dei, medicina Dei, gloria Dei. Simili modo in malorum dæmonum officijs leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præsidentium planetis atq; signis, Saturno, Zaphkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camael: Soli, Raphael: Veneri, Haniel: Mercurio, Michael: Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septem, qui semper adstant ante faciem Dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe Lunæ est. Hi enim (ut dicunt secretiores theologi) omnia regunt uicißitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præsunt, tradunt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius idcirco uocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentijs, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus stellis adscribunt, dicentes quòd Saturno præsit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamael: Soli, Michael: Veneri, Anael: Mercurio, Raphael: Lunæ, Gabriel: & horum unusquisque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor, & mensibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni, post quam per ordinem regnant intelligentiæ Veneris, Iouis, Mercurij, Martis, Lunæ, Solis: reuertitúrque deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis specialem tractatum ad Maximilianum Cæsarem Abbas Tritemius: quem qui medullitùs exa- Abbatis Tritemij tractatus.

 minauerit,

minauerit, magnam futurorum temporum cognitionem inde elicere potest. Ex signis uerò duodecim præsunt Arieti, Malchidael: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanael: Aquario, Gambiel: Piscibus, Barchiel. De istis spiritibus præsidentibis planetis & signis, meminit etiam Ioannes in Apocalypsi: de prioribus in fronte inquiens, Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni Dei sunt, quos reperi præsidere etiam planetis. In calce autem uoluminis, ubi supernæ ciuitatis fabricam describit, testatur quòd in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rursus uiginti octo angeli, qui dominantur in uiginti octo mansionibus Lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Cabiel, Dirachiel, Scheliel, Amnediel, Barbiel, Ardesiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, Kiriel, Bethnael, Geliel, Requiel, Abrinael, Aziel, Tagriel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiam quatuor angelorum principes, qui præfecti sunt super quatuor uentos, & super quatuor partes mundi, quorum Michael præfectus est super uentum orientalem: Raphael, super occidentalem: Gabriel, super borealem: Nariel, qui ab alijs Vriel dicitur, super Australem. Adsignantur etiam elementis: aeri, Cherub: aquæ, Tharsis: terræ, Ariel: igni, Seruph, aut iuxta Philonem, Nathaniel. Quisque autem horum spirituum grandis princeps est, & habens potestatem multæ libertatis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eorũ temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in suis elementis, & partibus mundi, & uentis: & unusquisque illorum dominatur pluribus legionibus. Eadem ratione in malis spiritibus præsunt cæteris quatuor reges potentissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorum nomina appellantur

Angeli duodecim signis præsidentes

Apocal. 1.

Apocal. 21.

Angeli mansionũ Lunæ.

Ventorum quatuor angeli totidẽ.

Elemẽtorũ angeli.

pellantur, Vricus, rex Orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex Occidentis: Egyn, rex Septentrionis, quos Hebræorum doctores fortè rectius uocant Samael, Azazel, Azael, Mahazael: sub quibus plures alij dominantur principes legionum, & præsides: innumeri quoque priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Græcorum uetusti Theologi sex dæmones numerant, quos Telchines uocant: alij Alastores appellant, qui hominibus malefici, Stygis aquam manibus haurientes, in terras spargunt: ex quo calamitates, pestes, & fames consequuntur: hiq; fuisse perhibentur Acteus, Megalesius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterùm qui angelorum & etiam dæmonum malorum distincta nomina, officia, loca, tempora, exactè noscere cupit, illa in Rabi Symonis Templorum uolumine requirat, ac in eiusdem libro Luminum, atque in tractatu de Magnitudine staturæ, & in tractatu Templorum Rabi Ismaelis, atque in omnibus ferè commentarijs libri Formationis de istis copiosè scriptum inueniet. Telchines.

Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è Sacris scripturis eliciant, atque de septuaginta duobus angelis, qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.

CAP. XXV.

Svnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multo ualidiora, quæ ex Sacris scripturis secundum artem, quam de istis tradunt Hebræorum Mecubales, extrahuntur, sicut etiam quædam nomina Dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quòd ubicunque in Sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen ritè colligi potest: ubicunque uerò in Sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur, ibi ministerium, quod illi

illi nomini subiacet, perpende. Vbicunq; ergo de spiritus alicuius, boni uel mali ministerio uel opere Scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen, siue boni, siue mali, extrahi potest, hoc obseruato immobili canone, ut ex bonis bonorum, ex malis malorum spirituum accipiamus nomina, nec albo nigrum, nec diem nocti, nec lucem tenebris confundamus, quod ex istis uersiculis ueluti exemplo elucescit:

Sint tanquam puluis ante faciem uenti, & angelus Domini propellens eos.

Sint uiæ illorum tenebræ & lubricum, & angelus Domini persequens eos.

יהיו כמוע לפני רוח ומאל אך יהוה דוחה

יהי דרכם חשך וחלקלקות ומלאך יהוה רדפם

Psalmo tricesimo quinto apud Hebræos, apud nos tricesimo quarto, è quibus angelorum illorum nomina extrahuntur, מידאל Midael, & מיראל Mirael, de ordine militantiũ. Sic ex uersiculo, Constitues super eum impium, & Satan stet à dextris eius. Psalmo centesimo nono apud Hebræos, apud Latinos autem centesimo octauo,

הפקד עליו רשע ושטן יעמד אל מימי extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיעי, quod dæmonem machinatorem designat. Est certus textus in Exodo, tribus uersiculis contentus, quorum quilibet septuaginta duobus scribitur literis, incipientes: primus Vaiissa ויסע: secundus, Vaiauo ויבא: tertius, Vaiot ויט: qui unam in lineam extensi, uidelicet primus & tertius à sinistra in dextram, medius uerò conuerso ordine à dextra incipiens terminetur in sinistram, tunc singulæ tres literæ sibi subalternatæ constituunt unum nomen, quæ sunt septuaginta duo nomina, quæ Hebræi Schemhamphoras uocant: quibus si in fine addatur nomen diuinum El אל, uel Iah יה, producunt septuaginta duo angelorum nomina trisyllaba, quorum quilibet fert magnum nomen Dei, sicut scriptum est: Angelus meus præcedet te, obserues eum.

est enim nomen meum in illo. Et hi sunt qui præsident septuaginta duobus quinarijs cœlestibus, totidemq; nationibus & linguis, & humani corporis artubus, cooperanturq; septuaginta duobus synagogæ senioribus, totidemq; Christi discipulis: & nomina eorum secundum extractionem quam faciunt Cabalistæ, patent in hac sequenti tabella, secundum unum modum quem diximus. Sunt autem & alij plures modi ex eisdē uersiculis fabricādi Schemhamphoras, ut cùm omnes tres recto ordine sibi subalternatim à dextra in sinistram scribuntur, præter illos qui per tabulas Ziruph, & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in superioribus mentionem fecimus. Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis, tum angelicis nominibus inseruiunt, ideo illas etiam huic capiti subiungemus.

De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium.

CAP. XXVI.

TRadiderunt ueteres Magi artem inueniendi nomen spiritus ad quemcunque desideratum effectum, ex cœli dispositione illud elicientes, puta proposita tibi aliqua cœlesti harmonia, pro fabricanda imagine uel anulo, seu alio quouis opere, sub certa constellatione peragendo, spiritum illius operis rectorem inuenire si uelis: Erecta cœli figura proijce literas suo numero & ordine à gradu ascendentis, secundum successionem signorum per singulos gradus complendo totum cœli circulum: tunc literis illis quæ ceciderint in loca stellarum, quarum præsidio uteris, iuxta earundem stellarum numerum atque fortitudines in numerum & ordinem extrà notatis, nomen spiritus constituunt, boni scilicet: si uerò ab initio gradus occidentis contra signorum progressum sic feceris, spiritus resultans erit de genere malorū. Eo artificio nonnulli Hebræorum & Chaldæorū magistri, naturā & nomen genij cuiusq;

usque hominis perquirendum docent, ut uidelicet cognito gradu ascendentis alicuius natiuitatis, coæquatisq; cæteris cœli cardinibus, tunc qui planetarum in illis quatuor cardinibus plures habuerit dignitates, quem Arabes Almutez uocant, ipse prior notetur inter cæteros: & iuxta eum secundo loco, qui sibi in numero dignitatum fuerit proximus, & ita per ordinem reliquos eorum, qui aliquam in prædictis cardinibus obtinent dignitatem: hoc ordine habito, scias uerum eorum locũ & gradum in cœlo, incipiẽsq; à gradu ascendẽtis per singulos gradus secundum ordinem signorum propijcere uiginti duas Hebræorum literas: tunc quæ literæ ceciderint in prædictarum stellarum loca, notatæ & dispositæ iuxta ordinem superius in stellis inuentum, & ritè secundum Hebraicæ linguæ rationem combinatæ, genij nomen constituunt, cui iuxta morem, aliquod diuinæ omnipotentiæ monosyllabum nomẽ, puta El uel Iah subiungitur. Quod si proiectio literarũ fiat ab angulo occidentis, & contra successionem signorum, & literæ, quæ ceciderint in Nadir (hoc est, punctum oppositum) supradictarum stellarũ, quo diximus ordine cõiungãtur, nomen cõstituent genij mali. Verùm Chaldæi alia uia procedunt. non enim accipiunt Almutez cardinum, sed Almutez undecimæ domus, faciuntq; per omnia, ut dictum est. Malum autem genium requirunt ab Almutez anguli duodecimæ domus, quam malum dæmonem uocant, proijcientes à gradu occidentis contra signorum progressum. Sunt etiam Arabes plerique, & nonnulli Hebræi, qui ex quinque hylegiorum locis nomen genij requirunt, & facientes proiectionem semper ab initio Arietis, & literis inuentis iuxta hylegiorum ordinem apud Astrologos cognitum in ordinem redactis, coniunctisq;, nomen constituunt genij boni: mali autem genij nomen eliciunt ex locis hylegijs oppositis, facta proiectione ab ultimo gradu Piscium, contra signorum ordinem. Alij uerò non loca hylegiorum, sed loca Almutez super quinq; hylegijs

accipi-

accipiunt, facientes proiectionem ab horoscopo, sicut in prioribus dictum est. Atque hæc nomina ita secundum proportionatos numeros sidereo calculo distributa, iugatis, alternatisq; literis compacta, sono licet & significatione ignota, ex secretis philosophiæ principijs necesse est confiteri plus posse in opere magico, quàm nomina significatiua, dum attonitus in illorum ænigmata animus, totaq; mentis acie intentus, diuinum aliquod subesse firmiter credens, uerba & nomina hæc, licet non intellecta, reuerenter sonat in gloriam numinis, cũ spirituali pietatis affectu captiuans se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione cabalistarum. CAP. XXVII.

Est adhuc aliud huiusmodi nominum artificium, quod calculatorium uocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cum nomine aliquo sacro, siue diuino, siue angelico in columna literaria descendenti, accipiendo illas literas, quas in angulis communibus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinem redactis, spiritus nomen constituitur boni de natura illius stellæ uel signi, sub quib. fueris ingressus: quòd si fueris ingressus in columna ascendente, sumendo angulos cõmunes supra stellas & signa in infima linea signata, nomen constituitur spiritus mali. Et hæc sunt nomina spirituum ex quolibet ordine siue cœlo ministrantium, tam bonorum quàm malorum, quæ secundum hunc modum in nouẽ nomina totidẽ ordinũ multiplicare potes, quatenus ingrediendo cum uno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodem elicere potes tam boni quàm mali. Principiũ tamen huius calculationis dependet ex nominibus Dei: omnis enim uox uirtutem habet in magia, inquantum à Dei uoce dependet, indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicum nomẽ procedere debere ab aliquo nomine Dei primario: ideoq; angeli dicuntur ferre nomen Dei, iuxta illud quod scriptum est, Quia est nomẽ meum in illo. Itaq; ut bonorum angelorũ nomina à

malorum

malorum nominibus discernantur, solet illis sæpe aliquid diuinæ omnipotentiæ nomen subnecti, ut El, uel On, uel Iah, uel Iod, & cũ illo simul pronunciari: & quoniam Iah nomen est beneficentiæ, & Iod nomen deitatis, iccirco hæc duo nomina non nisi angelorum nominibus apponuntur: nomen uerò El, quod uim & uirtutem importat, iccirco non modò bonis, sed quãdoq; etiam malis spiritibus adijcitur. neq; enim etiam mali spiritus absq; Dei uirtute, aut subsistere, aut aliquid agere possunt. Cæterum sciendum est, quoniã sumẽdi sunt anguli communes eiusdem stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cum nomine mixto, quemadmodũ sunt nomina geniorum, & ea de quibus in capitulo præcedenti dictũ est, quæ ex cœli dispositionibus iuxta diuersarum stellarũ harmoniã componuntur. cum his enim quoties ingredienda est tabula, angulus communis sumendus est sub stella uel signo literæ ingredientis. Sunt præterea qui istas tabulas adeò extendunt, ut arbitrentur etiam si cum nomine stellæ, uel officij, uel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, dæmon eliciatur & bonus & malus ad illud officium uel effectum deseruiens. Simili ratione cum nomine proprio personæ cuiusuis ingredientes, geniorum nomina sese extrahere posse confidunt, sub illa stella quæ tali personæ uidebitur præesse, prout ex Physiognomia, uel ex animi paßionibus & inclinatione, siue ex profeßione & fortuna cognouerint illum esse uel Martium, uel Saturnium, uel Solarem, uel de alterius stellæ natura. Et licet huiusmodi nomina primaria, ex suo significato nullam uel modicã uim habeant: tamẽ huiusmodi extracta nomina et ab illis deriuata, maximæ sunt efficaciæ, quemadmodum radij solares in speculo cauo collectæ, fortißimè quidem urunt, sole tamen ipso uix modicè calente. Est autem ordo literarum in istis tabulis sub stellis & signis ferè consimilis, qualis est apud astrologos ordo decanorum, nouenariorum, & duodenariorũ. De hoc calculatorio artificio scripsit quondã Alphõsus Cyprius, & nescio quis alius illud etiam

Latinis

Latinis characteribus accommodauit: uerùm quoniā uniuscuiusq; linguæ literæ, quod in primo libro ostendimus, suo numero, ordine, & figura cœlestem, diuinamq; originem habent, facile concessero, hanc de nominibus spirituum calculationem, non modò per Hebræas literas, sed etiā per Chaldæas, Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, & quascunq; alias fieri posse, tabulis ex illis ad imitationem præsidentium ritè fabricatis. Sed hîc à plerisq; obijcitur, euenire in his tabulis plures diuersæ naturæ & fortunæ homines, non rarò ob nominis identitatem eundem, eiusdémue nominis genium sortiri. Sciendum igitur est, non absurdum putari, eundem dæmonem à pluribus animabus posse secerni, eūdemq; pluribus posse præesse. Præterea sicut diuersi homines eodem sæpe nomine funguntur, sic etiam diuersorum officiorum & naturarum spiritus possunt uno nomine, ac uno eodemq; signaculo siue charactere notari, respectu tamen diuerso. nam sicut serpens nunc Christi, nunc diaboli typum tenet: sic eadem nomina, eadéq; signacula, nunc alicui malorum dæmonum, nunc alicui bonorum angelorum ordini æquiparantur. Denique ipsa inuocantis intentio ardens, per quam intellectus noster iungitur intelligentijs separatis, facit ut nunc illum, nunc alium spiritum, licet sub eodē nomine inuocatū, habeamus obsequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum spirituum bonorum & malorum, sub septem planetarum præsidio, atq; sub duodecim signorum ordine militantium.

Tabulæ quæ hîc inseruntur, hac nota signatæ sunt. ✱

De his ore num firez hoc christiano digna, lego cap. 150: 23.

Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis, quibus pręficiuntur. CAP. XXVIII.

INuenio adhuc aliud nominum genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præsident, illis impositum, tanquam mutuato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus, similibus'ue rebus, diuino nomine in clausulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nũcupatur Sabathiel: spiritus Iouis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimiel: spiritus Solis, Semeliel uel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogahel: spiritus Mercurij, Cochabiah uel Cochabiel: spiritis Lunæ, Iareahel uel Leuanael. Simili ratione etiã nuncupãt spiritus qui præsunt signis, ab ipsis uidelicet signorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis uocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunael uel Lunaiah. Quia uerò (quod etiã suprà diximus) omnes spiritus tam boni quàm mali unionem quærunt cum homine, quam non rarò quodammodo etiam adsequuntur, unde in Sacris literis homines nonnullos & deos, & angelos & diabolos uocatos legimus: ita etiam nomina illorũ qui singulari aliqua uirtutis excellentia prædıti, aut pertinaci aut immedicabili malitia obstinati ab hoc seculo migrarunt, inter dæmonum bonorum aut malorum nomina locum sortita sunt, numeranturq; cum eisdem, siue hominũ illorũ animas, siue illorũ genios bonos malos'ue significari putabimus. Sic legimus apud Esdrã nomen archãgeli Ieremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel, à Zacharia: & Vriel, ab Vria propheta quẽ occidit Ioachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarũ & angelorũ pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo

Planetarum spiritus.

Signorum spiritus.

4 Esd.4.

per to-

per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est, & dicur quasi leo Dei: nonnunquam & cacodæmonis nomē est, & ciuitatis quæ inde uocata Ariopolis, ubi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in Sacris literis comperimus à pessimis hominibus aut pessimorum hominum habitationibus ortum accepisse, sicut nomen Astaroth, quod nomen cacodæmonis est, eratq; olim nomen ciuitatis Og regis Basan, in qua habitarunt gigantes: similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrhæorum: Raphaim, uallis: & Ieramiel, regio Allophylorum. Idolorum quoq; & cacodæmonū nomina sunt, ut Remma simulacrum idoli Damasceni: Chamos, idolum Moab: Melchim, idolum Ammonitarū: Bel, idolum Babyloniorum: Adramelech, idolum Assyriorum: Dagon, idolum Allophylorum. Et narrat Philo fuisse Amorrhæis septem simulacra aurea, quas uocabant sanctas nymphas, quæ inuocatæ, ostenderunt Amorrhæis per singulas horas opera eorū, & nomina eorū, nomina mulierum, quæ fuerunt uxores septē uirorum peccatorum, qui eas consecrauerunt post diluuiū, uidelicet Chanaam, Phut, Selath, Nebrot, Abirion, Elath, De suat: erantq; illis superpositi lapides preciosi sculpti & consecrati, quorū in uno uirtus erat, ut cæcis lumē restitueret: nec potuit ignis exurere lapides: & libri sacrati erāt cum lapidibus, qui similiter non poterāt igne cōburi, nec incidi ferro, nec aqua deleri, quousque auferret eos angelus Domini, & sepeliret in profundo maris. Iam uerò etiā scimus quia Nembroth Chodorlaomor, Balah, Amalech, regum nomina sunt in cacodæmonum ordinem ascita. Similiter gigantes cum dæmonibus cōmuni uocabulo Enakim ענקים dicuntur, quia non participauerūt cum imagne Dei, hoc est, non acceperunt splendorem spiritualis intellectus, sed ratio illorum multiplicauit species malas fraudum & peccatorū: ideoq; non numerantur de specie hominum (ut ait Rabbi Moyses Aegyptius) sed de specie bestiarum & dæmonum, præterquā quòd habēt figurā

Septē peccatores.

humanam: & tales (inquit) fuerunt filij Adæ, qui præcesserunt Seth post Abel: de quibus dixerunt sapientes Hebræorũ, Adam genuisse Tochot תוכות, hoc est, diabolos. Postquam autem inuenit gratiam in oculis Domini, genuit Seth ad imaginem & similitudinem suam: hoc est, qui ad imaginem Dei adeptus est perfectionem humanam, quam qui non habet, nõ numeratur de specie hominum, propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & damni. Est etiam (teste Porphyrio) Magorum sententia, prauas animas in naturam dæmonum conuerti, ac perniciosas, sicut & illi, fieri: cui attestatur etiam illud Christi uerbũ de Iuda Iscariothe, inquientis: Non ne duodecim uos elegi, & unus uestrûm diabolus est? Quos ideo dæmones aduenticios nuncupant, quia ex humanis animis inter dæmones sint centuriati. Vnde & pessimorum hominum, & dæmonum eadem nomina sunt, siue per hæc eorum animas, siue malos genios uocemus, qui malorum hominum nomina, quasi personas aliquas induerunt. Iam uerò etiam & Behemoth, & Leuiathan, beluas & dæmones significant. His itaq; exemplis, cùm bonorum, tum malorum dæmonum nomina, curiosus inquisitor facilè inuenire & cognoscere potest.

De characteribus & sigillis spirituum.

CAP. XXIX.

De characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicendum est. Sunt autem characteres nihil aliud quàm ignorabiles quædam literæ & scripturæ, sacra deorũ & spirituum nomina à prophanorũ usu lectioneq; custodientes: quas literas ueteres hieroglyphicas siue sacras uocabant, quia solis deorum sacris deuotas: nefas siquidem arbitrabantur, sacra deorum mysteria his characteribus cõmittere, quib. prophana & turpia queq; apud cõmunem plebem conscriberentur. Vnde Porphyrius ait, ueteres Deum & diuinas uirtutes celare uolentes, per sensibiles figuras, & per ea quæ uisibilia sunt, inuisibilia significãtes, quasi sacris literis magna mysteria

steria tradidisse, & symbolicis quibusdam figuris explicasse, ut cum pila & rotunda omnia, mundo, soli, lunæ, spei & fortunæ dedicarunt circulum, cœlo: circuli autem partes, lunæ: pyramides & obeliscos, igni atq; dijs olympijs: cylindrum, soli & terræ: penem, generationi atq; Iunoni, cui & propter muliebrem sexum, figuram triangularem. Quare hoc genus characterum aliam radicem non habent, præter arbitrium & autoritatem instituentis, illius inquam, qui huiusmodi literarũ instituendarum & consecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non peruenerunt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmenta ab autoribus tradita. Ex horum itaq; characterũ genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum Alphabetum relata:

Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus. CAP. XXX.

APud Hebræos plures characterum inuenio modos, quorum unus est antiquißimus, scriptura uidelicet antiqua, qua usi sunt Moyses & Prophetæ, cuius forma nemini temerè reuelanda est. nam quibus hodie utuntur literis, ab Esdra institutæ sunt. Est etiam apud eos scriptura, quam uocant cœlestem, quia inter sidera collocatam & figuratam ostendunt, non secus atque cæteri Astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam uocant scripturam Malachim uel Melachim, hoc est angelorum, siue regalem. Et est alia, quam uocant Transitus fluuij. Et horum omnium characteres & figuræ tales sunt:

Scriptura cœlestis.

Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Zade Pe Ain Samech Nun Mem Lamed Caph Iod

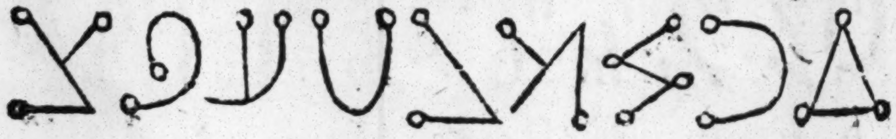

Tau Schin Res Kuff

Scriptura Malachim.

Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Cheth

Nun Mem Lamed Caph Iod Theth Cheth

Res Kuff Zade Pe Ain Samech Samech Schin Tau

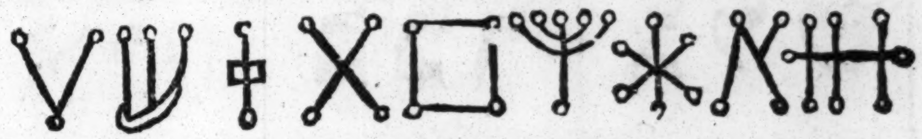

Scriptura Transitus fluuij.

Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

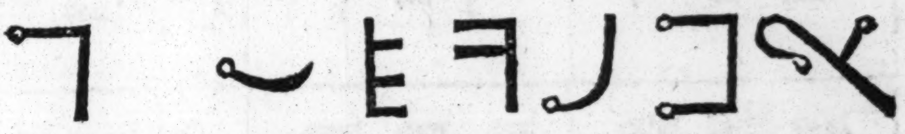

Samech Nun Mem Lamed Caph Iod Theth

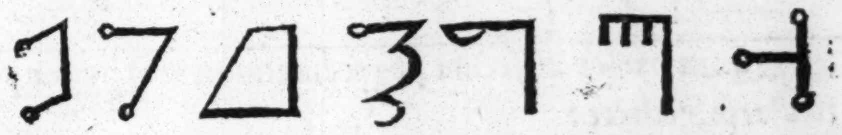

Tau Schin Res Kuph Zade Pe Ain

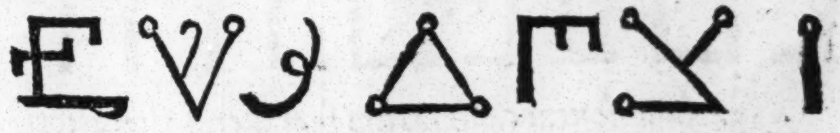

Est adhuc ali⁹ modus apud Cabalistas, olim magna ueneratiõ e habitus, sed hodie tã cõmunis effectus, ut ferè inter prophana locũ sortitus sit. Est aũt talis: Diuidãtur uigimti septẽ Hebræorũ characteres in tres classes, quarũ quælibet nouẽ cõtineat literas: Prima scilicet, אבגדהוזחט quæ sunt signacula numerorũ simpliciũ, rerũq; intellectualiũ, in nouẽ angelorũ ordines distributorũ: secũda tenet יכלמנסעפצ signacula denariorũ, rerũq; cœlestiũ, in nouẽ orbib. cœlorũ: tertia uerò tenet quatuor reliquas literas, cũ quinq; finalib. p ordinẽ, scilicet, קרשת ךםןףץ signacula cẽtenariorũ, rerũq; inferiorũ, uidelicet quatuor elemẽtorũ simpliciũ, et quinq; generũ cõpositorũ pfectorũ. Has tres classes subinde in nouẽ cameras distribuũt, quarũ

prima est triũ unitatũ, uidelicet intellectualis, cœlestis, & elementalis. Secunda est dyadum. Tertia triadũ: & sic de reliquis. Formanturq; cameræ illæ ex intersectione quatuor linearum parallelarum, sese in angulos rectos intersecantium, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

גלש	בכר	איק
וסם	הנך	דמת
טצץ	חפף	זען

Quam partes dissecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, scilicet:

Quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizantium per suprà scriptum notariacon: qui si unius puncti est, primam illius cameræ literam indicat: si duplicis, secundam: si triplicis, tertiam literam refert: ut, si characterem Michael מיכאל formare uelis, is egredietur talis, quinque figuris ex teipsus, scilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

Quæ deinceps cõtrahuntur in unã, puncta tamen notariacon solent omitti. euadit itaq; character Michaelis talis :

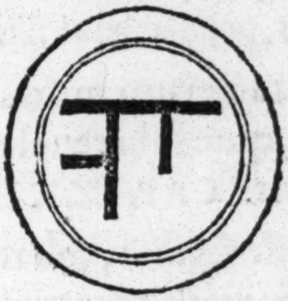

Est adhuc alius characterũ modus, omnibus ferè literis & linguis communis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum colligantiã: ut si detur nomen angeli Michael, characteres eius formabuntur tales

Hebraicè Græcè Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptißimus est, nec est scriptura aliqua quæ tã promptè atq; eleganter sibi cõnectatur, sicut Arabica. Scire aũt oportet q, angelici spiritus, cũ sint puri intellectus, & omnino incorporei, signaculis et characterib. figurisq; pingibilib. alijs'ue humanis nutib. nõ cõpellũtur, sed nos eorũ essentiã qualitatẽq; ignorãtes, ab illorũ nominibus, siue operibus, siue aliter pro nostris affectib. characteres illis, figurasq; & signacula deuouemus & cõsecramus, nõ quib. illos ad nos ullo modo cõpellere poßimus, sed quib. nos ad illos adsurgimus, quatenus p eiusmodi characteres figurasq; ignorabiles, primo sensus nostros tã intimos q̃ extimos in illos cõferimus, deinde rationis nostræ admiratione quadã in ipsorum religiosam inducimur uenerationẽ, atq; exinde tota mẽte in extaticam

ticā rapimur ad orationē, ubi tūc fide mirifica, ſpe infallaci, amore uiuifico, illos in ſpiritu & ueritate ueris nominib. characteribusq; inuocantes, poſtulatam ab illis adſequimux uirtutē.

Adhuc alius characterum modus, atq; de ſignaculis ſpirituum, quæ ſola reuelatione recepta ſunt. CAP. XXXI.

EST aliud characterū genus, ſola reuelatione acceptū, q̃ nulla alia ratiōe poteſt indagari: quorū characterū uirtus eſt ex ipſo numine reuelāte, cuius ſunt latētia quædā ſignacula, diuinitatis alicuius harmoniā ſpirātia, uel ſunt ueluti fœdera quædā ſeu pacta initi fœderis inter nos & illos. eius generis ſunt ſignaculū Cōſtātino oſtēſum, q̃ crucē pleriq; appellabāt, Latinis literis inſcriptū, IN HOC VINCE. & alterū reuelatū Antiocho cognomine Soteris, in figura pētagoni, quod ſanitatē edicit. nā reſolutū in literas, edicit uocabulū ὑγίεια, id eſt, SANITAS: in quorū ſignorū fiducia & uirtute, uterq; regū inſignē cōtra hoſtes uictoriā reportauit. Sic Iudas q̃ ob eā rē poſtea cognominatus eſt Machabæus, cū Iudæis pugnaturus cōtra Antiochū Eupatorē, nobile illud ſignaculū מכבי ab angelo accepit, in cuius uirtute primū quatuordecim milia cū ingēti numero elephātorū, deinde iterū triginta quinque milia hoſtiū ſtrauerūt. eſt enim hoc ſignaculū nominis quadriliteri repræſentatiuū, atq; nominis ſeptuaginta duarū literarum per æqualitatem numeri memorabile ſymbolum: & expoſitio illius eſt מי כמוך באלים יהוה. id eſt, quis ſicut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq; memoratorum trium ſignaculorum figuræ formandæ ſunt tales:

Præterea de istis signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responsis, inquiens: Deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur, significasse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoq; ipsas simulacrorum quales esse deberent, characteres quoq; & figuras monstrasse, hæcq; se de Proserpinæ oraculo percepisse. Dicitq; insuper, Hecaten quomodo simulacra sibi cõstituẽda essent, præcepisse: & quòd circundanda absynthio: quòd pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo suo gratissima, totq; mures, quot eius essent formæ, sumendi: tum sanguis, myrrha, storax, & alia quædam incendenda: quæ si fierent, per somnium appareret, responderetq; hæc operanti. Sed ipsius Hecates oraculum subijciemus. ita enim ait:

Hecates simulacrum, & quo pacto sacra illi facienda.

Oraculũ Hecates.

Quale mihi facias simulacrum, aduerte, docebo;
Syluestri cape nata loco, atq; absynthia circum
Ponito: tum totum cælato, & pingito mures,
Qui soleant habitare domos; pulcherrima sunto
Hæc ornamenta, atq; animo gratissima nostro.
Tum myrrham, thus, styracem, ipsorumq; crurorem
Conterito pariter murum: sacra desuper inde
Verba cane: & tot uero adhibe, muresq; repone,
Quot mihi tu esse uides formas: tum sumito laurum,
Exq; eius trunco uaginam aptato: piasq;
Tunc effunde preces simulacro, & debita solue
Vota: hæc si facies, per somnum meq; uidebis.

Eiusmodi erant olim gentilium deorum, dæmoniorumq; secreta mysteria, quibus se cogi, detineri & ligari posse, hominibus persuadebant. Hinc docent Iamblichus & Porphyrius, oportere sacros dæmones inuocantem, unumquemq; proprio honore prosequi, & distribuere singulis quod cuiq; cõuenit, ex gratijs, oblationibus, donis, sacrificijs, uerbis, characteribus, eorũ conditioni congruis, & quàm similimis, aliàs ipsam numinum siue dæmonum præsentiam, optatumq; effectum nequaquam

adsequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præsertim, qui negligentius in ea re se habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis coniuincantur. CAP. XXXII.

Efficacia religionis præsentia dæmonum sortitur effectum. neq; enim potest in religione fieri opus ullum mirabilis alicuius efficaciæ, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autẽ boni, etsi à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed dũtaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium *legimus, per cœlestia sidera, per inferna numina, per naturalia elemẽta, per nocturna silentia, per adepta concepticia, per incrementa* Nilotica, *& arcana* Memphytica, *& sistra* Phariaca. Et *alibi apud* Porphyrium: *Tu qui è limo emersisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formã commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris.* His *& huiusmodi symbolicis orationib. atq; hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nõnunquam humanis usibus sese accommodabant: non quòd necessitate quadem compulsi, sed sponte & consuetudine quadam, ac inuocantium precibus uicti, facilius accedunt. unde apud* Porphyrium *in libro* Responsorum *ait* Hecate:

Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus cœlestia numina, terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Dæmones obtestari quomodo oporteat.

Sed & diuinitatis consortium cum mente humana efficit, quòd ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam uirtutemq; suam nobis communicant, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticinijs, somnijs, miraculis, prodigijs, diuinationibus, augurijs adiuuantes, operantesq;, & agentes in nostras animas, tanquam sibi consortes imagines,

Adsistentiæ dæmonum ratio.

imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; similimas efficiendo usq; adeò, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali uerò dæmones à nobis conuincuntur auxilio bonorum, præsertim quādo obtestator erga Deum sanctimonia pollet, uerbaq; sacra, sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per ueneranda supernaturaliū uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria, & eiusmodi: Quæ quidem coniurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: unde etiā sæpe prophani homines sacris eiusmodi cōiurationibus, malos dæmones cōstringunt uel abijciunt, talia non ferētes. Vnde Cyprianus in libro, Quòd idola dij nō sunt, dicit: Quòd dæmones adiurati per Deum uerū, nobis statim cedūt & fatentur, & de obseßis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim euanescunt, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurantis aspirat. Et Athanasius in libro de Varijs quæstionib. ait, non existere uerbum terribilius, atq; magis disperdens potestatem dæmonū, quàm initiū sexagesimi septimi Psalmi, Exurgat Deus, & dißipētur inimici eius. quàm primū enim uerbo dicto, mox ululans euanescit, & disparet diabolus. Et Origenes contra Celsum ait, nominis IESV nuncupationem spectatū persæpe, cùm ex hominū animis, tum corporibus innumeros dæmones eiecisse, & in ijs uim maximam exercuisse, è quibus dæmones fuissent excußi. Sæpe etiam solis minis & contumelijs malos dæmones, præsertim minores, ut lamias, incubos, & eiusmodi, uel astringimus, uel repellimus: quemadmodum legimus apud Lucanum de malefica illa inquiente:

—— Iam uos ego nomine uero
Eliciam, Stygiosq; canes in luce superna
Destituam, per busta sequar, per funera custos,
Expellam tumulis, abigam uos omnibus urnis.

Teq;

Teq; deis, ad quos alio procedere uultu
Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma
Ostendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socij eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiae phantasma illis occurrit, modò in hanc, modò in aliam figuram sese conuertere, quandoque oculis repentè euanescere. Apollonius autem quid nam esset quàm primum agnoscens, grauibus, contumeliosisq; uerbis illud increpans, socios ut idem facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasiones optimum sciebat esse medicamentum. Eius dictis cum socij paruissent, stridens phantasma, celeriter tanquam idolum refugit: adeò enim formidolosum est hoc daemonum genus, ut etiam ficto terrore, ac falsis, impoßibilibusq; minis moueantur, & contremiscant, & compellantur. Vnde Chaeremon sacer scriba, haec illa dicit esse, quibus maximè daemones cogantur. Est praeterea, quemadmodum superius dictum est, quoddam daemonum genus, haud adeò noxium, sed & hominibus proximum, ita ut etiam paßionibus afficiatur humanis, atq; horum plures hominum conuersatione gaudent, libenterq; habitant cum eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alij pueros, alij diuersorum animalium domesticorũ uel syluestrium consortio laetantur: alij syluas & nemora incolunt: alij circa fontes & prata habitant. Sic Fauni & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphae, stagna & aquas: Oreades, montes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiam habitant Satyri & Syluani, gaudentq; arboribus & cespitibus eaedem, sicut Napetae & Agapetae, floribus: Dodonae, glandibus: Paleae & Feniliae, pabulis & rure. Hos itaque quicunque inuocare uoluerit, in locis ubi morantur id facile potest, alliciendo eos redolentibus fumigijs, sonis dulcioribus, in fidibus & musicis instrumentis, quae ex certorum animalium intestinis, lignisq; appropriatis fabrefactae sint: adhibitis etiam cantionibus, car-

minibus, incantamentis, ad hoc congruentibus: & quod in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenij, innocentia animi, firma credulitas, & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurrunt: constantes autem animos, & audaces, à timore alienos, fugiunt, atq; contremiscunt: bonis & mundis inoffensi, sed malis & impuris hominibus noxij. Huius generis sunt etiam lemures, & lares, & laruae, & reliquae mortuorum umbrae & terriculamēta. Hinc Plotinus ait, Animas hominū nonnunquam daemones esse, & ex hominibus fieri lares, si bene meriti sunt, quos Graeci Eudaemonas, hoc est, beatos daemones uocant: lemures autem & laruas fieri, si malè meruerint, illosq; esse noxios daemones, ex hominibus factos, quos Graeci idcirco Cacodaemones dicunt: Manes autem uocari, quando incertum est, bene an malè meriti sint. Apparitionum illarum plura exempla sunt, quale illud, cuius meminit Plinius Iunior, de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycij philosophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuersa, quam Tyaneus Apollonius deprehendit lemurem esse. Idem quoque apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendici senis, pestilitatis esse causam, qui iussu suo lapidibus obrutus, uisus est canis quasi molossus, moxq; pestis cessauit. Illud sciendum, quicunque in malis daemonibus intellectualiter operabitur, per imperium bonorum ligabit illos: qui uerò mūdialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur, ad gehennam.

Ex hominib. lares, lemures, & laruae fiunt.

De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus, & exterminijs. CAP. XXXIII.

Vincula aūt, quib. alligātur spiritus, obtestāturq; uel exterminātur, triplicia sunt: quaedā eorū enim sumuntur ex mūdo elemētali, utputa quando adiuramus spiritū

aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduersas, quatenus illum inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem, & huiusmodi, prout hæc etiam diuinis laudibus, & benedictionibus, & consecrationibus sæpe inseruntur, ut patet in Cantico trium puerorum, & in psalmo illo, Laudate Dominum de cœlis: & in consecratione & benedictione cerei paschalis. Hoc siquidẽ uinculũ operatur in spiritus uirtute apprehensiua, sub ratione naturæ præsunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodũ huiusmodi res etiam inter se sibi mutuo amori uel odio sunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipuè album, sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subitò disparuit. Secundũ uinculum sumitur ex mundo cœlesti, quando uidelicet adiuramus per cœlũ, per stellas, per horum motus, radios, lumen, gratiã, claritatẽ, nobilitatem, fortitudinẽ, influxũ, mirabilia, & huiusmodi: & hoc uinculũ operatur in spiritus per modũ cuiusdam admonitionis & exempli. Habet etiam nonnihil imperij, maximè in spiritus ministros, & qui ex infimis ordinib. sunt. Tertium uinculum ipsum est ex mũdo intellectuali atq; diuino, quod religione perficitur: utputa cum adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cætera religionis mysteria: quare hoc uinculũ omnium supremũ est, & fortißimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruandum est, quòd sicut post uniuersalem prouidentiam est particularis prouidẽtia, & post uniuersalem animam particulares animæ: ita primò inuocamus per uincula superiora, & per nomina atq; uirtutes, quæ regunt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiã, quoniam per hæc uincula non solum spiritus, sed & omnes ligantur creaturæ: ut tẽpestates, incendia, diluuia, pestes, morbi, uis armorum, & animalia quæq;, adsumendo illa siue per modum adiurationis, siue per modũ deprecationis seu benedictionis:

Ordo in uinculis seruandus.

Quæ per hęc uincula ligentur.

nis: ut in adiuratione serpentum, præter naturalia & cœlestia, commemorando ex mysterijs, & religione maledictionẽ serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deserto, adsumendo præterea uersiculum illum nonagesimi noni Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum pollet, per translationẽ alicuius ritus sacramentalis ad id quod ligare aut impedire intendimus: utputa excommunicationis, sepulturæ, uel exequiarum, ad exterminandos morbos uel serpentes, mures uel uermiculos: quod in pluribus locis sic factũ legimus, & adhuc fieri consueuit. Superstitio quantum ualeat.

De ordine animastico, atq; heroibus. CAP. XXXIIII.

POst beatorum spirituum choros, proximus est ordo animasticus, quem Hebræorum theologi Issim uocant, hoc est uiros fortes & robustos: gentium magi, heroas nuncupãt, & semideos, siue deos semones. Quos Fulgentius non cõtemnendus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatem cœlo digni non censeantur, nec terreni tamen putentur propter gratiæ uenerationem: cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanũ genus beneficijs, in hac uita præcellentes, post exutum hunc mortalem hominem, in deorum beatorum choros translatæ sunt, eisdem, quibus olim in hac uita uirtutibus & beneficijs mortalibus perpetuò prouidentes: aut quia arcano superũ semine procreati sunt, quos ex deorum siue dæmonum cum hominib. commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturã sortitos, ut qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius. Et sunt adhuc hodie qui commercium, & coniugalem commixtionem habeant cũ dæmonibus: & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britannum uatem fuisse filium dæmonis, & uirgine natum. Sed & Platonem sapientiæ principem opinati sunt de uirginis partu, Apollinis

phantasmate oppressæ, natum. Et traditum est historijs, quasdã Gotthorum (quas Alrumnas uocant) & specie & ingenio spectabiles fœminas, olim Filimiri, siue (ut alij aiũt) Idanthresi Gotthorũ regis castra egressas, in Asiaticæ Scythiæ solitudines trans Meotides paludes migrasse: ibiq; à Faunis & Satyris compressas, primos Hunos progenuisse. Quinetiã amore Psello, dæmones nonnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quædam oboriuntur. Horum itaq; heroum non minor in his inferioribus disponendis regendisq;, quàm deorum dæmonũq; potentia est, habent sibi sua distributa & officia & præsidia: quocirca illis non secus atq; dijs ipsis templa, & simulacra, & aræ, & sacrificia, & uota, cæteraq; religionis mysteria nuncupata sunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas, magicasq; uirtutes ad miracula quædam peragenda habere: quod de Apollonij Tyanei nomine inuocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio, cæterisq; gentium heroibus, apud ueteres legimus, cùm poetas, tum historicos, & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris uerò sanctis heroibus, credimus illos pollere potestate diuina: dominatur uerò omnibus illis (quod etiam Hebræorum attestantur theologi) anima Meschihæ, ipse est IESVS CHRISTVS, qui per diuersos sanctos suos, uelut accommodata ad hoc membra, diuersa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atq; distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos uarijs precibus, & inuocationibus implorati, iuxta multiformem gratiarum distributionem, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissimè impartiuntur, multo quidem promptius, multo etiam abundantius quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiores, atq; naturæ nostræ cognatiores: ut qui ipsi olim & homines fuère, humanosq; affectus infirmitatesq; perpessi sunt, eorum nomina, & gradus, & officia nobis sunt notiora. Ex horum itaq; infinito fermè numero

mero, duodecim principes sunt, ipsi uidelicet duodecim Christi apostoli, qui (ut ait Euangelica ueritas) sedent super duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israel: qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas cœlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus preciosis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina sunt hæc: Primus שמעון כבפי Symehon Hacæphi, hic est Petrus: Secundus אלקרזי Aleuzi, quem uocamus Andreã: Tertius יעקבה Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus פוליפוש Polipos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברכיה Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus יוחנה Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus est תמני Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur מדון Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est יעקב Iahacob, hic est Iacobus minor: Decimus חטיפא Catepha, hic est Thadæus: Vndecimus שמאם Samam, qui est Symon Chananæus: Duodecimus מתתיה Matattiah, qui dicitur Mathias. Post illos sunt septuagintaduo Christi discipuli, qui & ipsi præsunt totidem cœlestium quinarijs, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia, & loca, & nationes, & populos in sua præsidia tutelamq; recepêre, quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palàm uidemus atque confitemur.

Apostolorũ uera nomina.

De dijs mortalibus atque terrenis.

CAP. XXXV.

Post istos proximi sunt dij mortales, quos similiter & heroas, & deos terrenos, siue deorum supernorum cõplices uocamus: uidelicet reges, & principes, & pontifices, quibus mundus iste regitur, eorumq; legibus disponitur: quos iccirco tanquã deos suspicimus, colimus, & ueneramur, quia ipse Deus suum nomen cõmunicari illis passus est, & propria

 appel-

appellatione id illis confirmauit, uocans illos deos, quemadmodum ad Mosen dixit inquiens: Ego te dedi Deum Pharaoni. & alibi de illis praecepit dicens: Dijs non detrahes. & iterum: Si furtũ latuerit, applicabitur dominus domus ad Deos. & Psalmista ait: Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam dij fortes terrae uehementer eleuati sunt. & alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem Deos diiudicat. & paulo pòst: Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Iam uerò etiam de illis colendis & uenerandis praecepit, decimas & primitias illis decernens, & gladij ius tribuens, atque illis maledici uetans, obedientiamq; illis praestandam etiã licet discolis praecipiens. Hinc antiquitas omnis principes suos deos appellabat, & uelut numina colebat: sicut testatur Ianus apud Ouidium, in primo Fastorum inquiens:

Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum
    Esset, & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes, tam uiuos quàm mortuos, diuinis honoribus celebrandos esse: quae institutio apud omnes gentes, & à primo aeuo semper recepta fuit, scilicet principes diuinis honoribus deificare, & aeterna memoria consecrare. Hinc urbibus, & prouincijs, & mõtibus, & fluminibus, & aequoribus, & insulis, & mari, illorum nunquam desitura nomina imponebant: tum pyramides, colossos, arcus triumphales, trophaea, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & coelos: & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurij à Mercurio Trismegisto, dies Iouis à Ioue. quem morem non solùm ab Aegyptijs, Graecis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gotthis, Danis, & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurij diem uocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino, & Thor Gotthorum, &

Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quàm quòd summum Deum eorum lingua nuncupat Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant Deū Martem, nuncupabant Teutanem: quo nomine Galli etiam Mercurium uocabāt. Sunt itaq; reges & pontifices (modò iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu, aut uerbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula manè,
 Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur Scriptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra uallem Aialon: steteruntq; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spacio unius diei, donec ulcisceretur se de inimicis suis, & obediuit Dominus uoci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerūt populum siccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo traducens exercitum. Nonnunquam etiam prophetico spiritu pollent, sicut de Caipha legimus in Scriptura sacra, quòd prophetauit, eo quòd esset pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quòd reges & pontifices terræ Dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis: certè & nos decet de illis bene mereri, & illorū iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipsum summum Deum in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem Dei. CAP. XXXVI.

EXuperantissimus Deus (ut Trismegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mundum uidelicet atque hominem: in quorum altero luderet miris quibusdam operationibus, in altero uerò delicijs frueretur: qui cum ipse sit unus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundum creauit incor- *Mercurius Trismegistus.*

ruptibilem & æuiternum: cum ipse sit immensus, mundũ creauit omniũ maximum: cum ipse sit summa uita, mundum etiam uitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem: & cũ ipse sit omnipotens, sola uoluntate sua, non ulla naturæ necessitate mundũ non ex præiacente materia, sed ex nihilo creauit: & cũ sit summa bonitas, uerbũ suũ quod est prima omniũ rerũ idea, optima sua uoluntate essentialiq; amore complexus, mundum hunc extrinsecum ad exemplar mundi intrinseci, uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentia ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideã. Creauit Deus etiam hominem ad imaginem suam. nam sicuti imago Dei, mundus est: sic imago mundi, homo est: hinc putãt quidam dictum esse, quòd homo non simpliciter imago Dei creatus est, sed ad imaginem, quasi imaginis imago: iccirco microcosmus dictus est, hoc est, minor mundus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile. Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquã interire: mori igitur nomen uanum est. Et quemadmodum uacuum, nusquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, nõ quòd aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum: ueruntamen uera Dei imago uerbum suum est, sapientia, uita, lux & ueritas, per seipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est: propter quã ad imaginem Dei facti esse dicimur, non ad imaginem mundi, aut creaturarum. Nam sicut Deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut Deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: sic & humanus animus liber est, & nec cogi nec mensurari potest: tum ut Deus totum hunc mũdum, & quicquid in eo est sola mente gerit: sic illum humanus animus etiam cogitatione complectitur: atque quod soli illi cũ Deo peculiare est, ut Deus mundum totum solo nutu mouet

Dei imago, mundus: mũdi homo.

Mortis nomen uanum.

atque gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atque regit. Animum igitur hominis sic uerbo Dei sigillatum, necesse fuit etiam corporeum hominem ad consummatissimum mundi exemplar induere. Homo *itaq; alter mundus uocatus est, & altera* Dei *imago: quia in seipso habet totum quod in maiori mundo cõtinetur, ut nihil relictũ sit, quod ipsum non etiam uerè & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mundo officijs fungantur. Sunt in ipso elementa, per uerissimas naturæ suæ proprietates. Et in ipso æthereum corpusculũ, animæ uehiculum, cœlo proportione correspondens. Sunt in ipso plantarũ uita uegetatiua, animalium sensus, cœlestis spiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum simul in unum confluentium uera coniunctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis uocatur homo omnis creatura: nec solum homo alter mundus effectus ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiã ipsum* Deũ *concipit & continet. Hinc* Xystus Pythagoricus *ait, hominis animum esse templũ* Dei*: quod etiam multo lucidius expressit* Paulus *inquiens: Templum* Dei *estis uos. idemq; pluribus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimũ* Dei *simulacrum, quando homo omnia in se cõtinet, quæ in* Deo *sunt: sed* Deus *per eminentiã quandam omnia continet uirtute sua, & simpliciter, sicut omniũ causa & principiũ: homini aũt dedit uirtutẽ, ut similiter contineret omnia, sed actu & compositione quadam, uelut omniũ nexus, uinculũ atq; nodus. Itaq; solus homo hoc honore gaudet, quòd cum omnibus symbolum habet, & cũ omnibus operationem, cum omnibus conuersationem. Symbolizat cum materia, in proprio subiecto: cum elementis, in quadrifario corpore: cũ plantis, in uegetatiua uirtute: cum animalibus, in sensitiua: cum cœlis, in æthereo spiritu, atq; influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu, & sapientia: cum* Deo, *in omnium continentia: conseruatur cum* Deo *& intelligentijs, per fidem*

Homo templum Dei.

& sapientiam: cum cœlis & cœlestibus, per rationem & discursum: cum inferioribus omnibus, per sensum & dominiũ: agitq; cum omnibus, & in omnia poße habet, etiam in Deum *ipsum, illum intelligendo, & amando: & sicut* Deus *cuncta cognoscit, sic etiam homo omnia cognoscibilia cognoscere potest, cum pro obiecto adæquato habeat ens in communi, uel (ut alij dicũt) ipsum uerum: nec reperitur aliquid in homine, non ulla dispositio, in quo non fulgeat aliquid diuinitatis: nec quicquã est in* Deo, *quod ipsum non etiam repræsentetur in homine. Quicunq; igitur seipsum cognouerit, cognoscet in seipso omnia, cognoscet in primis* Deum, *ad cuius imaginem factus est: cognoscet mundum, cuius simulachrum gerit: cognoscet creaturas omnes, cum quibus symbolum habet: & quid fomenti à lapidibus, à plantis, ab animalibus, ab elementis, à cœlis, à dæmonibus, ab angelis, & ab unaquaq; re habere, & impetrare poßit, & quomodo singula singulis suo loco, tempore, ordine, mensura, proportione & harmonia aptare queat, & ad se trahere atq; deducere, non secus atq; magnes ferrum.* Et Geber *in summa* Alchimiæ *docet, neminem ad eius artis perfectionem peruenire poße, qui illius principia in seipso nõ cognouerit: quanto autem magis quisq; seipsum cognoscet, tanto maiorem uim attrahendi consequitur, tantoq; maiora & mirabiliora operatur, ad tantamq; ascendet perfectionem, quòd efficitur filius* Dei, *transformaturq; in eandem imaginem, quæ est* Deus, *& cum ipso unitur, quod neq; angelis, neq; mundo, nec cuiquam creaturæ datum est, nisi soli homini, posse scilicet filium* Dei *fieri, & uniri* Deo: *homine autem* Deo *unito, uniuntur omnia quæ in homine sunt, mens in primis, de inde spiritus & animales uires, uegetandiq; uis, & elementa usq; ad materiam trahens secum etiam corpus, cuius forma extitit, deducens illud in meliorem sortem, & cœlestem naturam, quousq; glorificetur in immortalitatem: & hoc quod iam diximus, est peculiare hominis donum, à quo hæc dignitas diui-*

Hominis perfectio & dignitas

næ imaginis sibi propria est, & cum nulla alia creatura communis. Sunt alij autem theologi, qui tres hominis potentias, memoriam, intellectum, uoluntatem diuinæ trinitatis imaginẽ adsignant: & sunt qui ulterius progredientes, non tantum in tribus illis potentijs, quos uocant actus primos, sed etiam in actibus secundis hanc imaginem locant: ut sicut memoria patrẽ, intellectus filium, uoluntas Spiritũ sanctum repræsentant: sic etiam uerbum ab intellectu nostro productum, & amor à uoluntate manans, ipseq́; intellectus habens obiectum præsens, & producens, eundem filium spiritum atq; patrem denotant: docentq́; secretiores theologi, quòd insuper singula membra nostra aliquid in Deo repræsentant, cuius gerant imaginem: quodq́; etiam in paßionibus nostris Deum repræsentamus, sed quandam per analogiam. nam in Sacris literis legimus de Deo, iram, furorem, pœnitentiam, complacentiam, dilectionẽ, odium, ludum, delectationem, delicias, indignationem, & horum similia: & nos de membris diuinis aliqua loquuti sumus in superioribus, quæ huc congruere poßunt. Mercurius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confeßus, illã describit intellectum, uitam & fulgorem, quæ alibi uocat uerbum, mentem & spiritum, hominemq́; ad imaginem Dei factum, eandem trinitatem repræsentare ait. inest enim illi mens intelligens, & uerbum uiuificans, & spiritus tanquam fulgor diuinus sese undiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectens: non tamen hoc intelligendum de spiritu naturali, qui est medium, per quod unitur anima cum carne & corpore, per quem corpus uiuit, & operatur, & unum membrum operatur in aliud, de quo spiritu in primo libro loquuti sumus: sed hic agitur dè spiritu rationali, qui tamen etiã corporeus quodammodo est: non tamen habet corpus craßum, tangibile & uisibile: sed corpus subtilißimum, & facile unibile cum mente scilicet superiori, & diuino illo quod est in nobis. Nec miretur quispiam, si animam rationalem dicimus esse illum

Trinitatis mysterium agnouit Mercurius Trismegistus.

 spiritum,

spiritum, & quid corporeum, siue habere, & sapere aliquid corporeitatis, dum est in corpore, & illo utitur tanquam instrumento, si modò intellexeritis quid sit apud Platonicos æthereũ illud animæ corpusculũ, ipsius uehiculũ. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trismegistũ similiter tria ponunt in homine, quæ uocant supremũ, infimũ, & medium. Supremum est illud diuinum, quam mentem, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum uocant. Moses in Genesi uocat ipsum spiraculum uitarum, à Deo uidelicet, uel à spiritu eius in nos spiratum. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolũ dicunt. Paulus Apostolus animalẽ hominem nuncupat. Mediũ est spiritus rationalis utraq; connectens extrema, atq; ligans, uidelicet animã animalẽ cũ mẽte, & utriusq; sapiens naturã extremorum: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus, illuminatus, mens, lux & portio suprema dicitur: differt etiam ab anima animali, à qua nos illum separare debere per uirtutem uerbi Dei docet Apostolus dicens: Viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad diuisionem animæ, & spiritus. Sicut enim portio illa suprema nunquam peccat, nunquã malo consentit, semperq; errori resistit, & ad optima hortatur: sic inferior illa portio, & animalis anima, in malo, & peccato, & concupiscentia semper demergitur, & trahit ad peßima. de qua ait Paulus: Video aliam legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati. Mens igitur suprema portio nunquam damnatur, sed puniendis socijs illæsa abit ad suam originem: spiritus uerò, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum sit natura sua liber, & utriq; ad libitum adhærere potest: si superiori portioni constanter adhæreat, illi tandem unitur, & beatificatur, donec adsumatur in Deum: si adhæreat animæ inferiori, depravatur, & demeretur, donec efficiatur malus dæmon. Sed hæc de mente & spiritu hactenus: de sermone siue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiusdem

Tria in homine ponunt Platonici.

Mens.

ad

ad immortalitatem precij existimat. Est enim sermo siue uerbum, sine quo nihil factum est, nec fieri potest: quin est expressio exprimentis, & expreßi, & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & uerbum est: & concipientis conceptio: & id quod concipit, uerbum est: & scribentis scriptio, et id quod scribit, uerbum est: & formantis formatio, & quod format, uerbum est: & creantis creatio, & quod creat uerbum est: & facientis factio, & quod factum est, uerbum est: & scientis scientia, & scitum, uerbum est: & omne quod dici potest, non est nisi uerbum, & dicitur æqualitas: æquè enim se ad omnia habet, cum non sit unum plusquam aliud omnibus æqualiter largiens, ut sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumq; sensibile se, & omnia sensibilia facit: sicut lux se, & omnia uisibilia facit, ideoq; uerbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens seipsam concipit, est uerbum intrinsecum à mente generatum, scilicet suijpsius cognitio: uerbum autem extrinsecum, & uocale, est illius uerbi partus, & ostensio, & spiritus cum sono, & uoce aliquid significante ex ore procedens: uerùm omnis uox nostra, uerbum atq; sermo, nisi Dei uoce formetur, aeri miscetur atq; euanescit: spiritus autem & uerbum Dei manent sensu & uita comitante. Omnis itaq; sermo noster, omnia uerba, omnis spiritus, & uox nostra, nullam uirtutem habent in magia, nisi quatenus diuina uoce formentur: & Aristoteles ipse in Meteoris & in fine Ethicorum, fatetur nullam esse uirtutem siue naturalem siue moralem, nisi per Deum: & in secretis dogmatibus, adserit intellectum nostrum bonum, & sanum posse plurimũ in naturæ secreta, dummodo adsit diuinæ uirtutis influentia, aliàs nequaquam. Sic & uerba nostra plurima producere poßunt miracula, modò formentur uerbo Dei, in quibus etiam uniuoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, A' facie tua Domine concepimus, sicut mulieres rectè concipiunt à facie maritorum, & peperimus spiritum.

Sermo, siue uerbum.

Huc

Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis authoritas traditur, Buddam principem dogmatis eorum, è latere suo uirginem generasse. Et apud Machometistas constans opinio est, plerosq; quos sua lingua Nefesogli uocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo, sine carnali coitu nasci: quorum uita iccirco mirabilis & impaßibilis sit, & uelut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimißis, solus rex Meßias, uerbum patris, caro factum IESVS CHRISTVS hoc arcanum reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifestaturus. Mentem propterea persimilem sibi (ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis)

Sermonemq; homini iam genitor dedit,
Vt dijs consimiles parturiat Deos
Sensu desuper indito.
Felix ille nimis, qui sua nouerit
Sortis munera, perfecerit & libens.
Inter nanq; Deos connumerandus est:
Nec dijs est superis minor.
Hi fati reprimunt quæq; pericula,
Morborumq; fugant perniciem procul:
Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem
Aerumnis hominum, dantq; mala impijs:
Dant præclara pijs pœmia, sic Dei
Complent imperium patris.
Hi sunt discipuli, hi sunt filij Dei.

Qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec menstruatæ, sed ex Deo nati sunt. Est autem uniuoca generatio, in qua filius est patri similis omnimoda similitudine: & in qua genitũ secundũ speciem idem est cum generante. Atq; hæc est potentia uerbi à mente formata in subiectũ dispositũ ritè suscepti, ueluti semẽ in matricẽ ad generationẽ & partũ coalitũdi co autẽ dispositũ, & ritè suscepti, quia nõ omnia eodẽ modo uerbi

uerbi participes euadunt, sed alia aliter. Et *hæc sunt de reconditißimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publicè per tractandum.*

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori. CAP. XXXVII.

Anima humana quid.

A*Nima humana est lux quædam diuina, ad imaginẽ uerbi, causæ causarum, primi exemplaris creata, substantia* Dei, *sigilloq; figurata, cuius character est uerbum æternũ.* Item *anima humana est substantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuiq; corporis parti præsens, ab incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute solum, non ex materiæ gremio dependeat.* Est *anima numerus substantialis, uniformis, ad seipsum conuersiuus, & rationalis, corpora omnia, & materialia longo superans interuallo, cuius pertitio nõ est secundũ materiam, nec ab inferioribus & craßioribus, sed ab efficiente causa proueniẽs. non est enim numerus quantus, sed semotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur.* Est *itaq; anima diuina quædam substantia, à diuinis fontibus emanans, ducens secum numerum: non quippe illum diuinum, quo opifex omnia disposuit, sed rationalem numerum, quo cum omnibus proportionem habens omnia intelligere poßit.* Talis *itaq; humana anima, iuxta* Platonicorum *sententiam, immediatè procedens à* Deo *per media competentia corpori huic iungitur craßiori: unde primo quidẽ in ipso descensu, cœlesti aereoq; inuoluitur corpusculo, quod æthereũ animæ uehiculũ uocãt, alij currũ animæ appellãt: hoc medio, iußu* Dei, *qui mundi centrũ est, in punctũ cordis mediũ quod est cẽtrũ corporis humani, primũ infunditur, & exinde p uniuersas corporis sui partes mẽbraq; diffunditur, quãdo currum suũ naturali iũgit calori, per calorẽ spiritui ex corde genito: per hũc se immergit humorib. per illos inhæret mẽbris, atq; his omnib. æquè fit proxima, licet per aliud in aliud trãfundatur, quẽadmodũ calor ignis, aeri et aquæ hæret proximè, licet*

per

per aerem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculum, uidelicet æthereum uehiculum, corpore clauditur craßiore & mortali. Quando uerò per morbum malúmue soluuntur, uel deficiunt hæc media, tunc anima ipsa per singula media sese recolligit, refluitq; in cor, quod primum erat animæ susceptaculum: cordis uerè deficiente spiritu, extinctoq; calore, ipsum deserit, & moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc uehiculo, illamq; egreßam genij custodes dæmonesq; sequuntur, & ducunt ad iudicem, ubi lata sententia, bonas animas Deus tranquillè perducit ad gloriam, malas uiolentus dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipit.

CAP. XXXVIII.

A planetis quidnam homo accipiat.

PEr septem planetas tanquam per instrumenta à summo bonorum fonte, omnes uirtutes in homines diffundũtur: per Saturnum sublimis contemplatio, profunda intelligentia, grauitas iudicij, firma speculatio, stabilitas immobileq; propositum: per Iouem inconcußa prudẽtia, tẽperantia, benignitas, pietas, modestia, iusticia, fides, gratia, religio, æquitas, clementia, regalitas: per Martẽ imperterrita ueritas, cõstãs robur & fortitudo, animositatis ardor, uisq; agendi & practica, inconuertibilisq; animi uehementia: per Solem nobilitas animi, imaginandi perspicuitas, sciendi & opinandi natura, maturitas, consilium, zelus, iusticiæ lumen, ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantiæ tenebris purgans, ueritatisq; inuentæ gloria, & charitas uirtutum omnium regina: per Venerem feruens amor, suauißima spes, desiderij motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suauitas, incrementi desiderium, & suimet propagatio: per Mecurium penetrãs fides & credulitas, dilucida ratiocinatio, interpretandi & pronunciandi uigor, grauitas eloquij, acuitas ingenij,

discursus

discursus rationis, sensuumq; mobilitas uelox: per Lunam pacifica consonantia, fœcunditas, uis generandi & augendi, crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; uersans omnibus ducatum præbet, tũ motus ad terrena pro modo uitæ colendæ, & augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septem illis intelligentijs, quæ stant ante faciem Dei, quæ animam uirtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus, reddẽtes complexionem tractabilem, & ad omnia bona cõproportionatã & cõtemperatam, suntq; uelut instrumenta intelligentiarum: Deus uerò & influxum & incrementum tanquam primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias dispositiones scrutati sunt, pro mediorum per quæ ad nos transitum habẽt diuersitate, uarias naturas sortiri dijudicant, & has cum corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto, animam opinantur infundi contemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundũ quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionem, à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris uirtutibus corroboratur, puta ab angelis, ut sit diuinæ uoluntatis nuncius, & diuinæ mentis interpres: ab Archangelis, ut dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est: bestijs terræ, piscibus maris, & uolatilibus cœli: à principatibus, ut subdantur illi omnia, ipse omniũ uires amplectẽs, & omnes ad se ui quadã occultißima & supercœlesti attrahẽs: à uirtutibus uim suscipit, qua in hostes ueritatis & brauij, pro quo in hac uita stadium currimus, constãter pugnãs roborẽtur: à Potestatibus, præsidiũ aduersus humani huius domicilij inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subijcere poßimus, quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finem adsequamur: à Thronis unde

Ab angelicis ordinibus homo quid capiat.

unde compaginemur, & unde in nos ipsos collecti, memoriam in illa æterna spectacula figamus: à Cherubinis mentis lumen, sapientiæ uim, superexcelsas imagines & figuras, quibus diuina ipsa contemplari poßimus: à Seraphinis, ut perfecto amoris incendio ipsis tandem inhæreamus. Hi sunt gradus, hæ scalæ, per quas facilè ascendunt homines ad quæcunque uirtutum genera naturali quodam nexu & curriculo, pro uaria dispositione corporis & animi, atq; fauore stellarum in disponendo corpore, & intelligentiarum, præsidentium illis, quarũ in descensu anima induit naturã, sicut lux colorem uitri per quod transit, fauente etiam superna opificis uirtute, à qua omne bonum, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali cursu, inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere opinantur, quiq; in cœlis pedem figentes, à cœlesti fauore ea capere nituntur, quæ à Deo uno suscipi debent. Habent siquidem hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, suam uim subministratam à cœlo: cœlum uerò ab intelligentijs, hæ autẽ ab opifice, in quo omnia uirtute maxima præexistunt: sicut & in homine ipso minore mundo non est membrum, quod nõ respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mensuræ, ac numerationi in archetypo, sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauãtur, & malorum causæ efficiantur.

CAP. XXXIX.

QVoniam omnis uirtus & potestas desuper est à Deo, ab intelligentijs & astris, qui nec errare, nec malum agere poßunt: necesse est mala omnia, & quicquid in istis inferioribus discors & dissonum reperitur, non ex influentiæ malitia, sed ex mala dispositione recipientis prouenire, sicut rectè cecinit Chrysippus:

Quàm

Quàm falso accusant superos, stulteq; queruntur
Mortales: etenim nostrorum causa malorum
Ipsi nos sumus, & sua quenq; uecordia lædit.

Hinc Iupiter Aegysthi casus ab Oreste interfecti reminiscens, apud Homerum in Deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum
Incusat, causamq; putat fontemq; malorum
Quæ ueniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,
Cum præter fatum sibi sponte incommoda quærant.

Quando igitur subiecti peruersitas peruerse suscipit influxus, uel eius debilitas tolerare non potest efficaciam superiorum, tunc ab influxu cœlestium sic in materiam discordijs plenam recepto, resultat quid dissonum & deforme, malumq;, cœlestibus tamen uiribus semper bonis permanentibus: quæ dum in se existunt, & à datore luminum per sanctas intelligentias & cœlos influuntur, quousq; ad lunam peruenerint, eorum influentia bona est, tanquam in primo gradu: deinde autem quando in subiecto uiliori suscipitur, ipsa etiam uilescit. tunc enim propter diuersam recipientis naturam diuersimodè suscipitur, & qualitatibus in eodem subiecto inter se dissidentibus, & ipsa uariatur, & patiente subiecto patitur: unde ex omnibus tandem in subiecto comprehensis, aliud quiddam quàm superi influunt, resultat. Itaq; qualitas nocens in istis inferioribus, longè aliena est ab influxu cœlestium. Ideoq; sicut lippientis calamitas luci, & incendium igni, & uulnera ferro, uincula & carceres iudici imputari non debent, sed malè dispositis & malè operantibus: ita nec in cœlestes influxus malorum culpa reijcienda est. Itaque in nobis bene dispositis superiorum influxus omnia cooperantur in bonum: malè autem dispositis, & in quibus propter peccata nostra diuinum illud quod nobis inest recessit, omnia cedunt in malum. Omnium itaq; malorum nostrorum causa peccatū est, quod est deordinamentum & distemperamentum animi

nostri: cui tunc sic malè regente aut prostrato, ac declinante ab eo quod cœlestes influxus requirunt: rebellant omnia, & distemperantur in nostram perniciem: tunc in humano corpore aliàs temperatissimo & consonantissima harmonia composito, oritur elementorum distemperamentū, insurgunt humores mali, & etiā boni deordinati & segregati ab inuicem, & uicissitudine quadam corpus uexant & torquent: tunc uehementissima sentitur dissonantia, aut ex superfluitate, aut ex diminutione, aut ex intrinseco accidente, aut superfluo cibo: unde superflui gignuntur humores, eademq́; ex causa infirmitates suboriuntur, etiam animales spiritus amisso freno in pugnam congrediuntur: tunc cœlestes influxus aliàs de se boni, redduntur illis nocui, quemadmodum lux Solis malè dispositis: tunc Saturnus influit anxietatem, tædium, melancholiam, deliramenta, tristiciam, pertinaciam, regiditatem, blasphemiam, desperationem, mendacium, laruas lemurum, terriculamenta sepulchrorum, expauescentiam bustorum, iritamenta dæmonum. Iupiter autem tunc influit auariciam & diuitiarum occasiones prauas, & tyrannidem: Mars impetuosam iram, prophanam arrogantiam, audaciæ temeritatem, & ferocem pertinaciam: Sol autem superbiam imperiosam, & inexplebilem ambitionem: Venus concupiscentiæ deceptiones, lasciuos amores turpesq́; libidines: Mercurius fraudes, dolos, mendacia, machinationes malorum, & peccandi promptitudinem: Luna rerum omnium instabilem progressum, & quæcunque sunt humanæ naturæ contraria. Atque hoc modo homo ipse propter suam cum cœlestibus dissimilitudinem, nocumentum suscipit, unde beneficium reportare deberet. Propter eandem cum cœlestibus dissonantiam (ut inquit Proclus) etiam subijciuntur tunc homines malis dæmonibus, qui ueluti Dei lictores in torquendis illis sese expediunt. Tunc ueniunt illis immissiones per angelos malos, quousque debitis expurgationibus rursus expientur, reuerta-

Malis superiora quæ influant.

reuertaturq; homo ad cœlestē naturā. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarū dispositiōe profectura, cū eorū naturā præsentit, præueniēdo, præcauendo & præmuniēdo ne occurrāt, & ne malè dispositū subiectū, sicut diximus, nocumentū suscipiat, unde beneficiū reportare deberet.

Quòd unicuiq; homini impressus est character diuinus, cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia.

CAP. XL.

NOn mediocri experientia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & litigandi uim. nam quod testatur Plinius, *elephas homini obuio in solitudine erranti, clemens placidusq; demōstrare uiam traditur: idem uestigia hominis prius quàm hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circunspectare, & expauescere dicitur. Eodem modo tygris, feris cunctis truculentior, uiso homine catulos protinus transferre dicitur: & plura his similia legimus apud uarios autores, qui de animalibus magnis uoluminibus scripserunt: uerùm unde cognoscant animalia hæc hominem timendum, quem nunquam uiderunt, & si sæpe uiderint & cognouerint, unde timent, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate præstantiores? quæ' ue sit hæc hominis natura feris hunc timorem incutiens, omnes quidem illi animalium historiographi inquirunt & innuunt, sed alijs reliquerunt docendum atq; probandum. De hoc igitur Apollonius* Tyaneus *(ut legitur apud* Philostratum) *uiso puero ducente ingentem elephantem, roganti* Damo, *unde hæc tam uasti animalis erga paruulum obedientia esset? respondit, id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quem præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominem timent & reuerentur, qui est uelut character terrificus & signaculum Dei homini impreßum, quo quæcunque illi subijciuntur, superioremq; agnoscunt, siue seruus siue* Hominē fragilem truces feræ cur timeant.

animal sit: alioquin enim nec puer regeret armenta & elephātes: neque rex perterreret populum, nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impreßus est, quam Hebræorum Cabalistæ Pahad פחד uocant, & sinistram & gladium Dei. Neq; uerò tantummodo habet homo signum quod timeatur, sed etiam quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibus uocatur Hæsed חסד quod clementiam significat, & dextram & sceptrum Dei. Ab his diuinis numerationibus per intelligentias & stellas nobis imprimuntur signa & characteres, unicuique secundum capacitatem & puritatem suā, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio poßidebat, quando placida mansuetudine attracta & terrore subiecta, uenerunt ad eum cuncta animantia ueluti ad dominum, ut eis nomina imponeret. Verùm post præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cum omnibus posteris suis, neq; tamen omnino character ille in nobis extinctus est: sed quāto magis quis grauatur peccato, tāto magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq; recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutem atq; timorem, cùm animalium, tū hominum & dæmonū. Quod sentiēs Cain timebat, inquiens ad Deum: Omnis qui inueniet me, occidet me: bestias quippe & dæmones timebat, non tam homines qui paucißimi erant. Antiquitùs autem multi homines qui in innocentia uiuebant, optimam uitam agentes, adhuc illa fruebantur obedientia & potestate, sicut Sampson, Dauid & Daniel in leones, Heliseus in ursas, Paulus in uiperam, & multi Anachoretæ habitabāt in desertis, in cauernis & speluncis ferarum, non timentes, nec nocumentum ullum accipientes. sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid

Quid de homine post mortem, opiniones uariæ. CAP. XLI.

Omnibus hominibus communiter semel mori statutum est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia uiolenta, alia uoluntariè suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam Deo, ut non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse uideantur: quam (ut dicunt Hebræorum magistri) Deus nulli remittit. Vnde tradidit conuentus Ezechiæ, quòd post dirutam sanctuarij domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorum genera, quibus condemnari solebant, neminem mortis reum sine retaliatione euasisse. nã qui lapidibus mortem promeruerat, is dispensante Deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui uerò meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut uenenato morsu, aut serpẽtis ictu aut toxico uitam finiuit: qui autem gladio interiturus fuißet, aut imperij uiolentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidijs trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum uortice suffocabatur, aut alia quauis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiam magnus ille Origenes enarrandam censuit Christi euangeliũ: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationis ordinem Adrastiam esse pronunciant, uidelicet diuinarum legum ineuitabilẽ potestatẽ, qua futuris circuitibus rependatur unicuiq; pro ratione & meritis uitæ prioris, ut qui iniustè dominabatur in uita priore, uita alia in seruilẽ relabatur statũ: qui manus sanguine polluerit talionẽ subire cogatur: qui bestialẽ uixerit uitã, in brutale corpus reuolutus præcipitetur. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusq; dæmone inquiens: Quicunq; proprietatẽ seruauerunt hũanã, homines iterũ nascuntur: quicunq; uerò solo usi fuerint sensu, bruta animalia redeunt, ita tamen, ut qui sensu præcipuè unà cum

Adrastia.

Plotinus.

ira, animalia fera exoriantur: quicunq; autem sensu per concupiscentiam uoluptatemq; utantur, salacia & ingluuiosa animalia reuertantur. Verùm si non tam sensu unà cum his, quàm sensus degeneratione uixerint, unà cũ ipsis plantæ repullulãt. solũ nanq; uel maximè in his uitale uiguit, omnisq; illis cura fuit, ut in plantas commutarentur. Verùm qui musicis modulis nimium deliniti uixerunt, in cæteris non deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regnarũt, aquilæ fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui uerò ciuilem uirtutem consecutus est, homo reuertititur. Et Salomon ipse in Prouerbijs, hominẽ nũc leonẽ, tygridẽ, ursum uel aprũ appellat: nunc leporẽ canẽ leporariũ, aut cuniculũ: nũc formicã, ericiũ, serpentẽ uel araneã: nũc aquilã, stellionẽ, gallũ uel autem aliã nominat, & multa huiusmodi. Verùm Hebræorum cabalistæ animas in bruta præcipitari nõ admittũt: quæ tamen penitus rationem excusserint, brutali affectui imaginationiq; relinqui in alia uita nõ abnuunt: ter quoq; nec amplius animas huc reuolui astruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abundè sufficere uideatur, iuxta illud Iob: Liberauit animam suam ne pergeret in interitum, sed uiuens lucẽ uideret. Ecce hæc omnia operatur Deus tribus uicibus per singulos, ut reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce uiuentium. Sed iam tandem quid de mortuis senserint ueteres uideamus. Cum moritur homo, corpus in terram reuertitur, de qua sumptum est: mens unde descendit, in cœlos remeat, sicut ait Ecclesiastes: Reuertitur puluis in terram suam, unde erat, & spiritus redit ad Deum qui dedit illum. quod his uersiculis expreßit Lucretius:

Animæ ter in hanc uitã redeunt.

Cedit item retrò, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cœli fulgentia templa receptant.

Sed melius Ouidius his uersibus:

Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, umbra.

Quattuor

Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.
Terra tegit carnem, tumulum circumuolat umbra:
Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod ut dicunt Hebræorum theologi, linquitur in potestate dæmonis Zazelis, de quo dictum est in Scriptura: Terrã comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, unde & dæmon ille dicitur Dominus carnis & sanguinis, quandiu corpus non fuerit iustis exequijs expiatum & sanctificatum. Hinc nõ sine causa ordinarũt antiqui patres expiationes cadaueris: ut quod ualde immundum est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quousq; super terram fuerit, demum sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor: Te rogo (inquit) Vlysse, mei sis memor, neq; inde discedens, me inhumatum relinque, ne insepultus deorum ira fiam. Mens uerò humana, cuius sacra natura & diuinum genus existit, quia culpæ semper insors, etiam omnis pœnæ expers euadit. Anima uerò si bene operata fuerit, congaudet menti, & cum æthereo suo uehiculo egrediens, libera ad heroum choros transcendit, aut superos petit: ubi omnib. sensibus & potentijs suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina uisione ac regni cœlorum possessione fruitur, diuinæq; potestatis particeps, in inferiora hæc benefica, uaria dona largitur, ceu immortalis Deus: si malè egerit, mens iudicat illam, atque relinquit dæmonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, uagatur apud inferos idolum, quam uocant imaginem, sicut apud Vergilium conqueritur Dido: Caro.

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, furentis phantasiæ imperio relicta, etiã corporearũ qualitatũ cruciatu subijcitur, cognoscẽs sese iusto Dei iudicio, ob suã culpã, diuina

 uisione,

uiſione ad quam creata erat, perpertuò priuatam: quæ quidē diuina uiſio, ſicut teſtatur Scriptura, eſt præſentia omnium malorum, quæ pœna eſt omnium acerbiſsima, quam uocāt Sacræ literæ effuſionem iræ Dei. Hæc itaq; animæ imago, quandoq; aereū corpus ingreditur umbrā, qua inuoluta nūc cōſulit amicos, nūc exagitat hoſtes, quemadmodū apud Vergilium Dido minatur Aeneæ, inquiens:

Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.

Nam cum anima ſeiūcta à corpore, perturbationes & memoriæ ſenſusq; remanent, dicunt Platonici animas, præcipuè interfectorum, hoſtes exagitare, non tam humana indignatione id efficiente, quàm etiam diuina Nemeſi ac dæmone prouidente & permittente. Sic ſpiritus Naboth (ut interpretantur Hebræorum magiſtri) quia in ipſius uitæ extremo cum ultionis deſiderio emigrauit, factus fuit (ad explendum uindictam) ſpiritus mendacij: & egreſſus eſt permittente Deo, ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum, donec faceret aſcendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipſe cum Pythagoricis & Platonitis, quibus adhæret etiam noſter Auguſtinus, fatetur animus ſeparatas eorum quæ in hac uita geſſerunt, nondum extinctam retinere memoriam atq; uoluntatem, ubi canit:

—Quæ gratia curruum
Armorumq; fuit uiuis, quæ cura nitenteis
Paſcere equos, eadem ſequitur tellure repoſtos.

Et Algazel in libro de Scientia diuina, cæteriq; Arabes & Mahometiſtæ philoſophi, ſentiunt quòd operationes animæ coniuncto corpori communes, imprimunt in animam uſus & exercitij characterem: quo fortiter impreſſo utetur, ſeparata ad conſimiles operationes & paſsiones, quæ in uita non ſunt deletæ: itaq; licet corrumpatur corpus & organū, nō ceſſabit propterea operatio, ſed remanebūt affectiōes & cōſimiles diſpoſitiones. Et has animas priſci communi uocabulo manes uocant: Manes.

quarum

quarum quæ in hac uita innocentes, aut uirtutibus moralib. purgatæ: atq; ut canit Vergilius,

Qui manus ob patriam pugnando uulnera paßi,
Quiq; sacerdotes casti, dum uita manebat,
Quiq; pij uates & Phœbo digna locuti,
Inuenias aut qui uitam excoluêre per artes,
Quiq; sui memores alios fecere merendo:

licet extra gratiam & fidei iusticiam decesserint, putant illas plerique theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi: &, ut ait Vergilius,

Deuenire locos lætos & amœna uireta,
Fortunatorum nemorum sedesq; beatas.

Vbi fruantur miris quibusdam uoluptatibus: atq; etiam cognitione, cùm sensitiua, tum intellectuali, & reuelata gaudere, fortè etiam erudiri in fide & iusticia, haud minus atq; quondam spiritus illi, quibus Christus prædicauit Euangelium in carcere. Nam ut certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hanc fidem adhuc multis Paganis & Saracenis post hanc uitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis ueluti in communi custodia detineri, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Irenæus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ uerò impuræ incontinentesq;, & peccatis iniustæ migrant animæ, nõ tam felicibus somnijs aguntur, sed horribilib. phantasmatibus, locisq; deteriorib. uagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per conceßionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiam sensui doloris subijciuntur, timentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensiße uidetur Homerus, quando in undecimo libro Odysseæ introducit matrem Vlyßis defunctam illi immolanti astantem: sed illum nec co-

 gnouisse,

gnouiße, nec allocutam esse, quantisper ipse euaginato gladio umbras à sacrificij sanguine prohibebat. Postquam uerò suadente Tyresia uate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq; sanguinem nebula nigrum, statim cognouit filium, & lacrymans allocuta est. Verùm Tyresiæ uatis anima, nulla obstante euaginati gladij prohibitione, etiam ante libatũ sanguinẽ, & agnouit Vlyßem, & allocuta est, & matris umbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas, quod poeta explicauit his uersibus:

Quin & supremo cum lumine uita reliquit,
Non tamen omne malum miseros, nec funditùs omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; neceße est
Multa diu concreta modis inolescere miris.
Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt. —

Quales enim sunt mores & habitus hominum in hac uita, tales plerunque animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente uolutat, quæ quondam in uita gesserat: quæ tunc eo intentius & acutius occurrunt, pro quanto ceßant tũc uaria uitæ officia, nutriẽdi, uegetandi, generãdi, sensuũq; & humanorũ negotiorũ uariæ occupationes & solatia, & craßioris corporis obstacula. Occurrunt autem tunc phantasticæ rationi species illæ eo turbulentiores, maximéque furentes, quanto in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitus'ue extincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsißimæ, aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiscibili, concupiscentia imaginarij boni eorum'que quæ quondam in uita affectauerat, torquetur, potiundi facultate priuata: quamuis nonnunquam sibi uideatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab

illis

illis arceri: quemadmodum apud poetas Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, ab auro: Sisyphus, à potentia: & has animas lemures uocarunt: quarum si qua domesticarum rerum curam agens, quiete domum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrimè autem in uirtute irascibili torquentur, odio imaginarij mali, cuius perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimaq; phantasmata tunc incidunt, uersanturq; secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nũc flammarum impetu absumi, nunc uasto aquarum sub gurgite mergi, nunc terræ hiatibus absorberi, nũc sese in uarias beluas transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut deuorari, nunc per syluas, per maria, per ignes, per aera, per teterrima inferorum loca passim exagitari: nunc sese à dæmonibus comprehendi & torqueri suspiciũt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac uita his qui phrenesi aut mania, siue melancholico humore delirant, aut qui in somnijs horribilibus uisis perterriti torquentur, ac si uerè hæc illis contingerent, quæ tamen uerè apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem ueluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus uocat populos somniorum, inquiens: Reserari nequeunt portæ Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque sceleroſæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quando in aereo corpore uagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, laruæ dicuntur, aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modò tenuioribus, modò crassioribus exuuijs, sub diuersorum animalium & monstrorum specie, quorum moribus sese olim, in uita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit poeta:

Lemures. Lar.

Laruæ aut terriculamenta.

> Tum uariæ illudunt species, atq; ora ferarum.
> Fiet enim subitò sus horridus, atraq; tygris.

Squam-

Squammosusq; draco, & fulua ceruice leæna.
Aut acrem flammis sonitum dabit,
Omnia transformans sese in miracula rerum,
Ignemq;, horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habitũ contraxit ad corpora, intimo quodã elemẽtalis corporis affectu, aliud sibi corpus ex elemẽtorũ uaporib. contexit, ex materia facili, quasi haustu quodam reficiens corpus illud iugiter euanescens: cui insuper ueluti carceri & sensibili instrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcunq; corpus, & spiritum, & sensum offendunt, fœtores, ululatus, planctus, stridores, uerbera, laceratus & uincula, sicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad uentos, alijs sub gurgite uasto
Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinous Vlyßi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum,
Expansumq; nouem corpus per iugera, cuius
Vtrinq; aßidens contundit uiscera uultur.

Animæ prauæ, in bruta præcipitantur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora solum inhabitant, sed nimio carnis sanguinisq; affectu, etiam in animalia sese præcipitant, & reptilium brutorumq; corpora, cuiuscunque speciei ingressa, dæmonum instar illa obsidentes, corripiunt. Astipulantur istis Pythagoras, & ante illum Trismegistus, adserentes prauas animas sæpe in reptilia & bruta præcipitari. Neq; tamen illa corpora ueluti essentiales formæ uiuificant & informant, sed inquilini more ueluti carcerem inhabitant, siue per indistantiam localem illis adsistunt, ut motor intrinsecus suo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, ut Ixion ad serpentum rotas, Sysiphus ad saxum: neq; solum

bruta, sed quandoque etiam homines corripiunt, sicut de anima Nabaoth diximus, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum. Hinc asseruêre nonnulli, scelestorum hominum uitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu malè habere, & nonnunquam interimere. Quod multo meliori sorte etiam beatis animis concessum est, ut bonorum angelorum instar nos habitare & illustrare possint: quemadmodum de Helia legimus, quòd sublato eo ex hominibus, inclinauit spiritus eius super Helisæum: & alibi legimus, abstulisse Deum de spiritu qui erat in Mose, & dedisse septuaginta uiris. Magnum hic latet, sed non temerè reuelandum mysteriũ. Quandoq; etiam (quod tamen rarißimum est) tanta insania aguntur animæ, ut non uiuentium modò corpora petant, sed in relicta sua cadauera quadam Stygia ui remigrent, & ueluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmundum inter se communibus uotis coniurasse, quem'nam' illorum uita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cum cane & equo suo uasto mandatur antro: cum quo & Asmundus ob amicitiæ iusiurandum uiuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus uesceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, adaperta specu, eductum Asmundum luci restituit: quem uidens tetro oris habitu, funebri tabo obsitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatum (quippe Asuitus noctibus rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) secti uulneris causam referre iußit: quam ille narrauit ijs uersibus: Daniciæ histo riæ lib. 5.

Quid stupetis, qui relictum me colore cernitis?
Obsolescit nempe uiuus omnis inter mortuos.
Nescio quo Stygij numinis ausu
Missus ab inferis spiritus Asuit,

Sæuis

Sæuis alipedem dentibus edit,
Infandoq; canem præbuit ori.
Non contentus equi, uel canis esu,
Mox in me rapidos transtulit ungues:
Discissaq; gena sustulit aurem.
Hinc laceri uultus horret imago,
Emicat inq; fero uulnere sanguis.
Haud impunè tamen monstrifer egit.
Nam ferro secui mox caput eius,
Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dißimile huic refert Pausanias, ex Delphorum interpretibus acceptum: esse uidelicet dæmonium quoddam infernũ, quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes absumeret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentnr ossa. Legimus etiam in Cretensium annalibus, manes quas ipsi Catechanas uocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas uxores ingredi, libidinemq; perficere: ad quod euitandum, & quo amplius uxores non infestent, legibus municipalibus cautum est, surgentium cor clauo transfigere, totumq; cadauer exurere. Miranda proculdubiò sunt hæc, & opinioni fortè inimica uideri poßent, nisi fidem facerent & latæ leges, & creditæ antiquitatum historiæ. Neque demum à Christiana religione alienum est, animas multas ante uniuersæ carnis resurrectionem, suis corporibus restitui posse: quin & multos credimus singulari Dei beneficio cum corporibus in gloriam adsumptos, multos etiam uiuos descendisse in infernum: audiuimusq; non rarò mortuorũ corpora è sepulchris per dæmones sublata, proculdubiò non in alium usum, quàm incarcerandis torquendisq; suis manibus. Verùm ad hos corporum carceres & uincula, accedunt etiam uilißimorum ac teterrimorũ locorũ habitacula, ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorũ concussus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec radiorum solis capax, ignaraq; siderum splendoris, perpetuis

enebris & noctis specie caligat. Quò apud Homerum peruênisse fertur Vlysses, ubi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis,
Perpetua nebula, cæcaq; caligine mersos,
Quos oriens nunquam, nec cum declinat in undas
Sol uidet: æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; uerò omnia illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricij antrò, Vulcani speluncis, Aetneis crateribus, Nursiæ specu, multi memoria prodiderunt, atq; quæ inibi uiderunt & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidem istis maiora Saxo grammaticus de Geruthi regia, & Vgarthiloci cauo: tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalis stupendis prodigijs, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & uaria rerum miracula in eo mari illis uisa testatur, uim scilicet turbinum, inauditas uolucrum species, monstra maris ambiguas formas habentia, hominum atq; animalium: & in libro de Germania, Heldusios & Axionas, qui sub uultu humano, mēbra cætera bestijs æqualia gerūt, illic habitare ait: quæ proculdubiò non nisi maniū atq; dæmonum opera sunt. de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit quà Gallia littus,
Oceani prætentus aquis quà fertur Vlysses
Sanguine libato populum nouisse silentum.
Illic umbrarum tenui stridore uolantum
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam insulas, in Lipara tumulum quendam fuisse, ad quem noctu non tutò accederetur: ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cum inconditis quibusdā cachinnis: tumultus etiam & inanes sonos exaudiri, accolæ constanter asseuerabant. Eoq; loci aliquando ebrium iuuenem accessisse, & sub noctem apud tumuli specum obdormiuisse, ibiq; post tertium tandem diem à quæritantibus repertū,

ac prò

ac pro mortuo sublatum: cumq; paratis exequijs educeretur funus, subitò experrectum, multaq; quæ uidisset, quæq; perpessus fuisset, magna omnium cum admiratione seriatim narrasse. Est etiam in Noruegia mons quidam omnium formidolosissimus, mari circunseptus, uulgò Hechelbergium nuncupant, inferni speciem præ se ferens, unde tantæ eiulantium lacrymabiles uoces & clamores exaudiuntur, ut ad unum fermè miliare circum horrisoni illi strepitus dilatentur, quem insuper horrendis clamoribus ingentes uultures atque corui nigerrimi circumuolantes, perterrefaciendo accessum prohibent: præterea fontes inde duo scaturiunt, unus intractabili frigiditate, alter intensissimo calore intolerabiles, & cætera elementa longè excedentes. Est & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi dæmones loci in aereo corpore in præsentia cernuntur ab omnibus. est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamentantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horrisonum uocant, ubi Syluanos satyrosq; inhabitare cùm fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scriptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & prouincijs istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis uidi, & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupendam admirationem, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neque uerò prætereundum hic censeo, quid de animarum receptaculis plerique ex nostris senserint, ab his quæ iam diximus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus libro quarto aduersum hæreses Marcionis ait: Apparet sapienti cuique, qui elysios aliquando audierit esse aliqualem localem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius: eámque regionem non cœlestem, sublimiorem tamen inferis, ubi conquiescant animæ iustorum, donec consummatio rerum, resurrectionem omnium plenitudine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clementi de

Tertullianus.

Petrus apostolus.

ti de his rebus interroganti: Cogis me (inquit) ô Clemens, aliqua de ineffabilibus publicare: ueruntamen quoadusq; proferre licet, non pigebit: Christus, qui ab initio & semper erat, per singulas generationes pijs, latenter licet, semper tamen aderat his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed non erat tempus, ut tunc resolutis corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio uidebatur à Deo, ut qui iustus inueniretur, diutius permaneret in corpore, aut certè (sicut de quodam iusto euidenter refertur in literis) quòd transtulerit eũ Dominus. Simili exemplo etiam cũ cæteris gestum est, qui eius uoluntati placuerunt, ut ad paradisum translati, seruentur ad regnum: eorum uerò qui non ad integrũ potuêre explere normam iusticiæ, sed aliquas in carne sua malitiæ reliquias habuêre, corpora quidem resoluuntur, animæ uerò seruantur in bonis lætisq; regionibus, ut in resurrectione mortuorum cum corpora sua receperint, ipsa iam resolutione purgata, pro his quæ bene gesserant, æterna hæreditate potiãtur. Ipse quoq; Irenæus in calce libri quem aduersus hæreses Valentinianorum conscripsit, ait: Cum Dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, pòst deinde corporaliter resurrexit, & post resurrectionem adsumptus est: manifestum est, quia & discipulorum eius (propter quos & hæc operatus est Dominus, abibunt animæ in inuisibilẽ locũ, definitũ eis à Deo, & ibi usq; ad resurrectionẽ commorabuntur, sustinentes resurrectionẽ, pòst recipientes corpora, et perfectè resurgentes, hoc est corporaliter, quemadmodum & Dominus resurrexit, sic ueniet ad conspectum Dei. Nemo est enim discipulus super magistrum: perfectus autẽ erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abijt, sed sustinens definitum à patre resurrectionis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post triduũ resurgens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus definitum à Deo resurrectionis nostræ tempus, præannũciatum Irenæus.

à prophetis, & sic resurgẽtes assumi, quotquot Dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactantius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus de Diuino præmio, inquiens: Nec quisquam putet animas post mortẽ protinus iudicari. nam omnes in una communiq; custodia detinentur, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorũ faciat examen: tunc quorum fuerit probata iusticia, hi præmiũ immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impijs recondentur in easdem tenebras, ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt Augustinus & Ambrosius: quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq; digna est requie uel ærumna, pro eo quod sortita est in carne dum uiueret. Ambrosius uerò in libro de Bono mortis ait: Scriptura Esdræ habitacula animarũ promptuaria nuncupauit, quæ occurrens querelæ humanæ (eo quòd iusti qui præcesserunt, uideantur usq; ad iudicij diem per plurimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicij diem. Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, ut intra eum diem & uicti erubescant, & uictores palmam adipiscantur uictoriæ: ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectant animæ remunerationem debitam: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodem capitulo uocat infernum locum, qui non uidetur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secundo, de Cain & Abel: Soluitur, inquit, à corpore anima, & post finem uitæ huius, adhuc tamen futuri iudicij ambigua suspenditur. Adstipulatur illis illud euangelicum, de extremo iudicio, dicente Christo apud Matthæum: Multi dicent mihi in illa die, Domine, domine, non ne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo uirtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis, quia

Lactantius. Augustinus. Ambrosius.

quia nunquam noui uos. Ex quo sermone constare uidetur, eos usq; in diem illum fuisse de sententia sua incertos, ac miraculorũ fiducia quæ in IESV nomine dum adhuc uiuerent, per egissent, quadam spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarum iudicium in extremum diem dilatum est, putãt pleriq; theologi, non solum iustificandis, sed etiam damnatis, piacularia suffragia ante præstitutam iudicij diem posse opitulari. Sic Traianum Cæsarem à diuo Gregorio ab orco liberatum, iustificatumq; ad salutem: licet aliqui putent illũ nõ mulctæ noxa liberatum, sed animaduersionis iusticiam in iudicij diem prorogatum. Verùm Thomas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianũ diui Gregorij suffragijs reuixiße, uimq; gratuitam cõsecutam, qua à pœna, scelerumq; nexu fuerit liberatus. Et sunt ex theologis, qui suffragiorum inferijs nec pœnam tolli, nec mulctæ detrahi, sed duntaxat dolorum solatia & fomenta quædam adferri opinantur, idq; æstuantis geruli similitudine, qui conspersione aquæ uideatur preßu ponderis leuari, siue ad facilius ferendum iuuari, quanquam nihil sit ex pondere detractum. Communis tamen theologorum sententia negat reis in Ditis antro, preces & funebria quicquam suffragari. Verùm hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis, multi in illis ingenium frustra exacuerunt. Itaq; accedentes Augustini sententiæ, sicut ille in Genesim libro decimo ait, dicamus: Melius est dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitem in ardore pœnarum, & illum pauperem in refrigerio gaudiorum, intelligendos esse non dubito: sed quomodo intelligenda illa flamma inferni, ille sinus Abrahæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti, illa stilla refrigerij, uix à mansuetè quærentibus, à contentiose autem certantibus nunquã inuenitur. Sed istis iam omißis, ad ulteriora properantes, de animarum restitutionibus disseremus.

Præclara Augustini sentẽtia.

Quibus rationibus Magi & Necromantes, mortuorum animas euocare se posse putabant.

CAP. XLII.

EX his quæ iam dicta sunt patet, quòd animæ illæ quæ post mortem adhuc relicta corpora diligunt, quemadmodum sunt animæ corporum sepultura debita carentium, seu quæ corpus suum uiolenta morte reliquerunt, & adhuc in turbido illo humidoq; spiritu circa cadauera sua oberrant, tanquam circa cognatum aliquod eas alliciēs, cognitis his medijs, per quæ quondam suis coniungebantur corporibus, per consimiles uapores, liquores, nidoresq; facile euocari & allici poßunt, adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantibus, sonis & huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuam spiritalemq; commoueant harmoniam, sacris etiam inuocamētis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, non neglectis, propter rationalem animæ portionem natura superiorē. Sic Phytonißa euocasse legitur Samuelem: sic Theßala *uates apud* Lucanum *cadauer erexit. Hinc legimus apud poetas, & huiusmodi rerū narratores, animas mortuorum non euocari absq; sanguine et cadauere: umbras autem ex illorum fumigijs facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina, tanquam aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quemadmodum hæc apud* Homerum *longa instructione* Cyrce *docet* Vlyßem. *Arbitrantur autem, hæc non nisi in his locis duntaxat fieri poße, ubi huiusmodi animæ plurimum uersari dignoscuntur, uel propter cognatum aliquod, sicut corpus relictum eas alliciens, uel propter affectū aliquē in uita quondā impressum, animā ipsam ad certa loca trahentē, uel propter loci alicuius tartareā naturā, iccirco purgandis uel puniēdis animis aptū, cuiusmodi loca plurimum experientia uisionū, nocturnarūq; incursionū, & consimiliū phantasmatū occursione cognoscuntur, aliqua per se satis nota sunt, ut cœmiteria, & loca illa in quibus fieri solet executio criminalis iudicij, &*

in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt, uel ubi occisorum cadauera necdum expiata, nec ritè sepulta recentioribus annis subhumata sunt. Expiatio namq; exorcisatioq; alicuius loci, tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debitè adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, longiusq; ad loca iudicij repellit. Hinc necromantia nomen habet, quia in mortuorum cadauexibus operatur, ac per manes & mortuorum umbras, subterreneosq; dæmones responsa petit, alliciens illos in mortuorũ cadauera, per stygia quædã carmina, & infernales inuocationes, perq; feralia sacrificia et impias immolationes, quales apud Lucanum legimus de Erichthone illa malefica, quæ mortuum euocauit, qui Sexto Pompeio omnẽ Pharsalici belli euentum prædixit. Erantq; etiã in Phigalia Arcadiæ ciuitate, quidam Magi sacerdotes sacrorum peritißimi, & animarũ quæ uita functæ essent euocatores: & sacræ literæ testatur, Phytonissam quandam mulierem euocasse animam Samuelis. Ita enimuero etiam sanctorum animæ sua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire solent, ubi reliquiarum suarum pignora seruantur. Sunt autem duæ necromantiæ species, una necyomantia, erigens cadauer, quæ non fit absq; sanguine: altera scyomantia, in qua sola sufficit umbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadauera & ossa, & membra, & quæ ex illis sunt, operatur: quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoq; improborum dæmonum defluxus facile pelliciunt, propter similitudinem proprietatemq; ualde familiarem: qui cum in rebus terrenis humanisq; possunt quamplurimum, illorum opera freti necromantici, illicitos accendunt amores, immittunt somnia, & morbos, & odia, paßionesq; consimiles, ad quas tunc poßunt etiam conferre uires animarum illarũ, quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; inuolutæ, circa exuuias suas oberrantes, eadem quæ improbi dæmones committunt.

Necromãtiæ species duæ.

Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quòd

prauæ & impuræ animæ à corporibus suis uiolenter auulsæ, hominumq; non expiatorum & sepultura carentium, circa corpora immorentur, & ad cognatum sibi trahantur: facile abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices animas appositione corporis, uel partis eiusdem assumptione allicientes, tum stygijs inuocationibus compellentes, obtestando per dispersa latis campis informia cadauera, & sepultura carentium uagabundas umbras, manesq; Acheronte remissos, & hospites inferûm, quos immatura mors in tartara abstraxit, perq; horrenda damnatorum desideria, dæmonesq; superbos, ultores scelerum. Qui autem uerè animas suis corporibus restituere debeat, oportet illum scientem esse, quæ sit animæ natura propria, unde progrediatur, quãtis, & quot gradib. perfectionis referta, qua intelligentia communita, quibus medijs in corpus diffusa, qua harmonia cum ipso fuerit cõpacta, quã affinitatem habeat cum Deo, cum intelligentijs, cum cœlis, cũ elementis & cæteris omnibus, quorum imaginem & simulacrum tenet, deniq; quibus influxibus compaginatũ sit corpus. hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ nõ hominum, sed solius Dei est, & quibus ille uoluerit communicare, sicut Helizæo, qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursum diu uixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam uitæ restituit. Atque hic notandum est, quia accidit aliquando hominibus, ut retrahatur in illis spiritus uiuificus, & appareant mortui & non sentientes: cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori, habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet uis uiuificandi se in illud actu non extendat, sed retracta maneat in unione cum intellectuali natura, tamen non desinit esse: & licet ille homo iam uerè mortuus dici possit, quatenus mors est carentia uiuificantis, tamen non foret corpus illud ueraciter separatum, potestq; rursum expergefieri & reuiuiscere: & sic multa in his apparent miracula,

Animam uerè corpori restituere cupientem, scire quid oporteat.

miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles, & Iudæos multa uisa sunt: è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Phereum quendam Pamphylium, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuisse, biduoq; postquam inde sublatus esset, impositum rogo reuixisse, ac mira quædam quæ tempore mortis illius uiderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione, & idolo. CAP. XLIII.

Anima humana constat mente, ratione, & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una est anima. Ratio, nisi per mentem illuminetur, ab errore non est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi lucescente Deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in Deo est supereminens omnem intellectum: quapropter non potest lux intelligibilis uocari, sed lux illa quādo infunditur menti, fit intellectualis, atq; intelligi potest: deinde quando per mentem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur non solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando uerò exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifestè sensibilis, donec transierit in corpus elementale siue simplex aereumq;, siue compositum, in quo efficitur lux manifestè uisibilis ad oculum. Hunc lucis progressum considerantes Chaldæorum philosophi, stupendam quandam narrant mentis nostræ potentiam, uidelicet fieri posse, ut mēs ipsa tota acie in Deum defixa diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radijs per singula media usque ad hoc crassū, tenebrosum, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumine circunfundat, reddatq; stellis simile & æquè

Anima humana quibus cōstet.

 coruscans,

coruſcans, tum etiam radiorum ſuorum copia ac leuitate tollat in altum, tanquam ſtuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando ſtatim corpus ueluti ſpiritum ad longinquas partes transferat: ſicut de Philippo legitur in Actibus apoſtolorum, quando baptizato Eunucho in India, ſtatim inuentus eſt in Azoto: & de Abacuc ſimilia apud Danielem. Sic alij penetrantes clauſas portas, cuſtodes & uincula euaſerunt, ut de Petro apoſtolo, & de Petro exorciſta legitur. Minus hoc miretur, qui uiderit famoſos iſtos melancholicos, qui ambulant in ſomnijs, & per inuia uadunt, & aſcendunt per inacceſſa, & exercent opera uigilantium, & quæ uigilantes minimè poßent: quorum non eſt alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio, & exterminata. In quolibet autem homine eſt iſta uirtus, & ineſt animæ humanæ à radice creationis ſuæ, ſed uariatur in diuerſis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur ſecundum exercitium & uſum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui ritè nouit, poteſt aſcendere in cognitione ſua, quouſque imaginatiua uirtus ſua tranſcendat, & iungatur cum uirtute uniuerſali, quem Alchindus Bacon, & Gulielmus Pariſienſis, uocant ſenſum naturæ: Vergilius ſenſum æthereum, & Plato ſenſum uehiculi appellant: efficiaturq; cogitatio ſua fortißima, quando effunditur ſuper ipſam uirtus illa ætherea & cœleſtis, cuius ſplendore confortatur, donec apprehendat ſpecies, notiones, & ſcientiam rerum uerarum, adeò ut illud quod cogitauerit in mente ſua, proueniat ſicut ipſe cogitauit, & adipiſcatur tantam potentiam, ut poßit ſe immergere, & iungere, & inſinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus ſuis, & de uoluntate & deſiderio ſuo, etiam per magna & remota ſpacia, ac ſi illa ſenſibus ſuis à præſente obiecto comprehenderent: & poteſt in modico tempore facere multa, ac ſi eſſent facta ſine tempore: atque hæc non ſunt data omnibus, ſed quorum uirtus imaginatiua & cogitatiua eſt fortißima, & per

Senſus naturæ, æthereus, & uehiculi.

& peruenit ad finem speculationis: & is est idoneus apprehendere & nunciare omnia per splendorem uirtutis uniuersalis, siue intelligentiæ & apprehensionis spiritualis, quæ est super ipsum: & hæc est uirtus necessaria quam sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur ueritatem. Si itaque nunc tanta uirtus imaginationis, ut se poßit insinuare cui uelit, nulla loci neq; temporis intercapedine impedita, neq; prohibita, atq; quorsum ipsa somniat & imaginatur, nonnunquã secum trahat graue corpus: non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quando fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseuerauerítq; incorrupta, suiq; similis. Sed nunc ad exemplar tam copioso lumine cœlestium stellarum animæ abundant, ut ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Mosis facies splendebat adeò, ut non poßent intendere filij Israel illum ob splendorem uultus eius. Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas uti uicerit lumine rotas: sic Zoroastem transfiguratum sublatumq; corpore sursum: sic Enoch & Heliam igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic corpora nostra post mundi iudicium, quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq;, ut solem & lunam hac ratione dicere poßimus. Quod quidem fieri posse, factumq; fuiße, Auicebron Maurus, atq; Arabs Auicenna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldæorum schola fatentur, & ostendunt. Quin & historiarum monumentis proditum est, Magnum Alexandrum in India ingenti periculo circumuentum, animo sic exarsisse, uisumq; barbaris lumen fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudiße: idipsum & de se prodidit sapiens quidam, ita ut scintillantes flãmæ hinc inde etiam cum sono prosilirent: neque ea animi uis sola in hominibus, sed etiam in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberij, qui ore flammigeraße uisus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: icc irco nec cœlestium

corporũ influxibus, nec rerum naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: íccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumq́; naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & rectricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore uires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouet corpus per locum, regit in loco, alitq́; in corpore corpus. In hoc idolo duæ potentissimæ dominantur uirtutes, una uidelicet, quæ dicitur phantasia, siue uirtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum est, atq; etiam ubi de paßionibus animæ tractauimus: altera uirtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiã dictum est, ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaque *per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem uerò est supra fatum, in prouidentiæ ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolum, ubi cœlestium corporũ influentijs, rerumq́; naturalium qualitatibus afficitur, sensibiliumq́; paßionibus, & occursu distrahitur: quandoque anima sese totam replicat in rationem, uel res alias argumentando indagans, uel contemplando semetipsam. Poßibile enim est, ut pars rationalis animæ, quem poßibilem intellectum uocant Peripatetici, ad hoc perueniat, ut sine conuersione ad phãtasmata liberè discurrat, & operetur. Tantum deniq; est rationis ipsius imperium, ut quotiescunq; aliquid incurrit, uel in mẽtem, uel in idolum, uel in naturam, uel in corpus, non potest transire in animam, nisi ratio sese ad hoc intendat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec sentire, nec pati se quicquam percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehendat: comprehendit autem quando uacat, non*

quando

Animæ idolum quid.

Duę in idolo uirtutes.

quando in aliud inhiat, sicut palàm uidemus in his qui obuios sibi non animaduertunt, dum aliud quippiã attentius cogitãt. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis quàm animi paßiones, nec quodcunq; sensibile in animam posse agere, uel penetrare, nisi per rationis ipsius iudicium. Itaq; per suum actum, non per ullam forinsecam uiolentiam potest animus uel affici, uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipso facto comprobarũt. Sic Anaxarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in saxum concauum cõiectus, ferreis malleis dum cæderetur, corporis pœnam negligens, aisse fertur: Tunde tunde Anaxarchi uasculum, Anasarchũ ipsum nihil terres. Iußitq; tyrannus illi linguam præscindi: at ille proprijs dentibus præscissam in tyranni faciem conspuit.

Anaxarchi constantia.

De gradibus animarum, & earundem interitu aut immortalitate. CAP. XLIIII.

MEns quia à Deo est, siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & æterna: ratio autem cœlestis à cœlo suæ originis beneficio longæua est: idolum uerò quia ex materiæ gremio, ac sublunari natura dependet, interitui atq; corruptioni subijcitur. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationem in æthereo suo uehiculo longæua, sed resolubilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nõ ergo immortalis est nisi uniatur menti immortali: ita idolum animæ, siue ipsa sensibilis & animalis anima, quia ex corporeæ materiæ gremio educta est, resoluto corpore unà illo interit, aut in corporis sui resoluti uaporibus non diu superest umbra, nihil participans immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentiæ uniatur. Quæ igitur mẽti unita est anima, hæc dicitur anima stãs & nõ cadens: uerùm non omnes homines mentem adepti sunt, quoniam (ut inquit Hermes) uoluit illam Deus pater tanquã certamen præmiumq; animarum proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus mancipati, ir-

Non omnes homines mẽtem adipiscũtur.

rationalibus

rationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sortiuntur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquiens: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua utriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant pleriq; theologorum, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutum corpus, nisi solam spem resurrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicunque uerò diuina gratia fulti mentem consecuti sunt, hi secundum operum comparationem immortales euadunt, ut inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quæ in cœlis: & si quid est præter ea super cœlum, ut ipsum quoque bonum intueantur: quos uerò mediam uitam uiuere contingit, licet diuinam intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandam rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore excesserint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, ubi sensibilibus uiribus affectæ, ac in quodam actus genere uersantes, ex opinatione, & irascibili, & concupiscibili uirtutibus, aut effusè lætantur, aut grauiter dolent: in qua opinione fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem scripsit de Spiritu & anima. Hanc animam Indorum, Persarum, Aegyptiorum & Chaldæorum sapientes, corpore suo longæuè superuiuere tradiderunt, tamen non protinus immortalem fieri, nisi per transcorporationem: uerùm theologi nostri de his longè aliter philosophātur. dicunt enim, quòd etsi animarum omnium communis sit origo & idem ortus, diuersis tamen gradibus ab opifice inter se distinctæ sunt, non solùm accidentalibus, sed gradibus quibusdam intrinsecis, in essentia ipsarum radicatis, quibus unaquæque anima differt ab alia, per illud quod est ipsi proprium: quam sententiam ita tenet Ioannes Scotus: & Parisienses

ſienſes theologi ita ſentiendum eſſe, in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam, uidelicet meliorem quàm multi alij. Et ſecundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus ſuis unaquæque capax eſt ſui muneris, quod ſuſcipit à Deo donum gratuitum, ſicut legitur in euangelijs: Quia uni dedit quinque talenta, alij duo, alij unum, unicuique ſecundum propriam uirtutē. & Apoſtolus inquit: Dedit aliquos fieri apoſtolos, alios prophetas, alios euangeliſtas & doctores, ad conſummationē ſanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Christi. Sunt enim (ut inquit Origenes) quædam inuiſibiles uirtutes, quibus ea quæ ſunt ſuper terram diſpenſanda credita ſunt, in quibus non parua differentia eſt, ſicut & in hominibus requiritur: quare alius ſummum gradum ſapientiæ, aut dignitatis attingit, alius paulò diſtat à beſtijs, & beſtias paſcens fit ſemibeſtia: alius uirtutibus abundans & fortuna diues, alius uel nihil, uel modicum habet, ſæpe etiam id paululum quod habet aufertur ab eo, & datur habenti. Atque ea eſt diuina iuſticia in diſtributione donorum, ut correſpondeant uirtuti uniuſcuiuſque recipientis, quibus etiam præmia redduntur ſecundum opera ipſorum, ut quæ ſit proportio munerum ad munera, & meritorum ad merita, eadem ſit proportio præmiorum ad præmia. Illud tandem ſciendum eſt, quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: unam diuinam, per imaginem diuinæ proprietatis: alteram intellectualem, per formalitatem participationis cum intelligentijs: tertiam rationalem, per perfectionem propriæ eſſentialitatis: quartam animalem ſiue naturalem, per communionem ad corpus, & ad hæc inferiora, ut nullum opus ſit in tota mundi ſerie tam admirabile, tam excellens, tam miraculoſum, quod anima humana ſuam diuinitatis imaginem complexa, quam uocant Magi animam ſtantem & non cadentem, ſua propria uirtute abſq; omni externo adminiculo nō queat efficere. Forma

Animæ nobilis quadruplex operatio.

Anima ſtans & nō cadens.

igitur

igitur totius magicæ uirtutis est ab anima hominis stante, & non cadente.

De uaticinio & furore. CAP. XLV.

V*Aticinium est, quo perciti sacerdotes uel alij, & rerum causas cernunt, & futura etiam præuident, quando scilicet à dijs, uel à dæmonibus descendunt in illos oracula, spiritusq; traduntur ab eis, quos quidem descensus, uocant* Platonici *superiorum animorum in nostros animos illapsiones: &* Mercurius *uocat eos dæmonum sensus, ac dæmonum animos. Cuiusmodi dæmones* Eurideas *&* Pythonas *ueteres uocauerũt, quos hominũ ingredi corpora solitos, & eorum uti uocibus & linguis ad futurorum prædictiones, constanter credidit antiquitas: de quib. etiam meminit* Plutarchus *in* Dialogo *de causis deficientium oraculorũ.* Verùm Cicero Stoicos *secutus, præscientiam futurorũ tantundem dijs cõpetere affirmat: et* Ptolemæus *astrologus ait, Soli numine afflati, prædicũt particularia:* Astipulatur *istis* Petrus *apostolus, inquiẽs:* Nõ *enim uoluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Quòd aũt futurorũ uaticinia, deorũ illapsionũ propria sit, affirmat* Esaias *inquiens: Annunciate nobis quæ uentura sunt, et dicemus quia dij estis uos. Illapsiones uerò huiusmodi, siue sensus non transferunt in animam nostram, quando illa in aliud quidem attentius inhians est occupata: sed transeunt, quando uacat: uacationis aũt eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor, raptus, & somnium. de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.*

Futurorum præsciẽtiam solis dijs cõpetere.

Tria uacationis genera.

De prima specie furoris à Musis. CAP. XLVI.

F*Vror est illustratio animæ à dijs, uel à dæmonibus proueniens, unde* Nasonis *hoc carmen:*

Est Deus in nobis, sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Plato

Plato hunc definit per alienationem & nexum: abstrahit siquidem ab his quibus corporei sensus excitantur, ab animali homine alienus, numini adhæret, à quo suscipit, quæ proprijs uiribus nequit indagare. quando enim animus liber & solutus, relaxatis corporis habenis, uelut incustodito carcere, licentius egressus, membrorum uincula transgreditur, nullo cohibente, suis stimulis impulsus, diuino spiritu concitatus, omnia comprehendit, & futura præuidet. Sunt autem quatuor diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaque furor à Musis procedens, hic animum suscitat atq; temperat, redditq; diuinum, per res naturales superiora trahendo ad inferiora: sunt autem Musæ sphærarum cœlestium animæ, secundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superiorum ad inferiora fit attractus: horum inferior sphæram lunæ referens tenet quæ ex uegetabilibus sunt, ut plantas, fructus arborum, radices, & quæ ex materijs durioribus sunt, ut lapides & metalla, earum alligationes & suspensiones: sic fertur quòd lapis selenites, & lapis hyenæ præstant diuinationem: similiter uerbena & herba theangelida uaticinium præstant, quẽadmodum de his superius dictum est. Secundus gradus referens Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, & quæ ex diuersarum rerum naturalium adinuicem commixtione componuntur, pocula & esculenta: hoc modo cor talpæ, si quis ipsum recens palpitansq; uorauerit, diuinationi, & ad rerum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rabbi Moses Cusensis in commentarijs super Leuiticum, esse animal ידוע Iedua dictum, humanæ formæ, cui de umbilici medio emittitur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigitur: & quantum longitudo illius funiculi protrahitur, omnia circumuescens deuorat atque consumit, uisumq; fallens capi nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur: quo præciso, expirat: cuius deinde oßibus certa quadam lege ori impositis,

Furoris diuini quatuor species

Furor à Musis.

sitis,

sitis, statim quisqs id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibusque edicit oracula. Tertius gradus correspondet sphæræ Veneris: hic tenet pulueres subtilißimos, uapores & odores, & quæ ex his conficiuntur unguenta & suffumigationes, de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad sphæram Solis: hic tenet uoces, uerba, cantus, & sonos harmonicos, per quorum suauem consonantiam, turbidam pellit ex anima discordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, dissonantem animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regē sonis fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (teste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitratu querula quadam harmonia euocare à corpore in raptum & extasim. de his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet uehementes imaginationes, & animi affectiones, conceptus & motus, de quibus omnibus suprà patet. Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, deliberationes, consultationes, moralesq; purgationes: de his partim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet præterea sub se admirationes & uenerationes, quorum stupore aliquando phantasia atque ratio sic infrenantur, ut subitò omnes suos actus prætermittant: unde tunc mens ipsa libera, soli numini, siue Deo alicui, siue dæmoni exposita, supernos diuinosq; concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas, ac Pythiæ sacerdotes, in Iouis & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet secretiores intelligentias, & tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberam mentis perspicaciam, in spectacula sapientiæ cum admiratione suspensam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata aut imagines fit, speculatio aut discursus quidā est, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus referens cœlum stellatum: hic cœlestium corporum obseruat situm,

Contemplatio.

tum, motum, radios, & lumen: tenet quoq; imagines, annulos, & similia, quæ ad cœlestium normam fabricantur, de quib. suprà dictum est. Nonus gradus correspondet primo mobili, scilicet nonæ sphæræ siue ipsi uniuerso: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occultas intelligentiarũ cœli obseruat influentias, cæteraq; mysteria: quæ quia cœlestium numinum & inuocatorum spirituũ gerũt effigiẽ, illos facile alliciunt, & uelut conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere cogunt: atq; ne recedãt facile detinent. de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & uerbis parce, uitæq;
Da requiem, soluens priscas, cedensq; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura resolue.

Et ibidem alio loco:

Soluite serta pedes, liquidis & spargite lymphis
Aquæ, manu ramum laurus auferte uirenteis,
Linea sitq; omnis deleta, omnisq; character.

De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicetur inferius.

De secunda specie à Dionysio.

CAP. XLVIII.

SEcundus autem furor procedit à Dionysio: hic per expiationes exteriores & interiores, & per exorcismata, per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitent, quos anima tunc uitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapientia, oraculisq; repletur, non in signis, aut notis, aut coniecturis: sed concitatione quadam animi, ac soluto liberoq; motu: sic Bacchus Bœotijs, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uisionẽ, quandoq; per expressam uocem: sic Socrates à suo dæmone regebatur, cuius moni-

tis sedulò obtemperabat, cuius uocem auribus sæpenumero audiebat, cui etiam forma dæmonis sæpe uisa est. Solent enim fatidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese uisibiles præbere & comites: cuius exempla multa sunt in sacris literis, ut in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia, Tobia, Daniele, & multis alijs. Sic Adam familiarem consuetudinem habuit cum angelo Raziele: Sem filius Noe, cum Iophiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cum Peliele: Ioseph & Iosue & Daniel, cum Gabriel: Moses, cum Metattron: Helias, cum Maltechiele: Tobias iunior, cum Raphaele: Dauid, cum Cerniele: Manue, cum Phadaele: Cenez, cum Ceruele: Ezechiel, cum Hasmaele: Esdras, cum Vriele: Solomon, cum Michaele. Nonnunquam spiritus isti uirtute sua animarum & organicum corpus, siue brutum, siue rationale, ingrediuntur & corripiunt, ac anima illius tanquam basi utentes, per corporea instrumenta uoces reddunt, sicut hoc in asina Balaam manifestum est, & in Saul, in quem insilijt spiritus Domini, & prophetabat. De istis sic ait Apollo in responsis apud Porphyrium:

Quot angelos antiqui patres familiares habuerint.

Carminibus domitus Phœbeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per aera uectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subijt mentem innocuam, sanctiq; capacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture uocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline.

CAP. XLVIII.

TErtius uerò furor ab Apolline procedit, scilicet, mundi mente. Hic sacris quibusdam mysterijs, uotis, sacrificijs, adorationibus, inuocationibus, & sacris quibusdam artificijs, uel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dij sui spiritus uirtutem infuderunt, animam supra mentem assurgere facit, ipsum cum numinibus dæmonibusq; coniungendo: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabat:

sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Elcazar, Rabi Ismaelem confecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq; nominibus inscriptas, atq; sic consecratas, quibus qui cum fide, spe & charitate uescebatur, mox prophetico sapientiæ spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam, filium Iochabidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, omnis literaturæ expertem, taliter illuminasse, ut repentino fulgore circunfusus, inopinatè tam alta legis mysteria in cœtum sapientum concionaretur, ut astantibus omnibus stupori fuerit: & de quodam Heraisco Aegyptio memoriæ proditum est, illum diuina quadam natura præditum ita ut solo simulacrorum contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus concitaretur. Legimus quoque in sacris literis cum Saul eßet inter prophetas, insilijsse super eum spiritum Domini, & prophetasse: cumq; à prophetarum cuneo abiret, cessaße prophetare. Simile accidit lictoribus illis, quos misit Saul, ut caperent Dauid: qui cum uidißent cuneum prophetarum, & Samuelem stantem super eos, factus est spiritus Domini etiam in illis, & prophetarunt etiam ipsi. Tanta est sæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia, ut etiam propinquos illis corripiat, similiq; spiritu furere compellat: non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repentè poße fieri sapientem, & iterum ex sapiente ignorantem. est enim ars quædam (sed paucißimis cognita) taliter informandi, exornandi & illustrandi fidelem & purum hominis animum, ut ex ignorantiæ tenebris repentè ad sapientiæ & doctrinarũ lumina euehatur: est econuerso facultas immundos & incredulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarum dono rursus exuere, & pristinæ suæ ignorantiæ restituere. Ars mira. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorum quorundam auocamento ac delinimento soporari & externari ad præsentium obliuionem, ita ut remota corporis memoria, redi-

 gatur

redigatur in naturam suam diuinam, atque sic diuino lumine lustratus, ac furore diuino afflatus, futura rerum præsagire, tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc suscipere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates Dei numine afflantur, nihil timent, nihil uerentur. nam per inuia uadunt, atque in ignem illæsi feruntur, & flumina transeunt. Sic legimus antra quædam, ut Apollinis & Trophonij, & tripodas, & specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo dijs sacrata, uel eo mysterio fabricata fuiße, ut exinde sacerdotes uaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ratione Deum suscipere solita est. aut enim per tenuem spiritũ & ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpebat: aut ipsa etiã in adytu sedens, super æneam sellam tripodem numini dicatam, & utrobiq; hoc diuino spiritu acta, uaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undiq; circumfunditur, eamq; suo numine repletam agitat, aut sacræ sedi adhærens, per quam Deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed & uates fatidica in Branchis, quæ in axe consedit, aut uirgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, uel pedes interdum lymbumq; undis proluit, uel ignis uaporem ex undis hauri. His omnibus diuino splendore repletur, editaq; plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuiße Libero sacrũ, ex quo uaticinia & oracula reddi solebant: cuius templi antistites uino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, ubi Clarij Apollinis templum erat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta, res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum constitutus, ubi de ægrotorum successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, usque ad supremas fontis aquas sensim demittebant: peractisq; certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in speculo sese offerebat. Erat etiam haud procul ad Epidauro Laconiæ

Vates numine afflati, neminem timẽt

niæ ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis responsa dabantur: prospera, si undæ iniectas placidæ retinuissent: aduersa autem, si uelu ti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Aetnæ crateres factitasse proditum est, in quas iniecta numismata, aut uictimæ, idem præsagij læti aut tristis, iniectorum retentione, uel reiectu ostendebant. Similia quoq; narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nympheũ appellatũ dicit: ubi thure hoc modo in flammas coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis scire cupiebat, præterquam de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoq; quod de Paliscorum Siciliæ fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunque affirmare uoluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontem deijciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare uidebantur: sin uerò falso & dolo malo peierata, statim mergebantur ima petentes: tũ exiliẽs subitò ignis, correptũ periurij reũ, in cineres exurebat. Erat quoq; in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendũ responsum ingrediebatur, protinus mouebatur, & sonitum edebat: erat & ibidem statua uirgam ferẽs, quæ lebetem (scilicet peluim) quæ propè aderat percutiebat, ex qua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in epistola Ausonij ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radijs ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere.

CAP. XLIX.

Qvartus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in Deum conuertit, & transmutat, efficitq; Deo penitus similem, tanquam propriam Dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum. hic enim in naturam Dei transit, qua ipse sit Deus: hic dæmonum genus nouit,

utpote qui cum iisdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturæ partem in seipso despiciens, alterius partis diuinitate cō fisus. Anima itaque iam conuersa, Deo quoque similis effecta, sic à Deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis contactu omnia cognoscat: ideoq; amorem Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamq; etiam anima amore in Deum sic conuersa, & supra intellectualem sphæram sublimata, præter hoc quòd integra sua uirtute uaticinij ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabiliora & maiora quàm ipsa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quemadmodum cœlum imagine sui, & suo lumine atque calore ea agit, quæ uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis, uel ipsa experientia notissimum est) sic etiam Deus per sui imaginem, ac lucem ea perficit, quæ mundus innata sibi uirtute agere non potest: imago autem Dei homo est, saltem qui iam Venereo furore Deo similis effectus, sola uiuit mente, atque capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores, ac Cabalistas definitur, esse lumen Dei, & ad imaginem uerbi causæ causarum primi exemplaris creata, substantia Dei, sigilloq; figurata, cuius character est uerbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talem hominē ait esse, uel cœlicolis præstantiorem, uel saltem æquali sorte potiri.

Amor cur cæcus.

Miraculum.

Anima hominis.

De raptu & extasi, & uaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt.

CAP. L.

Raptus quid.

RAptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ, à Deo proueniens, per quem Deus animam à superis delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad superiora. Huius causa est in nobis continua contemplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis intentione

tione animum incorporeæ ſapientiæ coniungit, eatenus uehementioribus ſuis agitationibus, ipſum à ſenſibilibus corporeq́; ſeuocat, & (ut inquit Plato) taliter quandoq; quòd nonnũquam corpus ipſum uel effugiat, & quaſi diſſolui uideatur, quemadmodum Aurelius Auguſtinus narrat de ſacerdote Calamenſi (cuius ſuprà meminimus) Iacebat, inquit, ſimilimus mortuo, ſine anhelitu: & cum ureretur & ſecaretur, non ſentiebat. Tantum igitur eſt animæ imperium, quando ſcilicet ſuam naturam fuerit adſecuta, nec ſenſuum illecebris grauata, ut uirtute ſua ſubitò aſcendat, non modò in corpore manens, ſed etiam aliquando compedibus ſoluta extra corpus uolitans ad supercœleſtem cohabitationem, ubi iam Deo quàm proxima & quàm ſimilima, diuinorum effecta receptaculum, diuino lumine oraculisq́; repletur. Vnde inquit Zoroaſtes: Aſcendendum tibi eſt ad lumen ipſum, & ad patris radios, unde tibi miſſa eſt anima, plurimam induta mentem. Et Triſmegiſtus ait: Aſcendere te oportebit ſupra cœlos, chorisq́; dæmonum longè abeſſe. & Pythagoras ait: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberum tranſieris, eris immortalis Deus. Sic legimus Hermetem, Socratem, Xenocratem, Platonem, Plotinum, Heraclitum, Pythagoram & Zoroaſtem, raptu ſolitos ſeuocari, atq; ſic multarum rerum ediſcere ſapientiam. Legimus etiam apud Herodotum fuiſſe in Proconneſo philoſophum mirificæ ſcientiæ, Atheum nomine, eiusq́; animã quandoq; corpus exire, ac poſt uiſa longinqua ſpacia, rurſus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, conſueuiſſe animã Harmonis Clazomenij, eamq́; relicto corpore uagari ſolitam, multa quoq; ac uera è lõginquo nũciare. Et ſunt adhuc in hũc diẽ apud Noruegios & Pilappios perplures, qui ſe in totũ triduũ ſeuocãt à corpore, reuerſiq́; multa à lõginquis renunciãt: atque illos interea cuſtodire oportet, ne quod uiuum animal illos ſupergrediatur contingatq́;, aliàs ferunt in corpus ſuum non reuerti. Sciendum ergo, quòd (iuxta Aegyptiorum doctrinam)

Anima à corpore soluta omnem locum & tempus comprehendit.

ctrinam) cum anima lumen sit quoddam spirituale, quando à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus comprehendit, non secus atq; lumen in laterna inclusum, qua aperta, usquequaq; diffunditur, neque deficit. nam ubique est, & semper. & Cicero in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquando animus hominis diuinat, nisi cũ ita solutus est, ut ei planè nihil sit cum corpore, aut parum. Cum igitur peruenerit ad illũ statum, qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per species acquisitas, sed per inspectionem ad ideas, omniaq; in idearum lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucissimos homines participes fieri in hac uita, sed penè Deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur, atq; in ipsis sæpissime sicut in raptu uaticinia proueniunt, quo quidem uaticinandi genere legimus Herculem, Arabesq; quàm plures excelluisse. Et sunt quædam uaticinia, quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt, uidelicet quæ ex passionis alicuius excessu, ut amore nimio uel tristicia, uel inter crebra suspiria, aut imo mortis agone futura pronunciant, sicut apud Statium de matre Achillis:

—Nec uana parentum
Expauit uitreo sub gurgite remos.

Inest enim animis nostris quædam uis perspicua, & capax rerum omnium, sed caligine corporis & mortalitatis obsita & impedita, post mortem autem immortalitatem consecuta, & à corpore soluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis, & senecta debilitatis, nonnunquã aliquid insueti luminis, quia anima tunc sensibus minus præpedita est, & acutius intelligit, & iam quasi paululum relaxata uinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quasi loco quo migratura est uicina, reuelationes facile percipit, quæ agonijs suis pexmixta, sibi tunc offeruntur. Vnde

Ambrosius

Ambrosius libro de Fide resurrectionis ait: Anima nostra corporeum istud euadere gestit ergastulum, quæ motu aereo libera nescit quò uadat, aut unde ueniat. Scimus tamen quòd corpori superuiuat, & ea iam depositis proprij sensus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ antè sita in corpore nõ uidebat: quod exẽplo dormiẽtiũ poßumus æstimare, quorũ animi uelut quieti sepulto corpore ad altiora se subrigũt & renũciant corpori rerum absentium, uel etiam cœlestium uisiones.

De somnio prophetico. CAP. LI.

Somnium dico nunc, quod ex spiritu phantastico & intellectu inuicem unitis, aut per illustrationem intellectus agentis super animam nostram, aut per meram reuelationem numinis alicuius, purgata atq; tranquilla mente procedit: ab hoc enim anima nostra uera recipit oracula, affatimq; nobis uaticinia præstat: nam in somnijs & interrogare uidemur, & discere, & legere, & inuenire: multa quoq; dubia, multa consilia, multa incognita inopinataq;: neq; unqaam tentata animis nostris, nobis in somnijs patefiunt, apparentq; imagines ignotorum locorum & simulacra hominum tam uiuentium quàm mortuorum: portenturq; futura quæ nondum prouenerunt, & reuelantur proueniße uspiam, quæ nulla adhuc scientiæ fama innotuerunt. & hæc somnia nulla egent alia interpretandi arte, sicut illa de quibus in primo libro locuti sumus, quæ diuinationis sunt, non præscientiæ: contingitq; eos qui uiderunt, ut plurimum non intelligere: quia (ut inquit Abdala Arabs) sicut uidere somnia, est à fortitudine imaginationis: ita intelligere ea, est à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus commercio sopitus est, aut spiritus imaginatiuus siue phantasticus tã hebes ac impolitus est, ut superni intellectus species influẽtesq; imagines nequeat excipere, exceptasq; retinere hic ad somniorũ uaticinia planè inutilis est. Oportet ergo uolẽtẽ uera recipere somnia spiritũ phantasticũ purũ, incõcussum, imperturba-

Somnia uidere, & ea intelligere, unde contingat.

imperturbatumq; seruare, atq; ita componere, ut dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præsideat, atq; innotescat: talis nanque spiritus uaticinijs aptißimus, omnium idolorum à rebus undique manantium (ut inquit Synesius) speculum est clarißimum. Cum igitur corpore iam sani sumus, non perturbati animo, non cibo potu'ue grauati, nec mœrentes inopia, nullis'que nobis obstrepentibus libidinis, aut iracundiæ uitijs, castè cubitum euntes dormimus, tunc anima nostra pura atque diuina, ab omni noxia cogitatione soluta, per somniũ iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes, & refulgẽtes, à mentibus diuinis, in se suscipit radios & effigies, atque tanquam in quodam deifico speculo, omni intellectus uulgari indagatione, rationisq; discursu longè quidem certius, clarius efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neq; etiam tunc uigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicunq; igitur spiritũ suum meditatione tranquilla ac religiosa, tum per uictum tẽperatum ac moderatum secundum naturam cõseruat purum, hoc utitur admodum præparato, ut eiusmodi ratione diuinus euadat atq; sciens: quicunq; uerò contrà phantastico spiritu lãguet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed quemadmodum luscus oculus propter debilitatem cõfuse indiscreteq; iudicat: sic etiam quando crapula uinoq; repleti sumus, tunc spiritus noster noxijs uaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dißimiliter affici) decipitur atq; hebescit: quã ob causam Amphiaraus uates (ut legimus apud Philostratũ) uolentem recipere oracula, iußit integrum diem à cibo, à uino autem triduo abstinere: quia non poßit rectè uaticinari anima, nisi eßet uino ciboq; liberata. sobrijs enim animis, ac religiosis, diuinoq; cultui uacantibus, solent dij tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Simile.

Philostratus lib.2.cap.14.

Nuncie futurorum uaticinator maxime,

Accedis

Accedis ad animas somni quiete demulctas:
Easq; compellans suscitas mentem,
Sententias numinum beatorũ eis per somnium subinseris,
Silens silentibus animis uentura pronuncians,
His inquã animis, quorũ mẽs diuino cultu rectissimè utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui respõsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificijs, peracto diuino cultu, etiam sacrato cubiculo, uel saltem suarũ immolationum uelleribus, religiosius incubarent. cuius quidẽ ritus meminit Vergilius in his uersibus:

In dubijs responsa petunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulo pòst canit:

Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
Velleribus. —

Et qui Lacedæmonijs præerãt (quod ait Cicero in Pasiphaes phano somniandi causa recubare solebant: idem fieri in templo Aesculapij, à quo uera immitti somnia putabantur: & Calabri Podalyrium Aesculapij filium consulturi, iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebãt. sic nanq; in somnijs, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur, Familiarissimum autem tempus somniorum est nox, quando sensus uagis obiectis & erroribus meridianis uanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat animum, nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autem (ut ait Rabbi Iohenan in libro Senatorum) somniorum uerorum quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnium & uigiliam fit: secundum, quod quis uiderit de altero: tertium, cuius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori ostenditur: quartũ, quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud

Somniorum tempus nox est.

Somniorum uerorum genera quatuor.

illud quod ait Ioseph ad Pharaonem, inquiens: Quòd autem uidisti secundo ad eandem rem pertinens somnium, firmitatis indicium est. Est autem firmißimum somnium, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit, & mente agitat eundo dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in strato tuo quod esset futurum post hæc. Oportet autem alienorum somniorum interpretem habere scientiam, qua poßit distinguere & discernere similitudines rerum omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundum leges quas receperunt de Deo, & de angelis. Illud præterea sciendum, uix aliquod, aut nullum somnium eße absq; re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absq; paleis: quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somnium testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi uult insomnium hoc quod uidisti? nũ ego & mater tua, & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodum matre effectum non est consecutum. Hæc etiam Rabbi Iohenam in libro prænominato, cui accedens Rabbi Leui, omne somnium propheticum non pluris quàm adusq; duos & uiginti annos ait effectu suo poße fraudari: sic Ioseph anno ætatis suæ decimoseptimo somniauit, quòd postea ætatis suæ tricesimonono prodijt in actum. Volens itaq; nunc diuina suscipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro à uaporibus, animo à perturbationibus libero, eoq; die abstineat à cœna, nec bibat quod inebriare poßit: habeat cubiculum mundũ & nitidum, etiam exorcizatum & sacratum, in quo facto suffitu, inunctis temporibus, obuinctis digitis somniorum anulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacraq; charta, inuocato sacris orationibus numine, stratum petat, intenta cogitatione super re quam scire desiderat. sic enim uerißima & indubia uidebit somnia cum uera intellectus illuminatione. Quicunque igitur ea quæ in his libris sparsim de hac re diximus coniungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

Inanes res somnijs permixtæ.

Ad diuinorũ somniorum susceptionẽ quæ requirãtur.

De

De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim posidentibus.

CAP. LII.

SVnt etiam sortes quædam diuinam oraculorum poßidentes uirtutem, ac tanquam diuini iudicij indices, antea multa prece & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petitæ, aliquando etiam à Deo ipso fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur, de hirco offerendo Domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de uirgis tribuum Israel. Iam uerò & Moses & Iosue, mißis sortibus in conspectu Domini diuiserunt terras, & hæreditates tribubus Israel secundũ præscriptũ Dei Apostoli. Christi præmißis precib. per sortẽ elegerunt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cùm fugiens à facie Domini nauigaret Tharsum, suborta tempestate nautæ per sortem inueneruut illum causam periculi, proiectumq́; in mare cessaße tempestatem. Narrat Cæsar de M. Valerio Procillo capto ab hostibus, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus esset, an in aliud tempus reseruandus, sortium beneficio euasisse incolumem. Erat quondam apud Buram Achaiæ oppidum Herculis oraculum, ex talis & abaco constitutum, ubi consulturus de re quapiam, post peractas Deo preces, talos quatuor iaciebat, quorum situm atque figuras obseruans uates, quid uenturum esset, in abaco scriptum comperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum oßibus confecti. Illud uerò sciendum, uetustos patres non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut neceßitate, aut grandi utilitate urgente, nec nisi cum magna religione, reuerentia, expiationibus, ieiunijs, munditia, precibus, inuocationibus, uotis, sacrificijs consecrationibus, cæterisq́; adhibitis religionum sacris mysterijs. Solent enim sacra ipsa operibus nostris ritè præmissa, ut maximè diuinam prouocare uoluntatem ac beneuolentiam, diuinorumq́; spirituum præsentiam, quorum dispensatione sorte directa, rei quæsitæ ueram suscipimus

Non temerè sortiebantur antiqui patres.

Dispositio eius qui per sortes uult operari.

pimus sententiam. Oportet ergo quemcunque per sortes operantem, accedere animo bene dispositio, non perturbato, non distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione, ac constanti intentione sciendi id quod quæsitum fuerit: præterea erga Deum & cœlestia puritate, castitate sanctimonia pollentem, in dubia spe & firma fide, sacris orationibus inuocare, ut dignus efficiatur cui diuini spiritus cõgrediantur, diuinaq; uoluntas innotescat: sic nanque si fueris dispositus, uirtute sortiũ maxima secreta ti bi patefient, erisq; uates ueridicus, præteritorum, præsentium & futurorum, de quibus fueris requisitus. Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in ominum & nominum augurijs obseruandum est, quando uidelicet cum formidine, tamen firma cum expectatione nomina quædam uaticinandi causa nobis præfigimus, aut signum postulamus, sicut uernaculus Abrahæ Eleazar, & Gedeon iudex in Israel fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achaiæ ciuitate medio foro Mercurij simulacrum, ubi omen accepturus, suffito thure, & accensis lucernis, quæ antè astabant, oblatoq; patrio numismate in simulacri dexteram, tum quodcunque percunctari uoluisset, in simulacri aurem insusurrabat, moxq; ambabus manibus obturatis auribus suis, ocyus à foro discedebat: cuius limites egressus, ilico apertis auribus quam primam uocem excepisset, sibi pro rato omine, & tanquam dato oraculo obseruabat. Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tanquam à casu, uel à fortuito euentu sint) nihil rationis habere uideantur: tamen à Deo & sublimioribus uirtutibus certis rationibus disponuntur, neque cadunt præter intentionem eas moderantis. Non'ne in electione Saul in Israel, sors in illum casu & fortuito cecidisse putabatur? Attamen iam antea à Domino statutus fuit rex, & unctus à Samuele propheta: & qui statuerat illum regem Deus, disposuit & sortes, ut caderent super illum. Atque de his hactenus satis.

Quo-

Quomodo se disponere debeat uolens suscipere oracula. CAP. LIII.

QVicunque ad supremum animæ statum accedere cupiens, ad oracula petenda proficiscitur, oportet eũ castè sanctéq; dispositum, purum mundumq; accedere, ita ut nullius sordis impetigine anima eius inquinetur, nullas'que peccatorum cicatrices pectori gerat impressas: oportebitq; animum penitùs segregare & purgare, quatenus naturæ permittat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmodi passionibus, omni'que irrationali conditione, quæ sequitur eam tanquam ferrum rubigo, ritè componendo & disponendo quæ ad mentis pertinent tranquillitatem. sic enim ueriora efficacioráque accipiet responsa. Quibus uerò purgetur animus, & in diuinam suam restituatur puritatem, à religione nobis sapientiáq; est perdiscendum. neque enim sine religione sapientia, nec sine sapientia probanda est religio. Sapientia enim (inquit Solomon) lignum uitæ est his, qui apprehenderint eam. & Lucretius ait, eam esse inuentum Dei, seu spiraculum Dei, ubi canit:

Hic Deus ille fuit, Deus inclyte Memmi,
Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationem diuinam, unde Democritus nullos uiros sapientes arbitratur, præter illos qui furore quodam diuino perciti sunt, quemadmodum Minos ille Cretensis, quem ferunt à Ioue cuncta didicisse, cum esset ei in Ida monte frequens cum Deo conuersatio: sic etiã Melesagoram Eleusinum Athenienses ferunt à nymphis edoctum: sic & Hesiodum cum esset pecudum pastor in Bœotia, gregẽ iuxta quendam Helicona montem egisset, legimus à Musis condonatum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poesim repentè

adeptum eſſe: quæ quidem & huiuſmodi in momento adſequi, pro certo non eſt humani animi, ſed diuinitùs inſpirati, uidelicet cui ineſt Deus omnia operans. ipſe nanq; Deus in animas ſanctas ſe transferens, prophetas & mirandorum opifices conſtituit potentes in opere & ſermone, ſicut aſſerunt Plato & Mercurius, atque ipſe etiam Xyſtus Pythagoricus, aſſerentes, eiuſmodi hominem Dei templum, Deum autem hoſpitem: cui aſtipulatur & noſter Paulus, hominem uocans templum Dei: & alibi de ſeipſo inquit, Omnia poſſum in eo qui me cõfortat Deus. ipſe enim eſt uirtus noſtra, ſine quo (ut ipſemet perhibet) nihil poſſumus. quod etiam Ariſtoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullam eſſe uirtutem, ſiue naturalem, ſiue moralem, niſi per Deum: & in ſecretis ſuis aſtruit, intellectum bonum & ſanum poſſe in naturæ ſecreta, dummodo adſit diuinæ uirtutis influentia, aliàs nequaquam. Hanc autem influentiam tunc ſolum ſuſcipimus, quando nos abſoluimus ab impedimentis aggrauantibus, à carnalibus & terrenis occupationibus, & ab omni externa agitatione. neq; enim poteſt lippus & immundus oculus res nimium lucentes intueri: nec capere poterit diuina, qui purgationem animi ignorarit. Oportet autem pedetentim & uelut per gradus quoſdam ad hanc animi puritatem peruenire. neque enim unuſquiſq; de nouo ijs myſterijs initiatus, ſtatim lucida omnia comprehendit, ſed aſſuefaciendus paulatim eſt animus, quouſq; in nobis emineat intellectus, ac diuinæ luci applicans illi permiſceatur. Anima itaque humana quando ritè fuerit purgata & expiata, tum ab omni uarietate ſoluta, libero motu foras emicat, ſurſum aſcendit, diuina capit, etiam ſeipſam erudit, quando fortè aliunde erudiri uidetur. neq; enim commemoratione neq; demonſtratione tunc indiget, ob naturalem ſui ſolertiam, tum per mentem ſuam, quæ animæ caput & auriga eſt, ſuapte natura angelos imitata, non ſucceſſione, non tempore, ſed ſubitaneo momento quod cupit aſſequitur. Dauid enim literas nõ didicit,

Homo, Dei templum.

Pedetentim ad animi puritatem perueniendum.

didicit, & ex pastore effectus est uates, & diuinarum rerum scientißimus. Solomon in unius noctis somnio, omnium superûm & inferûm sapientia repletus fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, cæteriq; prophetæ & apostoli eruditi sunt: potest enim anima (quæ communis Pythagoreorum & Platonicorum sententia est) der uiam purgatoriam absque alio studio, uel inuestigatione, per solam modicam, & facilimam collationem, & aduenticiam, super iam desuper habita intelligibilia, perfectam omnium scibilium scientiam acquirere: potest etiam per extrinsecam expiationem ad hoc deuenire, ut omnia per substantialem suam formam indiuisibiliter intelligat. Purgatur autem animus, & expiatur per munditiam, per abstinentiam, per pœnitentiam, per eleemosynam: tum etiam conferunt ad idem sacra quædam instituta, ut hic inferius patebit. curanda enim est anima per religionum studia, uulgò quidem occulta, ut sanitati restituta, ueritate firmata, & diuinis præsidijs munita, non timeat suborientes concußiones.

David, Solomō, cæteriq;, & prophętę, & apostoli, subitò edocti.

Animus quomodo expiādus.

De munditia, & quomodo obseruanda. CAP. LIIII.

MVnditiam igitur in primis oportebit seruare, in uictu, in operibus, in affectibus, sordesq; omnes & animi perturbationes, & quæcūq; sensum, ac spiritū offendunt, expellere: & quæ insunt homini dißimilia cœlo, non solum si animo & spiritu, uerumetiam si in corpore, si circa corpus fuerint. talis nanq; munditia exterior animi puritatē haud parū creditur adiuuare. Hanc ob causam philosophi Pythagorici auiditate oraculorū capti, diuinis laudibus celebratis, lauabāt in flumine uel balneo, uestibus induebātur albis, atq; lineis. nā lanā prophanū uestitū arbitrabātur, tanquā beluinæ sordis excrementū pecori detractū: cubile purū, & prorsus immaculatū habitabant. Simili modo solebāt Bragmani Indorū sapiētes, in fonte q Dirce appellatur in Bœotia,

Lana uestitus prophanus.

Bragmanorū habitus & gestus.

 exutis

exuiis uestib. lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis: deinde postquam pro ritu satis mundi erant, exeundum circiter meridiem, uestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferētes anulos, & baculosq; gestātes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctum fuit, prius quàm sacrorum penetralia ingredi: utebantur etiam lineis uestibus quotidie recenter ablutis. Legimus qnoque eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atque dierum libro, ubi canit:

Nemo sub aurora Ioui audet fundere uina
Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
Non sic exaudire uolunt, spernuntq; precati.

Et alibi:

Prauus ubi fluuium manibus non lotis obiuit,
Huic dij succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nephas, donec me flumine uiuo
Abluero. ——

Mos enim erat gentibus, quando dijs superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando uerò dijs inferis litandum erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra dijs inferis instituerct, ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem,
Dic corpus properet fluuiali spagere lympha.

Et alibi, ubi infert Aeneam apud inferos ramum Proserpinæ adferentem, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti
Spargit aqua. ——

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:

Idem ter socios pura circuntulit unda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditiis

Munditia enim comparata homo cœlestis atq; spiritualis euadit, & ad Dei contuitum unionemq; sic disponitur, dum mundo corpore & pura mente Deo ministrat, & in omnibus munditiam amplectitur, in uisceribus, in cute, in uestibus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostijs, sacrificijs: quorum omnium munditia, etiam aerem purificat, influxumq; illum mundissimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos Dei ministros dæmonesq; bonos allicit, & conuertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & mali dæmones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & decipiant, huiusmodi munditiam exquirunt: ideoq; in primis obseruandum est, ut habeatur animus mundus, & cor purum, atq; tunc immundæ potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atq; ascensu. CAP. LV.

Abstinentia quoque suos passim obseruatores contra uitia, & malos dæmones familiariter munit atque tuetur, & quasi templum Dei incontaminatum reddit animum, mentemq; Deo coniungit: nihil etiam ad sanitatem cõplexionisq; temperantiam melius, quàm superflua minimè congregare, modumq; necessarij uictus non excedere. neque enim nutrimentum natura ualentius adsumendum est, sed quo potius natura sit ualentior, sicuti de Christo asserunt nonnulli, quòd ea meta cibum sumebat, ut non generaret superfluum quartæ digestionis. Multi quoque alij parcitate cibi, simul & sanitate & agilitate corporis gauisi sunt, ut Moses & Helias, qui usque ad quadragesimum diem ieiunium protraxerunt. Vnde ille splendebat facie, & iste subuectus corpus suum ueluti spiritum facilè ducebat ad nutum. Nam asserunt magi & philosophi, spiritum nostrũ non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, sed spongiarum more, per totũ corpus undiq; alimẽtum

suum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuißimis corpus undique penetrantibus. Itaque qui spiritum hunc cupiunt habere purum & potentem, cibis utuntur siccioribus, corpusq; hoc crassum ieiunijs extenuant, ac facile permeabile reddunt, nè eius pondere aut crassescat spiritus, aut suffocetur, tum lotionibus, & fricationibus, & exercitijs, & amictu corpus ipsum mundum conseruant, spiritumq; lustrationibus & suffitibus corroborant, & ad puram tenuemq; sinceritatem perducunt. Debemus igitur in sumendis cibis esse puri atque abstinentes, quemadmodum philosophi Pythagorici, mensam sacram atque sobriam seruantes, uitam in omni temperantia protrahebant. Temperantia enim uitæ complexionisq;, quia talis nullum infert nobis alicuius superantis humoris tumultum, qui ad nullam imaginem commoueat phantasiam, efficit ut anima nostra sæpißime somnians, nonnunquam etiam uigilans, semper supernis influxibus subijciatur. Insuper Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter moderetur singulas tum animi tum corporis sui motiones, perpetuam utriusque sanitatem, ac etiam diuturnam uitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium, nisi abstinentes à uino, & carnibus, & uitijs: dicentes, neminem posse, Deum intelligere, nisi qui illum diuina conuersatione æmularetur: quod etiam inferiores Indos apud Philostratum docuit Phraotes. Præterea abstinere nos oportet ab omnibus quæcunque animum spiritumq; inficiunt, à cupiditatibus & inuidentia, quæ iniusticiæ famulæ sunt (ut inquit Hermes) ad mala facinora mentem ac manum impellentes: item ab ocio & luxuria. anima enim torpore & libidine suffocata, cœleste aliquid præuidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensiũ, qui Græcè Hierophantæ appellantur (ut refert Hieronymus) quo castius in sacris agerent, diuinisq; rebus incũberẽt, cõsueuerũt sorbitioni cicutæ seipsos castrare. Castitas præterea mentis Deo deuotæ, ipsa animam nostram

Tẽperantiæ effectus.

A quib. potissimũ homini abstinendũ.

(ut

(ut docet Orpheus Musæum in omnium Deorum hymno) sempiternum ac semper paratum efficit Dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & uarietate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi paßionibus, quæ lædunt animum, ac iudicium rationis peruertunt: sicut palàm uidemus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has paßiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægritudines, & pestiferos nominat morbos. Horatius uerò furores appellat, uel insanias, ubi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Sentire quoque uidetur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: unde legitur in Ecclesiastico, Stultorum infinitus est numerus. Ecclesiast. 1. Iccirco Stoici negant paßiones cadere in sapientem: paßiones inquam, quæ sequuntur apprehensionem sensitiuam. nam paßiones rationales & mentales, sapienti cõcedunt. Sic sentire uidetur etiã Boethius ubi canit, paßiones aliquas abijciẽdas in inquisitione ueritatis, his uersibus:

Tu quoq; si uis
Lumine claro
Cernere uerum,
Tramite recto
Carpere callem:
Gaudia pelle,
Pelle timorem,
Nec dolor adsit,
Spemq; fugato.
Nubila mens est,
Vinctaq; frenis,
Hæc ubi regnant.

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi paßionibus penitus denudare, & auertere, ut ueritatem simplicißimam adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negociorum cura solutus, sacris numinibus, ac cœlestibus uacans, eadem quotidie sentit, quæ cœlestia munera cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator, & maximus prophetarum, ac omni Chaldæorum & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sen-

sibus abstrahere uellet, in uastas Aethiopiæ solitudines concessit, ubi cunctis humanis negocijs prætermissis, ad solam diuinarum rerum contemplationem animum mentemq; conuertit, in quo sic omnipotenti Deo placuit, ut illum facie ad faciem uidere & intueri meruerit, accepta etiam miraculorum illorum stupenda potentia, quæ Sacræ literæ de illo testificari conspiciuntur. Sic Zoroastes Magorũ pater ac princeps, omnium rerum naturalium diuinarumq; scientiam, uiginti annorum solitudine dicitur assecutus, ubi de omni diuinandi atque uaticinandi arte plura conscripsit, ac fecit. Similia operatũ esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Musæum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretensem, longissimo quodam somno fuisse eruditum. nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt, hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur: atque Heraclitus & Democritus eandem ob causam solitudine delectabantur: quanto magis enim animalem uitam relinquimus, & humanam, tanto magis uiuimus angelos & Deum, quibus coniuncti, & in meliorem sortem restituti, in omnia possumus, omnibus dominãtes. Qualiter autem animus noster segregandus sit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigendus, quousq; ascendat ad ipsum unum, bonum, uerum, pulchrum, per singulos tam cognobiliũ quàm cognitionum gradus, docet Proclus in commentarijs super Alcibiadem, ostendens quomodo in primis fugienda sensibilia, ut ad essentiam incorporeã nos trãsferamus: ubi animarum ordinem, multiplicatum tamen per rationes plurimas, habitudines proportionesq; uarias, & uincula multa, uarietatemq; uirium multiformem superare oportet, & ad intellectum, & intelligibilia regna contendere: & quanto interuallo hæc sint animis meliora, contemplari: porrò ipsam etiam intellectualem multitudinem licet unitam & indiuiduam relinquere, atq; ad superintellectualem essentialemq; unitatẽ ab omni multitudine absolutam, ipsiusq; boni, & ueri fontem peruenire.

Homini quę potissimum fugienda.

uenire. Simili ratione fugere nos oportet omnem cognitionem multifariam distrahentem atque fallentem, ut ueritatem simplicißimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuum & sensuum, imaginationũ, opinionum, quæ tã in se diuersa est, ut alia alijs in quolibet sint contraria, ascendendumq; ad scientias: in quibus licet uaria multitudo sit, contrarietatem tamen habet nullam. omnes enim sibi inuicem connexæ, & subalternatim una alteri ministrat atque inseruit, usque ad unam ab omnibus præsuppositam, & nullam ulterius supponentem, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non est ibi summus cognitionum apex, sed super eam est intellectus purus. Itaque depositis omni compositione, diuisione, multiformiq; discursu, ad intellectualem uitam simplicemq; intuitum ascendentes, intelligibilem essentiam præceptionibus indiuiduis & simplicibus speculantes, ut ipsam summam animæ existentiam, per quam unum sumus, & sub qua unitur multitudo nostra, consequamur: atque sic primum unum, à quo omnibus inest unio, per ipsum unum, tanquam essentiæ nostræ florem attingamus: quod tunc demum assequimur, quando omnem multitudinem fugientes, in ipsam unitatem nostram consurgimus, unumq; efficimur, & uniformiter agimus.

De pœnitentia & eleemosyna. CAP. LVI.

MAxima autem purgationum pars est, uoluntaria pœnitentia delictorum. nam (ut ait Seneca in Thyeste) quem pœnitet peccasse, penè est innocens. Hæc enim maximam nobis adfert expiationem, dum molestiam delectamentis opponit, stupidamq; expurgat ex anima læticiam, tribuitq; uim quandam peculiarem ad supera reducentem. Est itaq; pœnitentia non modò mortificatio uitiorum, sed & animæ spiritale martyriũ, quæ gladio spiritus ex omni parte confoditur: gladius aũt spiritus, est uerbũ Dei. Vnde inquit Hieremias propheta, & etiã Paulus ad Ephesios scribẽs,

Potior purgationũ pars quæ sit.

Pœnitentia quid.

 Maledi-

Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. & Psalmista canit, Gladius in labijs ipsorum. Ideo exponendæ sunt cogitationes, & affectus animi, & omnia mala, quæ exeunt de corde & ore nostro, sacerdoti in confeßione, ut ipse iuxta uerbum Dei ea iudicet, & secundum potestatem illi cōcessam à Deo, pœnitentia iniuncta mundet, & expurget, dirigatq; in bonum. neque uerò ullum in religione abolendis piaculis pœnitentia reperitur ualentius sacramentum. hinc dij ipsi (teste Ouidio in Ponto)

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituisse uident.

Eleemosynæ laus.

Est adhuc aliud expiationis sacramentum, ipsa uidelicet eleemosyna: de qua parum, aut nihil me legisse memini apud philosophos: sed docuit nos illam summa ueritas, inquiens: Date eleemosynam, & omnia munda sunt uobis. & apud Ecclesiasticum legitur: Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatum. & Daniel regem Babylonis docuit, ut eleemosynis redimeret peccata: & Raphael angelus testatur ad Tobiam: Quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, & facit inuenire uitam æternam. Hinc Christus ad patrē orare iußit, Dimitte sicut dimittimus, & da sicut damus. de quo dixit alibi: Centuplum accipietis, & uitā æternam poßidebitis. Idem iudicaturus uiuos & mortuos, præ cæteris improperabit damnatis, neglectas eleemosynas, & misericordiæ opera, dum dicet: Esuriui & sitiui, & non dedistis mihi manducare, neq; bibere. & adhuc in alio loco de pauperibus locutus, inquit: Quod uni illorum feceritis, mihi fecistis. Quod mihi etiam sensisse uidetur Homerus, ubi introducit iuuenem ad Antinoum procum in hæc uerba dicentem: Antinoe non quidem pulchrè cecidisti miserum mendicum, perdet te, si usquam Deus supracœlestis est. nam & dij alienis hospitibus aßimilati, in uniuersum exeuntes, ciuitates euertunt, hominum iniurias simul & nefas aspicientes.

De

De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt. CAP. LVII.

CReditum est, & à sacrorum peritis traditum, expiari etiam animum sacris quibusdam institutis & sacramentis ab extrà ministratis, ut per sacrificia, per baptismata, per exorcismata, per benedictiones, per consecrationes, per aquæ purificatæ uel benedictæ aspersiones, etiam per quasdam inunctiones, & suffumigationes, non tam ad hoc sacratas, quàm etiam naturaliter hanc uim poßidentes. Hoc modo habet in religionibus locum sulphur, ad expiandum suffitu malos dæmones: ouum quoque similiter in purgationibus usurpari solebat, hinc oua lustralia dicta sunt. unde Ouidius:

Et ueniat quæ lustret anus lectumq; locumq;,
Deferat & tremula sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus uti solitos sulphure atq; asphalto, aut ablutione aquæ marinæ: quoniam purificat sulphur, propter odoris acumen: aqua uero marina, propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatem suam sacerdotes antiqui utebantur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarum: hæc enim tantæ puritatis esse dicitur, ut ferant oliuã à meretrice plantatã, uel infructuosam perpetuò manere, uel omnino exarescere. Simili modo cõferũt expiationi thus, myrrha, uerbena ualeriana, quæ et herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: itẽ benedicta, & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitũ, in his maximè præstare dicitur, tã ad expiandũ dæmones malos, quàm maleficia, ubicũq; fuerint: similiter pennæ upupæ suffitæ phãtasmata pellũt. Mirũ aũt, & uix credibile, nisi illud narraret grauis, & nõ contẽnendus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à loco iuxta Macherũtẽ Iudææ oppidũ sic nũcupata, hãc ait colore flãmeo, noctu splendorẽ emittere, captu tamẽ admodũ difficilẽ, ut ca- Mira de radice Baaras.

ptantis manus fallat, oculosq; refugiat, neq; prius consistat, quàm menstruatæ mulieris lotio fuerit conspersa: neq; tamen hoc modo retenta, sine periculo euellitur, quippe extrahentem præsentanea mors consequitur, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit communitus: quo carentes, terram circum circa scarificantes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repentè discedunt: tandem nimio conatu secuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini persoluens uices, illico commoritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius uis in expiationibus præstantißima, ut etiam eos qui à spiritibus uexantur immundis, protinus liberare compertum sit. Materias autem huiusmodi, in spirituales substantias agere, fugando, uel alliciendo, uel mitigando, uel incitando, non secus arbitrantur, atque ignis in Sicilia agit in animas: qui (teste Guilielmo Parisiensi) corpora non lædens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Cæterùm de his partim superius tractatum est.

Ignis in Sicilia.

De adorationibus & uotis. CAP. LVIII.

ADorationes quidem, & uota, sacrificia atq; oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad Deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atq; sacram indissolubilemq; ad deos cõflant animabus communionem. ex orationib. enim quas uerbis ueris & sacris, sensu & mente proferimus, magnam uim comparamus, quãdo applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum & responsum, per radium diuinum: quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus Deus, sed adeò occultè, ut uix pauci percipiant. Percepit autem sæpißime rex ille, & propheta Dauid, quando inquit: Audiam quid in me loquatur Dominus Deus. Adoratio itaq; diutißimè continuata, & sæpißime frequentata, perficit intellectum, & animam ad suscipienda diuina lumina efficit ampliorem, amorem diuinum accendens, spem fidemq;, & mores sacros

inferens,

infrens, animam ab omni contrario & aduerso expurgat, etiam mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter euenirēt. Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus uoce rogante Deus.
Sæpe Iouem uidi, cum uellet mittere sæua
Fulmina, thure dato, sustinuisse manum.

Reuertitur autem homo ad Deum per orationes: quò perueniens (inquit Plato in Phædro) sistit equos, & cubiculū symposij intrat, ubi pascitur ambrosia, & potatur nectare. Ideo qui uirtutem aliquam poßidere cupiunt, orandum illis est, & supplicandum crebrò ad eum qui in se omnem continet uirtutem. Melior autem, & optima oratio, quæ non ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra Deo offertur, queq; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præsules Deos. Votum autem est ardens affectus casti animi Deo deditus, qui nouendo, quod bonum uidetur, exoptat: hic affectus (ut testantur Iamblichus & Proclus) ita animas Deo coniungit, ut una aliquando Dei atq; animi operatio fiat: Dei uidelicet, tanquam artificis, animi uerò tanquam instrumenti diuini: hinc per uota nōnunquam fieri miracula morbosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentißimos quosq;, & apud omnes nationes sapientißimos uiros, Indorū Bragmanas, Persarū magos, Aegyptiorū gymnosophistas, Græcorū Chaldæorum theologos, qui festa deorū, & abdita mysteria sanxêre, diuinis uotis ac orationib. potißimū incubuisse, ac mirāda multa effecisse. Ad uoti aūt & ad orationis perfectionē (neq; enim sine adoratione uotum, nec sine uoto usquequaq; perfecta est adoratio) duo potißimum requiruntur: primò uidelicet, nocio eius quod adorandum, & cui nouendum est, ac qua ratione, quo ordine, quib. medijs sit colendū. sunt enim multiplices Dei cooperatores & instrumēta, uidelicet cœli, stellæ, administratorij spiritus, cœlestesq; animæ ac heroes, quos ueluti ianito-

Homo ad Deū quomodo reuertat.

Votum quid.

Ad uoti perfectionē duo requiruntur.

ianitores, interpretes, administratores, mediatores primũ implorare oportet eum qui pergit ad archetypum Deum, qui solus est terminus extremus adorationis: cætera numina tanquam aditus sunt ad ipsum Deum. Scias itaq; adorationes ac uota ad solum unum Deum, summũ patrem, deorum omnium regem ac Dominũ, pura ac pia mente principaliter facienda esse: quando uerò ad inferiores Deos processerint, nisi subdelegatæ sint à summo patre administrationis minimè fit intẽtio. Itaq; adorationibus ac uotis, quando ad inferiora numina diriguntur, Zoroastes & Orpheus suffumigationes, & characteres, & eiusmodi adhiberi licitum putabant: quando uerò ad supremi Iouis maiestatem eriguntur, fieri illa minimè debere: quod etiã Hermes & Plato fieri uetãt. Vnde Hermes ad Tatiũ: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cum Deũ ores, uelle thus, & similia accẽdere: aliena enim hæc sunt (ut ait Porphyrius) ab omni pietate. nihil enim materiale inueniri potest, quod immateriali Deo nõ sit obscœnum: iccirco neq; oratio ei, quæ uoce proferatur, conuenit: sed nec interior oratio, si animus uicio contaminetur. Secundò autem requiritur aßimilatio quædam uitæ nostræ ad uitam diuinam, puritate, castitate, sanctimoniaq; proficiscens, cum eius quod optamus licito desiderio: hoc enim summè diuinam captamus beneuolentiam, diuinæq; subijcimur largitioni. nam nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tum ea quæ petimus digna sint fieri, manifestum est Deos precibus nostris minimè adesse: unde inquit diuinus Plato, Deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à Deo petamus, quod uelle nos indecorum est. hoc enim solo plurimos uidemus orationibus ac uoto frustrari, quia nec ipsi religiosè dispositi sunt, nec desideria & petitiones ipsorũ fiunt de his, quæ sunt Deo beneplacita nec sciunt discernere, quo ordine adorãdũ sit, & p quos mediatores ipse Deus sit adeundus: quorũ ignorãtia, orationes ac preces nostras sæpißimè ad nihilũ redigit, et uota supplicationib. nostris abnegari facit.

De

De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generibus, & modis CAP. LIX.

Sacrificium autem est oblatio, quæ & sacra fit offerendo, & sacrat seu sanctificat offerentem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediat peccatum. Hæc itaque sacrificia & oblationes multam nobis præstant fiduciam, & de familia Dei efficiunt, malaq; multa nobis imminentia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præ cæteris confirmant, inquientes: Per hoc quod animalia nostra mactamus, atq; res nostras sacrificio dißipamus, imminentia mala à nobis ad eiusmodi deflecti: tum sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mundo sacrificat Deo animas animalium irrationabilium, per interitum corporis ab anima: ita Michael archangelus sublimioris mundi sacerdos, sacrificat animas hominum, idq; per separationem animæ à corpore, non corporis ab anima, nisi per accidens, sicut contingit in furore, raptu & extasi, & somnio, similibusq; animæ uacationibus, quod Hebræi uocant mortem osculi. Sacrificia uerò, & oblationes primò ac principaliter ad summum Deum facienda sunt: quãdo autem ad secunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quẽadmodum de oratione & uoto dictũ est: tum quæcunq; ibi dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sunt uerò sacrificiorum plura genera. nam quoddam dicitur holocaustum, quando igne hostia consumitur: quoddam immolatio, propter sanguinis effusionem. Præterea quædam dicuntur sacrificia salutaria, quæ fiunt pro salute obtinenda: quædam pacifica, pro pace obtinenda: quædam laudes, pro liberatione à malis, uel largitione bonorum: quædam gratulatoria, pro ueneratione diuina, & gratiarum actione: quædam etiam fiũt nec propter honorem Dei, nec ex bona uoluntate, quale erat apud Hebræos sacrificiũ zelotypiæ, quod solum fiebat causa detegendi occultum adulteriũ. Eratq; olim apud gentes sacrificiũ expiationis, quo expurgabãtur ciuitates, fame aut pestilentia,

Sacrificiorũ genera multa.

Expiationis sacrificium.

lentia, aut alia quauis horrenda calamitate laborantes: ciuium ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hominem turpißimum, illumq; correptum ad locum constitutum deducebant, caseum cum placenta, & ficus siccos manibus gestantem, illumq; septies uirgultis syluestribus uerberatum, lignis syluestribus cōburebant, cineremq; in mare proijciebant. Meminit horum Lycophron & Hipponax. Nec dissimilia multo narrat Philostratus de Apollonio Tianeo, dum pestilentiam Ephesо fugaret. Multa præterea sacrificiorum & uictimarum genera erant, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hecatombe, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupercalia, Munychia, Nouendinalia, Nyctiluca, Palatialia, Pastillaria, Popularia, Proteruia, Scænopegia, Solitorilia, Stata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parentalia, Inferiæ, Consualia, Lampteria, Amburbia, Ambarualia, Vinalia, Thyia, Holocaustaumata, Orgia, Latialia, Diauetaurica, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Tesmophoria, Adonia, Theonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertumnalia, Gynæcia, Panathenæa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictimæ propriæ & diuersæ. nam caper & asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineruæ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ sus prægnans, Aesculapij gallus. Iam uerò & Herculi Gnidio probris & conuicijs sacrificabatur. Erant & sacerdotum uarij ordines, Pontifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salij, Hierophantæ, uariaq; religionum & superstitionum nomina, sacrificia, ceremoniæ, festa, consecrationes, dedicationes, uota, deuotiones, piacula, insiurandum, hostiæ, litamina, quibus seducta gentilitas, falsis dijs dæmonibusq; sacrificabat. Verū autem sacrificium purgans hominem, & uniens illū Deo, duplex

Sacrificiorū genera.

Verum sacrificij duplex.

plex est: unum, quod obtulit summus pontifex Christus, in remissionem peccatorũ, purificans omnia per sanguinẽ crucis suæ: alterũ, quo homo offert seipsum mundũ, immaculatũ, in hostiã uiuentẽ Deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerẽdos simul cũ eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramento corporis & sanguinis sui: Hoc facite in meam cõmemorationem: ut uidelicet nos simul mortificatos, per paßionẽ corporis mortalis in spiritu uiuificatos simul offeramus. de quo ait Porphyrius: Laboremus uitæ nostræ sanctimoniam pro sacrificio offerre. nemo enim bonus Dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiã producens, propriã animam quasi simulacrũ quoddã ædificet, & mentem & intellectũ in templũ cõstituat, in quo diuinã lucẽ suscipere poßit. Externa autẽ sacrificia (ut ait Heraclitus) medelæ quædã sunt animarũ, à summo medico institutæ: poßidet enim malus dæmõ hominẽ (quod ait Proclus) quousque per sacrificia expietur. exquiruntur igitur sacrificia ad Deũ, & uirtutes cœlestes placandas, & ad expiandum hominem, qui & ipse Dei & mũdi gerit imaginẽ. Verùm Domin' noster IESVS CHRISTVS, uerus pontifex, & summus sacerdos, omne sacrificiũ conclusit in solo pane & uino, tanquam in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium, nec aliarum rerũ, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfectè mũdati sumus. Erant etiã apud Aegyptios sexcenta sex genera sacrificiorum, tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerunt, eo quòd essent diuina animalia, intellectualem animam, mentemq; diuinam participantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, & cœlestia dona largiri, nõ tã naturali quodã pacto, quàm libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iãblichus, cœlestia corpora, mũdanaq; numina, uires quasdã in se diuinas ac superiores: quasdã uerò naturales, & inferiores habere, quas quidẽ Orpheus

Ad placandũ deum, necessaria sunt sacrificia.

DCLXVI. sacrificiorũ genera apud Aegyptios.

Stellæ preces exaudiunt, & cœlestia dona largiuntur.

claues

claues appellat ad aperiendum, & claudendum: atq; per has fatalibus nos influentijs obligare, per illas uerò à fato soluere. Vnde si cui infortunium aliquod immineat à Saturno uel Marte, iubent Magi non protinus ad Iouem uel Venerem, quàm ad eum ipsum confugere Saturnum uel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non à Cerere neque à Iunone, sed ab ipsamet Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabant autem singulis stellis cum illis pertinentibus: soli cum rebus solaribus, & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno, uel tauro: Veneri per animalia sua, ut columbam, uel turturem: & per plantas suas, ut uerbenam. sicut canit Vergilius:

Stellis quomodo sacrificauerint antiqui.

> Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,
> Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quandocunq; confectionem aliquam, uel naturalem uel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perfecerant, hanc postea religiosius eidem stellæ sacrabant & offerebant, non tam ab influxu illius opportunè suscepto naturalem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblationem ipsam religiosam eandem diuinitùs confirmatam, fortioremq; recepturi. oblatio enim cuiuslibet rei, quando Deo aliquo modo ritè offertur, non secus ac sacrificium ipsa oblatione, res illa & Deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Præterea cœlestibus & æthereis dijs candidæ hostiæ mactabantur: terrestribus autem, & infernis, nigræ· sed terrestribus super aras, infernis uerò in foueis: aereis autem, & aqueis uolatilia: sed illis alba, istis atra. Deniq; omnibus dijs dæmonibusq; præterquam terrestribus & infernis, uolatilia immolabantur: illis autem solæ quadrupedes. simili nanq; simile gaudet. Ex his deniq; quæ cœlestibus & æthereis immolabantur, solummodo uesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de alijs minimè. Sed hæc omnia Apollinis oraculũ his uersibus expreßit:

Quibus dijs quæ hostiæ mactari solitæ.

> Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa

Candi-

Candida mactanda est terna, & terrestribus, atq;
Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis
Cœlestes aris, foueas cum numina contrà
Exposcant atro imbutas inferna cruore.
Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humata
Hostia: mel uerò nymphæ atq; liquentia uina
Afferri lætantur, & ignem accendier aris,
Quæ circumuolitant terram sibi numina poscunt,
Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;
Inijcier salsas fruges, & dulcia liba.
Hæc facito: uerùm quibus est data pura profundi,
His ipsis semper fer sacra in littore, totum
Proijcito in fluctus animal, cœlestibus autem
Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
Quod superest, propone tibi dapibusq; reserua,
Sudet odoratis craßisq; uaporibus aer.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui adsentiunt & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quædam esse naturalia, inter deos & homines: quod asserens Aristoteles inquit, Sacrificare Deo inest homini à natura. Sunt itaq;, inquiunt, media, quæ utriusq; naturam sapiunt, & diuina analogicè repræsentant, habentq; cum eo numine cui offerũtur, simul & cum ijs qui expiantur, symbola quædam conuenientißima, sed adeò occulta, ut uix capere queat humanum ingenium, quæ Deus & numina in particulari requirunt pro nostra expiatione, quibus placentur uirtutes cœlestes, & sese cõtineãt ab executione punitionis, quã merẽtur delicta nostra: atque hæ sunt (quas uocat Orpheus) claues, quæ aperiũt portas elementorũ atq; cœlorũ, ut per illas penetret homo ad supercœlestia, et ad illũ descẽdãt intelligẽtiæ cœlorũ, et dæmones elementorum. Homines autem perfecti, & uerè religiosi istis non egent, sed illi soli, qui (ut ait Trismegistus) in harmoniam lapsi, cœlorum & creaturarum serui effecti sunt: qui quia

subijciuntur cœlis, idcirco fauore cœlestis uirtutis corroborandos putant, quousq; altius euolantes, ab illarum præsidentia absoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus ueteres adhibere solebant sacrificijs & oblationib. CAP. LX.

Sacrificantis uerba.

NVnc uideamus quas imprecationes oblationibus atque sacrificijs adiungebant: hæc enim dicebat, uel similia, quicunque offerens, & sacrificans Deo: Ego seruitor tuus hæc tibi offero, & sacrifico, autorem sanctitatis te confiteor, & ad sanctificandum inuoco hanc oblationem, ut infundas sibi uirtutem spiritus tui alti ac honorati, ut per eam obtineamus quod petimus. Cæterum uerò sicut res ista præsens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cætero tibi uiuat & moriatur: ita & ego tuus efficiar, qui per hanc oblationem, & cõmunionẽ, per hoc quod ad offerendum, & sacrificandum tibi uenio, de familia & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si uoluero, uel ad saluandum: ita in potestate tua est, ad auferendum per iram tuam, uel ad largiendum per beneuolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione, uel euitatione alicuius mali fiebat sacrificium, dicebatur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moritur in me omne uitium, omnis immunditia: uel sic moriatur, & annihiletur tale, uel tale malum, siue incommodum. item: Sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne uitium, & immunditia. In holocausto dicebatur: Sicut hæc oblatio igne isto præsenti consumitur, ita quòd nihil remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum, seu tale, uel tale incommodum, quod tunc uoluerimus repellere, & euitare. Mos quoque erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus contingere, ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium, quiq; eius participes esse cupiebant: quia litare

sola non potest precatio, nisi is qui precatur, etiam aram manibus tangat. unde apud Virgilium:

Talibus orantem dictis aras{q}; tenentem
Audijt omnipotens. ——— Et alibi:
Tango aras, medios ignes, & numina testor.

Quomodo hæc tum ad Deum, tũ ad inferiora numina exhibenda sunt. CAP. LXI.

OMnis itaque adoratio, oblatio, siue sacrificatio, deprecatio, inuocatio in hac uersatur differentia, uidelicet quia aut ad solum Deum fit, aut ad inferiora numina, ut angelos, stellas, heroas. In his itaque tales tibi obseruandæ sunt regulæ, ut quoties soli Deo offerenda est oratio, ad aliquem effectum obtinendum; hoc fiat cum commemoratione alicuius operis, miraculi, sacramenti, uel promißionis, alicubi ex sacris scripturis educta: ut si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, commemoretur quemadmodum Deus destruxerit gigantes in diluuio aquarum, & conatus Babel in confusione linguarum, Sodomam & Gomorram in pluuia ignis, exercitum Pharaonis in mari Rubro, & huiusmodi: addendo istis quicquid maledictionis ex psalmis, et hinc inde ex sacris literis colligi potest. Cõsimili oratiõe deprecaturi contra pericula aquarum, commemoremus saluationem Noe in diluuio, transitũ filiorum Israel per medium maris Rubri, & Christum siccis pedibus ambulantẽ super aquas, eundẽq; periclitantẽ saluasse nauiculam, imperasse uentis, & fluctibus, & Petrũ mergentẽ eduxisse ex aquis maris, & huiusmodi. Quòd si pro oraculis, uel somnijs petẽdis, siue ad Deũ, siue ad angelos, & heroas oratio necessaria est, iam sese offerũt ex ueteri testamẽto innumera loca, ubi Deus cũ hominib. locutus legitur, cũ multis admodum uersiculis præsagia & reuelationes pollicentibus, tum uaria prophetica somnia, Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nabuchodosonor: tum quicquid in nouo testamento, & uniuersa religione inuenitur reuelationum, Ioannis, Pauli, sanctorum

rum Magorum, tum Helenæ, & Constantini, & Caroli: tum recentiorum prophetarum, Methodij, Cyrilli, Ioachim Merlini, Brigittæ, Mechtyldis, Hildegardis, quorum numina piè inuocata, sæpe reddunt nos diuinarum reuelationum participes. Præterea inuocamus etiam sacra Dei nomina, sed ea præcipuè, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo modo accōmodata: ut pro destructione inimicorum inuocamus nomina iræ Dei, uindictæ Dei, timoris Dei, iusticiæ Dei, fortitudinis Dei: ad euitandum uerò periculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis & similia. Porrò postulamus nobis eius, quod optamus desiderij executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue unum ex heroibus, cui id officij incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabricanda est, debito numero, pondere & mensura, iuxta regulas traditas, ubi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt, eiusq; pasiones disponunt certis numinibus conformes: orationes autem sunt, quatenus alicui numini pro cultu ac ueneratione exhibentur, & ex hac eadem radice etiam consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

Incantamētorū & orationū differētia.

De consecrationibus, & earum ratione.

CAP. LXII.

Consecratio est, sublimatio experimentorum, per quam in materiam operum nostrorum secundum artis magicæ traditionem ritè & legitimè præparatam, anima spiritalis, proportione & conformitate tracta, infunditur, opusq; nostrum per spiritum intellectus uiuificatur. Efficacia consecrationum duobus potißimū perficitur, uidelicet uirtute ipsius personæ cōsecrātis, & uirtute ipsius orationis: ritusq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, uitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: primum natura præstat, & meritum, secundum per initiationem, & dignificationem

Cōsecrationum efficacia duob. pficit.

tionem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quòd ipse consecrans hanc uirtutem & potestatem, firma & indubia fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione requirantur, nunc dicere est intentio. Ipsa est quædam sanctificandi potestas illi diuinitùs insita, ut si sit ad hoc ipsum à Deo sic ordinata, quales plerasq; legimus in sacris Bibliæ eloquijs: uel si sit uirtute Spiritus sancti ex ordinatione ecclesiæ ad hoc instituta: eiusmodi plures etiam paßim extant: aut inest hæc sanctimonia ipsi orationi, non uirtute institutionis, sed commemorationis rerum sacrarum, utputa sacrarum literarum, historiarum, miraculorum, operum, effectuum, gratiarum, promißionum, sacramentorum, & sacramentalium, quæ rei consecrandæ propriè, uel impropriè, uel per similitudinem aliquã cohærere uidebuntur: atq; huius nunc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit uia ad totam hanc considerationẽ. Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam Deus collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniam in paradiso terrestri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor sacra flumina irrigatur uniuersus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iusticiæ suæ instrumentum in destructione gigantum, per diluuium generale super omnem terram: & in destructione exercitus Pharaonis, in mari Rubro: & quoniam eduxit populum suum siccis pedibus per medium maris Rubri, & per medium Iordanis: & quoniam miraculose eduxit aquam de petra deserti, & eduxit fontem aquæ uiuæ ex dente molari maxillæ asini ad preces Sampsonis; & quoniam posuit aquas instrumentum misericordiæ suæ, atq; leuamen salutis in remißionem peccatorum: & quoniam Christus baptizatus in Iordane, mundauit, & sanctificauit aquas, & huiusmodi: inuocando insuper diuina nomina ad hæc conformia, utputa cum Deus ipse uocatur fons uiuus, aqua uiua, flumen uiuum. Simili ratione in consecratione ignis, fit commemoratio, quoniam Deus creauit ignem iusticiæ suæ instrumentum in pœnã, uindictam,

Oratio eius uis.

Aquæ consecratio.

Ignis consecratio.

dictam, & purgationem peccatorum, & iudicaturus mundum ipsius conflagrationem præcedere iubebit, qui apparuit Mosi in rubo ignis ardentis, qui præcessit filios Israel in columna ignis, qui constituit ignem inextinguibilem conseruandum in tabernaculo fœderis, & eundem extinctum miraculose reaccendit, & sub aquis latentem inextinctum seruabit, & consimilia. Tum se etiam offerunt diuina nomina, ut quia Deus ignis consumens est, & ignis conflans est, & quæ his propria sunt, ut splendor Dei, lux Dei, lumen Dei, & huiusmodi.

Olei consecratio. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodum de oleo unctionis, & thymiamate, nominaq; sacra his conformia, quale est nomen CHRISTVS, quod unctum sonat, & si quid huiusmodi in mysterijs est: & quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum, in lampades ardentes ante faciem Dei.

Locorum consecratio. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancta sanctorum, templi Solomonis, & sanctificationis collis Golgota per mysteriũ paßionis CHRISTI, & agri qui emptus est de precio sanguinis CHRISTI: item mõtis Tabor, ubi trãsfiguratio, cœlorumq; ascensus facta sunt, adhibitis sacris nominib. ut loci Dei, throni Dei, cathedræ Dei, tabernaculi Dei, aræ Dei, sedis Dei, habitaculi Dei, & huiusmodi. Simili uia in aliarũ rerũ benedictionib. procedes, inquirẽdo ex sacris scripturis diuinisq; nominib. & religionis sanctimonia, quæ rei huic quoquo modo cõgruere uidẽtur. Exempli gratia: Si charta sit uel liber, habes ex mysterijs, quæ cõmemores, tabulas decẽ præceptorũ datas Mosi super mõte Sinai, & sanctificationem legis, & prophetarum scripturarumq; per spiritum sanctum promulgatarum: atq; succurrent diuina nomina, testamenti Dei, libri Dei, libri uitæ, scientiæ Dei, sapientiæ Dei, & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod cõmemores ex secundo Machabæorum: quia Iudæ Machabæo diuinitus missus est gladius, ut concideret inimicos

micos populi Israel,habes & in prophetis uerbum, Accipite uobis gladios bis acutos.habes & in euangelijs,diuenditis tunicis emendos gladios:habes & in Dauidica historia,uisum angelum cruentatum gladium recondentem:& huiusmodi plura in prophetis,& Apocalypsi inuenies, sacraq; nomina gladij Dei,uirgæ Dei,baculi Dei,uindictæ Dei, et huiusmodi. Et hæc de consecrationibus & benedictionibus realib. exemplificata, sufficiãt:ex quibus personales cõsecrationes benedictionesq; facile deprehenduntur. Sed est adhuc alius cõsecrandi & expiandi ritus,potẽs,& multæ efficaciæ,qui ex generibus superstitionum est,quando uidelicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem,quæ consecranda uel expianda intẽditur,utputa ritus baptismi,confirmationis,funeris,& huiusmodi. Sciendum insuper uotum,oblationem,sacrificium, uim quandã habere consecrationis,tã realis,quàm personalis quatenus res,uel personæ certis nominib.deuouẽtur,& offerũtur. Alius consecrandi, & expiandi ritus.

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sacris temporibus. CAP. LXIII.

Dicuntur autem sacra,quæcunque ab ipsis dijs,uel dæmonibus suis adsistentijs sunt sacrata,tanquam (ut ita loquar) à dijs ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros dæmones,quia in ipsis Deus habitat, cuius nomen sæpe ferre dicuntur. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eum,nec contemnendum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicuntur. Est enim mysterium quod sacratam, & occultam uirtutem habet, & gratiam à dijs, uel à dæmonibus collatam, uel ab ipso summo Deo dispensatam, quemadmodum sunt sacra nomina, & characteres, de quibus suprà dictum est. Sic crux ipsa sacra & mysteriosa, Iesu Chrsti paßione sacrata: hinc etiam orationes & preces quædam sacræ, & mysticæ nuncupantur, quæ non homi- Sacra. Mysterium.

num deuotione, sed diuina reuelatione institutæ sunt, quemadmodum legimus in Euangelijs, Christum instituisse orationem Dominicam. Simili modo & confectiones quædam sacræ dicuntur, quibus Deus singularem suæ uirtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate, & oleo unctionis, & sicut apud nos fons sacer, & sacrum chrisma, & oleum catechumenon, & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus Deo dedicata, & consecrata sunt, quemadmodũ uota & sacrificia, de quibus suprà dictum est. Vnde Vergilius:

At Cæsar triplici inuectus Romana triumpho
Mœnia, dijs Italis uotum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festa dies aderat, qua cygni uictor Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine uaccæ,
Cuius ut imposuit prosecta calentibus aris,
Et dijs acceptus penetrauit in æthera nidor:
Sacra tulêre suam, pars est data cætera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statuæ, imagines, picturæ ad deorum similitudinem effecta, uel dijs ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno, ad Lyciam Venerem:

Nostri nanq; duces patriæ diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuêre collossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de Legibus, præcepit honorãdas esse sacras deorum statuas & imagines, nõ propter se, sed quia Deos nobis repræsentãt, quẽadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud simulacrũ, ita interpretati. nã per hoc quod hominis simulacrum gerit, significari quoniam mens est, quæ cuncta ratione seminali producit: sedere autem fingitur, ut stabilis uirtus atq; incõmutabilis exprimatur: nuda apertaq; habet

Iouis simulacri interpretatio.

bet superiora, quoniam conspicuus est intelligentijs, & superioribus; inferiora uerò teguntur, quoniam occultatur inferioribus creaturis: sceptrũ læua tenet, quia in his corporis partibus spiritalißimũ uitæ domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spiritusq; uiuificus mundi est: dextra uerò, & aquilam portendit, & uictoriam: alterum, quia cæterorũ deorum dominus, quẽadmodum aliarũ auium aquila est; alterũ, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo & nos ueneramur figuram agni, quia repræsentat Christum: & figuram columbæ, quia notat Spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilæ, hominis, significãtes Euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in Sacris literis uarijs locis reperimus expressas. Quin ipse quoq; ad consimiles reuelationes, & somnia conferunt, & Sacræ picturæ iccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus, & sacræ obseruationes, quæ fiunt ad uenerationem deorum & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictæ aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonantia, cereorum & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulacrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosißimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quæcunq; speciosißima, & pulcherrima, & preciosa, aurum, argentum & lapides preciosi, & eiusmodi: quæ quidem uenerationes, & sacra exteriora, sunt tanquam eruditiones & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Quis nam hominum formas æris neglexerit unquam,
Aut auri flaua, aut argenti candida dona?
Quis non miretur, quis non hæc ipsa deorum
Dixerit? ——

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsi sacrati: tum & sacra quælibet administrantes, resq; consecrantes. Vnde Lucanus

Pontifices sacri, quibus est permissa potestas.

Et Virgilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuûm, uittasq; resoluit
Sacrati capitis. ———

Sunt uerò sacra huiusmodi tanquam quædam pacta inter Deos, & nos sub laude, uel ueneratione, uel obedientia exhibita, quibus mediantibus, sæpe uirtutem aliquam mirandam obtinemus, ab eo nomine, cui talis ueneratio impenditur: sic sunt sacri hymni, & sermones, & exorcismata, & incantationes, & uoces, quæ ad deorum laudes, & uenerationes sunt composita, & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris iam dæmones inuoco puros.

Et ecclesia primitiua utebatur sacris quibusdam incantamentis, contra morbos & tempestates, quæ omnia sub ueneratione alicuius numinis, uel pronunciando orantes, uel etiam aliquando scripta appensa, siue alligata deferentes, sæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines ualde admirantur: hoc modo sunt etiam sacra nomina, figuræ, & characteres et signacula, quæ contemplatiui homines pro arcanis suis uotis, pura mente, ad Dei uenerationem deuouerunt, dedicarunt & consecrarunt: quæ quidem si postea quispiam eadē mentis puritate, qua primitus sunt instituta, pronunciet, mirabilia similiter efficiet, tum etiam quatenus seruetur modus, & regula à primo institutore tradita. nam qui hæc ignorant, operam perdunt, & frustra laborant. Hoc modo non solum uerbis barbaris, sed etiam Hebræis, Aegyptijs, Græcis, Latinis, & alterius cuiusquæ linguæ nominibus, Deo deuotis, ac suæ essentiæ, uel uirtuti, uel operationi attributis ac dedicatis, mira aliquando efficimus. Sic sunt apud Iamblichum nomina, scilicet

ſcilicet Oſiris, Icton, Emeph, Ptha, Epies, Amun: ſic apud Platonem, & Græcos, ὢν, τὸν ταυτὸν, ſic Græci uocant Iouem ζῆνα, ἀπὸ τοῦ ζῆν, quod eſt uiuere, quia ſingulis uitam præbet: ſimiliter διὰ, quod ſignat per, quia per ipſum omnia fiunt: ſic ἀθάνατον, quod ſignificat immortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quaſi iuuans pater, & horum ſimilia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad uotum tribuuntur, ut Eutychidem, Soſiam, Theophilum, hoc eſt proſperum, ſeruitorē, Deo charum. Similiter res quædam materiales concipiunt haud parum ſanctitatis, ac uirtutis ex conſecratione maximè ſacerdotali: quemadmodum uidemus ſigilla illa cerea, quibus inſcripta habetur figura agnorum, uirtutē accipere, per benedictionem Romani pōtificis, contra fulgura, & tēpeſtates ne lædant ea geſtantes: inſpiratur enim diuina uirtus in ſacratas huiuſmodi imagines, & continetur in illis, quaſi in ſacra quadam litera, quæ Dei habet imaginē. Similem uirtutē accipiunt cerei illi benedicti in feſto paſchæ, & in feſto Purificationis diuæ uirginis: ſimiliter campanæ, ex conſecratione & benedictione ſua accipiunt uirtutē, ut arceant & cōpeſcāt fulgura & tempeſtates, ne noceant in locis, ubi ſonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo ſal, & aqua per ſuas benedictiones, & exorciſmata accipiūt uirtutē expiandi, & effugandi malos dæmones, & ſic de ſimilibus. Sunt etiā ſacra tempora, apud omnis religionis gētes ſumma ſemper ueneratione obſeruata, quæ aut à dijs ipſis ſanctificari nobis præcepta, aut à patribus, & maioribus in accepti à dijs beneficij commemorationem perpetuamq; gratiarum actionē illis dedicata. Sic Hebræi ſua ſabbatha, ſic ethnici ſuas ferias, ſic nos ſacrorum noſtrorum ſolennes dies ſumma ſemper celebritate accepimus uenerandos. Sunt etiam his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros uocamus, eo quòd illis diebus inſignem aliquam cladem calamitatémue reſpublica paſſa eſſet: cuiuſmodi apud Romanos erat ante diem quartum

Mira in nominibus quādoque uis

Tempora ſacra.

Tēpora piacularia.

nonas

nonas sextilis: quia eo die cladem illam uastißimam pugnæ Atri dies. *Cannensis paßi sunt: simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sæpißime ab illis malè dimicatum est. Sic apud Iudæos dies atri sunt, decimusseptimus mensis Iunij, quoniam eo die Mosem confregisse tabulas, Manassem erexisse idolum in sancta sanctorum, murosq; Ierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulij, quia eo die utraque templi destructio perpetrata est. Hac ratione dicti sunt dies Atgyptiatici, olim ab Aegyptijs obseruati:* Dies Aegyptiaci. *& quælibet natio hac ratione similem sibi faustorum infaustorumq; dierum calculum facile fabricare potest: atq; hos sacros religiososq; dies Magi non secus quàm planetarios dies cœlestesq; dispositiones obseruari iubent: quin illos multo efficaciores esse perhibent, maximè ad spiritales diuinasq; uirtutes adsequendas: quia illorum uirtus atque influentia, non tam ab elementis corporibusq; cœlestibus, sed ab intelligibili supercœlestiq; mundo descendens, communibusq; diuorum suffragijs adiuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modò non desit firma credulitas ac ueneratio religiosa: hoc est, cum metu horroreq; coniuncta. id enim propriè sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est uiolare, quos anxiè obseruamus, nec metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secus factum sit quàm oportet.*

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremonijs, & ritibus suffituum, unctionum, & similium. CAP. LXIIII.

TV igitur quicunq; in hac facultate operari desideras, inprimis pijs precibus obsecra Deum patrem unum, ut tu quoque sis unus illius clementia dignus, sis mundus ab intra & ab extra, & in loco mundo, quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ consecrata sunt, in quo est immũditia, peribit corã Domino. Propterea lauare

sæpius,

sæpius, & per statutos dies, iuxta numerorũ mysteria, induas uestes mũdas, & abstineas ab omni immunditia, pollutione & libidine: nolunt enim dij exaudire hominem (ut ait Porphyrius) qui multis diebus ab operatione Venerea se nõ abstinuit. Non iungaris mulieri pollutæ, uel menstruatæ, nec illi qui patitur hæmorrœam: non tangas rem immundam, nec morticiniũ. Vnde inqt Porphyrius: Qui mortuũ tetigerit, ei ad oracuola accedere nõ licet: fortè, quia quadã funebris nidoris affinitate corruptus anim9, cõcipiẽdis diuinis influxib. redditur ineptus. Lauabis te, & inũges, et fumigabis, & offeras sacrificia: suscipit enim Deus in odorẽ suauißimũ, quæ illi fiũt ab homine purificato et disposito, simulq; cõscẽdentẽ cũ illa suffumigatione orationẽ, & oblationẽ suã: sicut canit Psalmista: Dirigatur Domine ad te oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo. Præterea delectatur in his suffumigijs, & odoramẽtis anima, ipsius Dei proles & imago, suscipiens illa per nares illas, per quas & ipsa intrauit in hunc corporeum hominem, & per quas (testante Iob) aliquando emittuntur spiritus uiuacißimi, qui retineri nequeunt in corde hominis, aut bili, aut labore æstuantis: unde à multis odoratus omnium sensuum uiuacior & spiritualior existimatus est. Fumigia præterea, sacrificium & unctio penetrant omnia: & aperiunt portas elementorum atque cœlorum, ut per illas homo poßit uidere & cognoscere secreta creatoris, res cœlestes, & quæ supra cœlos sunt, & quæ descendunt de cœlis, sicut sunt angeli, & spiritus speluncarum & profundorum, phantasmata desertorum locorum, ut ueniant, appareant, compareant, & obediant: faciuntq; pacatos omnes spiritus, & attrahunt sicut magnes ferrũ, coniunguntq; cum elementis, & faciũt spiritus accipere corpora: plurimũ siquidẽ spiritale corpus ijs crassescit, obesiusq; euadit: etenim uaporibus uiuit, et fumigationibus, & libaminũ nidoribus. Quicquid præterea operaris, fac pleno affectu, ac cordis desiderio, ut faueat tibi clementia

mentia cœli, cœlestiumq; omnium, quorum fauorem ut magis prosequaris, mirum in modum conferunt adaptatio loci, temporis, professionis, consuetudinis, uictus, habitus, exercitij, etiā nominis: in his enim non solum mutatur uis naturæ, sed etiam superatur: multum enim confert locus fortunatus ad fauorem. Neque ab re locutus est Deus ad Abraham, ut ueniret ad terram quam monstraret illi: & porrexit Abraham uadens, & proficiscens ad meridiem. Similiter Isaac uenit in Gerarath; ubi seminauit, & collegit centuplum, & effectus est diues ualde. Quis autem sit locus unicuique congruus, ex cuiusque genesi scrutandum erit: quod qui nequiuerit, is obseruet ubi potissimè spiritus suus recreetur, ubi sensus uegetiores sint, ubi corporis sanitas, & robor plus proficiant, ubi negotia melius succedant, ubi plures faueant, ubi infensi succumbant: hanc regionem, hunc locum sciat sibi à Deo superisq; præordinatum, & à cœlis dispositum atque paratum. Hunc ergo locum cole, & pro tempore, & negotio muta: infaustum autem locum semper fugito. Nomina etiam fausta res nostras fortunatiores reddunt: infausta uerò, infelicitant. Hinc Romani olim in delectu militum conscribendo, cauebant, ne primo militi esset nomen aliqua ex parte infaustum. Et in locandis uectigalibus, & lustrandis colonijs, aut exercitibus, CENSS. bonis nominibus eligebant. Tum & infaustis nominibus in felicia mutatis, rerum quoq; fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigantes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadem ratione Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentum uocauerūt. Lacū uerò Lucrinū, ob nominis felicitatem, omnium felicissimū putauerunt. Horas etiam, & dies pro operibus tuis elige. neq; enim sine causa dixit Saluator: Non ne duodecim sunt horæ diei? & quæ sequuntur. Tēpora enim rebus nostris certā fortunā præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt Magi. Omnes deniq; sapientissimi ueteres in hoc cōsentiunt, permaximi interesse quo quid temporis

Fortunatus locus ad fauorem confert.

Tēpora fortunam præstare possunt

temporis mométo quáue cœlestium dispositione in hoc mundo esse suum acceperit, non tam naturale, quàm etiam artificiale. Tantã enim uim habere hoc initij momentum tradiderunt, ut omnem fortunæ cursum inde pẽdere & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experientia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla astrologus Caligulæ cõsulenti de natura certißimam necem appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit: ijsdem nauigaturis in Siciliam, Meson astrologus tempestatem prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxum è sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factũ est ad Aegos Thraicæ flumen. Contrà, L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atque fortuna, & conceptionem, & natiuitatem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diem adinuenit, ex annotatis illius fortunæ succeßibus. Sic etiam mundi initiũ genituràmue, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert Maternus. Quòd autem tempora in rebus naturalibus plurimum poßint, multis exemplis patêre potest. Sunt nanque arbores, quæ post solstitium inuertunt sua folia, ut populus, ulmus, olea, tilia, alba salix. Et conchylia, & cancri, & ostreæ crescente luna augescunt, decrescente macrescunt: & maria suo fluxu atque refluxu, lunæ motus, temporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa nónne septies mira celeritate defluit, & refluit? Idem tribus diebus unoquoq; mense, uidelicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus ac salsus, et rursus dulcis. Iam uerò die brumali cum marcent omnia, pulegium aridum florescit. Eodẽ die aiũt inflatas uesicas disrumpi: salictorum folia & malorũ grana uerti, ac circumagi. Et manifestim est, quod ego, & in Italia & Gallia uidi, & sationem eius noui, uidelicet nucẽ quæ per totum annum arida, sub ipsa diui Iohannis uigilia,

& folia

& folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totũ hoc miraculum ex sola temporis obseruatione in satione illius consistit. Quòd autem tempora rebus artificialibus aliquas mirabiles poßint præstare uirtutes, ipsi Astrologi in suis Electionum & imaginum libris constanter affirmant. Et hac ratione legimus apud Plutarchum, simulacrũ apud PelenEos ea arte fabricatum fuisse, quòd quoquò uersus spectasset, omnia terrore, & maxima perturbatione conficiebat, ita quòd nemo præ timore auderet illud intueri. Et in uita Apollonij legimus magos apud Babylonẽ tecto alligasse quatuor aureas alites, quas deorum linguas appellabant, uimq; illis fuisse, ut animos multitudinis ad regis amorem obedientiamq; conciliarent. In Chio insula Dianæ facies erat in sublimi posita, cuius uultus introeuntibus tristis, exeuntibus hilaris uidebatur. Apud Troadem circa simulacrum Mineruæ, relicta sacrificia non putrescebãt. In phano Veneris apud Paphos, in area non pluebat. Ex tumulo Antæi siquid erutum fuisset, imbres è cœlo spargebantur, donec quod effusũ fuerat, restitueretur. In tumulo regis Bibriæ Ponti, laurus extabat, à qua si quid decerptũ in nauim quis intulisset, nõ cessabant illic iurgia, quãdiu non fuisset abiectũ. In insula Boristhene ædem Achillis nulla auis infestabat. Romæ ædẽ Herculis in foro Boario, nec musca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ locus erat, in quẽ si scarabeus incidisset, non poterat exire, sed distorquens sese, immoriebatur. Innumera ferè exempla adferre possem, & his multo mirabiliora, quæ arti imaginum, & obseruatione temporũ facta fuisse narrat antiquitas. Sed ne quis ista iampridem obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recentiora quædam, & per hæc tempora adhuc locis nonnullis extantia, artificiosa miracula istis addã. Nam arte imaginũ effectũ dicitur, quòd Byzãtio serpẽtes neminẽ lædãt, graculiq; intra mœnia nõ peruolẽt: quòd Creta noctuã nõ ferat, quòd in agro Neapolitano cicadæ nõ audiãtur, quòd Venetijs publica tonsorũ

tecta

lecta nullum genus muscarum subit, quòd apud Toletum macello publico toto anno non plus una, & ea quidem insigni albedine cernitur musca. Et nos iam in præcedenti libro narrauimus, & modos & tempora, quorum obseruatione hæc & simili fieri poßint. Sermonum prӕterea atque uerborum uires tibi potißimum obseruanda sunt: per hæc enim expanditur anima in substantias inferiores, in lapides, in metalla, in plantas, in animalia, & in omnia naturalia, imprimens illis figuras & paßiones uarias, omnibus creaturis uim inferens, aut amore quodam ducens trahensq;. Sic Cato testatur lassatos boues uerbis instaurari. Tum uerbis atque precibus à Tellure impetrari posse, ut insuetas alat arbores, ipsas etiã arbores similiter exorari, ut trãsmigrẽt, et in alieno solo accrescãt. Rapas quoque ampliores fieri, si dum seruntur, obsecrentur, ut sibi, & familiæ, uicinisq; benignè conferant. Pauo quoque laudatus, mox pennas explicat: contrà uerò, ocymum herbam, cum maioribus maledictis & probris satum sit, eo fructus adferre lætiores cumpertum est. Garus etiam ambusta, & infusa, medetur malis, si tamen interim garus nõ nominetur. Tum & qui fascino utuntur, laudando necant arbores, nocentq; satis atq; pueris. Tantã prӕterea humanarũ execrationũ uim esse dicunt, ut etiã malos dæmones abigant, extermĩnẽtq;. Hac ratiõe Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius symbola edidisse, quib. dæmones expellerẽtur: docuisse etiã quo modo dæmones assumptis brutorũ figuris insidiẽtur hominibus. In omnib. deniq; Deũ præ oculis habe. scriptũ est enim in Deuteronomio: Cum quæsieris Dominum Deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ. unde apud Marcum legitur: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient uobis. & apud Matthæũ dicitur: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impoßibile erit uobis. Multum quoque ualet oratio iusti aßidua. Helias enim (ut ait Iacobus) homo

erat similis nobis, paßibilis, & orauit oratione, ut non plueret super terram, & nō pluit annos tres, & menses sex: & rursum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum suum. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid uanum, uel quod sit contra diuinam uoluntatem: uult autem Deus omnia bona. neq; enim usurpabis nomē Dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re uana nomē eius adsumpserit. Facias abstinentiam, & des eleemosynas: quoniā dicente angelo ad Tobiā, Bona est oratio cū ieiunio, & eleemosyna. & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces uestras, si manentes permanseritis in ieiunijs & orationibus in conspectu Domini.

Operis totius conclusio. CAP. LXV.

HAec sunt quæ ad magiæ introductionem ex traditione antiquorum, compilatione diuersa in hunc librū coegimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his, qui intellecturi sunt. Horum autem quædam cum ordine, quædā sine ordine scripta sunt, quædam per fragmenta tradita sunt, quædam etiam occultata, & inuestigatione intelligentium relicta, qui in his quæ scripta sunt acutius speculantes, & perscrutantes, artis magicæ completa documenta simul, & infallibilia experimenta consequi possunt. tradidimus enim hanc artem taliter, ut prudentes, & intelligentes latêre non accidat: prauos uerò, & incredulos, ad secretorū illorū arcana nō admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantiæ & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinæ & sapientiæ filij, perquirite in hoc libro, colligēdo nostrā dispersam intētionē, quā in diuersis locis proposuimus, & quod occultatum est à nobis in uno loco, manifestum fecimus illud in alio, ut sapientibus uobis patefiat: uobis enim solis scripsimus, quorum animus incorruptus, ad rectum uiuendi ordinem institutus: quorum casta & pudica mens, ac illibata fides Deum timet ac reueretur: quorum manus sunt ab omni scelere &

crimine separatæ, ac mores pudici, sobrij & modesti: uos enim soli seruatam uobis doctrinam inuenietis, & arcana multis ænigmatibus abscondita, quæ non eliciuntur nisi intelligentia abscondita: quam ubi adsecuti fueritis, integra se uobis inexpugnabilis magicæ disciplinæ sciētia insinuabit, apparebūtq; uobis uirtutes illæ, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius, & cæteri mirabilium operatores consecuti sunt. Vos autem maleuoli calumniatores, prauæ ignorantiæ & insipientis nequitiæ filij, hæc nostra fugite. nam inimica uobis sunt, & posita in præcipitium, ut erretis & incidatis in miseriam. Si quis igitur propter suam incredulitatem, & intellectus inertiam, suum desiderium non obtineat, ignorantiæ suæ culpam mihi nō imputet: nec me errasse, aut falsa ex proposito scripsisse, aut mentitum dicat, sed seipsum accuset, qui scripta nostra non intelligit: obscura enim sunt, uarijsq; obducta mysterijs, in quib. facile multos cōtinget errare, & perdere sensum suū. Nemo ergo irascatur mihi, si ueritatem huius scientiæ ænigmatibus intricatam, & uarijs locis dispersam abscondimus. non enim sapientibus abscondimus, sed prauis & improbis: eamq; tali sermone tradidimus, quem latêre insipientem necessariò accidet, & ad illius intellectum sapientem facile admittat.

VENERABILI PATRI SACRAE THEOLOGIAE MAGI-stro, Aurelio ab Aquapendente Augustiniano Hen. Cor. Agrippa S. D.

EX literis quas ad me à secundo huius mensis dedisti, perspexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclicè doctum, eorumq; quæ adhuc in tenebris delitescunt curiosum exploratorem. Gauisus sum illico, atq; mihi gratulor, nactũ me amicitiã talis uiri, qui cũ possem aliquãdo & geniũ & ingeniũ excolere: teq; nunc (teste hoc chirographo) inter amicissimos recipio. Sed heus tu, qui sunt duces tui quos sequeris, tu qui audes irremeabilem domum intrare Dædali, atq; tremedi Minois, ire per excubias, & te committere Parcis? Qui sunt magistri tui, tu qui versaris circa immensa, ausus conari vagum stabilem, perfidũ affidum, ac deorum omnium fugacissimũ reddere vel ipsa Adrastia constantiorem? Caue ne decipiare ab his qui fuerunt decepti. Neq; enim hic te dirigere poterit quantacũq; librorũ lectio, quũ non nisi mera ænigmata sonent. O quanta leguntur scripta de inexpugnabili magicæ artis potentia, de prodigiosis astrologorum imaginibus, de mõstrifica alchymistarum metamorphosi, deq; lapide illo benedicto, quo Midæ instar contacta æra, mox omnia in aurum argentum'ue permutentur: quæ

omnia

omnia comperiuntur vana, ficta & falsa, quoties ad literam practicantur. Atque tamen traduntur ista, scribunturque à magnis grauißimisque philosophis, & sanctis viris, quorum traditiones quis audebit dicere falsas? Quin imò credere impium esset, illos data opera scripsisse mendacia. Alius est ergo sensus quàm literis traditur, isque varijs obductus mysterijs, sed hactenus à nullo magistrorū palàm explicatus: quē nescio si quis sine perito fidoque magistro sola librorū lectione poßit adsequi, nisi fuerit diuino numine illustratus, quod datur paucißimis: ideoque in vacuū currūt multi, qui hæc secretißima naturæ arcana prosequūtur, ad nudā lectionis seriē referētes animū. Nā in auspicato ingenio, à uero intellectu prolapsi, in falsas imaginationes, exteriorū spirituū uaframētis irretiti, illorū quorū dominari datū est, periculosi serui effecti sunt: & ignorātes semetipsos, abeūt retro post vestigia gregū suorū, quærētes extrahi se quod intus poßident. Atque hoc est, quod te nūc scire volo, quia in nobis ipsis est omniū mirabiliū effectuū operator, qui quicquid portētosi mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidentes naturæ persecutores alchymistæ, quicquid dæmonib. deteriores malefici necromātes promittere audent, ipse nouit discernere & efficere, idque sine omni crimine, sine Dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille mirandorum operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sidera cœli:
Spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verùm de his nobis quàm latißimè tecum cõferendum esset, sed corã. Non enim cõmittuntur hæc literis, nec scribũtur calamo, sed spiritu spiritui, paucis, sacrisq́; uerbis infundũtur, idq́; si quãdo nos ad te uenire cõtigerit. Cæterùm quos postulas libros, aliqui illorũ aliquãdo fuerũt penes me, sed iã non sunt: qui uerò penes vos circunferũtur libri adolescẽtiæ meæ, de Occulta philosophia intitulati, horũ priores duo in multis deficiũt, tertius totus mãcus, nec nisi scriptorũ meorũ epitome quoddã continet. Sed ego totũ opus, fauẽte Domino, integrũ recognitumq́; aliquãdo in lucẽ dabo, claue tamẽ operis solis amicißimis reseruata, quorũ te unum esse non dubites. Vale felicißime. è Lugduno XXIIII. Septemb. Anno M. D. XXVII.

AD EVNDEM.

E*X humanißimis tuis literis (uenerãde pater) quasi ad speculum animũ tuũ introspexi totũ, illumq́; amplector totus, voloq́; sic tibi persuasum habeas, te mihi suprà quàm literis demõstrari posßis, gratißimũ fore, altißimeq́; insidere animo: me uerò talem esse, qui ex abundantia cordis hoc scribã, quiq́; eos qui se meæ amicitiæ cõmiserũt, nulla unquã tẽpestate soleã deserere. Quare ut tu uota cõsequaris tua, meis nõ minora, ego propediẽ ad te ueniã. Vbi cum coràm dabitur mutuas audire & reddere voces, scio amicitiã nostram indissolubilẽ fore, perpetuoq́; duraturã. Iam uerò quod ad postulatã Philosophiã attinet, te scire volo, quòd omnium*

nium rerum cognoſcere opificem ipſum Deũ & in illũ tota ſimilitudinis imagine(ceu eſſentiali quodam cõtactu, ſiue vinculo) tranſire, quò ipſe traſformeris efficiareq́ Deus: quemadmodum de Moſe ait Dominus, inquiens, Ecce ego cõſtitui te Deũ Pharaonis. Hæc eſt illa vera & ſumma mirabiliũ operum occultiſſima philoſophia. Clauis eius, intellectus eſt: quanto enim altiora intelligimus, tanto ſublimiores induimus uirtutes, tantoq́ maiora & facilius & efficacius operamur. Verùm intellectus noſter carni incluſus corruptibili, niſi uiam carnis ſuperauerit, fueritq́ propriam naturam ſortitus, diuinis illis uirtutibus nõ poterit uniri (non enim niſi ſibi quàm ſimilibus congrediuntur) ac peruidendis illis occultiſſimis Dei & naturæ ſecretis, omnino inefficax eſt, atque hoc opus hic labor eſt, ſuperas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere, & mortali puluere ſeipſum amiſit, Deũ ipſum inueniet? Quomodo apprehendet ſpiritualia carni immerſus, & ſanguini? An videbit Dominũ homo, & viuet? Quẽ fructum adferet granũ frumẽti, ſi prius mortuũ nõ fuerit? Mori enim oportet, mori inquã mũdo, & carni ac ſenſib. omnibus, ac toto homini animali qui velit ad hæc ſecretorũ penetralia ingredi: non quòd corpus ſeparetur ab anima, ſed quòd anima relinquat corpus. de qua morte Paulus ſcribit Coloſſenſibus: Mortui eſtis, et uita ueſtra abſcõdita eſt cũ Chriſto. Et alibi clarius de ſeipſo ait: Scio hominem, in corpore, uel extra corpus, neſcio, Deus ſcit, raptũ uſq́ ad tertiũ

cœlum. & quæ reliqua sequũtur. Hac inquã preciosa in cõspectu Domini morte, mori oportet, quod contingit paucißimis, & fortè non semper. nã pauci quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera uirtus, dijs geniti potuêre. Primùm qui non ex carne & sanguine, sed ex Deo nati sunt: proximè, qui naturæ beneficio, ac cœlorum genethliaco dono, ad id dignificati sunt: cæteri meritis nituntur, & arte, de quibus viua vox te certiorẽ reddet. Verùm hoc te admonitum volo, ne circa me decipiaris, ac si ego aliquando diuina paßus, tibi ista prædicem, aut tale quid mihi arrogare velim, vel concedi posse sperem, qui hactenus humano sanguine sacratus miles, semper ferè aulicus, cũ carnis vinculo charißimæ vxori alligatus, omnibusq; instabilis fortunæ flatibus expositus, totusq; à carne, à mundo, à domesticis curis transuersum actus, tam sublimia immortaliũ deorum dona non sum adsecutus: sed accipi me volo velut indicem, qui ipse semper præ foribus manens, alijs quod iter intergrediendum sit, ostendit. Cæterùm de amore in te meo tu quidem minimè falleris: beneficijs meis quid debeas, non uideo, quippe qui non contulerim in te quicquã, nisi quòd paratus sum, dum dabitur occasio, conferre omnia. Tu nunc felicißime uale. è Lugduno XIX. Nouemb. Anno M.D.XXVII.

HENRI-

HENRICI COR. AGRIPPAE CENSVRA, SIVE RE-tractatio de Magia, ex sua declamatione de Vanitate scientarum, & excellentia uerbi Dei.

De Magia in genere.

Exigit etiam hic locus, ut de Magia dicamus. nã & ipsa cum astrologia sic coniuncta atque cognata est, ut qui magiam sine astrologia profiteatur, is nihil agat, sed tota aberret uia. Suidas magiam à Maguseis & nomen & originem traxisse putat. Communis opinio est nomen esse Persicum, cui astipulantur Porphyrius & Apuleius, & significare eorum lingua idem quod sacerdotem, sapientem siue philosophum. Magia itaque omnem philosophiam, physicam, & mathematicam complexa, etiam uires religionum illis adiungit. Hinc & goetiam & theurgiam in se quoque continet. Qua de causa magiam plerique bifariam diuidunt, in naturalem uidelicet, & ceremonialem.

De Magia naturali.

Naturalem magiam non aliud putant, quàm naturaliũ scientiarum summam potestatem, quam idcirco summum philosophiæ naturalis apicem, eiusq; absolutißimam cõsummationem uocãt, & quæ sit actiua portio philosophiæ naturalis, quæ naturaliũ uirtutum adminiculo, ex mutua earũ & opportuna applicatione opera edit, supra omnẽ admirationis captum: qua magia Aethiopes maximè, & Indi utebantur, ubi herbarum, & lapidum, cæterorumq; ad id

spectantium facultas suppetebat. Eius meminisse uolunt Hieronymum ad Paulinum, ubi ait Appollonium Tyaneum fuisse magum: seu philosophum, ut Pythagorici. Eius etiã generis fuisse magos, qui Christum natum muneribus inuisentes adorauerunt, quos euangeliorum interpretes exponũt Chaldæorum philosophos: quales fuêre Hiarchas apud Bragmanas, Tesphion apud Gymnosophistas, Budda apud Babylonios, Numa Pompilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi filius apud Persas Nam Indi, & Aethiopes, & Chaldæi, & Persæ hac maximè præcelluêre magia: qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuuntur Persarũ regũ filij, ut ad mundanæ Reipub. imaginē, suã & ipsi rem publicam administrare, distribuereq; condiscant: & Cicero in Diuinationum libris ait, neminem apud Persas regno potiri, qui prius magiam non didicerit. Magia itaque naturalis ea est, quæ rerum omnium naturalium atque cœlestium uires contemplata, earundemq; sympathiam curiosa indagine scrutata, reconditas ac latentes in natura potestates ita in apertum producit: inferiora superiorum dotibus, tanquam quasdam illecebras sic copulans, per eorum mutuam applicationem ad inuicem, ut exinde stupenda sæpe consurgant miracula, non tam arte quàm natura, cui se ars ista ministram exhibet hæc operanti. Nam magi, ut naturæ accuratissimi exploratores, conducentes ea quæ à natura præparata sunt, applicando actiua passiuis, sæpissime ante tempus à natura ordinatum effectus producunt, quæ uulgus putat miracula, cum tamen naturalia opera sint, interueniente sola temporis præuentione: ut si quis in mense Martio rosas producat, & maturas uuas, aut satas fabas, uel petroselinum intra paucas horas excrescere faciat in perfectam plantam, & ijs maiora, ut nubes, pluuias, tonitrua, & diuersorum generum animalia, & rerum transmutationes quàm plurimas, cuiusmodi

modi multas fecisse se iactat Rogerius Bachon, pura & naturali magia. Scripserunt de illius operibus Zoroastes, Hermes, Euanthes rex Arabum, Zacharias Babylonius, Ioseph Hebræus, Bocus, Aaron, Zenotenus, Kirannides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zahel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomon, Astaphon, Hipparchus, Alcmæon, Apollonius, Triphon, & plerique alij, quorum aliqua opera adhuc integra, & pleraque fragmenta adhuc extant, & ad manus meas aliquando peruenerunt. Ex recentioribus uerò scripserunt in naturali magia pauci, & illi quidem pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua, Raimundus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri ad Alfonsum, sub Picatricis nomine editus, qui tamen unà cum naturali magia plurimum superstitionis admiscet: quod quidem fecerunt & alij.

De magia mathematica.

SVnt præterea alij naturæ sagacißimi æmulatores, inquisitoresq; audacißimi, qui absque naturalibus uirtutibus, ex solis Mathematicis disciplinis, adscitis cœlorum influxibus, sese naturæ operum similia producere posse pollicentur, ut corpora euntia, uel loquentia, quæ tamen non habeant uirtutes animales: qualis fuit columba Architæ lignea, quæ uolabat: & statuæ Mercurij, quæ loquebantur: & caput æneum ab Alberto Magno fabricatum, quod locutum perhibent. Excelluit in istis Boethius, uir maximi ingenij, & multiplicis eruditionis: ad quem de istiusmodi scribens Caßiodorus: Tibi (inquit) ardua cognoscere, & miracula monstrare propositum est: tuæ artis ingenio metalla mugiunt, Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis insibilat, aues simulatæ sunt, & quæ uocem propriam nesciunt habere, dulcedinem cantilenæ probantur emittere: parua de illo referimus, cui cœlum imitari phas est. De istis puto

artificijs dictum est, quod apud Platonem legimus, in undecimo de Legibus: Ars data est mortalibus, quæ res posteriores quasdam generarent, non quidem ueritatis & diuinitatis participes, sed simulacra quædam sibijpsis cognata deducerent: atq; eo usque progreßi sunt magi homines audacißimi omnia perpetrare, fauente maximè antiquo illo, & ualido serpente scientiarum pollicitatore, ut similes illi tãquam simiæ, Deum & naturam æmulari conarentur.

De magia uenefica.

Est præterea naturalis magiæ species, quam ueneficam siue pharmaciam uocant, quæ poculis, phyltris, uarijsq; ueneficiorum medicamentis perficitur: cuiusmodi Democritus confecisse legitur, quo boni, felices, fortunatiq; filij gignantur: & aliud quo auium uoces ritè intelligamus, sicut de Apollonio narrant Philostratus atque Porphyrius. Vergilius etiam de quibusdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis
Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Et Plinius narrat, quendam Demarchum parasitum in sacrificio, quod Arcades Ioui Lycæo humana hostia faciebãt, immolati pueri exta degustasse, & in lupum se conuertisse: propter quam hominũ in lupos immutationem, putat Augustinus Pani Licæo, & Ioui Lycæo nomen esse impositũ. Narrat idem Augustinus, dum esset in Italia, quasdam fœminas magas, Circes instar, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse: cumq; portassent, quæ placuissent onera, rursus in homines restituisse, idq; patri cuidã Præstantio tunc accidisse. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramenta esse, & impoßibilia, is recordetur quomodo sacræ literæ narrãt, Nabuchodonosor regem mutatum in bouem, & septẽ annis fœno uixisse, tandem Dei misericordia in hominem redijsse: cuius

ius corpus post mortem illius filius Euilmerodat in escam dedit uulturibus, ne quando resurgeret à mortuis, qui iam de bestia redierat in hominem: & eiusmodi plura de magis Pharaonis narrat Exodus. Verùm de ijs siue magis, siue ueneficis loquitur Sapiēs, dū dicit: Exhorruisti illos Deus, quia horribilia opera tibi faciebant per medicamina. Illud præterea uos scire uolo, non solum naturalia scrutari hos magos, uerumetiam ea quæ naturam comitantur, ac quodammodo exuunt, ut motus, numeros, figuras, sonos, uoces, concentus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Psylli & Marsi conuocabant serpentes, alij alijs deprimentes fugabant: sic Orpheus Argonautarum tempestatē hymno cōpescuit: & Homerus narrat, Vlyssi sanguinem uerbis restrictum: & in lege duodecim tabularum ijs qui messes excantassent, pœna constituta est: ut nō dubium sit magos etiam solis uerbis, & affectibus, alijsq; similibus, non in seipsos modò, sed etiā in res extraneas sæpe mirum aliquem producere effectum: quæ omnia non secus uim insitam in res alias profundere, illasq; ad se trahere, uel abs se repellere, seu alio quouis modo efficere putant, quàm magnes ferrum, & succinum paleas trahunt, siue adamas & allium magnetem ligant: sicq; per hanc rerum gradariam ac concatenatam sibi sympathiam, non solum dona naturalia & cœlestia, sed etiam intellectualia & diuina Iamblichus, Proclus atq; Synesius, ex magorum sententia, desuper suscipi posse confirmant: quod Proclus in libro de Sacrificio & magia fatetur, scilicet per huiusmodi rerum consensum, magos etiam numina euocare solitos. Ad tantam enim quidam eorum deuoluti sunt insaniam, ut ex diuersis stellarum constellationibus, per temporum interualla, & quadam proportionum ratione ritè obseruatis, constructam imaginem cœlitum nutu uitæ intellectusq; spiritum accepturam putent, quò consulentibus illam, respondeat, & occultæ ueritatis arcana reuelet. Hinc patet, hanc naturalem magiam nonnunquam in

goetiam

go etiam, theurgiam reclinatam, sæpißime malorum dæmonum uafr amentis, erroribusq; obretiri.

De goetia & necromantia.

CEremonialis autẽ magiæ partes sunt goetia atq; theurgia. Goetia, immundorum spirituum commercijs, inauspicata, nefariæ curiositatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamentis concinnata, omnium legum placitis est exterminata & execrata. Huius generis sunt, quos necromanticos & maleficos hodie nuncupamus.

Gens inuisa Deis, maculandi callida cœli,
Quas genuit natura mali, qui sidera mundi,
Iuraq; fixarum possunt peruertere rerum.
Nam nunc stare polos, & flumina mittere norunt,
Aethera sub terras adigunt, montesq; reuellunt.

Hi sunt ergo, qui defunctorum inclamant animas, & illi quos ueteres dicebant epodos, qui excantant pueros, & in eloquium oraculi eliciunt, & qui dæmones paredros circunferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, spiritus pascunt in uitro, per quos se prophetare mentiuntur. Et hi omnes bifariam procedunt. Nam alij dæmones malos uirtute quadam maximè diuinorum nominum adiuratos, aduocare & cogere student: quippe cum omnis creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eam, non mirum si goetici, & quique etiam infideles, pagani, Iudæi, Sacraceni, & cuiuscunque prophani collegij, siue sectæ homines, diuini nominis inuocatione dæmones astringant: alij autem nefandißimi, detestando, & omnibus ignibus plectendo scelere, se dæmonibus submittentes, illis sacrificant, & adorant, idololatræ, & uilißime deiectionis rei effecti sunt: quibus criminibus etsi priores non sunt obnoxij, tamen manifestis periculis se exponunt. Nam etiã coacti dæmones inuigilant semper, quò errantes nos decipiant. Ex horum uerò goeticorum anagyri, profluxerunt omnes isti tenebrarũ libri,

quos improbatæ lectionis Vlpianus Iurisconsultus appellat, protinusq; corrūpendos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidam illicitis artibus deditus: deinde Barnabas quidam Cyprius, & hodie adhucconfictis titulis circunferuntur libri sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Salomonis: item Pauli, Honorij, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorum nugas stultè secuti sunt Alphonsus rex Castiliæ, Robertus Anglicus, Bachon, & Apponus, & pleriq; alij deplorati ingenij homines. Præterea non homines modò, & sanctos, & patriarchas, & angelos Dei tam execrabilium dogmatum fecerunt autores, sed & libros à Raziele, & Raphaele, Adami, & Tobiæ angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspicienti suorū præceptorū canonem, ritū, consuetudinē, uerborū & characterum genus, extructionis ordinem, insulsam phrasim, apertè sese produnt, non nisi meras nugas ac imposturas continere, ac posterioribus temporibus ab omnis antiquæ magiæ ignaris, perditissimis perditionū artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdā obseruationibus nostræ religionis ceremonijs permixtis, insitis q; ignotis multis nominibus & signaculis, ut perterreāt rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciūt bonas literas. Neq; tamē propterea patet has artes fabulas esse. nā nisi reuera essent, atq; p illas multa mira ac noxia fierēt, non tā arctè de illis statuissent diuinæ & humanæ leges, eas exterminādas esse de terra. Cur autē goetici istis solis malis utātur dæmonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparēt, quia Dei iussū expectāt, nec nisi mūdi corde, & uita sanctis hominibus cōgrediūtur: mali autem faciles se exhibent ad inuocandū, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præstò ut æstu suo decipiant, ut uenerētur, ut adorētur: & quia mulieres secretorū cupidiores sunt, ac minus cautæ, atq; in superstitionē procliues, faciliusq; illudūtur, ideo illis se præbēt faciliores, faciūtq; ingētia prodigia:

cuiusmodi de Circe, de Medea, & de alijs canunt poetæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alij, tum philosophi, tum catholici doctores, & historici, ipsæ etiã Sacræ literæ. Nam in libris Regum legimus Phytonissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophetæ: licet pleriq; interpretentur non fuisse animam prophetæ, sed malignum spiritum, qui illius sumpserit imaginem. Tamen Hebræorum magistri dicunt, quod etiam Augustinus ad Simplicianum fieri potuisse non negat, quia fuerit uerus spiritus Samuelis, qui ante conpletum annum à discessu, ex corpore facile euocari potuit, prout docent Goetici. Qui etiam magi, necromantici, illud naturalibus quibusdam uiribus ac uinculis fieri posse autumant, sicut nos in libris nostris de Occulta philosophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum spiritalium periti, non sine causa ordinauerunt, ut corpora mortuorũ sepelirentur in loca sacro, & luminibus socientur, aqua benedicta aspergãtur, thure & incenso suffumigentur, & expientur orationibus, quousq; super terram extiterint. Nam, ut aiunt magistri Hebræorum, omne corpus nostrum, & carnale animal & quicquid in nobis super materia carnis malè dispositam innititur, relinquitur in cibum serpenti: & ut ipsi uocant Azazeli, qui est dominus carnis, & sanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps desertorum, cui dictum est in Genesi: Terram comedes omnibus diebus uitæ tuæ. Et in Isaia: Puluis panis tuus: hoc est, corpus nostrum creatum ex puluere terræ, quandiu non fuerit sanctificatũ, & transmutatum in melius, ut nõ amplius serpentis, sed Dei sit effectum, uidelicet ex carnali spirituale, iuxta uerbum Pauli dicentis: Seminatur quod animale est, & resurget quod spirituale est. Et alibi: Omnes quidem resurgent, sed nõ omnes immutabũtur, quia multi remansuri sunt in perpetuum cibum serpẽtis. Hanc itaq; turpem & horridã carnis materiam, ac serpentis cibum, morte deponimus, illã aliquando in

do in meliorem sortem, & spirituale transmutatam reassumpturi, quod erit in resurrectione mortuorum. Et iam factum est in his qui primitias resurrectionis degustarunt, & multi hoc ipsum uirtute deifici spiritus in hac uita consecuti sunt, Enoch, & Helias, & Moyses, quorum corpora transmutata in naturam spiritualem, non uiderunt corruptionem, nec sicut cætera cadauera potestati serpentis relicta sunt. Atq; hæc est illa disceptatio diaboli cum Michaele de corpore Moysi, cuius meminit in epistola sua Iudas. Sed de Goetia & Necromantia hæc satis.

De Theurgia.

THeurgiam uerò pleriq; putãt haud illicitam, quasi hæc bonis angelis, diuinoq; numine regatur: cum sæpissime tamen sub Dei & angelorum nominibus malis dæmonum fallacijs obstringatur: non solùm siquidem naturalibus uiribus, sed etiam certis ritibus & ceremonijs cœlestes, & per illas diuinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui Magi editis uoluminibus pertractant. Omnium aũt ceremoniarum pars maxima, in munditia seruanda consistit: primùm quidem animi, deinde etiã corporis, & eorum quæ circa corpus sunt, ut in cute, in uestibus, in habitaculis, in uasis, in utensilibus, oblationibus, hostijs, sacrificijs, quorum munditia ad diuinorum consuetudinem & contuitum disponit, & in sacris summopere efflagitatur, iuxta uerba Esaiæ: Lauamini, & mundi estote, & auferte malum cogitationũ uestrarũ. Immũditia uerò quia aerẽ frequẽter & hominẽ inficit, mundissimũ illũ cœlestiũ & diuinorũ influxum disturbat, & mũdos Dei spiritus fugat. Verũ nonnunquã immũdi spiritus, & deceptrices potestates, ut uenerẽtur & adorẽtur pro dijs, etiã hãc munditiam exquirũt. Ideo hic maxima opus est cautela, de quib. latè in libris nostris de Occulta philosophia disseruimus. Verũ de hac Theurgia, siue diuinorum magia plura disputãs Porphyrius, tandẽ cõcludit, Theurgicis

consecrationib. posse quidē animam hominis idoneam reddi ad susceptionē spirituum & angelorum, ad uidendos Deos: reditum uerò ad Deum hac arte præstari posse, inficiatur omnino. Eius itaq; scholæ sunt, ars Almadel, ars notoria, ars Paulina, ars reuelationum; & eiusmodi superstitionū plura, quæ eo ipso sunt perniciosiora, quo apparent imperitis diuiniora.

De Cabala.

VErū occurrunt hic mihi uerba Plinij, qui: Est & alia, inquit, Magices factio, à Moyse etiamnū & Latopea Iudæis pendēs. quæ uerba me de Cabala Iudæorū cōmonefaciūt, quā in monte Sina à Deo ipso Moysi datā penes Hebræos cōstans opinio est: ac deinceps per successionū gradus circa literarū monumēta, usq; in Ezræ tēpora posteriorib. sola uiua uoce tradita, quemadmodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lysiade, qui in Græcia Thebis scholas habuēre, tradebātur, in quib. discipuli memoriter doctorū præcepta tenētes, ingenio & memoria pro libris utebātur: sic & Iudæi quidā literas aspernati, in memoria & obseruatione, ac uocali traditiōe hāc collocarūt: unde Cabala ab Hebræis, quasi solo auditu unius ab altero receptio nūcupata est. Ars (ut fertur) peruetusta, nomē aūt nō nisi recentib. tēporibus apud Christianos cognitū. Eius uerò duplicē tradūt scientiā: unā de Bresith, quā & Cosmologiā uocāt, uidelicet rerū creaturarū naturaliū & cœlestiū uires explicantē, & legis, Bibliæq; arcana philosophicis rationib. exponentē: quæ profectò hac ratione nihil differt à magia naturali, in qua Salomonē regē præstitisse credimus. Legitur nāq; in sacris Heb. historijs, illū disputare solitū à cedro Libani, usq; ad hyssopū: itē de iumētis, uolucrib. reptilib. & piscib. quæ omnia magicas quasdā naturæ uires præ se ferre possunt. Ipse quoq; inter posteriores Moyses Aegyptius, in expositionib. suis super Pentateuchum, & plures Thalmudistæ hāc insecuti sunt. Alterā uerò eius scientiā uocāt de Mercaua, quæ est de sublimiorib. diuinarū angelicarumq; uirtutum,

uirtutū, ac sacrorū nominū, & signaculorū contemplationibus quædā quasi symbolica Theologia, in qua literæ, numeri, figuræ, res, & nomina, & elementorū apices, ac lineæ, pūcta & accētus, nomina sunt profundissimarū rerū & magnorum arcanorū significatiua. Hāc rursus bifariā secāt: in Arithmātiā uidelicet, quæ Notariacon uocatur, de angelicis uirtutib. nominib. signaculisq́;, etiā dæmonū ac animarum conditionibus tractās: atq; in Theomātiam, quæ diuinæ maiestatis mysteria, emanationes, sacraq́; nomina, & pentacula scrutatur: quam qui norit, hunc aiunt admirandis pollere uirtutibus, ita quòd, dum uelit, futura omnia præsciat, toti naturæ imperet, in dæmones & angelos ius habeat, & miracula faciat. Hac putant Moysen tot signa edidisse, uirgam in colubrum, aquas in sanguinem uertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos, ignem cum grandine, uesicas & tabes Aegyptijs immisisse: primogenitum omne ab homine usque ad pecus interemisse: suosq́; deducentem mare aperuisse, fontem de petra, coturnices de cœlo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura & nubes per diem, columnam ignis per noctem, suis præmisisse, uocem Dei uiuentis ad populum è cœlis deuocasse: arrogantes igne, murmurantes lepra, percussisse: malè merentes subita strage, alios terræ hiatu absorptos affecisse, populum cœlesti cibo pauisse: serpētes placasse: uenenatos curasse: numerosam turbā ab infirmitate, uestes eorū à corrosione cōseruasse: & hostiū uictricē reddidisse. hac deniq; miraculorū arte et Iosue stare solē præcepisse, Heliā ignē in aduersarios è cœlo deuocasse, puerū mortuū uitæ restituisse: Danielē leonū ora perstrinxisse: tres pueros im camino æstuantis incēdij carmina lusisse. Porrò hac arte astruūt perfidi Iudæi etiā Christū tā admiranda sæpe fecisse. Salomonem quoq; hanc percalluisse, atq; ex ea artem contra dæmones, eorundemq́; uincula & coniurationum modos, ac contra morbos, excantamenta tradidisse, ut autor est Iosephus. Verùm ego Deum Moysi,

cæterisq; prophetis multa, quæ continerentur sub cortice uerborum legis, prophano uulgo non communicanda mysteria retexuisse, ut non dubito, sic hanc, quam iactant Hebræi Cabalæ artem, quam ego multo labore aliquando scrutatus sum, non nisi meram superstitionis rapsodiam, ac Theurgicam quandam Magiam agnosco: quòd si (quod Iudæi iactant) à Deo profecta, ad uitæ perfectionem, ad hominum salutem, ad Dei cultum, ad intelligentiæ ueritatem conduceret, profectò spiritus ille ueritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere omnem ueritatem, hanc usque in hæc postrema tempora, suam non celasset Ecclesiam: quæ profectò omnia nouit quæ sunt Dei, cuius benedictio, baptismus, cæteraq; salutis sacramenta reuelata & perfecta sunt in omni lingua. Vniuscuiusque enim linguæ par est & eadem uirtus, modò par sit & eadem pietas: nec est aliud nomen in cœlis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur uirtutem, præter unum nomen IESV, in quo recapitulantur & continentur omnia. Hinc Iudæi in diuinis nominibus peritissimi, parum aut nihil post Christum operari possunt, sicut prisci illorum patres. Quod autem experimur, & uidemus, huius artis (ut uocant) reuolutionibus sæpe miras magnorum mysteriorum à Sacris literis extorqueri sententias, totum hoc nihil aliud est, quàm lusus quidam allegoriarum, quas ociosi homines, in singulis literis & punctis, & numeris occupati, quod hæc lingua & scribendi ritus facilè patiuntur, pro eorum arbitrio fingunt atque refingunt: quæ etsi nonnunquam magna sonent mysteria, nihil tamen probare, nec euincere queunt, quin iuxta uerba Gregorij, eadem facilitate contemnere liceat, qua asseruntur. Confinxit simili artificio pleraque Rabanus monachus, sed Latinis characteribus & uersibus, insertis uarijs imaginibus, qui quaque uersus lecti, per quælibet superficiei ac imaginum lineamenta sacrum aliquod denunciant mysterium, depictæ illic histo-

rie

storiæ repræsentatiuum: quæ etiam ex prophanis literis extorqueri posse nemo ignorat, qui Valeriæ Probæ ex Virgilij carminibus compositas de Christo centones legerit: quæ omnia & eiusmodi, sunt speculationes ociosorum hominum. Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem uestrûm puto tam stolidæ ceruicis, qui de ijs credat aliquam haberi artem uel scientiam. Est itaque nihil aliud hæc Iudæorum Cabala, quàm perniciosissima quædam superstitio, qua uerba, & nomina, & literas, sparsim in scriptura positas pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt: & alterum ex altero facientes, soluunt membra ueritatis, sermones, inductiones, & parabolas hinc inde ex proprijs fictionibus construentes, aptare illis uolunt eloquia Dei, infamantes scripturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare: calumniantur legem Dei, & per impudenter extortas supputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum, tentant uiolentas & blasphemas perfidiæ suæ inferre probationes. Præterea ijs nugis inflati, ineffabilia Dei mysteria, et quæ sunt supra scripturam arcana, sese inuenire & scire iactant, per quæ etiam prophetare, & uirtutes, & miracula sese perficere, sine rubore, magnáque audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pane relicto, & in umbram eius inhians, perdidit escam: sic perfidum hoc & duræ ceruicis hominum genus, semper in umbris scripturæ occupatum, & circa illas uanitates sua artificiosa: sed superstitiosa Cabala impetum faciens, amittit panem uitæ æternæ, & inanibus nominibus depastum perdit uerbum ueritatis. Ex hoc Cabalisticæ superstitionis Iudaico fermenmento prodierunt puto Ophitæ, Gnostici, & Valentiniani hæretici, qui ipsi quoque cum discipulis suis Græcam quandam Cabalam commentati sunt, omnia Christiana fidei mysteria peruertentes, & hæretica prauitate ad Græcas literas, & numeros protrahentes, ex illis construentes corpus, quod

uocant ueritatis, docentes, absque illis literarum & numerorum mysterijs non posse in Euangelicis literis inueniri ueritatem: quia uariæ sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenæq; parabolis scriptæ, ut uidentes non uideant, & audientes non audiant, & intelligentes non intelligant, sed cæcis & errantibus iuxta suæ cæcitatis & erroris capacitatem propositas. latentem uerò sub illis synceram ueritatem solis perfectis, non per scripta, sed per uiuæ uocis successiuam pronunciationem esse creditam, atque hanc esse illam Alphabetariam & Arithmanticam Theologiam, quam Christus secretò manifestauit Apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim hæc altißima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes, in abscondito secum illa custodientes. Sapiens autem apud eos nemo, nisi qui maxima hæreseos monstra fabricare nouit.

De præstigijs.

SEd redeamus ad Magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus Magi phantasmata edunt, multaq; miracula circulatorijs fraudibus ludunt, & somnia immittunt, quod non tam Goeticis incantamentis, & imprecationibus, dæmonumq; fallacijs, quàm etiam certis fumigiorum uaporibus, luminibus, phyltris, collyrijs, alligationibus & suspensionibus: præterea anulis, imaginibus, speculis, similibusq; magicæ artis pharmacijs, & instrumentis, naturali cœlestiq; uirtute perpetratur. Multa & manuum prompta subtilitate & industria fiunt, cuiusmodi ab histrionibus & ioculatoribus quotidie fieri uidemus, quos idcirco chirosophos: hoc est, manusapientes appellamus. Extant de hoc artificio libri præstigiorum Hermetis, & quorundam aliorum. Legimus quoque Paseten quendam præstigiatorem refertißimum conuiuium hospitibus monstrare solitum, idq; cum libuit rursum euanuisse, discumbentibus omnibus fame ac siti elusis. Numam

Pompilium

Pompilium etiam istiusmodi præstigijs usum legimus. Sed & doctißimum Pythagoram id ridiculum aliquando factitasse, ut quæ collibuisset, sanguine perscriberet in speculo, quo ad pleniluminis Lunæ orbem obuerso, stanti à tergo res exaratas in disco Lunæ commonstrasse. Huc spectat etiam, quicquid de hominum transformationibus legitur decantatum à poetis, traditum ab historicis, & à nonnullis Christianis Theologis, insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines asini, uel equi, uel alia animalia, oculis fascinatis, aut perturbato medio, idq; arte naturali. Nonnunquam etiam hæc fiunt à bonis & malis spiritibus, seu ad bonorũ preces ab ipso Deo, sicut in sacris literis legimus de Helisæo propheta, obsesso ab exercitu regis uallantis Dothain. Verùm puris & apertis à Deo oculis, ista non possunt illudere: sic mulier illa, quæ à uulgo iumentum iudicabatur, Hilarioni non iumentum, sed quod erat, mulier uidebatur. Ea igitur, quæ hoc modo secundum apparentiam fiunt, præstigia dicuntur: quæ autem fiunt arte permutantium aut transferentium, ut de Nabuchodonosor: aut meßibus ad alios agros traductis, de his diximus superius: uerùm de hac præstigiorum arte sic ait Iamblichus: Quæ præstigiati seu fascinati imaginantur, præter imaginatiua, nullam habent actionis & essentiæ ueritatem. Eiusmodi nanque artificij finis est, non facere simpliciter, sed usque ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum mox nullum compareat uestigium. Iam itaq; ex his quæ dicta sunt patet, nõ aliud esse magiã, quàm complexũ idololatriæ, astrologiæ, superstitiosæq; medicinæ. Iamq; etiam à magis magna hæreticorũ caterua in Ecclesia orta est, qui sicut Iamnes & Mãbres restiterũt Moysi, sic illi restiterunt Apostolicæ ueritati. Horum princeps fuit Simon Samaritanus, qui Romæ sub Claudio Cæsare propter hãc artẽ statua donatus est, cũ hac inscriptiõe, Simoni sancto Deo. Eius blasphemias copiose narrãt, Clemens, Eusebius & Irenæus. Ex hoc Simone, tanquam ex hæresum omniũ seminario, per multas succeßiones monstrosi Ophitæ,

turpes Gnostici, impij Valētiniani, Cerdoniani, Marcionistæ, Montaniani, & multi alij hæretici prodierunt, propter quæstum, & inanem gloriam, mentientes aduersus Deum, utilitatem nullam, neque beneficia hominibus præstantes, sed decipientes, & in perniciem, & in errorem mittentes: & qui credunt illis, confundentur in iudicio Dei. Verùm de Magicis scripsi ego iuuenis adhuc, libros tres, amplo satis uolumine, quos de Occulta philosophia nuncupaui, in quibus quicquid tunc per curiosam adolescentiam erratum est, nunc cautior, hac palinodia recantatum uolo: permultum enim temporis & rerum in his uanitatibus olim contriui. Tandem hoc profeci, quo sciam quibus rationibus oporteat alios ab hac pernicie dehortari. Quicunque enim non in ueritate, nec in uirtute Dei, sed in elusione dæmonum, secundum operationem malorum spirituum, diuinare & prophetare præsumunt, & per uanitates magicas, exorcismos, incantationes, amatones, agogima, & cætera opera dæmoniaca, & idololatriæ fraudes exercentes, præstigia & phantasmata ostentantes mox cessantia, miracula sese operari iactant: omnes hi cum Iamne & Mambre, & Simone Mago æternis ignibus cruciandi destinabuntur.

OCCVLTAE PHILOSOPHIAE HENrici Cornelij Agrippæ lib. III.
Finis.

LIBER QVARTVS DE OCCVLTA PHILOSOPHIA, SEV DE Ceremonijs Magicis, H. C. Agrippæ adſcriptus.

IN libris noſtris de Occulta philoſophia, nõ tam cõpendioſè, quàm copioſè declarauimus ipſius Magiæ principium, & rationabilitatem, & quo modo experimenta elicienda & componenda ſint, ad quoſcunq; mirabiles effectus producendos. Verùm, quoniam illic Theoricè magis quàm practicè, quædam etiam minus completè, quædam uerò figuratiuè, & quaſi ſub ænigmate traduntur: ut aliquando illa, quæ ſummo ſtudio, diligentia, & curioſa exploratione adepti ſumus, rudioribus quibuſq; exponantur: ideo in hoc libro, quem tanquam complementum, ac clauem librorum de Occulta philoſophia, omniumq; Magicarum operationum confecimus, dabimus tibi intemeratæ ueritatis, & inexpugnabilis Magicæ diſciplinæ, ſanctorum numinum documenta & experimenta iucundiſsima, ut quemadmodum legendo libros de Occulta philoſophia, cupidè hæc ſcire deſideras: ita legendo hunc librum, de illis ueraciter triumphes. Quare ipſum intra ſecreta religioſi pectoris tui penetralia ſilentio tegito, & conſtanti taciturnitate celato.

Illud uerò ſcias, quòd nomina intelligentiarum præſidentium unicuiq; Planetarum, ſecundum hunc modum conſtituuntur: nempe ex figura mundi, collectis literis, ab ortu corporis Planetæ, ſecundum ſucceſsionem ſignorum, per ſingulos gradus, atq; ex ſingulis gradibus ab ipſo Planeta aſpectis, facta proiectione, à gradu aſcendentis. Conſimili ratione nomina Principum malorum Spirituum, ſub ſingulis Planetis præſidentiũ, accipiũtur ordine retrogrado, facta proiectione,

contra succeßionem signorum ab initio septimæ domus. Nomen uerò supremæ intelligentiæ, quam plerique animam mũdi arbitrantur, ex quatuor cardinibus figuræ mundi colligitur, secundum rationem iam traditam. Et per oppositum modum colligitur nomen magni Dæmonis, super quatuor angulis cadentibus. Similiter nomina magnorum spirituum, præsidentium aereis potestatibus, colliges super quatuor angulis domorum succedentium: ita uidelicet, ut ad nomen boni spiritus eliciendum fiat proiectio, secundum succeßionem signorum incipientium à gradu ascendentis: ad nomen uerò mali spiritus, econuerso.

Illud autem scias, quòd nomina malorum spirituum per has tabulas extrahuntur, ex nominibus tam bonorum, quàm malorum spirituum: ita tamen, quòd si ingrediemur tabulam cum nomine spiritus boni secundi ordinis, nomen mali spiritus extractum erit de ordine principum & gubernatorum. Si autem ingrediamur tabulam cum nomine spiritus boni tertij ordinis, uel cum nomine mali spiritus gubernatoris, quocunque modo extracti, siue per hanc tabulam, siue ex figura cœlesti: nomina quæ ex his procedunt, erunt malorum dæmonum, ministrorum inferioris ordinis.

Illud autem sciendum, quòd quoties ingredimur tabulam hanc cum spiritibus bonis secundi ordinis, ipsa nomina extracta sunt secundi ordinis. Et si sub illis extrahimus nomen mali spiritus, ipsum est de superiori gubernatorum ordine. Idem est si ingredimur cum nomine spiritus mali superioris ordinis. Si uerò ingredimur hanc tabulam cum nominibus spirituũ tertij ordinis, siue spirituum ministrorum tam bonorum quàm malorum, nomina extracta erunt spirituum ministrorum inferioris ordinis.

Multi autem magorum, uiri non paruæ authoritatis, eiusmodi tabulas Latinis literis extendere uoluerunt: ita ut per easdem tabulas, etiam ex nomine officij uel effectus alicuius

nomen

nomen spiritus tam boni quàm mali inueniatur, per eundem modum qui suprà traditus est, accepto nomine officij uel effectus in columna literarum in sua linea, sub suo sidere. Et huius quidem grauis author est Trismegistus: qui cum hanc calculationem Aegyptijs literis tradiderit, non ineptè etiam ad alias aliarum linguarum literas referri potest, ob rationes signis aßignatas. Omnium siquidem, qui de nominibus spirituum eliciendis tractarunt, primus ille extitit. Vis ergo, atq; secretum, magisteriumq; quomodo rectè riteq; sacra spirituum nomina eliciuntur, in uocalium dispositione consistit, quæ nomen spiritus efficiant, & quibus nomen rectum, ac ritè sonorum constituatur. Hoc autem artificiũ ita perficitur, primò in locandis uocalibus illarum literarum, quæ per calculationem figuræ cœlestis inueniuntur, ad nomina spirituum secundi ordinis bonorum âtq; malorum præsidentium & gubernatorum eliciẽda erit aduertendum. Et hoc in bonis ita perficitur: consideratis stellis, quæ literas constituant, & in ordinem locatis, primò subtrahatur gradus uudecimæ domus à gradu stellæ, quæ prior est in ordine: & quod inde remanet, proijciatur à gradu ascendentis: & ubi numerus ille desinit, ibi est pars uocalis primæ literæ. Incipe ergo ab illa proijcere uocales illarum literarum secundum suum numerum & ordinem: & quæ ceciderit in locum stellæ, quæ prior est in ordine, ea uocalis primæ literæ attribuitur. Deinceps inuenias partem secundæ literæ, subtrahendo gradum stellæ quæ secunda est in ordine à stella priori: & quod remanet, proijce ab ascendente. Et hæc est pars, à qua incipias proiectionem uocalium: & quæ ceciderit supra secundam stellam, ea est uocalis secundæ literæ. Et ita consequẽter inuestigabis uocales sequentiũ literarũ, semper subtratrahẽdo gradũ stellæ sequentis, à gradu stellæ proximè præcedentis. Et omnes proiectiones atque numerationes, in nominibus bonorũ spirituũ fieri debẽt secundũ succeßionẽ signorum. In nominibus uerò malorum spirituum, ubi in bonis

sumitur

ſumitur gradus undecimæ domus, in iſtis ſumatur gradus duodecimæ domus. Numerationes uerò & proiectiones omnes fiant cum ſignorum ſucceßione, initium ſumendo à gradu decimæ domus. In nominibus uerò per tabulas extractis, alio modo uocales locantur. Primò enim accipitur numerus quotenarius literarum, nomen ipſum conſtituens, & ſic numeratur, ab initio columnæ primæ literæ, uel ſub qua nomen extrahitur: & litera in quam inciderit hic numerus, refertur ad primam literam nominis extracti, accipiendo diſtantiam unius ab altera, ſecundum ordinem Alphabeti. Et numerus illius diſtantiæ proijcitur ab initio ſuæ columnæ: & ubi deſinit, ibidē eſt pars prioris uocalis. Ab illa ergo proijce uocales ipſas, ſuo numero & ordine, in eadē colūna: & quæ ceciderit ſuper primam literam nominis, illa ſibi erit attribuenda. Sequentes autem uocales inuenies, accipiendo diſtantiam à præcedenti litera, ad ſequentem: & ſic conſequenter, ſecundū ſucceßionem Alphabeti. Et numerus diſtantiæ illius, numeratur ab initio ſuæ columnæ: & ubi ceciderit, ibi eſt pars uocalis quæſitæ. Ab illa ergo proijce uocales, ut ſuprà diximus, & quæ ceciderint ſupra ſuas literas, eiſdem attribuantur. Si uerò uocalis aliqua ſupra uocalem ceciderit, prior cedat poſteriori. Et hoc de bonis duntaxat intellige. In malis autem conſimili uia procedas: niſi quod facias numerationes ordine contrario & reuerſo, contráque ſucceßionem Alphabeti, & contra ordinem columnarum, uidelicet aſcendendo.

Nomen Genij boni, uniuſcuiuſque hominis, quod inuenire docuimus in libro tertio de Occulta philoſophia, ſecundum illum modum, non paruæ authoritatis, nec modici eſt fundamenti. Sed nunc dabimus tibi quoſdam alios modos, non uanis innitentes rationibus. Et ex ijs unus eſt, accipiendo in figura natiuitatis, quinque loca Hylegiorum. Qubus notatis, proijciantur characteres literarum ſuo ordine, & numero, ab initio Arietis: & quæ literæ ceciderint in gradus dictorū locorū

ſecun-

ſecundũ ordinẽ & dignitatẽ illorũ, diſpoſitæ & cõbinatæ, nomen Genij conſtituunt. Eſt alius modus : Accipiantur Almutel, hoc eſt ſtellæ dominanatrices, ſuper dictis quinque locis: & fiat proiectio à gradu aſcendentis, colligendo literas cadentes ſuper Almutel, quibus ſecundum dignitatem ſuam locatis in ordinem, nomen Genij conſtituũt. Eſt adhuc alius modus ab Aegyptijs in obſeruantia multum habitus : faciendo proiectionem, à gradu aſcendentis, colligendo literas, ſecundum Almutel undecimæ domus, quam domum, bonum Dæmonem uocant: quibus, ſecundum dignitatem ſuam locatis, Geniorum nomina conſtituuntur. Malum uerò Genium conſimili ratione elicimus: præter quàm quòd proiectiones fiunt contra ordinem & ſucceßionem ſignorum. Et ubi in bonis, proijcimus ab initio Arietis: in malo numeramus ab initio Libræ. Vbi in bono numeramus à gradu aſcendentis, in malo proijcimus à gradu ſeptimæ domus. Secundum Aegyptios uerò colligitur nomen Genij, ſecundum Almutel duodecimæ domus, quam malum Dæmonem uocant. Et omnes iſti ritus, unà cum alijs, qui in libro tertio de Occulta philoſophia à nobis traditi ſunt, per cuiuſcunque linguæ characteres fieri poſſunt: cùm iſtis omnibus (ut ſuprà diximus) inſit myſticus & diuinus numerus, ordo, atque figura. Vnde euenit, eundem Genium diuerſis nominibus poſſe uocari. Alij uerò ex nomine ipſius ſpiritus, boni uel mali per tabulas ad hoc formatas extrahuntur.

Characteres itaque cœleſtes conſtant è lineis & capitibus. Capita ſunt ſex, iuxta ſex ſtellarum magnitudines, ad quas reducuntur etiam Planetæ. Prima magnitudo, cum Sole ſtellam tenet, uel crucem. Secunda cum Ioue, punctum circularem. Tertia cum Saturno, ſemi circulum triangulum, ſiue uncum rotundum uel acutum. Quarta cum Marte, uigulam penetrantem lineam, ſiue quadratum rectum uel obliquum. Quinta, cum Venere & Mercurio, uirgulam, ſiue

siue punctum caudatum, ascendentem uel descendentem. Sexta cum luna, puncta denigrata. Quæ omnia in sequenti tabula uidere poteris. Positis itaque capitibus secundum situm stellarum in figura cœli, tunc lineæ protrahendæ sunt secundum naturarum conuenientiam. & hoc de stellis fixis intelliges. In Planetarum uerò erectionibus, positis capitibus secundum eorum in se inuicem aspectum & antiscia lineæ protrahantur.

Stellæ. Capita. Lineæ capitibus iunctæ.

Quando uerò formandus est character alicuius imaginis cœlestis ascendentis in aliquo gradu, uel facie signorum, qui ex stellis eiusdem magnitudinis & naturæ constant: tunc posito stellarum illarum numero secundum suum situm & ordinem, contrahantur lineæ ad similitudinem imaginis significatæ, quàm copiose id fieri potest.

Characteres uerò, qui secundum nomen spiritus extrahuntur, componuntnr per tabulam sequentem, dando unicuique literæ nominis id quod sibi ex tabula congruit: quemadmodũ intuenti facilè patet. Sed est in hoc non modica difficultas, quando uidelicet litera nominis ceciderit in lineam figurarũ uel literarũ, ut sciamus quæ figura, uel quæ litera sumẽda sit. H c aũt ita cognoscetur. Nam si in literarũ lineã litera ceciderit,

derit, considera quota hæc litera sit in ordine nominis, utputa secunda uel tertia: deinde quod literas nomen ipsum complectitur, ut quinq; uel septem: & multiplica hos numeros in se inuicem, & productum triplica. Deinde totum aggregatum proijce ab initio literarum, secundum successionem Alphabeti: & in quam literarum numerus ille ceciderit, hæc est quæ poni debet in charactere illius spiritus. Si autem litera aliqua nominis in lineam figurarum ceciderit, ita agendum erit. Accipiatur numerus, quota hæc litera est in ordine nominis, & multiplicetur per numerum, quota hæc litera est in ordine Alphabeti, & aggregatum diuidatur per nouem: residuum indicat figuram uel numerum in charactere locandum. Potest enim poni uel figura Geometrica, uel figura numeri Arithmetica, quæ tamen non debet nouenarium, siue nouem angulos excedere.

Characteres bonorum spirituum.

Punctus Simplex, Rotundus, Stellatus.

Linea recta stans, Iacens, Oliquans.

Linea curua arcuata, Vndosa, Dentata.

Itersectio

Itersectio obliqua simplex, Mixta, Multiplex.

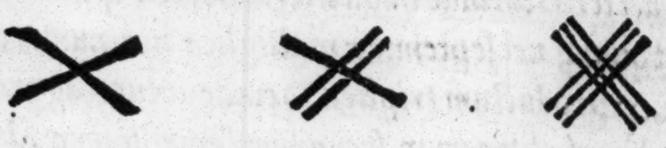

Perpēdiculū rectū, dextrū, Sinistrū, Neutrum.

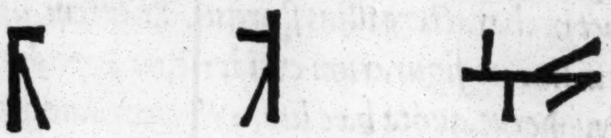

Figura Integra, Diminuta, Mediata.

Litera Inhærens, Adhærens, Separata.

Characteres malorum Spirituum.

Linea recta, Curua, Reflexa.

Figura Simplex, Penetrans, Fracta.

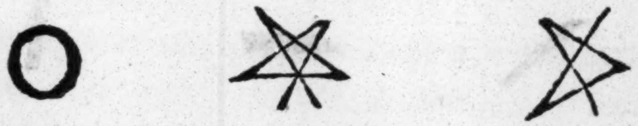

Litera Recta, Retrograda, Inuersa.

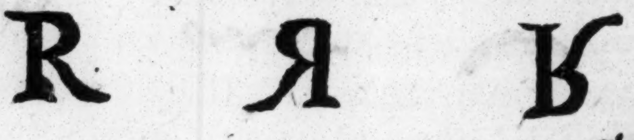

Flamma

Flamma, *Ventus,* *Fluuius.*

Massa, *Pluuia.* *Lutum.*

Volatile, *Reptile,* *Serpens.*

Oculus, *Manus,* *Pes.*

Corona, *Crista,* *Cornua.*

Sceptrum, *Gladius,* *Flagrum.*

Characteres uerò, qui per spirituum reuelationem accipiuntur, exinde uirtutem habent: quia ipsi sunt signacula quædam latentia, diuinitatis alicuius harmoniam constituentia: aut sunt signa initi fœderis & promissæ fidei, seu obedientiæ: & ij characteres nulla alia ratione possunt indagari.

Adhuc ultra characteres, sunt malorum spirituum familiares quædam figuræ & imagines, sub quarum forma inuocantibus occurrere & comparare solent: hæ autem imagines inueniuntur per tabulam sequentem, secundum rationem literarum constituentium nomen ipsius spiritus, ita ut si qua litera in nomine ipsius spiritus pluries habetur, illius imago tenet principatum, cætera suo modo commiscendo, ita ut quæ priores sunt ordines, ijs superior pars corporis caput secundum suam figuram tribuatur: quæ uerò postremæ, pedes & crura occupent. Sic mediæ literæ, mediæ corporis parti aliquid sibi simile tribuant, uel sessorem dent. Si uerò aliqua acciderit contrarietas, quæ litera potior est numero, uincet: si uerò æquales res, commiscebuntur. Præterea si idem nomen ex tabula characterum insigne uel instrumentum aliquod obtinuerit, idipsum etiam obtinebit in imagine. Cognoscere autem dignitates malorum spirituum, per easdem tabulas characterum & imaginum poterimus. Nam cuicunque spirituum, ex tabula characterum acciderit insigne aliquod uel instrumentum, ipse dignitatem possidet. Quòd si fuerit corona, dignitatem indicat regiam: si crista, ducatum: si cornua, comitatum: si absque ijs sceptrum, gladius, bidens, præfecturam indicat: similiter ex tabula imaginum inuenies, qui regiam dignitatem præ se ferant. Ex corona dignitatem, ex instrumentis præfecturam iudica. Denique qui humana figura pollent, digniores sunt ijs qui sub bestiarum imaginibus occurrunt: ipsi præterea equites præcellunt pedites: & secundum omnium illorum commixtionum dignitates, præcellentiam spirituum iudicabis. Illud tamen scias, spiritus inferioris ordinis, cuiuscunque dignitatis fuerint, semper spiritibus sublimioris ordinis subesse. Et ita non est inconueniens, reges atq; duces subesse, & ministrare præsidibus sublimioris ordinis.

Formæ

Formæ familiares spiritibus Saturni.

♄

APparent utplurimum longo & gracili corpore, uultu iracundo, facies quatuor habentes, unam in occipitio, alteram in sincipitio, & utrasque rostratas. In utroque genu apparent etiam facies: sunt coloris nigri & perlucidi. Motus eorum est, uentorum agitatio, cum specie terræ motus. Signum eorum est, terra alba, qualibet niue candidior.

Formæ autem particulares sunt:

Rex barbatus, draconem equitans.
Senex barbatus.
Mulier uetula, baculo innixa.
Porcus.
Draco.
Bubo.
Vestis nigra.
Falx.
Iuniperus.

Formæ familiares spiritibus Iouis.

♃

APparent corpore sanguineo & cholerico, mediæ staturæ, horribili motu, uisu mitissimo, blando colloquio, colore ferrugineo. Motus eorum, est coruscatio, cum tonitru. signum eorum, apparebunt iuxta circulum homines, qui in specie à leonib. deuorabũtur. Formæ aũt particulares sunt: Rex gladio euaginato ceruum equitans.

Homo mitratus longo uestitu.

Puella cum laurea corona, ornata floribus.

Taurus.

Ceruus.

Pauo.

Azurina uestis.

Gladius.

Buxus.

Formæ familiares spiritibus Martis.

♂

Apparebunt longo corpore, cholerico, & aspectu turpissimo: colore subfusco, & quasi ruffo, cornibus ferè ceruinis, & unguibus griphi: mugiunt instar taurorum insanorum. Motus eorum fit quasi instar ignis comburentis. Signum afferent in specie, fulgur & tonitru iuxta circulum.

Formæ autem particulares sunt:

Rex armatus, lupum equitans.

Vir armatus.

Mulier clypeum in femore tenens.

Hircus.

Equus.

Ceruus.

Rubra uestis.

Lana.

Multiceps.

Formæ familiares spiritibus Solis.

☉

Apparent utplurimum amplo & magno corpore, sanguineo & crasso, aureo colore super tincto sanguine.

Motus

Motus eorum est, cœli coruscatio: & signum eorum est, commouere sudorem inuocanti. Formæ autem particulares sunt:

Rex habens sceptrum, leonem equitans.

Rex coronatus.

Regina cum sceptro.

Auis.

Leo.

Gallus.

Vestis crocea, uel aurea.

Sceptrum.

Caudatus.

Formæ familiares spiritibus Veneris.

♀

APparent corpore pulchro, mediæ staturæ, amabili & iucundo aspectu, colore albo uel uiridi, desuper aurato. Motus eorum, est sicut stella clarissima. Pro eorum signo uidebuntur extra circulum puellæ ludentes, quæ inuocantem ad ludum concitabunt. Formæ autem particulares sunt:

Rex cum sceptro, camelum equitans.

Puella pulchrè uestita.

Puella nuda.

Capra.

Camelus.

Columba.

Vestis alba uel uiridis.

Flores.

Sabina herba.

Formæ familiares spiritibus Mercurij.

☿

APparebunt utplurimum corpore mediæ staturæ, frigido, humido, pulchro, affabili eloquio, forma humana instar militis armati, colore perlucido. Motus eorum est sicut nubes argentea. Pro signo horrorem inferunt inuocanti. Formæ autem particulares sunt:

Rex ursum equitans.
Adolescens pulcher.
Mulier colum tenens.
Canis.
Vrsa.
Pica.
Vestis uersicolor.
Virga.
Baculus.

Formæ familiares spiritibus Lunæ.

☽

APparebũt utplurimũ magno corpore, amplo, molli et phlegmatico: colore instar nubis obscuræ & tenebrosæ, uultu tumido, oculis rubeis, & aqua plenis, capite caluo, dentibus aprinis. Motus eorum sicut ingens maris procella. Pro eorum signo apparebit ingens pluuia iuxta circulum. Formæ autem particulares sunt:

Rex sagittarius damam equitans.
Paruulus puer.
Mulier uenatrix cum arcu & sagitta.
Vacca.
Damula.

Anser.
Vestis uiridis uel argentea.
Sagitta.
Multipes.

Cæterùm de sacris pentaculis atque signaculis nunc dicamus. Sunt autem ipsa Pentacula tanquam signa quædam sacra, à malis euentibus nos præseruantia, & ad malorum dæmonum constrictionem & exterminationem nos adiuuantia, bonosq; spiritus allicientia, nobisq; conciliantia. Constant autem pentacula ex characteribus & nominibus bonorum spirituum superioris ordinis, uel ex sacris picturis sacrarum literarum seu reuelationum: uersiculis adaptis, uel ex figuris Geometricis, sacrisq; Dei nominibus secundum multorum rationem inuicem compositis: uel ex omnibus ijs, aut eorum pluribus mixtum compositis. Characteres autem, qui ad pentacula constituenda nobis utiles sunt, ipsi sunt characteres bonorum spirituum, maximè bonorum, primi & secundi ordinis: nonnunquam etiam tertij, & ex illo characterum genere, quod potißimè sacrum nuncupatur: deinde characteres illi, quos suprà sacratos uocauimus. Quocunque igitur huiusmodi charactere instituto, circunducemus illum duplici circulo, in quo circunscribamus nomen sui angeli. Et si uolumus sibi addere nomen aliquod diuinum, spiritui ipsi, suoq; officio congruum, maioris erit efficaciæ. Et si secundum numerorum rationem circunducere illi uolumus angularem aliquam figuram, id quoq; fieri licebit. Sacræ autem picturæ, quæ pentacula constituunt, ipsæ sunt, quæ paßim in Sacris literis & Prophetis, tam ueteris quàm noui Testamenti traduntur: utpota figura serpentis in cruce suspensi, & consimiles, quarum multa copia ex Prophetarum uisionibus, ut Isaiæ, Danielis, Esdræ, & aliorum, tum ex reuelatione Apocalypsis inueniuntur: & nos de illis locuti sumus in libro tertio Occultæ Philosophiæ, ubi de sacris mentionem fecimus.

Posita itaque aliqua huiusmodi sacrarum imaginum pictura, circumdetur duplici circulo, cui inscribatur nomen aliquod diuinum, ipsi figuræ effectuiq; aptatum & conforme: uel circunscribatur illi uersiculus, ex parte corporis sacræ scripturæ sumptus, qui desideratum effectum polliceatur uel deprecetur: ut puta, si fiat pentaculum ad uictoriam & uindictam cõtra inimicos tam uisibiles quàm inuisibiles, figura sumi potest ex secundo libro Machabeorum: uidelicet, manus tenens aureum ensem euaginatum, cui circunscribatur uersiculus ibidem contentus: scilicet, Accipe gladium sanctum, munus à Deo, in quo concides aduerscrios populi mei Israel. uel etiam circunscribatur ei uersiculus Psalmi quinti: In hoc fortitudo brachij tui, ante facienm tuam, ibi mors. uel aliquis alius consimilis uersiculus. Si uerò nomen diuinum illi circunscribere libuerit, accipiatur nomen aliquod significans timorem, gladium, iram, uindictam Dei, uel aliquod simile nomen desiderato effectui congruum. Et si figuram angularem conscribere libuerit, accipiatur secundum numerorum rationem, sicut docuimus in libro secundo Occultæ philosophiæ, ubi de numeris egimus. & ita de similibus operibus. Et ex hoc genere sunt duo pentacula sublimis uirtutis & magnæ potentiæ, & ad consecrationem experimentorum ac spirituum per utilia & necessaria. Ex ijs unum est, quod habetur Apocalypsis capite primo, scilicet figura maiestatis Dei, sedentis in throno, habentis in ore gladium bis acutum, ut ibi habetur. Cui circunscribatur, Ego sum alpha & ω, principium & finis, qui est, qui erat, & qui uenturus est omnipotens. Ego sum primus & nouißimus, uiuus, & fui mortuus: & ecce sum uiuens in secula seculorum. & habeo claues mortis, & inferni. Deinde circunscribantur hi tres uersiculi: Manda Deus uirtuti tuæ, Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis: Fiant tanquam puluis à facie uenti, & angelus Domini coartans eos: Fiant uiæ illorum tenebræ ac lubricum, & angelus Domini per-

ni persequens eos. Præterea circunscribantur ei decem nomina generalia, quæ sunt, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerehie, Adonay, Iah, Tetragrammaton, Saday. Alterum est pentaculum, cuius figura est agno similis occiso, cuius cornua & oculi septem, & sub pedibus liber, septem sigillis obsignatus: sicut habetur Apocalypsis quinto capite. Cui circunscribatur uersiculus iste, Ecce uicit leo de tribu Iuda, radix Dauid. Aperiam librum, & soluam septem signacula eius. Et alter uersiculus, Vidi satanam sicut fulgur de cœlo cadentem. Ecce dedi uobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, & super omnem uirtutem inimici, & nihil uobis nocebit. Et circunscribantur ei decem nomina generalia, ut suprà.

Quæ uerò pentacula constituuntur ex figuris & nominibus, hunc ordinem obseruant. Nam posita aliqua figura conformi alicui numero, ad aliquem certum effectum siue uirtutem: inscribatur illi in singulis angulis nomen aliquod diuinum, desideratæ rei uim obtinens: ita tamen quòd huiusmodi nomen totidem sit literarum, quantum numerum figura constituat: aut quòd literæ nominis in se collatæ, figuræ numerum constituant, uel numerum aliquem qui per numerum figuræ sine aliqua superfluitate uel diminutione secari poßit. Tale enim nomen inuentum, unum uel plura uel diuersa, in singulis angulis figura inscribatur. In medio uerò figura ipsius nominis reuolutio tota, uel saltē principalis collocetur.

Sæpe etiam pentacula constituimus, facta reuolutione aliqua alicuius nominis in tabella quadrata, circulo simplici circunducto, uel duplici, inscribendo uersiculum aliquem sacrū, nomini huic competentem, uel ex quo hoc nomen extractum sit. Et hæc est ratio pentaculorum secundum eius modos distinctos, quam pro libito ad maiorem efficatiam, & uirtutis intentionem extensionemq; poßumus in se inuicem cum alijs multiplicare & commiscere: ut si fiat deprecatio pro de-

destructione inimicorum, recordemur quomodo Deus destruxerit faciem terræ in diluuio aquarum, Sodomam & Gomorram, per pluuiam sulphuris & ignis, exercitum Pharaonis in mari rubro, & si quæ alia maledictio in Sacris literis reperitur, & sic de similibus. Ita deprecando contra pericula aquarum, recordemur salutis Noe in diluuio, transitus filiorum Israel in mari rubro: & meminerimus Christum siccis pedibus ambulasse super aquas, & eundē seruasse naniculā periclitantē, uētisq; & fluctib. imperasse: & Petrū mergentem eduxisse ex aquis, & sic de similib. Deniq;, cū ijs inuocamus sacra quædā nomina Dei, ea uidelicet, quæ desiderij nostri sunt significatiua, & ad effectū optatū accōmodata: ut ad destructionē inimicorū, inuocamus nomina iræ, uindictæ, timoris, iusticiæ & fortitudinis Dei: ad euitādū uerò aliquod malū, uel periculū, inuocamus nomina misericordiæ, defensiōis, salutis, fortitudinis, bonitatis, & similia Dei nomina. Quādoq; etiā Deū precamur largiri nobis, ad id quod desideramus, executorē aliquē spiritū bonū, unū uel plures, quorū id quod desideramus officiū est, illius nomē interserētes. Sæpe etiā malū spiritū aliquē ad homines cogēdos, obtestamur, cuius nomen similiter inserimus: & hoc iustè, si ad malū tēdit operatio, ut ad uindictā, pœnā, uel destructionē. Præterea, si quis uersiculus in psalmis uel aliqua parte Sacrarū literarū desiderio nostro congruus habetur, illū orationib. nostris inserimus, facta aūt oratiōe ad Deū: quādoq; post ipsam cōuenit facere orationem ad executorē illū, quē nobis ministraturū optauimus in oratione precedēti siue unus sit, siue plures, siue angelus siue stella, siue anima siue ex heroib. Talis aūt oratio cōponi debet secundum regulas traditas per nos in libro secundo de Occulta philosophia, ubi de componendis incantamentis tractauimus.

Scias itaq;, uincula huiusmodi esse in triplici differētia. Nā primū uinculū est, quādo cōiuramus per res naturales: secundū cōponitur ex mysterijs religionis, per sacramenta, miracula, & huiusmodi: tertiū cōstituitur per diuina nomina, sacraq;

signacu-

signacula. Et per huiusmodi uincula nō modò spiritū, sed etiā alias quascunq; creaturas ligamus: ut animalia, tēpestates, incendia, diluuia aquarū, & uim armorū. Sæpe etiā utimur prædictis uinculis, nō solū per modū cōiurationis, sed etiā per modū deprecationis et benedictionis. Præterea ad huiusmodi multū conducit cōiungere, si qua ex Sacris literis reperiuntur ad hoc accōmodata: utputa in cōiuratione serpentū, cōmemorando maledictionem serpentis: in paradiso terrestri, erectionem serpētis in deserto. Præterea uersiculū illū, Super aspidem & basiliscū ambulabis, &c. Superstitio etiā in ijs plurimū pollet, per translationē alicuius ritus sacramentalis, ad id quod ligare, uel impedire intēdimus: utputa, ritus excommunicationis, sepulturæ, exequiarum, & huiusmodi.

Cōuenit aūt ut tractemus de consecratione, quæ fit per hominē, ad singulas res & instrumēta huic arti necessaria. Et huius uirtus duob. potißimum perficitur: uidelicet uirtute ipsius personæ cōsecrantis, & uirtute ipsius orationis, per quam fit consecratio. Nam in persona requiritur uitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: quæ utraq; per dignificationem & initiationē acquiruntur: deinde, quòd ipsa persona hanc uirtutem & potestatem firma & indubia fide in seipsa cognoscat. Ex parte aūt ipsius orationis, per quam fit consecratio, requiritur consimilis sanctimonia, quæ uel per se inest ipsi orationi: ut si sit diuinitùs ad hoc ordinata, quales habemus in plerisq; sacris Bibliorū eloquijs, uel quòd sit uirtute spiritus sancti ex ordinatiōe Ecclesiæ ad hoc instituta. Aut inest sanctimonia oratiōi nō p se, sed p cōmemorationē rerū sacrarū: utputa sacrarū literarū, historiarū, operū, miraculorū, effectuū, gratiarū, promißionū, sacramētorū, rerumq; sacramētaliū, & cōsimilium, quæ rei cōsecrādæ propriè uel impropriè per similitudinē aliquā attinere uidebūtur: adhibita etiā sacrorū diuinorumq; nominū inuocatione, cū sacrorū signaculorum consignatione, & huiusmodi, quæ ad sanctificationem & expiationem conferunt: ut sunt aquæ benedictæ, inspersiones,

sacri olei inunctiones, odoriferæ suffumigationes, ad cultum religiosum adhibitæ. Atq; inde est, quòd in omni consecratione præcedunt benedictiones & consecrationes aquæ, olei, ignis, & fumigiorum adhibitis undiq; cereis uel lampadibus benedictis lucentibus. nam sine lumine nullum sacramentum ritè perficitur. Illud etiam sciendum est, & firmiter obseruandum, quòd si res consecranda sit ex rebus profanioribus, in quas potuit incidisse aliqua coinquinatio, tunc earum rerum exorcisatio atq; expiatio præcedere debet consecrationem: quæ res, tanquam uirgines effectæ, aptiores sunt ad suscipiendos diuinarum uirtutum influxus. Obseruandum etiam est, quòd in fine cuiuscunq; consecrationis, post orationem debitè prolatã, debet ipse consecrans, per uerba de præsenti, in uirtute & potestate diuina rem ipsam consecrandam inhalando benedicere cum commemoratione uirtutis atque authoritatis suæ, prout illud magis ritè, intentoq; animo fieri poterit. Horum itaque nunc tibi exempla quædam ponemus, per quæ facilè tibi patebit uia ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoramus, quomodo Deus locauerit firmamentum in medio aquarum, quomodo in paradiso terrestri locauit fontem aquarum, ex quo per quatuor flumina sacra rigatur uniuersus orbis terrarum: item, quomodo fecit aquas iusticiæ suæ instrumentum in destructione gigantum, per diluuiũ generale super omnem terram: & in destructionem exercitus Pharaonis, in mari rubro: item, quomodo eduxit populum suum siccis pedibus per medium maris, & per medium Iordanis: & quomodo miraculosè eduxit aquã de petra in deserto, & eduxit fontẽ aquæ uiuæ à dẽte molari maxillæ asini ad preces Samsonis: itẽ, quomodo posuit aquas instrumentum misericordiæ suæ atq; salutis, in expiationẽ peccati originalis: itẽ, quomodo Christus baptizatus est in Iordane, qui per hoc mundauit & sanctificauit aquas. Inuocanda insuper sunt diuina nomina, ad hoc conformia: utputa, quòd Deus sit fons uiuus, aqua

nus, aqua uiua, flumen misericordiæ, & huiusmodi. Sic in cõsecratione ignis commemoramus, quomodo Deus creauit ignem iusticiæ suæ instrumentum, in pœnam, uindictam & expiationem peccatorum: item, quomodo iudicaturus mundum, ignis conflagrationem præcedere iubebit: item, quomodo Deus apparuit Mosi in rubo ignis ardentis: item, quomodo præcessit filijs Israel in columna ignis, & quomodo ritè offerri, sacrificari & sanctificari nihil potest sine igne: item, quomodo instituit ignem inextinguibilem conseruandum in tabernaculo fœderis, & eundem extinctum miraculosè reaccendit, & aliunde sub aquis latentem inextinctum conseruauit, & huiusmodi consimilia. Inuocentur itaq; nomina Dei, ad hoc conformia, sicut legitur in lege & Prophetis: quia Deus ignis consumens est, & si quod est nomen ex diuinis nominibus, quod ignem sonet: aut nomina consimilia, ut splendor Dei, lux Dei, lumen Dei. Sic in consecratione olei & fumigiorum commemoramus sacra ad hoc pertinentia, quæ legimus apud Exodum, de oleo unctionis & nomina diuina, ad hæc conformia, quale est nomen Christus, quod unctum sonat, & si quid huiusmodi in mysterijs est: quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum in lampades, ardentes ante faciem Dei, & huiusmodi. Benedictio uerò luminis & cereorum & lampadum ab igne desumitur, & ara illa quæ flammæ fomitem immiserat, & si quid simlium in mysterijs est: ut illud de septem candelabris & lampadibus ardentibus ante faciem Dei. Hæ igitur sunt consecrationes, quæ in primis in omni sanctificatione necessariæ sunt, atq; præcedere debent, sine quibus nihil in sacris debitè perficitur.

Post istas itaque ostendemus tibi consecrationes locorum, instrumentorum & consimilium. Consecraturus igitur locũ aliquem, siue circulum, transumere poteris orationem Salomonis in dedicatione templi. Præterea benedices locum cum aspersione aquæ benedictæ, & fumigatione, commemorando

in bene-

in benedictione mysteria: qualia sunt sanctificatio throni Dei, montis Synai, tabernaculi, fœderis, sancti sanctorum, templi Ierusalem: item, sanctificationem collis Golgotha, per crucifixionem Christi, sanctificationem sepulchri Christi: item, mōtis Thabor, per transfigurationem & ascensionem Christi, & huiusmodi. Inuocando nomina diuina, ad hæc conformia: ut locus Dei, thronus Dei, cathedra Dei, tabernaculum Dei, ara Dei, habitaculum Dei, & huiusmodi diuina nomina, quæ circulo, uel loco consecrato scribendo occurrunt.

In consecrationib. uerò instrumentorū & quarūcunq; rerū arti deseruientiū, simili uia procedas aspergēdo illa aqua benedicta, & fumigando fumigio sacrato, ungendo oleo sancto, consignando aliquo signaculo sacro, benedicendo, cum oratione, sacra commemorando, ex Sacris literis, & religione & diuinis nominibus, quæ rei consecrandæ conformia uidebuntur. Vt exempli gratia, in consecrando gladio, commemoremus illud Euangelij: Qui habet duas tunicas, &c. Et quod habetur Machabeorum secundo, quòd Iudæ Machabeo diuinitus & miraculosè missus est gladius, & si quid consimile est in Prophetis: ut illud, Accipite uobis gladios bis acutos.

Consimili uia consecrabis experimenta, & libros, & quicquid consimile est in Scripturis, picturis & huiusmodi: aspergendo, fumigando, inungendo, signando, & benedicendo cōmemorationib. sanctis, cōmemorando sanctificationes ex mysterijs: ut, sanctificatio tabularū, decē præceptorū, quæ datæ sunt Mosi à Deo in mōte Synai: itē, sanctificationē testamēti Dei, ueteris & noui: sanctificationē legis, prophetarū & Scripturarū, quæ per Spiritū sanctū promulgatæ sunt. Commemorētur præterea nomina diuina, ad hæc cōformia: ut sunt, testamentū Dei, liber Dei, liber uitæ, sciētiæ Dei, sapiētiæ Dei, & huiusmodi. consimili ritu & psonalis cōsecratio perficitur.

Sed est adhuc alius consecrationis ritus mirificè potens, & multæ efficaciæ, & hic è generibus superstitionū est: quando uide-

do uidelicet ritus consecrationis, uel collaionis alicuius sacramenti in ecclesia transfertur ad illam rem, quam consecrare uolumus: utputa, transferendo ritum baptismi, & huiusmodi.

Sciendum etiam, quòd uotum, oblatio & sacrificium, uim consecrationis habent tam realis, quàm personalis: & sunt tanquam pacta quædam & conuentiones inter nomina illa, quibus fiunt, & nos qui ea facimus, fortiter inhærentia ad desiderium & optatum effectum: utputa, quando res nostras, ut fumigia, unctiones, annulos, imagines, specula, & ea quæ minus materiæ participant, ut numina, signacula, pentacula, incantamenta, orationes, picturas, scripturas, certis nominibus deuouemus, offerimus & sacrificamus, quemadmodum de ijs latius dictum est in libro tertio de Occulta philosophia.

Extat apud Magos eos, qui malorum dæmonum ministerio plurimùm utuntur, ritus quidam inuocandi spiritus per librum antè consecratum, qui rectius liber spirituum dicitur. de eo nunc pauca dicenda sunt. Est enim liber hic consecratus, malorum spirituum liber, suo nomine & modo ritè compositus: cui spiritus inscripti, præsentaneam obedientiam sacro quodam suo iuramento deuouerunt. Hic itaq; liber fit ex charta mundißima, quæ nondum in usu aliquo habita est: plurimi uirgineam chartam uocant. Inscribitur aũt liber hoc modo, ut à sinistris locetur imago spiritus: à dextris uerò character ipsius, cũ iuramento desuper scripto, continente nomen spiritus, & dignitatẽ ac locũ cum officio & potestate. plures autem hunc librum aliter componunt, uel characteres uel imaginem omittentes: efficatius tamen est, nihil eorũ, quæ conducere possunt, neglexisse. Obseruantur præterea circumstantiæ locorũ, tẽporum, horarũ, secundũ quod stellis ipsis, quib. spiritus ij uel illi subsunt, cõgruere uidẽtur, adhibito situ, ritu et ordine. Qui libellus ita descriptus, & bene religatus, suis registris & signaculis distributim ornetur et cõseruetur, ne aliquãdo in periculũ operantis contingat ipsum post consecrationẽ in loco aliquo extra propositũ aperire. Conseruandus prætẽ

rea

rea erit, quàm reuerenter poterit. nam irreuerentiam animi pollutione & prophanatione, uirtutem suam amitteret.

Composito itaque sacro libello, secundum modum iam traditum, duplici uia ad consecrationem ipsius proceditur. Quarum una est, ut conuocatis illis singulis & omnibus spiritibus, qui libro inscripti sunt, ad circulum, secundum ritum & modum, quem infrà docebimus, locetur libellus consecrandus extra circulum in triangulo. Et primò legantur in præsentia spirituum omnia iuramenta libello inscripta. deinde locetur libellus consecrandus extra circulũ in triangulo, ibidem descripto: coganturq; spiritus omnes & singuli, ubi eorum imagines characteresq; depicti sunt, manus imponere, ipsumq; speciale ac cõmuni iuramento cõfirmare & consecrare. Quo facto, libellus reclusus recipiatur & obseruetur, ut suprà diximus, spiritusq; secundum ritum debitum licentientur. Alia est uia consecrandi librum spirituum facilior quidem, & multæ efficaciæ ad omnem effectum: nisi quòd in apertione huius libri, spiritus non semper ueniunt in aspectum. Hic itaq; modus talis est: Fiat liber spirituum, ut suprà descripsimus: sed in fine ipsius scribantur inuocationes & uincula, coniurationesq; fortißimæ, quibus spiritus quicunque ligari possunt. Deinde colligatur liber iste inter duas tabulas, siue laminas, quibus intrinsecus inscripta sint sacra pentacula maiestatis diuinæ, quæ superius ex Apocalypsi descripsimus: quorum primum ponatur in principio libri, secundum ad finem ipsius. Hoc modò perfecto libro, tempore claro & sereno, ante noctis medium adferatur libellus ad circulum in triuio, secundum artem quã inferius trademus: & ibi, primùm aperto libello, consecretur secundum ritum & modum, quem suprà diximus de consecratione. Quo facto inuocentur singuli spiritus libello inscripti suo modo & situ, coniurando ter per uincula in libro descripta, ut ueniant ad locum illum intra triduum præstare obedientiam, & illam firmare dicto libello consecrato. Tunc inuoluto

uoluto libello in linteo mundo, sepeliatur in medio circuli, ibiq; occludatur. Et tunc destructo circulo, absq; quòd licentientur spiritus, recedatur ante ortum solis: die uerò tertia circiter mediam noctem reuertatur, reformetq; circulum: & genibus flexis, facta oratione & gratiarum actione ad Deum, & formato fumigio precioso, discooperiatur fouea: accipiaturq; libellus, nõ aperiẽdo ipsum, & seruetur. Tũc licẽtiatis spiritib. suo modo destructoq; circulo, antequã sol ascẽdat recedatur. Et hic ultimus consecrandi ritus, utilis est ad quæcunq; scripta & experimenta, quæ ad spiritus diriguntur, locando ipsum inter duas laminas sacras pentaculorum, ut suprà ostensum est.

Operaturus autem per librum consecratum, id faciat tempore claro & sereno, spiritibusq; minimmè molesto, situsq; sit uersus spiritus regionẽ. Tũc aperiatur sub registro debito: inuoceturq; spiritus per iuramentum suum ibidem descriptum & confirmatum, perq; nomen characteris & imaginis ad id quod cupis. Et si opus erit, coniura ipsum per uincula, in fine libelli posita: obtentoq; desiderato effectu, spiritũ licentiabis.

Nunc de inuocatione spirituum tam bonorum quàm malorum uideamus. Boni spiritus diuersimodè à nobis inuocantur, diuersimodeq; nobis occurrunt. Nam uigilantibus apertè loquuntur, seu nostro conspectui se offerunt, uel in somnis nos per oraculum de petitis informant. Quicunq; igitur bonum spiritum ad colloquium conspectumq; inuocare uoluerit, duo potissimum obseruare oportebit. Quorum unum, est circa dispositionem inuocantis: alterum, circa ea quæ extrinsecus adhibentur inuocationi, pro conformitate spiritus inuocandi. Oportet itaq; inuocantem ipsum, iam per multos dies ad tantum mysterium religiosè dispositum esse: in primis uidelicet cõfessum & contritum intrinsecè & extrinsecè oportet, recteq; expiatum, quotidie abluendo se aqua benedicta. Præterea inuocantem, se per totos hos dies conseruare castum, abstinentem, animo omnino imperturbato, & à quibusq; exteris secu-

laribusq; negocijs, quãtũ fieri poterit, segregatũ. Ieiunia quoq; per hos dies obseruabit, secũdũ quod sibi uidebitur posse fieri. Quotidie etiam ab oriente sole usq; in occasum, in loco inuocationis, uestitus ueste sacra & linea, septies cũ interpellatione faciat ad Deũ & angelos inuocandos deprecationem, secundũ eũ quẽ ante docuimus, modũ. Numerus uerò dierũ parasceues & præparationis, est communiter lunationis integræ: alius uerò numerus, seruatus apud Cabalistas, est dierũ quadraginta.

Circa autem ea quæ accedunt ad hunc inuocandi ritum, primum est, ut eligatur locus mundus, castus, occlusus, quietus, semotusq; ab omni strepitu, nullis alienis aspectibus subiectus. Hic primò exorcisandus est, atque consecrandus: atque in eo locetur mensa siue ara, tecta linteo albo, mundo, ad orientem sita: & in ea ab utraque parte sint duo cerea consecrata, ardentia, quarum flamma per totos hos dies non sit defectura. In medio aræ collocetur lamina siue charta sacra, quam inferius describemus obtecta syndone, uel linteo mundo, quæ usq; in finem illorum dierum non discooperiatur. Paratum quoq; habebis preciosum fumigium & oleum unctionis purum. utraque consecrata seruentur. Thuribulum quoq; in capite altaris situm, quo accenso & benedicto igne fumigabis per singulos dies, quoties oraueris. Habebis etiã uestem longuã è lino cãdido, antè & retrò clausam, quæ totũ corpus & pedes cooperiat, quã cingulo simili præcingas. Vittã etiã acutã, mitræ consimilẽ, ex lino mũdo habebis: in cuius anteriori parte infixa sit lamina aurea uel aurata cũ inscriptione nominis Tetragrãmaton. quæ omnia suo modo benedicta & consecrata sint. Ingreßurus aũt locũ sacrũ nõ nisi prius ablutus, uestituq; sacro indutus, nudisq; pedib. ingrediaris. Ingreßus uerò aspergaris aqua benedicta: deinde fumigabis sup arã, pòst flexis genibus ante arã, adorabis ut diximus Finitis uerò his diebus, ultima die strictius ieiunabis: dieq; sequẽti ieiunus, in ortu solis, ingrediaris locũ sanctũ, cũ ritu iã dicto, prius aspergẽdo te: deinde fumigando,

fumigando, cõsignabis te oleo sancto in fronte: & inungendo oculos tuos, omnia hæc consecrata quadã imprecatione peragẽdo. Deinde discooperias sacrã laminã: et flexis genibus ante arã, adora, ut suprà: factaq; inuocatione angelica, apparebũt tibi, quos optas, quos benigno castoq; colloquio susceptos licentiabis.

Laminã uerò ipsam ad bonũ aliquẽ spiritũ inuocandũ hac ratione cõficies, uel in metallo cõformi, uel in cera noua, cũ specieb. & colorib. cõformibus permixta: uel fiat in charta mũda cũ colorib. cõueniẽtibus. Figura aũt ipsius exterior sit quadrata, circularis uel triãgularis, siue huiusmodi, secũdũ numerorũ rationẽ: in qua inscribãtur diuina nomina tã generalia q̃ specialia. In centro uerò laminæ, hexagonus describatur, in cuius medio inscribatur nomẽ et character stellæ uel spiritus dominatoris illius, cui inuocãdus bonus spiritus subest. Circa hũc hexagonũ locẽtur tot pentagoni, quot spiritus pariter unà cõuocamus. Et si solũ unũ inuocauerimus, nihilominus quatuor pentagoni depingãtur, quibus nomen spiritus siue spirituũ cũ suis characteribus inscribatur. Debet autẽ cõponi hæc tabula, luna crescente, diebus et horis, quæ tũc spiritui conueniunt. Et si cũ hoc stellã furtunatã susceperimus, melius erit. Quæ tabula in hunc modũ facta, consecretur iuxta regulã suprà traditam. Et hæc est tabula generalis suo modo, ad inuocationẽ quorumcunq; bonorum spirituum. Speciales nihilominus tabulas fabricare possumus, spiritui cuicunque congruas, per modum, quem de sacris pentaculis suprà diximus.

Nunc aliũ ritũ & faciliorẽ tibi narrabimus, ad hãc rẽ, uidelicet: Sit homo, qui oraculũ aliquod à bonis spiritibus suscepturus est, castus, mundus & confessus. Tunc habito loco mundo & nitido, albis linteis circũquaq; cõtecto, in die Dominica, luna noua, ingrediatur locũ illũ, albis & mundis uestib. indutus, & exorciset locũ, & benedicat: faciatq; in eo circulũ cũ carbone benedicto: scribatq; in extremo circulo angelorũ

nomina, in interiori uerò ſcribantur excelſa Dei nomina: & ponat intra circulum, ad quatuor angulos mũdi thuribula pro fumigijs. Tunc ingrediatur locũ ieiunus & ablutus, incipiatq; orare uerſus orientem totũ Pſalmum: Beati immaculati in uia, &c. Fumigando, & in fine deprecando angelos per dicta diuina nomina, ut dignentur illuminare & reuelare id quod deſiderat: idq; faciat ſex diebus continuis omni die ablutus & ieiunus. Septima uerò die, quæ eſt Sabbati, ſimiliter ablutus & ieiunus ingrediatur circulum, & fumiget & inungat ſe oleo unctionis ſancto, ungendo frontem, & ſuper utroſque oculos, in uolis manuum, & ſupra pedes: tunc genibus flexis, dicat Pſalmum ſupradictum cum diuinis & angelicis nominibus. Quo dicto, ſurgat & incipiat ab oriente in occidens intra dictum circulum deambulare in gyrum, donec crebri uertigine defeſſus, cadat in circulum, ubi quieſcat: & ſtatim rapietur in extaſim, apparebitq; ipſi, qui de omnibus informabit. Sciendum etiam, quòd in circulo debent eſſe quatuor cãdelæ ſacræ, ardentes ad quatuor partes mundi, quæ nunquam per totam hebdomadam lumine deficiant. Item, ieiunium ſit tale, ut abſtineat ab omnibus uitam ſenſibilem habentibus, & quæ ex illis ſunt: bibat tantum aquam puram & fluentem: nec ſumat cibum, donec ſol occumbat. Ablutio ſit talis, ut mane ante ortum ſolis nudus totum ſe mergat in aquam fluentem. Fumigiũ & oleum unctionis fiant, ſicuti habetur Exodi, & in ſacris Bibliorum eloquijs. Obſeruandũ eſt, quòd quoties circulum ingredietur, habeat in fronte laminam auream, inſcriptam nomine Tetragrammaton, ut ſuprà diximus.

Ad oracula uerò, ab omni ſpiritu per ſomnium ſuſcipienda, etiam conducunt nobis res naturales, atque illarum commixtiones: ut ſunt fumigia, unctiones & cibi, uel potiões, quas ex primo libro de Occulta philoſophia potes deſumere. Volens autem ſemper & promptè ſomnioram ſuſcipere oracula, conficiat ſibi ad hunc modum annulum Solis uel Saturni. Fit

etiam

etiam imago excellentis efficaciæ ad hunc effectum: quæ posita sub capite, dum itur dormitum, uera somnia efficaciter præstat, de quibuscunq; animus antea deliberauerat. Conferunt similiter ad oraculum, tabellæ numerorum, sub suis constellationibus debitè formatæ: & hæc ex secundo libro Occultæ philosophiæ cognosces. Conferunt etiam tabulæ sacræ & chartæ, ad hunc effectum specialiter compositæ & consecratæ. Qualis est tabula Almadel Salomonis, & tabula reuolutionis nominis tetragrammaton, & quæ huiusmodi ex uarijs figuris, numeris, picturis sacris, cum sacrorum nominum Dei & angelorũ inscriptionibus ad hæc scribuntur: quarum compositio ex uarijs sacris scripturæ locis, psalmis & uersiculis, alijsq; præsagæ reuelationis ac prophetiæ pollicitationib. desumitur. Cõducunt ad eundẽ effectum sacræ orationes atq; imprecationes, tã ad Deum quàm ad sanctos angelos, & heroas: quarum orationum imprecationes componuntur, ut suprà ostendimus, iuxta similitudinem aliquam religiosam miraculorum, gratiarum & similium eorum quæ facere intendimus, mentionem facientium. Vt, ex ueteri Testamento de somnio Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nebuchadnezer. Si ex nouo Testamento, de somnio Ioseph, uiri beatæ Mariæ uirginis: de somnio trium Magorum, de Ioanne Euangelista dormiente supra pectus Domini: & quicquid in religione, miraculis & reuelationibus simile reperitur: ut reuelationes crucis ad Helenam, reuelationes Constantini & Caroli Magni, reuelationes Brigittæ, Cirylli, Methodij, Mechtildis, Ioachimi, Merlini, & consimiles: iuxta quas compositæ deprecationes, si quando itur dormitũ, cum firma intentione, cæteris bene se habentibus, deuotè dicãtur, indubiè efficacem præstare solent effectum. Qui autem ea quæ nunc diximus, cõiungere nouerit, is uerißima suscipiet somniorum oracula. Hoc aũt fiet, obseruatis ijsquæ in libro de Occulta philosophia in eam rem dicta sunt. Volens igitur suscipere oraculũ, abstineat cœna & potu, aliàs bene dispositus,

cerebro à uaporibus turbantibus libero: habeat item cubiculũ mundum, nitidum, exorcisatum & sacratum, si uelit. Tunc incipiat in eo fumigare eum fumigio conuenienti, & inungat tẽpora unguento ad hoc efficaci: & posito in digito annulo, ex superioribus, accepta imagine aliqua uel sacra tabella uel charta sacra, ponatur sub capite. Tunc prolata oratione sacra ingrediatur lectum, & cogitans super re, quam scire desiderat, ita dormiat. Sic enim indubia & certissima accipiet oracula per somnium, quando luna percurret illud signum, quod fuit in nona domo natiuitatis: deinde quando percurrit signum nonæ domus reuolutionis natiuitatis: & quando est in nono signo, à signo perfectionis. Et hic est modus, per quem quascunque sciẽtias & artes subitò & cõpletè adipisci possumus cũ uera intellectus illuminatione: quamuis ad hũc effectũ conducãt inferiores spiritus quicunq; familiares, sæpe etiam mali, sensibiliter intrinsecè uel extrinsecè nos informantes.

Si autem malum aliquem spiritum inuocare uolumus ad circulũ, primum considerare oportet, & scire naturã ipsius, cui planetarum consonet, et quæ sibi ab illo planeta distributa sint officia. Quibus cognitis, inuestigetur locus inuocatione aptus, iuxta planetæ naturam & qualitatem officiorum dicti spiritus, prout illud possint: ut si eorũ uis est sup maria, fontes & flumina, eligatur locus in littore, & sic de singulis. Deinde inuestigetur tempus opportunum tum ex qualitate aeris, serenum, clarum, quietum aptumq; spiritibus ad assumenda corpora: tum etiam ex qualitate & natura planetæ atq; spiritus, ut uidelicet in die illius uel tempore quo dominatur, fortunatus sit, uel infortunatus, aliquando de die, aliquando de nocte, prout stellæ atq; spiritus exigũt. His cõsideratis, cõstruatur circulus in loco electo, tã pro defensione inuocantis quàm pro cõfirmatione spiritus. In circulo autẽ ipso inscribenda sunt diuina nomina generalia, et quæ nobis defensionẽ præstãt: & cũ ijs nomina diuina quæ præsunt huic planetæ, atq; officijs ipsius

spiritus. Inscribenda etiam erunt nomina bonorum spirituum qui dominantur, & constringere possunt spiritū illum, quem aduocare intendimus. Et si amplius munire uoluerimus circulum nostrum, addamus characteres & pentacula operationi congruentia: tum etiam, si uolumus, possumus intus uel extra circulum construere figurā angularem cum inscriptione numerorum conuenientium prout inter se operi nostro congruunt. Quæ quidem cognoscenda sunt secundum rationes numerorum & figurarum, de quibus in libro secundo de Occulta philosophia abundè dictum est. Deinde prouideatur de luminibus, fumigijs, unguentis, collyrijs, secundum naturā planetæ & spiritus compositis: quæ partim propter naturalem & cœlestem uirtutē spiritui congruant, partim etiam propter cultū religiosum uel superstitiosum spiritui exhibentur. Deinde prouideatur de sacris atq; consecratis rebus, tā ad defensionē inuocantis, & sociorū eius, quàm etiam ad uincula spirituū, & cōstrictionē necessarijs: quales sunt sacræ chartæ, laminæ, picturæ, pentacula, gladij, sceptra, uestes ex materia et colore conuenienti, et huiusmodi. Tunc omnibus istis paratis, existēte magistro cum socijs in circulo, primò consecret circulū, & omnia quibus utitur. Quibus peractis cū gestu & uultu conuenienti, incipiat alta uoce orare, in hunc modum: Primò faciat orationem ad Deum, deinde precetur bonos spiritus: & si quas orationes, uel psalmos, seu Euangelia legere uoluerit pro defensione, illa præcedere debēt. Deinde dictis oratiōibus incipiat inuocare spiritū, quē cupit, leni ac blando incantamento ad omnes mundi plagas, cū cōmemoratione autoritatis & uirtutis suæ. Et tunc paulisper quiescat, respiciendo circū circa, si spiritus aliquis compareat. Qui si tardauerit, reiteret inuocationem, ut suprà, usq; ad tres uices. Et si pertinax non cōparuerit, incipiat coniurare potestate diuina, ita quod cōiuratio cum cōmemorationib. suis consonet naturæ atq; officijs ipsius spiritus, reiterando per tres uices, de fortioribus in

M 4 fortiores

fortiores, obiurgationibus, contumelijs, maledictionibus & pœnis adhibitis, ac suspensione ab officio & potestate, & huiusmodi, post singulas uices paululum quiescendo. Et si spiritus aliquis comparuerit, uertat se inuocans contra spiritum, ipsumq; benignè suscipiat. Et obtestando ipsum, primò nomen eius exquirat, & si quo alio nomine uocetur. Deinde procedendo ulterius petẽdo quid uoluerit. Et si in aliquo pertinacem mendacem 'ue se præstiterit, constringatur per coniurationes conuenientes. Et si dubitas de mendacio, fac extra circulum cum sacro gladio figuram trianguli, uel pentagonum: cogaturq; spiritus ingredi. Et si promissionem aliquam susceperis, quam iuramento roborari uelis, extenso gladio sacro ex circulo iuret spiritus, posita manu super gladio. Impetrato itaque à spiritu quod optas, uel aliter cõtentus, licentiabis ipsum benignis uerbis, præcipiendo eidẽ ne cui noceat. Et si noluerit recedere, compelle per coniurationes fortiores, & si opus est per exorcismata ipsum exterminando, & faciendo fumigationes cõtrarias. Et cũ recesserit, nõ egrediaris circulũ, nisi post moram aliquam, præfatis orationibus, cum gratiarum actionibus ad Deum & bonos angelos, & etiam ad defensionem & conseruationem. tunc singulis per ordinem peractis, recedas. Quòd si frustratus spe fueris, & spiritus nulli comparuerint, ob hoc non desperes: sed relicto circulo, reuertaris per alias uices, faciendo ut prius. Et si in aliquo te errasse arbitreris, tunc poteris, addendo uel minuendo corrigere. Constantia enim reiterationis sæpius autoritatem atq; uirtutem auget, spiritibusq; terrorem incutit, humilesq; facit ad obediendum. Et idcirco solent aliqui in circulo constituere portam, qua ingredi & egredi liceat, quam suo arbitratu claudunt & aperiũt, sacrisq; nominibus & pẽtaculis muniunt. Illud etiam sciẽdũ, quãdo nulli spiritus cõparuerint, ac fastiditus magister deliberauerit cessandum, non propterea recedat absq; licentiatione spirituum. Nã hoc negligentes plurimi periclitati sunt, nisi

sublimiori

ſublimiori aliqua defenſione muniti. Sæpiſsime etiam adueniūt ſpiritus, quamuis non appareant, propter terrorem in inuocāte, uel in reb. q̄b. utitur, uel in ipſa operatione. Licētia aūt talis non datur ſimpliciter, ſed per modum diſpenſationis, cum ſuſpenſione, donec in ſequentibus ſeſe præſtiterint obedientes. Abſq; circulo autem inuocantur in conſpectum, per modum qui ſuperius traditus eſt in conſecratione libri.

Quando autem aliquem effectum per malos ſpiritus exequi intendimus, ubi apparitione eorū non eſt opus, tūc fabricatione illa quæ nobis ut inſtrumentum uel ſubiectum experimēti exiſtit, utputa ſit imago, uel annulus, uel ſcriptum uel character aliquis, uel candela, uel ſacrificium, ſiue aliquid huiuſmodi: tunc inſcripto nomine ſpiritus eius, cū charactere ſecūdum experimenti exigentiam, ſiue per ſcripturā cum ſanguine aliquo, uel aliàs fumigio ſpiritui conformi: ſæpe etiam præfatis antè orationibus ad Deū & bonos angelos, inuocamus ſpiritum illum malum, coniurando illum poteſtate diuina.

Eſt aliud genus ſpirituum, ut in libro tertio Occultæ philoſophiæ diximus, non adeò noxium, hominibus proximum: ita etiam ut paſsionibus afficiatur humanis, hominumq; conuerſatione gaudeat, libenterq; habitet cum eiſdem. Alij uerò nemora & ſyluas incolunt: alij diuerſorum animalium domeſticarum, uel ſylueſtriū conſortio lætantur: alij fontes incolunt, et prata. Hos itaque ſpiritus, quicunque inuocare uoluerit, in loco ubi morantur, id fieri neceſſe eſt cū fumigijs odoriferis, cū ſonis dulcibus, fidibus inſtrumentisque muſicis ad hoc ſpecialiter compoſitis, adhibendo cantiones & incantamenta, & carmina lepida cū laudibus & promiſsionibus. Ad hæc uerò obſtinati, cōpellūtur minis, cōminationibus, blaſphemijs, irriſionibus, contūmelijs, & maximè cōminādo illis exterminationē ab ijs locis ubi uerſantur. Exinde, ſi opus eſt, cōferas te ad exorciſmata. Maximū autē in hac inuocatiōe ſpirituū q̄ obſeruare oportet, eſt animi cōſtātia, et audacia timore uacua & aliena.

Deniq; inuocaturus hos spiritus, debes parare in loco inuocationis mensam, mundo linteo coopertam: in qua locabis panes recentes, & aquam uiuã, uel lac, in uasis terreis nouis, cultellos nouos: construasq; ignem, in quo fumigabis. Sedeatq; inuocãs in capite mensæ, & circumcirca adaptata sint sedilia pro spiritibus, ut libuerit: spiritusq; ipsos inuocando inuitabis ad potum & esum. Quòd si fortè timueris spiritum aliquem nequã, circumscribas circulum: sitq; pars mensæ, in qua sedebit inuocans intra circulum, reliquum sit extra.

In libro tertio de Occulta philosophia docuimus, quomodo & per quæ media anima corpori iungatur, & quid accidat animæ post mortẽ. Scias igitur, ultra hæc quæ dicta sunt, quòd animæ illæ adhuc post mortem relicta corpora diligunt, tanquam cognatum aliquod eas alliciens: quemadmodum sunt animæ hominum noxiorum, quæ corpus suũ uiolenter reliquerunt: & animæ debita sepultura carentes, quæ adhuc in turbido, humidoq; spiritu, circa cadauera sua oberrãt. Illæ nãq; animæ cognitis medijs, per quæ quondam corporib. suis coniungebantur, per similes uapores, liquores, nidoresq; facilè alliciũtur. Hinc est quòd animæ mortuorũ nõ euocãtur absq; sanguine, uel appositione alicuius partis corporis sui relictæ. In euocationibus umbrarum, fumigamus cum sanguine recenti, cum oßibus mortuorum, & carne, cum ouis, lacte, melle, oleo, & similibus quæ aptum medium tribuunt animabus ad sumẽda corpora. Sciendum quòd uolentes euocare animas mortuorum, id facere oportebit in ijs locis in quibus huiusmodi animæ plurimùm uersari dignoscuntur: uel propter cognatum aliquod, eas in corpus relictum alliciens: uel propter affectionem aliquam in uita quondam impreßam, dictam animam ad certa loca, uel res, personas'ue trahentem: uel propter loci alicuius tartaream naturam, purgandis uel puniendis animis aptam: qui loci utplurimùm experientia uisionũ, incursionũ nocturnarũ, ac similibus prodigijs & ostentis cognoscuntur. Sunt

itaq;

itaq; aptißima loca ad hæc, cœmiteria, et meliora his loca illa, in quib. fit executio criminalis iudicij: & meliora illis loca illa, in quib. recentibus annis publicæ strages factæ sunt: adhuc melior ijs locus est ille, ubi cadauer aliquod nondũ expiatum, nec ritè sepultum, uiolenter mortuũ, recentiorib. annis subhumatum est. Expiatio enim ipsa locorũ, ritus etiam sacer, sepulturæ corporum debitè adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, & lõgius, ad loca iudicij repellit. Atq; hinc est, quòd non facilè euocantur mortuorũ animæ, nisi illorũ quos scimus mala, uiolentá ue morte perijsse, ut quorum corpora sepultura debita carent. Et si ad loca huiusmodi qualia diximus, accedere minus tutum uel cõmodum esset, sufficit nobis ad quẽcunq; alium locum eligendum assumere partem aliquam principalem relicti corporis, & cum illa suo modo fumigare, & cæteros ritus competentes perficere. Sciendum etiam, quòd quoniam animæ lumina quædam sunt spiritualia, ideo lumina artificialia, maximè si ex certis rebus competentibus, secundũ certam normam compositis fabricata fuerint, cum inscriptionibus nominum & signaculorum congruis, ad euocationem manium plurimum conferunt. Præterea hæc quæ iam dicta sunt, non semper ad animarum euocationẽ sufficiunt, propter extra naturalem mentis rationisq; portionem, cœlo ac fatis superiorem, & soli religioni cognitam. Oportet igitur per ultra naturales & cœlestes uirtutes debitè administratas, dictas animas allicere, utpote, per ea quæ ipsam animæ harmoniam mouent, tam imaginatiuam quàm rationalem & intellectualem: ut sunt, uoces, cantus, soni, incantamenta & quæ ex religione sunt, preces, coniurationes, exorcismata, & cætera sacra quæ ad hæc poßunt adhiberi commodè.

OCCVLTAE PHILOSOPHIAE Libri quarti finis.

HEPTAMERON, SEV ELEMENTA MAGICA PETRI de Abano philosophi.

SVPERIORE libro, qui est quartus Agrippæ, satis abundè dictum est de cerimonijs & initiationibus magicis: uerùm quoniã doctis & iam in hac arte prouectis uidetur scripsisse, quòd speciatim de cerimonijs non agat, sed in genere potius locatur, consilium fuit addere elementa magica Petri de Abano: ut rudes adhuc, & qui superstitiones magicas non gustarunt, in procinctu habeant, quomodo in ijs se exercere possint. Videbunt enim in hoc libello Isagogen quandam magicæ uanitatis, & quasi uersentur in re præsenti, distincta spirituũ functiones conspicient, quomodo illos ad colloquium allicere oporteat, quid quolibet die, quáue hora agendum sit, & quomodo quasi syllabatim descriptum legent: in summa omnium magicarum præstigiarum principia in hoc libello, qui uerè gradus est ad magicas operationes, tenebunt. Sed quoniam summa uis circulis tribuitur (sunt enim munimenta quædam quæ operantes à malis spiritibus reddant tutos) primò loco de circuli compositione tractabimus.

De circulo, & eius compositione.

CIrculorum autem ratio non est una eademq; semper, sed pro ratione spirituum inuocandorum, locorum, temporum, dierum, & horarum mutari solent. Oportet enim in constituendo circulo considerare, quo tempore anni, quo die, & qua hora circulum facias: quos spiritus aduocare uelis, cui stellæ & regioni præsint, & quas functiones habeant. Fiat igitur tres circuli latitudinis pedum nouem, & qui distent unus ab alio palmum unum: & in medio circulo scribe primò nomen horæ in qua tu facis opus: secundo loco nomen angeli horæ, tertio sigillum angeli horæ: quarto nomen angeli, qui

præ

præ est ei diei in qua tu facis opus, & ministrorum eius: quinto, nomen temporis præsentis. Sexto nomen spirituum regnãtium in ea temporis parte, & ei præsidentium. Septimo, nomen capitis signi regnantis ea temporis parte qua facis opus. Octauo, nomen terræ secundum eam partem temporis in qua facis opus. Nono, & pro complemento medij circuli scribe nomina solis & lunæ secundum prædictam temporis rationem. Mutato enim tempore mutant & nomina. In superiore autem circulo aßignentur in quatuor angulis, nomina angelorum aeri præsidentium eo die, quo facis opus: regis scilicet & triũ ministrorum eius. Extra circulum in quatuor angulis sint pentagoni. In inferiore circulo scribantur quatuor nomina diuina, crucibus interpositis. In medio circuli, scilicet ad orientem, scribatur Alpha, & ad occidentem scribatur ω, diuidatq; crux medium circuli. Perfecto circulo, secundum rationem infra scriptam procedes.

De nominibus horarum, & angelorum eis præsidentium.

Sciendum est autem, angelos ordine succeßiuo, secundum cœlorum & planetarum rationem, quibus præsunt, horis etiam præesse. Adeoq; spiritus, qui præest diei, imperat etiã primæ horæ diei: secundus ab hoc planeta, præest secundæ, tertius tertiæ, & sic consequenter. Septem autem planetis & horis reuolutis, cursus reditur ad primum, qui præest diei. De nominibus igitur horarum primò dicemus.

Horæ diei.	Horæ noctis.
1 Yayn.	1 Beron.
2 Ianor.	2 Barol.
3 Nasnia.	3 Thami.
4 Salla.	4 Athir.
5 Sadedali.	5 Mathon.
6 Thamur.	6 Rana.
7 Ourer.	7 Netos.
	8 Tamic.

8	*Tamic.*	8	*Tafrac.*
9	*Neron.*	9	*Saſſur.*
10	*Iayon.*	10	*Aglo.*
11	*Abai.*	11	*Calerua.*
12	*Natalon.*	12	*Salam.*

De nominibus angelorum & ſigillis eorum dicetur ſuo loco. Nunc uidendum eſt de nominibus temporũ. Annus igitur quadripartitus, diuiditur in uer, æſtatem, autumnum & hyemem: quorum ſunt hæc nomina:

Ver.	*Talui.*
Aeſtas.	*Caſmaran.*
Autumnus.	*Ardarael.*
Hyems.	*Farlae.*

Angeli ueris.

Caracaſa,
Core,
Amatiel,
Commiſſoros.

Caput ſigni ueris.

Spugliguel.

Nomen terræ, uere.

Amadai.

Nomina ſolis & lunæ uere:

Sol	*Luna,*
Abraym	*Aguſita.*

Angeli æſtatis.

Gargatel.
Tariel,
Gauiel.

Caput ſigni, ueris.

Tubiel.

Nomen terræ, æſtate.

Feſtatui.

Nomina

Nomina solis & lunæ, æstate.

Sol. *Luna.*

Athemay. *Armatas.*

Angeli autumni.

Tarquam,

Gualbarel.

Caput signi autumni.

Tolquaret.

Nomen terræ in autumno.

Rabianira.

Nomina solis & lunæ, in autumno.

Sol, *Luna.*

Abragini. *Matasignais.*

Angeli hyemis.

Amabael,

Ctarari.

Caput signi hyemis.

Altarib.

Nomen terræ, hyeme.

Gerenia.

Nomina solis & lunæ, hyeme.

Sol, *Luna.*

Commutaf. *Affaterim.*

De consecrationibus, & benedictionibus: & primò de circuli benedictione.

Postquam ritè perfectus erit circulus, asperge eum aqua benedicta seu lustrali, & dic: Asperges me Domine hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor.

Benedictio fumigiorum.

Deus Abrahã, Deus Isaac, Deus Iacob, benedic huc creaturas specierũ, ut uim & uirtutem odorum suorũ amplient, ne hostis nec phantasma in eas intrare poßit p Dominũ nostrum

noſtrum IESVM CHRISTVM, *&c. Deinde aſpergantur aqua benedicta.*

Exorciſmus ignis, cui ſuperponuntur fumigia.

Ignis quo utendum eſt ad ſuffumigationes, ſit in uaſe fictili ſeu terreo, nouo. Exorcizatur *autem hoc modo:* Exorcizo *te creatura ignis, per illum, per quem facta ſunt omnia, ut ſtatim omne phantaſma eijcias à te, ut nocere nō poßit in aliquo. Deinde dic: Benedic Domine creaturam iſtam ignis, & ſanctifica, ut benedicta ſit, in collaudationem nominis tui ſancti, ut nullo nocumento ſit geſtantibus nec uidentibus, per* Dominũ *noſtrum* IESVM CHRISTVM, *&c.*

De ueſte & pentaculo.

Veſtis ſit ſacerdotalis, ſi fieri poteſt: ſi non poßit haberi, ſit linea & nitida. Deinde ſumat hoc pentaculum factum die & hora Mercurij, creſcente luna, in charta membrana hœdi. Sed prius dicatur ſuper illo Miſſa ſpiritus ſancti, & aſpergatur aqua baptiſmali.

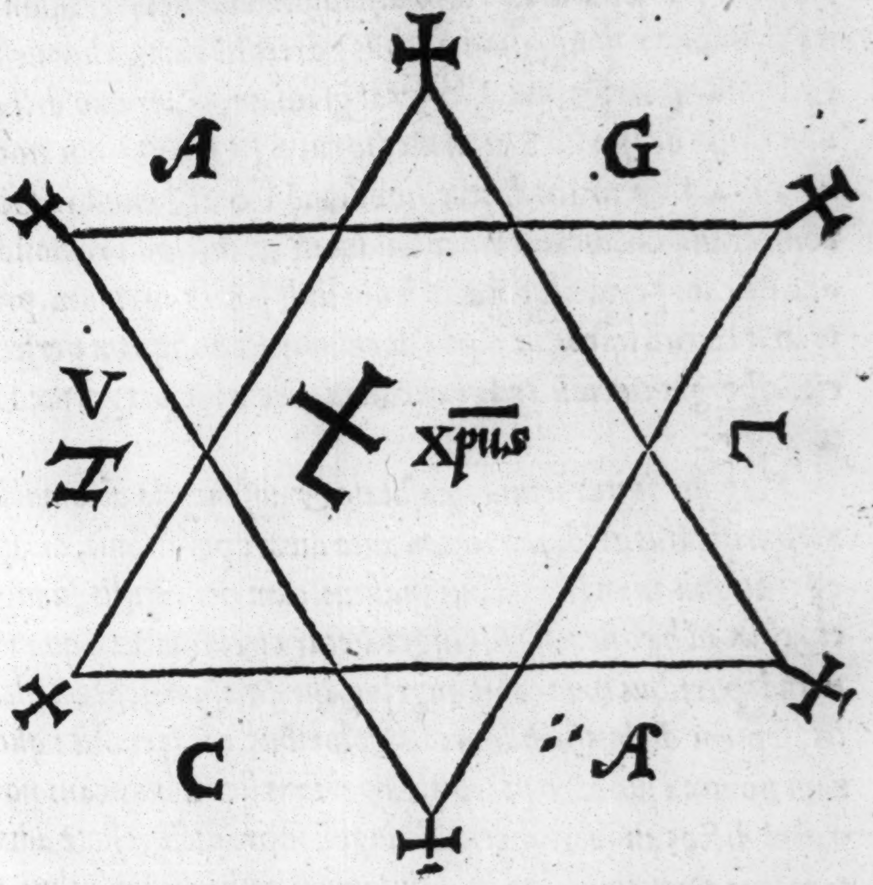

Oratio dicenda, quando induitur uestis.

ANcor, Amacor, Amides, Theodonias, Anitor, per merita angelorum tuorum sanctorum Domine, induā uestimenta salutis: ut hoc quod desidero, possim perducere ad effectum, per te sanctissime Adonay, cuius regnum permanet per omnia secula seculorum, Amen.

De modo operationis.

SIt luna crescens & par, si fieri potest, & non sit combusta. Operans sit nitidus & purus per nouem dies, ante incœptionem operis, sit confessus & communicatus. Habeat fumigium assignatum diei, in quo facit opus: habeat item aquam benedictam à sacerdote, uas fictile nouum igne plenum, uestem & pentaculum, & sint hæc omnia debitè & ritè con-

secrata & præparata. Vnus è discipulis ferat uas terrenum igne plenum, & fumigationes: alius portet librum, alius uestem & pentaculum: & magister ferat gladium, super quo dicta sit una Missa de Spiritu S. et in medio cuius sit scriptũ hoc nomẽ, A G L A †. & in alio latere, hoc nomẽ † O N † eundo ad locũ consecrandum, dicat semper Litanias, & discipuli respondeant. Et cum peruenerit ad locũ ubi uult facere circulum, protrahat circuli lineas, ut suprà docuimus. Et postquam perfecerit, aspergat circulũ aqua benedicta, dicens: Asperges me Domine, &c.

Magister igitur ieiunio, castitate & abstinentia ab omni luxu purificatus, triduum totum ante diem operationis, die ipso operationis mundis uestibus indutus, cum pentaculis, fumigijs et rebus ad hæc necessarijs ingredietur circulum. Et à quatuor mundi partibus inuocabit angelos, qui præsunt septem planetis, septem diebus hebdomadis coloribus & metallis: quorum nomina suo loco uidebis. Et genibus flexis inuocans nominatim dictos angelos, dicet: O' angeli supradicti, estote adiutores meæ petitioni, & in adiutorium mihi in meis rebus & petitionibus. Deinde inuocabit angelos à quatuor partibus mundi, aeri dominantes in die illo, in quo facit opus seu experimentũ. Et imploratis speciatim omnibus nominibus et spiritibus in circulo circunscriptis, dicat: O' uos omnes, adiuro atque contestor per sedẽ Adonay, per hagios, ô Theos, Iskyros, Athanatos, paracletus, alpha & ω, & per hæc tria nomina secreta: Agla, on, Tetragrãmaton, quòd hodie debeatis adimplere quod cupio. His peractis legat cõiurationẽ diei aßignatam, in qua facit experimentum, ut infrà dicemus. Quòd si pertinaces & refractarij sint, neq; obedientes se præstiterint coniurationi diei aßignatæ, neq; precationibus antè factis, tunc utere sequentibus coniurationibus & exorcismis.

Exorcis-

Exorcismus spirituum aereorum.

NOs facti ad imaginem Dei, dotati potentia Dei, & eius facti uoluntate, per potentissimum & corroboratũ nomen Dei, E L, forte & admirabile uos exorcizamus (hic nominabit spiritus quos uolet, cuiuscunq; ordinis sint) & imperamus per eum qui dixit, & factum est, & per omnia nomina Dei, & per nomen Adonay, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerchie, Iah, Tetragrammatõ, Sadai: Dominus Deus, excelsus, exorcizamus uos, atq; potenter imperamus, ut appareatis statim nobis hic iuxta circulum in pulchra forma, uidelicet humana, & sine deformitate & tortuositate aliqua. Venite uos omnes tales, quia uobis imperamus, per nomen Y & V quod Adam audiuit, & locutus est: & per nomẽ Dei, AGLA, quod Loth audiuit, & factus saluus cũ sua familia: & per nomen Ioth, quod Iacob audiuit ab angelo secum luctãte, & liberatus est de manu fratris sui Esau: & p nomẽ Anephexetõ, q. Aaron audiuit, & loquens, & sapiens factus est: & per nomẽ Zebaoth, quod Moyses nominauit, & omnia flumina & paludes de terra Aegypti, uersæ fuerunt in sanguinẽ: & per nomẽ Escerchie Oriston, quod nominauit, & omnes fluuij ebullierunt ranas, & ascenderunt in domos Aegyptiorũ, omnia destruentes: & per nomen Elion, quod Moyses nominauit, & fuit grando talis, qualis non fuit ab initio mundi: & per nomẽ Adonay, quod Moyses nominauit, & fuerunt locustæ, & apparuerũt super terrã Aegyptiorũ, & comederũt quæ residua erant grandini: & per nomen Alpha & ω, quod Daniel nominauit, et destruxit Beel, et draconẽ interfecit: et in nomine Emanuel, quod tres pueri, Sidrach, Misach & Abdenago in camino ignis ardẽtis cantauerũt, & liberati fuerũt: & per hagios & sedẽ Adonay, et per ô Theos, iscyros, athanatos, paracletus: & per hæc tria secreta nomina, AGLA, ON, Tetragrãmatõ adiuro, contestor, et per hæc nomina, et per alia nomina Domini nostri Dei omnipotentis, uiui & ueri uos qui uestra

culpa de cœlo eiecti fuistis usq; ad infernum locum, exorcizamus, & uiriliter imperamus per eum qui dixit, & factũ est: cui omnes obediunt creaturæ, & per illud tremendum Dei iudicium: & per mare omnibus incertum, uitreum, quod est ante conspectum diuinæ maiestatis, gradiens & potentiale: & per quatuor diuina animalia. T. ante sedem diuinæ Maiestatis gradientia, & oculos ante & retro habẽtia: & per ignẽ ante eius thronum circunstantem, & per sanctos angelos cœlorum. T. & per eam, quæ Ecclesia Dei nominatur: & per summam sapientiã omnipotentis Dei uiriliter exorcizamus, ut nobis hic ante circulum appareatis, ad faciendam nostram uoluntatem, in omnibus, prout placuerit nobis: per sedem Baldachiæ: & per hoc nomen Primeumaton, quod Moyses nominauit, & in caruernis abyßi fuerunt profundati uel absorpti, Datã, Corah & Abiron: & in uirtute istius nominis Primeumaton, tota cœli militia compellente, maledicimus uos, priuamus uos omni officio, loco & gaudio uestro usque in profundũ abyßi, & usq; ad ultimum diem iudicij uos ponimus, & religamus in ignem æternum, & in stagnum ignis & sulphuris, nisi statim appareatis hic coram nobis, ante circulum ad faciendum uolũtatem nostram. In omnibus uenite per hæc nomina Adonay, Zebaoth, Adonay, Amiorã. Venite, uenite, imperat uobis Adonay, Saday, Rex regũ potentißimus & tremendißimus, cuius uires nulla subterfugere potest creatura, uobis pertinacißimis futuris nisi obedieritis & appareatis ante hunc circulũ, affabiles subitò. tãdẽ ruina flebilis miserabilisq;, & ignis in perpetuũ inextinguibilis uos manet. Venite ergo in nomine Adonay, Zebaoth, Adonay, Amiorã: uenite uenite, quid tardatis? festinate, imperat uobis Adonay Saday, Rex regum, El, Aty, Titeip, Azia, Hyn, Ien, Minosel, Achadan, Vay, Vaa, Ey, Haa, Eye, Exe, a El, El, El, a, Hy, Hau, Hau, Hau, Va, Va, Va, Va.

Oratio

Oratio ad Deum, quæ dici debet in quatuor partibus mundi, in circulo.

AMorule, Taneha, Latisten, Rabur, Taneha, Latisten, Escha, Aladia, Alpha & ω. Leyste, Oriston, Adonay: Clementißime pater mi cœlestis, miserere mei, licet peccatoris, clarifica in me hodierno die, licet indigno filio tuo tuæ potentiæ brachium, contra hos spiritus pertinacißimos: ut ego, te uolente, factus tuorum diuinorum operum contemplator, poßim illustrari omni sapientia, & semper glorificare & adorare nomen tuum. Suppliciter exoro te, & inuoco, ut tuo iudicio hi spiritus, quos inuoco, conuicti & constricti, ueniant uocati & dent uera responsa, de quibus eos interrogauero: dentq; & deferant nobis ea quæ per me uel nos præcipietur eis, non nocentes alicui creaturæ, non lædentes, nõ frementes, nec me sociosq; meos uel aliã creaturam lædentes, & neminẽ terrentes: sed petitionibus meis, in omnibus quæ præcipiã eis, sint obedientes. Tunc stans in medio circuli, teneat manum prope pentaculum, & dicat: Per pentaculum Salomonis aduocati, dent mihi responsum uerum.

Deinde dicat: Beralanensis, Baldachiensis, Paumachiæ & Apologiæ sedes, per Reges potestatesq; magnanimas, ac principes præpotentes, genio Liachidæ, ministri tartareæ sedis: Primac, hic princeps sedis Apologiæ, nona cohorte: Ego uos inuoco, & inuocando uos cõiuro, atq; supernæ Maiestatis munitus uirtute, potenter impero, per eum qui dixit, & factum est, & cui obediunt omnes creaturæ: & per hoc nomen ineffabile, Tetragrammaton יהוה Iehouah, in quo est plasmatum omne seculum, quo audito elementa corruunt, aer concutitur, mare retrogradatur, ignis extinguitur, terra tremit, omnesq; exercitus cœlestium, terrestrium & infernorum tremunt, turbantur & corruunt: quatenus citò & sine mora & omni occasione remota, ab uniuersis mundi partib. ueniatis, & rationabiliter

nabiliter de omnibus quæcunq; interrogauero, respondeatis uos, & ueniatis pacificè, uisibiles, & affabiles: nunc & sine mora manifestantes, quod cupimus: coniurati per nomen æterni, uiui, & ueri Dei Helioren: & mandata nostra perficientes, persistentes semper usq; ad finem & intentionem meam, uisibiles nobis, & affabiles, clara uoce, nobis intelligibili, & sine omni ambiguitate.

Visiones & apparitiones.

Quibus ritè peractis, apparebunt infinitæ uisiones, & phantasmata pulsantia organa, & omnis generis instrumenta musica: idq; fit à spiritibus, ut terrore compulsi socij abeant à circulo, quia nihil aduersus magistrum possunt. Post hæc uidebis infinitos sagittarios cum infinita multitudine bestiarum horribilium: quæ ita se componunt, ac si uellent deuorare socios: & tamen nil timeant. Tunc sacerdos siue magister, adhibens manum pentaculo, dicat: Fugiat hinc iniquitas uestra, uirtute uexilli Dei. Et tunc spiritus obedire magistro coguntur, & socij nil amplius uidebunt.

Deinde exorcizator, tenens manum prope pentaculum, dicat: Ecce pentaculum Salomonis, quod ante uestram adduxi præsentiam: ecce personā exorcizatoris, in medio exorcismi, qui est optimè à Deo munitus, intrepidus, prouidus, qui uiribus potens uos exorcizando inuocauit & uocat. Venite ergo cum festinatione in uirtute nominum istorum, Aye, Saraye, Aye, Saraye, Aye, Saraye, ne differatis uenire, per nomina æterna Dei uiui & ueri Eloy, Archima, Rabur: & per hoc præsens pentaculum quod super uos potenter imperat: & per uirtutem cœlestiū spirituum, dominorum uestrorum: & per personā exorcizatoris, cōiurati, festinate uenire & obedire præceptori uestro, qui uocatur Octinomos. His peractis, sibilet in quatuor angulis mundi. Et uidebis immediatè magnos motus: et cū uideris, dicas: Quid tardatis? quid moramini? quid facitis? præparate uos, & obedite præceptori uestro, in nomine Domini

Bathat,

Bathat, uel Vachat super Abrac ruens, superuiuens, Abeor, super Aberer.

Tunc immediatè uenient in sua forma propria. Et quando uidebis eos iuxta circulum, ostende illis pentaculum coopertū syndone sacro, & discooperiatur, & dicat: Ecce conclusionē uestram, nolite fieri inobedientes. Et subitò uidebis eos in pacifica forma: & dicent tibi, Pete quid uis, quia nos sumus parati complere omnia mandata tua, quia Dominus ad hæc nos subiugauit. Cùm autem apparuerint spiritus, tunc dicas: Bene ueneritis spiritus, uel reges nobilißimi: quia uos uocaui per illum cui omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium & infernorū: cuius in manu omnia regna regum sunt, nec est qui suæ contrarius esse poßit maiestati. Quatenus constringo uos, ut hic ante circulum uisibiles, affabiles permaneatis: tamdiu tamq; constantes, nec sine licentia mea recedatis, donec meam sine fallacia aliqua & ueridicè perficiatis uoluntatem, per potentiæ illius uirtutem, qui mari posuit terminum suum, quē præterire non potest, & lege illius potentiæ non pertransit fines suos, Dei scilicet altißimi, regis, domini, qui cuncta creauit, Amen. Tunc iube quod uis, & fiet. Post hæc licentia eos sic: † In nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti, ite in pace ad loca uestra: & pax sit inter nos & uos, parati sitis uenire uocati. Hæc sunt quæ Petrus de Abano de Magicis elementis dixit.

☞ Vt autem facilius rationes circuli poßis cognoscere, subijciam schema unum. Sit ita ut aliquis uelit ueris tempore, prima hora diei Dominicæ circulum facere, is erit eiusmodi, qui in figura sequenti conspicitur.

Figura circuli pro prima hora diei Dominicæ, ueris tempore.

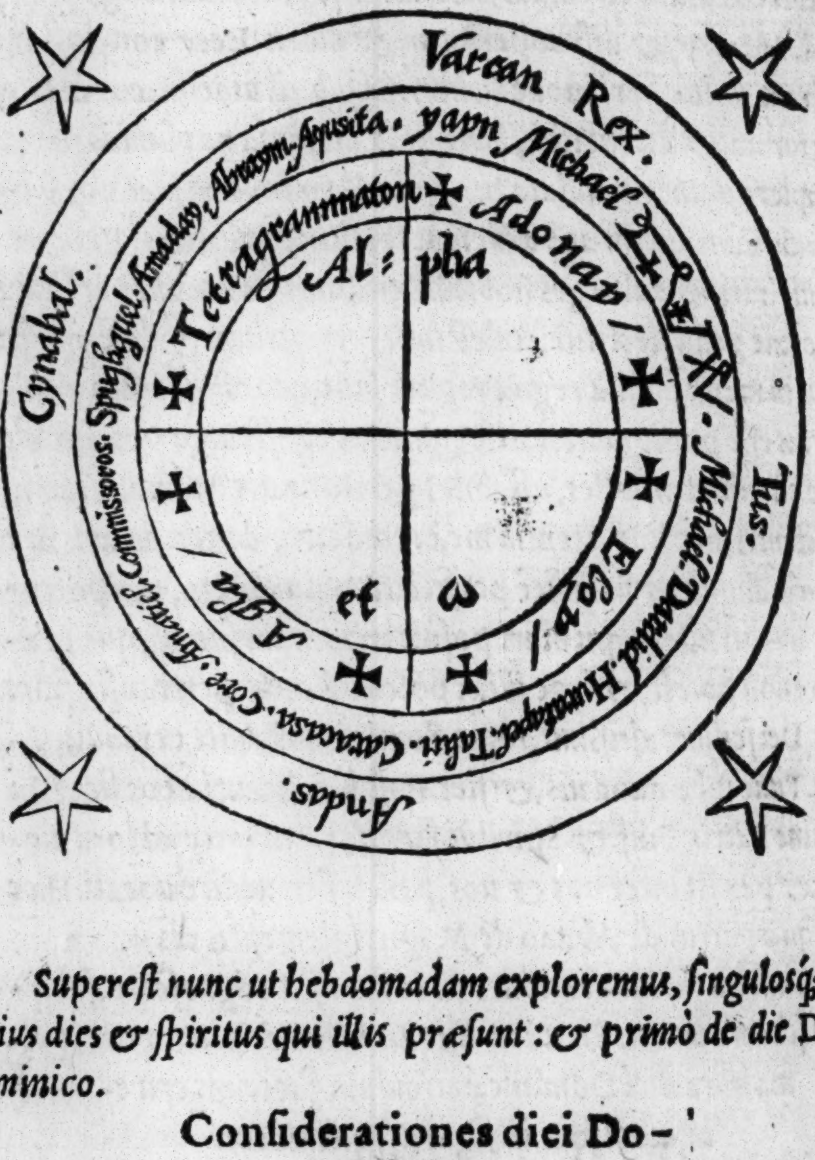

Supereſt nunc ut hebdomadam exploremus, ſingulosq; illius dies & ſpiritus qui illis præſunt: & primò de die Dominico.

Conſiderationes diei Dominicæ.

Angelus diei Dominicæ, & ſigillum eius, planeta eius, & ſignum planetæ & nomen quarti cœli.

Michael

Michael. ☉. ♌.

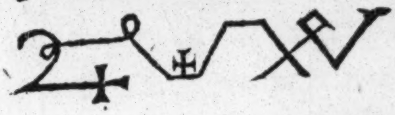

Machen.

Angeli diei Dominicæ.

Michael.
Dardiel.
Huratapel.

Angeli aeris regnantes die Dominico.

Varcan rex.

Ministri eius.

Tus.
Andas.
Cynabal.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti.

Boreas.

Angeli quarti cœli regnantes die Dominico, quos aduocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Samael.
Baciel.
Atel.
Fabriel.
Vionatraba.

Ad Occidentem.

Anael.
Pabel.
Vstael.
Burchat.
Suceratos.
Capabali.

Ad Septentrionem.

Aiel.
Aniel, uel Aquiel.
Masgabriel.
Sapiel.
Matuyel.

Ad Meridiem.

Habudiel.
Machasiel.
Charsiel.
Vriel.
Naromiel.

Fumigium diei Dominicæ.

Sandalum rubeum.

Coniuratio diei Dominicæ.

Coniuro & confirmo super uos angeli fortes Dei, *& sancti, in nomine* Adonay, Eye, Eye, Eya, *qui est ille, qui fuit, est & erit,* Eye, Abraye: *& in nomine* Saday, Cados, Cados, Cados, *altè sedẽtis super* Cherubin: *et per nomẽ magnũ ipsius* Dei *fortis & potentis, exaltatiq; super oẽs cœlos* Eye, Saraye, *plasmatoris seculorum, qui creauit mundum, cœlum, terram, mare, & omnia quæ in eis sunt in primo die, & sigillauit ea sancto nomine suo* Phaa: *& per nomina sanctorum angelorum, qui dominantur in quarto exercitu, & seruiunt coram potentißimo* Salamia, *angelo magno & honorato: & per nomen stellæ, quæ est sol, & per signum, & per immẽsum nomen* Dei *uiui, & per nomina omnia prædicta, coniuro te* Michael, *angele magne, qui es præpositus diei* Dominicæ: *& per nomen* Adonay, Dei Israel, *qui creauit mundum, & quicquid in eo est, quòd pro me labores, & adimpleas omnẽ meam petitionem, iuxta meũ uelle & uotum meũ, in negocio & causa mea: & hic dicas causam tuam & negocium tuum. Dic præterea pro qua re coniurationem hanc suscipis.*

Spiritus

Spiritus aeris diei Dominicæ sunt subditi uento Boreæ. Eorum natura est aurum, gemmas, carbunculos, diuitias, gratiam & beneuolentiam impetrare: inimicitias hominum dissoluere, hominibus honores tribuere, infirmitates inferre uel auferre. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore de Cerimonijs magicis.

Considerationes diei Lunæ.

Angelus diei Lunæ, sigillum eius, planeta eius, & signum planetæ, & nomen primi cœli.

Gabriel. ☾ ♋

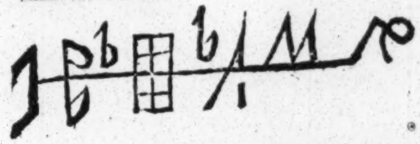

Shamain.

Angeli diei Lunæ.

Gabriel
Michael.
Samael.

Angeli aeris regnantes die Lunæ.

Arcan rex.

Ministri.

Bilet,
Missabu.
Abuzaba.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti.

Zephyrus.

Angeli primi cœli, regnantes die Lunæ, quos aduocare oportet è quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Gabriel.
Gabrael.
Madiel.

Deamiel.

Ianael.

Ad Occidentem.

Sachiel,

Zaniel,

Habaiel,

Bachanael,

Corabiel.

Ad Septentrionem.

Mael,

Vuael,

Valnum,

Baliel,

Balay,

Humastrau.

Ad Meridiem.

Curaniel,

Dabriel,

Darquiel,

Hanun,

Anayl

Vetuel.

Fumigium diei Lunæ.

Aloe.

Coniuratio diei Lunæ.

Coniuro & cõfirmo super uos angeli fortes & boni, in nomine Adonay, Adonay Adonay, Eie, Eie, Eie Cados, Cados, Cados, Achim, Achim, Ia, Ia, Fortis, Ia, qui apparuit in mõte Sinai, cũ glorificatione regis Adonay, Saday, Zebaoth, Anathay, Ya, Ya, Ya, Mari nata, Abim, Ieia, qui maria creauit, stagna & omnes aquas in secundo die, quasdam super cœlos, & quasdam in terra. Sigillauit mare in alto nomine suo, & terminum, quem sibi posuit, non præteribit: et per nomina angelorum,

angelorũ, qui dominãtur in primo exercitu, qui ſeruiunt Orphaniel angelo magno, precioſo & honorato: & per nomen ſtellæ, quæ eſt luna: & per nomina prædicta, ſuper te coniuro, ſcilicet Gabriel, qui es præpoſitus diei Lunæ ſecundo, quòd pro me labores & adimpleas, &c. ut in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Lunæ ſunt ſubdicti Zephyro, qui uentus eſt lunæ. Eorum natura, argentum dare, res de loco ad locum deferre, equos ueloces tribuere, ſecreta præſentia & præterita perſonarum, dicere. quomodo autem compareant, uide libro ſuperiore.

Conſiderationes diei Martis.

Angelus diei Martis, ſigillum eius, planeta eius, & ſignum dominans illi planetæ, nomen item quinti cœli.

Samael.

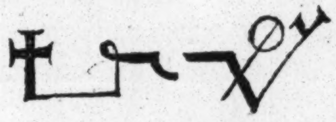

♂ ♈ · ♏

Machon.

Angeli diei Martis.

Samael
Satael
Amabiel.

Angeli aeris regnantes die Martis.

Samax rex.

Miniſtri.

Carmax,
Iſmoli,
Paffran.

Ventus cui ſubſunt angeli aeris ſupradicti.

Subſolanus. est ventus, a solis ortu spirans.

Angeli

Angeli quinti cœli, regnantes die Martis, quos aduocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Friagne,
Guael,
Damael,
Calzas,
Arragon.

Ad Occidentem.

Lama,
Astagna.
Lobquin,
Soncas,
Iaxel,
Isiael,
Irel.

Ad Septentrionem.

Rahumel,
Hyniel,
Rayel,
Seraphiel,
Mathiel,
Fraciel.

Ad M r diem.

Sacriel,
Ianiel,
Galdel,
Osael,
Vianuel
Zaliel.

Fumigium diei Martis.

Piper.

Coniuratio

Coniuratio diei Martis.

Coniuro & confirmo super uos, angeli fortes & sancti, per nomen Ya, Ya, Ya, He, He, He, Va, Hy, Hy, Ha, Ha, Va, Va, Va, An, An, An, Aie, Aie, Aie, El, Ay, Elibra, Eloim, Eloim: & per nomina ipsius Alti Dei, qui fecit aquam aridam apparere, & uocauit terram, & produxit arbores, & herbas de ea, & sigillauit super eam cum precioso, honorato, metuendo & sancto nomine suo: & per nomen angelorum dominantium in quinto exercitu, qui seruiunt Acimoy angelo magno, forti, potenti & honorato: & per nomen stellæ, quæ est Mars: & per nomina prædicta coniuro super te Samael angele magne, qui præpositus es diei Martis: & per nomina Adonay, Dei uiui & ueri, quod pro me labores, & adimpleas, &c. ut in Coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Martis subditi sunt Subsolano. Eorum natura est, prælia, mortalitates, occisiones & combustiones facere: & bis mille milites dare ad tempus, mortem, infirmitatem, aut sanitatem tribuere. Quomodo autem compareant, ui de libro superiore.

Consideratio diei Mercurij.

Angelus diei Mercurij, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ, nomen item secundi cœli.

Raphaël. ☿. ♊. ♍

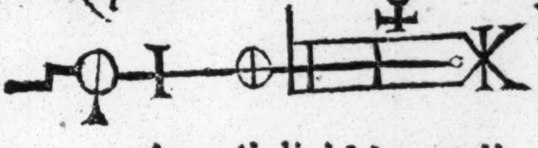

Raquie.

Angeli diei Mercurij.

Raphael.
Miel.
Saraphiel.

Angeli aeris regnantes die Mercurij.

Mediat uel Modiat rex.

Ministri.

Ministri.

Suquinos.

Sallales.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti.

Africus.

Angeli secundi cœli regnantes die Mercurij, quos aduocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem

Mathlai.

Tarmiel.

Baraborat.

Ad Occidentem.

Ierescue.

Mitraton.

Ad Septentrionem.

Thiel.

Rael.

Iariahel.

Venahel.

Velel.

Abuiori.

Vcirnuel.

Ad Meridiem.

Milliel.

Nelapa.

Babel.

Caluel.

Vel.

Laquel.

Fumigium diei Mercurij.

Mastix.

Coniuratio

Coniuratio diei Mercurij.

Coniuro & confirmo uos angeli fortes, sancti & potentes, in nomine fortis, metuẽdißimi & benedicti Ia, Adonay, Eloim, Saday, Saday, Saday, Eie, Eie, Eie, Asamie, Asaraie: & in nomine Adonay Dei Israel, qui creauit luminaria magna, ad distinguendum diem à nocte: & per nomen omniũ angelorum deseruientium in exercitu secundo coram Tegra angelo maiori, atq; forti & potenti: & per nomen stellæ, quæ est Mercurius, & per nomen sigilli quo sigillatur à Deo fortißimo & honorato: per omnia prædicta super te Raphael angele magne, coniuro, qui es præpositus diei quartæ: & per nomen sanctum, quod erat scriptum in fronte Aaron sacerdotis altißimi creatoris: & per nomina angelorum, qui in gratia saluatoris confirmati sunt: & per nomen sedis animalium, habentium senas alas, quòd pro me labores, &c. ut in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Mercurij, subijciuntur Africo. Eorum natura est, omnia metalla dare, omnia terrena, præterita, præsentia & futura reuelare, iudices placare, uictorias in prælio dare, experimenta, & omnes scientias destructas, reædificare, docere: & corpora ex elementis mixta, conditionaliter unum in aliud transmutare, infirmitates uel sanitatem dare, pauperes sublimare, sublimes deprimere, spiritum uel spiritus ligare uel dissoluere, seras aperire. Tales spiritus operationes aliorum habent, sed non ex perfecta potentia, sed in uirtute uel scientia. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore.

Consideratio diei Iouis

Angelus diei Iouis, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ, nomen item sexti cœli.

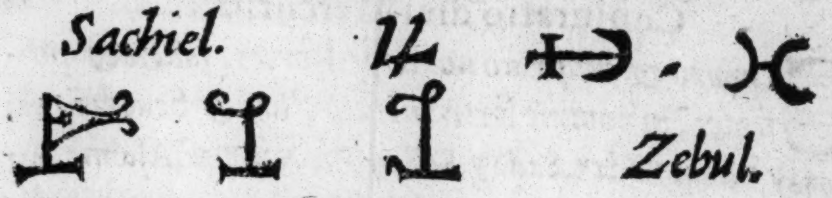

Angeli diei Iouis.

Sachiel.

Castiel.

Asasiel.

Angeli aeris regnantes die Iouis.

Suth rex.

Ministri.

Maguth.

Gutriz.

Ventus, cui subsunt angeli aeris supradicti.

Auster.

Sed quoniam ultra quintum cœlum, angeli aeris non reperiuntur, ideo die Iouis, dic in quatuor mundi partibus, orationes sequentes.

Ad Orientem.

O' *Deus magne & excelse, & honorate, p infinita secula.*

Ad Occidentem.

O' *Deus sapiens, clare & iuste, ac diuina clementia: ego rogo te pijssime pater, quòd meam petitionem, quòd meum opus & meum laborem hodie debeam complere, & perfecte intelligere. Tu qui uiuis & regnas per infinita secula seculorum, Amen.*

Ad Septentrionem.

O' *Deus potens, fortis & sine principio.*

Ad Meridiem.

O' *Deus potens, & misericors.*

Fumigium diei Iouis.

Crocus.

Coniuratio

Coniuratio diei Iouis.

Coniuro & confirmo super uos, angeli sancti, per nomen Cados, Cados, Cados, Escherete, Eschereie Eschereie, Hatim ya, fortis, firmator seculorum, Catine, Iaym, Ianic, Anic, Calbat, Sabbac, Berisay, Alnaym: & per nomen Adonay qui creauit pisces et reptilia in aquis, et aues super faciē terræ, uolātes uersus cœlos die quinto: & per nomina angelorū seruientiū in sexto exercitu corā pastore angelo sancto et magnō et potenti principe: & per nomē stellæ, quæ est Iupiter: & per nomen sigilli sui: & per nomen Adonay, summi Dei, omnium creatoris: & per nomen omnium stellarum, & per uim & uirtutem earū, & per nomina prædicta, coniuro te Sachiel angele magne, qui es præpositus diei Iouis, ut pro me labores, &c. ut in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Iouis subijciuntur Austro. Eorum natura est, mulierum amorem conciliare, lætos & gaudentes homines reddere, lites pacificare, inimicos mitigare, sanare infirmos, sanos infirmare, adferre uel auferre damna. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore.

Consideratio diei Veneris.

Angelus diei Veneris, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ: item nomen tertij cœli.

Anaël. ♀: ♉. ♎

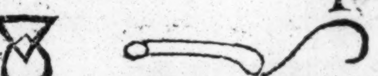

Sagun

Angeli diei Veneris.

Anael.
Rachiel.
Sachiel.

Angeli aeris regnantes die Veneris.

Surabotres rex.

Ministri.

Amabiel,
Aba.
Abalidoth.
Flaef.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti.

Zephyrus.

Angeli tertij cœli, regnantes die Veneris, quos aduocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Setchiel.
Chedisutaniel.
Corat.
Tamael.
Tenaciel.

Ad Occidentem.

Turiel,
Coniel,
Rabiel,
Kadie,
Maltiel
Hufaltiel.

Ad Septentrionem.

Peniel,
Penael,
Penat
Raphael,
Raniel,
Doremiel.

Ad Meridiem.

Porna,

Sachiel,
Chermiel,
Samael,
Santaniel.
Famiel.

Fumigium diei Veneris.

Costus. [illegible]

Coniuratio diei Veneris.

CONiuro & cõfirmo super uos, angeli fortes, sancti atq; potẽtes, in nomine On, Hey, Hey a, Ia, Ie, Adonay Saday, et in nomine Saday, qui creauit quadrupedia & animalia reptilia, & homines in sexto die, & Adæ dedit potestatẽ super omnia animalia: unde benedictũ sit nomẽ creatoris in loco suo: & per nomina angelorũ seruientiũ in tertio exercitu, corã Dagiel angelo magno, principe forti atque potenti: & per nomen stellæ, quæ est Venus: & per sigillum eius, quod quidem est sanctum: & per nomina prædicta coniuro super te Anael, qui es præpositus diei sextæ, ut pro me labores, &c. ut in coniuratione diei Dominicæ habentur.

Spiritus aeris diei Veneris subijciuntur Zephyro. Eorum natura est, dare argentum, homines excitare, & procliuiores reddere ad luxuriam, inimicos per luxuriam concordare, & matrimonia facere, homines in amorem mulierum allicere, infirmitates dare uel auferre, & omnia quæ habent motum, facere.

Consideratio diei Saturni, seu Sabbati.

Angelus diei Saturni, sigillum eius, planeta eius, & signum dominans illi planetæ.

*Cassiel. ♄. ♑ ♒ * uel Caphriel.

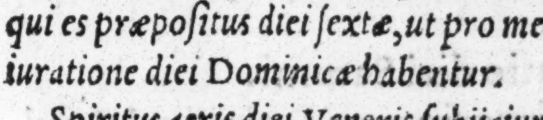

Angeli diei Saturni.

Caßiel,
Machatan,
Vriel.

Angeli aeris, regnantes die Saturni.

Maymon rex

Ministri.

Abumalith,
Assaibi,
Balidet.

Ventus cui subsunt spiritus aeris prædicti.

Africus.

Fumigium diei Saturni.

Sulphur.

Dictum est suprà in consideratione diei Iouis, quòd ultra quintum cœlum, nulli sunt angeli aeri dominantes: ideo utere in quatuor cardinibus mundi orationibus ijs, quas ad id uides accommodatas die Iouis.

Coniuratio diei Saturni.

Coniuro & confirmo super uos Caphriel uel Caßiel, Machatori, & Seraquiel angeli fortes & potentes: & per nomen Adonay Adonay, Adonay, Eie, Eie, Eie, Acim Acim, Acim, Cados, Cados, Ina uel Ima, Ima, Saclay, Ia, Sar, Domini formatoris seculorum, qui in septimo die quieuit: & per illum qui in beneplacito suo filijs Israel in hæreditatem obseruandum dedit, ut eum firmiter custodirent & sanctificarent, ad habendum inde bonam in alio seculo remunerationem: & per nomina angelorum seruientium in exercitu septimo Booel angelo magno & potenti principi: & per nomen stellæ, quæ est Saturnus: & per sanctum sigillum eius, & per nomina prædicta, Coniuro super te Caphriel, qui præpositus es diei septimæ, quæ est dies Sabbati, quod pro me labores, &c. ut habetur in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus

Spiritus aeris diei Saturni subijciuntur uento Africo. Eorũ natura est, seminare discordias, odia, & malas cogitationes, plumbum ad libitum dare, quemlibet interficere, & quodlibet membrum mutilare. Quomodo autem compareant, superiore libro dictum est.

DE ANGELIS HORARVM, secundum dierum rationem Tabulæ.

Dies Dominicus.

Horæ diei.		Angeli horarum.
1	*Yayn.*	*Michael.*
2	*Ianor.*	*Anael.*
3	*Nasnia.*	*Raphael.*
4	*Salla.*	*Gabriel.*
5	*Sadedali.*	*Caßiel.*
6	*Thamur.*	*Sachiel.*
7	*Ourer.*	*Samael.*
8	*Tanic.*	*Michael.*
9	*Neron.*	*Anael.*
10	*Iayon.*	*Raphael.*
11	*Abay.*	*Gabriel.*
12	*Natalon.*	*Caßiel.*

Horæ noctis.		Angeli horarum.
1	*Beron.*	*Sachiel.*
2	*Barol.*	*Samael.*
3	*Thanu.*	*Michael.*
4	*Athir.*	*Anael.*
5	*Maton.*	*Raphael.*
6	*Rana.*	*Gabriel.*

7	*Netos.*	*Caßiel.*
8	*Tafrac.*	*Sachyel.*
9	*Saſſur.*	*Samael.*
10	*Aglo.*	*Michael.*
11	*Calerna.*	*Anael.*
12	*Salam.*	*Raphael.*

Dies Lunæ.

Horæ diei.		Angeli horarum.
1	*Yayn.*	*Gabriel.*
2	*Ianor.*	*Caßiel.*
3	*Naſnia.*	*Sachiel.*
4	*Salla.*	*Samael.*
5	*Sadedali.*	*Michael.*
6	*Thamur.*	*Anael.*
7	*Ourer.*	*Raphael.*
8	*Tanic.*	*Gabriel.*
9	*Neron.*	*Caßiel.*
10	*Iayon.*	*Sachiel.*
11	*Abay.*	*Samael.*
12	*Natalon.*	*Michael.*

Horæ noctis.		Angeli horarum.
1	*Beron.*	*Anael.*
2	*Barol.*	*Raphael.*
3	*Thanu.*	*Gabriel.*
4	*Athir.*	*Caßiel.*
5	*Maphon.*	*Sabiel.*
6	*Rana.*	*Samael.*
7	*Netos.*	*Michael.*
8	*Tafrac.*	*Anael.*
9	*Saſſur.*	*Raphael.*
10.	*Aglo.*	*Gabriel.*
11	*Calerna.*	*Caßiel.*

12 Salam.

12	*Salam.*	*Sachiel.*

Dies martis.

Horæ diei.		Angeli horarum.
1	*Yayn.*	*Samael.*
2	*Ianor.*	*Michael.*
3	*Nasnia.*	*Anael.*
4	*Salla.*	*Raphael.*
5	*Sadedali.*	*Gabriel.*
6	*Thamur.*	*Caßiel.*
7	*Ourer.*	*Sachiel.*
8	*Tanic.*	*Samael.*
9	*Neron.*	*Michael,*
10	*Iayon.*	*Anael.*
11	*Abay.*	*Raphael.*
12	*Natalon.*	*Gabriel.*
Horæ noctis.		Angeli horarum.
1	*Beron.*	*Caßiel.*
2	*Barol.*	*Sachiel.*
3	*Thanu.*	*Samael.*
4	*Athir.*	*Michael.*
5	*Mathon,*	*Anael.*
6	*Rana.*	*Raphael.*
7	*Netos.*	*Gabriel.*
8	*Tafrac.*	*Caßiel.*
9	*Saßur.*	*Sachiel.*
10	*Aglo.*	*Samahel.*
11	*Calerna.*	*Michael.*
12	*Salam.*	*Anael.*

Dies Mercurij

Horæ diei.		Angeli horarum.
1	*Yayn.*	*Raphael.*
2	*Ianor.*	*Gabriel.*

3	*Nasnia.*	Caßiel.
4	*Salla.*	Sachyel.
5	*Sadedali.*	Samael.
6	*Thamur.*	Michael.
7	*Ourer.*	Anael.
8	*Tanic.*	Raphael.
9	*Neron.*	Gabriel.
10	*Iayon.*	Caßiel.
11	*Abay.*	Sachiel.
12	*Neron.*	Gabriel.

Horæ noctis.		Angeli horarum.
1	*Beron.*	Michael.
2	*Barol.*	Anael.
3	*Thanu.*	Raphael.
4	*Athir.*	Gabriel.
5	*Mathon.*	Caßiel.
6	*Rana.*	Sachiel.
7	*Netos.*	Samael.
8	*Tafrac.*	Michael.
9	*Sassur.*	Anael.
10	*Aglo.*	Raphael.
11	*Calerna.*	Gabriel.
12	*Salam.*	Caßiel.

Dies Martis.

Horæ diei.		Angeli horarum.
1	*Yayn.*	Sachiel.
2	*Ianor.*	Samael.
3	*Nasnia.*	Michael.
4	*Salla.*	Anael.
5	*Sadedali.*	Raphael.
6	*Thamur.*	Gabriel.
7	*Ourer.*	Caßiel.

8 Tanic.

8	*Tanic.*	*Sachiel.*
9	*Neron.*	*Samael.*
10	*Iayon.*	*Michael.*
11	*Abay.*	*Anael.*
12	*Natalon.*	*Raphael.*

Horæ noctis.		Angeli horarum.
1	*Beron.*	*Gabriel.*
2	*Barol.*	*Caßiel.*
3	*Thanu.*	*Sachiel.*
4	*Athir.*	*Samael.*
5	*Mathon.*	*Michael.*
6	*Rana.*	*Anael.*
7	*Netos.*	*Raphael.*
8	*Tafrac.*	*Gabriel.*
9	*Saſſur.*	*Caßiel.*
10.	*Aglo.*	*Sachiel.*
11	*Calerna.*	*Samael.*
12	*Salam.*	*Michael.*

Dies Veneris.

Horæ diei.		Angeli horarum.
1	*Yayn.*	*Anael.*
2	*Ianor.*	*Raphael.*
3	*Naſnia.*	*Gabriel.*
4	*Salla.*	*Caßiel.*
5	*Sadedali.*	*Sachiel.*
6	*Thamur.*	*Samael.*
7	*Ourer.*	*Michael.*
8	*Tanic.*	*Anael.*
9	*Neron.*	*Raphael.*
10	*Iayon.*	*Gabriel.*
11	*Abay.*	*Caßiel.*
12	*Natalon.*	*Sachiel.*

Horæ

Horæ noctis.	Angeli horarum.
1 Beron.	Samael.
2 Borol.	Michael.
3 Thanu.	Anael.
4 Athir.	Raphael.
5 Maton.	Gabriel.
6 Rana.	Caßiel.
7 Netos.	Sachiel.
8 Tafrac.	Samael.
9 Saßur.	Michael.
10 Aglo.	Anael.
11 Calerna.	Raphael.
12 Salam.	Gabriel.

Dies Saturni.

Horæ diei.	Angeli horarum.
1 Yayn.	Caßiel.
2 Ianor.	Sachiel.
3 Naʃnia.	Samael.
4 Salla.	Michael.
5 Sadedali.	Anael.
6 Thamur	Raphael.
7 Ourer.	Gabriel.
8 Tanic.	Caßiel.
9 Neron.	Sachiel.
10 Iayon.	Samael.
11 Abay.	Michael.
12 Natalon.	Anael.

Horæ noctis.	Angeli horarum.
1 Beron.	Raphael.
2 Barol.	Gabriel.
3 Thanu.	Caßiel.
4 Athir.	Sachiel.

5	Mathon.	Samael.
6	Rana.	Michael.
7	Netos.	Anael.
8	Tafrac.	Raphael.
9	Sassur.	Gabriel.
10	Aglo.	Caßiel.
11	Calerna.	Sachiel.
12	Salam.	Samael.

Illud autem obiter notandum, primam horam diei, ubilibet gentium & quocunque tempore aßignari soli orienti, ubi primum apparet in horizonte oriente: primam autem horam noctis, esse decimam tertiam à prima hora diei, sed de his hactenus.

ELEMENTORVM MAGICORUM Petri de Abano, Finis.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIÆ Libri XXX. Cap. I & II.

De origine Magicæ artis, quando, & à quibus cœperit, & à quibus celebrata fuerit. Cap. I.

MAGICAS uanitates, sæpius quidem antecendentis operis parte, ubicunque causæ locusq; poscebát, coarguimus, detegemusq; etiamnũ: in paucis tamẽ digna res est, de qua plurima dicãtur, uel eo ipso, quòd fraudulẽtissima artiũ plurimum in toto terrarum orbe, plurimisq; seculis ualuit: authoritatẽ ei maximã fuisse nemo miretur, quandoquidem sola artiũ, tres alias imperiosissimas, humanę mẽtis complexa, in unã se redegit. Natam primùm è Medicina, nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse, uelut altiorẽ sanctioréq;, quàm Medicinam; blandissimis desideratissimisq; promissis addidisse uires religionis, ad quas maximè etiamnũ caligat humanũ genus: atq;, ut hoc quoq; suggesserit, miscuisse artes Mathematicas, nullo non auido futura, de sese sciendi, atq; ea è cœlo uerissimè peti credente. Ita possessis hominum sensib. triplici uinculo, in tantũ fastigij adoleuit, ut hodieq; etiã in magna parte gentiũ prȩualeat, & in Oriẽte, regũ regib. imperet. Sine dubio illic orta in Perside à Zoroastre, ut inter Authores conuenit: sed unus hic fuerit, an postea & alius nõ satis cõstat. Eudoxus, qui inter sapiẽtię sectas clarissimã utilissimãq; eã intelligi uoluit, Zoroastrẽ hũc sex millibus annorũ ante Platonis mortẽ fuisse prodidit.

Sic & Aristoteles, Hermippus, qui de tota ea arte diligentissimè scripsit, & uicies centũ millia uersuũ à Zoroastre cõdita, indicib. quoq; uoluminũ eius positis explanauit, præceptorẽ, à quo institutum diceret, tradidit Azonacẽ, ipsum uerò v milibus annorum ante Troianum bellum fuisse. Mirum hoc in primis durasse memoriam artemq;, tã longo æuo cõmentarijs non intercidentibus, prę terea nec claris nec continuis successionibus, custoditam. Quotus enim quisq; auditu saltem cognitos habet, qui soli cognominantur, Apuscorum & Zaratum Medos, Babyloniumq; Marmaridium & Arabem Hippocum: Assyrium uerò Zarmocenidam, quorum nulla extant monumenta. Maxime tamen mirum est, in bello Troiano tantũ de arte ea silentium fuisse Homero, tantumq; operis ex eadem in Vlyssis erroribus, adeò ut totũ opus non aliunde constet. Siquidẽ Protea & Syrenũ cantus apud eũ nõ aliter intelligi uolũt: Circe utiq;, & inferorũ euocatiõe hoc solũ agi. Nec postea quisquã dixit, quonã modo uenisset Telmessum religiosissimã urbẽ, quãdo trãsisset ad Thessalas urbes, quarũ cognomẽ diu obtinuit in nostro orbe alienę gentis. Troianis itaq; tẽporib. Chironis medicinis cõtẽta, & solo Marte fulminãte, miror equidẽ Achillis populis famã eius in tantũ adhęsisse, ut Menãder quoq; literarũ subtilitati sine ęmulo genitus, Thessalã cognominarit fabulã, cõplexã ambages fæminarũ detrahentiũ lunã. Orphea putarem è propinquo primum intulisse, ad uicinas usq; superstitiões, ad medicinę profectũ si nõ expers sedes eius tota Thrace Magices fuisset. Primus extãt (ut equidem inuenio) commentatus

tatus de ea Osthanes, Xerxem regem Persarũ bello, quod is Græciæ intulit comitatus: ac uelut semina artis portentosæ sparsisse obiter infecto quacunq; cõmeauerat mundo. Diligentiores paulo ante hunc ponunt, Zoroastrem aliũ Proconnesiũ. Quod certum est, hic maximè Osthanes ad rabiẽ, nõ auiditatẽ modò sciẽtię eius, Gręcorũ populos egit. Quanquã animaduertã summã literarũ claritatem gloriamq; ex ea scientia antiquitùs & pene semper petitã. Certè Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, ad hanc discendã nauigauere, exilijs uerius, quàm peregrinationibus susceptis: hanc reuersi prædicauere, hãc in arcanis habuere. Democritus Apollonicẽ, Captidenẽ, et Dardanũ è Phœnice illustrauit, uoluminibus Dardani sepulchrũ eius petitis, suis uerò ex disciplina eorũ editis, quæ recepta ab alijs hominũ, atq; trãsijsse per memoriam, æquè ac nihil in uita mirandum est. In tantum fides istis fasq; omne deest adeò, ut ij qui cætera in uiro illo probant, hæc eius opera esse inficientur, sed frustra. Hunc enim maximè afflixisse animis eam dulcedinẽ constat. Plenumq; miraculi & hoc, pariter utrasq; artes effloruisse, Medicinã dico, Magicenq;: eadem ætate illam Hippocrate, hanc Democrito illustrantibus, circa Peloponnesiacum Græciæ bellum, quod gestum est à CCC urbis nostræ anno. Est & alia Magices factio, à Mose, & Iamne, & Iotape Iudæis pendens, sed multis milibus annorum post Zoroastrem, tanto recentior est Cypria. Nõ leuẽ & Alexandri Magni tẽporibus auhoritatẽ addidit professiõi secũdus Osthanes, comitatu eius oxornatus: planeq; qđ nemo dubitet, orbem terrarũ peragrauit. Extant

itaq;

itaq; & apud Italas gentes, uestigia eius in duodecim tabulis nostris, alijsq; argumentis: quæ priori uolumine exposui DCLVII. demũ anno Cn. Cornelio Lẽtulo, P. Licinio Crasso Coss. senatusconsultum factum est, ne homo immolaretur: palamq; in tempus illud sacra prodigiosa celebrata. Gallias utique possedit, & quidẽ ad nostram memoriam. Namque Tyberij Cæsaris principatus, sustulit Druidas eorum & hoc genus uatum, medicorumq;. Sed quid ego hæc commemorem in arte, oceanum quoq; trãsgressa, & ad naturæ inane peruecta? Britannia hodieq; eam attonitè celebrat tãtis ceremonijs, ut dedisse Persis uideri possit. Adeò ista toto mundo consensere, quanquam discordi & sibi ignoto. Non satit æstimari potest, quantum Romanis debeatur, qui sustulere monstra, in quibus hominẽ occidere religiosissimum erat: mandi uerò etiam saluberrimum.

DE SPECIEBVS MAGIAE, NERO-nisq; & Magorum detestatio. Caput II.

VT narrauit Osthanes, species eius plures sunt. Nãq; & ex aqua, & sphæris, & ex aere, & stellis, & lucernis, ac peluibus, securibusq;, & multis alijs modis diuina promittit: præterea umbrarũ, inferiorumq; colloquia. Quæ omnia ætate nostra princeps Nero, uana falsaq; comperit: quippe non citharæ, tragiciq; cantus libido illi maior fuit, fortuna rerum humanarum summa gestiente in profundis animi uicijs. Primumq; imperare dijs concupiuit, nec quicquam generosius uoluit: nemo unquã ulli artium ualidius fauit: ad hæc, nõ

opes illi defuere, non uires, non discendi ingeniũ, aliaq;, non patiente mundo. Immensum & indubitatũ exemplum est falsæ artis, quam dereliquit Nero: utinamq; inferos potius, & quoscunq; de suspicionibus suis deos consuluisset, quàm lupanaribus atq; prostitutis mandasset inquisitiones eas: nulla profectò sacra, barbari licet feriq; ritus, nõ mitiora, quã cogitationes eius fuissent: sęuius sic nos repleuit umbris. Sunt quædam magis perfugia, ueluti lentiginem habentibus non obsequi numina, ut cerni non possint forte hoc in illo. Nihil membris defuit. nam dies eligere certos liberum erat: pecudes uerò, quibus non nisi ater color esset facile. nam hominem immolare, etiam gratissimum. Magus ad eum. Tiridates uenerat, Armeniacum de se triumphum afferens, & ideo prouincijs grauis, nauigare noluerat: quoniam expuere in maria, alijsq; mortalium necessitatibus uiolare naturam eam fas non putant: magos secum adduxerat, magicis etiam cœnis eum initiauerat: non tamen cum regnum ei daret, hanc ab eo accipere artem ualuit. Proinde ita persuasum sit, intestabilẽ, irritam, inanem esse, habentem tamen quasdam ueritatis umbras: sed in his ueneficas artes pollere, nõ magicas. Quærat aliquis, quæ sint mentiti ueteres Magi, cũ adolescentib. nobis uisus Apion Grãmaticæ artis, prodiderit cinocephaliã herbã, quæ in Aegypto uocaretur Osirides, diuinã & cõtra omnia ueneficia: sed si ea erueretur, statim eũ qui eruisset, mori. Seq; euocasse umbras, ad percõtandũ Homerũ, qua patria, quibusq; parentibus genitus esset: nõ tamen ausus profiteri, quid sibi respõdisse diceret.

IN

INC. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE ARGVTISsimi scriptoris I. & II. Cap. Lib. xxx. Commentarius, Magicæ naturalis breuissimum, iuxtà ac eruditum compendium complectens.

SOlent in laudationibus suis Rhetores, & in iudicijs oratores, id de quo agitur, ad contentionem honoris plerunq; reuocare, comparationeq; rerum inter se utentes, utrobi uoluptatis, bonitatis gestorum, uirtutisq;, & gloriæ maior fructus & spes sit ratiocinari, ac fœlicissimè: id tunc se egisse credunt, cum audientium fastidio consulentes, prætcritis singulis eorum quæ integra numeratione, una aut altera sermonis clausura multa collegerint, cogitandaq; audientib. reliquerint, quã à principio dici posse sperabantur: sic nos in hoc Magiæ compendio acturi sumus, quam & semper existimauimus præclaram esse philosophiæ naturalis partem, ut ex sequentibus clarum euadet & notum, scilicet Magiam esse phliosophiæ naturalis absolutam consummationem atq; perfectissimam, summamq; scientiam: ob id constituimus hic de ea, eiusq; generibus paulo accuratius agere.

Reconditioris literaturæ scientissimi, alteram Magiæ partem infamem, ac immundorum spirituum commercijs inauspicatam: alteram non ferè aliud esse, præter philosophiæ naturalis actiuam portionem, monumentis prodiderunt. Priorem non magnopere Magiam, sed Goetiam eruditiores uocant Græci. Hanc incantationibus & carminibus nefariæ curiositatis arte concinnatam afformatamq;, quam & alij Theurgiam nuncupant: differentia tamen quadam, ut illicitis artibus deditos, cuiusmodi excogitasse dicitur Zabulus: alteros

 intelligi

intelligi damnabiles uelint, quos & maleficos appellitant. Horum enim Goetiam esse dicunt, de qua componerentur libri, quos improbatæ lectionis Vlpianus Iurisconsultus uocat, protinusq; absumēdos statuit. Alteros uerò laudabiles, quibus Theurgiam deputant, quãuis utriq; ritibus sint dæmonum fallacibus obstricti, & angelorum nominibus. nam & Porphyrius quandam purgationem animæ per Theurgiam, cunctanter tamen & pudenda quodam modo disputatione promittit, reditum uerò ad Deum arte hac præstari cuiq; inficiatur omnino. Quibusdam uerò consecrationibus Theurgicis, quas Teletas uocant, idoneam fieri, atq; aptam ad spirituum susceptionem & angelorum ad uidendos eos, arbitratur homo ille occæcatus et impius: quæ uerò propriè Magia dicitur, perfecta creditur, & summæ scientiæ potestas: quando Magus lingua Persarum non ferè alius dicatur, quàm interpres diuinorum, & cultor. Goetiam, de qua paulo superius diximus, omnes auersantur: Magiam uerò, de qua hic agimus, sapientissimus quisq;, festo plausu excipit, & ueneratur, & colit, utq; altior sit sanctiorq; philosophia, ex qua præsignis defluat literarum claritas: Pythagoram enim, Empedoclem, Democritum, Platonem quoq; eam solicitè conquæsiuisse, nauigatione suscepta, & quidem periculosa, constans est opinio. Huius ueluti parentes celebrãt Zamolxidem, quem postea sit imitatus Abbaris Hyperboreus Zoroastrem, non quem uulgaris recipit opinio, sed Oromasij filium. Plato certè in Alcibiade apertius testatur, non aliud sibi uideri Magiam Zoroastris, quàm diuinorum scientiam atque cultum, qua imbuantur Persarum filij, ut ad mundanæ Reipublicæ imaginem, suam & ipsi Rempublicam condiscant administrare. Propterea M. Tullius in diuinationibus neminem apud Persas scribit potiri maiestate regia, qui Magicam non imbiberit scientiam. Hæc enim naturalium consensum, quam uocamus compassionem siue Sympathiam docet, sicuti paulo amplius agemus. Magiam etiam hanc, Albertus cognomine

Magnus,

Magnus, comprobat. Porrò hanc Magiæ distinctionem ab Hieronymo significatam, conijcere licet, ubi ad Paulinum scribens ait, Apollonium Tyaneum fuisse magum, sicuti uulgus: siue philosophum, ut astruebant Pythagorici. Denique ad adorandum Christum Saluatorem nostrum Magos uenisse, testatur Euangelica ueritas, quos interpres Chaldæorum philosophos scitè quidem uocat. Præterea de Goetia in libro de Mysterijs suspicari licet Iamblichum intellexisse, ubi ait: Quæ fascinati imaginamur præter imaginamenta, nullam habent actionis & essentiæ ueritatem. eiusmodi nanque finis magicæ artis est, non facere simpliciter, sed usque ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum nec mox appareat uestigium. Porrò ut de Goetia fusius disseramus, hanc ab incantationibus Epoden uocant, quasi dixeris excantationem: quia quæ solet pueros excantare, Epodos fertur. Polybius Epoden & Goetiam coniungit: apud Græcos id esse discerniculi, quòd Magiam boni ad bonum dæmonis euocationem, aliquod esse dicant, cuiusmodi fuerint uaticinia Apollonij Tyanei: Goetiam uerò mortuos euocare, excitareq;. Appellant & aliam Pharmaciam, ubi pocula dantur ad amorem. Expendendum præterea, Theurgiam & Goetiam & Magiam ab Augustino retectam, quæ parum differre uidentur, si Ciceroni credamus: qui in Diuinatioibus scribit, in Persis augurari Magos, diuinareq; ac congregari in fano commendandi, atque inter se colloquendi causa. Et quod multo grauius est, Sympathiam, in libro de Sacrificio & Magia Proclus, dum hanc rerum naturalium agnationem, hoc est Sympathiam, latissimè monstraret, etiam nominum aduocatione uti solitos Magos, per huiuscemodi consensum rerũ tradit. Ex quo liquet, Magiæ alteræ partis artis infamia, quod numinis appellatione prætenta, ad dæmonum uaframenta reclinata, impeditissimis & ipsa erroribus obruta, minus perspicaces præcipitaret in interitum, quod luculenter memoriæ mandauit Marsilius Ficinus

Platonicæ doctrinæ consultissimus: sed quia huc diuertimus, mysteria Magorum uberius pertractemus.

Hic primò ingenuos lectores oramus, boni consulant, si quæ minus curiose retulerimus de Magorum ceremonijs: nihil enim constituimus agere de Magiæ nefariæ doctrina, nisi ad impiorum hominum uecordes sententias pessundandas. illos enim esse plectendos, & urbe ac patria expellendos exurendosq; censemus. Agemus igitur primùm de Magia ea, quam esse portionem actiuam naturalis scientiæ diximus: deinde de dæmonum natura, & Magiæ generibus. Expendendum autem primò, quinam dicatur Platonis annuli, & Homeri cathena quænam sit. Sunt proculdubio annuli apud Platonem, & cathena Homerica, nihil aliud prorsus, quàm ordo & series rerum diuinæ deseruiens prouidentiæ: series inquam numinum, partim quidem inuisibilium, partim etiam uisibiliũ, & occulta certè lumina intellectus sunt angelici rationalesq;: manifesta uerò sunt lumina cœlestia. Est autem inter hæc mutuus & quidem mirabilis nexus, quem iurè dixerimus cathenam: sed intellectualis dicetur aurea, & prouidentiæ: hic autem naturalis & argentea & fatalis, prouidentiæ prorsum obnoxia, cuius quidem potestate purior anima sequestrari posit (ut nonnulli uolunt) à fato, quod à Platonicis uidetur animaduersum, nec Magicæ grauitati displicet: hoc enim Hebræorum sancit Astronomia. Expendendum enim hic attentius examinatiusq;, esse in anima nostra (ut placitum uideo plerisque philosophorum cognitiuas potestates tres, mentem, cogitationem & opinionem: rursum dum se anima æmulam facit naturæ, tria ab ea esse excogitata, scientiam, artem, & experientiam, quæ sint tribus uiribus analoga, menti, scientia: potentiæ cogitatrici, ars: opinioni, experientia. Nam sicuti citra rationem sese promit opinio: ita & experientia subiectarum sibi rerum minus rationes tenet. Ex his enim illa consequuntur, primum Magiam esse quandam, quæ sit (ut docuimus) portio actiua scientiæ naturalis, eamq; nihil aliud docere, quàm naturalium uirtutum

uirtutum adminiculo ex mutua rerum naturalium & opportuna applicatione, opera facere omnem admirationem, intellectum captúmue humanum excedentia. Est enim in rebus naturalibus compaßio, ut sic dicam, quam uocamus sympathiam, ad uires occultas manifestorum. Rerum enim periti, per mutuam harum rerum agnitionem, siue, ut sic dixero, compaßionem, omnia in unum conducebant: per repugnantiam uerò, contrarietatemúe, expellebant: sicuti si sulphure aliquid, aut aspalatho purificassent, aqua marina, quæ habet uim expurgandi, expellebant sulphure, propter odoris acumen, qua marina, propter igneam, quam habet portionem. Perpendendum præterea, naturale per artem attrahi: diuinum, per naturam. Quod animaduertentes Aegyptij, Magiā naturam uocitarunt: hoc est, ipsam Magiā in alliciendo attrahendoq; sibi similia per similia, & cōuenientia per cōuenientia: attractus enim huiusmodi per rerū mutuā cōuenientiā ad se inuicē cū inferiorib. ad superiora, Græcorū peritißimi sympathiā, ut diximus, appellarunt: sicut cum terra, aqua frigiditate: cum aere, humore: aer cum igne, calore ignis conuenit. Sic de principijs rerum, id est: elementis, cum cœlo materia non miscetur: ignis cum aqua, nisi per aerem: nec aer cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animam. Hæc rerum naturalium cum superioribus combinatio est. Sic uidemus cum natura humanum corpus figurare constituerit, hæc ipso præparamanto spiritum statim ab uniuerso deducit. Spiritus hic, fomes est, secundum philosophos quosdam, ad animam corpori copulandam: anima fomes est in spiritu. Sic uidemus cum quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona, inferiora suscipere posse. Rursus nunc in spiritualibus conuenit, planta cum bruto, uegetatione: brutum cum homine, sensu: homo cum dæmone, intellectu: hic intentioni, intentio imaginationi: illa sensato,

sensatum sensibus, sensus rebus. Est enim hæc mutua colligantia & continuitas, ut omnis uirtus superior, per singula inferiora, longa & continua serie, radios suos dispertiendo, usque ad ultima perueniat. Sic enim inferiora ad superiora mutuo connexa sunt, ut ab eorum capite & principio, prima causa tanquam funiculus quispiam tensus, usque ad infima procedat: cuius si unum extremorum tangatur, reliquum subitò tremat, tactusq; huius ad usque alterum resonet, & moueat reliquum. Tradunt enim Magi, per inferiora superioribus conformia posse opportunis cœli influxibus, cœlestia dona trahi. Ea est mundi concordia, ut etiam supercœlestia, cœlestibus: & supernaturalia, ut ipsi ferunt, naturalibus trahi possunt atque conspirare: quia una uirtus, opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ uirtus, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magis assumit manifesta occulta, ut attrahat per radios stellarum, per tonos, per res naturales congruas cœlestibus, quibus agemus hic, & mensuræ corporeæ, atque (propè dixerim) diuinæ. Sic legimus, antiquos certis rebus naturalibus diuinum aliquid, & ut ita dicam, mirandum suscipere & agere solitos, ac dæmonas & manes euocare. Redolet enim cœlestem quodammodo maiestatem homo, unde sese propagatam rationalis naturæ, plurimis ostentat indicijs: futurorum enim præcentionem exequi quorundam potest, eamq; superioribus conformem reddere, modò sit, ut decet: ut etiam quæ superiora sunt, inferioribus correspondeant. Ex his eruditiores coniectant, Arabum Astrologi humanæ speciei proprietatem esse solarem, ob gloriæ & ueritatis studium, tum etiam ob staturã erectam pulchrãmq;, quin ex humorum subtilitate & spiritus claritate, & præstãti imaginationis perspicuitate: addunt & Mercurialem uim ob strenuum ingenij uersatilis motum, & multa id genus, quæ suo dicentur loco. Porrò cum homo sit miraculum magnum, animal uenerandum, ut Platonici ferunt. Legimus enim

apud

apud Galenum, Hippocratem, & Platonicos, multos humanos animos tanta naturæ maiestate pollere, adeoq; supra materiam omnem sese potenter extollere, ut sibijpsis & suo uigori, semoto corpore restitui, potestate intima, mundi membra quælibet ualeant agitare, impellere, & utcunque libuerit uersare, ac latius cuicunque corpori dominari, tanto potentius proprio, cui mancipata anima mundi parui, hoc est hominis. Quatuor humores uersat anima ad libitum, quod patebit, si uitales actus attentius pensiculatiusq; considerauerimus, necnon fantasiæ affectus: ubi uerò ab hisce uinculis exoluta euolat in amplum, Deo iam plena ipsa anima, humorē maioris animalis, id est quatuor elementa maioris mundi permouet, ut suo soloq; affectu (ut quidam astruunt) citat uentos Deo duce, ac cœlo nubes inducit sereno, easq; cogit in pluuias: posse autem hoc fieri, factumq; fuisse theologi Mauri & Arabes testantur. Nam in eam it pedibus sententiam Maurorum princeps Auicebron, & Arabum item princeps Auicenna: arbitrabantur enim Chaldæorum peritißimi, ab rationali anima id, quo nihil admirabilius aut fingi aut pensiculari potest, quandoque fieri posse, ut radiorum splendore ab ipsa manantium illustratum, diuino more corpus etiam surrigi poßit in sublime, ad id maximè conferente, insita radijs lenitate, quod Zoroastri contigisse aiunt. tanta certè nobis est cum cœlo affinitas: contingere uerò id potißimum ferunt, quando tota in Deum patrem luminum, consurgit anima, ac illinc luce amplißima perfusa rapitur, atque similiter luminosæ claritatis radios transmitti in corpus. Hæc enim est anima, quæ sola mente uiuens, ut angelus euadit, ac toto (ut sic dixerim) pectore Deum quodam modo concipit, de qua Magorum princeps cecinit: Hominum, ait, anima Deum quodammodo contrahit in seipsam, quando nihil retinens mortale, tota diuinis haustibus inebriatur. Si ergo homo se conformem reddat cœlestibus, cœlestis erit: si caducis, caducus: si spiritui, spiritus, ut Mercurius

» ille maximus philosophus, iure dixisse uidetur: Generatio,
» inquit, hominum, ad diuinorum est operum cognitionem, te-
» stimoniumq; naturæ: ad imperandum omnibus quæ cœlo te-
» guntur, ad cœlestium discursum suscipiendum, ad potestatem
» Dei, & naturæ progressus: prouldubio, si hominis dignita-
» tem exactius perpenderis, cœlum ipsum quodammodo esse as-
» sertabis. Ecce minori hominis parti ferè inest, quod cœlo est,
» hoc est, oculus hominis, qui sphæricæ figuræ, instar cœli est:
» qui lucidus, ac (propè dixerim) diaphanus septem tuniculis,
» septem planetarum numero, insignitus, circulis distinctus, qua
» tuor humoribus præditus, & id genus multa. his enim colla-
» tis, homo uerè ac concinniter dictus microcosmus. Sed quor-
» sum hæc? ut certè significemus Magiam eam, quam præcla-
» ram dixero partem philosophiæ naturalis, hæc omnia per-
» tractare: hoc est, mutuum rerum naturalium nexum. Et ut
» paulo maiora canamus, ut hæc multo compertiora, explora-
» tioraq; nobis fiant, subnectamus Plinianum contextum.

» Quandoquidem sola artiũ tres alias imperiosissimas, &c.

Fatetur enim Plinius Magicam artem, tres imperiosissimas artes in se redigere, quas subticuit, & quæ nam hæc essent, haudquaquam protulit, sed earum solum numerum: quare ueluti Plinianæ lectionis interpres, iure eas subnectam. Quas enim Plinius imperiosissimas artes nuncupat, Magia amplectitur. Magia profectò plurimæ compos est potestatis, & reconditioribus mysterijs scatens: profundissimarum enim & abditarum rerum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, uirtutem delitescentem, totiusq; naturæ cognitionem amplexatur & docet, & quomodo res inter se dissidere uideantur, & uti suffragentur sibi, hinc effectus suos agens, auniendo uirtutes rerum per applicationes earum adinuicem. Item inferiora, superiorum dotibus, uirtutibusue copulans, insigniens, adornans, illustrans. Hæc enim doctrina, hoc est, Magia, tres sibi asciuit adiutrices asseclasq; artes, quas imperiosissimas

ſißimas uocat hic Plinius hoc eſt, phyſicam, metaphyſicam, & aſtrologiam. Magia igitur conſummatio eſt totius Philoſophiæ naturalis, modò cum omnis Philoſophia ſpeculatiua diuidi ſoleat in Phyſicam, Metaphyſicam, & Aſtrologiam. Sic Magia, quæ eſt actiuæ portio naturalis ſcientiæ, eas continet & in ſe, & has redegit imperioſißimas artes. Phyſica enim docet naturam eorum quæ ſunt in mundo, aliorumq; cauſas, loca, effectus, tempora, modos, integritates, partes, ſolicitè & tractat, et attentè rimatur quot ſunt rerum ſpecies, quæ elementa uocentur, & ut ait Poeta:

Quid calor efficiat, quid terra, quid humus & aer,
Quid generent, unde magni primordia cœli:
Vnde maris fluxus, uarijsue coloribus iris:
Reddere quid faciat clamoſa tonitrua, & urbes:
Quæ ſecreta faces noctu, quæ cauſa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat: quæ ſunt auri, quæ ſemina ferri,
Totaq; naturæ uis ingenioſa latentis.

Magia item Metaphyſicam amplexatur, quæ nos docet planā & in tres porrectam dimenſiones naturam cognoſcere, & rimari, item progreſſus cœleſtium ſuſpicere, & ut ait Poeta:

Ardua quo celeri rapiantur ſidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebeſcere lunam:
Quo circa certis dimenſum partibus orbem,
Per duodena regat mundi ſol aureus aſtra.

Quæ omnia per Metaphyſicā dignoſcūtur. Hinc tēpeſtates dubio prædiſcere cœlo Poſſumus, hinc meßiſq; diē, tēpusq; ſerēdi. Ferūt itē Magi, Magiā amplecti Aſtrologiā, quæ docet, quid mēs, quid dæmō, quid anima, quid religio, quæ ſacra ritus, phana, fides, obſeruatiōes, quid deniq; uirtus uerborū, & quæ miracula, et ut ait Apuleius: Docet nos colligere leges, ius religionū, fas ſacrorū. Hæ profectò ſunt tres artes, quas imperioſißimas uocat Pli. et quas magia (de naturali loquor) in ſe redegit.

Magia

Magia igitur naturalis nihil est aliud quàm Physica & Astrologia, quibus collatis, colligi potest, neminem esse Magum, nisi insigniatur his tribus disciplinis. Comprehendentes enim Physicam, Metaphysicam, Magi subintelligunt Astrologiam. Nam Physica eruditio, declarat qualitates rerum, quæ conuulgant ferè omnes proprietates cuiuscunq; entis. Porrò nisi quis fuerit compos Metaphysices, Magiam intelligere non poterit: quia aspectus & figuras stellarum facile non capiet, nec unde proprietas occulta & uirtus dependet. Nullum enim magicum opus ferunt Magi esse, quod non harum scientiarum adminiculo fulciatur. Cætero haud obfuerit annotasse, quod fuerit Lectori uoluptificum, & legisse usui. Quasdam enim ferunt rerum naturæ peritißimi, esse res naturales, quæ dicantur Elementales, ut calefacere, siccare, humectare, & id genus, & uocari eas Qualitates primas. Porrò quædam insunt dotes rebus naturalibus ultra qualitates primas, ut uirtus maturans, resoluens, indurans, expellens, retinens. Insunt præterea rebus uirtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, ut fugere uenenum: attrahere ferrum, ut magnes: fugare dæmones, ut adamas. Secundum quosdam, quæ uirtus non elementalis est, abditum tamen & delitescentem habet effectum. nam hæ uirtutes, quia multum sunt (si latinitas uti hoc uerbo permittat) formales, ideo cum exigua materia plurimum poßunt. Elementalis autem uirtus, quia materialis, ut multum agat, multam poscit materiam. Vocantur autem uirtutes hæ, proprietates occultæ, quia causæ earum abditæ ac delitescentes sunt. Hinc experientiæ indagine solicitiore quidem, maxima philosophorum pars, earum uirtutes rerum adepta est. Hac enim occultiore ui Strutiocamelus ferrum sine delectu concoquit, idq; in alimenti substantiam conuertitur. Sic echineis pisciculus naues arctat: sic solo uisu basiliscus occidit, & id genus multa quæ parcens uerborum ambagibus, omitto. Porrò animaduertendum Platonicos scriptum reliquisse, omnia inferiora

esse

esse ideæ uirtute insignita, ac ab ideis superioribus illustrata. Ideam enim esse finiunt formam supra corpora, animas mentesq́;, unam simplicem, puram, indiuisibilem, incorpoream, æternam, atque eandem omnium esse naturam. Ponunt enim ideas in ipso quidem bono, & per causæ modum esse, relatiuis quibusdam rationibus. Ponunt præterea in animis mundi per formas, formis absolutiuis: formas inquam inuicem differentes ponunt in anima, in mentib, in natura, tanquam semina quædam infima formarum ab Ideis infusa. Accedit ad hoc, quod sunt tot in anima mundi rationes rerum seminales, quot Ideæ (ut uolunt nonnulli Philosophorum) in mente diuina, quibus ipsa sibi asciuit in cœlis ultra stellas etiam figuras, impressitq́; ijs omnibus proprietates miras. Ab his itaque stellis, figuris, proprietatibusq́;, omnes inferiorum uirtutes & proprietates, cum occultæ, tam manifestæ & naturales, dependent, ita ut quælibet species habeat propriam figuram cœlestem sibi congruam, unde poßit effluere proprietas & energia mirabilis in operando, qualem suscipiat per rationes animæ mundi seminales, propriam ab Idea suscipiens dotem. Sunt ideæ profectò (ut Platonicis placitum uideo) causæ non solum existendi alicuius speciei, sed etiam cuiusque uirtutis, quæ talis inest speciei, colliguntq́; situm & figuram cœlestium, causam esse rerum, & earum uirtutum causas. Indiuiduorum præterea plurimis singulares inesse dotes astruunt: dotes, inquam, tam mirabiles in speciebus, quàm cæteris in rebus, ob cœlestium figuram. Omne enim indiuiduum, ubi incipit esse sub determinato horoscopo, aut constellatione cœlesti, contrahit in se miram operandi & patiendi uim (sed non necessitatem) etiam præter eam quam habet à sua specie, tum per influxum, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quam talem ferunt, qualem obedientiam corporis nostri ad animas nostras. Orpheus ac Democritus, & pleriq; Pythagoricorum, cœlestiũ uires, inferiorumq́; naturas

dijs

dijs plenas dictitarunt: deos autem dixerunt, uirtutes diuinas diffusas rebus, quare etiam animas uocitabant, & ab ijs uirtutes dependere, memoriæ mandarunt: quòd solius animæ sit, ab una materia extendi in res, circa quas ipsa operatur: sicut homo extendens ad intelligibilia intellectũ imaginabilia. Hoc est enim quod asserebant unius entis animam egredi & ingredi in aliud, & festinare, excitare, impellere, ipsum impedire, impedire inquam operationes suas: ut adamas est impedimento magneti lapidi, ne ferrum attrahat. Quum uerò anima ipsa, ut ipsi astruunt, primum sit mobile, sponte, inquam, & per se mobile, corpus uerò seu materia per se ad motum inefficax, & ab ipsa anima longè degenerans: ideo furunt corpus esse excellentius quodam medio, scilicet quasi si nõ medio corporis, sed quasi anima, & quasi non anima, sed quasi iam corpus, quo anima cõnectatur, & itẽ cui iungatur. Mediũ rerũ esse aiunt spirituũ mundi, quem pleriq; philosophorũ Quintam essentiã uocant: quintam, quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintũ, præter ea substans. talem enim spiritũ necessariò requiri, tãquam medium ferunt, quo animæ cœlestes adsint corpori craßiori, & tunc largiantur dotes luculentas rebus naturalib. Hic quidem spiritus talis est fermè, ut ipsi dicunt, qualis in corpore humano noster ipse spiritus. Sicut enim (ut uolunt Magi) animæ nostræ uires adhibentur per spiritum nostrum mẽbris: sic uirtus animæ mundi per Quintam essentiam dilatatur per omnia. Nullum enim esse comperiri potest, quod careat aliqua uirtute: plus tamen uirtutis ijs infunditur, quæ plurimum habeant spiritus, ac illius plurimum hauserint: hauritur enim per radios stellarum, quatenus res se ijs reddiderint conformes. Per hunc igitur spiritum omnis occulta proprietas propagatur, seq; miscet tum herbis, metallis, lapidibus, plãtisq;. His itaque collatis, constat rebus naturalibus, abstrusas occultasq; uires inesse: non quidem ab elementali natura, sed cœlitùs insitas nostris sensibus. Colligendum præterea hic, unam

unamquamque rem, ad suum simile & mouere & conuertere. Quibus igitur inest reb. qualitatis alicuius uel proprietas, uel excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, odium, amor, & affectiones siue perturbationes, huiuscemodi his & inest uirtus uel natura insita, uel arte uel casu: ut audacia in meretrice: hæ enim res mouent ad talem qualitatis excessum, aut (propè dixerim) paßionem aut uirtutem, qualem illis natura tribuit. Sic ignis mouet ad ignem, natura quidem: aqua ad aquam, audax ad audaciam, tristis ad mœrorem. Palàm enim est, cerebrum (ut Medicorum scholæ astruunt) cerebro patrocinari: pulmonem, pulmonis: oculum dextrum, dextro: sinistrum, sinistro: pedem, pedi: uentrem, uentri: & id genus. Et quamuis omnibus rebus insit quædam genuina dißidentia: ueluti amori, odium: tristitiæ, hilaritas: uirtuti, uitium: morbo, sanitas. Item cæteris animalibus, ut à nobis ostensum est, conueniunt tamen per eum, quem mutuum diximus, nexum, id est sympathiam. Nam uirtus corporis uitio constat: sanitas, ægritudine: calidum, frigido adeò ut si unum eorum absumatur, reliquum & pereat necesse sit, ut philosophis quibusdam placet. Hæc enim est cathena Homeri, hi sunt anuli Platonis, hæc est combinatio rerum, hæc consummatio cuiusque entis. Porrò ut pergamus altius, ad rem institutam reuertentes: expendendum quasdam proprietates inesse rebus uita fruentibus: qua abstracta, abstrahitur & tota, & uirtus, & proprietas abdita. Constat enim quædam animalia, uitæ non expertia, uim aut in mordendo, aut agendo aut nocendo habere maximam: quæ si ea uacent, nullam potentiam habere. Quæ enim uirtutes post mortem remanent, si multum ideæ (ut aiunt Platonici) ijs addatur, plus inerit illis uirtutis: sic quædam sicca, humectis præstantiora sunt: humecta, aridis. Porrò cum ita res se habeat, ut inferiora subsint superioribus, & ut ait Proclus, quodam modo mutuo nexu insint & iungantur, combinatione quidem non extraria: sic in cœlo terrena dicimus esse

non pro

» non propriè, sed secundum causam, modoq; cœlesti: sic inferio» ribus insunt cœlestia, modo terrestri, item & effectu: sic dici» mus entia quædam esse solaria, quædam lunaria, & id genus: » sic res inferiores recipiunt eos influxus, quos superiora eis e» largiuntur: sic corpus humanum ui eorum illustratur, ei insunt stellarum influxus mutua quadam natura: sic & cætera sensu carentia dicimus quid energiæ haurire ab his: ut, aurum, solare ferunt: argentum, lunare: inter lapides, margaritam, cristallum, carbunculum: hæc uerò solaria feruntur. Inter animalia, leo, olor, aquila: inter herbas, heliotropium, laurus, crocus, balsamum, ambra, muscus. Sic Iouialia dicimus, stagnum, hiacinthum, berillum: inter herbas, lilium, hioscyamum: inter arbores, quercum, populum, uitem, fagum. Saturnalia sunt, plumbum, magnes lapis, iaspis, mandragora herba, assodilus. Mercurialia, argentum uiuum: inter herbas, pentaphilon, & id genus. Venerea, passeres, columbæ: inter plantas, uerbena, uiola, politrichon, & id genus multa, quæ non collibuit fusius sub» nectere. Cætero, ut ad magos nostros redeam, hi, ubi malefici» um alicui inferre destinauêre, malefico planeta & rebus ei ob» noxijs utuntur, hoc est, Saturno, & saturnijs: quando allicere » amorem decreuêre, Venere, & uenereis: quando petitionẽ, Io» ue, Mercurio, Sole: sic mira interdum agunt, rebus ita aptè pr» parâtis, & anima mundi ita inferiora fœcundante. Nam ani» ma mundi per uirtutem quam habet ab ideis (ut ferunt Plato» nici) omnia tam naturalia, quàm artificialia fœcundat, infun» dendo illis proprietates occultas, & miris plenas. Ad ea autẽ » peragenda, perturbationes, siue (ut sic dixerim) paßiones » animi haud paululum conducunt. Sunt enim nihil aliud, quàm motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, uel conuenientes, uel dißidentes. Apprehensiones eiusmodi, aliæ sensibiles, aliæ rationales, & aliæ menti congruæ feruntur: & secundum has paßiones siue perturbationes in anima dicuntur, quæ quandoque sensitiuam apprehensionem

sequuntur,

ſequuntur, tunc recipiunt bonum & malum temporale, ſub ratione commodi & incommodi. Dicuntur item animales affectiones ſiue paßiones, cum rationalem apprehenſionem ſequuntur, tunc bonum & malum reſpiciunt ſub ratione uirtutis & uitij, & laudis & uituperij. Rationales ſiue uoluntariæ dicuntur, quæ menti obnoxiam apprehenſionem ſequuntur, reſpicientes bonum & malum ſub ratione iuſti & iniuſti, ueri & falſi. Subiectum autem animæ, eſt ipſa uis animæ appetitiua, quæ in concupiſcibilem & iraſcibilem diuiditur. Porrò, quando paßiones ſenſualem (ut ſic dixero) apprehenſionem ſequuntur, uim regitiuam habent. Porrò uirtus imaginatiua, poteſtate gemina, ad paßionum diuerſitatem, diuerſimode tranſmutat, ac (ut pertrito philoſophis uerbo, non quidem latino utar) alterat corpus: corpus, inquam, proprium, tranſmutatione ſenſibili, uel deorſum ad extra, uel intra, diuerſas producendo qualitates membris, ac imprimendo. Sic in gaudio ſpiritus excelluntur, in timore uerò retrahuntur: in uerecũdia mouentur: ſic exuperãtiore gaudio quis moritur: compari modo profuſiore triſticia, prout hæ perturbationes uehementes ac intenſæ fuerint. Hæc enim non ſolum » corpus proprium, ſed alienum interdum tranſmutant, per mo » dum imitationis, uirtute ſcilicet quadam, quam habet ſimili- » tudo rei, ad tranſmutandam rem, quam uehemens imaginatio » mouet, ſicut in ſtupore, & dentium congelatione ac eorum » ſtridore aut attritione ferri in ferrum quæ dentibus ſtuporem » ingenerat: ſicut oſcitatio, ad oſcitandum promouet. Habet e- » nim haud paululum effectus huiuſcemodi imaginatio. Perturbationes item ſiue paßiones malis, quæ phantaſiam ſequun- » tur, uehementer nedum proprium, ſed alienum corpus poſſunt » tranſcendere, ac illud immutare adeò, ut mirabiles poßint pro » duci impreßiones in elementis, item rebus extrinſecis, ſicq; ſanabiles quoſdam morbos eſſe citra medicinæ admiculum. Ineſt »

Q certè

certè hominum animis uirtus quædam delitescens immutãdi, attrahendi, ligandi, potißimùm si maximo imaginationis, mẽtis, uoluntatisq; excessu, in id quod uel attrahere, uel immutare, uel ligare, uel impedire cupit. Sic enim (ut uolunt Magi) per animi affectiones, tum per rerum certarum rectas adhibitiones cœlestium dotibus opportunè appositis, mira agi posse contendunt: sic enim ferunt solarem uirtutem fortiore uinculo & trahere, lunarem uerò ad seruitutem uel infirmitatem trahere: Saturnalem, calamitatem, tristiciamq;. Arabes item philosophi, animum humanum memoriæ mandarunt uehementißimis affectibus, ad opus aliquod, cui se addicere uoluerit, coniungi: tunc stellarum animis etiam & intelligentijs, hacq; coniunctione miranda posse agere & operari, quòd tũc in eo sit omnium uirtutum apprehensio & potestas: unde & characterum uires defluant, de quibus paulo pòst agemus. Animo igitur ita adhibito, ita concinnato, ita stellarum ideis copulato illustratoq;, id quod collibuerit ligare, hominem posse referunt: ac ita fieri hominum ligationem: ita allici humorem, uel inferri odium: ita ligationem furum, & quarundam ægritudinum: ita uentorum, tempestatumq;. Tanta certè cœlestium magnitudo & uirtus est, ut non solum res naturales, uerùm artificiales, quando ritè superas apponuntur, ut mirificas dotes rebus imprimere poßint. Quod & S. Thomas comprobat eo libro, quem de Fato posteris legendum reliquit: Etiam, inquit, uestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam à sideribus suscipiunt qualitatem: quum & imprimunt annulis, herbis, lapidibus, sigillis, speculisq;. Cœlestium enim radij cunctis inferioribus subito tactu influxuúe mirabiles imprimunt dotes. Figuræ enim cœlestes ad aquarum similitudinem, characteres uel imagines configurantur, ijs mirificos effectus contribuunt: hinc imaginum defluxit consabricatio. Ex operibus enim Iouis ad uitæ longitudinem, imaginem conformabant hora Iouis ipso in exaltatione fœliciter ascendente, in lapide

claro

claro alboq; luteis uestiebatur uestibus: aquila loco equi utēs, dextra sagittam aut fulmen tenens, tanquā missurum in caput aquilæ. Figurari item solebat nudus, corona insignitus, & manibus quidem iunctis. Hac imagine opes prolemq; augeri autumabant. Martis imaginem hora ipsius, ipso in secunda Arietis facie, in adamantis lapide, hominem coronatum effingebant: loco equi leone utentem: dextra ensem strictum tenentem, sinistra uerò caput hominis. Hanc imaginem assertabant pollere ad audaciam & uictoriam. Veneris autem imago, hora Martis afformabatur, ipsa in Piscibus ascendente: proderat hæc ad consequendam gratiam beneuolentiamq;: puella nuda fingebatur, passis quidem crinibus, manu speculum tenens, gestans collo cathenam: aderat adolescens, sinistra uirgunculam tenens, dextra capillos aptans. Ad faciendam solertiam scientiamq;, Mercurij concinnabatur imago, ipso Geminos ascendente: barbatus adolescens, caduceum gestans effingebatur, caduceo adhærente serpente, dextra gestans sagittam, is aligeris pedibus depictus. Sic ex cæteris planetis imagines afformabant, imagines inquam stellarum uires habentes. Erat & alter fabricandi imagines modus. Nam ubi odium illaturi erant, cæreas aut plumbeas imagines duplices confabricabant, sese diuexantes, ac quodam modo inter se digladiantes: fronti earum apponentes, quæ non subpingere collibuit. Vbi uerò amoris cōciliandi causa agendum erat, imagines sese amplexantes conformabant, apponentes quædam fronti earum, quæ prætereunda cēsui. Cætero ut incœptū exequamur, portio maior mirādarū rerū, numerorū potestate cōstare magis creditur. Nō enim mirari subit, si (ita dicam) in materialibus tot tantæq; dotes & effectus miri sint, si, quæ nō sint materialia, sed multo formaliora simplicioraq; plus energiæ abditæ habeāt. Dicūtur enim numeri quodā modo substātijs separatis, & insiti, & pmixti maximā & quidē simplicissimā cū ideis in mēte (ut ipsi aiūt) diuina commixtionem habentes, à quibus proprietas mira cooritur.

tur. Asserunt enim Magi, omnia quæ sunt atque fiunt, certis numeris constare. Tempus proculdubio motus, item & actio, & quæcunque tempori, actioni, motuiq; subiecta, numero constant. Concentus item atque uoces, per numeros eorumq; proportiones uim habent, per lineas, perq; puncta constituunt characteres & figuras. Denique omnes generationes mutationesq;, & species naturalium, & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris distingui, Arabes philosophi astruunt: quod animaduertens Pythagoras, numerum inquit esse quo cuncta constarent: distribuitq; singulis singulas uirtutes, de quibus particulatim agendum est. Platonicorum scholæ animam mundi numeris quodam modo concinnatam asserunt, nullamq; iugabilem competentian posse fieri sine numeris. Inter hosce numeros primum Monas, id est unitas numeratur, non quòd sit numerus: putatur enim monas siue unitas, punctum. Nam sicut punctum corpus non est, sed ex se facit corpora. Vnitas numerus non dicitur, sed numerorum scaturigo. Monas enim imparis & paris numeri causa est, quia ternarius effici non potest sine monade. est enim monas indiuisibilis, sed facit numeros diuisibiles. multiplicatur enim monas non in partes, sed in seipsam, est principium & finis, & quoddam perfectum: quare Theologi monada Deo optimo maximo competere ferunt, quòd finis sit & omnium rerum causa prima. Porrò binarius, hoc est Dias, numerus confusionis dicitur illis, numerus, inquam, & infortunij, & immundiciæ. unde diuus Hieronymus contra Iouinianum inquit quòd in secundo die creationis non fuit dictum, Et uidit Deus, &c. Ob id Magi ferunt Deum iußisse omnia animalia immunda ingredi nauem Noes. Est ab aruspicibus dictus is numerus infelicissimus: is enim umbrarum siue manium occursacula, & terriculamenta laruarum, malorumq; spirituum adferre creditur Magis. Ternarius uerò sacer & perfectißimus absolutissimusq;, non solũ philosophis & magis, sed & poetis decantatur,

cantatur, item Theologis. huic enim ad ceremonias mira inest uirtus. Est enim impar numerus, paria ideo perfectissima amplectens, quo diuina gaudet, ut ait Homerus ille Mantuanus, maiestas. Pythagorici enim ternario numero in purificationibus utebãtur, quod & symbolicè docuit Virgilius, quando ait:

Idem ter socios pura circumtulit umbra.

Efficacem enim in ligationibus ac sanctificationibus ab eodẽ proditur, ut conijcere licet uerbis eiusdem, ubi furtur:

Terna tibi hoc primum triplici diuersa colore
Lycia circundo: terq; altaria circum
Effigiem duco.——— Et subnectit:
Necte tribus nodis ternos Amarille colores.
Necte tribus nodis, Veneris dic uincula, Necto.

Et de Medea legitur:

Verbaq; ter dixit, placitos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Magi profectò hoc numeri effectu ligabant, soluebant, curabantq; morbos. Quaternarios item numerus haud pauculæ potentiæ his etiam fertur. Sunt enim qui eum cæteris numerorum uiribus præferebant. Magi enim uocant ipsum fontem naturæ: quatuor enim gradibus naturam humanam constare eruditiores testantur, quos uocant esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor hi etiam aßignant motus: quatuor cœli cardines: quatuor elementa: quatuor triplicitates in cœlo: quatuor qualitates: quatuor anni tempora: quatuor item terminis Methematicam doctrinam constare illi astruunt, puncto, linea, planicie, profunditate: totam præterea naturam quatuor colligi terminis, substantia, quantitate, qualitate & motu. Maximam itaque uim in mysterijs Pythagorici habere ferunt, hinc eos per quaternarium numerum iurare, tanquam summum quoddam, quo fides nitatur, & credulitas firmari poßit: hinc Hebræi Dei nomen quatuor literis acceperunt ineffabile: Græcorum item peritißimi, Tetragrammaton uocant, id

Naturã hũ[manã] 4 gradib. [con]stat.

" tur. Asserunt enim Magi, omnia quæ sunt atque fiunt, certis " numeris constare. Tempus proculdubio motus, item & actio, & quæcunque tempori, actioni, motuiq; subiecta, numero constant. Concentus item atque uoces, per numeros eorumq; proportiones uim habent, per lineas, perq; puncta constituunt characteres & figuras. Denique omnes generationes mutationesq;, & species naturalium, & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris distingui, Arabes philosophi astruunt: quod animaduertens Pythagoras, numerum inquit esse quo cuncta constarent: distribuitq; singulis singulas uirtutes, de quibus particulatim agendum est. Platonicorum scholæ animam mundi numeris quodam modo concinnatam asserunt, nullamq; iugabilem competentiam posse fieri sine numeris. Inter hosce numeros primum Monas, id est unitas numeratur, non quòd sit numerus: putatur enim monas siue unitas, punctum. Nam sicut punctum corpus non est, sed ex se facit corpora. Vnitas numerus non dicitur, sed numerorum scaturigo. Monas enim imparis & paris numeri causa est, quia ternarius effici non potest sine monade. est enim monas indiuisibilis, sed facit numeros diuisibiles. multiplicatur enim monas non in partes, sed in seipsam, est principium & finis, & quoddam perfectum: quare Theologi monada Deo optimo maximo competere ferunt, quòd finis sit & omnium rerum causa prima. Porrò binarius, hoc est Dias, numerus confusionis dicitur illis, numerus, inquam, & infortunij, & immundiciæ. unde diuus Hieronymus contra Iouinianum inquit quòd in secundo die creationis non fuit dictum, Et uidit Deus, &c. Ob id Magi ferunt Deum iußisse omnia animalia immunda ingredi nauem Noes. Est ab aruspicibus dictus is numerus infelicissimus: is enim umbrarum siue manium occursacula, & terriculamenta laruarum, malorumq; spirituum adferre creditur Magis. Ternarius uerò sacer & perfectißimus absolutissimusq;, non solũ philosophis & magis, sed & poetis decantatur,

cantatur, item Theologis. huic enim ad ceremonias mira inest uirtus. Est enim impar numerus, paria ideo perfectissima amplectens, quo diuina gaudet, ut ait Homerus ille Mantuanus, maiestas. Pythagorici enim ternario numero in purificationibus utebãtur, quod & symbolicè docuit Virgilius, quando ait:

Idem ter socios pura circumtulit umbra.

Efficacem enim in ligationibus ac sanctificationibus ab eodẽ proditur, ut conijcere licet uerbis eiusdem, ubi fertur:

Terna tibi hoc primum triplici diuersa colore
Lycia circundo: terq; altaria circum
Effigiem duco.——— Et subnectit:
Necte tribus nodis ternos Amarille colores.
Necte tribus nodis, Veneris dic uincula, Necto.

Et de Medea legitur:

Verbaq; ter dixit, placitos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Magi profectò hoc numeri effectu ligabant, soluebant, curabantq; morbos. Quaternarios item numerus haud pauculæ potentiæ his etiam fertur. Sunt enim qui eum cæteris numerorum uiribus præferebant. Magi enim uocant ipsum fontem naturæ: quatuor enim gradibus naturam humanam constare eruditiores testantur, quos uocant esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor hi etiam aßignant motus: quatuor cœli cardines: quatuor elementa: quatuor triplicitates in cœlo: quatuor qualitates: quatuor anni tempora: quatuor item terminis Methematicam doctrinam constare illi astruunt, puncto, linea, planicie, profunditate: totam præterea naturam quatuor colligi terminis, substantia, quantitate, qualitate & motu. Maximam itaque uim in mysterijs Pythagorici habere ferunt, hinc eos per quaternarium numerum iurare, tanquam summum quoddam, quo fides nitatur, & credulitas firmari poßit: hinc Hebræi Dei nomen quatuor literis acceperunt ineffabile: Græcorum item peritißimi, Tetragrammaton uocant, id

Naturā hūm. 4 gradib. 9stat.

est, quatuor literarum. sic Græci, Arabes, Magiq; quatuor literis nomen Dei significant. Porrò diuini furoris species esse, & à quatuor defluere, hoc est, Dionysio, Musis, Apolline & Venere. Aegyptij item summum Iouem auribus quaternis depingere solebant: ob id homo qui multa legerit, audiuerit, retinuerit, & fecerit, græcè dici solet Tetraoos. Quinarius numerus constat primo pari, tanquam fœmina & masculo. hinc Arithmetici illum quidem patrem, hunc uerò matrem uocitare solent, ob id esse multæ energiæ autumant. Hic enim uniuersi numeri, i. denarij, iustißima est medietas: propterea Magi uocant numerum connubij. Dicitur item à quibusdam numerus gratiæ & felicitatis, quòd homo qui Noe est appellatus, inuenisse gratiam à Domino dicatur, in numero quinario. In hoc Abrahamus centenarius, ex muliere nonagenaria sterili, filium progenuisse dicitur. Cætero tempore naturæ inuocabatur nomen Dei Sadai: in tempore uerò legis tetragrammaton, diuinum & ineffabile, cuius loco Hebræi exprimunt Adonai: in tempore gratiæ Pannagrammaton. His collatis constat numerorum ui, multa & quidem miraculosa effici posse, quorum effectus maximè probant philosophi Arabes & Persæ, & qui Cabalistæ dicuntur. Nam ea Magia, quam præclaram philosophiæ naturalis partem dicimus, Cabala est, si attentius cuncta perpenderis. Subsequitur Senarius numerus, certè magis perfectionis nuncupatus. nam in toto numerorum contextu, à monade usq; ad denarium, solum ipse est perfectus, ut collatione suarum partium idem resultet, nullius egens. Die enim 6. mundi creationẽ fuisse absolutam, testantur sacræ literæ. Sexto enim die uidit Deus cuncta quæ fecerat, etc. Septenarius autẽ, quantum habeat potentiæ uidere est apud Macrobium, A. Gellium, Varronẽ: omitto dies creticos Medicorũ scholis decantatos sæpius: omitto diẽ 7. apud Mosen Sabbatũ dici. Apuleius enim hunc diem purificationibus aptum scriptum reliquit, quando ait: Meq; protinus purificandi studio, marino lauacro

cro trado septies: & Heliseus propheta, ut legitur 4. Regum, ait lepra affecto: Vade te lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua. & paulo pòst: Lauit se septies in Iordane iuxta sermonem prophetæ, & mundatus est, etc. Constat item (mirabilius multo dictu) septenarium modò nulla intercesserit fœmina, infantem ui (ut puto) numeri septenarij strumas, id est scrofulas, curare solitum, actumq; id fuisse scio ipse certus. Ecce quod tā diu chirurgū fatigauit, quod pharmaco curari non potuit: quod nec ferro caustico consumi, cuiq; nulla profecit medicina, sola ui numeri septenarij curatū est, persanatumq;. Ecce quod caret sensu, quo uita, quod materia, quod succo, aut qualitate aliqua, plenum tamen ui medica, plenum energia abdita, plenum miris. Iungitur Septenario Octonarius, quē Pythagorici, iusticiæ & plenitudinis (ut sic dixero) uocant numerū, quòd uidelicet diuidatur in numeros pares, hoc est, in quatuor: plenitudinis dictus, quòd contextum corporeæ soliditatis amplectatur. Nouenarius Musis sacer, & sphærarū cœlestium ordinū peculiaris. Nouem enim dicuntur esse sphæræ mobiles, secundū quas nouem Musæ aßignantur, ut ait Macrobius: Nouem angelorum ordines, & id genus multa, quæ prolixioribus uerbis parcens, omitto. Denarius uniuersus dicitur numerus. ab eo enim non numeratur, nisi per replicationem: uniuersos enim implicat numeros. In hoc enim numero Iosue subegisse dicitur triginta unum reges: Dauid Goliam: Daniel euasisse leonum pericula. Duodenarius non uacat ui: nam duodecim signa zodiaci dici solent, & id genus multa. Colligitur itaq; cùm Hieronymi, tum Origenis, tum Augustini opinione, Hilarij, Basilij Rabaniq;, numeros uim habere nòn pauculam. Hilarius enim in Psalmos, testatur septuaginta seniores, secundum numerorum significantiam, eos pro eorum energia sic redegisse. Quantum enim uirtutis abditæ habeant huiuscemodi numeri, conijcere licet in herbarum figura, earum folio ad numerum ordinato. nam herba, quam Græci Pentaphyllon

uocant, id est, quinquefolium: ui enim quinarij numeri uenenis aduersari, ac dæmones abigere, conferreq́; expiationi dicitur, cuius folium si unum bis die sumatur ex uino, febrem quam quidam Ephemeram uocant, persanat: si tria, tertianam: si quatuor, quartanam. Expendendum præterea pensiculatius ac attentius figuras ex numeris ortas, numerorum etiam uires, ut ferunt Magi, habere & retinere: ob id ui quinarij Pentagonus miram uirtutem in dæmonas habere dicitur. Vi item ternarij numeri, Delta, quæ triтræquæ est figuræ, uires habere potentissimas produnt. Sic figuram quadratam Aegyptij omnium cœlestiū ac Dæmonum consummationem testantur, quia omnium figurarum sit rectissima, contines quatuor angulos rectos: estq́; prima superficiei descriptio, habens longitudinem & latitudinem. Arabes enim philosophi, crucem cœlestium fortitudinem dicebant, quòd eorum fortitudo per rectitudinem angulorum & radiorum resultarent, essentq́; stellæ maximæ fortes, quando in figura cœli, quatuor obtinent cardines. Ruffinus quoque in sacra Historia narrat, crucem ab Aegyptijs sacerdotibus inter sacras literas relatam, cuius uis portendebat salutis spem hominibus, credentibus Christo Saluatori nostro. Cætero ut exequamur Magiæ instituta, Magiæ inquam naturalis: Magi profectò, characteres ex radijs cœlestium, dotes luculentas mirasq́; habere, proprietate quadam occulta ferunt, sibijpsis adhærentibus figuris. Quamobrem Astrologi, signorum stellarumq́; characteres figurant, item & Magi. Habent præterea figuras, secundum stellarum fixarum formas. Sunt item alij Magis characteres, quos prætereo sciens. Asserunt autem Magi hosce characteres, uim ab anima mundi suscipere, ac mundum ipsum anima præditum, in quam eunt & pedibus sententiam, nedum philosophi, uerū & Poetæ. quare cecinit Lucanus:

Aere libratum, uacuo qui sustinet orbem,
Membraq́; naturæ diuersa condita formæ.

Hoc

Hoc opus immensi constructum corpore mundi:
Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis
Vis animæ diuina regit, sacroq; meatu
Conspirat Deus, & cuncta ratione gubernat.

Hactenus de Magia naturali.

Plinius hic Magicam artem corriuasse à Medicina refert, quod ita intelligendum: nam frugalitas humana, non in Herbarum, metallorum, lapidum, animalium confisa: uoluit & quæ altiora & sanctiora essent, experiri, quo paulo facilius sibi ægritudine affecti mederetur, ob id experta est Magicam artem. Nec intelligendum hic præstigias & uanitates ex Medicina defluxisse, sed potius ex Astrologia.

Cætero ubi ait Plinius: TRIPLICI VINCVLO, *hoc est, tribus artibus, quas paulo superius diximus, & ait:* IN ORIENTE. *hoc est, tribus artibus: quia Persarum regum filij (ut diximus) ad condiscendum Reipublicæ statum ac Magia imbuebantur. Persas enim in primis Magicam disciplinam percalluisse est in confesso, quod Zoroastres Persa fuerit, qui inibi quod callebat docuit. Porrò ubi Plinius: hic tanta annorum millia profert, expendendum: quod Plinius retulit annum apud Gentes quasdam constare tribus mensibus, interdum lunari pro cursu.*

Cætero quod hic Plinius de Circe muliere uenefica ait, fascinatrix enim credita est, adeò ut quicquid uellet repellere, allicere, ligare, impedire, euocare: tum manes & umbras, tum tempestates & uentos, posset id agere: & ut ait Apuleius, animas agiles reuerti: pigrum mare incantatione colligari: uentos pacari, atque tempestates. Tanta enim incantationis, id est, carminis uis (ut ferunt Magi) est, & ut ait Lucanus:

Cessauêre uices æuum, dilataq; longa
Hæsit nocte dies: legi non paruit æther:
Torpuit & præceps audito carmine mundus.

Carmine Thessalidum, dura in præcordia flexit.

Putabant enim nefariæ curiositatis studiosi homines, carmine ritè enunciato, hora & tempore opportunè electis, animas posse euocari, tempestates pacari uel allici. Hoc enim genere carminis usos, impios homi nes & sanæ mentis expertes constat, ut uel prodessent, uel officerent. carmine enim Lunam deduci posse autumabant: unde Homerus ille Mantuanus ait:

Carmina uel cœlo possunt deducere lunam:
Carminibus Circe, socios mutauit Vlyßis:
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis:
Carmine lesa Ceres, sterilem uanescit in herbam.
Efficiunt læsi carmine fontis aquæ:
Ilicibus glandes, cantataq; uiribus uua
Discedit, & nullo poma mouente fluunt.

Et Tibullus de Fascinatrice:

Hanc ego, de cœlo ducentem sidera uidi,
Fluminis ac rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, Manesq; sepulchris
Elicit, & tepido deuorat ossa rogo.
Cum lubet, hæc tristi depellit lumina cœlo:
Cum lubet, æstiuo conuocat orbe niues.
Cum uolui, ripis ipsis minantibus, amnes
In fontes rediree suos: concussaq; sisco,
Nubilaq;, uentos abigoq; uocoq;:
Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces:
Et syluas moueo: iubeoq; tremiscere montes:
Et mugire solum, Manesq; exire sepulchris.

Cætero. Plinius ait: THESSALAM COGNOMINAVIT. Thessalas profectò natura infidos ferunt, ob historiā Medeæ, quam à Iasone conscriptam, qui & Thessalus erat, Poetæ scribunt: ad quod Plinius allusit. Subnectitq; mox Plinius: EST ET ALIA MAGICES FACTIO A MOSE. Hic Plinius

diui nioris

diuinioris doctrinæ expers, inaccuratè atq; incuriosè in diuinũ hominem inuehitur ac obstrepit, debacchaturq;. Sacratissimas enim Iudæorum leges, Romani idolis mancipati, sunt aduersati abominatiq; pios & religiosos homines. Autumabant enim Iudæorum ceremonias superstitiosas & aniles, ut scitè Augustinus ille noster libro Ciuitatis diuinæ edocuit. Cætero subintellexisse uidetur Plinius, miracula à Mose ui uirgarum facta, quæ certè diuino afflatu fiebant, non magico. Lectum enim est ueteribus memorijs, nonnullis Magorum uirgis myricinis in uaticinijs usos, his miranda actitantes. Legitur enim apud Nicandri interpretem in Theriacis, quod sequitur tralatum penè ad uerbum: Apollo inquit, Vaticinos sanxit mirifica pronunciare mortalibus futura: propterea hunc fruticem Nicander Mantin, id est, uatem uocitat. Quin & Magi uirgula myricina uaticinabantur. Etenim in plerisque locis uirgarum ui, Dion, antiquos fuisse uaticinatos, scriptum reliquit: Apollo inde in Lesbo tenebat manu uirgas myricinas: quare Myriceus dictus. Legimus præterea Magos uirgas uertisse in dracones, quod & friuolum putandum. Nam corporea materia non subijcitur potentiæ Dæmonis, quantum ad transmutationem ipsius, ad formam: quod tertio Trinitatis Augustinus prodit: Non est putandum, ait, istis transgressoribus angelis ad nutum seruire, huic rerum uisibilium materiæ, sed soli Deo. Porrò, etsi Possidonius & Lysimachus, Mosen magum, & quidem oscitanter affirmarint, falso tamen id dixisse constat: quos & scitè & concinniter, & uerissimè coarguit Iosephus secundo contra Apionem uolumine: item Strabo sextodecimo Geographiæ, Mosen diuinum hominem ostendit fuisse, non factiosum. Porrò ubi legitur: LOTOPEA A IVDAEIS PENDENS. Iochabela ex Iosepho legendum putarim, quia ita matrem Mosi uocitat: legi & potest Iochabeda, nec non, ut uult Hermo: Iotapata ab urbe. Porrò quam paulo pòst Plinius magiã Cypriã uocat, Herm. de Christiana

ſtiana religione Plinius uoluiſſe intelligere ſuſpicatur: argumẽto quod Apoſtolus Paulus cum Barnaba, qui & Cyprius fuit, è Iudæa nauigauit in Cyprum, & in eam Inſulam nomẽ Chriſti mundo intulit: ut probabile ſit, Sergium Paulum eius inſulæ Proconſulem miraculorum multitudine attonitum, aut credidiſſe prædicanti, aut certè formam eius pertuliſſe Romam, unde religio Cypria uocari cœpit, quam & Plinius Magiam Cypriam uocat hic. Verùm nunc Magiam profanam, & Vulcano dignam aggrediamur. Et ſubdit Plinius: NE HOMO IMMOLARETVR. Quaſdam gentes homines immolaſſe ſolitas, pluribus conſtat argumentis. Rhodij enim, homines Saturno immolabant: apud Cypros humanam hoſtiam Ioui Teucrus immolauit: Galli, quorum hic meminit, Heſum ac Tentatem humano cruore placabant. Vnde Lucanus ait:

> Eˆ quibus immitis placatur ſanguine diro
> Tentates, horrensq; feris altaribus Heſus.

In Latio Saturnus hac immolatione colebatur, authore Varrone. Diodorus libro quinto de his. Pomponius libro tertio: Lactantius libro primo, capite ſecundo: Cæſar ſexto.

IN CAPVT II. LIBRI XXX. HISTORIAE MVNDI, C. PLINII Secundi, Commentarius, alteram Magiæ partem complectens.

NVnc diſſerendum de altera Magiæ ſpecie, quæ ſpirituum afflatu, ope & doctrina conſtat. Dæmonum igitur natura dicetur, deinde Magiæ genera monſtrabimus. » Quæri primum hic poteſt, poßint ne naturæ ratione Dæ» mones Orco euocari, item Manes Vmbræq; uotis hominum ad libitum obſequi. Diuus Auguſtinus tertio Triadis, id eſt

Trinitatis

Trinitatis asserit, corpoream materiam (ut diximus) Dæmonis potentiæ subijci nequaquam, quantum ad transmutationem ipsius ad formam: ipsa profectò ratio dictare uidetur hoc. Nam in compositis ex materia & forma, materia per se non fit, neque item forma: sed totum simul, immò totum transmutatur in totum: ex toto enim aere, fit totus ignis, quando fit aeris in ignem conuersio, ut scriptum reliquit Aristoteles libro generationis. Effectus porrò aßimilis est agenti, & »
in eo saltem præexistit: uirtute proinde ex materia & forma »
conflatum, produci nequit, nisi ab itidem composito. Angelus uerò forma est simplex: propterea solus Deus, & non homo hoc præstare potest: fatendum tamen, Dæmonas celeritate incredibili, quibusdam rebus semotis, serpentes uel quid aliud earum loco subijcere posse: adde item, quòd absentibus sensibilibus, phantasmata remauent & imaginationes, ut ait Aristot. 2. Anim. & inde ex motu locali formarum sensibilium »
remanentium in uirtute phantastica, cum humoribus, in quib. »
sunt, ut in subiecto: apparent enim aliqua quæ non sunt. Quare in libro de Somno & uigilia, idē inquit: Descendēte plurimo sanguine ad principium sensitiuum, simul descendunt formæ in imaginatione conceptæ: qua ratione possunt dæmones humores mouere interiorum exteriorumq; sensuum, atque ita ad organa formas aliquas inducere, perinde ac extrinsecus occurrerent non solum dormientibus nobis, sed uigilantibus: ut sic putemus aliqua uel extrinsecus, uel esse, uel fieri: quæ tamen nec sunt, nec fiant: qua ratione immundorum spirituum subtilitas, & fraus infatigabilis, eludens uisus spectatorum, quædā deformant, & oculis nostris exhibent. Nam & dæmonum illusionibus seductæ quædam mulieres, se cum Diana noctornis horis equitare credebant. Potest item & alia ratio adferri, inesse rebus corporeis per omnia elementa, occultas quasdam seminarias rationes, quibus cum data fuerit & temporis & casus opportunitas, prorumpunt in species debitas suis modis & fini-

ter gradus rationalis

& finibus. Diuinaq; potestate permittēte, Dæmonas mira agere fatebimur, euocariq; posse & manes & umbras. Et ut hæc nobis fiant paulo compertiora, de dæmonum natura & eorum genere disserendum. Platonici, qui solicitius examinatiusq; Dæmonum naturam & genera perscrutati sunt, rationalis naturæ tres gradus esse, memoriæ mandarunt: non dignitatis quidem tantum maiestate abiunctos, sed etiam locorum interuallo. Plato enim Dijs immortalibus sedem cœlestem attribuit: sed horum alios dici & esse intelligibiles, ab omni materiæ contubernio semotos, quorum parens princepsq; sit is, quem rerum conditorem & opificem ueneramur, maiestatis amplitudine sanctum, & humano sermone inenarrabilem, sed uix quidem mente apprehensibilem. Cæteri non tam dij, quā ministri ab eo dicuntur, uisibiles deos, ideas, corpora cœlestia uocat & intelligit. Atque hic gradus utique unus est, qui est primus: imum uerò tenet locum celsæ diuinitatis eximium, homo, em inentißimam ferè cœlestibus comparem naturam ferunt. Medium uerò gradum inter hosce extremos ab Lunæ collinitio ad nos usq; expansum iam habent, quos ab scientiæ magnitudine prisci dæmonas uocarūt. Apuleius nūc Lares, nūc Genios uocat. Hos enim tāquā interpretes quosdā & salutigerulos putarūt, qui concepta à nobis uota ad Deos deferrēt, & illinc ad nos diuina munera. Ad hostem magica excantatio, & præsagiorū species referebātur: quod Plato in Symposio docuit, & Plutarchus eo libello quē de Philosophorū decretis posteris legendū reliquit, minus quidē præcise, cuiusmodi dæmones essent, describens, cū ait: Thales, Pythagoras, Plato, Stoici dæmonas esse sanxerunt substantias animales, sicuti heroas à corporibus semotas animas. Apuleius autem Dæmones ita fingit: Dæmones sunt animalia, ingenio rationabilia, animo paßiua, corpore aerea, tempore æterna: mox adijcit paßiua dici, quoniam obnoxij sint perturbationibus. Vt nos, hosce Romana gentilitas, Medioxumos uocitauit: quod

quòd Dijs summis potestate sint minores, & natura hominum maiores. Vocauit & eadem quosdam Semones, qui ab medio aeris, quicquid interpatet ad terram usq; habent: quos & Martianus Capella semideos esse putat: Heroas quoq;, sicut Iamblichus significat: Manes tibi credebant, quasi fuerint humano corpori Manes dicti, quòd parentium seminibus manarant. In hac enim Dæmonum distinctioné, singulis Planetarum globis, peculiares Dæmones ascripsere, ueluti stellas. Item Planetæ illi famulantes dicuntur quidam, in cuius orbe sint, ut in firmamento, stellæ minores, quæ ab illustrioribus gubernantur: inde Saturnales dicuntur dæmones: item Martij, Venerei, Mercuriales, Iouij, Lunares, Solares. Esseq; inter Saturnios, qui præstēt alijs in globo eodē. Orphicæ doctrinæ peritißimi, terrestres esse dæmones dixerūt: aqueos itē, & igneos. Tradūt enim esse, ab summis ad infima, ueluti cathenas quasdā extensas. Nam stellarū quælibet dæmones suos tanquā asseclas, certis afficit modis: sed eodē item modo ab dæmonibus (ut aiunt) animæ afficiuntur: ab suis ubiq; suæ. Scholæ enim Platonicorū, prouidentiā in tria distribuunt: Vniuersalē, minus uniuersalē, & demū particularē. Vniuersalem ad tria referunt: Bonū, intellectū, & animā mundi, quæ omnibus & per omnia prouideāt: Minus uniuersalē ad sphærarū animas referūt, stellarumq;: particularē uerò ad Dæmonas: qui quidē si nō omnibus, sed quibusdā gratificentur: quāquam an humanis animis prouidētia particularis, sed ad inferiora. Igitur pro loci ratione nobis non uno modo fomenta adijciunt: siquidem Dæmones ignei contemplandi (ut aiūt Magi) potentiam excitant: aerei fauēt, uitæ actiuæ: aquei, uoluptuosæ: hos enim Plato scribit, à primordio malorū, plurimis uoluptatē immiscuisse. Scribit idē, dæmonas omnes esse affectu paßiuos: superiores & medios immortales, infimos uerò solū esse lōgæuos. Asserūt præterea alios dæmōes esse aduēticios & perigrinos, hūana interdū curātes, alios indigēas. dæmōes

item

itē habere præfecturas. nā alios eße oriētales, alios occiduos, alios septētrionales. Platonici septētrionales, malos esse docēt, quod & Magi testātur, quod Martij illi sint: propitios autem Iouios, quia meridionales sint. Cætero hæc sciſſe nō obfuerit, corpus'ne habeāt Dæmones. Psellus Dæmonū naturā nō putat eſſe sine corpore, quādo ait: Sunt qui fatentur ab se Dæmones uisos cū corporibus. Quin & magnus Basilius, nō solū Dæmonibus, sed & puris angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdā tenues & aereos atq; puros. Psellus ea confirmat, quòd se senibus offerant: siue interdū fallacia. Angelicū autē corpus eruditiores, omnis materiæ eſſe expers, tradūt: Dæmonicū uerò quodam modo coniectant materiale, quod sub terram sit intrusum, itaq; pulsatum dolore, & igne admoto exuri. Orphici Astrologi ferunt, aqueos, aereos, ac terrestres Dæmones non expertos corporis. Augustinus ille Theologiæ sanctioris argutißimus censor, angelos omnes ante lapsum, corpora habuiſſe aerea, ex puriore superioreq; aeris parte conformata, dixiße uidetur: malis uerò angelis in lapsu, demutata fuiſſe corpora, in aeris spißioris qualitatem, ut poſſent torqueri: uerùm hoc censendum nostris Theologis relinquo. Porrò non parua illud quoque disceptationis censeri solet, doleant'ne Dæmones, ac igne cruciari pulsariue poſsint: id enim fieri poße, & Theologi confitentur: sed qua id ratione naturali fieri poßit, difficile quidem dictu putant Physici: quia Dæmones non solido, nec composito præditi sunt. Ad composita enim ex pluribus uidetur sensus pertinere: quo'nam autem modo illis dolor infligatur, exactius perpendendum. Astruunt enim nonnulli eſſe neruos qui sentiant: sed id non neruos, sed spiritus potius dicitur neruo insitus. Nam quod est non compos spiritus, sensus sit expers, est & neceſſarium: sic spiritale corpus Dæmonum, magna ex parte est natura sensibile & absque medio tangit, uidet, audit, ut quibusdam placet, actum patitur, & diuisum

perinde

perinde ac solida dolet: ea tamen differentia, quòd solida intercisa ac diuisa, nunquam poßint persanari planè. Dæmonicum uerò corpus coit rursum, recreaturq; modo aeris aut aquæ, incredibili quadam celeritate: interim tamen dolet, dum peragitur dissectio. ea enim est quorundam opinio, quo fit ut ferri aciem (mirũ dictu) dicantur formidare: ob id qui Dæmonẽ moliuntur exagitare, enses, ferrũ, tela prætendunt: quod et animaduertiße uidetur Homerus ille Mantuanus 6. Aeneidos, quando ait:

—— Procul ô procul este prophani,
Conclamat Vates, totoq; absistite luco.
Tuq; inuade uiam, uaginaq; eripe ferrum.

Ob id ferũt & Aeneã habuiße ensem cõsecratũ. Porrò scribit beatus Thomas, timorem, dolorem, gaudium (quod est contra illorũ assertionem) in Dæmonibus eße non posse, ut sunt perturbationes: quoniam sunt hæ appetitus sensitiui propriæ, qui appetitus est uirtus in organo corporeo. Vt uerò intelliguntur simplices uoluntatis actus: sic in Dæmonibus esse posse cõtendunt. Etenim dolor hoc modo est obluctatio uoluntatis, ex eo quod est, uel non est. Multa enim sunt, quæ Dæmones nõ esse mallent, & econuerso: ideoq; cooriri dolorem neceße est, quare iure paßiuos dixerimus, sed non ritè corporeos. Hic expendendum, Dæmonem non uno modo dici, ut scriptum reliquit Proclus. Alius enim ipsa eßentia Dæmon est, alius comparatione, habitu alius. Vbique enim, quod præest, ac prouidet, appellare consueuerunt antiqui Dæmonem: sic Genium uocabant: & apud Orpheum Iupiter Saturnum uocat Dæmonem. Plato sic deos quidem, qui generationem è propinquo disponerent, uocitauit. Habitu enim & Dæmon dici solet animus: qua ratione Dæmon animalis dicitur. Apuleius etiam, quod dignum est scitu, animum humanum in corpore constitutum, Dæmonem nuncupari posse ait. quare ad id allusisse uidetur Virgilius, quando ait:

Dij ne hunc ardorem mentibus addunt
Euriale, an sua cuiq; Deus fit dira Cupido.

Bona ergo animi cupido, Deus ab eo dicitur: unde effluxum est, ut Eudæmones dicant beatos: quorum bonus dæmon, hoc est, animus, uirtute est perfectus. Scribit Iamblichus dæmonem proprium nihil aliud esse, quàm intellectum. Hæc subnectenda censui, quo quis persuasum haberet, Dæmon uocabulum, non in malam semper accipi partem. Veniamus nunc ad oracula Magica, quæ etsi uanissima deprehensa, sæpius nihilominus Philosophos ueteres & Platonicos, summa illa uenerari solitios legimus, cognatosq; rationibus roborare: quod Plato cùm in Tymeo, tam in Phædro testatur, tria certè priscos habuisse scientiarum genera animaduerto: unum fabulosum, quod & Historicum uocabant, Poetis attributum. Naturale, quod mysticum est, ab Philosophis susceptum. Ciuile, quod omnibus ciuitatibus inoleuit: hoc genere postremo continebantur oracula atque responsa: quorum tum etiam Astrologiæ, tum Auguriorum ac auspiciorum Dæmonum inuenta putarim esse. Quòd si quis miracula nescio quæ obiecerit, scire licet, herbarum potentia, & lapidũ uirtutibus, non perinde manifestis: multa item perfici posse, quæ nos per inscitiam Dæmonibus, uel cœlo accepta refertimus. Colligamus item uerissimè hanc Magiam, non citra Dæmonum participatum, tractatam antiquis. nam & scribit Mercurius ex proprijs certisq; rebus, certo cuidam Dæmoni congruentibus, compositam ritè statuam, confestim per Dæmonem congruum animari: quod & confirmat Augustinus, Ciuitatis diuinæ octauo: & falsa, & mendacia Dæmones dicere loquiq; solitos, etiam Porphyrius lib. Oraculorum hoc testatur: Sciendum, inquit, Deos (sic enim Dæmones uocat) sæpe mentiri: nam explorata, certaq; futurorum perspicientia, non hominibus solum tortuosa, sed & Dijs ipsis incertissima nunciant. Cætero ut ad institutum redeam, obseruatione

tione dignum in hac magiæ actione, quibus differentijs hæc diuinatio Dæmonibus insita, de mundo, ex mundi signis composita (ut uolunt) ablataq; hominibus, & concessa Dæmonibus ab Origente & Porphyrio, tandem dispensari dicatur. Dæmones certè qui nuncupantur ætherei, quique aeris incolant suprema, cœlestibus futurum iudicijs (ut Magorum tenet opinio) amplius addicti. Qui autem hæc infima frequentant, dicunturq; aquei, non tam cœlestia ad hunc usum suscipiunt, quàm nostra obseruent, præscientiamq; aucupentur aliquam. Medios uerò putabant certius ex ijs, quæ utrobique eueniant, prædictionum argumenta captare: ac proinde istorum operam in diuinationibus expeti consueuisse in primis, & fuisse præcipuam: ut qui hominibus quandoque præsagijs præsto fuerint, confusanea reperientur sæpius. Cætero Dæmones mali, ut ferunt Magi, libaminibus, & carnium nidore oblectantur. Siquidem spiritale corpus eorum, crassescere, & obœsius euadere produnt. Quamobrem Magiæ cultores, in euocationibus Dæmonum suffitu utuntur: quare uaticinaturis, adhiberi solebant suffitus, quibus Dæmones allici posse testantur. hos enim suffitus, uim tonitrua inducendi, habere putant: ut suffitus factus corde Chameleontis, in singulis si comburatur, caput item & guttur eiusdem animalis. Fiunt præterea suffumigationes, sub opportunis stellarũ influxibus, idola Dæmonũ in aere facientes apparere: sic ex croco, pro Solis influxu umbra: item musco, lauro, ligno aloes, cũ cerebro aquilæ, & id genus multa. Superstitiosa profectò, & aliena pijs hominibus agunt. Pro Lunæ itẽ influxu accipiebant caput ranæ, & semen papaueris albi. Pro Iouis, semẽ hiosciami, & summitates pennarũ pauonis. Pro Saturni, papaueris nigri semẽ, radicem mandragoræ, & cerebrum felis. Hoc enim genus Magiæ à fumo, qui Græcæ Capnos dicitur, Capnomantia dicta est, & Capno-

mantes, qui ea utebantur. Non negligendum præterea, quod Porphyrij eſt, malignorum Dæmonum principes, Serapin & Proſerpinam: Sacræ autem literæ Beelzebub, prauitatis primarium uocant. Scribit Pſellus, Dæmonia ſæpe hominibus diuitias polliceri, item & gloriam, uictoriam, amorem: cum tamen tradere ex ſe non poßint, quippe quod imperium nullum habeant: ea tamen fortis imaginatio & credulitas, quibus ſe enixißimè impij homines addicunt, efficiunt ut ſub hoc inuolucro, ac prætextu decipiendi appareant Dæmones, futura referentes, & docentes herbas quibus poſſint ipſi euocari, & earum uenefica ui alijs nocere: quæ tantæ potentiæ fuiſſe creditæ ſunt à Magis, ut inferiora poßint tabeſcere: item impelli, uel repelli, necti, diſſolui. quare cecinit Virgilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto ante lecta uenena:
His ego ſæpe lupum fieri, & ſecludere ſyluas,
Mecum ſæpe animas imis exire ſepulchris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meßes.

Idem de Circe, & ſocijs Vlyßis:

Quos hominum ex facie Dea ſæua potentibus herbis
Induerat Circe, in uultus ac terga ferarum.

Et Lucanus, de quibus tum herbis, tum animalibus, de Theſſala illa:

Huc quicquid fœta genuit natura ſiniſtro
Miſcetur non ſpuma canum, quibus unda timori eſt.
Viſcera non lyncis, non diræ nodus hienæ
Defuit, & cerui paſti ſerpente medulla:
Non puppim retinens, Euro tendente rudentes:
In medijs echineis aquis, oculiq; draconum.

Omitto quæ Apuleius de Pamphile uenefica ait: omitto quod Virgilius de ueneno, quod Hippomanes fertur: quod item Cato de carmine ait, quo luxata curabat. Nec parum mirandum, quod Magi ferunt: gladium, quo capita damnato-

rum

rum truncantur, mersum uino: id uinum soluere quartanas, »
& multa id genus, quæ author noster prodit: sed nunc rede- »
undum ad Plinij contextum. Nanque (ait Plinius) ex aqua.
Hoc enim magiæ genus Hydromantia fertur, iudicat de futuris per impressiones aqueas, ac per uisiones quæ fuerint in aquis: sicut, teste Varrone, uidit puer quidam in aqua Mercurij effigiem, quæ centum quinquaginta uersibus, omnem Mitridatici belli euentum pronunciauit. Diuus Augustinus, Ciuitatis diuinæ septimo, Numam Pompilium hanc Magices factionem docuisse testatur. Fit & alia species, quæ peluibus fit, uocitaturq; Lecanomantia: quæ uerò securibus, Axiomantia. Lecanomantia peluibus aqua plenis: quam exercuisse summè Aßyrij dicuntur. Peluim enim implebant aqua, cui imponebant argentum, electrum, & lapillos quosdam preciosos: laminasq; imaginibus quibusdam distinctas, proferentes quædam uerba, quæ annectere noluimus. ⁊ß.

Est & magiæ genus aliud, quod aere fiebat, uocatur'que Aeromantia: fiebat per aereas impreßiones, in quibus apparebant Dæmones. Iungitur huic ea Magia, quæ speculis & corporibus splendidioribus fieri solet, in quibus apparent hominum, siue parentum, siue aliorum formæ: item castra, ciuitates, & id genus. Fit & herbis alia, quæ Botonomantia dicitur: fit sortibus, quæ Cleromantia: fit amphora uĕtrosa, quæ solet puero inspici, & uocatur Gastromantia: fit & alia, quæ punctis in terra aut charta, uocaturq; Geomantia, cui omne genus Sortilegij adiungitur.
Fit Geomantia punctis in terræ puluere, aut arena, item & nunc in charta: puncta enim, Geomantiæ studiosi, deducunt per figuras: quæ item reducuntur ad figuras cœlestes, ad stellarum septem rationes. Erant etiam apud Romanos sortes quædam, quæ dicebantur Prænestinæ, tesseris ligneis affor matæ, sculptæq;. Porrò Pyromantia sequitur, quæ igneis impreßionibus fieri solet: cui annectitur Capnomantia, cuius

meminimus paulo superius: fiebant enim fumo, flamma, igne; ut cum in rectum tenderet, aut flexuose, oblique'que. ad quam Magiam allusisse uidetur Statius, quando ait:

Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
Quæramus superos, facit illa, facieq; sagaci
Sanguineos flammarum apices, genitumq; per auras
Ignem, & clara tù mediæ fastigia lucis.

Est & Necromantia, quæ præstigijs & superstitionibus fit, per quæ manes & subterraneos Dæmones, per mortuorum cadauera & umbras, ut apud Lucanum Erecto uenefica fascinatrixq;, quæ mortuum suscitaße dicitur, qui belli Pharsalici euentum Sexto Pompeio prædixit. Necromantia enim erigit cadauera: nec hanc fieri posse putant Magi, citra sanguinem humanum. Alia est, quæ dicitur Scyomantia, quæ fit umbris. Sunt & alia genera Magiæ, ut Auguria, quibus futura captabant, ad uolatum auium fœlicium uel infœlicium. Quæ enim aues dicebantur Saturniæ, dirum portendere dicebant, ferales appellantes eas, in quarum albo bubo erat. nam inauspicatissimi augurij dicebatur, ut conijcere licet hoc carmine:

Fœdaq; fit uolucris, uenturi nuncia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uerò auis est Venerea, item & Phœbea, præsagij fœlicißimi. unde carmen id:

Cygnus in auspicijs semper fœlicißimus ales.
Aspice bis senos lætantes in agmine cygnos.

Erat & aliud genus Magiæ, dictum Biteromantia, quod fieret literis, earumq; numero: ut si exeas foras, interrogesq; primũ, qui tibi obuiarit, quo uocetur nomine: si nomẽ illius incipiat ab aliqua istarum literarũ, a e i o u, uotis correspondebunt euentus. Fit & quædam alia Magia, quæ umbilici notis agnoscitur, & uocatur Vmbilicomãtia: hac enim cognoscũt obstetrices, quot infantes puerpera sit habitura, & quot annis illi

illi victuri sint. His, nescio, iure copulauerim Chiromantiam ac Physionomiam, quod Aristoteles harum meminerit, & ex neotericis authoribus Bartholomeus Cocles Bononiensis, Ioannes item indaginis de Apione, cuius hic meminit Plinius, mentio fit apud Iosephum, de Tiridate & Nerone Suetonius affatim meminit. Hactenus de Magiæ generibus. Hæc sunt quæ ab quibusdā authoribus ac monumentis uetustißimis, nomine & titulo incertis, ac eorum præceptis excerpsimus.

COMMENTARIORVM IN PLInium, finis.

DE FASCINATIONIBVS DISPVTAtio elegans, erudita, & lectu dignissima.

SEd quoniam de fascinatione sermonem fecimus suprà, de ijs est disserendum, qui effascinatorem habent oculum, quod & apud Theocritum & Virgilium poetas, apud etiā historicos, philosophos, oratores, nonnihil inuenitur memoriæ proditum. Virgilius Maro perpulchrè cecinit:

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

In Aphrica familias quasdam effascinantium, Isogonus & Nimphodorus tradunt, quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur infantes. Eße generis eiusdem in Triballis & Illyrijs, adijcit Isogonus, qui uisu quoque effascinentur interimantq;, quos diutius intueantur iratis præcipuè oculis: quod eorum malum facilius sentire puberes, notabilius esse, quo pupillas binas in oculis singulis habeant. Huius generis & fœminas in Scythia, quæ uocentur Bithiæ, prodit Apollonides. Philarchus in Ponto Thibiorum genus, multosq; alios eiusdem naturæ, quorum notas tradit in altero oculo geminam pupillam, in altero equi effigiem: eosdem præterea non posse mergi, ne ueste quidem degrauatos. Haud dißimile his genus Pharnacum in

Aethiopia prodidit Damon, quorum sudor tabem contractis corporibus adferat. Foeminas quidem omnes ubique uisu nocere, quæ duplices pupillas habent, Cicero quoque apud nos est author. Solinus meminit quasdam in terra Apbrica familias hominum, uoce atque lingua effascinare: quæ si impensius fortè laudauerint pulchras arbores, segetes lætiores, infantes amoeniores, egregios equos, pecudes pastu atque cultu opimas, emoriantur repentè. Quapropter malè audiunt apud doctos, qui fascinum rideant, & aniles existimant esse nugas: cum & rerum euenta, prorsus famæ suffragentur: non protinus historijs fidem derogare consentaneum est, si uel aucupium causæ, quo potiri nequeamus, nos fugiat. Siquidem innumera ferè sunt omnibus conspicua, quorum ratio non possit iniri. Quare qui scrupulosius in peruestigandis singulorum rationibus uersantur, ex omnib. naturæ miracula summouent. Etenim ubi nos causæ ratio deficit, hinc dubitandi manat exordium, hoc est philosophandi. Idcirco Philosophiam modo quodam conantur abolere, qui prodigiosis naturæ miraculis fidem non habent. Sed quod ad effascinationem pertinet, quo nam pacto fieri soleat, id ratione: quod uerò plerunque fiat, hoc historia petendum est. Permulta id genus posteritatis memoriæ tradita sunt. Plutarchus est author, homines quosdam suo conspectu, pusionibus negocium exhibere, quod uidelicet eorum habitus, humoris imbecillitatisq; causa, in peiorem degeneret conditionem. Qui uerò solido concretioriq; constant corpore, uiciam hoc non sentiunt: quanquam incolentes Pontum, Palethebeorum familias referat Philarchus, non infantibus modò, sed & adultis quoque perniciosas esse: quippe cum spiritum earum, uocem & conspectum admittentes, intabescere & corripi morbo cognoscãtur: argumento, quòd hanc labem sentiant & hospites & qui frequens cum eis ineunt commercium, illinc emptitia mancipia statim abducentes. Neque forsitan minus fuerit mirabile,

bile. nam contractus & miscella perquàm euidens, iam uicij continent rudimentum. Et quemadmodum cum aquilarum pennis mistæ reliquarum alitum pennæ, absumuntur, neq; eam labem sentiunt cum alijs teneris ac mollibus etiam putrescentibus: sic nihil intererit hominis, cuiusdam salubrem esse tactum, alterius uerò noxium & molestum haberi, qui nimirum uisos iniuria lacessat: sic aucupium causæ, quod difficulter assequimur, fidem uix habebit: atqui iam is uestigium & semitam inuenit causæ, qui ad corporum effluuia perrexerit: quando uox, odor, & emanans spiratio, quidam sunt animalium halitus, & partes sensuum mouentes, cum ab ijs occursantibus afficiuntur: longè magis simile ueri fuerit, ab animantium corporibus, ut quæ calore potiantur, quandam auram expirari, præsertim cum motum perinde quasi pulsum aliquem & conturbationem spiritus excitet. A' quo corpus perpetim agitatum effluuia quædam eructat, multo maximè oculis espui perspicuum est: siquidem uisus, crebrò motui obnoxius, cum spiritu ipsum eiaculante, quandam uim igneam & mirabilem diffundit, ita ut hoc authore permulta & agat & patiatur homo. uoluptatibus enim capitur, ac rebus ut sis illectus. Amoris qui quàm maxima & uiolentißima animi noscitur affectio, uisus fundamenta iacit, sic ut amandi facultas hinc profluat & effundatur, uelut ad eos prouenient, quos perpulchros & elegantes prospexerit. Ideo quàm maximè demirari quisquam eos posset, ut mea fert opinio, qui & uisu hominem consentire, & affici molestia credunt, non item agere & nocere. Etenim mutuus eorum respectus, qui forma & pulchritudine præcellunt, quodq; procidit oculis & manat, siue lumen siue profluxio quædam fuerit, amantes tabe conficit, permista dolori uoluptate, Glykypikron, quasi dixeris Dulcamarum appellant. Neque tangentibus aut audientibus uisu uenit adeò animos uulnerari, uel desideria refricari ueluti inspicientibus, & ijs qui inspiciuntur: etenim talis intestinus

nus ardor distributio'que à uisu proficiscitur. Sed prorsus amorem inexpertos, existimare oportet: quin mirantur medicam Naphtam, ad quam undecunque uel è longinquo uisam protinus transilit ignis, quem statim illa concipit: tanta est horum cognatio. Venustæ siquidem formæ spectrum suum, quamuis eminus iaculentur, attamen igniculum in animis animantium succendunt. Atqui remedium regij morbi, memoria repetendum est. Galgulus uocatur auis, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt. Talem uidetur ales sortita naturam, ut alliciat ad se uicium, atque rapiat, ipsumq; oculis effusum, tanquam effluuium adsciscat. Galgulus uerò, quem puto Græcè uocari Charadrion, regio morbo laborantem, nec cernit, nec tolerat: sed oculos concludens, genasq; committens auersatur: non inuidens, ut nonnulli credunt, hominum saluti, sed perinde quasi ictum accipiens uulneretur. Cæterùm ut reliquos taceam morbos, lippitudinem concipiunt, qui cum tentatis ea uersentur: tam pernicem uim possidet oculus, ut in alterum eiaculetur uibretq; uicij rudimentum. Sed cum ex noxis, quibus corpora nostra patent, quædam ab animo prodeunt, ut fascinus, quo'nam pacto uicium ad spectatos per uisum deleget, iam est disserendũ. Nemo potest inficiari, quin animus affectus, suum corpus malè habeat. Non uides, ut rei ueneree cogitatio, genitales partes titillet atque surrigat? Non'ne canum furores ijs certaminibus, quæ cum feris ineunt, uisus aciem præstringunt, imò frequenter penitus excæcant? Nunquid auaricia, mœror, æmulatio colores immutant & habitum digerunt? Nec his minus inuidia, quam induerit animus, improbitate corpus explet: quam pictores dum pulchrè atque insigniter exprimere conantur, faciem Inuidiæ delineant: itaque quoties inuidia flagrantes ita truces fixerint oculos, ut uicini & propter astantes animi maleficium alliciant, perinde quasi iacula

ueneno

ueneno delibuta prouent. Nec enim id uelut absurdum abhorret à ratione. Namque uidemus canum morsus incandescentium ira, multo molestiores esse. Genituras humanas melius coalescere tradunt, quoties propius amantes applicuerint. Et ut summatim loquar, affectiones animi, uires corporis firmant, atque uegetiores reddunt. Quapropter familias hominum, quæ fascinum amoliri traduntur, aduersus inuidiam pollere, & esse remedio putant, uisu scilicet præstigijs abstracto, quo suam aciem innocentius affectis adigat: sed ratio uidetur illegitima moneta percuti, quando si pro ueris statuamus, quæ complures de fascinatoribus prodiderunt: id ignorandum profectò non est, quòd uernas, amicos, familiaresq́;, nonnunquam patres effascinantem habere oculum, arbitrentur: sic ut ijs uxores quos sustulerunt liberos, non ostendant, nec sinant diutißimè talibus cerni, quibus omnis facesßit inuidiæ suspicio, nec eius ulla subesse labes creditur. Quis herũ erga famulos, & parentem in filios liuoris insimulabit? Sed quid de ijs dicendum, qui ut tradunt, seipsi fascinarunt? Nam id posteritatis memoriæ Poetis mandatum est, cum Eutelidas miser uir, in ambitioso flumine se conspexisset, ipsi sibi hanc fascini perniciem consciuit, ac confestim ineuitabilem contraxit noxam.

Eutelidas enim, pulcher alioqui sibi uisus, cum sui amore deperiret, in ægritudinem lapsus, pristinum corporis habitum cum uenustate perdidit. Sed audenter est adfirmandum, omnes animi affectiones, si permanentes diutius hæserint, improbos habitus creare: qui, quando naturæ robur asciuerint, quauis occasione conciti, identidem inuitos etiam in peculiares & aßuetas trahunt affectiones. Si timidos obseruaueris, inuenies quæ sunt eis salutaria reformidare: iracundos amicißimis fore difficiles: lasciuos & amatores etiam moribundos, à pudicißimis sibi temperare non posse corporibus. Siquidem

con-

consuetudo uehementer ad hoc pollet, ut propriam exigat affectionem. Sic enim in errorem prolabi necessum, qui supra modum offensis pateat, & occurrentium iniurijs sit obnoxius. Nec miratu dignum eos, qui pertinacem inuidentiæ notam, aut fascinatorem in se crearunt habitũ, ad id quod suũ est, pro affectionis natura moueri: motos sic, quòd apti sunt, non quod uolunt, præstare. Vt enim orbis circulari uertigine rotatur, & cilindrus suo more, secundum figuræ discrimen, uolutari cogitur: sic inuidiosum affectio inuidenter ad omnia mouet. Cæterùm eis magis afficere par est, quæ propria sunt, & quorum desiderio tenentur. Sic optimus ille Eutelidas, & quoquot effascinasse se non ab re traduntur, illud mihi perpeti uidentur. Bonus habitus qui residet in summo, ut Hippocrates est author, tutus non est: corpora ad summum uigorem progressa, nõ persistunt, sed uelut æqua lance librata, in contrarium ruunt: haud difficile summa quæq; deturbantur. Itaq; quando sibi uberius incrementũ uendicarunt, ac melius habentes quàm sperarent sese, conspexerint: sic ut cùm se mirantur, & corpus explorant, iam mutationi locus est, & habitum in deteriorem noxam grassante se possunt effascinare. Quod fieri potius solet defluxionibus aquarum, æquore, uel speculo resilientibus, sicut in ipso uidentes respirent, & reciproco iaculatu in suos retorqueantur authores, peculiarisq́; ueneficij tandem luant pœnas: & eisdem, quibus cæteros, se fascinis labefactent. Sic infantes plerunque se proprio uiciant fascinatu, causam tamen huius falsò contuentibus eos ascribunt. Vt enim spectrorum, quæ inuidentes eiaculantur, nulla potest miri ratio, quãquam neque sensu prorsus, neque impetu uacent, sed maleficij & effascinationis labe iactantium, refarciuntur ea, quod diutius ijs quos fascinare uolunt, insiderunt imbuta ueneno, corpus & mentem conturbant, & sua uicians sorde: ita putandum est hominem opinione fascinari quodam modo, quod in sermone diuinitùs factum, aut mirabili quodam effectu accidisse

disse prædicat. Hæc ad authorem Plutarchum, ne sua laude defraudemus, referuntur, quæ ex Symposiacorum quinto, quod ad rem facerent, uertimus, quo possemus indoctos Græcè pleniore beneficio demereri. Quapropter & remedia, quæ contra eiusmodi maleficia produntur, subdidimus fascinationibus, adoratione peculiari: occurrebat antiquitas, quibus & frontis corium resistere credidit: & eadem fascinationes repercutiebat sinistræ dextræq; clauditatis occursu. Palmarum lignum, in pomo osseum, dente limatum, contra fascinationes poliebatur. Satyrion, quæ Orchis cognominatur, & fœmina creditur esse, distinguitur internodijs, & ramosiore frutice, radice fascinis utilis. Rutam, fascinationis amuletum, tradit Aristoteles. Alißum in domo suspensum, refert Dioscorides, salutare amuletum contra fascinationes hominum, quadrupedumq; generi.

DE INCANTATIONE ET ADiuratione, colliq; suspensione, Epistola incerti authoris.

Quæsisti fili charißime de incantatione, adiuratione, & colli suspensione, si quid possent prodeße, & an inuenerim in libris Græcorum hoc, qualiter in Indorum libris est inuenire. Cui quæstioni compendiosè in hac Epistola conor respondere. Omnes, inquam, antiqui in hoc uidentur esse concordati, corporis complexionem, animæ sequi uirtutem: quæ si sit æqualiter temperata, actio quoque corporis æquè erit perfecta. Vnde, quia uirtutes animæ in pueris, senibus, & mulieribus, imperfectæ plurimum esse uidentur, complexio quoque corporis eorum imperfecta esse comprobatur: & hæc imperfectio similiter habitatoribus intemperatæ regionis contingit, utpote caliditatis Aethyopiæ, & frigiditatis Scythiæ. Cui, inquam, mens humana rem aliquam

quã licet naturaliter nõ iuuantẽ, si prodesse certificat ex sola mentis intentione corpus res illa iuuat. Verbi gratia: Si quis incantationem sibi prodesse confidat, qualiscunque sit, eum tamen adiuuat. Si enim, ut diximus, complexio corporis uirtutem sequatur animæ, necesse est taliter rem se habere: quod certificatur ex timore, tristicia, lætitia, stupore: quibus non solum corpus in colore mutatur, sed etiam in alijs rebus, utpote, uentris solutione, siue constipatione, uel nimia defectione. Ego autem uidi ista sanitatis diuturnarum paßionum fuisse causas, maximè illarum quæ corruptrices sunt mentium: in sanis autem fuêre infirmitatis causæ hæc eadem. Vnde Socrates: Incantationis uerba sunt decipientia rationabiles animas, aut secundum interpretationem, aut secundum timoris incußionem, aut secundum desperationem. Indi autem Medicinam confidũt incantatione, sine adiuratione iuuare: Græci uerò antiqui Medici dicunt hæc, animam erroneam in perfectionem sui reuocare: qua reuocata, necesse est corpus reuocetur ab ipsa, cũ complexionem corporis uirtutẽ animæ constet sequi. Vnde Galenus super libros Hippocratis de Humoribus: Si quis, inquit, dixerit humores corporis mutatos, itidem mutare & actiones animæ, ut animæ actio mutata, mutet eosdem: nõ errabit. quod certificatur: quia cui cholerica complexio dominatur, fit inde iracundus, & ecõuerso: inde sæpe irascentibus & cholera augmentatur. Necesse est ergo complexione animæ, corporis complexionem, & corporis mutare animalem. Idem Galenus: Intellectus & scientia in anima ex cõplexione augmentatur cholerica: continentia & studiositas, ex melancholica: deambulatio uerò & delectatio, ex complexione sanguinea. Phlegma nihil adeò iuuat uirtutem animæ, nisi in prima gustatorum mutatione. Cõstat ergo, quia si Medicus animæ complexionem quoquo modo adiuuerit incantatione, adiuratione, siue colli suspensione, corporis quoque complexionem adiutam esse. Si autem his conueniens adiungitur Medicina,

uelocior

uelocior & perfectior consequetur sanitas, cum Medicina corpus, incantatione anima adiuuetur. Quibus coniunctis necesse est sanitatem citius consequi. Item Galenus: Sunt homines læti naturaliter, & deliciosi: qui cum infirmentur, sanos eos subitò futuros confirmat Medicus, & Diætam eorũ cum exercitiis ad memoriam reuocat, quorum spes sanitatis eorum est causa. Sunt & alii contrarii, natura tristes: & unde tristentur, & angustientur eorum animi, semper cogitantes: quorum cogitationes oportet fallere Medicum, & lætificante intentione, mutare animos eorum, sed non tamen excedere lætificandi modum, ne magnitudine promißionum negligat medicinam. Memini enim quendam nostræ terræ nobilißimum uirum iurasse, se esse ligatum, ne cum mulieribus coiret: quem adiuui, falsificando intentionem eius, & hoc magnis ingeniis, sed nunquam tamen potui reuocare: propter quod certificare & confirmare incœpi, quod prius ipse intendit, adducens ei librum Cleopatræ, quem fecerat de fœminarum informanda speciositate: legensq; locum, ubi dixit, ligatũ taliter, sed coruinum accipiat mixtum cum sesameleon, quo ungens totum corpus adiuuatur. Ipse autem hoc audiens, confisus est libri uerbis, sicq; fecit: citoq; quum euasit, augmentata est concupiscentia coeundi.

Ego quoque in multis Antiquorum libris legi, suspensa collo suffragari, occulta proprietate, non sua natura. Quod non denego posse fieri, propter confortationem mentis, ut dixi. De quibus, cum multa sint, pauca tibi tangere disposui.

Aristoteles in libro de Lapidibus ait: Suspendens collo smaragdum, aut portans in digito, defenditur à casu epilepsiæ: unde sæpè mandamus nobilibus, ut collis filiorũ suorum suspendant, ne hanc infirmitatem incidant. Item Aristoteles, quodlibet genus hyacinthorũ, suspendens collo, siue habẽs in digito: si intret regionem pestiferam, non leditur, sed potius

potius mentibus hominum honoratur, & à maioribus eius petitiones complentur. Item, sardium, uiginti hordei granorum pondus portans in collo, seu in digito, non uidebit terribilia siue timorosa in somno. Item, corneolus collo portatus, seu digito, mitigat iram & contentionem: cuius aũt color est sicut lotura carnis, sanguinis fluxum cuiuslibet membri stringit, maximè in fœminis. Item onyx suspensus collo, uel digito portatus, augmẽtat in somno terribilia & tristia, & inter homines contumeliosa. In pueri collo suspensus, saliuam oris auget. Galenus: Stercora luporum, ossa comedentium, in uentribus ilia dolẽtium, uel in collo patientium suspensa, statim dolorem mitigant. Aliquando etiam in collis suspenduntur, & cũ fune laneo ligantur, illius scilicet ouis quæ à lupis comesta fuerit, sicq; melius iuuabunt, & fortius: quod filum si non inueniatur, cum corrigia ceruina ligantur. Idem Galenus: In uas argẽtum posuit, cuius quantitas sicut fabæ fuit: & in coxis suspẽdit, multumq; profuit: hoc autem dixit in libro de Simplici medicina: in libro autem eius de Medicorum medicina ait, Quia si serpentis uiperæ, collum suffocati, cum filo laneo suffocati collo suspenderis, absoluitur à suffocatione sui, & multum ualet in apostematibus faucium. Dioscorides ait: Dentes canini ex cane rabioso, cum hominem momorderit, in frustis corij ligati, & armo suspensi, defendunt suspendentem à morsibus canis rabiosi. Idem: In pullis hirundineis paruis, in augmẽto lunæ acceptis, & primogenitis, si fuerint uentre fißi, duos lapides inuenies, unum unius coloris, & alterum diuersi & compositi. Quos si ligaueris in corio uituli, antequam terram tetigerint, & collo siue armis suspenderis, epilepticis ualent, & aliquãdo persanãt. Idẽ: Species est telæ araneæ, id est spißæ tectæ, & candidæ: quam si armo suspenderis, à quartanis defendit. Quidam Medici suspendunt collis radices herbæ acetosæ, propter scrophulas, & ualent. Alij suspendunt radices arnoglossæ, propter easdem, & dißoluunt. Item, hioscyamum lacte

lacte caballino solutum uel temperatum, & corio ceruino impositum, suspensum collo mulieris, concipere non permittit, dum collo merit. Quidam dicunt, mulierem ranam accipientem, & os eius aperientem, terq; ibi spuentem, non concipere uno anno. Alij, oculi strabonis cerui, radicis samsuci, ligant in horto, & irrigant cum urina ruffi tauri uespere: mane autem extracta radix, & ligata cum eodem oculo in armo, libidinem augmentat. Galenus: Lapis corallius multum ualet ad paßionem stomachi, si super stomachum fuerit suspensus, uel in collo patientis. Dioscorides: Semen croci agrestis, ad scorpionum morsus ualet, in manu tritum, uel collo suspensum. Simile facit radix lauri: idem etiam Ireos agit. Alij dicunt, quòd radices Asparagi sicci, super dentes ligatæ, trahunt sine dolore. Item, pedes leporis dextro armo ligati, non permittunt canes latrare: similiter iecur canis facit, nisi eius generis sit, cuius iecur fuerit. Indi dicunt: Stercus elephantinum cum melle mixtum, & in uulua mulieris positum, nunquam permittit concipere: testatur hoc, quia arbori suspensum, fructificare non permittit. Auicenna dixit: Stercus elephantinũ cum lacte caballino mixtum, & corio ceruino ligatum, & umbilico mulieris suspensum, concipere non permittit. Quidam Medici dicunt pedem testudinis dextrum, podagrici dextro iuuare, sinistro sinistrum similiter: idem & in manibus. Item, radix Peoniæ collo pueri suspensa, ualet Epilepticis: similiter facit Pyrethrum. Idem facit pilus ex toto nigri canis. Nos autem hæc ex libris antiquorum excerpsimus, ut mens tua Incantationi, Adiurationi, in collo suspensis, non refragetur amplius. Quæ omnia, si ex libris antiquorum extraxerimus, & librum protendimus, atque uoluntatem nostram exhibuimus: hæc autem non tentaui, sed nec etiam neganda sunt mihi: quia si non uiderimus Magnetem, ferrum trahentem, non certificamus neque credimus. Similiter plumbum rumpit Adamantem, quod ferrum non facit. Item, lapis qui uocatur Stale

arabicè, nitrum uerò latinè foco non inceditur. Piscis autem quidam, manu capientis sensum aufert. Quæ omnia, si non à nobis uideantur, non creduntur, sed tentata certificantur. Itidem se habent dicta antiquorum: quorum enim actio ex proprietate est, non rationibus, unde sic comprehendi non potest. Rationibus enim tantum comprehenduntur, quæ sensibus subministrantur. Aliquando ergo quædam substantiæ habent proprietatem, ratione incomprehensibilem, propter sui subtilitatem: & sensibus non subministratam, propter altitudinem sui magnam. Vale.

IOHANNIS TRITEMII ABBATIS SPANHEIMENSIS, uiri doctissimi occultiorisq; Philosophiæ, atque Magicarum artium indagatoris solertissimi, in libros suos de Steganographia, Epistola siue præfatio apologetica.

AN iquos philosophos & sapientes artis ac naturæ, si quæ reperissent secreta, ne ad noticiã prauorũ hominũ deuenissent, uarijs occultasse modis atq; figuris, multorũ opinio est. Moysen quoq; Israeliticæ gentis famosissimum ducem, in descriptione creationis coeli et terræ, ineffabilia mysteriorũ secreta, uerbis operuisse simplicib. doctiores quiq; Iudæorum confirmant. Diuus etiã & inter nostros eruditissimus Hieronymus, penè tot in Apocalypsi mysteria latêre dicit, quot uerba. Græcorũ sapiẽtes prætereo, nõ paruæ apud suos reputationis & gloriæ, qui fabulis cõscribendis operã nauãtes: aliud imperitis, atq; aliud eruditis hominib. unius narratiõis serie, prudẽti adinuẽtione tradiderũt. Hos ego sapiẽtiæ studiosissimos amatores, etsi propter ingenij tarditatem perfectè imitari nõ possum: admirari tamen, & qua possum sedulitate legere & uenerari,

ueneràri, pulchrum & gloriosum iudico. Quatenus cũ illos magna prae caeteris hominib. proprio stu'io adinuenisse cõsidero, meipsum quandã uiolentiã mihi inferens, ad aliquã, uel inter nouissimos imitationẽ eorũ impellã. Nec me prorsus, ut reor, fefellit opinio: quippe qui & multa, quae antè nesciuerã, per continuum legẽdi studiũ didici, & cogitationib. meis aditum ad inuestigandum secretiora reseraui. Nam etsi non sum tantae uel eruditionis, uel industriae, ut me ueterum sapientum, illum occultandi mysteria modum apprehendisse audeam profiteri: modos tamen quosdam non penitus contemnendos (ut mihi uidetur) occultè, & prorsus sine suspicione aliqua, scribendi & occultandi, quodcunque uolueris, excogitaui: quos ad instantiam serenissimi Principis, domini Philippi Comitis, Palatini Rheni, Ducisq; Bauariae, ac Romani imperij principis Electoris, philosophorum sapientissimi Maecenatis, quo nullus dignior mihi uisus est, cui hoc magnum secre um reueletur, literis commendaui, & in subiectum uolumen, non sine ingenti labore reduxi, ne hoc magnum secretum, in aures uulgarium imperitorum, aut prauorum hominum perueniat. Te Lector, quicunque futurus es, rogo memineris, quanta per hanc scientiam mala in Republica fieri, per malos & lubricos possent: si ad multorum noticiam deueniret, adulteria, fornicationes, conspirationes, traditiones, homicidia, latrocinia & infinita mala. Nam sicut bonus & honestus homo uoluntatis suae secretum alteri hanc artem scienti, quotiescunque uoluerit pro utilitate priuata uel communi, securè & absque aliqua suspicione cuiuscunque notificare potest & exprimere: & peruersus quisq; lubricus & maliciosus uoluptatis suae personae, consentanea quantumlibet, turpiter impedimento penitus omni semoto, malum desiderium suum, sine aliqua suspicione poterit intimare. Nec tuta inter coniugatos fides manere iam deinceps posset, dum foemina, quãuis Latini sermonis hactenus inscia, per sancta & pudica

uerba cuiuslibet linguæ seu ideomatis effecta doctissima, malam & impudicam amatoris sui seu uoluntatem, utro licet perferente ac collaudante literas, latissimè intelligere, suumq; desiderium eodem modo securissimè quam uoluerit, latè illi remandare, diserta satis oratione posset. Enimuero, licet hæc scientia puerilis uideri aliquibus possit: tamen si fuerit publicata, totus Reipublicæ ordo turbaretur, fides periret publica: literæ, instrumenta scripturæ: omnes ipsi denique hominum sermones, in perpetuam suspicionem uerterentur. Nemo iam literis quantumcunq; bonis, honestis & sanctis amplius crederet: fidem epistolis nullus adhiberet: quoniam, quantumlibet sancta & pudica uerba fuerint, semper tamen dolus, fraus & mala deceptio subesse putaretur, fierentq; homines ad omnia timidi, & non minus ad mutuos sermones, quoniam ad literas quaslibet suspiciosi. Nec fieri quispiam tam doctus & expertus in hac ipsa scientia unquam poterit, ut non relinquantur infiniti modi, secretè & occultissimè scribendi ad omnia sufficientes, quos ipse nondum apprehendit. Est enim hæc scientia chaos infinitæ magnitudinis, quod nemo comprehendere potest: quia quantumlibet doctus in hac arte fueris, minus tamen est quod intelligis: quoniam illud quod nescis. Nam huius scientiæ proprietas est, Magistro discipulum semper, modò sit industrius, & uelit reddere sine comparatione doctiorem.

STEGANOGRAPHIAE

FINIS.

EX LIBRO IOHAN▸ TRITEMII OCTO QVAESTIONVM, libellus.

De reprobis atque maleficis, Quęstio quinta.

QVinta serentissimæ celsitudinis tuæ quæstio fuit ista. Quare homines impij, mali & reprobi circa fidem, ut sunt illæ mulieres quas uulgò maleficas nuncupamus, spiritibus queant imperare malignis, cum uiri boni & fidei Christianæ studiosissimi obseruatores, neque bonis spiritibus imperare possint, nec semper malignis.

Ad hanc quæstionem ita me pridem memini respondisse. In omnibus diuinæ maiestatis operibus series & ordo pulchritudinis est inuiolabilis æquitatis, quo singula conuenienter disposita, in eo quem acceperunt gradu perseuerant. Nam sine ordine proprio libertas arbitrij, quam creator omniũ dedit hominibus, nulla impellitur uiolentia potestatis, quo minus semper maneat in ordine quẽ à principio creatiõis suæ homo primus accepit: unde nemo bonus inter mortales, nisi propriæ consilio uoluntatis adiutus per gratiã miserentis Dei: & nemo malus, nisi sua sponte gratia destitutus propter obstaculum peccati: uolũtatis autem rectitudine bonis spiritibus efficimur similes, si pietatem fidei quam habemus in Christum, sanctis & necessarijs operibus comprobemus. Et sicuti bonæ uoluntatis consummatio bonos homines spiritibus pares facit angelicis, ita peruersitas impiorũ, eos similes reddit dæmonibus. unde mali homines atque peruersi quanto amplius malicia propriæ uoluntatis deprauati fuerint, tanto fiunt dæmonibus affectu similiores. Similitudine uerò amicitiæ familiaritas introducitur, ex qua paulatim cõfidentia mutua generatur. Ex cõfidentia minoris in maiorẽ nascitur imperiũ siue, sit uerũ siue astutia simulatũ. Prauorũ itaq; hominũ, si quod imperiũ esse uidetur in dæ-

 mones,

mones, ex magnitudine prauitatis oritur, quādo uidelicet affectus eorū usq; adeò deprauatur, quòd cōcurrentiū sibi dæmonū maliciam uoluntate reproba uel superant uel æquāt. Non enim sunt dæmones omnes malicia uel intelligentia pares, sed est alius alio multū & astutior agilitate intelligendi, & deprauata affectione longè deterior. Nā qui labentes è sedibus altis terræ magis coniuncti cauernas speluncasq; inhabitant cæteris profectò sunt obtusiores, usq; adeò quòd & gladios metuant, & uirgas, minisq; moueri uidentur territantiū hominum: quēadmodū in his contueri licet, quos energumenos appellamus. Dæmones aūt qui magis remoti cōmorantur à terra, & subtilioris sunt naturæ, & rarius conueniunt hominibus: homines uerò malicia pleni quanto magis in uoluntatis peruersitate profecerint, tanto fiunt similiores dæmonibus, à quibus in familiaritatem admißi, iam deinceps efficiuntur audaces, accipiuntq; super dæmones quorū familiaritate utuntur, imperiū non uiolentæ potestatis, sed fictæ simulationis. Dæmones enim ut eos homines quos semel in deditionē acceperunt, uoluntarios in eorum prauitate contineant, simulata se dominatione motos libenter se illis subijciunt, & quod sponte faciūt, quasi compellantur ad obedientiam fingunt. Nemo quippe uerum super dæmones imperium consequitur, nisi quem fides in Dominum nostrum IESVM CHRISTVM per sanctitatis meritum fecerit Deo acceptabilem & amicum. Sic enim de uerè credentibus in Dominum IESVM Scriptura dicit: Et eis dedit potestatem super omnia dæmonia. Imperant ergo dæmonib. homines mali, quos illis male uolentia similes, similitudo familiares, & familiaritas proprios fecit atq; subiectos. Quēadmodū si magno principi (quod fieri sæpè cōtingit) seruorū quispiā humili natus loco diuturna familiaritate cōiunctus imperare dicatur, à quo totū quod postulauerit sine contradictione assequitur, ut magis ipse dominū regere, quā ab eo regi uideatur: iuxta hāc similitudinē homines mali & reprobi

qui

qui à dæmonib. in eorũ admittũtur familiaritatẽ, & fiũt pro tractiore cõfidẽtia multũ audaces, accipiũtq; simulatũ in illos, ne dicã familiare imperiũ, quod prauissimæ uoluntatis similitudine meruerũt. Vnde quicquid à dæmonib. sibi ex cõpacto implicito uel explicito cõcurrentib. expostulauerint, accipiũt: nisi quoties ordinatiõe diuina prohibiti, præstare nequeũt q petitur. Nec tamẽ passim reprobis et malis ita cõcurrũt omnib. sed illis dũtaxat cũ quib. interueniẽte cõpacto aliquo fœdera inierũt, ut sunt maleficæ mulieres, quæ homagiũ præstitêre diabolo: & inuocatores illi dæmonũ. quos usitato uocabulo necromanticos uulgus nuncupat. Duo sunt genera hominũ, qui dæmonib. imperare licitè possunt. Primũ quidẽ illorũ est hominũ, qui meritò sanctitatis Deo dilecti potestatẽ ab ipso conculcandi caput antiqui serpentis acceperunt, qualis in Ecclesia primitiua fuerunt apostoli, eorũq; sequaces atq; discipuli, de quib. in sancto Euãgelio Dominus loquitur: In nomine meo dæmonia eijcient, & quia serpentes tollent. Secundũ uerò genus eorũ est hominũ, quibus ratione ordinis in ecclesia Dei cõceditur, ut dæmones de hominũ corporib. accepti potestate ministerij depellãt. Et hoc ministeriũ exorcistis in ecclesia Dei cõmittitur, quãdo uidelicet à põtifice ordinãtur. Rursus sunt duo genera hominũ, q dæmonib. imperare cupiũt quod quã illicitè præsumãt iniquissimis cõditionib. ostẽdũt. Primũ genus perniciosissimũ est maleficarũ: quæ pacta ineũt cũ dæmonib. et professione solenni præmissa in ius proprietatis perpetuũq; obsequiũ dæmonũ alicui semetipsas tradũt. Quãta mala hoc perniciosissimũ genus hominũ faciat in imperio tuo, nemo est sapiẽtissime Cæsar q possit exprimere. Nã Deũ in primis fidẽq; Christi, & sacrũ baptisma negãtes, se mẽte et corpore dæmonib. offerũt, homines et iumẽta suis maleficijs infirmãt, lædũt & occidũt. Nõ est morbus quẽ (permittẽte Deo) nõ possint inducere: quia cũ se dæmonib. in obseruatione compacti fœderis famulatrices exhibẽt, illorũ cõparatione quicquid uoluerint audẽt.

Vnde non sunt uspiam tolerandæ, sed potius in loco omni funditus exterminandæ, omnium creatore Deo sic præcipiente: Maleficos non patieris uiuere. Maleficarum aliæ carminibus dæmones aduocant, aliæ precationibus & sacrificijs eos alliciunt, reliqua nefandis rebus & ceremonijs eos prouocantes in adiutoriū impietatis suæ trahunt. Mirandum igitur non est, quòd maleficæ dæmonibus imperare uidentur, quib. impietate peruersæ uolūtatis factæ sunt similes, & mutua conuersatione in malum humani generis concordes. Secundum genus prauorum hominū dæmonibus imperare uolentiū illorum est, quos uulgò necromanticos appellamus, qui artes profitentur execrationib. plenas, quib. pollicentur se dæmones in circulū posse conuocare, uel in crystallum siue uas aliud inclusos palàm uisibiles ostēdere. Hi perniciosissimi homines pleni mendacio & superstitionibus tanta committunt mala, quanta bonus nemo posset excogitare. Nam ut in obsequium sibi dæmones alliciāt, sacrificijs turpissimis plerunq; utuntur, & expressum cum eis ineunt pactū: multos uariosq; libellos circumferunt spurcitijs, impietate, ac mendacio plenos, ueterumq; philosophorum & sapientum nominibus fallaciter inscriptos, quorum exhibitione incautos & curiosos plures decipiunt, & in foueam dæmonum secum trahunt. Promittunt magna & penitus incredibilia, quorum auditione homines in admirationem mendaciter suspendunt. Annulis, pentaculis, imaginibus, exorcismis & coniurationibus, dicunt se dæmones posse coartare malignos, ut in circulo uel in crystallo seu alio receptaculo uisibiles appareant, & ad omnia interrogata distinctè respondeant. Hoc omnes quidem promttunt, sed paucissimi nostris temporibus inueniuntur, quibus maligni spiritus etiam malis per hunc modum obediant, Deo id iustissima ratione nō permittente, ne curiositas hominum ad nouitates prona, cōtempta religione Christi suffragia in necessitate postularet à dæmonibus. Omnes aūt quibus maligni spiritus aduocati coniurationibus

nibus necromanticorũ obediunt, in eorũ cõsortiũ per pactum explicitũ uel implicitũ sine dubio trãsierunt: reliquorũ uerò maior est numerus, quib. obedire maligni spiritus despiciunt, quãuis in profanis se necormanticorũ artib. omni tẽpore non uereantur occupare. Et quia nostris maximè tẽporib. abunda re cœpit iniquitas, & refriguit charitas multorũ, isti maledi-cti ac mendacißimi homines nimiũ inualuerũt: & quãuis contemnãtur à dæmonibus, nihilominus in suis perniciosis dogma tibus perseuerãtes multos decipiũt. Crede mihi Cæsar, quoniã hoc mendacißimũ genus hominũ sacro imperio tuo ualde est perniciosum, & ideo nõ minus quàm maleficarũ scaturigo pe nitus exterminãdum, pollicentur magna, & mentiũtur omnia. Enimuero cũcta quæ in libris eorũ promittũtur, uana sunt & mentita: & nihil præstant credentib. aliud, quã dolos, fraudes & subtilißimas deceptiones. Quòd si quando uidentur exhibere promissa, non aliter quàm dæmonũ id fieri cooperatione manifestũ sit omnibus, à quorũ cõsortio non minus est fugien dum quã à sæuißimis inferni cruciatibus. Occurrũt enim ple-runq; his necromanticis operationib. dæmones, & ut inuocatores suos incœpta perfidia pertinaces cõtineant, eis si possunt rogata præstãt: aliquando uerò cõiurationib. inuocati cõpa-rere despiciũt, & nihilominus inuocantium se mentes abduxe runt. Est & aliud genus hominum non minus fatuum quã superstitiosum, illorũ uidelicet, qui nullum uolunt cũ dæmonib. habere commerciũ, & nihilominus rebus utuntur in operatio nibus uanis dæmonibus appropriatis, & ob id penitus illici-tis. Putant enim characteribus magnam & occultã inesse uir-tutem, & ideo uarios contra fidem Christi committunt erro-res: uerũ quia non est huius temporis eorum recensere uesa-niam, propositũ nostrũ prosequamur. Quare aũt boni & iu-sti homines super dæmones nõ cõsequãtur imperiũ, breuiter est dicẽdũ. Quẽadmodũ similitudo uolũtatũ homines malos & impios pares facit esse dæmonib. ita bonos & iustos dißimili-

tudo uoluntatū eis reddit omnino contrarios: inter cōtrarios
uerò atq; dißimiles nulla potest esse familiaritas, sed repugnā-
tia potius cōtinua uersatur, & odiū. Vbi aūt nulla reperitur si
militudine uolūtatū cōtracta familiaritas, neq; cōfidentia po-
test esse unius ad aliū, neq; mutuus in operatiōe mirabiliū con
cursus. Nec tu Cæsar gloriose, homo cū sis, hominū moderator
magnus & princeps quempiā tibi familiarē admittis moribus
tibi omnino contrariū atq; dißimilē, & tuæ uoluntati iugiter
reluctantem. Viri aūt boni & recti quia prauißimæ uoluntati
dæmonum semper obnituntur, nequaquam in eorum possunt
transire consortium, quibus nec uolunt nec consentiunt esse fa
miliares, sed eorum totis uiribus refugiunt & detestantur oc-
cursum, & ideo fictum illud de quo dictum est, in eos non asse-
quuntur imperium. Nusquam enim tuta familiaritas, quam
uoluntatum similitudo nulla præceßit: nec potest inter contra
rios esse concordia, nec inter dispares uoluntate constat ami-
citia: nec tamen omnibus malis & reprobis paßim dæmones
obediunt, sed illis duntaxat, quibus confœderantur pactis &
obsequijs, & quos aliter nequeunt habere fideles inuocati libē
ter occurrunt, licet se compelli mentiantur. Mirandum itaque
non est optime Cæsar, quòd maligni spiritus prauis atque per-
uersis nonnunquam uidentur obtemperare hominibus, quos
sicut diximus, & maleuolentia similes & pernicies in genus
humanum fecit esse concordes. Sed procul sit ab omni Christia
no, praua similitudine uoluntatis uelle imperare dæmonibus:
quoniam si quis in hac uita malignorum spirituum habere cō-
sortiū cœperit, in futuro cū eis sine fine ardebit. Sed quare bo-
ni & iusti homines imperare sanctis Dei angelis nequeunt, in
quorū similitudinē bonæ uolūtatis transierūt? Puto, ex prædi-
ctis facilè quæstiōis huius daretur solutio, si differētia intelle-
ctū ad memoriā reuocetur. Quāuis enim plures in ecclesia Dei
sint homines cōstituti, quorū iusticia multis proficit ad salutē:
paucißimi tamē usq; adeò nostris tēporib. proficiūt, ut propter
sanctitatis

ſanctitatis meritū uel metuēdi ſint dæmonib. uel in conſortiū familiaritatis recipiātur ab angelis. Hinc fit quòd homines noſtræ tēpeſtatis neq; malignis ſpiritib. merito ſanctitatis imperāt, neq; ſanctis angelis familiares eſſe merētur: ſi qui uerò in illū ſanctitatis gradū profecerint, quo miracula faciētes in eccleſia quēadmodū ſancti quondā profecerūt, iā potēter & imperare dæmonib. poſſunt, & familiare beatorū ſpirituū habere conſortiū. Certū eſt enim, quòd ſancti & Deo dilecti homines in primitiua Chriſtianorū eccleſia maiora quondā bonorū operatiōe ſpirituū beneficia præſtitère mortalibus, quam prauorū hominū impietas maleficia dæmonū miniſterio unquā inferre potuiſſet. Multa enim poteſt mirāda precatibus quiſquis Dei cultor uerus, ſimilis euaſerit angelis ſanctiis.

De poteſtate maleficarum, Quæſtio ſexta.

SExta inuictiſſimæ maieſtatis tuæ quæſtio fuit, Vnde poteſtas hæc tāta maleficis, qua patrare tam multa, uaria & miranda poſſunt etiam in una hora, qualia uel quanta nullus bonorum facere poſſet in omni uita ſua.

Ad hanc quæſtionem ſi breuiter uoluerimus reſpondere, neceſſariò dicemus, quòd omnis poteſtas à Domino Deo eſt, ſine quo nihil poteſt omnis creatura. Dicit enim in ſancto Euāgelio Chriſtus: Sine me nihil poteſtis facere. Vnde manifeſtū eſt, quòd omnis poteſtas faciēdi aliquid hominib. à Domino Deo, & non aliunde conceditur, ſiue bonum homines, ſiue malum operentur: hinc ſanctiſſimus præſul Auguſtinus dicit, Voluntas Dei eſt prima & ſumma cauſa omnium corporalium ſpecierum ac motionum, nihilq; fit in iſta totius creaturæ ampliſſima & immēſa Republica uiſibiliter, quod nō de interiori, inuiſibili atq; intelligibili aula ſummi Imperatoris aut iubeatur, aut pmittatur, ſecundū ineffabilē iuſticiā præmiorū atq; pœnarum. Vnde nō eſt dubitandū Cæſar, quòd poteſtas illa maleficarū, in qua mirādos (cooperatiōe dæmonū) horrēdosq; producūt effectus à Dño deo cōcedatur, cuius uolūtati nemo poteſt reſiſtere,

& ſine

& sine cuius influxu nec manum homo potest mouere. Concludunt enim sancti doctores, quòd neq; dæmones neq; maleficæ quicquam facere possunt siue hominem lædere siue iumẽtum, nisi omnipotens Deus uelit, consentiat, potestatemq; cõcedat, ut faciant quod iã peruersa uoluntate decreuerunt. Nisi Deus consentiat & uelit, nihil potest omnis creatura: alioquin si fieri aliquid eo non uolente & consentiente posset, sequeretur necessariò Deum esse infirmũ, qui prohibere non posset, quod fieri inuitus permittere cogeretur. Sed quoniam omnis homo, in quantum creatura est, à Deo dependet, nihil potest agere sine illius uoluntate, à quo & uelle habet & posse: quicquid igitur maleficæ faciunt, Deo fit permittente, sine cuius uoluntate nihil possunt: quia ut poßint quod uolunt, nisi Deus concesserit, neq; à se neq; à dæmonibus consequerentur. Omnis itaque potestas à Domino Deo est, in quo & sunt omnia, & mouentur, sicut in prima rerum omniũ causa: quoniam à quo libertatem arbitrij accepimus, ab ipso etiã posse quod uolumus habemus. Sed cum maleficarum sit multum confusus intellectus, non arte humana perpetrant mala quæ faciunt, sed cooperatione dæmonum: quos & natura subtiles, ita & experientia longa fecit ad producendum miranda ueloces. Non enim causantur mirandi affectus maleficarum ab huiusmodi medijs, quibus utuntur ad maleficandum, ut sunt capita mortuorum, bufones, serpentes, characteres, imagines & his similia, sed ab instituente hæc signa diabolo: qui cum sit superbißimus, Deo cupit in omnibus uideri comparandus. Enimuero quemadmodum omnipotens Deus quædam in Ecclesia sua sacramenta instituit, quæ dignè ministrantibus ipso aßistente salutarem designant & producunt effectum, ipso qui instituit operante salutem: ita & diabolus qui nihil plus appetit quàm æstimari Deo æqualis, quædã signa tanquã sacramẽta instituit, quib. inuocatus ab his quib. cõfœderatus pactis operator malignus aßistit: & quoties Deus permiserit, quod rogatur malũ efficit: si non permi-
serit

ferit ille, nihil omnino facit. Omnium ſiquidem effectuum necromanticorum & maleficarum operator diabolus eſt, qui per applicationẽ mediorum, quæ prius ipſe inſtituit, in materiã ſubiectã opus producit optatũ: aliquando realiter, aliquando ſolũ apparenter. Mulieres aũt maleficæ, quæ iã uolũtate deprauata, & conſenſu in conſortiũ dæmonũ per pacta trãſierunt, notas quaſdam & ſigna ſymbolica ab ipſis recipiunt, quibus aduocati mox dæmones occurrunt. Nihil in his perniciosis operationib. dæmonũ fortius, ſtulta credulitate maleficarum quæ pactis augetur & uotis: quoniam quanto uel dæmonibus uel eorũ ſignis firmiorẽ adhibuerint fidem, tanto uelociorem aſſequuntur ipſis cooperantibus operationem. Volũtatis enim maleficarum nimis truculẽta deprauatio eas quodã modo conuertit in furorem, quo mentẽ præoccupante mox dæmones ſe furentibus applicãt, & effectũ petitionis pactis inuitati & ſignis, Deo permittente inſanientibus præſtant. Simile namq; Plato recitauit in libro de furore poetico dicẽs: Quemadmodũ bacchantes fœminæ mẽte non ſana, mel & lac ex fluminib. hauriunt, mente aũt ſanæ haurire nequeunt. id aũt efficit eorũ animus in conſortiũ dæmonis mali extra ſe raptus. Exploratum habemus, maleficas in fluminibus concitatis hauſiſſe butyrũ tẽporibus, quod aliter fieri quàm dæmonis miniſterio nullatenus poteſt. Simili modo in odiũ traductæ alicuius uel hominis uel iumẽti ſuſpirãtes interitũ grauiſsimo agitãtur furore, nihil aliud quàm uindictã in animo cogitãtes: res capiũt ad maleficiũ ſibi notas & familiares, inuocãt dæmones, oſtendũt ſigna ab illis inſtituta, ſimul & characteres: & quod propria uirtute perficere nequeũt, illorũ miniſterio cõſequuntur. Alius uerò qui nõ eſt dæmonib. pacto & deditione ſubiectus, etiã ſi res cõuenientes ad maleficiũ nouerit, ſimul & modũ operãdi: quãuis exhibeat ſigna, rarò tamẽ effectũ cõſequitur, propterea quòd inter familiares dæmonũ nõ habetur. Vſq; adeò quippe diabolus elatus ſuperbia Eccleſiã Chriſti æmulatur, ut quẽadmodum

admodũ nõ ordinatus Christi corpus nõ potest cõficere, quantũlibet uerba cõsecrationis proferat: sic etiã dæmõ, quantũuis inuocanti, et signa siue characteres ostẽdenti, quem pacta sibi nõ nouit subiectum, aut nunquã aut rarò cõcurrit. Nã si omnibus se inuocantib. sine pactis paßim interpositis occurreret, nõ tot maleficas sibi proprietatis iure dicatas poßideret. Hinc est quòd multi profanis artib. dediti dæmões ad circulum, ad speculũ siue ad quælibet alia receptacula horrẽdis coniurationibus conuocare laborãtes nullũ cõsequuntur effectũ: quoniã aut Dei obstat imperiũ, aut diabolus contemnit curiosum hominẽ sibi homagio non dicatũ. Tria etenim requiruntur ad maleficium, sine quibus nullum constat esse perpetratum: Animo furens, ac deprauata uoluntate malefica, cooperatio quoq; familiaris diabolica, & ante omnia permißio diuina. quia si unum istorum non concurrerit, maleficium perpetrare non poterit. Nam si Deus non permitteret, nec diabolus quicquã, nec malefica posset. Et si diabolus pravæ mulieris uolũtati non occurreret, nullũ illa maleficiũ perpetraret. Rursum si malefica defuerit, diabolus maleficiũ nullatenus consummabit. Vtitur enim uolũtate furẽtis maleficæ diabolus tanquã artifex instrumẽto ad operandũ, sine quo nõ posset inferre maleficiũ. Et sicuti dæmones in potestate acumineq; subtilitatis ab inuicẽ differũt: ita maleficarũ potestas nõ est in omnib. una, sed in singulis pro ut dæmonib. cõcurrunt natura subtiliorib. uel großiorib. diuersa. Multa enim sunt genera dæmonũ, & certis inter se gradib. distãt, ratione locorũ, in quæ cadẽtes à principio sunt detrusi. Primùm quidẽ genus dæmonũ appellatur igneũ, quod circa superiorẽ peruagatur aerẽ, nec unquã ante iudicij diẽ ad inferiora demergitur, sed cõtinuè sub regionib. permanẽtes lunarib. nullũ habẽt cum hominib. in terra commercium. Quòd uerò sub luna permaneant, sanctus testatur Augustinus in opere de agone Christiano, sic dicens: Dæmones nõ habitãt in cœlo, ubi sol & stellæ sunt, sed omnes sub regiõe lunari uersantur. Hinc motus

tus (ut reor) Apuleius dæmonia dixit animalia esse ignita, propterea quòd Aristoteles cõfirmauit, in fornacib ardẽtib. quædã animalia parua sæpius uisa uolitasse pennulis apta, quæ totum æuũ suum diuersantur in igne, quoniã cũ igne oriũtur, & cũ eo extinguuntur, & ad suum unde uenerant locum euanescentes redeunt. Nulla sunt eis cum maleficijs consortia, quoniam cũ demorentur in igne, propter subtilitatem suam nõ possunt corpus induere grossum siue aereum. Secũdum genus aereum dicitur, quod in aere oberrans nobis propinquo cõmoratur. Hi quidem possunt ad inferiora descendere, & assumptis de crassiore aere corporibus, quandoq; uisibiles hominibus apparere. Aera permittente Deo sæpius turbant, tonitrua & tẽpestates cõcitant, & omnes simul in perniciem humani generis cõspirant: more hominũ affectionibus mouentur passionũ, superbia maximè & inuidia, tanguntur q; perturbationib. continuis: & nec solido uestiuntur corpore, nec uno cõsistunt loco. Neq; unam omnes formam habent, sed plurimas, easq; sæpius mutant, secundum uarietatem affectionum, quib. uel occurrunt maleficarũ carminib. euocati, uel impulsi perturbatione ad nocendum. Habent enim omnino uiolentum & furiosum morem turbationibus plenum, unde uehementer malefacti & perturbati repentinas plurimũ machinãtur insidias: & dum suas agunt incursiones, partim latẽre uolunt, partim inferunt uiolentiam. Maleficæ horũ dæmonũ cooperatione suffultæ tanto sunt ad maleficãdũ potentiores, quanto superiorẽ ex eorũ ordine cõcurrentem fuerint assecutæ. In uita sancti Antonij diuus Athanasius aerem plenũ dixit esse dæmonibus, quod Mercurius antea dixerat ter maximus, nullam uidelicet mũdi partẽ dæmonũ præsentia destitutã. Sanctus quoq; præsul Ambrosius dicit: Plenus est mundus sanctarum uirtutum, quia plenus est nequitiarũ. Vnde Platonici dæmões in aere uolãtes in modũ dẽsissimæ niuis ignitæ, cupiẽtibus tradidere uisibiles, si aliquandiu uersus cœlũ sole splendẽte irreuerberatis oculis conti-

continuauerint obtutus. Sed nescio an in aere causetur obiectum ex consistentia reali, uel certè oculorum motus interclusus repræsentet imagines falsas, non sine detrimento sensus tamen leui, promissorum cæpi experimentum. Tertium uerò genus dæmonum terrestrium dicimus, quos prolapsos è cœlo in terrã pro suis demeritis minimè dubitamus. De his sanctißimus præsul & martyr Christi Theophorus quondã Ignatius in epistola quadã ita scripsit ad Ephesios: Nihil melius est quàm pacem habere, in qua omne telum euacuatur aereorum simul & terrestriũ spirituũ. Ex his aũt dæmonibus alij uersantur in syluis atq; nemoribus, qui uenatoribus ponunt insidias: alij uerò patulis degunt in campis, qui nocte oberrare faciũt itinerantes: nonnulli commorantur in locis abditis atq; cauernis, reliqui cæteris minus furiosi & perturbati demorari cũ hominib. in obscuro delectãtur. Non uno ducũtur affectu, sed uario, quoniã alij sunt alijs minus deprauati, quanquã omnes sint malis turbationib. pleni. Ex his quidã solis gaudent illusionibus territare homines, alij prædictionibis futurorũ in admirationẽ sui trahere cupiũt audientes. Nõnulli uerò ad hoc summo conatu laborant, ut homines irrationabili furore turbatos, aut melancholia furentes terreant, lædant uel occidant: quod experientia sæpius factum agnouimus. Hinc sanctus Ioannes Chrysostomus in tertio libro de Prouidẽtia ad Stagyriũ monachũ dicit: Omni actione diabolica potentior est ad nocendum mœroris magnitudo: quia dæmõe quoscunq; superat, per mœrorẽ superat. Eũ si auferas, nihil à dæmone quisquã lædi poterit. Hoc aũt dæmonũ genus raro est maleficis familiare, propter inconstantiam affectionum, & leuitatem qua territare multos gaudent potius quàm unius mulierculæ subesse imperio. Commorantur tamen interdum, ut pollicentur uesanis in uitro uel in crystallo siue in speculo & carminib. cõcitati respõsa dant mulieribus: & si quis uenturus eis malè dixisset, in uia prænũciãt. Et hoc maleficarũ genus multũ aliquotiẽs differt à

reliquis.

reliquis: quoniā quod illæ maleficio reddunt infirmum, istæ curare pollicentur: uerùm quia maleficium utplurimùm repellūt maleficio, earum accessus interdicitur ab Ecclesia omni Christiano. Quartum genus dæmonum nuncupatur aquaticū, quoniam se humorib. immergens circa lacus & fluuios habitat, ira plenum, turbatum, inquietum & fraudulentum, quod in mari tempestates cōcitat, nauigiaq; demergēs in profundū, multis uitam aufert in aquis. Et isti dæmones quoties assumūt corpus uisibile, in sexu frequentius apparent fœmineo: & in masculino rarius uidentur, propterea quòd in locis uersantur humidis, & molliorē uitæ ductum sequūtur, nec uile schema facilè cæterorū cōsuetudine possunt assumere. Vnde Naiadas Nereidasq; aquarū nymphas nō masculino sexu, sed fœminino dudū nominauit antiquitas. A' nostris autem aquaticæ mulieres, id est, wasserfrawen/ cōmuni uocabulo dicuntur. Qui uerò habitant in locis siccioribus & subaridis, quoties hominib. corporaliter apparent, uisibiles in uiros se transformant. Diuersarum quoq; species assumunt bestiarū, pro ut uarijs tangūtur affectionibus. Sancti autem angeli quoniam affectione nūquam uariantur, uniformiter semper apparent in forma uirili. Nusquam enim legimus scriptū, quòd bonus spiritus in forma sit uisus muliebri aut bestiæ cuiuscunq;, sed semper in specie uirili. At uerò sæpius uisi sunt dæmones circa flumina & fontes in specie mulierum, aliquando chorisantes, aliquādo capillos more fœminarū explicātes: nōnūquā uerò cū hominib. loquētes, & uarias ludificationes exercentes. Et hoc genus dæmonū nō consueuit cum maleficis habere cōmercium. Quintum genus subterraneum dicitur, quod in speluncis & cauernis, montiumq; remotis concauitatib. demoratur. Et isti dæmones affectione sunt pessimi, eosq; inuadunt maximè, qui puteos & metalla fodiūt, & qui thesauros in terra latētes quærūt, in perniciē humani generis paratissimi. Hiatus efficiūt terræ, uentosq; flāmiuomos suscitant, & fundamenta ædificiorū concutiunt.

T Noctibus

Noctibus aliquando de montibus turmatim egreßi mirandas stupendasq; in cãpis ducũt choreas, & quasi unius ducis metuentes imperiũ, subitò euanescunt ad signũ, & ad sua diuerticula reuertũtur. Interdũ nolarũ inter eos auditur sonitus, & se nõnunquã spiritus esse hominũ, uita defunctorũ mentiuntur. Nihil magis quærunt quàm metũ hominũ, & admirationem. Vnde habemus compertum, quòd simpliciores hominũ quosdam nonnunquam in sua latibula montium duxerũt stupenda mirantibus ostendentes spectacula, & quasi beatorum ibi sint mansiones amicos se uiuorum mentiũtur. Ex his quoq; dæmonibus quidam incubones sunt thesaurorum, quos auaricia mortalium abscondit in terram, & ne rursus in usus perueniãt hominũ, eos subducunt, furantur & custodiunt, & quandoq; de loco in locum transponunt. Et hoc genus dæmonũ cum maleficis mulieribus nullum consueuit habere commercium. Sextũ uerò dæmonũ genus appellatur lucifugum, propterea quòd lucem maximè horrent & detestantur: quia nec dieb. unquã apparent, nec alio modo corpus quàm de nocte poßunt assumere. Hoc est negocium quod in tenebris perambulat, genus dæmonum imperscrutabile, ac penitùs tenebrosum, paßionibusq; frigidis agitatũ, maliciosum, inquietũ & perturbatũ, quod occurrentes homines nocturnis uiolenter cõprimit horis, sæpiusque (Deo permittente) aut flatu quosdam interficit, aut contactu. Maleficis non conuenit hoc genus dæmonum, neq; carminibus arctari potest, quia & lucẽ fugit, uoces hominum simulq; omnem tumultum. Aereũ maximè ad maleficia & fœminarũ consueuit occurrere, quoniã cæteris est omnibus magis subtile, & audacißimæ temeritatis. Terrestriũ quoq; nonnulli maleficis, ut est dictũ, subseruiunt, qui tamen inferiori gradu habiti, maiora illa maleficia inducere minimè poßunt. Cõstat igitur manifestè, quòd tota potestas maleficarum in quãtã miranda faciunt, dæmonibus à Domino Deo limitata conceditur: & quando ille non permittit, nihil operantur.

DE

DE PERMISSIONE DIVINA, Quæstio septima.

SEptima Quæstio serenißimæ maiestatis tuæ, ista fuit, Quare Deus, cum sit iustus & uindex malorum, tanta maleficia in perniciem humani generis fieri permittit, quibus non solùm peccatores, sed etiam innocentes multi pereunt grauiter cruciati. Ad hanc quæstionē taliter me dudum coram maiestate tua cōstitutum memini respondisse. Optimus Deus, iustus & rectus, pius & misericors, quicquid permittit, iustè permittit: quoniā iustus est, & non est apud illum iniquitas, sed omnia in uero iudicio quæ fiunt aut facit, aut permittit. Cū ergo quæritur, quare Deus mala fieri pmittat: respondemus, ideo permittit, quia iustus est. Nū uideatur maiestati tuæ ô Cæsar, quā dedimus absurda respōsio, quoniā diuinæ bonitati nō præiudicat ullatenus, quod mala fieri iustißima ratione permittit: potius aūt præiudicaret, si mala in præsenti mūdo fieri nō permitteret. Enimuero si nō pmitteret fieri mala, iam homo peccare nō posset, esset certè impeccabilis, quod eius naturæ nō cōuenit, cui ab initio liberū arbitriū cōditor omniū dedit. Homo etenim creatura cū sit, & nō creator, est necessariò tā ad bonū cōuertibilis quàm ad malū, cuius esse depēdet à summo creaturarū opifice omniū, quemadmodū à causa sui esse omne causatū. Creare uerò soli Deo relictū est, q est incorruptibilis & sempiternus, corruptibile aūt omne necessariò deficit: cōseruatur aūt bonitate creatoris, quādiu causæ influentiā nō amittit. Vnde fieri nec potuit nec decuit, quòd homo ex conditione suæ naturæ crearetur impeccabilis, quo solus gaudet naturaliter opifex omnium Deus, qui est imcōmutabilis & sempiternus. Quoties uerò confertur homini ut peccare non posse uideatur, nec libertas arbitrij tollitur, nec poßibilitas simpliciter aufertur, sed uoluntas in bono confirmatur. Et quotienscunq; hoc donum cōfertur creaturæ, munus est gratiæ, nō naturæ. Dicit enim Scriptura: Deus ab initio creauit

hominē, & reliquit eū in manu consilij sui. Nā propriè loquē do esse nō potest, ut homo mortalis in originali displicētia cōceptus, & liberum habeat arbitrium, & nō poßit cōmittere peccatum. Dicit enim sanctißimus præsul August. Prima libertas uoluntatis erat, posse peccare: nouißima erit in gloria multo magis, non posse peccare. Itaq; si homo peccare non posset, propriæ uoluntatis suæ dominium nō haberet. Vnde quamuis omnipotens Deus peccatum non uelit, peccare tamen homines & malum facere iustè permittit, quatenus libertate arbitrij permanente, & uirtus boni operis meritum, & prauitas uoluntaria recipiat, quod fecerit malum. Nemo enim aut bene facit, aut peccat inuitus. Iustè igitur omnipotēs Deus peccare & malū facere homines permittit, quibus à principio libertatē arbitrij conceßit. Sunt autem multæ rationes à sanctis doctoribus dudum aßignatæ, quare omnipotens maleficia tanta fieri per dæmonum cooperationem permittat, quarum ordine necessariò breuiter faciemus mentionem. Prima est, ut diuinæ manifestetur excellentia potestatis, qui solus est incommutabilis, & supra omnem longè positionem. Omnis aūt creatura mutabilis ad incōmutabilem creatorē nullā habet comparationē. Vnde in Numeris legitur: Non est Deus quasi homo ut mentiatur, nec ut filius hominis ut mutetur. In Esaia quoq; dicitur: Deus fidelis absq; iniquitate iustus & rectus. In libro etiam Tobiæ scribitur: Iustus es Domine, & omnia iudicia tua uera sunt, & omnes uiæ tuæ misericordia, ueritas & iudiciū. Et in libro sancti Iob legimus: Absit à Deo impietas, & ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, & iuxta uias singulorum restituet eis. Omnis igitur homo qui suā ignorantiam & infirmitatē rectè intelligit, quàm sit nihil comparatus ad creatorem suū, patenter agnoscit. Iustè namq; Deus permittit peccare hominē, quo & libertas cōtinuetur arbitrij, & excellentia hominib. innotescat magni Dei.

Secunda ratio est, ut imperscrutabilis Dei sapiētia innotescat

scat mortalibus, quæ nouit ex nostris malis elicere bonū, cū unius peccatū alterius facit esse meritū ad uirtutis incrementū. Nā si malum fieri non permitteret, quis nostrûm intelligeret bonum? Facit enim Deus bonum & ordinat, mala uerò non facit, sed ab impijs facta ne inordinatè ueniant ipse disponit. Neq; malicia hominum Dei uoluntatem impedit, neq; potest homo quicquam quod Deus non permittit.

Tertia uerò causa est, quòd omnipotens fieri maleficia permittit, ut manifestet suam clementißimā bonitatem in eos qui peccauerūt & egerunt pœnitentiam: quam nullatenus posset ostendere, si creaturā nō permitteret peccare. Nam si nullus esset peccator, nec Deus posset esse miserator. Sed quoniam in multis offendimus omnes, ubiq; Deus inuenit quod remittat: ubiq; reus occurrit, in quo suam misericordiā pius cōditor ostēdat. Vnde sanctus præsul Augustin. Si leuis morbus esset, cōtemneretur medicus, nō quæreretur: si medicus nō quæreretur, morbus nō finiretur. ideo ubi abūdauit peccatū, abūdauit & gratia, quæ sola discernit redemptos à perditis, quos in unū coaceruat massa perditionis, ab origine ducta creationis. Est ergo misericordia Domini super omnia opera eius.

Quarta uerò ratio diuinæ permißionis est, ut iusticia creatoris in eos declaretur, qui peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam: quoniam si omnes benefacerent, & nemo peccaret, nihil haberet Dei iusticia quod puniret. Vt ergo iusticia locū habeat, diuina permißiōe creatura peccat. Iustus enim est Dominus, qui reddet unicuiq; secundum opera uoluntatis suæ.

Quinta ratio est dignitas cōditionis humanæ, quia si Deus nō pmitteret peccare hominē, brutis uideretur deterior, quæ nulla impellēte uiolentia naturæ motib. liberè utūtur. Nā & si ratione bruta careāt, liberū tamen naturæ motū habēt, quē sequūtur: in quorum cōparatione homo uideretur inferioris conditionis, si liberū non haberet arbitriū uolūtatis. Permisit aūt homini Deus uolūtatē liberam, cui nec reges imperāt, nec principes.

Sexta ratio est, laus meriti constantiæ humanæ uirtutis, quādo iustum uirum propterea laudamus: quia cū potuisset transgredi, non est transgressus, sed gratia Dei adiuuante in bonæ uoluntatis constantia permansit.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittat dæmones tanta maleficia intercursu maleficarū facere, est, ut illi qui cōtempta ueritate delectantur mendacio, per inuentorem mendacij diabolū seducti penitùs decipiātur. Dignū est enim ut incantatores atq; maleficæ, qui salutaria Christi documēta sequi despiciūt, à dæmonib. decepti oēs ad inferos demergātur in æternū puniēdi. Suffragiū à dæmonib. totius humani generis hostibus expetunt, & saluatorē mūdi quē solū adorare debuerant cōtemnūt. Iustū est enim ut is qui ueritatē spōtanea uoluntate deserens, adhæret mēdacio, in interitū à diabolo præcipitetur.

Octaua causa est; manifestatio diuinæ potestatis, cuius potētia & uirtus est super omnē creaturā. Enimuero cū Deus omnipotens aliquādo magna permittit diabolo, & parua quædā denegat, quā sit infirmus humani generis hostis, & diuinæ maiestati subiectus in omnib. manifestat. Nihil enim à se ipso potest diabolus, sed omnia quæ facit, Deo permittēte facit. Causa igitur omniū prima, propter quā omnipotens Deus fieri maleficia permittit, iusticia est, qua libertatē quā creaturæ semel à principio cōtulit, ordine inuiolabili custodit. Verùm quia potestas creaturæ omnis à suo creatore dependentis restricta est & limitata, nec diabolū omne quod uult posse manifestū est, nec hominem uoluntate quantumlibet deprauatum. Voluntas quidem est libera, sed potestas certis & necessarijs gradib. limitata. Quoniam quidem si dæmones possent omne quod uolunt, nihil tutum in humanis permaneret, sed labefactarent omnia. Ligatam uerò potestatem dæmonum historia sancti Iob manifesto demonstrat exemplo, quem non amplius tentare Satan audebat, quàm ei fuerat dispensatione diuina permissum. Nemo enim in præsenti mundo quantumlibet iustus aut fortis

dæmo-

dæmonum furori posset resistere, si pro eorum arbitrio libera semper nocendi possent uti potestate. Ante uerò Dominicam passionem maiore quàm postea libertate utebantur potestatis, sed Christo mortẽ pro nobis in ara crucis gustante, ualde iam deinceps eorũ est imminuta potestas, Saluatore in euangelio dicẽte: Nũc princeps mũdi eijcietur foras. Etenim Christi humilitas et perseuerantia sanctorũ audaciã dæmonũ ualde restrinxerũt, ita quòd incẽtores malorũ rectè nuncupari possunt, impulsores uerò minimè. Nec inualesceret contra nos diabolus, nisi uires ex nostris peccatis acciperet. Hinc nos Scriptura admonet, dicens: Resistite diabolo, & fugiet à uobis. Et iterũ: Nolite locum dare diabolo. Concludendo igitur sermonem ad intelligentiam propositæ quæstionis, quare Deus fieri tot maleficia permittat, rationes credo sufficienter manifestas. Nam et si uoluntas dæmonum semper sit iniqua, potestas tamen nunquam potest esse iniusta: quoniam quod malè uult, ex proprio habet arbitrio: quod autem malè facere potest, solum habet à Deo. Et hæc quãtũ ad eos pertinet qui mala faciũt, dicta sunt. Sed quare omnipotens Deus permittit dæmones lædere homines medio maleficarũ qui in nomine sanctæ trinitatis baptisati sunt, & fideliter credũt in unigenitũ filiũ eius Dominũ nostrũ IESVM CHRISTVM? Nam si malos, peruersos & infideles in corpore & in rebus tantum lædere possent, coercerentur uerò ab accessu & læsione bonorum atq; fidelium, permissionis iustum rectè uideretur esse iudicium: nunc autẽ frequentius boni & innocentes dæmonum maleficijs infirmãtur, & quandoq; etiam uita priuantur, ut silentio iacturam rerum temporalium quam sæpe maleficiati patiuntur transeamus, multis uenit in scrupulum, cur ista permittat omnipotẽs, qui nihil permittit iniustè.

Huius propositæ quæstionis nõ alias quàm à priscis atq; catholicis accepi doctoribus, quãtũ potero breuiter necessarias

per ordinem aßignabo rationes. Et prima quidem ratio est, probatio fidei Christianorum, & experientia integritatis, ut maleficijs dæmonum flagellati discant in paßionibus carnis, quã fidẽ & dilectionẽ ad Deũ habeant in abscondito mentis. In prosperis esse longanimem non est difficile, sed in aduersis cum humili patientia à Saluatore fidelium præstolari auxiliũ, non molliũ est, sed fortium & uerè fidelium Christianorũ. Didicit in sua tribulatione sanctißimus Iob, quãtã in Deũ fidei haberet constantiã, qui antea in tranquillitate custodierat sine tentationis iaculo pietatem. Hinc simul notandum, quòd illi quos dæmonum uel hominum maleficia quomodocunq; fecerunt infirmos, qui pro sanitate recuperanda maleficos & incantatores quoscunq; uel accedunt uel consulunt, siue per se siue per alios, contra Dei et ecclesiæ præcepta faciunt, & neq; fidem in Deum habent ueram, neq; dilectionem. Sanitatẽ quippe morituræ carnis Deo præferunt, & salutem nõ à Christo, sed à diabolo & eius ministro quærunt. Malunt enim in nomine diaboli sani, sed infœliciter uiuere, quàm hic pro Christi amore modicum pati, & postea cum eo in perpetuũ gaudere. Qui uerò maleficos non accedit, propterea quoniam Deus prohibuit, malens uiuere cum obseruantia mandatorum Dei in egestate & ægritudine, quàm contra Deum in diuitijs & corporis sanitate, ille Deum ueraciter diligit, & integritatem Christianæ fidei rectè custodit. Non sunt inter Christianos tolerandi ô sacratißime Cæsar, homines mente corrupti & reprobi circa fidem, qui per maleficia curant maleficiatos, qui furta ministerio dæmonum reuelant & adulteria, qui lapidum aut speculorum inspectione prænũciant futura. Non exaudias illos precor, qui diuinarũ legũ ignari, huiusmodi ministros dæmonũ imperio tuo existimant utiles, propterea quòd maleficio nouerunt maleficia dissoluere: quoniam ista perniciosa curatio corporũ, mortẽ inducit animarũ, et facit homines à Deo creatore omniũ recedere, & impijs apostatis dæmonib. adhærere,

cum

cum quibus post mortem damnabuntur in æternum.

Secunda ratio, quare omnipotens Deus maleficio lædi permittat innocentes, est augmentũ meritorũ, ut uidelicet probata eorũ in tribulatione patientia, coronam gloriæ in cœlo digniorem mereãtur. Nam ut sacer inquit August. Homo sibi ignotus est quid ferre poßit, quid non poßit: aliquando metuit se non posse, quod tamẽ potest: cũ accedit tentatio quasi interrogator quidam, homo inuenitur à se ipso, qui prius latens nesciebat seipsum. Diuus archiapostolus Petrus, antequam superuenisset ei tentatio, & se latebat & alios quàm eßet inconsideratus & infirmus: acceßit illa & apparuit infirmitas, quæ latebat. Maxima igitur hominis probatio tentatio est, sacra testante scriptura: Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. Facilis est in prosperitate patiẽtia, quoniã mentẽ nulla pulsant aduersa. Multæ autẽ tribulatiões iustorũ, sed de omnibus liberabit eos Dominus noster IESVS CHRISTVS.

Tertia diuinæ permißionis ratio, est humilitatis custodia, quatenus homo fidelis & iustus Deum semper timeat, & nunquam de sua fortitudine uel iusticia præsumat. Hinc de reprobis dicit Scriptura: In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate et impietate sua, prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum. Miserentis Dei est, quòd homines bonos & iustos interdum permittit aduersitatibus cõcuti, quos nouit in prosperis nõ posse humiliari. Multos enim tribulatio fecit humiles, quos secunda reddissent elatos. Deniq; maleficiorum timida imaginatio facit bonum hominem timere Deum suum, & eius sedulò inuocare auxilium, quo munitus contra dæmonum incursus se poßit confidere tutum. Nemo autẽ superbus & præsumens de uiribus suis à maleficijs dæmonũ se tutum existimet, quoniam quem inflatum superbia Dei protectio deserit, dæmonum maleficijs procul dubio patescit.

Quarta ratio est, ut bonorũ malorũq; discretio habeatur. Dicit enim de bonis ac Deo dilectis hominib. Scriptura in Actibus apostolorum: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et sanctus Christi amator Paulus in quadam epistola dicit: Omnes qui uolunt in Christo piè uiuere, persecutionem patientur. Sapientißimus quoq; rex Salomon in Prouerbijs dicit: Quem diligit Dominus, corripit, et quasi pater in filio cõplacet sibi. Res Christiano nimis gloriosa, pro Dei amore patiẽter tolerare aduersa, siue à malis hominibus inferantur, siue à dæmonibus. Datur enim potestas diabolo eiusq; ministris lædẽdi homines bonos & iustos, nõ in eorum confusionem, sicut petrones existimãt, sed in maximã potius, & certam animæ consolationem. Enimuero cum bene uiuit homo iustus neminem lædit, neminem offendit, nulli facit iniuriam, Deum suum toto corde diligit, timet & ueneratur, omni sollicitudine mandata eius custodiens, & nihilominus tribulatur à maleficis, siue in corpore, siue in rebus, siue in utroq; uerè beatus est homo ille: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam uitæ, quam promisit Deus his qui diligũt eũ. Omnis q rectè uiuit in unitate fidei catholicæ ecclesiæ Christianorum, & mala in hoc mundo recipiens pro Dei amore patienter tolerat, certum est signum, quòd in Dei gratia saluandus perseuerat. Quocirca de malis & reprobis ita scriptum legimus: Quare impij uiuunt, subleuati sunt, confortatiq; diuitijs. Domus eorum securæ sunt & pacatæ, & non est uirga Dei super illos: ducunt in bonis dies suos, & in pũcto ad inferna descendunt. Manifestum enim damnationis est signũ, si hic malè uiuas in peccatis & uicijs Deo contrarius, et in bonis fortunæ corporisq; sanitate prosperatus.

Quinta ratio, quòd omnipotẽs permittit homines bonos & iustos tribulari à malis & reprobis, est, propter mẽtis omnimodã purgatiõnẽ. nã sicut Scriptura dicit: Nõ est homo iustus in terra qui faciat bonũ, & nõ peccet. Sed cũ Deus nullũ peccatum

catũ transeat impunitũ, ordinat iustis hominibus per misericordiã pro eorũ delictis pœnas temporales, impijs uerò & reprobis per iusticiã æternas. Commutat ergo ex misericordia pœnitentib. pœnã æternã in temporalẽ, quam uel in hoc mundo patiantur necessarium est, uel post mortem in purgatorio. Verũ quia purgatorij tormenta sunt horrẽda atq; grauißima, misericors Deus pœnitẽtes quos diligit, in hac uita purgare uarijs modis cõsueuit, per incõmoda diuersarũ in corpore et in reb. tribulationũ. Prosunt enim maleficia impiorũ bonis & iustis hominibus ad medelã, ipsis autẽ inferentib. ad damnationem.

Sexta ratio est, ut homo per incursus dæmonũ maleficatus reuocetur ad pœnitentiã, et proponat in corde suo necessariã uitæ emẽdationem. Omnipotens etenim Deus non subitò, cum peccamus immittit uindictam, sed usq; ad præfinitum tempus nostram expectat emẽdationẽ. Si uerò pœnitentiam agere neglexerimus, uenit ad nos uindex malorum, quãdo nõ putamus: & qui nos peccatores in trãquillitate pœnitẽdo recognoscere contempsimus, in tribulatione serò tandem recognoscemus. Hinc sanctus Propheta in persona Dei loquitur, dicens: Si dereliquerint filij eius legem meã, & in iudicijs meis non ambulauerint, & mandata mea non custodierint, uisitabo in uirga iniquitates eorũ, & in uerberibus peccata eorũ, misericordiã aũt meã nõ dispergã ab eis, neq; nocebo in ueritate mea.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittit maleficia dæmonum præualere bonis & innocentibus est, ut amputetur eis nimium licentiosa peccandi occasio. Sunt enim multi pauperes & infirmi Deo placẽtes, boni et deuoti et humiles, quos inopia & ægritudo corporis in Dei amore conseruant: qui si diuites, honoribusq; sublimati essent, citò in profundũ uitiorũ à sanctitatis proposito defluerẽt. Nõ expedit omnibus ad salutem habere cum sanitate honores atq; diuitias, nec diuturnior uita hominẽ semper efficit meliorẽ: propterea omnipotens Deus uolẽs in eos quos elegit misericordiã suã ostendere,

permittit

permittit bonos, iustos & innocentes uarijs calamitatibus subiacere. Et aliquando per dæmones, aliquando per malos homines, aliquãdo prodiuersis alijs modis ac medijs aufert ab huiusmodi hominibus diuitias & honores, quibus malè præsciuit usuros, quatenus humilitatem in paupertate & abiectione custodiant, quam in opulentia & sublimitate positi minimè conseruaßent. Permittit etiam sæpius multas eos & magnas ægritudines incidere, quibus læta sanitas carnis maximam intulisset ægritudinem mentis. Deniq; permittit maleficio quosdam ad mortem impelli, ut amputetur eis peccandi licentia, qua fuerant abusuri diutius in uita permißi. Hinc de uiro iusto dicit Scriptura: Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animam eius.

Octaua ratio diuinæ permißionis est, ut homines sacramenta uenerentur ecclesiæ, quæ magnam habent uirtutẽ contra omnia maleficia malignorum spirituum. Raro enim maleficijs dæmonum læditur, qui sacramenta & ritus ecclesiæ catholicæ debito cum honore ueneratur. Et propria maleficarum confeßione sæpius audiuimus, quòd missarũ auditio & usus rerum benedictarum ab ecclesia multum infirment dæmonum potestates. Neq; enim frustra benedicuntur in ecclesia Dei, sed ut sint quæ diuinæ protectionis munimen dæmonibus ostendant metuenda signacula. De pueris uerò & infantibus, qui in Christo renati maleficijs dæmonum uel hominum quandoq; necantur, non dubitamus quin diuina prouidentia hoc fieri permittat eis in salutem, quæ omnia nouit in melius ordinare mortalibus. Sæpe tamen contingit infantes maleficijs perire propter delicta parentum.

FINIS.

ERRATVM.

Pag. 527. uers. ult. omissa sunt hæc:

Intersectio recta, Inhærens, Adhærens, Separata.

Intersectio

ALIA TABVLA AVERSA, DICT IRRATIONALIS.

ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
ש	ל	א	ת	ר	ק	צ	ע	פ	ס	נ	מ	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב
ר	מ	כ	א	ת	ש	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ז
ק	ג	מ	ב	א	ה	ע	ד	צ	פ	ע	ס	נ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד
צ	נ	ר	ג	ב	א	ה	ש	ר	ק	פ	ע	ס	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה
פ	ר	נ	ה	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע	ס	מ	ל	כ	י	ט	ה	ז	ו
ע	ס	ת	ו	ד	ג	ב	א	ה	ש	ר	ק	צ	פ	מ	נ	ל	כ	י	ט	ה	ז
ס	ה	ע	ז	ו	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח
נ	ע	ו	ח	ז	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ס	מ	ל	כ	י	ט
מ	ו	פ	ש	ה	ז	ח	ד	ג	ב	א	ת	ט	ר	ק	צ	ע	ס	נ	ל	כ	י
ל	פ	ז	י	ט	ח	ו	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע	ס	נ	מ	כ
כ	ז	צ	מ	י	ט	ח	ו	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	פ	ע	ס	נ	ל
י	צ	ה	נ	ל	כ	ט	ז	ו	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	פ	ע	ס	מ
ט	ח	ק	ס	מ	ל	כ	י	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	צ	פ	ע	נ
ח	ב	ט	ע	נ	מ	ל	ק	י	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	צ	פ	ס
ז	ד	י	פ	ס	נ	מ	ל	כ	ט	ח	ו	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק	צ	ע
ו	י	ס	צ	ע	ר	נ	מ	ל	כ	ט	ה	ז	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק	פ
ה	ק	ש	כ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	י	ט	ח	ז	ו	ד	ג	ב	א	ה	ר	צ
ד	ט	ל	ר	כ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	י	ש	ה	ז	ו	ה	ג	ב	א	ת	ק
ג	ת	ב	ל	ש	ס	י	ט	ק	ח	צ	ז	פ	ר	ע	ה	נ	ד	מ	ב	א	ר
ב	א	ת	ט	ק	י	ר	ב	ח	צ	ז	פ	ו	ע	ה	ס	ד	נ	ג	מ	ל	ש
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת

ALIA TABVLA AVERSA, DICTA IRRATIONALIS.

ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
ש	ל	א	ת	ר	ק	י	פ	ע	ס	נ	מ	ב	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב
ר	מ	ב	א	ת	ש	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ז
ק	ג	מ	ב	א	ה	ע	ר	צ	פ	ע	ס	נ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד
צ	נ	ר	ג	ב	א	ה	ש	ר	ק	פ	ע	ס	מ	ל	כ	י	ט	ה	ז	ו	ה
פ	ר	נ	ה	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע	ס	מ	ל	כ	י	ט	ה	ז	ו
ע	ס	ת	ו	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	מ	נ	ל	כ	י	ט	ה	ז
ס	ה	ע	ז	ו	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ה
נ	ע	ו	ח	ז	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ס	מ	ל	כ	י	ט
מ	ו	פ	ש	ה	ז	ח	ד	ג	ב	א	ת	ט	ר	ק	צ	ע	ס	נ	ל	כ	י
ל	פ	ז	י	ט	ח	ו	ת	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע	ס	נ	מ	כ
כ	ז	צ	מ	י	ט	ח	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	פ	ע	ס	נ	ל
י	צ	ה	נ	ל	כ	ט	ז	ו	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	פ	ע	ס	מ
ט	ח	ק	ס	מ	ל	כ	י	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	צ	פ	ע	נ
ח	ב	ט	ע	נ	מ	ל	ך	י	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	צ	פ	ס
ז	ד	י	פ	ס	נ	מ	ל	כ	ט	ח	ו	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק	צ	ע
ו	י	ס	צ	ע	ך	נ	מ	ל	כ	ט	ח	ז	ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק	פ
ה	ק	ש	ב	פ	ע	ס	נ	מ	ל	י	ט	ח	ז	ו	ד	ג	ב	א	ת	ר	צ
ר	ט	ל	ר	ב	צ	פ	ע	ס	נ	מ	י	ש	ה	ז	ו	ה	ג	ב	א	ת	ק
ג	ה	ב	ל	ש	ס	י	ט	ק	ח	צ	ז	פ	ו	ע	ה	נ	ר	מ	ב	א	ר
ב	א	ת	ט	ק	י	ר	ב	ח	צ	ז	פ	ו	ע	ה	ס	ד	נ	ג	מ	ל	ש
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	׳מ	ב	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ה

TABVLA COMBINATIONVM ZIRVPH.

אל	בת	גש	דר	הק	וצ	זפ	חע	טס	ינ	כמ
אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טח	יס	כנ	למ
אג	דת	הש	ור	זק	חצ	טפ	יע	כס	לנ	במ
אד	בג	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מנ
אה	בד	ות	זש	חר	טק	יצ	כפ	לע	מס	גנ
או	בה	גד	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אז	בו	גה	חת	טש	יר	כק	לצ	מפ	נע	דס
אח	בז	גו	דה	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
אט	בח	גז	דו	ית	כש	לר	מק	נצ	ספ	הע
אי	בט	גח	דז	הו	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אכ	בי	גט	דח	הז	לת	מש	נר	סק	עצ	ופ
אל	בכ	גי	דט	הח	וז	מת	נש	סר	עק	פצ
אמ	בל	גכ	די	הט	וח	נת	סש	ער	פק	זצ
אנ	במ	גל	דכ	הי	וט	זח	סת	עש	פר	צק
אס	בנ	גמ	דל	הכ	וי	זט	עת	פש	צר	חק
אע	בס	גנ	דמ	הל	וכ	זי	חט	פת	צש	קר
אפ	בע	גס	דנ	המ	ול	זכ	חי	טת	קש	צר
אצ	בפ	גע	דס	הנ	ומ	זל	חכ	טי	קת	רש
אק	בצ	גפ	דע	הס	ונ	זמ	חל	טכ	רת	יש
אר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זנ	חמ	טל	יכ	שת
אש	בר	גק	דצ	הפ	וע	זס	חנ	טמ	יל	כת
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ימ	כל

Præcedens & sequentes Tabulæ pertinent ad pag. 381, & non ad pag. 427. signatura A.

ALIA TAB. ZIRVPH. QVAE DICITVR RATIONALIS.

אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ	למ
אג	דב	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מנ
אד	הג	וב	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אה	וד	זג	חב	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
או	זה	חד	טג	יב	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אז	חו	טה	יד	כג	לב	מת	נש	סר	עק	פצ
אח	טז	יו	כה	לד	מג	נב	סת	עש	פר	צק
אט	יח	כז	לו	מה	נד	סג	עב	פת	צש	קר
אי	כט	לח	מז	נו	סה	עד	פג	צב	קת	רש
אכ	לי	מט	נח	סז	עו	פה	צד	קג	רב	שת
אל	מכ	ני	סט	עח	פז	צו	קה	רד	שג	תב
אמ	נל	סכ	עי	פט	צח	קז	רו	שה	תד	בג
אנ	סמ	על	פכ	צי	קט	רח	שז	תו	בה	גד
אס	ענ	פמ	צל	קכ	רי	שט	תח	בז	גו	דה
אע	פס	צנ	קמ	רל	שכ	תי	בט	גח	דז	הו
אפ	צע	קס	רנ	שמ	תל	בכ	גי	דט	הח	וז
אצ	קפ	רע	שס	תנ	במ	גל	דכ	הי	וט	זח
אק	רצ	שפ	תע	בס	גנ	דמ	הל	וכ	זי	חט
אר	שק	תצ	בפ	גע	דס	הנ	ומ	זל	חכ	טי
אש	תר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זנ	חמ	טל	יכ
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ימ	כל
אב	גד	הו	זח	טי	כל	מנ	סע	פצ	קר	שת

Hę octo tabulę referuntur [torn] capitis uicesimi quinti, libri tertij, pagina 427.

Vehuiah	Leuuiah	Aniel	Mehahiah
Ieliel	Pahaliah	Haamiah	Poiel
Sitael	Nelchael	Rehael	Nemamiah
Elemiah	Ieiael	Ieiazel	Ieialel
Mahasiah	Melahel	Hahahel	Harahel
Lelahel	Hahuiah	Michael	Mizrael
Achaiah	Nitthaiah	Veualiah	Vmabel
Cahethel	Haaiah	Ielahiah	Iahhel
Haziel	Ierathel	Sealiah	Annauel
Aladiah	Seehiah	Ariel	Mehekiel
Lauiah	Reiyel	Asaliah	Damabiah
Hahaiah	Omael	Michael	Meniel
Iezalel	Lecabel	Vehuel	Eiael
Mebahel	Vasariah	Daniel	Habuiah
Hariel	Iehuiah	Hahasiah	Roehel
Hakamiah	Lehahiah	Imamiah	Iabamiah
Leuiah	Chauakiah	Nanael	Haiaiel
Caliel	Manadel	Nithael	Mamiah

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש

ה	ד	[illegible]	ב	א
ו	ה	[illegible]	ג	ב
ז	ו	[illegible]	ד	ג
ח	ז	[illegible]	ה	ד
ט	ח	ז	ו	ה
י	ט	ח	ז	ו
כ	י	ט	ח	ז
ל	כ	י	ט	ח
מ	ל	כ	י	ט
נ	מ	ל	כ	י
ס	נ	מ	ל	כ
ע	ס	נ	מ	ל
פ	ע	ס	נ	מ
צ	פ	ע	ס	נ
ק	צ	פ	ע	ס
ר	ק	צ	פ	ע
ש	ר	ק	צ	פ
ת	ש	ר	ק	צ
א	ת	ש	ר	ק
ב	א	ת	ש	ר
ג	ב	א	ת	ש
ד	ג	ב	א	ת

TABVLA COMMVTATIONVM AVERSA.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א

INGRESSVS MALORVM.

	♓	♒	♑	♐			
ת	ל	כ	י	ט	ח		
ש	א	ב	ג	ד	ה		
ר	ב	א	ת	ש	ר		
ק	מ	נ	ס	ע	פ		
צ	נ	מ	ל	כ	י		
פ	ג	ד	ה	ו	ז		
ע	ד	ג	ב	א	ת		
ס	ס	ע	פ	צ	ק		
נ	ע	ס	נ	מ	ל		
מ	ה	ו	ז	ח	ט		
ל	ו	ה	ד	ג	ב	א	
כ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	
י	צ	פ	ע	ס	נ	מ	
ט	ז	ח	ט	י	כ	ל	
ח	ח	ז	ו	ה	ד	ג	
ז	ק	ר	ש	ת	א	ב	
ו	ר	ק	צ	פ	ע	ס	
ה	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
ד	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד
ג	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ב	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע
א	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
Linea malorū	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎

INGRESSUS BONORUM.

Linea bonorum	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓
א	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
ב	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
ג	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ד	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ
ה	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
ו	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג
ז	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ח	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס
ט	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
י	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה
כ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ל	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ
מ	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
נ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז
ס	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
ע	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק
פ	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
צ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט
ק	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
ר	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש
ש	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ת	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ
	♓	♒	♑	♐	♏	♎	♍	♌	♋	♊	♉	♈

INGRESSVS BONORVM.

INGRBSSVS MALORVM.

	☽	☿	♀	☉	♂	♃	♄	*Linea bonorum*
ת	י	ר	ה	ר	ג	ב	א	א
ש	נ	מ	ל	ב	י	ט	ב	ב
ר	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג
ק	ר	ה	ר	ג	ב	א	ת	ד
צ	מ	ל	ב	י	ט	ב	י	ה
פ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ו
ע	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ז
ס	ל	ב	י	ט	ב	י	ר	ח
נ	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ט
מ	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	י
ל	ב	י	ט	ב	י	ר	ה	כ
כ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	ל
י	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	מ
ט	י	ט	ב	י	ר	ה	ר	נ
ח	פ	ע	ס	נ	מ	ל	ב	ס
ז	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע
ו	ט	ב	י	ר	ה	ר	ג	פ
ה	ע	ס	נ	מ	ל	ב	י	צ
ד	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ק
ג	ב	י	ר	ה	ר	ג	ב	ר
ב	ס	נ	מ	ל	ב	י	ט	ש
א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ת
Linea malorũ ♄	♃	♂	☉	♀	☽	☿		

ℵ 5

TABVLA TRANSPOSITIONVM NVMERALIVM.

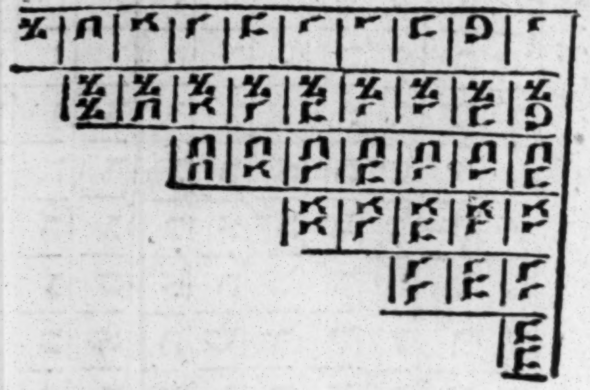

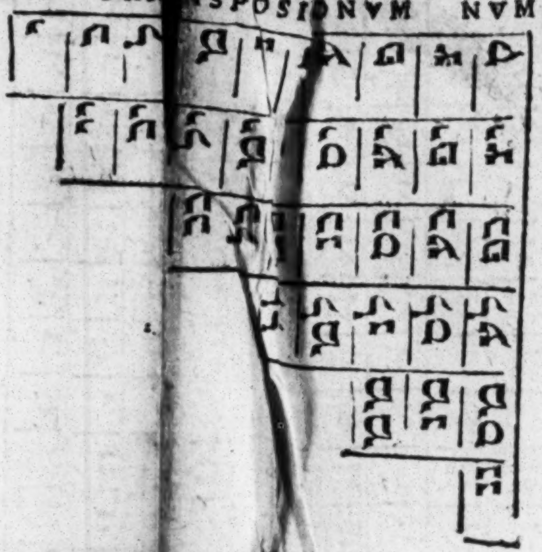

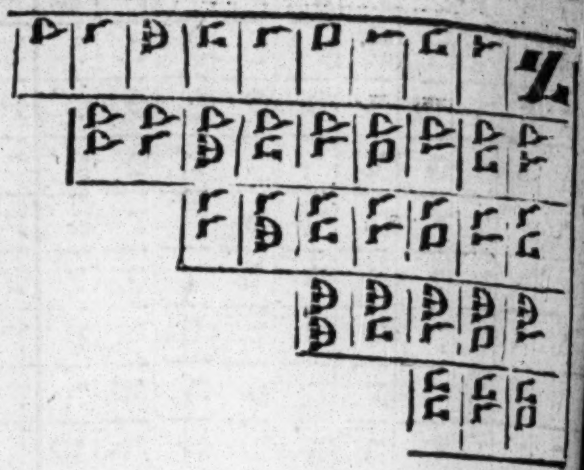

ℵ 6

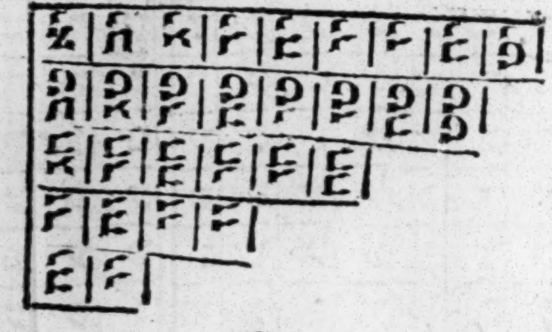

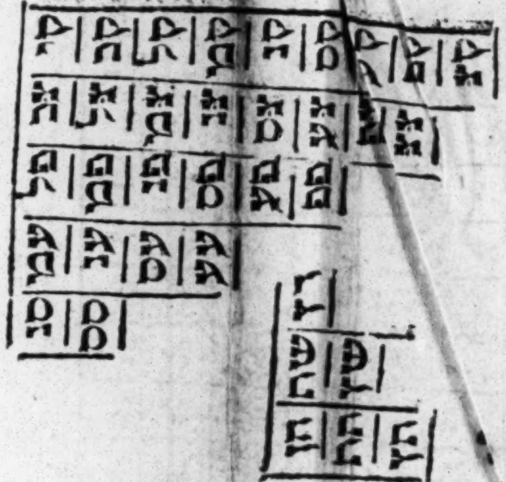

10	[illegible]	100	[illegible]	1000	[illegible]
10	[illegible]	100	[illegible]	1000	[illegible]
10	[illegible]	100	[illegible]	1000	[illegible]
10	[illegible]	100	[illegible]	1000	[illegible]
5	[illegible]	50	[illegible]	500	[illegible]

א 5

א 6

10	[illegible]	100	[illegible]	1000	[illegible]
10	[illegible]	100	[illegible]	1000	[illegible]
10	[illegible]	100	[illegible]	1000	[illegible]
10	[illegible]	100	[illegible]	1000	[illegible]
5	[illegible]	50	[illegible]	500	[illegible]

Ignis calidus ⁊ siccus. Terra sicca ⁊ frigida
Aqua frigida ⁊ humida. Aer humidus ⁊ cal[illegible]

Ignis calidus et siccus. Terra sicca et frigida.
Aqua frigida et humida. Aer humidus et cal[illegible]